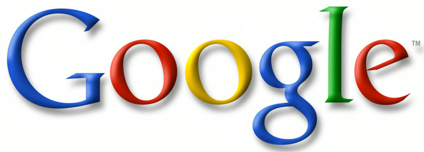
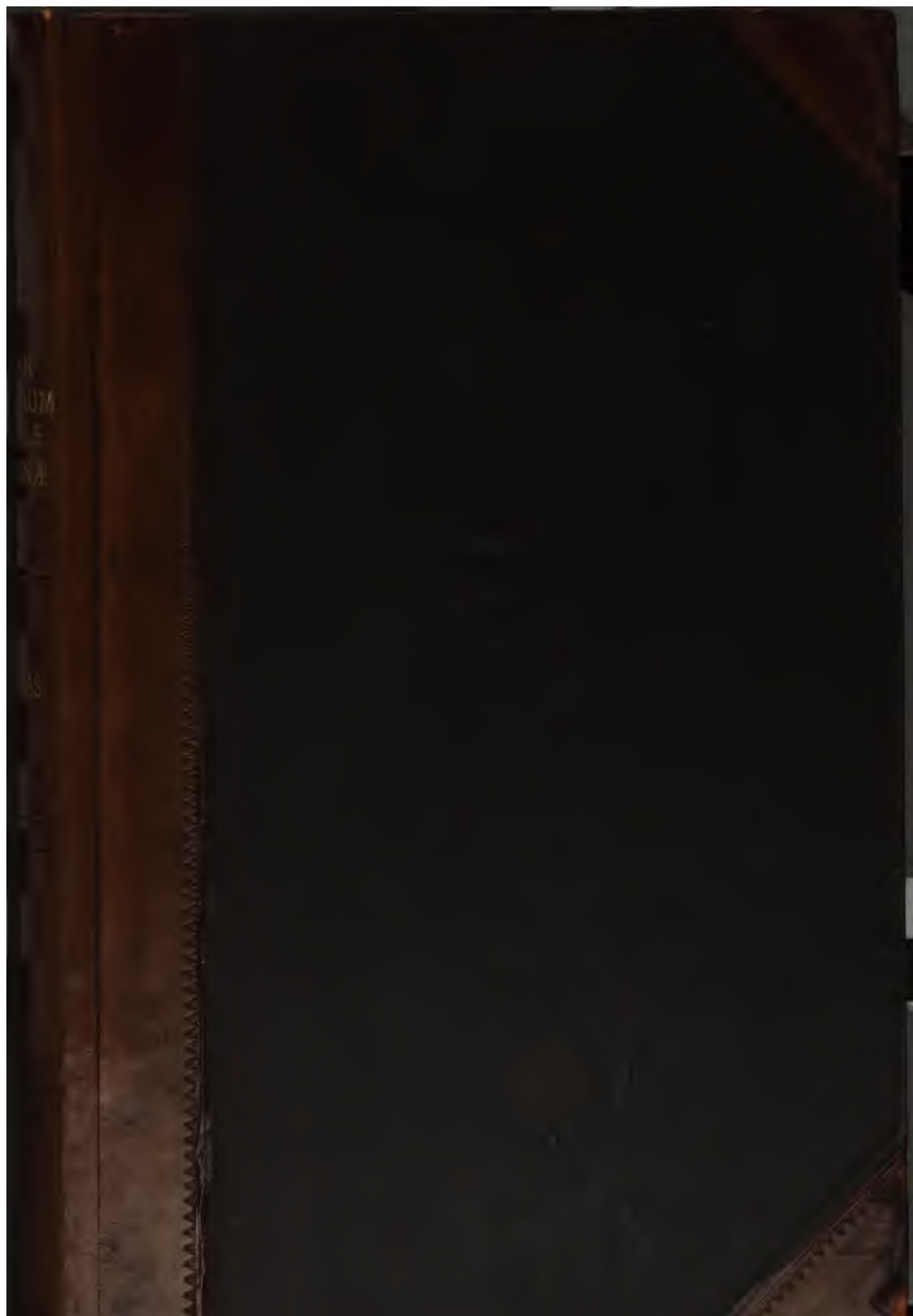
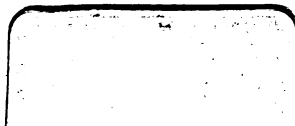

CORPUS SCRIPTORUM HISTORIAE BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

OPERA

EIUSDEM NIEBUHRII, IMM. BEKKERI, L. SCHOPENI, G. DINDORFII ALIORUMQUE PHILOLOGORUM PARATA.

PARS III.

AGATHIAS.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXVIII.

AGATHIAE
MYRINAEI
HISTORIARUM
LIBRI QUINQUE

CUM VERSIONE LATINA ET ANNOTATIONIBUS

BON. VULCANII.

B. G. NIEBUHRIUS C. F.

GRAECA RECENSUIT.

ACCEDUNT

AGATHIAE EPIGRAMMATA.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXVIII.

IMMANUELI BEKKERO

SUMMO IN RECENSENDIS GRAECORUM
SCRIPTIS ARTIFICI

UT APUD POSTEROS AMICITIAE MONUMENTUM EXSTET ET
NOVA BYZANTINORUM EDITIO FAUSTO OMINE PRODEAT

HANC AGATHIAE RECENSIONEM DEDICAT

B. G. NIEBUHRIUS.

PRAEFATIO.

Agathiae historiarum, non magnae molis libri, nunc demum prodire editionem, Bonnensis historicorum Byzantinorum collectionis principium, nemo aequus reprehendet, dummodo compererit quam arduae nobis hoc opus aggredientibus obstiterint difficultates. Etenim in oppido, ex cuius prelis typographicis nunquam antea exisset paulo grandior liber graecus, neque typorum compositores in hoc genere satis exercitati aderant, neque correctores sphalmatum usu docti, qui, moderante Schopeno, manumque ultimam operi admovente, satis accurate gnaviterque in hoc labore versarentur. Itaque tardissime progressi sumus. Est tamen quo nos solemur: nam ingenti taedio ac labore hoc certe perfecimus ut nullum paulo gravius relictum sit mendum in graecis, atque in scholiis criticis: nam de versione latina, quam abiicere maluissem, ego certe parum fui sollicitus. Reliqua illa quum Schopenus, ab aliis bis correcta, emendasset, ipse quanta potui cura per singulas litteras recognovi. Iam vero in posterum hae aerumnae aut superatae sunt aut certe valde imminutae; invento viro erudito et impigro qui correctioni plagularum totum sese dabit; ita quidem, ut Schopeno nihil amplius curandum remaneat quam quod aliis laboribus obsitus exsequi possit.

Agathiam edendum ab initio mihi ipsi sumpseram: quo tempore de huiuscemodi difficultatibus, quales deinde expertus sum, non cogitabam; ac simul, maiore nondum excitata spe, id solum mihi proponebam, ut vulgata editio quatenus coniectura atque ingenio sine libris perfici posset emendaretur; eiectis plurimis, qui Parisinam editionem foedant, erroribus, temerariisque novationibus. Legeram librum,

non omnino illepidum, ante multos annos, rerum cognoscendarum causa, eumque memoria repetens mihi persuadebam illa ratione, non excoli quidem atque ornari, verumtamen ita corrigi posse ut, spinis atque sentibus evulsis, satis expeditus evaderet. Erat autem iam tum mihi cognitus atque valde carus *Ioannes Classenus*, Hamburgensis, qui HERMANNI, viri summi, disciplina institutus, huc venerat, ut nos quoque, qui in hac litterarum universitate disciplinas philologicas explicamus, audiret. Hunc ego iuvenem egregium, quem nunc in contubernio atque domestica mea familiaritate vivere gaudeo, rogabam, ut Agathiam attente perlegeret, quaeque ipsi in mentem venirent annotaret: mihi enim opus aggredi, propter negotiorum frequentiam atque adversam qua tunc premebar valetudinem, nondum vacabat. Fecit is quod cupiebam sine mora ac valde sedulo: eiusque schedis acceptis ipse Agathiam accurate evolvendum sumpsi: plurima, quae emendatione persanari possent, a Classeno rite perspecta animadverti: quaedam improbavi: non pauca quae ille non attigisset correxi ipse. Qua via ingressus, prioribus libris diligenter excussis, quum eos peius longe quam antea cogitaveram se habere perspicerem, neque ullum ex libris subsidium aderat praeter ea quae, suasu meo, e Suida congesserat Classenus, versionem Personae quaerere coepi, quae instar codicis esset. Eam mihi ex bibliotheca gymnasii Coloniensis suppeditavit humanitas eruditissimi Birnbaumii: atque hoc accepto libro novum lumen operae nostrae affulsit. Etsi enim homo non minus stolidus quam indoctus ita vertit ut plurimis singularum paginarum locis insulse delirantem audire videaris: — quippe qui de sensu, non dicam probabili sed ullo, minime sollicitus esset: — habuit tamen ille ante oculos codicem plane egregium, cuius verba singula exprimere saepe tentavit. Itaque multae emendationes, quum Classeni tum meae, illo auctore comprobatae sunt: id vero inprimis gratum erat, quod, quae in Vulcanii codice exciderunt, ubi aut verba aut incisum integrum deesse videram, ita apud Personam translata inveniebam, ut sensum sine ulla dubitatione tenerem, verba cum aliqua saltem probabilitate graece restituere possem. Quibus subsidiis si contentus fuissem, et liber iam edi poterat aliquanto emendatius, et nonnullam inde fortasse abstulissem doctrinae atque acuminis laudem. Verum enimvero quum ex Leunclavii praefatione ad editionem versionis Personae Basileensem perspexissem quam longe codex Rehdigeranus prae-

stitisset Vulcaniano, quamquam exigua spes de libro esset qui sub annum 1594. frustra fuisset requisitus, adii tamen per litteras Passovium, v. cl., si forte codex iste inveniri, atque, illo conciliante, usus eius a Praetore atque Decurionibus obtineri posset. Egit Passovius strenuissime ac felicissime causam meam, seu potius litterarum, quarum laude floret ipse: neque minore voluntate usus sum senatus splendidissimi municipii; quo iubente codex huc transmissus est. Eum bis contulimus, ne quid non animadversum remaneret: nam primo id fecit Classenus solus: deinde iterum et ille et ego; hac ratione ut per vices alter impressum alter scriptum codicem aut praelegeret aut inspiceret. Itaque id spondere audeo in hoc genere nihil fieri posse accuratius.

Iam vero collecta amplissima lectionis varietate, quum ex his quae ipse Vulcanius fatetur colligerem typothetas nonnunquam in expedienda codicis, qui nunc in Lugdunensi bibliotheca servatur, scriptura errasse, valde optabam ut varietas Rehdigerani libri cum Lugdunensi conferri posset. Neque hoc meum desiderium frustra esse passum est incredibile Geelii, v. cl. litterarum, quas tam egregie ornat excolitque, omni occasione oblata iuvandarum desiderium, cum summa erga me benevolentia coniunctum. Ei igitur — cui, quod unum possum, ingentes gratias me habere mihi conscius sum, — hoc debeo quod varietas Rehdigerana cum Lugdunensi libro accuratissime collata est; idque cum magna operis mei utilitate: constitit enim in haud paucis locis dissensum, qui inter scriptos libros esse videbatur, ortum esse in editione Vulcaniana. Verumtamen sic quoque manet tanta inter utrumque codicem diversitas, ut, si unquam hic certe, duas librorum stirpes cernamus. Variant enim inter se saepissime non solum ubi in altero scriptura corrupta est, verum etiam ubi nihil refert utro modo legatur. In his vulgatae inhaerere, quum plane appareat codicem ex quo originem ducit inferioris esse notae, nimis timidi aut superstitiosi; — ex utroque pro arbitrio recensionem confingere, temerarii foret hominis. Ego id mihi faciendum esse vidi quod fecisset unusquisque cordatior homo, cui hic scriptor primum edendus in utroque codice oblatus fuisset: praestantiorem in universum mihi sequendum elegi, ita tamen ut animus liber a superstitione corrupta ex altero emendaret.

Qua lege quum in conficienda recensione versarer, coniecturas in eam vix admisi: sunt tamen inter locos ubi uterque codex in vitio

conspirat pauci quidam quos certa ratione coniiciendi sanari posse apparebat. Dixi supra, usu Rehdigerani codicis evanuisse laudem criticam quam ex hoc edendi labore percipere aliquatenus fortasse potuissem: de qua re silerem omnino nisi reprehensionem vererer nullam fere meam in eo apparere operam. Libere dicam quomodo res se habet: modo nuda divinandi vi, modo versionis adminiculo non pauca recte conieceram, lacunas quoque supplendo sarcieram: de quibus monere, ex quo certa pro coniecturis suppeditavit Rehdigeranus, sive eadem plane sive meliora, contempsi. Laudemne captarem me ipso facti teste? Tum vero, ut id saltem pro viri boni indole fieri posset, ea quoque indicanda fuissent ubi me errasse apparebat: utrumque sine ullo litterarum fructu. Alia ratio in commemorandis Classeni coniecturis fuit. Qui ipse meum exemplum secuturus se nominari recusabat: atque a me contendebat ut eadem lege quam mihi scripsissem se quoque metirer. Verum assensum extorsi auctoritate mea iuveni pudenti: ut illum et philologis commendarem et viris illustribus qui rem publicam Hamburgensem tenent. Argumenta librorum conscripsit, indicesque confecit idem Classenus, ex quibus illi qui res et nomina complectitur pauca quaedam adscripsi. Accentuum, orthographiaeque rationem stabiliendam suscepit in se Schopenus meus: de cuius doctrina atque ingenio quae sentiam, hac opportunitate usus praedicarem; nisi haec quoque praefatio antequam liber in publicum emittatur ab eo inspicienda esset, praevideremque tunc eum summa ope pugnaturum esse ut illa delerem. Is igitur totum Byzantinorum opus, quatenus in hoc oppido typis exscribetur, ita moderabitur, ut singulas plagulas correctas, antequam sub prelum immittantur, ad examen revocet; isque ut constans in accentibus et orthographia servetur ratio curabit. Tenendam autem sibi proposuit eam quae viris primariis, qui cummaxime graecos libros edunt, placuit. Ego vero, si arbitrii mei esset, vulgarem potius servassem, quam Graeci hodie sequuntur. Perspecta certe res est, horum maiores iam inde a saeculo X. apices inter scribendum apposuisse, ita ut pronuntiandi modum efformarent: itaque hos saltem libros: Annam, Nicetam, ceteros: in accentibus ad Alexandrinorum grammaticorum canones revocare, mihi quidem non alia ratione fieri videtur quam si in Latinos ultimae aetatis eum orthographiae modum inducere placeret a quo in Plauto recedere nefas foret. Aga-

thias autem, atque ipse Procopius, longe propius ad inferioris illius quam ad probae aetatis scriptores accedunt. Sed illa res, ut plura alia quae in summis dicendi auctoribus magna sunt, in huiusmodi libris minimi momenti est. Ut tamen verum confitear; ipse, perspicuitatis gratia, tacitus mutavi quod a scriptoris orthographia profectum esse non dubito: μέλλειν enim semper in utroque codice uno tantum λ scribitur. Neque magis indicandum esse putavi quoties *N* ἐφελκυστικὸν ex codice adderem.

Epigrammata libenter omisissem: quum retinere necesse esset, multo plura et emendatiora iis dedi quae Vulcanius ex Anthologia Planudea collegerat: cuncta scilicet quae in Palatina servata sunt, additis iis quae in capite περὶ εἰκόνων exstabant, quo plenius habuit Planudes quam nos epigrammatum collectionis exemplum. In his criticum non egi, nisi quod perpaucis locis aut aliorum emendationem aut Planudeam lectionem Palatinae praetuli. Latina, elegis comprehensa, quae Iosephus Scaliger, atque Ianus Dousa e graecis Agathiae fecerunt, in virorum honorem retinui: quo facto ne illa quidem omitti potuerunt quae in eodem genere confecit, addiditque Vulcanius.

His expositis, iam finem praefationi faciam, quum de libris quos adhibui, siglisque quas in scholiis posui quae necessaria sunt exposuero.

R. Codex Rehdigeranus: chartaceus: scriptus circa annum 1560., impensis Thomae Rehdigeri, in Italia; et quidem procul dubio Romae; a duobus tribusve amanuensibus, credo bibliothecae Vaticanae scriptoribus: quorum saltem primum fuisse Graecum ex ductibus clare patet; postremus autem alienigena fuit, graecaeque linguae fere rudis. Exscriptum esse ex codice Vaticano non dubito, quo Persona usus fuerit. Interpunctionem ad sensum accommodatam vix usquam habet, sed interiectis septenis vel octonis pl. m. vocabulis puncta ponit. In margine correctiones aut coniecturas exhibet nonnullas, quas Leunclavium auctorem habere credo, qui eum a. 1576. utendum acceperat. Quem codicem quum Vulcanius secum communicari peteret, responsum est eum non comparere: neque id falso: inscriptio enim testatur anno demum 1658. iterum illatum esse in bibliothecam Rehdigeranam a Christiano Hofmanno ab Hofmannswaldau, poeta insulso et obscoeno; at cive, ut hinc colligere licet, non inutili.

Lugd. Lugdunensis, bibliothecae academicae, 54. inter libros

Vulcanii, qui Agathiam ex eo edidit: in catalogo p. 346.: — bombycinus, saec. XIV: interpunctione satis accurate distinctus; in prioribus libris valde mendosus, in posterioribus multo praestantior. Subiiciuntur in fine duo epigrammata: alterum Agathiae de ludo tabulae Zenonis Aug., alterum, quod hic quidem eidem Agathiae, in Anthologia vero Leonidae Alexandrino tribuitur. Id h. l. ἰσόψηφον inscribitur, addito in utriusque distichi fine numero ͵ϛχ i. e. 6600, qui ex litterarum valore pro numeris positarum conficitur, dummodo secundum distichon cum Lugdunensi scribatur:

Ἀλλὰ τανῦν μερόπεσσιν ἐράσμιος· ὀψὲ γὰρ ἔγνων
Ὁππόσον Οὐρανίας Καλλιόπα προφέρει.

Vulg. Vulgata, i. e. Lugdunensis cum editionibus quae ex illa originem ducunt.

Ed. pr. Editio princeps Vulcanii, quae prodiit Lugduni 1594.

Par. Parisina, a. 1660, in corpore scriptorum historiae Byzantinae.

Edd. Editiones, princeps et Parisina, ubi a prototypo, Lugdunensi codice, desciscunt. (Venetam negligentissime ex Parisina transcriptam esse, nihilque omnino propriae dotis habere, nemo est qui nesciat.)

Intpr. Versio Christophori Personae, ut exstat in editione Basileensi Pernae.

Cl. Coniectura Classeni.

Scribebam Bonnae postr. Kal. Ian. MDCCCXXVIII.

DE VITA AGATHIAE, EIUSQUE LIBRIS HISTORIARUM.

Agathias natus est Myrinae [1]) in Aeolide Asiae: [2]) patre Memnonio, rhetore [3]), matre Periclea, matrona sanctissima, quam triennis amisit [4]). Haec quum mortua ac sepulta sit Constantinopoli, credibile est patrem sese illuc in urbem regiam contulisse, ad quam undique ex provinciis graeci sermonis confluebant qui doctrinae ingenioque confiderent. Fratrem habuit virum honoratum, cuius tamen nomen ignoramus [5]): sororem Eugeniam, doctam puellam, discordi matrimonio cum Theodoto quodam coniunctam [6]). Agathiam, penultima syllaba correpta, nos vocamus; Graeci idem nomen, pro accentus ratione, Agathíam proferunt: idque eum ipsum, ceterosque illius aevi homines, fecisse, ita ut penultima longa uterentur, ex ipsius epigrammatis apparet [7]). Disciplinis litterarum, quas, qui liberali animo essent, percipiebant antequam se ad legum Romanarum studium converterent, Alexandriae studuit: unde anno 554., Iustiniani vigesimo octavo, post horribilem terrae motum,

1) Prooem. Hist. p. 8. 9. ed. Bonn. Smyrnaeus vitiose dicitur apud Eudociam, atque in nonnullis Suidae codicibus. 2) Unde Asianus vocatur in Anthologia Palatina. 3) Prooem. l. c. — Epigramma Michaelii inter testimonia. 4) Epigr. 43. 5) Ei simul cum patre atque Agathia fratre statuam posuerunt Myrinaei: Epigr. Michaelii. 6) Epigr. 53. 54. 7) Epigr. 36.

Δαφνιακῶν βίβλων Ἀγαθίου ἐννεάς εἰμι —

Epigr. 72.

Ἀλλὰ πατήρ με πόληος ἐναλλάξας Ἀγαθίας —

Haud aliter in Latio Prudentius *Asclepiadem*, Sidonius *Euripidem*, penultima producta posuerunt: hic, carm. IX. 231. *Orchestram quatit alter Euripides*, ille Peristeph. X. 42. *Asclepiades ire mandat milites*: cf. ibid. 108. 392. 548. 687. 921. Scilicet cuncti ista ita proferebant, at *Antiochiam*, *Alexandriam*, *Basilium*, eadem syllaba correpta. Atque in universum tenendum est, graeca pronuntiandi rationem, quam permulti inter nostrates medio quod vocant aevo adulto ortam esse contendunt, quae tamen, ut ex voluminibus chartaceis et inscriptionibus pictis constat, in Aegypto sub Caesaribus recepta erat, regnante Iustiniano non aliter quam sub Palaeologis Constantinopoli obtinuisse. Hoc qui perspexerit facile intelliget Agathiam nostrum *Χερωνεὺς* prima correpta protulisse, repudiandamque esse coniecturam quae epigr. 100. *στῆσαν Χαιρωνεῦ* pro *στήσαντο Χερωνεῦ* scribi iubet.

quem Alexandria ipsa, nunquam antea moveri solita, senserat, Constantinopolim regressus est [8]). Quem studiorum iuvenilium cursum qui reputaverit, non dubitabit Agathiam tunc decimum octavum aetatis annum egressum non fuisse, eiusque natalem in annum 536., vel sequentem, incidere. Quum vero Berytus illa clade collapsa esset, non dubium est eum in urbe regia antecessores audivisse. Quae studia quum quinque annos implerent, quarti in quodam epigrammate meminit [9]): et alibi leges Romanas artem suam esse ipse profitetur [10]); quarum cognitionem cum dicendi facultate ita coniunxit ut causas ante tribunalia oraret: idque Constantinopoli, ubi in basilica clientibus operam dabat [11]). Causidici tunc scholastici vocabantur [12]), unde Agathiae cognomen haesit. Tenuit autem istud vitae genus invitus, ac necessitate coactus, ut victum sibi quaereret [13]): nam ad amoeniora studia sevocabat adolescentem honesta voluntas. Exaruerat nondum poësis, vivebantque adhuc in ore hominum fabulae vetustatis: quin florebant in aula ipsa atque inter proceres qui versibus pangendis gloriam sibi quaererent: quamquam non imminebat solum verum iamiam ingravescebat barbaries, quae mox, extincto penitus antiquitatis lumine, densissimis tenebris, morumque immanitate, Graecas regiones foedavit, stuporemque pro prudentia induxit. Ad hasce delicias Agathias delatus, primum amatoria carmina brevia scripsit, quae in novem libros, Daphniaca inscriptos, collegit [14]): pluraque praeterea eiusdem generis alia: e quorum numero multa supersunt epigrammata, non invenusta. Postea, sed regnante adhuc Iustiniano [15]), collegit, atque in septem libros digessit, epigrammata, siquidem eius verba ad litteram interpretanda sunt recentiorum, non-

8) Hist. II. 16. p. 99. 9) Epigr. 4. Illo anno *λύται* dicebantur, unde *τὰ λύσιμα τῶν νόμων* — inscr. epigr. 23. — explicari posse videntur. Agathias trans portum in regione Peraea morabatur, ut postremorum decem librorum singularium difficultatibus solvendis operam daret, procul ab urbis strepitu remotus. 10) Prooem. l. c. 11) Hist. III. 1. p. 138. Quod Smyrnae causas orasse coniecerunt, propterea quod *Σμυρναῖον σχολαστικὸν* in libris corruptis vocari vidissent, id vero usque ad stoliditatem argutum est commentum. 12) Iac. Gothofr. ad C. Theod. VIII. 10. 2. Tom. II. p. 627. ed. Lips. 13) Hist. III. l. c. 14) Epigr. 7. 15) Id ex praefatione apparet.

dum edita [16]): quod si ita est, quaecunque in hoc genere Iustiniano antiquiora, post Philippum Thessalonicensem scripta, legimus, alia corona, cuius mentio omnis perierit, comprehensa fuisse necesse est. Qua opera, quam Theodoro Decurioni [17]) inscripsit, palam est eum potentiorum, quales Paulus Silentiarius Macedoniusque exconsul erant, quorum plurima colligebat poëmatia, favorem aucupatum esse. Ex his Paulum laudibus non immeritis extollit, atque clientis officiis comiter colere videtur [18]). Hoc ipso Paulo, nisi me coniectura decipit, Eutychianoque quodam hortantibus [19]), mortuo Iustiniano imperatore [20]), ad historiam aevi sui scribendam animum adiecit: quum ad trigesimum certe aetatis annum pervenisset. Credo tamen eum diu colligendis tantummodo narrationibus operam dedisse: namque opus quod ad nos pervenit adeo exiguae molis est, ut, quum ea quae de Chosrois exitu narrantur acciderint anno 577., nemo sibi persuadeat illi conscribendo decennium potuisse impendi: imo eo amplius. Nam ne ista quidem de Persarum regis fuga et morte mox post eventum scripta esse, perspicue apparebit consideranti [21]). Haud tamen debilis coniectura est, quando Agathias de Mauricii gestis narrabat, hunc adhuc privatum fuisse: quippe quem, absque ulla summi fastigii commemoratione, Pauli filium, magistrum militum, vocat. Id vero ad refellendam Fabricii opinionem sufficeret; qui sibi persuaserat Agathiam, quo tempore Evagrius historiam absolvit, scilicet anno 593., nondum edidisse: at illa, accuratius inspectis verbis quae vir nunquam sine laude commemorandus festinantius legit, ipsa per se concidit [22]). Itaque Agathiam Tiberio adhuc regnante, ante annum 582., quo anno Mauricius imperium adeptus est, e vita decessisse arbitror. Nam obitu eius factum

16) Prooem. p. 6. 17) S. Palatii; de quo officio consule I. Gothofredum ad C. Th. VI. 23. 1. II. p. 126. 18) Hist. V. 9. p. 297. 19) Prooem. p. 7. 8. 20) Ibid. p. 11. 21) Hist. IV. 29. p. 272. 22) Locum posui inter testimonia. Verba *εἰ καὶ μήπω ἔτυχον ἐκδεδωκότες* ad scriptores quos nominaverat referri non possunt: quae si Evagrii mens esset, ratione iubente, scripsisset *τυγχάνουσιν*. Sunt illa omnino mendosa, et nescio qua de re interpretanda quae Mauricii animum movere potuerit ut supplici regi auxilium denegaret.

esse quod historiae opus ad finem non sit perductum, Menander innuit, oratione usus parum quidem apta [23]), sed pravae interpretationi minime obnoxia: modo meminerimus Chosrois mortem viginti fere annis post Hunnorum adventum in Thraciam, ubi quinti libri narratio abrumpitur, accidisse. Ac ne quis forte suspicetur ad molestiora negotia delatum, atque ita otio quod historiae scribendae tribueret privatum esse, in eodem vitae genere permansisse vel cognomine teste compertum est. Quo concesso quis credat fieri potuisse ut sponte omitteret gratum laborem a quo omni vi atque unice persequendo negotiis forensibus se distineri queritur [24])? quae tamen cumulate offerri alias laetandum sibi esse fatetur, ne inopia prematur. Nemo tamen hinc concludat Agathiam annumerandum esse infelicibus illis qui, ne fame vexentur, a litteris recedere coacti sunt. Nam illa erat scholasticorum condicio ut eorum avaritia legibus esset compescenda: neque clientibus caruisse credemus virum qui insigni facundiae gloria et vivus et post mortem floruit. Itaque, nisi lusus est ista de sua sorte querela, illis accensendus erit Agathias qui, nisi admodum laute vivere aliisque largiri possunt, egere sibi videntur. Quae quidem opinio epigrammate confirmatur quo ille, pater oppidi dictus, in municipio suo locum, antea obscoenis immunditiis foedum atque detestabilem, purgasse, atque eleganti aedificio, nescio quo, ornasse dicitur [25]). Alia fortasse praeterea pietatis officia in patriam contulit: quae non minus propter hanc virtutem quam eloquentiae causa, eum cum patre Memnonio et fratre statua ornavit [26]): cuius honoris, quum olim fuisset vulgatissimus, illo tempore, in privatos collati, vix aliud superest exemplum.

Mansit autem viro laudato etiam post funus eadem insignis fama eloquentiae: ad quam referendum esse videtur quod Menander, qui eius historiam continuavit, infantiam suam tam vehementer excusat. Itaque quum, renatis sub Basilidarum imperio litteris, eandem laudem appeterent pusilli ingenii homines, Agathiam imitandum sibi sumpsit Leo Diaconus, ut Hasius v. ill. indicavit: cui quod placue-

23) V. testimonia : *ὡρμήθην ἄρξασθαι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν Ἀγαθίου.* 24) Hist. III. 1. p. 138. 25) Epigr. 72. 26) Epigr. Michaëlii.

rit in huius scriptoris, quo edito permagnum certe cepit historia incrementum, sermone exquirendo splendidum philologiae documentum edere, id facundissimos quosque Atticos, si quis ad manes de factis nostris rumor manat, non sine invidia ferre existimo. Hodie Agathias vix cuiquam ultra mediocritatem assurgere videbitur: licet G. I. Vossius, haud levis auctoritatis vir, tersum eius atque floridum dicendi genus praedicet. Certe ipse sermo graecus a puritate, quae tamen minima laus esset, longe abest; ac, ne a vitiis quidem grammaticis immunis, haud raro degeneris loquelae nota foedatur: tum vero admixta dialectorum, ionicae praesertim, epicorumque verborum varietate, sive quaesita sive imprudenter assumpta, saepissime offendit. Quae ut condonaveris aevi infelicitati, praecipuaeque difficultati scribendi lingua emoriente, antequam adulta sit atque e matris consortio exierit vulgaris, qua iam quotidie utuntur; tamen, ut laudem tribuas historico, sapientiam gravitatemque requires: at id non minus frustra in Agathia nostro. Imo potius ieiunum ingenium in sententiis prodit quas saepissime profert, tritas admodum atque e locis petitas communibus: ubi vero argute loqui satagit frigidissimas. Viri boni animum cum ostentatione prae se fert: neque tamen, quantum dignoscere licet, falso: immunis ab insectatione pariter atque ab adulatione per universum opus: cuius, quaecumque in eo reprehenderis, ad cognoscendas res gestas summum pretium atque unica utilitas est. Italica tamen negotia parum cognita habuisse videtur, in orientalibus longe versatior. Quem si Procopio quum ingenio tum civili militarique prudentia longe inferiorem esse Gibbono facile concesseris; fatebere tamen eadem ratione super ceteros omnes, qui consecuti sunt, eminere: virum autem multo meliorem esse Procopio.

Christianus an fuerit, in utramque partem disputatum est: verum edito epigrammate quo tabulam Archangelo dedicat [27]), illam religionem professum esse extra dubium est. A quo si discesseris, inter cetera quae proferri possent firmissimum eiusdem opinionis argumentum esset, quod apophthegma ex novo foedere sibi notum esse prodit [28]). Neque

27) Epigr. 4. 28) Hist. III. 12. p. 165. cf. Indicem graec. s. v. ζηλόω.

id tamen certum foret indicium: etenim, dominante religione Christiana, paucos illos gentiles qui Constantinopoli degebant talia nota habuisse non est quod dubitemus: atque ubi id profert Christianum loquentem inducit. Mitem vero animum in reprehendendis alienis sacris, nisi improba sint atque immania; et indulgentiam quae errori in huiusmodi rebus, utpote non voluntario, veniam tribuit[29]); inter saevos illius aevi furores vix alibi exspectares quam apud eos qui dominantium crudelitate et saevitia vexarentur ipsi. Itaque probabile est, gentili patre procreatum, graecanicisque studiis innutritum et delectatum, ne legum poenis hominumque violentiae obnoxius esset, non opinionis vi adductum, Christianis se adiunxisse.

Historiarum libri vulgo ex codice Lugdunensi inscribuntur *περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας*: vitio manifesto: quum scriptor se de morte Iustini Germani f. — qui iubente Iustino iun. Imp. necatus est — IV. 22. p. 255. : atque de Chosrois fine (577.) IV. 29. p. 272. dicturum esse promittat. At idem codex recte, pro illius aetatis more, quem ab Evagrio, Ioanne Epiphaniensi, aliisque servatum videmus, libros *τόμους* vocat.

Codices scripti perpauci supersunt. De Rehdigerano et Lugdunensi, quibus usus sum, dixi. Vaticanum membranaceum esse, antiquum, mihi significavit Ang. Maius v. ill. qui variantes scripturas ex quarti libri initio delibatas speciminis loco misit. Eae cum Rehdigerano libro ita conveniunt ut valde probabile sit hunc inde exscriptum esse. Exscriptus autem est ex codice integro: ut Vaticanus, monente Maio, nunc quidem est, suppletis a recentiore manu aliquot foliis, sed quoniam ea aliquando deerant, inde ortae sunt lacunae in versione Personae; licet codici quo is usus est cum Rehdigerano proxima intercedat affinitas. Tamen hic Vaticanus codex ut aliquando inspiciatur, optandum est; quo plane de fide atque auctoritate Rehdigerani constare possit. Praeterea ex Montefalconio Harlesius Fabricio adscripsit, integrum opus exstare graece inter codices scriptos Ottobonianos; atque in cod. MMIV. bibliothecae Vaticanae antiquae

29) Hist. I. 7. p. 28.

Agathiam de bello Gothorum: e contrario in Marciana Venetiis cod. DCCXII. libros posteriores, deficientibus primo et secundi parte: scilicet, ut videtur, illa ipsa de Narsetis bello Italico narratione.

Quum autem Agathias in eorum numero fuerit historicorum quos Constantinus Porphyrogenitus in eclogas redigi iussit, leguntur ex illo tria de legationibus excerpta in Codice Bavaro, quorum collatio cum editis debetur doctissimo Spengelio. Multo plus idem scriptor ad titulum de sententiis conferre debebat, quem nuperrime in luminis oras reduxit ill. Maius: vir iuvandis litteris divinitus saeculo nostro concessus, et „cui nemo civi' neque hostis quibit pro factis reddere operae pretium." Sex folia de his excerptis superesse is nos edocet (Coll. Vaticanae scriptorum graecorum II. p. 464.): quorum collationem ab eius amicitia petissem, impetraturumque fuisse certe scio; verum opere iam profligato nolui molestus esse viro minime otioso.

Praeterea superest in Parisinae regiae cod. MDCI. membranaceo, Fonteblandensi, folium unicum, cuius lectiones quae variant, dedi. Iisdem fortasse terminis continetur fragmentum de Francis Laurentianum LIX. 17. 9. — ubi in plut. LXXIV., 13. 64. varia ex quinque libris excerpta inveniri, Harlesius annotavit, Bandinium secutus, cat. codd. gr. II. p. 530. III. p. 113. quod opus inspicient quibus illo frui posse contingit.

Hadrianus Iunius Animadversionum I. 4. ut interpretis oscitantiam et vecordiam confutaret, aliquot Agathiae locos graece transcripsit, multis annis ante principem editionem graecam. Ac planum quidem est, Iunium videri se uti exemplari graeco voluisse: quae tamen affert ea cuncta ex Suida desumpta sunt; terminantur enim plane iisdem finibus quibus illius excerpta, eiusque scripturam dissentientem a codicibus repraesentant.

Editiones tres graecas, quae hucusque prodierant, supra in praefatione indicavi: ubi etiam de latina versione egi, quam Christophorus Persona, prior S. Balbinae, confecit: qui itidem partem librorum Procopii transtulit. Eam in Fabricii bibliotheca, ab Harlesio recognita, invenio im-

pressam esse Romae ap. Iac. Mazochium 1516. fol. repetitam deinde Augustae Vindelicorum per Sigism. Grimm et M. Wirsung 1519. 4. et postea cum Procopio atque Iornande, aliisque affinis argumenti libris, praemissa Beati Rhenani praefatione, Basileae ap. Hervagium 1531. fol. et Lugd. 1594. 8.:— dedicationem Personae ad Sixtum IV. Pont. M. editam esse in dissertationibus Zeni Vossianis II. p. 141 — 144.

Ego usus sum editione quae a Fabricio dicitur prodiisse anno 1576. Basileae ap. P. Pernam; sed anni notam in exemplo quod mihi adest frustra quaesivi. Ibi Agathiae praemittuntur Zosimus a Leunclavio, Procopius a Raphaele Volaterrano, Personaque ipso, versus: subiiciuntur ambo Iornandis libelli, et Leonardus Aretinus de bello Italico. Quod Fabricius in hac editione versionem Agathiae ex recensione sive interpolatione Io. Leunclavii haberi dicit, is error est. Nihil mutavit Leunclavius; contentus locis non adeo multis in margine correctionem indicare: sed quum, finita impressione, Rehdigeranum codicem utendum accepisset, ea quae interpres, sive propter codicis defectum sive ob alias nescio quas rationes, omiserat, vertit: non paucis locis plane insanam versionem meliore mutavit: ea omnia sub finem praefationis collecta proposuit: *Agathiam interpolatum* inscripsit.

Bellum Butilini, primum librum Agathiae, secundique initium, magnus Grotius vertit in Historia Gothorum, Vandalorum et Longobardorum, Amstelod. 1655. 8.: eam versionem loco Vulcanianae non posuisse, quatenus patet, licet deinde ad peiorem redeundum fuisset, male me poenitet.

Haec hactenus. Nam de Anthologia Agathiae disserere, ab hoc loco meisque rationibus maxime foret alienum.

TESTIMONIA ET IUDICIA DE AGATHIA.

ΜΙΧΑΗΛΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἡ πόλις Ἀγαθίαν τὸν ῥήτορα, τὸν στιχαοιδὸν,
δίζυγος εὐεπίης ῥυθμὸν ἀγασσαμένη,
ὡς μήτηρ ἐτέλεσσεν ἐφ' υἱέϊ, καὶ πόρε τήνδε
εἰκόνα, καὶ στοργῆς μάρτυρα καὶ σοφίης·
Μεμνόνιον δὲ τοκῆα, κασίγνητόν τε σὺν αὐτῷ
ἔστησε, γενεῆς σύμβολα σεμνοτάτης.

Evagrius, *hist. eccl.* IV. 24. *ex ed. Rob. Steph.*
πέπρακται δὲ καὶ ἕτερα τῷ Ναρσῇ λόγου πολλοῦ ἄξια, Βουσελῖνον καὶ Συνδούαλδον καταπολεμήσαντι, καὶ τὰ πολλὰ προσκτησαμένῳ μέχρι Ὠκεανοῦ· ἅπερ Ἀγαθίᾳ μὲν γέγραπται τῷ ῥήτορι, οὔπω δὲ ἐς ἡμᾶς ἀφῖκται.

Idem, *ibid.* V. 24.
τὰ ἐχόμενα δὲ τούτῳ (τῷ Προκοπίῳ) Ἀγαθίῳ (sic) *τῷ ῥήτορι καὶ Ἰωάννῃ ἐμῷ τε καὶ πολίτῃ καὶ συγγενεῖ καθ' εἱρμὸν ἱστόρηται, μέχρι τῆς Χοσρόου τοῦ νέου πρὸς Ῥωμαίους φυγῆς, καὶ τῆς εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἀποκαταστάσεως, Μαυρικίου — ὑποδεξαμένου — βασιλικῶς, καὶ — καταγαγόντος, εἰ καὶ μήπω ἔτυχον ἐκδεδωκότες.*

Ioannes Scholasticus Epiphaniensis *initio fragmenti.*
τὰ μὲν ὅσα Ῥωμαῖοί τε καὶ Μῆδοι πολεμοῦντες ἀλλήλοις ἔπαθόν τε καὶ ἔδρασαν κατὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος βασιλείαν, γέγραπται Ἀγαθίᾳ τῷ Μυριναίῳ, ἀνδρὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ ῥήτορσι καταλεγέντι διαφανῶς, καὶ μετάγε Προκόπιον τὸν Καισαρέα τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους πραχθέντα ἀναγράψαντι.

Menander Protector *ap. Suidam* s. v. *Μένανδρος.*
ὡρμήθην ἐπὶ τήνδε συγγραφὴν, ἄρξασθαι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Ἀγαθίου, καὶ τῆς ἱστορίας ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν.

Suidas et Eudocia s. v. *Ἀγαθίας.*
Ἀγαθίας σχολαστικὸς Σμυρναῖος (meliores Codd. ap. Suidam

Μυριναῖος) ὁ γράψας τὴν μετὰ Προκόπιον ἱστορίαν τὸν Καισαρέα, τὰ κατὰ Βελισάριον, καὶ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Λιβύῃ πράξεις· τουτέστι τὰ κατὰ Ναρσῆν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τὰ ἐν Λαζικῇ καὶ Βυζαντίῳ. οὗτος συνέταξε καὶ ἕτερα βιβλία ἔμμετρά τε καὶ καταλογάδην, τά τε καλούμενα Δαφνιακὰ, καὶ τὸν κύκλον τῶν νέων ἐπιγραμμάτων, ὧν αὐτὸς συνῆξεν ἐκ τῶν κατὰ καιρὸν ποιητῶν· συνήκμασε δὲ Παύλῳ τῷ Σιλεντιαρίῳ καὶ Μακεδονίῳ τῷ ὑπάτῳ, καὶ Τριβουνιανῷ, ἐπὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ χρόνων.

Scholium Palatinae Anthologiae.

Ἀγαθίου σχολαστικοῦ Ἀσιανοῦ Μυριναίου, οὗ στέφανος ἀλλὰ συναγωγὴ νέων ἐπιγραμμάτων. ἤκμασεν δ' οὗτος ὁ Ἀγαθίας ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου· ἔγραψεν δὲ καὶ ἱστορίαν καὶ τὰ ἐπονομαζόμενα Δαφνιακά· ἔγραψε δὲ ταῦτα ἐπιγράμματα πρὸς Θεόδωρον Δεκουρίωνα.

Ger. Ioh. Vossius *de histor. graecis* II. 22.

Multum illa tempora ornabat Agathias. — Dictione utitur tersa et florida. Gentilem fuisse praeter alia ostendit illud *φασὶν*, quo libro III. utitur cum sermo fit de martyrio B. Stephani.

Gibbon, *the history of the decline and fall of the Roman empire:* c. XLIII. ann. 47.

We must now relinquish a statesman and soldier (Procopius), to attend the footsteps of a poet and rhetorician.

SPECIMEN VERSIONIS CHRISTOPHORI PERSONAE.

Lib. II. capita 28. 29.

Nunc autem ubi de Chosroe perpauca explicarim, confestim ad ea me referam, quae narrare iam coepi. Non enim hunc Persae solum ultra, quam decet, laudibus ferunt et demirantur; sed Romanorum plerique ut eloquentiae studiosum, et qui ad nostrae philosophiae summam pervenerit notionem, et Graeca opera in Persicam linguam nonnulla transtulerit: (addunt tamen et stagiretem, id est, vini amphoram, longe melius perpotasse, quam rhetor paeanicus olori perscripserit fabulam): quinetiam Platonicis imbutum dogmatibus tradunt, atque adeo, ut ne Timaeus hunc quidem praetereat, tametsi lineari speculatione divarietur, et naturae rimetur motus, nec Phaedon ipse, neque Gorgias, vel dialogorum autor alius quisquam, ut Parmenides, et caeteri item, quibus varia sententiarum profunditate sunt multa conscripta. Ipse vero non egregie adeo hunc eruditum fuisse existimaverim, ut summam disciplinarum teneret. Qui enim fieri id poterat, veram illam et liberam ut veterum nominum pronunciationem, ita et rebus ipsis maxime congruentem, lingua quaedam ut agrestis, et rudior, et a Musis penitus aliena servaret? quo inquam pacto vir regio fastu ex immodicis adulationibus ab ineunte aetate illectus, ac vivendi consuetudinem nactus supra modum barbaricam, et qui bella semper et acies animo agitarit, exerceri in his poterat disciplinis, ex hisque sibi fructus aliquid vendicare? Quod si quis idcirco hunc laudet, quia quum rex esset, et Persa, tantarumque gentium et maximarum rerum curam haberet, utcunque tamen degustare artes literarias voluisset, ex eaque ut gloriam, ita et animi capere voluptatem, profecto et ipse hunc laudarem, perinde prae caeteris barbaris admirandum. Sed qui hunc nimium sapientem appellant, et quasi philosophos caeteros praestitisset, omnium artium disciplinarumque causas nosse affirmant, et qualem fortasse peripatetici maxime eruditum praefiniunt: deprehendetur is haud dubie nihil prorsus ea, quae vera sunt, pervidisse; sed vulgi duntaxat famam sectari. Vir quidam genere Syrus, Uranius vocitatus, dum Byzantii versaretur, artem quidem medicam profitebatur, sed Aristotelicae disciplinae prorsus ignarus, nil denique vera cognitione tenebat; fremebundus tamen et insolens quammulta se percallere iactabat: et quum forte inter coetus hominum versaretur, ut erat suapte

natura contentiosior, saepe etiam pro regiis porticibus ipsis astabat, plerumque in librariorum tabernis venalitiis assidebat, et ad hominum turmas se eodem cogentium, verba magnifica perinde mirabundus et stupidus factitabat, consueta quaedam de deo, longis verborum ambagibus, his, qui se circumsisterent postulantibus, qualis nam scilicet esset illi natura, quae nam substantia, utrum afficiatur, utrum curae sit expers, et alia quaedam eiusmodi. qui vero ista profitebatur, ne grammaticum quidem adiisse unquam crediderim, nec vitam forte rectiorem egisse. Proinde putent hi facile aliquid esse et plane promptissimum, aut cuique pervium, quod vulgo fertur, pedem porrige, et Theologiam attinge: quum hanc constet rem esse et probatam, et inexplicabilem, et longe superiorem, quam ut eam assequi cogitatio queat imperitorum, qui ignorando hanc demirentur. Sunt namque, qui vesperi ex ipsa statim ebrietate et crapula impediti quammulta deblaterent, deque excellentissimis rebus illis, divinisque quaestionibus sermones indecenter incoeptent, et in eiusmodi nugando delirent, et haud secus ac qui aleam ludunt, rixentur. Hisce in rebus principatum nactus Uranius, perinde Homericus ille Thersites alios arguebat, extrahereque in longum sermones minime desistebat, etsi alias de deo haud satis recte sentiret: nec sane disceptationem sinebat, iamdiu occoeptam, ordine saltem suo procedere; sed apertiora potius confundebat, et quaesitae rei propulsabat inventionem. Volebat hic forsitan Platonis Pythonem, Sextumque denique imitari, et eorum more responsiones ut fierent, ut finis esset nil obturbari, quia id animo praesumptum iam esset, nihil esse penitus constitutum. Sed Platonica ista haud satis ille didicerat, ni forte alicunde venatus perpauca collegisset, quibus posset ineruditos iam fallere. Et quemadmodum literarum erat is re ignarus, ita et bonorum morum omnium expers. Istiusmodi quum esset Uranius, ad Persas se contulit, per Areobindum Persam, et regis tunc oratorem, ut cothurnus et nebulo ductus, nimirum qui ea sibi ornamenta stolide vendicasset, quibus omnino careret, palliumque protinus induit, quod disciplinarum magistri gestare apud nos solent. Sic itaque obstipa superbaque facie Chosroem adivit. tum ille inopinato miraculo percitus, et sacrum aliquid esse imaginatus, suspicatusque verum hunc esse philosophum, (nam et ita apud Persas vocitabatur), eundem hunc et libens vidit, ac benigne suscepit. Magos deinde ad se convocatos, cum novo philosopho ut sermones conferrent, constituit; deque rerum ortu naturaque ut disceptatio haberetur, iniunxit; et utrum id omne, quod visitur, finem sit habiturum; numve unum esse omnium rerum principium putandum sit.

EDITIONIS PARISINAE DEDICATIO.

POSTERITATI.

GALLIA ET HISPANIA
FUNESTISSIMIS BELLIS ANNOS SUPRA VIGINTI
DISTRAHEBANTUR.
IULIUS MAZARINUS
DEPLORATAM PACEM
EXCITAVIT UNUS ET BEATAM TRANQUILLITATEM
QUAQUA PATENT LATISSIMA DUO REGNA
FELICITER IMPARTITUS EST.
INGENS FACINUS
ADUMBRARE CERTATIM CONTENDIT
ORATORUM ET POETARUM
INFINITA NATIO.
VANUS UTRORUMQUE LABOR.
HOC NUDO ET CONTRACTO PANEGYRICO
ASSERIT
EMINENTISSIMO PRINCIPI
IMMORTALITATEM
IMMORTALITATIS PARENS
TYPOGRAPHIA REGIA.

Scribebat ad praelum
EMINENTIAE SUAE ADDICTISSIMUS
SEBASTIANUS MABRE,
ex filia nepos SEBASTIANI CRAMOISY,
Typographiae Regiae Curatoris.

B. VULCANII EPISTOLA.

ILLUSTRIBUS AMPLISSIMISQUE VIRIS

ORDINIBUS

HOLLANDIAE ET WESTFRISIAE,

DOMINIS POTENTISSIMIS.

Cum variae sint artes ac scientiae, societati generis humani conducibiles ac necessariae, Illustres Amplissimique Viri, maximam profecto laudem merentur ii qui ad eas perdiscendas et ad publicam utilitatem accommodandas omne suum studium atque operam conferunt. Proxima est eorum laus quorum labor omnis atque industria versatur in linguis authoribusque quibus illae ipsae artes sunt tractatae nobisque traditae excolendis atque illustrandis, quique vel veteres scriptores Graecos e situ et squallore eruunt et in lucem proferunt, vel iam antea editos, sed male ab indoctis interpretibus habitos, refingunt, et pristino suoque nitori integritatique restituunt. Quod quidem studium tametsi ob exiguam quae inde affulget lucri spem perpaucos hodie habet sectatores (plerique enim eas artes sequuntur e quibus facilis est ad opes et honores cursus) mihi tamen, qui studiorum dignitatem non privato quaestu sed publica utilitate metiri soleo, mirifice semper placuit. Utilitatem vero quam hoc studii genus secum trahit longe maximam quis obsecro est adeo rudis ut in dubium vocet? Si enim hoc in confesso est ex veterum Graecorum fontibus doctrinam omnem esse hauriendam; quis non videt quanti intersit ut illi ipsi fontes puri atque illimes conser-

ventur? Quantopere vero eos contaminarit atque polluerit crassa nonnullorum interpretum inscitia, nemo est etiam infra mediocritatem doctus qui nesciat; sensique ipse cum in aliis multis authoribus, tum vero praecipue in Cyrilli Alexandrini Thesauro, et divinis illis de Trinitate libris, in quibus nihil fere agnosco Cyrilli praeter nudum illius nomen. Hanc itaque Spartam, ut ita dicam, linguariam, hoc est interpretandi Graecos authores et in Latinam linguam convertendi rationem, veluti genio naturaeque meae convenientiorem semel amplexus, dedi operam hactenus ut pro virili ornarem; et quidem non pauca veterum authorum Theologica, Philosophica, Historica Poëticaque scripta partim antea non edita Latine verti, partim edita quidem, sed ita ut ἀνεκδότοις ἐναλίγκια merito censeri possent, nova interpretatione donavi, non exiguo uti spero rei literariae bono. Tametsi ex iis quaedam, nescio quo malo fato, magno certe meo cum dolore, neque minore cum incommodo publico, summoque multorum doctissimorum virorum desiderio, totos iam quindecim annos apud Typographum cui ea excudenda dederam haerent. Nunc vero Agathiam historicum optimum qui Iustiniani Imperatoris res gestas post Procopium Caesariensem est persequutus, Graece antehac nunquam typis editum, in lucem emitto; Agathiam, inquam, virum suae aetatis doctissimum, quique unus illam δίζυγα εὐεπίην, hoc est Poëticen cum Oratoria, ita coniunxit, ut dubium sit in utra magis excelluerit; in utraque certe non dubiam de omnibus sui aevi scriptoribus victoriam reportavit. E cuius editione plurimum et Historiae et Graecae linguae incrementi ornamentique est accessurum. Quum enim varia gravissimaque bella adversus populosissimas potentissimasque nationes, Francos scilicet, Gotthos, Vandalos, Hunnos, et Persas gesta describat; tum vero de eorum moribus atque institutis, ac praecipue de Persicorum regum genealogia ac politia, multa commemorat scitu dignissima quae apud alios scriptores nusquam reperiantur. Stilus ipse plane est floridus atque amoenus, multis sententiarum luminibus illustratus. Verbis vero utitur selectissimis, et frequenter a communi usu ac significatione remotis; adeo ut Suidas diligens glossographus potissimam Lexici sui partem ex huius

scriptis concinnarit. Hunc itaque Agathiam scriptorem luculentissimum, quem olim Persona ita lutularat ac deformarat, ut quicunque eum attingeret merito exclamaret: *Aquam manibus*; εὐπρόσωπον nitidioreque habitu a me donatum vobis, Illustres Amplissimique Viri, merito inscribendum dicandumque existimavi: primum, quod ex hac vestra Academia in lucem prodeat; in qua quum iam tredecim circiter annos vestro beneficio honestissimo hoc otio literario fruar, vehementer me officio meo defuturum putavi, nisi darem operam ut exstaret publicum aliquod singularis meae erga vos observantiae gratique animi monumentum: deinde, quod non indignum vobis hoc munusculum literarium indicarem, cum ob authorem ipsum qui apud doctos omnes summo semper fuit in precio, tum vero magni illius Imperatoris cuius historiam scribit nomine; in qua quidem historia multa conscribuntur sapienter ab illo prudenterque excogitata, felicissimeque perfecta; e quibus nonnulla uti spero in usus vestros convertere poteritis ad florentissimam Rempublicam vestram stabiliendam et nominis vestri celebritatem, quae rerum pro libertate tuenda gestarum magnitudine longe lateque est propagata, magis magisque augendam. Mihi interea nihil gratius accidere poterit, quam si intelligam studium hoc meum vobis, Illustres Amplissimique Viri, probari; magnumque mihi honorificum iudicium vestrum calcar addiderit ad alia id genus veterum Graecorum monumenta e Bibliothecae meae penu depromenda et Latine vertenda publicoque communicanda.

Deus Opt. Max. Illustres Amplissimique Viri, Reipublicae eiusque seminario Academiae vos quam diutissime servet incolumes. Lugduni Batavorum, Anno Domini MDXCIV. Kalend. Ianuariis.

ILL. DD. VV.

Addictissimus

BONAVENTURA VULCANIUS.

CARMINA IN LAUDEM EDITIONIS VULCANIANAE.

IN AGATHIAM
A BONAV. VULCANIO EDITUM.

Ἀγαθίας ἢν μὴ πολυΐστορι ῥύσατο βίβλῳ
Πέρσας καὶ Περσῶν ἔργα παλαιγενέων,
αἰὼν πανδαμάτωρ, καὶ νὺξ ἀμάθυνε μέλαινα
Πέρσας καὶ Περσῶν ἔργα παλαιγενέων.
Ἀγαθίαν δ' ἢν μὴ Βουλκάνιος ἔξελε λήθης,
Ἀγαθίαν λήθης ἀμφεκάλυψε κόνις.
καί κε πολὺς τοπάλαι, Βουλκάνιε, σεῖο ἕκητι
Ἀγαθίᾳ τε ἀγὼν ὦρτο καὶ ἱστορίῃ.
νῦν δ' ἄμφω δισσοῖσιν ὀφείλετον, ἱστορίη μὲν
Ἀγαθίᾳ πλεῖστον, σοὶ πλέον Ἀγαθίας.

ΙΩΣΗΠΠΟΣ ΣΚΑΛΑΝΟΣ ΙΟΥΛΙΑΔΗΣ.

Agathias *ni iam fastis prius asseruisset*
Persas, et veterum Persica gesta ducum,
Tempus edax, et vis seclorum aboleret opaca
Persas, et veterum Persica gesta ducum.
Ni leto Agathiam eriperet Vulcanius, olim
Agathiam leti conderet alta cinis.
Et iam, Vulcani, propter te, maxima rerum
Lis foret Agathian inter et Historiam.
Sed devinxerunt ambos duo. Plurima debet
Historia Agathiae, plura tibi Agathias.

Iosephus Scaliger Iul. Caes. F.

AD DOCTISSIMUM VIRUM
BONAVENTURAM VULCANIUM
GRAECARUM LITERARUM IN ACADEMIA
Lugdunensi apud Batavos Professorem.

Quod *me Vulcani carmen doctissime poscis:*
Frustra es, ceu vivam ex pumice aquam elicias.
Non mihi tam proclive bonos est scribere versus,
Quam tibi scriptores restituisse bonos.

Fr. Duyckius Cos. Leyd.

IN AGATHIAE HISTORIAM
A CL. V. BONAVENTURA VULCANIO GRAECE ET LATINE EDITAM
HIEREMIAS BASTINGIUS S. T. D.
ET COLLEGII THEOLOGICI REGENS.

Aeneas *debet vitam post fata* Maroni:
  Induperator *ovas Historico* Agathia.
Gloria nam maior tanto est tibi: ficta Poesis
  A vera quanto vincitur Historia.
Macte sed o virtute tua dilecte Camoenis
  Qui clarus volitas docta per ora virum
Vulcani, *quem non ullos subiisse labores*
  Taeduit, aeternum ut viveret Agathias.
Agathias *inquam, Graiis ut cognitus olim*
  Nunc Graiis pariter cognitus et Latiis.
Sic quondam de te est meritus doctissime Rhetor
  Romanaeque decus Quintiliane *togae,*
Poggius: *hunc quanquam superas hoc nomine, cultu*
  Quod per te gemino splendeat Agathias.
I nunc Mome *crepa, et male carpere desine qui te est*
  Passibus innumeris doctior et melior.
Vos autem Proceres *quibus haec monumenta dicantur,*
  Ut vestro maneant tuta sub imperio,
Hunc redamate virum, tuque o Battavia *gaude*
  Lucem ex te Agathias *quod redivivus habet.*

PAULLUS G. F. P. N.
MERULA.

Quid *hic recens scriptoris orti contuor?*
Proles cluor Agathi. Ominis nomen boni
Adnosco. Nam qui audit bonus, plerum bonus'st,
Quique a bono natus, bonus ille plurumum.
  Lares mihi Smyrnae paterni, quae suum
Civem esse Homerum, principem vatum omnium,
Princeps probavit olim et ante caeteras,
Quae iniverant certamen, urbis Graeciae.
Fere est, ut adsim ab inferae ripa Stygis.
  Quae Morta te pressit favissis circites
Mille ampliusque obliviosis? ploxeno
Quae Fors silente, docte foetus, te obruit?
Incommodo maloque maxumo omnium,
Cordi quibus curaeque gesta quae retro.
  Immanitas Gotthorum et Hunnorum fera
Med aeviterno manciparat carceri;
Ut, quidquid a fatis mihi vitae super,
Inglorium esset atque squale sordidum.
  At unde tantum saevitatis? Luctuum,
Quibus nec unquam finis esset nec modus,
Causam me eis certissumum monerat fore
Ecfata vatum, quos adirant, dictio.
Immersi enim crudele moerorum mare,
Et conscii, quae non semel passi, iugum;

Non nesciebant perciti, me nascier,
Quo noscier docente debebant trucum
Clades avorum, lancinati corporum
Artus, potitum naeniae cadaverum,
Atrociumque vastitates funerum;
Quo noscier docente posteros, ducum
Iustiniani Principis victoriae,
Et fixa de victis trophaea phalangibus,
Actique superbiter triumphi nobiles.
Hinc natus olim lacrumarum fons mihi.
At serio, sero licet, Vulcanius,
Misertus infortunii nuper mei,
Multa incalatus, audiit miserum, prece,
Specus, quibus claudebar, altos pertudit,
Me duxit endo primus oras luminis,
Et fecit, ut me totus orbis perlegat:
Sive hoc voluntas, sive noluntas fuat,
Quorum efferata mente dirae mi dies,
Plenae aegritudinumque saepe luxerunt.
Nec me modo artis liberavit vinculis;
Sed et polivit arte, quod fuit potis,
Docta, et, quod instar muneris magni mihi,
Fecit bilinguem, quae unilinguis vix eram.
Felix tui adsertore iuris ter quater,
Felix viri polite tanti dextera:
Linguis fruare et luce, parta quae tibi,
Ducente et auspicante summo vindice.
Vicem refer, tuique nomen vindica
Ducis Auspicisque ab luce temporaria,
Linguasque perde virulentas, qui mali
Male tibi tuoque vindici volunt.
Ast Gotthus, Hunnus, Francus immensum fremant
Quantum, cruenti caede nupera manus;
Redhostiendum, quae patrare hostilia.
Gotthus patrumque et dissipator pignerum,
Hunnus senum et saevus nefrendum carnufex,
Et Francus haustum faucibus sanguen vomens,
Fremant frequente strage se pavirier,
Fremant sibi tam crebra fligi volnera,
Crebras suorum audirier mortes fremant.

Εἰς τὸν Εὐτύχεα Ἥφαιστον
ἐκδιδόντα τὸν Ἀγαθίαν τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἀφανισθέντα.

Πείθους θελξινόου τερετίσματα δαίδαλα τύμβῳ,
(φεῦ χηρὸς φθονεροῦ) κεύθετο ληθεδόνος.
ξύλλαβεν Ἥφαιστος, πυρσὸν παλινάγρετον ἅψας,
ὄρφνην τε σκεδάσας ὡς πρόμος ἰδμοσύνης.
ϑὸς ῥαπίδ' Ἡφαίστῳ πτερόεις διεγερτικὸν Ἑρμῆ,
λείπεαι, ἶσα φέρειν οὐκ οἷός τε πέλεις.
σὺ φθίμενον ζωγρεῖς ἐπικήριον αὖθις ἐόντα·
ὃς δὲ νεοχμεῖται ἄτρυτα, γομφοπαγῆ.

ΜΟΛΙΝΕΟΣ.

AD CLARISSIMUM VIRUM

D. BONAVENTURAM VULCANIUM.

CONIUNCTAM *Marti Venerem quondam indice Phoebo*
Vulcanus tecto ut sensit adulterio,
Extemplo exarsit; laqueosque et daedala nectens
Retia, in amplexu detinuit medio,
Admisitque Deos. Dudum latuere reposti
Augusti Annales, Persicaque historia,
Pluraque, museio quae dudum emblemate struxit
Indelibatus flos populi AGATHIUS,
Nec spes ulla fuit, posse unquam lumen apisci
Extracta ex atris Invidiae tenebris,
Quum tu illa in dias produxti luminis auras,
VULCANI, *plures pectore habens genios.*
Felicem o sortem! Vix te duo numina possunt
Unum, cum Phoebo Lemnius exprimere.
Vidisti abstrusum: Phoebus videt omnia primus.
Per te alii: nempe id Mulciberis proprium est.
At tu dum tenebris alta et caligine mersum
Extemplo virga protrahis in medium,
Dumque idem interpres Latio facis ore loquentem,
Unus fis gemino nomine Mercurius.

PETRUS BERTIUS.

RICHARDUS THOMSON.

QUO *me* CALLIOPE *vocas*
Intermissa diu? parce precor, precor.
Non sum qui bene nervias
Gubernem, artifici aut barbiton harmoge.
Defunctam paries chelyn
Iam pridem, et citharam servat inutilem.
Quin si MULCIBEREM *paras*
Clarare egregiae laudis adorea,
Et caelo inserere arduo
Vectum perpetui carminis alite.
Ecquis CALLIMACHO *prior?*
Qui lauru Latia implicitus comas
Vates, Elysiis iugis,
MUSAEO *potior, carmina dividit.*
Cuius si citharae tamen
Aptari nequeat MULCIBER: *inclytum*
Quamvis illa DIESPITREM
DIANAM, *et teneras aurea,* VIRGINES
Et PHOEBUM *celebret patrem.*
O divum, o hominum CALLIOPE *quies*
In collem hinc HELICONIUM,
MUSARUMQUE *choros transfer amabiles.*
Ut mistus DEA, GRATIIS
Ad dextrum sedeat clarus APOLLINEM.
Mox lauru POLUHYMNIA
Vescentem resonet praepete barbito.

IDEM.

Agathiam ut vidit caelo Belisarius *alto,*
Qua sacra Iunonis *lacte respersa via est;*
Iam tersum prodire, et docto pumice rasum,
Atque adeo amissae iam reducem patriae;
Quas, inquit, referam grates tibi, magne virorum,
Vulcani*, cuius munere et ingenio*
Nunc vivit bonus Agathias: *ego denique factus*
Clarior, ereptos non querar hinc oculos?

IN AGATHIAM
A BONAVENTURA VULCANIO,
INTER DOCTOS NOSTRAE AETATIS PRINCIPES
Viro Clarissimo, editum et restitutum.

Carmine *Pierio* Vulcani *fundere laudes*
Est operae precium; mea stant praecordia Phoebo
Ardua molimur: rerum sapientia Pallas,
Quae sacra doctarum prudentia fontigenarum,
Et rationis apex, sine qua tentata labascunt,
Deprecor ad suetum dignata illabere munus.
Feralemne canam cladem, qua cuncta Pelasgum
Occumbunt monumenta virum, praeclara reperta
Ausonidum; Agathiam truditque ad pallida templa
Lethi barbaries, quem felix *illa deorum*
Progenies, acie genus insuperabile mentis,
Flos virtusque virum, profundo gurgite mersum
Protrahit obliví, diasque in luminis oras
Iam properat, Ciceronis dulcia mella sonantem.
E tenebris tantis tam clarum exculpere lumen,
Divinae rationis opus, quod tu potuisti
Primus, nec me animi fallit, nunc vivis in oris
Caelorum fama, propter divina reperta.
Aeternaque tuo capiti dare frunde coronam
Turba Camoenarum gestit, sic iussit Apollo.
Quin nos ingenii miramur acumina tanta
Vulcani*, potuit qui vulnera mente sagaci*
Tollere doctus Iapix; dic quis dicere digno
Hoc potis eloquio? mortali corpore cretus
Nemo, ut opinor, erit, pollenti pectore carmen
Condere qui possit, rerum iubet ut maiestas
Nec modo si redeat, qui saxa sequacia ductans
Cantibus auritos exstruxit carmine muros.
Iamnunc Aonia crinem circumdate serta
Salve, Te veneror, vestigia semper adorans,

Idque aeternum, ita iubet virtus et eruditio tua eximia,
sic testor et voveo licet impolito hoc carmine.

Ianus a Wouweren.

B. VULCANII
DEDICATIO ET PRAEFATIO
NOTARUM IN AGATHIAM.

NOBILISS. AMPLISSIMOQUE VIRO,

D. IOANNI AB OLDENBARNEVELT,

IURISCONSULTO CLARISSIMO

ILLUSTRIUM ORDINUM HOLLANDIAE ET WESTFRISIAE ADVOCATO ET A CONSILIIS.

Quod *Agathiae meo superioribus hisce diebus ad Illustres Hollandiae et Westfrisiae Ordines aditum aperueris, nobiliss. amplissimeque vir, secutus es ingenitam tibi planeque propriam benignitatem tuam, et singulare quoddam iuvandi ornandique literarum cultores studium. Quod vero illi ipsi Ordines hoc quidquid est meae opellae illustri ipsorum nomini inscriptum adeo splendido praemio compensarint; fecerunt profecto rem potentissima florentissimaque Republica sua dignissimam, et mihi liberalitate sua plusquam regia maximum ad hoc studii genus alacrius persequendum calcar addiderunt. Recte vero Symmachus* (*Lib. I. Epist.* 73.), *ad Hesperium suum scribens*, Scis, *inquit*, bonas artes honore nutriri, atque hoc specimen esse florentis Reipublicae, ut disciplinarum professoribus praemia opulenta pendantur. *Quo quidem eximio beneficio ut me sibi in perpetuum devinxerunt: ita tibi, vir nobiliss. qui summa apud Ordines ob eximiam doctrinam prudentiamque tuam, et praeclara in Rempubl. merita, vales authoritate et gratia, quod tua imprimis commendatione adeo uberem honorificumque laborum meorum fructum perceperim, quam maximas possum ago gratias, relaturus aliquando, si occasio et facultas suppetat. Interea, memoris gratique animi veluti pignus*

quoddam, habe a me hasce NOTAS, *post editum in lucem Agathiam natas, eoque praecipue consilio tuo nomini destinatas, ut summum tuum erga literatos studium, et insignes virtutes tuas, quae te omnibus admirabilem reddunt pariter et amabilem, exteris etiam hominibus faciant notas.*

Bene vale, nobiliss. amplissimeque vir, et rei literariae magis ac magis fave. Erit hoc tibi imprimis honorificum, et Reipubl. salutare. Lugduni Batavorum. Anno Domini MDXCIV.

Dignitatis tuae studiosissimus
BON. VULCANIUS.

CANDIDO LECTORI.

ANNUS est integer quod Agathias hic meus graece est excusus, neque multo minus quod et latinus. Ad graecam editionem usae sunt operae typographicae codice meo vetere manuscripto, quem propter valetudinem tum temporis incommodam, aliasque iustas ob causas, transcribere nec licuit nec libuit. Quo factum est ut praeter vitia exemplaris quae consulto ita reliqueram, quod eorum castigationem notis meis reservaram, accesserint etiam alia menda typographica, ob insolentiam characteris cui non assueverant operae. Cum vero iam ad colophonem propemodum perducta esset etiam latina mea versio, venit mihi in mentem audisse me aliquando Coloniae a nobilissimo doctissimoque fel. mem. viro, D. Thoma Redigero, datum a se cuidam negotium transcribendi e quadam Italiae Bibliotheca Agathiae historiam; quod quidem cum iamdudum ita factum fuisse plane mihi persuasissem, misi exemplar mei Agathiae graece excusi ad Cl. V. Iacobum Monavium, rogavique per literas ut illud cum manuscripto codice Agathiae, quem omnino Vratislaviae in bibliotheca Ill. DD. Redigerorum exstare putabam, conferri curaret. Quod cum ille pro singulari suo in rem literariam studio in se recepisset, spopondissetque curaturum se ut petitioni meae prolixe satisfieret, simulatque praefectus bibliothecae qui tum peregre erat domum rediisset: significavit tandem mul-

tis post mensibus Agathiam MS. a bibliothecario domum reverso diligenter quaesitum nequaquam comparere; quod quidem et me et illos pessime habuit: me, ob moram quam editioni vana mea spe iniectam videbam; illos, quod in bibliotheca sua quem sperabant thesaurum non reperissent. Ego itaque, ne mihi ipse longiore mora officerem, neve (quod in Cyrilli Alexandrini libris de adoratione in spiritu et veritate, et in Concilio Ephesino graeco, iam accidit, et vereor ne etiam in Nicaeno graeco accidat) ab aliis praevenirer, mihique et labor omnis meus, et honos quicunque ex hac arena laboris plena exspectari potest, veluti e manibus eriperetur: editionem diutius differendam, dum *ἀντίγραφον* aliquod offerretur, non censui, praecipue cum plane *σὺν ἀγαθῇ τύχῃ* affulsisset Agathiae pariter et mihi auspicatissimum illud Iulium sidus; magnus, inquam, ille Iosephus Scaliger, maximi Iul. Caesaris F. qui mihi merito, quoties aliquis dignus vindice nodus occurrit, fuit *ἀκριβεστάτου ἀντιγράφου δίκην*. Cuius quidem optatissimus in hanc Academiam adventus utinam latinam Agathiae mei editionem antevertisset! Plurimum enim illius literatorum principis iudicio in locis nonnullis de quibus ambigebam tribuissem; cui universus doctorum consessus libens assurgit, fascesque submittit. Superest, candide lector, ut operam meam quam optimi huius authoris editioni interpretationique impendi, boni consulas; et cum apibus potius si quid in ea sit boni decerpas, quam cum araneis si quid vitiosi exsugas. Accesserunt coronidis vice Agathiae epigrammata *ἐρωτικὰ* ab illustri viro Iosepho Scaligero latine versa, neque antehac (uno atque altero excepto) typis edita, quae certe iuventuti *φιλέλληνι* veluti canon quidam atque norma vertendi latina de graecis esse possunt,

Μορφῆς ὡς πλάσταις κυάνεον βλέφαρον.

Tu etiam his, bone lector, utere et fruere, ut et nonnullis eiusdem Agathiae epigrammatibus quae nobiliss. clarissimusque vir Ianus Dousa Dominus a Noortwyck, musageta noster, vertit, quibus te fraudare nolui, ut nec nobiliss. doctissimumque virum Theodorum Canterum eo honore, quod de locis Agathiae nonnullis, quorum lectionem in Suida variare compererat me per literas monuerit,

quos, praeter eos quos ipse animadverteram, notis meis inserui. Sed et de loco non uno reverendum clarissimumque virum FRANCISCUM IUNIUM collegam meum consului, idque cum fructu. Libens enim eos qui symbolam aliquam ad hoc opus contulerunt laudo.

AD VIRUM CLARISSIMUM
BONAVENTURAM VULCANIUM
DE AGATHIA RESTITUTO
SCAZON.

MAGISTRA *vitae Historia, quae nihil pigrae*
Oblivioni iniuriaeque seclorum
Patitur licere, laude perpeti dignos
A morte prohibet, alitis vehens Famae
Populos per omnes non solubili penna.
Sed saevientis ludus ille Fortunae,
Qui urbes et alta regna funditus vertit,
Saepe obruit silentio obrutos letho,
Et perdit evitatque temporum vitam.
Ne nuper hoc tibi accidisse miremur
Felix loquendi laude, Agathia, at infelix
Inertiaque inscitiaque lectorum,
Ni te rapaci vindicasset a fato
Felix et erudita cura VULCANI,
Hominum ut fruaris luce, pars tui et magna
Aliis sibique laude postuma crescat,
Segetemque famae hanc vindici suo linquat
Et editori, quem loquetur omne aevum
Functo necem abstulisse, mortuae et vitae
Dedisse vitam, quae perennis huic stabit,
Dum statio terris fuerit, et stata Phoebus
Niveam recurret orbita advehens lucem.

IANUS DOUSA F.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟΜΟΙ Ε.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΜΥΡΙΝΑΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
Α.

ΑΓ. ΣΧ. ΜΥΡ. ΙΣΤ. Α. Sic R. cui a secundo inde libro accedit Intpr. (*Historiarum liber* II. cet.): nam ad primum quidem librum titulum ipse sibi finxit Persona, pro ingenio suo ineptum. Lugd. inscribit Ἀγ. Σχ. χρονικὴ διήγησις τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, τόμος α΄., quo titulo deleto Bon. Vulc. ex ultimi libri in eodem codice subscriptione posuit: περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας, τόμος α΄.; ubi Parisinae editionis typothetae pro τόμος, βιβλίον scribere placuit. Agathias neque tempus omne usque ad Iustiniani mortem his libris persecutus est, neque Iustinianei temporis finibus opus suum circumscribere sibi proposuerat.

AGATHIAE SCHOLASTICI MYRINENSIS
HISTORIARUM
LIBER I.

ARGUMENTUM.

Gothi in Italia Narseti se dedunt: mox tamen rebelles a Francis auxilia petunt (*Cap.* 1). *De Francis; laudes eorum* (2). *Reges Francorum quatuor, Chlodovaei filii* (3). *Theudibertus, Francorum rex, cui succedit Theudibaldus puer* (4). *Legatio Gothorum ad Theudibaldum* (5). *Theudibaldus exercitum in Italiam mittit, ducibus Leuthari et Butilino. De Alamannis* (6). *Prava Alamannorum religio. Leutharis et Butilini superbia* (7). *Narses ad Cumas ducit* (8). *Cumae oppugnatae* (9). *Narses Cumarum muros suffodit* (10). *Gothos Tusciam habitantes in deditionem accipit* (11). *Luca circumsessa* (12). *Narsetis magnanimitas* (13). *Fulcaris et Herulorum clades* (14). *Fulcaris occumbit. Gothi in Aemilia et Liguria a Romanis deficiunt* (15). *Narses militum animos confirmat* (16). *Stephanus a Narsete Faventiam missus praefectorum ignaviam reprehendit* (17). *Narses Lucam denuo oppugnatam capit* (18). *Exercitu in hiberna dimisso Ravennam proficiscitur* (19). *Aligernus Gothus Cumas sponte Narseti dedit* (20). *Narses, Varnis in militiam adscitis, prope Ariminum cum Francis confligit* (21). *Fuga simulata eos devincit* (22).

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ed. Par. 1 Καλὸν μέν τι χρῆμα καὶ εὔδαιμον νῖκαι πολέμων καὶ τρό-
Ed. Ven. 5 παια, πόλεών τε ἀνοικισμοὶ καὶ ἀγλαΐσματα, καὶ ἅπαντα
ὁπόσα μεγάλα τε καὶ ἀξιάγαστα ἔργα. ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιά-
δε δόξαν μέν τινα καὶ ἡδονὴν τοῖς κτησαμένοις ἐπάγει, ἀπο-
βιοῦσι δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκεῖσε οἰχομένοις οὔτι μάλα ἐθέλουσιν
ἕπεσθαι, ἀλλὰ καὶ λήθη παρεμπεσοῦσα ἐπικαλύπτει καὶ παρα-
P. 2 τρέπει τὰς ἀληθεῖς τῶν πράξεων ἀποβάσεις· ἤδη δὲ καὶ τῶν
ἐπισταμένων ἀποβιούντων, οἴχεται καὶ διαδιδράσκει ἡ γνῶσις
σὺν αὐτοῖς σβεννυμένη. οὕτως ἄρα μνήμη γυμνὴ ἀνόνητόν
τι καὶ οὐ μόνιμον, οὐδὲ τῷ μακρῷ συνεκτείνεσθαι πέφυκεν
χρόνῳ. καὶ οὐκ ἂν οἶμαι ἢ πατρίδος προκινδυνεύειν ἔνιοι
ἔγνωσαν, ἢ ἄλλους ἀναδέχεσθαι πόνους, εὖ εἰδότες, ὥς, εἰ καὶ
B σφόδρα μέγιστα δράσαιεν, συναπολεῖται τὸ κλέος αὐτοῖς καὶ
διαῤῥυήσεται, μόνῳ τῷ βίῳ αὐτῶν ἐκμεμετρημένον· εἰ μή
τις, ὡς ἔοικε, θεία προμήθεια τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ἀναῤ-
ῥωννῦσα τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐπεισήγαγεν ἀγαθὰ καὶ τὰς ἐν-
θένδε ἐλπίδας. οὐ γὰρ οἶμαι κοτίνου γε ἕνεκα καὶ σελίνου οἱ
Ὀλυμπιονῖκαι ἐν ταῖς κονίστραις ἐναπεδύοντο, οὐδ' αὖ οἱ ἀγα-

1. μέντοι R. 10. συνεκτείνεσθαι R., Intpr. *extendi*, συνεκτεί-νειν vulg. πέφυκε vulg., ν ἐφελκυστικὸν h. l. et passim addidi ex R. 11. ἢ πατρίδος R., Intpr. *pro patria*, vulg. ἢ καὶ πατρ. 15. ἀναῤῥωνῦσα R.

PRAEFATIO.

Praeclara quaedam et beata possessio censeri potest victoriae bellorum et trophaea, urbes conditae atque instauratae, omnes denique magnae admirandaeque res gestae. Atque haec quidem aliaque eiuscemodi ut maxime gloriam aliquam voluptatemque suis possessoribus adferant, aegre tamen eos e vivis excedentes comitantur. Sed et oblivio interveniens offuscat atque subvertit veros rerum gestarum eventus; et cum ii ipsi qui eos norunt vivere desierunt, emoritur etiam atque evanescit una cum ipsis hominibus earum rerum notitia. Quo fit, ut nuda memoria fluxum quiddam parumque firmum sit, neque temporis diuturnitatem ferat. Neque vero putarim quosdam aut pericula pro patria adituros, aut alios labores suscepturos fuisse, cum scirent, quantumvis maximas res gessissent, perituram una cum ipsis atque emorituram omnem earum gloriam, sola ipsorum vita circumscriptam; nisi quaedam, uti apparet, divina providentia naturae humanae fluxibilitatem fulciens, historiae bonum, quaeque ex ea affulget, spem esset elargita. Neque enim, arbitror, oleastri aut apii causa Olympionicae in arenam nudi descendebant, neque rursum

θοὶ τῶν πολέμων ἀγωνισταὶ λαφύρων γε μόνον καὶ τοῦ παραυ- C
τίκα κερδαλέου ἐφιέμενοι, ἐς προὖπτόν τε καὶ διαφανῆ κίν-
δυνον σφᾶς αὐτοὺς ἀφιᾶσιν· ἀλλὰ δόξης ἀμφότεροι ἕκατι βε-
βαίας τε καὶ ἀκηράτου, ἣν οὐχ οἷόν τε ἄλλως καρπώσασθαι,
ἢ τῆς ἱστορίας αὐτοὺς ἀπαθανατιζούσης· οὐχ οἷα τὰ Ζαμόλ-
ξιδος νόμιμα καὶ ἡ Γετικὴ παραφροσύνη, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς
τρόπῳ τινὶ θείῳ τε καὶ ἀθανάτῳ, καὶ ᾧ μόνῳ δύναται τὰ D
θνητὰ ἐς ἀεὶ διαβιώσκειν. ῥᾴδιον μὲν οὖν ἥκιστα ἂν εἴη ἅπαν-
τα διεξιέναι καὶ ἀπαριθμεῖσθαι, ὁπόσων ἀγαθῶν ἡ ἱστορία τὸν
βίον ἐμπίπλησι τὸν ἀνθρώπειον· ὡς δὲ συλλήβδην εἰπεῖν, οἶ-
μαί γε αὐτὴν φιλοσοφίας τῆς πολιτικῆς οὐ μάλα μειονεκτεῖ-
σθαι, εἰ μή τι καὶ μᾶλλον ὀνίνησιν. ἡ μὲν γάρ, οἷα τις
ἀστεμφὴς δέσποινα καὶ ἀθώπευτος, κελεύει καὶ διατάττει, ὁποί- P.3
ων τε ἔχεσθαι καὶ ὁποῖα διαφεύγειν προσήκει, ὥσπερ τῷ πεί-
θοντι καταμιγνῦσα τὸ ἀναγκάζον· ἡ δὲ τῷ θέλγοντι πλείστῳ
χρωμένη καὶ οἷον καρυκεύουσα τὰς ἀπαγγελίας τῇ ποικιλίᾳ τῶν V.6
παραδειγμάτων, καὶ παριστῶσα τῷ λόγῳ, ἐν οἷς τε εὐδοκιμή-
κασιν ἄνθρωποι εὐβουλίᾳ χρησάμενοι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ
ἔνθα διήμαρτον τοῦ προσήκοντος, ἢ γνώμης τινὸς ἐναντίας ἢ B
τύχης ἡγησαμένης, λανθάνει ταῖς ψυχαῖς ἠρέμα τὰς ἀρετὰς
ἐσοικίζουσα. τὸ γὰρ προσηνὲς αὐταῖς καὶ αὐθαίρετον μᾶλλόν τι
ἐμφύεται καὶ προσιζάνει. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἐκ πλείστου σκο-

17. παριστῶσα R., παριστᾶσα vulg.

strenui bellatores spoliorum tantum et praesentis lucri cupiditati accensi in aperta manifestaque pericula se coniiciebant: sed utrique solidae atque adeo immortalis gloriae consequendae studio inflammati; quam quidem aliter adipisci non potuissent, nisi historia eos ab interitu vindicante atque immortales efficiente; non ut Zamolxidis instituta et Getica deliramenta, sed vere et modo quodam divino atque immortali, quoque solo mortalia haec perpetuari possunt. Haudquaquam igitur facile fuerit oratione persequi atque enumerare omnia quibus historia humanam vitam expleat bona. Ut vero summatim dicam, equidem civili philosophia eam non inferiorem censuerim; nisi etiam plus forte utilitatis conferat. Haec enim veluti severa quaedam minimeque blanda domina iubet ac praescribit quae sequi, quae fugere oporteat, suasionibus suis vim quodammodo necessitatemque commiscens: haec vero, oblectamentis plurimis utens, ac veluti condiens praecepta varietate exemplorum, et ob oculos ponens quibus in rebus homines prudentia iustitiaque usi praeclare rem gesserint, quibus etiam in rebus, vel animi contrario aliquo vel fortunae ductu atque impulsu a recto aberrarint, leniter ac placide virtutes animis insinuat. Blanda enim et voluntatis nostrae arbitrio electionique exposita facilius animis humanis illabuntur atque adhaerescunt. Ego itaque hanc iamdudum considerans et cum animo

πῶν τε καὶ διαλογιζόμενος, ὑπεράγασθαι μὲν χρῆναι ἡγούμην
καὶ κοινοὺς ἀνυμνεῖν εὐεργέτας τοὺς ὁπόσοις ἤδη αἱ τοιαίδε
C πραγματεῖαι διαπεπόνηνται. οὐ μὴν ἐγχειρητέα ἐμοὶ τῷδε τῷ
πόνῳ ἐδόκει, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀποπειρατέα. ἐτύγχανον γὰρ
μᾶλλον δή τι ἐκ παίδων τῷ ἡρῴῳ ῥυθμῷ ἀνειμένος, καί με
ἤρεσκεν τὰ ἡδύσματα τῶν τῆς ποιητικῆς κομψευμάτων. καὶ
τοίνυν πεποίηταί μοι ἐν ἑξαμέτροις βραχέα ἄττα ποιήματα,
ἃ δὴ Δαφνιακὰ ἐπωνόμασται, μύθοις τισὶ πεποικιλμένα ἐρω-
D τικοῖς, καὶ τῶν τοιούτων ἀνάπλεα γοητευμάτων. ἔδοξε δέ μοι
πρότερον κἀκεῖνο ἀξιέπαινόν τι εἶναι καὶ οὐκ ἄχαρι, εἴγε τῶν
ἐπιγραμμάτων τὰ ἀρτιγενῆ καὶ νεώτερα, διαλανθάνοντα ἔτι
καὶ χύδην οὑτωσὶ παρ' ἐνίοις ὑποψιθυριζόμενα, ἀγείραιμί τε
ὡς οἷόν τε εἰς ταὐτὸν καὶ ἀναγράψαιμι ἕκαστα ἐν κόσμῳ ἀπο-
κεκριμένα. καὶ οὖν δὴ καὶ τόδε μοι ἐκτετέλεσται ἕτερά τε πολ-
λὰ ἀγωνίσματα, τοῦ μὲν ἀναγκαίου χάριν οὐ μάλα πεποιη-
P. 4 μένα, ἄλλως δὲ ἴσως προσαγωγὰ καὶ θελκτήρια. καὶ γὰρ δῆτα
ἡ ποίησις ἱερόν τι χρῆμα καὶ θεσπέσιον. ἐνθουσιῶσι γοῦν ἐν
αὐτῇ αἱ ψυχαί, εἴποι ἂν ὁ σοφὸς ὁ Ἀρίστωνος, καὶ λίαν
ὠδίνουσιν ἐπαφρόδιτα, ὅσαι δὴ ὡς ἀληθῶς μουσόληπτοι γίνον-
ται, καὶ τῇδε κάτοχοι τῇ βακχείᾳ. ἐμοὶ μὲν οὖν τοῖσδε θα-

2. ὁπόσους Par. αἱ add. R., om. vulg. 3. ἐγχειρ. γὰρ ἐμοὶ R. 4. οὐδὲ τὴν R., οὐδὲ κατὰ τὴν vulg. 5. με ἤρεσκεν R., μοι ἤρεσκε vulg. 6. κομψευσμάτων R. 8. Δαφνικὰ R., Intpr.; male. 12. οὑτοσὶ edd. 13. ταὐτὸν R., ταὐτὸ vulg. 14. τίδε R. 20. θαμίζειν R., θαυμάζειν vulg.

meo reputans, admiratione dignos censebam, et in publicum beneficos celebrandos, quotquot in hoc historiae scribendae instituto laborarunt. Mihi autem nequaquam suscipiendus hic labor, sed ne tenteudus quidem initio est visus. Eram enim magis iam inde a pnero heroïcis modulis addictus, et poëticarum elegantiarum dulcedine magnopere delectabar; atque adeo brevia quaedam poëmata hexametris versibus conscripsi, quae Daphniaca vocavi, fabulis quibusdam amatoriis variegata et eiusmodi illecebris referta. Visum vero mihi fuit etiam hoc initio laudabile et non inelegans institutum, si nova quaedam recentiaque epigrammata, latitantia adhuc sparsimque a nonnullis lusa, in unum, quoad eius fieri posset, recolligerem, singulaque in ordinem digesta conscriberem. Quod quidem etiam perfeci, ut et alia multa exercitamenta, non utilitatis ergo, sed oblectandi deliniendique animi causa a me facta. Est enim omnino sacra quaedam et divina res poësis. Afflantur enim in ea divino quodam furore animi, ut sapiens ille Plato dixit, valdeque venuste parturiunt, quotquot Musarum pleni atque hoc furore correpti sunt. Mihi quidem igitur statutum erat in his versari, neque unquam in animum inducere, ut iuvenilia haec iucundaque studia desererem, sed Delphicum potius praescriptum sequi NOSCE TE IPSUM. Cum vero aetate

μιζόν ἐδόκει, καὶ οὐ μήποτε ἑκόντι εἶναι τὰ νεανικὰ ταῦτα καὶ ἐπιτερπῆ σπουδάσματα μεθιέναι, ἀλλ' ἕπεσθαι τῷ Δελ- B φικῷ ἐκείνῳ προγράμματι καὶ τὰ οἰκεῖα γιγνώσκειν. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ ξυνέβη μεγάλους μὲν πολέμους πολλαχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπροσδόκητα ξυῤῥαγῆναι, ἐθνῶν τε πολλῶν βαρβαρικῶν μεταναστάσεις γενέσθαι, καὶ πράξεων ἀδήλων τε καὶ ἀπίστων παραλόγους ἀποβάσεις, καὶ τύχης ἀτάκτους ἀντιῤῥοπίας, γενῶν τε καταλύσεις, καὶ πόλεων ἀνδραποδισμοὺς καὶ μεταβολὰς οἰκητόρων, καὶ οἷον ἅπαντα τὰ ἀνθρώπεια κεκινῆσθαι· ἐπειδὴ οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιάδε ξυνέβη, δεδιέναι μοί πως ἐπῆλθε, μή τι ἄρα οὐχ ὅσιον εἴη, ἔργα οὕτω μέγιστά τε καὶ θαύματος ἄξια καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα χρήσιμα ἐσόμενα καὶ ὀνησιφόρα καταλιπεῖν ἄμνηστα τὸ μέρος, καὶ σεσιγημένα. τοιγάρτοι ἔδοξέ μοι οὐκ ἄπο τρόπου εἶναι, καὶ τοῦ συγγράφειν ἀμωσγέπως ἀποπειρᾶσθαι, ὡς ἂν μοι μὴ ἅπας ὁ D βίος ἐν μυθολογίᾳ τε καὶ περιττῷ πόνῳ ἀναλωθείη, ἀλλά τι φέροιτο καὶ ἀναγκαῖον. πολλοὶ δέ με καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἐπείγοντες καὶ ἐγκελευόμενοι ἐξηρέθισαν τὴν ὁρμὴν καὶ ἐπέῤῥωσαν, ἐν τοῖς Εὐτυχιακὸς ὁ νέος· ἀρχηγός τε ἦν τῆς παραινέσεως P. 5 ἀνὴρ τὰ πρῶτα τελῶν ἐν τοῖς τῶν βασιλέων ὑπογραφεῦσι, καὶ

2. σπουδάγματα R. ἀλλ' R. Lugd., ἀλλὰ edd. τοῖς Δελφικοῖς ἐκείνοις προγράμμασι R. 3. ἐπεὶ R., ἐπειδὴ vulg. 6. πράξεσι R. 8. κατακλύσεις R. 11. ἀπῆλθε R. sed vulg. in mg. 12. μέγιστά τε καὶ R., μέγ. καὶ vulg. 13. τὸ μέρ. καὶ σεσιγημένα R., καὶ σεσ. τ. μ. vulg. 14. ἄπο τρόπου R. Lugd. (Cl.), ἀπότροπον edd. τοῦ om. R. 15. μοι om. R. 16. περ. πόνῳ R., πόνῳ περ. vulg. 19. Ἐχιδνὸς R. τε R., γε vulg. Non de Eutychiano loquitur Agathias, sed, ni fallor, de Paulo Silentiario, Cyri Flori filio.

hac, in quam incidi, ingentia bella per multas orbis terrarum partes praeter expectationem sint excitata, et multarum barbararum nationum transmigrationes factae; dubiorum etiam atque incredibilium factorum inopinati eventus temerario fortunae impulsu acciderint; nationum quoque et urbium eversiones, gentes subactae, coloniaeque deductae, et tantum non humanae res omnes loco suo motae: cum, inquam, haec aliaque eiuscemodi acciderint, subiit animum meum formido, parum honestum fore, si res usque adeo magnae atque admirandae, et posteris adeo utiles conducibilesque futurae nullis scriptis proditae silentio praetermitterentur. Quocirca non abs re mihi facturus sum visus, si eas aliqua ex parte litteris commendare tentarem, ne omnis vita mihi in fabularum studio et supervacaneo labore consumeretur, sed aliquid etiam utilitatis publico adferret. Multi vero familiarium urgentes atque exhortantes studium meum excitarunt et confirmarunt. Inter quos hortatores facile princeps erat Eutychianus iunior, et primarius regum scriba, vir alioqui et bonus et prudens, et non mediocriter eruditus, idemque gentis Floriorum praeclarum orna-

τὰ ἄλλα ἀγαθὸς καὶ ἀγχινούστατος, παιδείας τε ἀποχρώντως ἔχων, καὶ τοῦ τῶν Φλωριδῶν γένους ἄριστον ἐγκαλλώπισμα γεγενημένον. οὗτος δὴ οὖν ὁ ἀνὴρ, περὶ πλείστου γὰρ τἀμὰ ἐποιεῖτο, καὶ ὡς ἄν μοι ἄμεινόν τι ἔσται εὐκλείας τε πέρι καὶ τῆς ἄλλης ὠφελείας σφόδρα οἱ ἐπεφρόντιστο, οὐκ ἀνίει ἐπείγων καὶ χρηστὰς ἐμφαίνων τὰς ἐλπίδας. δεῖν γὰρ οὐκ ἔφασκεν οὕτω B χαλεπὸν ἡγεῖσθαί μοι καὶ ἀνήνυτον τὸ ἐγχείρημα, οὐδὲ τῷ μήπω ἐς πεῖραν ἐλθεῖν, ὥσπερ ναυτιλίαν οἱ ἀθαλάττωτοι, καταπεπλῆχθαι· οἴεσθαι δὲ μᾶλλον οὐ πόῤῥω τετάχθαι ἱστορίαν V. 7 ποιητικῆς, ἀλλὰ ἄμφω ταῦτα εἶναι ἀδελφὰ καὶ ὁμόφυλα, καὶ μόνῳ ἴσως τῷ μέτρῳ ἀλλήλων ἀποκεκριμένα. ὡς δὴ οὖν οἴκοθεν οἴκαδε οὔσης τῆς μεταστάσεως θαῤῥοῦντά τε ἰέναι ἐκέλευεν καὶ C σθένει παντὶ ἔχεσθαι ἔργου. ἀλλὰ γὰρ τοιαῦτα ἐπᾴδων, ἤδη μοι καὶ αὐτῷ βουλομένῳ, κατεκήλησέ γε ῥᾳδίως καὶ ἔπεισε. καὶ τοίνυν ἐς τάδε ἀφῖγμαι. ἀλλά μοι εἴη ἄξιόν τι δρᾶσαι τῆς προθυμίας, καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων ὡς ἐγγυτάτω ἱκέσθαι. Δηλωτέον δὲ πρότερον ὅστις τέ εἰμι καὶ ὅθεν, τοῦτο δὴ τὸ τοῖς ξυγγραφεῦσιν εἰθισμένον. ἐμοὶ Ἀγαθίας μὲν ὄνομα, Μύρινα δὲ

1. Vulg. inepte οὐκ ἀποχρώντως. Negationem, quam deleri iussit Toupius ad Suidam I. p. 53. ed. Lips., non agnoscit R. Fieri autem potest ut illa orta sit ex alia scriptura: εὖ κἀποχρώντως. ἀποχρῶντος R. 2. γεγενημένον R., γεγενημένος vulg. 3. περὶ πλ. γὰρ τἀμὰ R., ἐπεὶ π. πλ. τἀμὰ vulg. 4. τε om. R. 6. ἐμφαίνων τὰς ἐλπ. R., ὑποφαίνων ἐλπ. vulg. 7. ἀνόνητον R. μήτε πρὸς τὴν πεῖραν R. 8. καταπεπλῆσθαι (sic) R., δεδιέναι vulg. 9. δὲ om. R. 10. ἀδελφοὺς R. 11. μέτρῳ ᾗ (sic) ἀλλήλων R., μ. ἐστὶν ἀλλ. vulg. οἴκαθεν R. 15. εἴη inseri iubet Clar. Hasius ad Leonem p. 185. coniecturamque viri sagacissimi confirmat R. 17. πρότερον, quod vulgo deest, add. R.

mentum. Hic itaque vir cum res meas maximi faceret, et de gloria utilitateque mea vehementer esset sollicitus, nunquam destitit me urgere, bonasque spes mihi ob oculos ponere, asserens, non ita arduum perfectuque difficile opus censeri debere, neque quia intentatum insolensque est, instar navigationis inexperto maris, pertimescendum; immo vero ita statuendum esse, historiam a poëtica non multum distare, sed haec duo gemina affiniaque esse, soloque propemodum rhythmo inter sese discrepare. Bono itaque animo, tanquam e patria in patriam migrantem, incedere omnibusque viribus operi instare iubebat. Talia itaque mihi assidue occinens, libentem etiam me facileque delinitum in suam sententiam adduxit. Contuli itaque me ad scribendam historiam, spe, dignum aliquid hoc praeclaro studio institutoque praestandi et ad magnitudinem rerum gestarum quam proxime accedendi. Superest, ut quis et cuias sim, ex more eorum qui historiam scribunt, declarem. Nomen itaque mihi Agathias, Myrina patria; Memnonius pater; ars vero Romanorum instituta ac leges et fori certamina. Myrinam autem dico, non illam Thraciam urbem, neque

πατρὶς, Μεμνόνιος δὲ πατὴρ, τέχνη δὲ τὰ Ῥωμαίων νόμιμα D
καὶ οἱ τῶν δικαστηρίων ἀγῶνες. Μύριναν δέ φημι οὐ τὸ Θρᾴ-
κιον πόλισμα, οὐδὲ εἴ τις ἑτέρα κατὰ τὴν Εὐρώπην τυχὸν ἢ
Λιβύην τῷδε κέκληται τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πά-
λαι ὑπὸ Αἰολέων ἀπῳκισμένην, ἀμφὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πυ-
θικοῦ ποταμοῦ, ὃς δὴ ῥέων ἐκ Λυδίας τῆς χώρας ἐς τὸν ἔσχα-
τον αὐλῶνα τοῦ κόλπου τοῦ Ἐλαΐτου ἐμβάλλει. γένοιτο μὲν P. 6
οὖν ἐμοί γε τελεώτατα τῇδε τροφεῖα ὡς οἷόν τε ἀποτίσαι, καὶ
ἅπαντα τὰ κλεινὰ καὶ πάτρια ἔργα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγράψαι.
νῦν δὲ ἡ μὲν εὐμενὴς καὶ ἵλαος καὶ τῆς προθυμίας ἡμᾶς ἀπο-
δεχέσθω. ἐμοὶ δὲ ἐπὶ τὰ κοινὰ καὶ μέγιστα τῶν πραγμάτων
ἰτέον. Ποιήσομαι δὲ τὴν ξυγγραφὴν, οὐχ ἧπερ καὶ ἑτέροις ἐν
τῷ παρόντι πεποίηται. ἤδη γάρ που καὶ ἄλλοι τὰ νῦν ἐς τόδε B
πόνου ἀφίκοντο, ἀληθείας μὲν, ὡς τὰ πολλὰ, ἥκιστα μέλον
αὐτοῖς καὶ τοῦ τὰ γεγενημένα ὡς ἔχουσι τύχης διεξιέναι, οὕτω
δὲ διαφανῶς κολακεύειν πολλοὺς τῶν δυνατῶν καὶ ὑποθωπεύ-
ειν ἑλόμενοι, ὡς εἴποτε ἄρα καὶ ἀληθῆ φήσαιεν, ἀπιστεῖσθαι.
καίτοι ἐγκωμίῳ μόνῳ προσήκειν οἱ ταῦτα δεινοί φασι, τὰ
προσόντα ὁτῳοῦν ἀγαθὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἐξαίρειν· ἱστορία δὲ
ἐπαινεῖν μὲν καὶ ἧδε τοὺς εὖ τι δράσαντας οὐ πάμπαν ἀναί- C
νεται, οὐ μὴν τοῦτό γε σκοπὸν οἶμαι καὶ γνώρισμα ἔχειν ἐθέ-
λει· ἀλλ' εἴ που ἡ τῶν πράξεων ἀπεργασία ἔπαινον ἢ ψόγον
ἐπάγοι, οὐ βιάζεσθαι αὐτὴν θέμις, οὐδὲ μεταποικίλλειν τὰ γε-

1. δὲ post Μεμν. addidi ex R. 2. Μύῤῥιναν (ubique cum ῤῥ) R., Μύρινα vulg. 15. τύχης expungitur a corr. R. 23. ἐπάγοι R., ἐπάγει vulg. αὐτὴν N., αὐτῇ vulg., αὐτῆς R.

si qua alia per Europam aut Africam hoc nomine vocatur; sed quae est in Asia, veterum Aeolensium colonia, ad ostia Pythici fluminis sita; qui quidem fluvius ex Lydia regione fluens, in extremum Elaïtidis sinus alveum fertur. Sit itaque mihi, plenissima huic, quoad eius fieri potest, nutricationis praemia persolvere, omniaque illustria et patria facta accurate conscribere; nunc vero haec benigne et faventer propensum animum studiumque meum accipiat. Mihi autem publicarum maximarumque rerum scriptio est aggredienda. Instituam vero historiam, non ut ab aliis hodie factitatur, (sunt enim etiam alii hac tempestate qui in eadem arena versantur,) non, inquam, ut ii, quibus minima est veritatis cura, utque res gestas ita ut acciderunt commemorent: adeo vero aperte plerisque proceribus adulantur et palpum obtrudunt, ut, si quando etiam vera dicant, fides tamen eis abrogetur. Atqui periti harum rerum auctores soli encomio sive laudationi convenire aiunt, bona, quibus quisque praeditus est, verbis exaggerare atque extollere. Historiam vero, tametsi ne ipsa quidem a laudatione eorum, qui praeclari aliquid gesserunt, prorsus abhorret, hunc tamen scopum argumentumque sibi praefixum

γενημένα. οἱ δὲ ἱστορίαν μὲν ποιεῖσθαι ὁμολογοῦσι, καὶ τὸ D τῆς ἐπιγραφῆς ἐπάγγελμα τοῦτο αὐτοῖς ὑποφαίνει, πεφώρανται δὲ ὅμως τῇ πείρᾳ κομψευόμενοι τὴν ἐπωνυμίαν. τοὺς μὲν γὰρ ἔτι περιόντας, εἴτε βασιλεῖς εἶεν, εἴτε καὶ ἄλλως ἐπίσημοι, οὐ μόνον τῇ ἀφηγήσει τῶν ἐξειργασμένων ἐγκωμιάζουσιν, (ἦ γὰρ ἂν ὀλίγα ἡμάρτανον,) ἔνδηλοι δὲ ἅπασι γίνονται, P. 7 ὅτι δὴ αὐτοῖς οὐδέν τι ἄλλο διεσπούδασται, ἢ μόνον ἐπαινεῖν τε καὶ ἄγασθαι καὶ πέρα τοῦ ἀναγκαίου· τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας, ὁποῖοί τινες καὶ ἐτύγχανον ὄντες, ἢ κακίστους ἀποκαλοῦσι καὶ τὰ κοινὰ λυμηναμένους, ἢ, τὸ γοῦν ἔλαττον δεινὸν, κατολιγωροῦσιν αὐτῶν, ὡς μηδὲ μνήμης τινὸς μεταδιδόναι. ταύτῃ τε οἴονται τὰ παρόντα εὖ τιθέναι καὶ τὸ ἀεὶ κρατοῦν B ἐκθεραπεύοντες ὠφέλειαν σφίσι πορίζεσθαι, κακῶς ἐπιστάμενοι ὡς καὶ αὐτοὺς δήπου τοὺς πρὸς αὐτῶν ἐπαινουμένους οὐ μάλα τὰ τοιάδε ἀρέσκει, λογιζομένους, ὡς οὐχ ἱκανὸν ἔσται τὸ τῆς κολακείας ἀρίδηλον τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν βεβαιῶσαι. οὗτοι μὲν οὖν ξυγγραφόντων, ὥς πῃ φίλον αὐτοῖς καὶ εἰθισμένον, ἐμοὶ δὲ τὸ ἀληθίζεσθαι περὶ πλείστου ἑκτέον, ἐς C ὅ, τι χωρήσει. μεμνήσομαι δὲ τῶν ὅσα παρά τε Ῥωμαίοις καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς πλείστοις ἐς τόδε τοῦ καιροῦ ἐπράχθη ἀξι-

2. ὑποφαίνειν R. 6. ἔτι δῆλοι R. 8. πέρα R. Lugd., ὑπὲρ edd. 10. τὸ γοῦν R., τόγ' οὖν Lugd., τόγε οὖν edd. 17. ξυγγράφοντες ὥσπερ R. 18. ἐμοὶ δέ — χωρήσει. Hunc locum et mutilum et corruptum esse arbitror. Nihil opis affert R., imo corruptiora: ἐκτέον (sic) εὖ ὅτι χ. Num περὶ πλείστου ποιητέον, εὖ εἰδότι ὅτι..(?).. χωρήσει? Legebantur olim quaedam in margine R. litteris quadratis scripta, quae nunc erasa sunt.

habere nolle existimo. Sed sicubi factorum effectus laudem aut dedecus conciliat, vim facere historiae non licet, neque res ipsas palliare fucareque oportet. Hi vero historiam quidem scribere se profitentur, tituli que promissio hoc prae se fert; experientia tamen ipsa historiae appellationem fucantes deprehenduntur. Eos enim qui adhuc in vivis sunt, sive reges sive alioqui viros illustres, non solum commemoratione rerum gestarum laudant, in quo non nimis peccarent: sed omnibus conspicuum faciunt, nihil aliud ipsos operam dedisse, quam ut laude admirationeque quos volunt prosequantur, ultra quam par est; eos vero qui iam e vivis excesserunt, qualescunque fuerunt, aut pessimos vocant et rerum publicarum vastatores; aut, (quod utique minus grave est) ita eos contemnunt, ut ne memoria quidem ulla dignentur. Atque ita sese rem praesentem optime curasse existimant, semperque potentioribus assentantes privatis suis commodis consuluisse; non satis intelligentes, quod ne ipsis quidem, quos laudibus extulerunt, haec talia admodum placeant; reputantibus scilicet, manifestam illorum adulationem parum firmum esse gloriae existimationisque ipsorum stabilimentum. Scribant itaque hi pro sua libidine et more; mihi fixum est veritatem, quoad eius fieri possit,

αφήγητα, οὐ μόνον ὑπὸ ἀνδρῶν ἔτι βιούντων τυχὸν, μᾶλλον μὲν
οὖν καὶ τῶν ἤδη ἀποιχομένων, καὶ οὐδενότι παρήσω τῶν λόγου
ἀξίων. Τοιγάρτοι εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐς τὸ ξυγγράφειν προ-
ῆγμαι, ἢ μόνον ἐξ ὅτου Ἰουστῖνος ὁ νέος τὴν αὐτοκράτορα
μετῆλθεν ἀρχὴν, Ἰουστινιανοῦ τεθνηκότος, ἀλλ' ἔγωγε καὶ D
ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους ἀναδραμοῦμαι, καὶ ὁπόσα οὔπω
ἑτέρῳ τῳ ἐκπεπόνηται, ταῦτα δὲ οἰκεῖον ποιήσομαι ἔργον. τὰ
μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνσυς γεγενημέ-
νων, ἐπειδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τῷ Καισαρείαθεν ἐς τὸ ἀκρι-
βὲς ἀναγέγραπται, παριτέον ἐκεῖνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχρώντως
εἰρημένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖνον, ὡς οἷόν τε, διεξιτέον. προοίμια P. 8
μὲν γὰρ αὐτῷ τῆς ἱστορίας Ἀρκάδιος ἀποβιοὺς ἐποιήθη, καὶ V. 8
τῷ ἐκείνου παιδὶ Θεοδοσίῳ Ἰσδιγέρδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς
κηδεμὼν γεγενημένος, τά τε Οὐαραράνῃ καὶ Περόζῃ ξυνενε-
χθέντα, καὶ ὅπως Καβάδης βασιλεὺς καταστὰς ἀφῄρηται τὴν
ἀρχὴν καὶ εἶτα θᾶττον αὐτὴν ἀνεκομίσατο, ὅπως τε Ἄμιδα B
ἥλω πρὸς αὐτοῦ, Ἀναστασίου Ῥωμαίων βασιλεύοντος, καὶ
ὅσους αὖθις μετ' ἐκεῖνον Ἰουστῖνος ὁ πρεσβύτης ἐν τῷδε τῷ
ἔργῳ διεδέξατο πόνους. ἑξῆς δὲ τοὺς Περσικοὺς πολέμους
ὁπόσοι δὴ πρός τε Καβάδην καὶ Χοσρόην ἀμφὶ Συρίαν καὶ Ἀρ-

2. σὺν addidi ex R. 4. Ἰουστῖνος ὁ νέος., Intpr. *Iustinus ipse et iunior.* Fort. οὗτος ὁ νέος. 7. ἑτέρῳ τε R. 9. τῷ ante Καισ. add. ex R. 13. Post Θεοδοσίῳ add. Intpr. *et imperii procurationem*, scil. καὶ τῇ βασιλείᾳ. Ἰσδιγέρδης R., Ἰσδηγ. vulg. 14. Οὐαραράνῃ N., Οὐαραβάνῃ R., Οὐαράνῃ vulg. 16. Ἄμιδον R.

sequi. Persequar autem quaecunque memorabilia tam a Romanis quam barbaris plurimis hac tempestate sunt gesta, non eorum tantum qui adhuc fortasse vivunt, immo vero magis etiam eorum qui iam decesserunt; nihilque ex iis, quae memoratu digna videbuntur, omittam. Quocirca tametsi non prius ad scribendam historiam me contuli, quam ex quo tempore Iustinus iunior ad imperium accessit, mortuo Iustiniano: ad superiora tamen etiam tempora recurram; et quaecunque a nemine adhuc alio sunt elaborata, mihi vindicabo, propriumque opus efficiam. Pleraque enim Iustiniani temporibus gesta cum Procopius Caesariensis rhetor accurate conscripserit, mihi praetereunda iudicavi, ut plene satis tractata; quae vero post illum acciderunt, pro virili persequenda. Orsus enim est ille historiam suam a morte Arcadii, utque filio illius Theodosio Isdigerdes tutor fuerit institutus, et ab iis quae Vararanae et Perozae acciderunt, et quo pacto Cabades rex creatus regno exutus fuerit idemque postea recuperarit, utque Amidam ipsi Anastasio Romanorum regi eripuerit; quantos rursus post hunc Iustinus senior huic operi labores impenderit. Persequitur deinde bella Persica, quotquot adversus Cabadem et Chosroëm circa Syriam Armeniamque et per Lazorum confinia Iustinianus Romanorum Imperator gessit. Haec omnia e Procopii scriptis optime cognoveris, et Gelimer Vandalum, Carthaginemque urbem

μενίαν, καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ Λαζῶν ὅρια Ἰουστινιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι διαπεπολέμηνται, τούτους δὲ ἅπαντας ἐκ C *τῶν Προκοπίου λόγων ἄριστα ἂν διαγνοίης, Γελίμερά τε τὸν Βανδίλον, καὶ Καρχηδόνα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ξύμπασαν χώραν τῶν Ἄφρων ἀπὸ Βονιφατίου τε καὶ Γεζερίχου καὶ τῆς ἐν τῷ τότε ἀποστάσεως πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Ἰουστινιανῷ δουλωθεῖσαν, καὶ πάλιν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας μέρος γεγενημένην. μετὰ δὲ τὴν τῶν Βανδίλων κατάλυσιν, καὶ ὅσα οἱ Μαυρούσιοι τὸ ἔθνος ἔδρασάν τε καὶ πεπόνθασι πολλαχοῦ* D *τῆς Λιβύης κατὰ Ῥωμαίων παραταττόμενοι· ὅτι τε Στότζας καὶ Γόνθαρις Ῥωμαίων μὲν ἤστην, τυράννω δὲ καταστάντε, μεγίστων συμφορῶν τε καὶ στάσεων αἰτιωτάτω τῇ Λιβύῃ γεγόνατον, καὶ ὡς οὐ πρότερον ἐλώφησε τὰ δεινά, πρὶν ἐκείνω τὼ ἄνδρε διαφθαρῆναι· ἀλλὰ καὶ τάδε ἀμέλει ἅπαντα εὕροις γε ἂν ἐν ἐκείνοις· ὅπως τε ἡ στάσις ἡ ἐμφύλιος ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τοῦ βασιλέως ἀρθεῖσα, καὶ ἐπὶ μέγα κακοῦ ἀφιγμένη τὰ κοινὰ ἐδηλήσατο· τάς τε τῶν Οὔννων ἐπι-* P. 9 *δρομάς, ὡς δὴ ἐν τῷ τότε τὸν Ἴστρον ποταμὸν περαιωθέντες, μέγιστα οἷα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐλυμήναντο, Ἰλλυρίους τε καὶ Θετταλοὺς καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Εὐρώπης ληϊσάμενοι, μέρος δέ τι καὶ τῆς Ἀσίας, τὸν Ἑλλήσποντον διαβάντες. Σουρὼν δὲ ἡ πόλις ἡ ἐν Συρίᾳ, καὶ Βέῤῥοια, καὶ Ἀντιόχεια ἡ πρὸς*

3. *Γελίμερα* N., *Γελίμερ* vulg., *Γελίμων* R., mg. *Γελίμερόν τε.* 7. *μέρος* om. R. 8. Pro *οἱ Μαυρούσιοι* R. habet *οἶμαι.* Satis verisimile est Agathiam scripsisse: *οἱ Μαυρ. οἶμαι τ. ἔ.* 10. *τε* R. pro *τῆς.* 10. *Λιβύης* R., *Λιβύας* vulg. *Στότζας* vulg. et Procop., *Στώτζας* R. 11. *Γονθαρεὶς* R. *Ῥωμαίων* vulg. et R., transfixa in R. nescio a quo *ν* finali. Intpr. qui vertit: *Romanarum partium erant*, aliquid amplius, fortasse *ξυμμάχω*, legisse videtur. 12. *τῆς Λιβύης* R. 18. *ὡς δὴ* R. corr. pro *ὃς δή*, *οἳ δὴ* vulg. 21. *τὴν Ἑλλ.* R. *Σουρὼν* R., *Σουρῶν* vulg., *Σούρων* Procop.

atque universam Afrorum regionem Iustiniano subiugatam, rursumque Romani Imperii partem factam, post multos annos quam, Bonifacii Gesericique aetate, inde avulsa fuerat. Post vero deletos Vandalos, quae quantaque mala et intulerit et acceperit gens Mauritanica, multis Libyae locis cum Romanis praeliata; utque Stotzas et Gontharis a Romanorum partibus stantes, arrepta tyrannide maximarum calamitatum seditionumque auctores Libyae fuerint, neque prius cessasse mala, quam duobus hisce capitibus e medio sublatis. Sed et haec fere omnia in Procopii historia reperias, quomodo videlicet intestina seditio Byzantii adversus regem excitata, inque maximum malum evecta, rem publicam afflixerit, Hunnorum etiam excursiones, qui ea tempestate transmisso Danubio Romanum Imperium quam maximis damnis affecerunt, Illyrios et Thessalos maximamque Europae partem depopulati, partem etiam Asiae, transmisso Hellesponto.

Ὀρόντῃ ποταμῷ, ὅπως οἰκτρότατα ὑπὸ Χοσρόου πεπόρθηνται, τήν τε Ἐδέσσης πολιορκίαν, καὶ ὅπως ἐνθένδε ἀποκρουσθεὶς ἔπειτα ἀπιὼν ᾤχετο, πάρεστι καὶ ταῦτα ἐν τοῖσδε θεάσασθαι· B τάς τε τῶν Αἰθιόπων καὶ Ὁμηριτῶν παρατάξεις, καὶ ὅτου δὴ χάριν ἄμφω ἐκείνω τὼ φύλω ἐς τόδε δυσμενείας ἠλθέτην. εἴρηται δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ τοῦ μεγίστου λοιμοῦ πέρι, ὅπως τε τὴν ἀρχὴν κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ ἐς τὸ ἀνθρώπειον γένος εἰσήῤῥησε, καὶ ὁποῖα ἄττα παράλογα ἐν αὐτῷ ξυνηνέχθη. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁπόσα ὕστερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνὰ τὰ Λαζῶν C πολίσματα καὶ Πέτρας τὸ φρούριον, πρός τε Χοριάνην καὶ Μερμερόην καὶ τὰ Περσικὰ ἐξείργασται πλήθη, καὶ ταῦτα ἐκεῖθεν ἀναλεκτέον· μεταβάντι δέ οἱ ἐπὶ τῆς Ἑσπέρας, ὅπως τε Θευδέριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς ἀπεβίω, καὶ Ἀμαλασοῦνθα ἡ τοῦδε παῖς ὑπὸ Θευδάτου ἀνῄρηται, καὶ ἅπαντα ὧν δὴ ἕνεκα ὁ Γοτθικὸς πόλεμος ἀνεῤῥάγη, οὐδὲ ταῦτα ἐκείνῳ παρεῖται· οὐμενοῦν ἀλλ' οὐδὲ ὅπως Οὐΐττιγις ὁ μετὰ Θεύδα- D τον τοῦ Γοτθικοῦ γένους κρατήσας ὑπὸ Βελισαρίου τοῦ στρατηγοῦ μετά γε πλείστους ὅσους ἀγῶνας δορυάλωτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἧκται· οὐδέ γε ὅπως Σικελία τε καὶ Ῥώμη καὶ Ἰταλία τοὺς ἐπήλυδας ἀποβαλοῦσα βαρβάρους πάλιν ἤθεσι πατρίοις μετεκοσμεῖτο. λάβοι δὲ ἄν τις ἐνθένδε, καὶ ὅτι Ναρσῆς ὁ τομίας ἐς Ἰταλίαν ἐστάλη, στρατηγὸς αὐτοκρά- P.10

4. ὅτου R., ὅτῳ vulg. 5. φύλω R. Lugd. (Cl.), Intpr. *hae gentes*, φίλω edd. 6. λιμοῦ R. 7. εἰσήῤῥησε R. (Cl.), εἰσήρησε vulg. 8. ἄττα R., ἄωτα vulg. 9. καὶ om. R. 14. Θευδάτου R. Lugd., Θεοδάτου edd. 16. ἀλλ' inserit R. οὐδὲ R. οὐδ' vulg. Οὐΐτιγις vulg. Θεύδατον R. Lugd., Θεόδατον edd. 18. μετά γε R. Lugd., μετά τε edd. ὅσους om. R. 19. ἧκται R. (Cl.), ἴκται vulg. 22. ταμίας R.

Suro etiam oppidum in Syria, et Berrhoea, et Antiochia ad Orontem fluvium quo pacto misserrime a Chosroë fuerint vastatae; Edessae quoque obsidionem, et quo pacto inde depulsus decesserit. Est etiam in iis videre Aethiopum et Homeritarum praelia; quaeque inimicitiarum causae inter istas nationes fuerint. Multa etiam scribit de atrocissima illa pestilentia, et quibus initiis in humanum genus irrepserit, quamque inaudita in ea evenerint. Praeterea quaecunque deinceps Romanorum exercitus circa Lazorum oppida et Petrae propugnaculum et adversus Chorianem et Mermeroëm Persarumque copias gesserit, inde etiam peti possunt. Cum vero in occidentem transiit, quo pacto Theodericus Gothorum rex excesserit e vivis, et Amalasuntha eius filia a Theodato fuerit interfecta; omnia etiam, quorum causa Gothicum bellum exarsit, est persecutus; deinde, quo pacto Vitigis, qui post Theodatum Gothicae nationi praefuit, a Belisario post multa praelia captivus Byzantium sit ductus; denique quomodo Sicilia et Roma et Italia, barbaris eiectis, patriis

τωρ πρὸς τοῦ βασιλέως γεγενημένος, τούς τε κλεινοὺς ἐκείνους πολέμους, οἳ δὴ αὐτῷ πρὸς Τώτιλαν ἄριστα διαπεπόνηνται· ὅτι τε αὖθις μετ' ἐκεῖνον Τεΐας ὁ Φρεδιγέρνου τὴν Γοτθικὴν ἡγεμονίαν διαδεξάμενος, οὐκ ἐς μακρὰν καὶ αὐτὸς ἀνηρέθη. ταῦτα δὲ πάντα ἐς ἕκτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας γεγένηνται, καὶ Προκοπίῳ μὲν τῷ ῥήτορι ἐν τοῖσδε
B οἶμαι αὐτῷ τὰ τῆς ξυγγραφῆς διήνυσται καὶ ξυνετελέσθη· ἐγὼ δὲ ἐς τὰ ἐχόμενα τούτων, ἐφ' ἅπερ καὶ τὴν ἀρχὴν ὡρμήθην ἰέναι, καὶ δὴ ἐπὶ ταῦτα εἶμι. καὶ δὴ ἔχομαι τῶν πραγμάτων.

A. C. 552 ά. Ἐπειδὴ Τεΐας ὁ μετὰ Τώτιλαν τῶν Γότθων ἡγεμὼν κα-
I. I. 26 P. 11 ταστὰς, ἀνακαλεσάμενος τὰς δυνάμεις καὶ πόλεμον, πανσυδεὶ
V. 9 πρός τε Ναρσῆν καὶ Ῥωμαίους παραταξάμενος ἡσσήθη τε κατὰ κράτος καὶ αὐτοῦ πολεμῶν διεφθάρη, οἵ τε περισωθέντες τῶν Γότθων, ἐγκειμένων σφίσι Ῥωμαίων καὶ οὐκ ἀνιέντων, πιεζόμενοι ταῖς τε ἐπιδρομαῖς καὶ ὅτι ἐν χώρῳ ἀνύδρῳ ἐτύγχανον ξυνειλεγμένοι, σπονδὰς τίθενται πρὸς Ναρσῆν, ἐφ' ᾧ τὴν μὲν οἰκείαν ἀδεῶς νέμοιντο χώραν, βασιλεῖ δὲ τῶν Ῥωμαίων κατήκοοι τολοιπὸν ὄντες διατελοῖεν· ἐπειδὴ ταῦτα τῇδε
B ἐχώρει, ἐδόκει μὲν ἅπασι πέρας ἔχειν τὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πο-

1. *τούς τε* R. Lugd., *τοὺς δὲ* edd. 2. *Τώτιλλαν* R. et sic ubique. 6. *γεγένηται* Par. 12. *ἀνακαλεσάμενος τὰς* addidi ex R., Intpr. *in unum iam contractis exercitibus.* Verum ante *πόλεμον* articulum desidero. *πανσυδὶ* R. 18. *δὲ* add. R. (Cl.). 19. *λοιπὸν* R. 20. *τοῦ — πολέμων* Par

rursum moribus legibusque fuerit decorata. Inde etiam cognosci potest, quo pacto Narses Eunuchus in Italiam sit missus, praetor imperatorque a rege constitutus; illustria etiam bella, quae ille adversus Totilam praeclare confecit: utque rursum post illum Teias Fredigerni filius, Gothorum praefectura accepta, non multo post caesus fuerit. Haec vero omnia ad annum usque sextum et vigesimum regni Iustiniani sunt gesta. Ac Procopius quidem in his, uti arbitror, finem historiae suae facit. Ego vero his proxima et consequentia, ut initio mihi propositum fuit, persequens, res ipsas aggredior.

1. Teias Gothorum post Totilam dux, instauratis copiis cum bellum totis viribus Narseti Romanisque intulisset, insigni clade accepta, in acie praelians periit. Gothi qui evaserant, Romanis absque ulla intermissione persequentibus, pressi assiduis insultibus et siccitate locorum, in quae se receperant, pacis conditiones cum Narsete ineunt; ut scilicet suas illi terras intrepide habitent, regique Romanorum deinceps pareant. Haec cum ita iis in locis cessissent, videbantur omnibus bella in Italia finem nacta: cum potius praeludia aliorum bellorum essent. Censeo enim aevum hoc nostrum nunquam a bellis liberum futurum, immo potius perpetuo duratura atque adeo invali-

λέμων· τὰ δὲ ἦν ἄρα προοίμια. οἶμαι γὰρ οὐδὲ ἐπιλείψειν ποτὲ A. C. 554 τὸν αἰῶνα ἡμῶν τὰ τοιάδε, μένειν δὲ ἐς ἀεὶ καὶ ἀκμάζειν, ἔς I. I. 26 τ' ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ, ἐπεὶ καὶ ἄνωθεν ἡμῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, συνεισῆλθε τῷ βίῳ. καὶ οὖν μεστὴ μὲν ἡ ποίησις, πλήρης δὲ ξύμπασα ἱστορία πολέμων τε καὶ παρατάξεων, καὶ P. 12 οὐκ ἂν ἄλλο τι εὕροις ἐν τῇδε κατὰ τὸ μᾶλλον ἀναγεγραμμένον· αἴτιον δὲ οἶμαι τούτων οὐχ, ὅπερ οἱ πολλοί φασιν, ἀστέρων τε πορείας καὶ τὸ μεμαρμένον καί τινας παραλόγους ἀνάγκας. εἰ γὰρ τὰ τῆς πεπρωμένης ἐν πᾶσι νικῴη, ἀφαιρεθείη δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸ προαιρετὸν καὶ ἑκούσιον, παραινέσεις μὲν ἁπάσας καὶ τέχνας καὶ διδασκαλίας κενὰ καὶ ἄχρηστα νομιοῦμεν, οἰχήσονται δὲ φροῦδοι καὶ ἄκαρποι αἱ τῶν ἄριστα βιούντων ἐλπίδες. οὐ μέντοι ἀλλ' οὐδὲ τὸ θεῖον αἴτιον, ὥς γε ἐμὲ γιγνώσκειν, φόνων τε καὶ συμπλοκῶν ἡγεῖσθαι προσήκει. τὸ γὰρ ἀγαθὸν ἐκεῖνο καὶ ἀλεξίκακον φόνιόν τε καὶ φιλοπόλεμον οὔτ' B ἂν ἔγωγε φήσαιμι, οὔτε εἰπόντι πιστεύσαιμι. ἐς δὲ πλεονεξίαν τε καὶ ἀδικίαν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ αὐθαίρετα κατολι- V. 10 σθαίνουσαι, πολέμων τε καὶ ταραχῶν ἅπαντα ἐμφοροῦσιν, ἐνθένδε τε ὄλεθροι ξυμβαίνουσι πολλοί, καὶ γένη ἀνθρώπων ἀνάρπαστα γίγνεται, καὶ μυρίαι ἄλλαι ὠδίνονται κῆρες. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τότε οἱ Γότθοι ἐπειδὴ τὰς σπονδὰς θέμενοι καὶ διακριθέντες οἱ μὲν αὐτῶν εἴσω τοῦ Πάδου πρότερον διαιτώμενοι ποταμοῦ, ἔς τε Τουσκίαν καὶ Λιγουρίαν, καὶ ὅθι

6. τῇδε R., τοῖσδε vulg. 8. μεμαρμένον R., μεμορμ. vulg.
9. νίκην R. 12. ἄριστα R., ἄριστον vulg. 18. τε add. R.
20. οὕτω R. Lugd., οὕτως edd.

tura quamdiu haec ipsa natura hominum extiterit. Si enim altius rem repetamus, una cum ipsa vita propemodum dixerim invecta sunt bella; atque ita plena est poësis, plena omnis historia bellorum et praeliorum, neque quicquam in his comperias uberius conscriptum. Causam vero horum censuerim, non, ut multi statuunt, stellarum cursus et fatum atque absurdas quasdam necessitates. Si enim fati necessitas omnia permearet, eriperetur hominibus arbitraria voluntatis electio, et quidem praecepta omnia et artes ac disciplinae vanae inutilesque essent censendae; evanidae etiam fuerint infrugiferaeque eorum, qui optime vitam suam instituunt, spes. Sed nec Deum, quantum mea fert sententia, caedium et conflictuum auctorem censere oportet. Summam enim illam bonitatem omnisque mali profligatricem caedibus bellisque gaudere, nec ipse dixerim, nec id affirmanti acquieverim. Hominum vero animi in plus habendi cupiditatem et iniustitiam prolabentes, bellis omnia et tumultibus miscent; atque hinc interitus multaeque gentium interneciones eveniunt, innumeraeque aliae calamitates oriuntur. Eodem modo etiam tum temporis Gothi ictis foederibus dirempti, nonnulli eorum qui intra Padum fluvium degebant, in Tusciam et Liguriam, et quo cuique li-

A. C. 552 ἑκάστῳ θυμῆρές τε ἦν καὶ εἰθισμένον, ἐχώρουν· οἱ δὲ ἐκτὸς, I. 1. 26 διαβάντες, ἀμφὶ Βενετίαν καὶ τὰ τῇδε φρούρια καὶ πολίσματα, C ἧπερ καὶ ἐν τῷ πρὸ τοῦ, ἐσκεδάννυντο· ἐπειδὴ οὖν ἐν τοῖσδε ἐτύγχανον ὄντες, προσῆκον αὐτοὺς τὰ μὲν ὠμοσμένα τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐμπεδῶσαι, τὰ δὲ σφέτερα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κατέχοντας κινδύνων ἀπηλλάχθαι χρονίων, καὶ μόλις γοῦν τῶν δεινῶν ἀναπνεῦσαι· οἱ δὲ, ἐλάχιστον ἐπισχόντες, νεωτέρων αὖθις ἐφίεντο πραγμάτων, καὶ ἐς ἀρχὴν ἑτέρου πολέμου καθίσταντο. ἐπεί τε αὐτοὶ κατὰ σφᾶς οὐκέτι πρὸς Ῥωμαίους ἀξιόμαχοι ᾤοντο εἶναι, αὐτίκα παρὰ τοὺς Φράγγους ἐτράποντο, ἄμεινον σφίσιν αὐτοῖς τὰ παρόντα ἔσεσθαι κρίνοντες, καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐς ὅ, τι μάλιστα διαρκεστάτην, εἴγε ἐξ ὁμόρων τε καὶ ἀστυγειτόνων ξυμμαχίαν ἐπαγόμενοι εἶτα θᾶττον ἀναμαχέσοιντο.

D β'. Πρόσοικοί τε γάρ εἰσι τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἀγχιτέρμονες τὸ γένος τῶν Φράγγων. εἶεν δ' ἂν οὗτοι οἱ πάλαι ὀνομαζόμενοι Γερμανοί. δῆλον δέ· ἀμφὶ Ῥῆνον γὰρ ποταμὸν οἰκοῦσι καὶ τὴν ταύτῃ ἤπειρον, ἔχουσι δὲ καὶ Γαλλιῶν τὰ πλεῖστα, οὐ πρότερον πρὸς αὐτῶν κατεχόμενα, ἀλλ' ὕστερον ἐπικτηθέντα, καὶ τὴν Μασσαλίαν πόλιν, τοὺς Ἰώνων ἀποίκους. ταύτην γὰρ δὴ πάλαι Φωκαεῖς ἐξ Ἀσίας ὑπὸ Μήδων ἀναστάντες κατῴκισαν, Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεω Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ νῦν ἐξ Ἑλληνίδος ἐστὶ βαρβαρική·

4. ὀμοσμένα R. 5. κατέχοντες R. 13. ἐς εἶτα R. ἀναμαχέσοιντο R., ἀναμαχέοιντο vulg. 14. τε add. fr. et R. τῇ Ἰταλίᾳ R., τῆς Ἰταλίας vulg., ταύτης R. 17. δὲ R., γε vulg. 20. κατῴκησαν R.

bitum erat concesserunt; alii vero trans Padum circa Venetias sparsi in castellis et oppidulis, quibus assuerant, consederunt. Cum itaque hoc in statu essent res Gothorum, decebat ipsos pacta iurata re ipsa factisque confirmarc et stabilire, et res suas in tuto continentes, sese a diuturnis periculis vindicare, atque aliquando tandem ab aerumnis respirare. At vero cum per brevissimum tempus sese continuissent, rursus res novas moliti, alterius belli semina iecerunt. Cumque ipsi per se impares sese iudicarent, qui deinceps cum Romanis praeliarentur, statim ad Francos se converterunt, melius res suas habituras rati, utilitatemque se inde longe uberrimam percepturos, si cum finitimis et propinquis societate inita bellum facilius instaurarent.

2. Sunt enim Franci Italis accolae et contermini, olim dicti Germani; quod quidem satis constat. Nam circa Rhenum fluvium habitant, et continentem ei adiacentem, maximamque Galliarum partem occupant, non quidem iam olim ab ipsis possessam, sed posterius acquisitam. Massiliam quoque urbem tenent, Ionum coloniam. Hanc enim olim Phocenses ex Asia a Medis pulsi incoluerunt, Dario Hystaspis filio apud Persas regnante; et nunc ex Graecanica est barbarica. Patria enim rei publicae administratione abiecta, imperantium legibus utitur. Videtur vero etiam hodie,

τὴν γὰρ πάτριον ἀποβεβληκυῖα πολιτείαν, τοῖς τῶν κρατούν- A. C. 552
των χρῆται νομίμοις. φαίνεται δὲ καὶ νῦν οὐ μάλα τῆς ἀξίας I. I. 26
τῶν παλαιῶν οἰκητόρων καταδεεστέρα. εἰσὶ γὰρ οἱ Φράγγοι οὐ P. 13
νομάδες, ὥσπερ ἀμέλει ἔνιοι τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ πολι-
τείᾳ ὡς τὰ πολλὰ χρῶνται Ῥωμαϊκῇ, καὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως ἀμφί τε τὰ συμβόλαια καὶ γάμους, καὶ τὴν τοῦ θείου θεραπείαν νομίζουσιν. Χριστιανοὶ γὰρ ἅπαντες τυγχάνουσιν ὄντες καὶ τῇ ὀρθοτάτῃ χρώμενοι δόξῃ· ἔχουσι δὲ καὶ ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἱερεῖς, καὶ τὰς ἑορτὰς ὁμοίως ἡμῖν ἐπιτελοῦσι, καὶ, ὡς ἐν βαρβάρῳ γένει, ἔμοιγε δοκοῦσι σφόδρα εἶναι κόσμιοί τε καὶ ἀστειότατοι καὶ οὐδέν τι ἔχειν τὸ διαλλάττον, ἢ μόνον τὸ βαρβαρικὸν τῆς στολῆς καὶ τὸ τῆς φωνῆς ἰδιάζον. ἄγαμαι γὰρ αὐτοὺς ἐς τὰ μάλιστα ἔγωγε τῶν τε ἄλλων ὧν ἔχουσιν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἐς ἀλλήλους δικαιοσύνης τε καὶ ὁμονοίας. πολλάκις γὰρ ἤδη καὶ πρότερον, καὶ μὲν δὴ B
καὶ τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ, τυχὸν μὲν ἐς τρεῖς, τυχὸν δὲ καὶ ἐς πλείους ἡγεμόνας τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς μεμερισμένης, οὐπώποτε πόλεμον ἤραντο κατ' ἀλλήλων, οὐδὲ αἵματι ἐμφυλίῳ τὴν πατρίδα ἔγνωσαν μιαίνειν. καίτοι ἔνθα ἂν μεγάλαι δυνάμεις ἰσόῤῥοποί τε καὶ ἀμφήριστοι ἀναφανεῖεν, ἐνταῦθα ἀνάγκη φρονήματα φύεσθαι σκληρὰ καὶ ὀγκώδη, φιλοτιμίαι τε, ὥσπερ εἰκὸς, ὠδίνονται καὶ φιλοπρωτεῖαι, καὶ ἄλλα ἄττα μυρία ταραχῶν τε

2. *νομίμοις* R., *νόμοις* vulg. 3. *καταδεέστερον* R. 4. *ἀμέλει* om. fr. 6. *τήν τε θεραπείαν* R. 11. *καὶ οὐδέν τι* fr. et R., vulg. *οὐδέν τε.* 16. *καὶ τῷ* R., *καὶ ἐν τῷ* vulg. *καὶ* ante *ἐς* om. fr. 17. *ἡγεμόνας* add. ex R. fr. et Intpr. *principes.* 20. *ἀνάγκη* add. ex iisdem. 21. *φύεσθαι* R. Lugd., *φύεται* edd. *τε* om. R. 22. *φιλοπρωτεῖαι* fr., *φιλοπρωτίαι* vulg. et R.

non admodum pristina incolarum dignitate inferior. Sunt enim Franci non campestres, ut fere plerique barbarorum, sed et politia, ut plurimum, utuntur Romana et legibus iisdem; eandem etiam contractuum et nuptiarum rationem et divini numinis cultum tenent. Christiani enim omnes sunt, rectissimeque de Deo sentiunt. Habent et magistratus in urbibus et sacerdotes; festa etiam perinde atque nos celebrant, et pro barbara natione valde mihi videntur civiles et urbani; nihiloque a nobis differre, quam solummodo barbarico vestitu et linguae proprietate. Ego certe eos cum ob alia quibus praediti sunt bona, tum vero ob mutuam inter se iustitiam et concordiam summopere miror. Frequenter enim iam et olim et mea aetate modo inter tres, modo inter plures diviso ipsis imperio, nunquam adversus sese mutuo bellum movisse, neque civili sanguine patriam inquinasse constat. Atqui fit fere, ut ubi magni sunt exercitus aequalis aut dubiae inter se potentiae, ibi etiam animi elatiores inflatioresque evadant, et ambitiosae aemulationes et de primo honoris gradu contentiones aliique innumeri affectus tumultibus

A. C. 552 καὶ στάσεων γονιμώτατα πάθη. ὅμως παρ' ἐκείνοις εἰ καὶ ἐς
I. I. 26 πλείστας ὅσας ἀρχὰς τύχοιεν διῃρημένοι, οὐδὲν ὅ, τι τοιόνδε
ξυμφέρεται. ἀλλ' εἴπερ ἄρα καί τινα ἔριν τοῖς βασιλεῦσιν ἐγ-
γενέσθαι ξυνενεχθείη, παρατάττονται μὲν ἅπαντες ὡς πολε-
C μήσοντες καὶ τοῖς ὅπλοις διακριθησόμενοι, καὶ εἶτα ὁμόσε
χωροῦσιν· ἰδόντες δὲ ἀλλήλους ἑκατέρωθεν ἡ πληθὺς, αὐτίκα
τὸ χαλεπαῖνον ἀποβαλόντες ἐς ὁμοφροσύνην μεταχωροῦσι,
καὶ τοὺς ἡγεμόνας κελεύουσι δίκῃ μᾶλλον τὰ ἀμφίβολα διευ-
κρινήσασθαι· εἰ δὲ μὴ, μόνους ἐκείνους ἀγωνίζεσθαι, καὶ ἐν
σφίσιν αὐτοῖς διακινδυνεύειν, ὡς οὐχ ὅσιον ὂν οὐδὲ πάτριον,
ἰδίας αὐτῶν ἕνεκα δυσμενείας τὰ κοινὰ πημαίνεσθαι καὶ ἀνα-
τετράφθαι· εὐθὺς δὴ οὖν τάς τε φάλαγγας διαλύουσι, καὶ τὰ
ὅπλα τίθενται, καὶ τολοιπὸν εἰρήνη αὖθις καὶ ἡμερότης, φοι-
τήσεις τε παρ' ἀλλήλους ἀφύλακτοι καὶ ἐπιμιξίαι, καὶ φροῦ-
δα οἴχεται τὰ δεινά. οὕτως ἄρα αὐτοῖς τὸ μὲν ὑπήκοον δί-
V, 11 καιον καὶ φιλόπατρι, τὸ δέ γε ἄρχον εὐμενὲς ἐν δέοντι καὶ
D πειθήνιον· ταῦτά τοι καὶ διατελοῦσι δύναμιν βεβαίαν ἔχοντες,
καὶ νόμοις χρώμενοι τοῖς αὐτοῖς· καὶ τῶν μὲν οἰκείων οὐδὲν
ὅ, τι ἀποβεβληκότες, πλεῖστα δὲ ὅσα ἐπικτησάμενοι. δικαιο-
σύνη γὰρ καὶ φιλότης οἷς ἂν ἐντραφείη, εὐδαίμονα τίθησι
πολιτείαν καὶ μόνιμον, καὶ ἥκιστα πολεμίοις ἁλώσιμον.

γ'. Οὕτω μὲν οὖν οἱ Φράγγοι ἄριστα βιοῦντες, σφῶν τε

2. οὐ τὸ R. pro ὅ, τι. 3. τινα R. et fr., τιν' vulg. 7. ἀποβαλόντες fr. et R., ἀποβάλλοντες vulg. 12. δὴ R. et fr, τε vulg. 20. φιλότης R. fr. mg. Lugd. et Intpr. *charitas*, φιλοτιμία vulg.

et seditionibus gignendis aptissimi suboriantur: apud illos tamen, tametsi in quam plurimos principatus eos esse divisos contingat, nihil tale usu venit; sed si quae forte inter principes oriatur controversia, omnes quidem aciem instruunt tanquam ad bellandum remque armis decernendam; deinde simul conveniunt, conspicatae vero sese utrinque copiae, statim abiecta offensione, ad concordiam redeunt, iubentque ut principes iure potius controversias decernant; sin minus, ut singulari inter se certamine agant, et suorum ipsimet capitum periculum adeant. Neque enim aequitati aut patriae consuetudini consentaneum censent, ut privatae ipsorum simultatis causa res publica labefactetur et subvertatur. Confestim itaque et exercitum solvunt, et arma deponunt, paceque redintegrata tuto rursus inter se commeant, sublatis e medio difficultatibus. Adeo apud illos subditi sunt iustitiae et patriae studiosi; principes vero, ubi opus est, placidi et obsecundantes. Idcirco utique et firmam degunt habentes potentiam, iisdem legibus utentes, sua tuentes, nihilque amittentes, quam plurima vero acquirentes. Iustitia enim et amicitia ubi vigent, beatam firmamque efficiunt rem publicam et nequaquam hostibus expugnabilem.

3. Franci itaque hoc modo optime vitam suam instituentes, et sibi

αὐτῶν καὶ τῶν προσοίκων κρατοῦσι, παῖδες ἐκ πατέρων τὴν A. C. 552
βασιλείαν διαδεχόμενοι. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐς ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, I. I. 26
ὅτε δὴ οἱ Γότθοι ὡς αὐτοὺς ἐπρεσβεύοντο, τρεῖς αὐτοῖς ἡγε-
μόνες ἐτύγχανον ὄντες. οὐκ ἄπο τρόπου δέ μοι εἶναι δοκεῖ P. 14
βραχύ τι ἄνωθεν ἀρξαμένῳ τοῦ γένους καὶ τῶν ξυνενεχθέν-
των τῷ πρὸ τοῦ ἐλάχιστα διεξελθόντι, ἔπειτα ἐς ἐκείνους οἳ δὴ
ἐν τῷ τότε ἐκράτουν, τὴν ἐκδρομὴν καταπαῦσαι τοῦ λόγου.
Χιλδίβερτος μὲν γὰρ καὶ Χλωθάριος, ἔτι δὲ Θευδέριχος καὶ
Χλωθομῆρος ἀδελφοὶ ἐγεγένηντο. οὗτοι δὲ ἐπειδὴ αὐτοῖς Χλω-
θοαῖος ὁ πατὴρ ἐτεθνήκει, διενείμαντο τέτραχα τὴν βασιλείαν,
κατά τε πόλεις καὶ ἔθνη ἐς ὅσον οἶμαι τῶν ἴσων ἑκάστῳ με-
τεῖναι. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον Χλωθομῆρος κατὰ Βουργουζιώ-
νων ἐπιστρατεύσας, (γένος δὲ τοῦτο Γοτθικὸν, αὐτουργόν τε
περιφανῶς τὰ πολέμια,) ἐν αὐτῷ δὴ τῷ πολέμῳ ἀκοντίῳ τὰ
στέρνα τυπεὶς, ἀνῃρέθη. πεσόντος δὲ αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὴν κό-
μην οἱ Βουργουζίωνες καθειμένην καὶ ἄφετον ἐθεάσαντο καὶ B
μέχρι τοῦ μεταφρένου κεχαλασμένην, αὐτίκα ἔγνωσαν τὸν
ἡγεμόνα τῶν πολεμίων ἀποκτανόντες. θεμιτὸν γὰρ τοῖς βασι-
λεῦσι τῶν Φράγγων οὐπώποτε κείρεσθαι, ἀλλ' ἀκειρεκόμαι
τέ εἰσιν ἐκ παίδων ἀεὶ, καὶ παρῃώρηνται αὐτοῖς ἅπαντες εὖ

1. *πατέρων* R. et fr., *πατρῶν* vulg. 2. *ἐς ἐκεῖνο* Cl., *ἐς ἐκεί-νου* vulg., *ἐς κείνου* R. 5. *ξυνενεχθέντων* R. fr. et Intpr.: *quae contigissent*, *ξυνεχόντων* vulg. 8. *Χελλίβερτος* Lugd. et ed. pr. *μὲν γὰρ* R., *γὰρ* fr., *μὲν* vulg. *Χλωθάριος* R. et fr., *Λωθάριος* vulg. *Θευδέριχος* R. et fr., *Θεοδέριχος* vulg. 14. *περιφανῶς* R., *περιφανὲς* Lugd. et fr., *καὶ περιφανὲς* edd. *τὰ στέρνα* om. fr. 18. *ἀποκτανόντες* R., *ἀπεκτονότες* vulg.

ipsis et finitimis imperant. Filii patribus in regnum succedunt. Sed eo tempore, quo Gothi legationem ad eos miserunt, tres ipsis erant principes; neque vero abs re facturus mihi videor, si paulo altius repetito genere, brevissimeque enarratis iis qui antea eos rexerunt, in iis, qui eo tempore imperabant, digressionis finem fecero. Childibertus quidem et Chlotharius, praeterea vero Theodericus et Chlothomerus germani fratres fuerunt. Hi mortuo patre Chlothoaeo in quatuor partes regnum partiti, secundum urbes et populos, ita ut aequas singuli portiones, ut arbitror, acciperent. Non multo post tempore Chlothomerus adversus Burgusiones exercitum ducens, (natio autem haec Gothica est per se laboriosa et bellica laude clara,) in ipso proelio, pectus iaculo ictus, interiit. Quo humi iacente Burgusiones promissam illius laxamque comam et ad scapulas usque pertingentem conspicati, confestim intellexerunt se ducem hostium interfecisse. Solemne enim est Francorum regibus nunquam tonderi: sed a pueris intonsi manent; caesaries tota decenter eis in humeros propendet, anterior coma e fronte discriminata in utrumque latus deflexa. Neque vero quemadmodum Turcis et Avaris impexa iis et squallida sordidaque est

A. C. 552 I. I. 26 μάλα ἐπὶ τῶν ὤμων οἱ πλόκαμοι· ἐπεὶ καὶ οἱ ἐμπρόσθιοι ἐκ τοῦ μετώπου σχιζόμενοι, ἐφ' ἑκάτερα φέρονται. οὐ μὴν ὥσπερ οἱ τῶν Τούρκων τε καὶ Ἀβάρων ἀπέκτητοι καὶ αὐχμηροὶ καὶ ῥυπῶντες, καὶ ἐνέρσει ἀπρέπως ἀναπεπλεγμένοι, ἀλλὰ ῥύμματα γὰρ ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς ποικίλα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς διαξαίνουσι. τοῦτο δὲ ὥσπερ τι γνώρισμα καὶ γέρας ἐξαίρε- C τον τῷ βασιλείῳ γένει ἀνεῖσθαι νενόμισται· ἐπεὶ τό γε ὑπήκοον περίτροχα κείρονται, καὶ κομᾷν αὐτοῖς περαιτέρω οὐ μάλα ἐφεῖται. τότε δὴ οὖν τοῦ Χλωθομήρου τὴν κεφαλὴν οἱ Βουργουζίωνες ἀποτεμόντες, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν στρατεύμασιν ἀναδείξαντες, ψοφοδεεῖς αὐτίκα πεποίηνται ἅπαντας καὶ δυσέλπιδας, καὶ κατεάγη αὐτοῖς ἀγεννῶς τὰ φρονήματα, κατεπτηχότες τε ἦσαν, καὶ οἷοι οὐκ ἔτι ἐθέλειν ἀναμαχέσασθαι. καὶ δὴ τοῖς μὲν νενικηκόσιν, ᾗπερ ἄριστα αὐτοῖς ἔχειν ἐδόκει, καὶ ἐφ' αἷς ᾤοντο χρῆναι συνθήκαις, ὁ πόλεμος διελέλυτο. τοῦ δὲ Φραγγικοῦ ὁμίλου ὅ, τι ἐσέσωστο, ἄσμενοι ἐς τὰ σφέτερα ἐπανήεσαν. οὕτω δὲ τοῦ Χλωθομήρου διαφθαρέντος, αὐτίκα ἐς τοὺς ἀδελφοὺς (οὐ γὰρ δὴ παῖς αὐτῷ ἐγεγόνει) ἡ ἐκείνου ἀρχὴ ἐμερίζετο. οὐκ ἐς μακρὰν δὲ καὶ Θευδέριχος νόσῳ D ἁλοὺς ἀπεβίω, καταλιπὼν Θευδιβέρτῳ τῷ υἱῷ τά τε ἄλλα ἀγαθὰ καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα.

δ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ὁ Θευδίβερτος τούς τε Ἀλαμανοὺς κατεστρέψατο καὶ ἄλλα ἄττα πρόσοικα ἔθνη.

3. *Ἀβάρων* R. et Intpr., vulg. *βαρβάρων*. 5. *αὐτοῖς* R., *ἑαυτοῖς* vulg. 6. *γέρας ἐξαίρετον καὶ γνώρισμα* fr. 8. *περίτροχα* R. et fr., *περίτροχον* vulg. 12. *ἀγεννῶς* add. ex R. et Intpr. *ignaviter*. 19. *νόσῳ* add. ex R. et Intpr. *morbo correptus.*, vulg. lac. 23. *Ἀλαμνοὺς* R.

coma, vel complicatione indecenter cirrata, sed smigmata varia ipsi sibi adhibent, diligenterque curant; idque velut insigne quoddam eximiaque honoris praerogativa regio generi apud eos tribuitur. Subditi enim orbiculatim tondentur, neque eis prolixiorem comam alere facile permittitur. Burgusiones itaque praeciso Chlothomeri capite, cum illud copiis quae circum eum erant ostentassent, magnam statim trepidationem desperationemque iniecerunt, adeoque eis animi metu ceciderunt, ut in posterum bellum detrectarent: et victores quidem ex animi sui sententia, et quibus oportere videbatur conditionibus et pactis, bello sese exsolverunt. E Francico exercitu qui supererant, libentes in sua se receperunt. Caeso itaque Chlothomero, statim fratres ipsius, (neque enim ullos adhuc liberos susceperat,) regnum illius inter se sunt partiti; neque multo post Theodericus morbo correptus interiit, Theodiberto filio praeter alia bona etiam principatus dignitate relicta.

4. Theodibertus accepto paterno regno et Alemannos et alias nonnullas finitimas gentes subegit. Erat enim summopere et audax

τολμητίας τε γὰρ ἦν ἐς τὰ μάλιστα καὶ ταραχώδης, καὶ πέρα A. C. 552
τοῦ ἀναγκαίου τὸ φιλοκίνδυνον κεκτημένος. ἡνίκα γοῦν τοῖς I. I. 26
Ῥωμαίοις ὁ πρὸς Τώτιλαν τὸν ἡγεμόνα τῶν Γότθων ὠδίνετο
πόλεμος, τούτῳ δὴ τότε τῷ Θευδιβέρτῳ ἐβεβούλευτό οἱ καὶ δι-
εσπούδαστο, ἕως ἐν Ἰταλίᾳ Ναρσῆς τε καὶ τὰ στρατεύματα
ἐμόχθει καὶ ἐνησχόλητο, αὐτὸς πλήθη ἀγείρας ἄλκιμά τε καὶ P. 15
μαχιμώτατα, ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἀφικέσθαι χωρία, ἅπαντά τε
τὰ τῇδε καταστρεψάμενος, ἀμφὶ τὸ Βυζάντιον τὴν πόλιν τὴν
βασιλίδα τὸν πόλεμον μεταστῆσαι. οὕτω δὲ ἐνεργὸν τὸ βού-
λευμα ἐποιεῖτο καὶ τὴν παρασκευὴν ἐμβριθεστάτην, ὡς καὶ
πρεσβεύεσθαι πρός τε Γήπαιδας καὶ Λογγιβάρδους καὶ ἄλλα
ἄττα πρόσοικα ἔθνη, ἐφ᾽ ᾧ καὶ οἵδε ξυλλάβοιντο τοῦ πολέμου.
οὐ γὰρ ᾤετο ἀνεκτὰ εἶναι, ὅτι δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐν τοῖς
προγράμμασι τοῖς βασιλείοις, Φραγγικός τε καὶ Ἀλαμανικὸς,
ἔτι δὲ Γηπαιδικός τε καὶ Λογγιβαρδικὸς, καὶ ἑτέροις τοιοῖσδε
ὀνόμασιν ἀνεκηρύττετο, ὡς δὴ τούτων αὐτῷ τῶν ἐθνῶν ἁπάν-
των δεδουλωμένων. αὐτός τε δὴ οὖν χαλεπῶς ἔφερε τὴν ὕβριν, V. 12
καὶ τοὺς ἄλλους ξυγχαλεπαίνειν ἠξίου, ἅτε δὴ καὶ ξυνυβρι- B
σμένους. οἶμαι μὲν οὖν εἰ καὶ τήνδε τὴν ἐκστρατείαν ἐποιήσατο,
ἀπώνατο ἂν οὐκ ἐν καλῷ τῆς προπετείας, ἀλλὰ τυχὸν μὲν

4. τῷ Θευδιβέρτῳ R., τοῦ Θευδιβέρτου vulg. 7. μαχιμώτατα R., ἰσχυρότατα vulg. 8. καταστρεψάμενος Cl., καταστρεψόμενος vulg., καταστρεψάμενοι R. 9. ἐνεργὸν R. Lugd., ἐνεργὲς edd. 11. Γήπαιδας R., Γίπεδας vulg. Λογγιβάρδους R., Λαγγοβ. vulg. 13. ἀνεκτὰ R. et Suidas s. v., ἀνεκτὸν vulg. 14. προσγράμμασι R. 15. Γηπαιδ. et Λογγιβ. ut 11. 16. αὐτῷ R., Intpr. *se subactas habere*, αὐτῶν vulg. 20. οὐκ ἐν καλῷ R. Suidas s. v. ἀπώνατο: ἀπώνατο οὖν τῆς προπετείας ἐν καλῷ., in Lugd. spatium, οὐδὲν 2. m. et edd.

et turbulentus et periculorum praeter modum amans. Cum itaque Romanis bellum adversus Totilam Gothorum ducem esset ortum, Theodibertus hoc animo agitabat, summaque diligentia procurabat, ut interea dum in Italia Narses pariter et exercitus laborarent occupatique essent, ipse fortissimis validissimisque copiis coactis in Thraciae regionem penetraret, eaque tota vastata et subiugata, Byzantium regiam urbem bellum transferret. Hoc vero consilium suum adeo gnaviter re ipsa tantoque apparatu est persequutus, ut etiam ad Gepidas et Longobardos aliasque nonnullas finitimas gentes legationem instituerit, ut et hi in societatem belli venirent. Neque enim tolerandum esse censebat, quod imperator Iustinianus in edictis imperatoriis Francici et Alemannici, nec non Gepidici et Longobardici, aliosque huiuscemodi titulos sibi vindicaret, perinde ac si omnes hasce gentes subiugasset. Quocirca et ipse graviter hanc iniuriam ferebat, et alios ut communi secum iniuria contumeliaque affectos ad indignationis societatem sollicitabat. Ego vero ita statuo, si hanc ille expeditionem suscepisset, audaciam ei suam nulli bono futuram

A. C. 552 ἐν Θρᾴκῃ, τυχὸν δὲ ἐν Ἰλλυρίοις τάγμασι περιπεσὼν Ῥωμαϊκοῖς I. I. 26 ἀκλεῶς ἂν διεφθάρη. τό γε μὴν ἐς ἔννοιαν ταῦτα βαλέσθαι, καὶ εἶτα θελῆσαί τε καὶ ἐφίεσθαι, καὶ τό γ' ἐκείνου μέρος ἅπαντα ἤδη πεπρᾶχθαι, κράτιστον ἂν εἴη τὸν ἄνδρα τεκμηριῶσαι, ὡς δεινός τε ἦν καὶ αὐθάδης καὶ οἷος τὸ μανιῶδες καὶ ἔμπληκτον ἀνδρείαν ἡγεῖσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἔφθασεν ἡ τοῦ βίου τελευτὴ τὸ ἐγχείρημα, ἴσως ἂν καὶ ἐνήρξατο τῆς πορείας· νῦν δὲ ἐπὶ θήραν ἰὼν ταῦρος αὐτῷ ὑπαντιάζει, μέγας τε καὶ ὑψί- C κερως, οὐ τῶν τιθασσῶν δήπου τούτων καὶ ἀροτήρων, ἀλλ' ὑλονόμος καὶ ὄρειος, καὶ τοῖς κέρασι τὸ ἀντίπαλον διαφθείρων· βουβάλους οἶμαι τόδε τὸ γένος καλοῦσι. πλεῖστοι δὲ ἀνὰ τὴν ἐκείνῃ ἤπειρον νέμονται· ἀμφηρεφεῖς τε γὰρ αἱ νάπαι, καὶ τὰ ὄρη λάσια, καὶ δυσχείμερα τὰ χωρία, ἅπασι δὲ τούτοις το ζῶον ἥδεσθαι πέφυκε. τοῦτον δὴ οὖν ὁ Θευδίβερτος ἔκ τινος νάπης ἰδὼν ἀναθορόντα καὶ ἐπερχόμενον, εἱστήκει εὖ διαβάς, ὡς τῷ δόρατι ὑπαντιάσων· ὁ δὲ, ἐπειδὴ ἀγχοῦ ἐγεγόνει, τῇ ῥοπῇ τοῦ δρόμου φερόμενος ἐς δένδρον τι τῶν οὐ λίαν μεγάλων

1. *ἐν Θρᾴκῃ* add. ex R. et Intpr., vulg. lacunae signum. 2. *ἂν* addidi ex R. *βαλέσθαι* R., *λαβέσθαι* vulg. 3. *γ' ἐκείνου* R., *γε ἐκείνου* vulg. 4. *τεκμηριῶσαι* R., *τεκμηριάσαι* vulg. 6. *ἀνδρείαν* Lugd. et Suidas s. v. *ἔμπληκτος*, *ἀνδρίαν* R. et edd. 7. *τὸ ἐγχείρημα* R., *καὶ τὸ ἐγχείρημα* vulg. 9. *τῶν τιθασσῶν δήπου τούτων καὶ ἀροτήρων* em. Vulcanii, quam confirmant R. et Intpr., vulg. *τῷ τιθασῷ δήπου τούτῳ καὶ ἀροτήρῳ*. *τιθασσῶν* pro *τιθασῶν* R. 10. Post *ὄρειος* add. Intpr.: *ferusque et cornupeta et magna corporis mole.* 12. *ἐκείνῃ* N., *ἐκείνην* vulg. et R. 13. *ἅπας καὶ τοῦτο* R. 15. *ἀναθορόντα* R., *ἀνθορόντα* vulg.

fuisse; sed sive in Thraciam, sive in Illyrios venisset, in praesidiarias iis in locis Romanorum legiones incidisset, turpiterque periisset. Sed hoc ipsum quod eiuscemodi consilium animo concepisset, et vellet et optaret, omnemque quod ad se attinet ad hoc lapidem movisset, evidentissimo argumento esse potest, qualis ille vir, quamque ferox et arrogans fuerit, quippe qui furorem temeritatemque fortitudinem esse existimabat. Nisi enim vitae finis conatus ipsius antevertisset, expeditionem hanc aggressus fuisset. Nunc vero quum venatum ivisset, taurus ei ingens et excelsis cornibus praeditus occurrit, non domito cuidam et aratori tauro similis, sed silvester et montanus, et quidquid obvium habet, disperdens. Bubalos, uti arbitror, hoc genus illi appellant; plurimos vero fert illa regio. Densissimae enim in ea silvae, horridi montes, et tractus frigidissimi, quibus omnibus gaudere solet hoc animal. Quem quidem taurum conspicatus Theodibertus e saltu quodam prosilientem atque in se irruentem, constitit tamquam hasta occursurus. Taurus vero iam propior factus, impetu cursus delatus in arborem quandam non ita magnam, fronte et cornibus eam ferit, et subversa tota arbore et in solum depressa, maximus quidam ex iis, qui inde confracti erant

τῷ μετώπῳ κορύττεται, καὶ τὸ μὲν διεσείσθη τε ἅπαν καὶ ἐπὶ A. C. 552 θάτερα κατεκλίθη, ξυνέβη δὲ ἀθρόον ὅρπηκα μέγιστον τῶν I. I. 26 ἐνθένδε κεχαλασμένων βιαιότερον προσραχθέντα τὴν κεφαλὴν D τοῦ Θευδιβέρτου πατάξαι· ὁ δὲ, καιρία γὰρ ἦν ἡ πληγὴ καὶ ἀνύποιστος, αὐτίκα ὕπτιος ἐπεπτώκει, καὶ μόλις φοράδην ἐς τὰ οἰκεῖα ἠγμένος, αὐθημερὸν ἀπεβίω. διαδέχεται δὲ τὴν ἀρχὴν Θευδίβαλδος ὁ παῖς, ὃς δὴ, εἰ καὶ νέος ἦν κομιδῆ, καὶ ἔτι ὑπὸ παιδοκόμῳ τιθηνούμενος, ἀλλ' ἐκάλει γε αὐτὸν εἰς τὴν ἡγεμονίαν ὁ πάτριος νόμος.

έ. Κατ' ἐκεῖνο δὴ οὖν τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ Τεΐας μὲν ἐτεθνήκει, τοῖς δὲ τῶν Γότθων πράγμασιν ὀθνείας τολοιπὸν ἔδει P 16 ἐπικουρίας, τότε δὲ βασιλεῖς παρὰ Φράγγοις Θευδίβαλδός γε ἦν τὸ μειράκιον, καὶ μὲν δὴ Χιλδίβερτός τε καὶ Χλωθάριος οἱ τοῦ παιδὸς μέγιστοι θεῖοι, ὡς ἂν οἱ Ῥωμαίων εἴποιεν νόμοι. ἀλλ' ἐπὶ τούτους μὲν, ποῤῥωτάτω γὰρ ἐτύγχανον ἀπῳκισμένοι, οὐ χρῆναι ᾤοντο οἱ Γότθοι ἰέναι, πρὸς δὲ Θευδίβαλδον ἀναφανδὸν ἐπρεσβεύοντο. οὐ μὴν ἅπαν γε τὸ ἔθνος, μόνοι δὲ οἱ ἐκτὸς Πάδου ποταμοῦ ἱδρυμένοι· οἱ γὰρ δὴ ἄλλοι ἥδοντο μὲν καὶ οἱ τῷ νεωτερισμῷ καὶ τῇ τῶν καθε-

1. κορύττεται N., κορύπτεται vulg. 3. προστραχθέντα edd. 4. κατάξαι Par. 8. ἐκάλει γε R. Lugd., ἐκάλει τε edd. 10. Hic locus usque ad p. 17. D. extr. exscriptus est in cod. Bav Excerpt. de Legat. 11. Post ἔδει R. καὶ inserit. 12. τότε δὲ R. et Cod. Bav., δὲ abest vulg. βασιλεῖς R. Lugd. Intpr., βασιλεὺς edd. Θευδίβαλογος (sic) omisso γε Bav. 13. Pro ἦν R. ὢν. καὶ μὴν δὴ καὶ οἱ τούτου θεῖοι Χιλδ. καὶ Χλωθ. ἐπὶ τούτ., om. intermediis, Bav. Χλωθάριος R., Κλωθ. vulg. 14. εἴποιεν R., εἴπειεν vulg. 17. ἅπαν γε R. Lugd. Bav., ἅπαν τε edd. 18. ἐκτὸς Πάδου Bav. Intpr. *iuxta Padum*, ἐκ τοῦ Πάδου vulg. et R. ἱδρυμένοι R. Bav. et Intpr. *habitarunt*, ὡρμημένοι vulg. 19. τῇ addidi ex R. Bav., (qui paullo ante καὶ οἱ omittit,) et Suida s. v. καθεστώτων.

ramus violentissimo ictu ita eius caput sauciavit, ut lethali intolerabilique plaga accepta confestim supinus prociderit, aegreque a suis domum reportatus eodem die e vita decesserit. Theodibaldus itaque eius filius in regno succedit; qui quidem tametsi iuvenis admodum atque adhuc sub magistri cura institutioneque esset, patria tamen lex eum ad regnum vocabat.

5. Eo itaque tempore, quo Teias excessit e vivis et Gothicae res peregrinis auxiliis egerent, Francorum reges erant Theodibaldus iste adolescentulus et Childibertus et Chlotharius eius maximi patrui, prout leges Romanorum loquerentur. Verum ad hos utpote remotissime inde degentes Gothi nequaquam eundum censuerunt: ad Theodibaldum vero aperte legationem instituerunt; non tamen universa natio, sed soli qui iuxta Padum fluvium degebant: alii vero gaudebant quidem et rerum innovatione et status immutatione, perculsi

A. C. 552 I. I. 26 στώτων κινήσει, ἐτεθήπεσαν δὲ ὅμως ἀμφιγνοοῦντες τὰ ἐσόμενα, καὶ τὸ ἀστάθμητον δεδιότες τῆς τύχης, μετεώρους τε καὶ ἀμφιβόλους εἶχον τὰς γνώμας, καραδοκοῦντες μὲν καὶ B διαπυνθανόμενοι τὰ ποιούμενα, βουλευόμενοι δὲ τῶν κρατούντων γενέσθαι. οἱ δὲ τῶν ἑτέρων πρέσβεις ἀφικόμενοι, ἐς ὄψιν τε τῷ ἡγεμόνι καταστάντες καὶ ἅπασι τοῖς ἐν τέλει, ἐδέοντο μὴ σφᾶς περιϊδεῖν ὑπὸ Ῥωμαίων πιεζομένους, συλλαβέσθαι δὲ μᾶλλον τοῦ ἀγῶνος, καὶ ἀνακαλέσασθαι γένος πρόσοικόν τε καὶ φίλιον καὶ ἄρδην οἰχήσεσθαι κινδυνεῦον. ἐδίδασκον δὲ ὡς καὶ αὐτοῖς ἐς τὰ μάλιστα συνοίσει, μὴ ἐφιέναι Ῥωμαίοις ἐπὶ μέγα δυνάμεως αἰρομένοις, ἀλλὰ παντὶ σθένει τὴν αὔξην κολούειν· „εἰ γὰρ ἅπαν τὸ Γοτθικὸν γένος ἐκποδὼν ποιήσονται, οὐκ ἐς μακρὰν" ἔφασαν οἱ πρέσβεις „καὶ καθ' ὑμῶν αὐτῶν ἥξουσι, καὶ ἀνανεώσονται τοὺς προτέρους πολέμους. ἐπιλείψει γὰρ αὐτοὺς οὐδ' ὁπωστιοῦν εὐπρόσωπος αἰτία ἐς προκάλυμμα C τῆς πλεονεξίας, ἀλλὰ σὺν δίκῃ γε ὑμᾶς δόξουσι μετιέναι, Μαρίους τινὰς καὶ Καμίλλους, καὶ τῶν Καισάρων τοὺς πλείστους ἀπαριθμούμενοι, ὡς δὴ πάλαι ποτὲ τοῖς ἄνω Γερμανοῖς πολεμήσαντας, καὶ τὰ ὑπὲρ Ῥῆνον ἅπαντα κατασχόντας· ταύτῃ τε οὐ βιάζεσθαι δόξουσιν, ἀλλ' ὁσίως ἐπιστρατεύειν, ὡς οὐ-

6. τε omittit Bav. 8. πρόσοικόν τε καὶ φίλιον καὶ R. et Bav., πρόσοικον καὶ φιλικὰ vulg. 10. αὐτοῖς — συνοίσει R. et Bav. et sic emendaverat Toup. ad Suid. I. p. 58., αὐτοὺς — συνοίσειν vulg. 11. μεγάλα Bav. κωλύειν Suid. s. v. αὔξη, quod placet Toupio. 13. ἔφθασαν Bav. 14. ἐπιλήψει Bav. 15. εὐτρόπως Bav. ἐς προκάλυμμα R. et Bav., εὐπροκάλυμμα vulg. 16. γε om. Bav. 20. οὐ βιάζεσθαι R. mg. Lugd. Bav., εὖ βιάζ. vulg.

tamen erant, de eventu dubitantes et fortunae instabilitatem pertimescentes, et suspensis dubiisque animis observabant sciscitabanturque quid ageretur, statuentes iis, qui potiores superioresque essent, sese adiungere. Aliorum vero oratores cum in regis conspectum venissent et omnium primorum regni, orabant, ne sese a Romanis oppressos despicerent; sed sociale cum ipsis bellum susciperent, et genti finitimae atque amicae suppetias ferrent, quae alioqui in discrimine erat ne funditus everteretur. Ostendebant praeterea hoc etiam ex illorum re maxime futurum, si non paterentur Romanos ad tantam potentiam evehi, sed potius omnibus viribus eorum incremento officerent. Si enim universam gentem Gothicam deleverint, statim etiam in vos, dicebant oratores, exercitum ducent et pristina bella instaurabunt. Neque enim illis est defutura speciosa aliqua causa, quam avaritiae suae praetexant: quin potius iustum sese vobis inferre bellum putabunt, Marios quosdam et Camillos et Caesarum plerosque recensentes, qui olim bella adversus priscos Germanos gesserunt, et trans Rhenum universa occuparunt: quocirca non vim illaturi videbuntur, sed iustum bellum movere, tanquam nihil alienum quaesituri, sed maiorum suorum possessiones recupe-

δέν τι ὀθνεῖον μαστεύσαντες, ἀλλὰ κτήματα τῶν σφετέρων προ- A. C. 552 γόνων ἀνακομιούμενοι. τοιοῦτο γὰρ δή τι καὶ ἡμῖν ἐπαγαγόντες I. I. 26 ἐπίκλημα, ὡς δὴ Θευδερίχου πάλαι τοῦ ἡμετέρου ἡγεμόνος καὶ οἰκιστοῦ οὐ προσηκόντως τῆς Ἰταλίας ἐπιλαβομένου, ἀφῄρην- V. 13 ται μὲν ἡμᾶς τὰ οἰκεῖα, τὸ δὲ πλεῖστον ἀπεκτόνασι τοῦ γένους, D γύναια δὲ καὶ παῖδας τῶν παρ' ἡμῖν εὐδαιμόνων ἀνδρῶν ἀφειδῶς ἠνδραποδίσαντο. καίτοι Θευδέριχος οὐ βίᾳ ἑλὼν, ἀλλὰ Ζήνωνος πρότερον τοῦ σφῶν βασιλέως ἐπιτρέψαντος τὴν Ἰταλίαν προσηγάγετο, οὐδὲν Ῥωμαίους ἀφελόμενος, (ἤδη γὰρ αὐτῆς ἀπεστέρηντο,) ἀλλ' Ὀδόακρον καθελὼν τὸν ἐπηλύτην, τὸν τύραννον, τἀκείνου ἅπαντα κατέσχε τῷ τοῦ πολέμου θεσμῷ. οἱ δὲ, ἐπειδὴ βιάζεσθαι αὐτοῖς μᾶλλον ἐξῆν, οὐδὲν ἐνδίκως πεπράχασιν, ἀλλὰ Θευδάτῳ πρότερον Ἀμαλασούνθης δῆθεν ἕκατι χαλεπήναντες, καὶ ταύτην ἀρχήν τε καὶ πρόφασιν τῷ πολέμῳ θέμενοι, εἶτα μέχρι νῦν οὐ μεθίασιν, ἀλλὰ P. 17 φέρουσι βιαίως ἅπαντα· οὗτοι δὴ οἱ σοφοί τε καὶ δεισιδαίμονες, καὶ μόνοι σὺν δικαιοσύνῃ πολιτεύεσθαι βρενθυόμενοι. ἵνα δὴ οὖν μὴ ταὐτὰ παθοῦσιν ὑμῖν μεταμελήσῃ τῆς ῥαθυμίας ὕστερον οὐκ ἐν δέοντι, προτερητέον ἐν τῷδε τοὺς πολε-

1. μαστεύσαντες R. et Bav., μαστεύσοντες vulg. 2. γὰρ post τοιοῦτο add. R. et Bav. 3. ἐπίβλημα R. Post Θευδερίχου Intpr. add.: *qui Gothis post undevigesimum regem tum imperabat.* 5. ἀπεκτείνασι Bav. 6. γυναῖκα Bav. 7. Pro ἑλὼν Bav. λαβών. 8. τὴν Ἰταλίαν προσηγάγετο R., προσηγ. τ. Ἰ. vulg. 9. Ῥωμαίους R. Lugd. Bav., Ῥωμαίοις edd. 11. τὰ κατ' ἐκεῖνον Bav. 12. οἱ δὲ R. Bav., ὁ δὲ vulg. βιάζεσθαι αὐτοῖς R., αὐτοῖς βιάζεσθαι vulg. 17. μόνοι R. (Cl.), Intpr. *soli*, μόνοις vulg. 18. ταὐτὰ N., ταῦτα vulg. ὑμῖν Lugd. Bav. (Cl.), ἡμῖν edd. et R. 19. προτηρητέον Bav.

raturi. Tale porro etiam nobis crimen obiicient, quod scilicet quum Theodericus noster olim princeps et coloniae deducendae auctor non decenter Italiam occupasset, nostris quidem rebus nos spoliarunt; maiorem gentis nostrae partem trucidarunt, uxores et liberos opulentiorum apud nos hominum atrociter sub hastam miserunt. Atqui Theodericus non vi captam, sed Zenonis antea ipsorum regis permissu, sibi adiunxerat Italiam, nihil Romanis eripiens (iam enim ea privati erant,) quin potius caeso Odoacro advena tyranno, quae illius erant omnia occupavit belli iure. At posteaquam ipsis maior vim inferendi potestas fuit, mox nihil iuste agere coeperunt, sed Theodato antea Amalasunthae causa infensi, idque initium occasionemque belli statuentes, deinceps in hunc usque diem violenter omnia agere ac rapere non desistunt. Hi nimirum sunt sapientes et religiosi, quique soli se iuste rem publicam administrare gloriantur. Ne igitur vos huiuscemodi malis affectos vecordiae vestrae sero poeniteat, antevertendi vobis sunt hostes, neque negligenda est occasio, quae modo sese

A. C. 552 μίους, καὶ οὐ διαμαρτητέον τοῦ παρόντος καιροῦ, ἀλλὰ στράI. L. 26 τευμά τε στέλλειν ἐπ' αὐτοὺς ἀξιόμαχον, καὶ στρατηγὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀγαθὸν τὰ πολέμια, ὃς δὴ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἄριστα διανύσας, ἀπελάσει τε αὐτοὺς ἐνθένδε ὡς τάχιστα, καὶ τὴν χώραν ἡμῖν ἀνασώσει. οὕτω γὰρ ποιοῦντες τῷ τε Γοτθικῷ γένει ἐς τὰ μάλιστα χαριεῖσθε, σωτῆρες ἀναφανέντες καὶ ἀλεξίκακοι, τά τε ὑμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ θήσεB σθε, εἴγε μηδὲν ὑμῖν ἔτι πολέμιον ἐκ γειτόνων παρείη· πρὸς δέ γε καὶ χρήματα ὑμῖν ἔσονται μυρία, οὐ μόνον τὰ Ῥωμαίων ληϊσαμένοις, ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ αὐτοὶ ἕτερα καταθήσομεν."

ϛ'. Ταῦτα ἐπειδὴ ἔφασαν οἱ πρέσβεις, Θευδίβαλδος μὲν (ἦν γὰρ μειράκιον ἀγεννὲς καὶ ἀπόλεμον, ἤδη τε νοσώδης κομιδῇ ἐγεγόνει, καὶ τὸ σῶμά οἱ πονήρως διέκειτο,) τούτων δὴ οὖν ἕκατι οὐ μάλα ὅ γε τῶν πρέσβεων ἦν, οὐδὲ ᾤετο χρῆναι ὀθνείων ἕνεκα συμφορῶν οἰκείους καρπώσασθαι πόνους. Λεύθαρις δὲ καὶ Βουτιλῖνος, εἰ καὶ τὸν βασιλέα σφῶν ἥκιστα ἤρεσκεν, ἀλλ' C αὐτοὶ ἀνεδέχοντο τὴν ξυμμαχίαν. τούτω δὲ τὼ ἄνδρε ἤστην μὲν ἀδελφώ, καὶ τὸ γένος Ἀλαμανώ, δύναμιν δὲ παρὰ Φράγγοις μεγίστην εἰχέτην, ὡς καὶ τοῦ σφετέρου ἔθνους ἡγεῖσθαι, Θευδιβέρτου πρότερον παρασχόντος. οἱ δὲ Ἀλαμανοί, εἴγε χρὴ

5. ἡμῶν Bav. 6. χαριεῖσθε et v. s. θήσεσθε R. Bav. Lugd. var. (Cl.) Intpr., χαριεῖσθαι et θήσεσθαι vulg. 8. ἡμῖν R., sed in mg. ὑμῖν. ἔτι abest in R. πρὸς δή γε Bav. 10. ληϊσαμένοις R. Bav. Lugd. 2. m., ληϊσμένοις vulg. αὐτοῖς Bav. 11. ἐπειδὴ R., ἐπεὶ vulg. 13. οἱ add. R. et Bav. τούτων R. et Bav., τούτῳ vulg. 15. Pro πόνους Bav. πολέμους. 18. Ἀλαμανὼ R. Lugd. 2. m. Intpr., Ἀλανὼ vulg. 20. Θευδιβέρης τοῦ Lugd. πρότερον R. Lugd., τοῦ προτέρου edd.

offert; quin potius iustus in eos exercitus est mittendus, et ex vobis ipsis dux aliquis rei bellicae peritus ei praeficiendus, qui bello adversus Romanos optime confecto, hinc eos quam citissime exigat, nostrasque nobis terras recuperet. Hoc enim facientes, et Gothicae nationi summopere gratificabimini, servatores malorumque profligatores declarati, vestrasque simul res in tuto collocaveritis, si nihil vobis amplius hostile ex vicinis reliquum fiat. Ad haec immensa vobis fiet pecuniae accessio, non solum ex praeda, quam de Romanis facietis, sed et aliis quas nos persolvemus.

6. Haec cum dixissent legati, Theodibaldo quidem (erat enim parum generosus et belli imperitus, atque adeo morbidus etiam corporeque invalido) eorum petitio non admodum probabatur, neque putabat oportere ob alienas calamitates privatis difficultatibus laboribusque involvi. Leutharis vero et Butilinus, tametsi id regi ipsorum minime placebat, belli cum eis societatem inierunt. Erant hi duo germani fratres, genere quidem Alemanni, maximam vero apud Francos potentiam consecuti, adeo ut nationi ipsorum praeessent,

Ἀσιννίῳ Κουαδράτῳ ἕπεσθαι, ἀνδρὶ Ἰταλιώτῃ καὶ τὰ Γερ- A. C. 552
μανικὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγεγραμμένῳ, ξύγκλυδές εἰσιν ἄνθρω- I. I. 26
ποι καὶ μιγάδες, καὶ τοῦτο δύναται αὐτοῖς ἡ ἐπωνυμία. τού-
τους δὲ πρότερον Θευδέριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς, ἡνίκα
καὶ τῆς ξυμπάσης Ἰταλίας ἐκράτει, ἐς φόρου ἀπαγωγὴν πα-
ραστησάμενος, κατήκοον εἶχε τὸ φῦλον. ὡς δὲ ὁ μὲν ἀπεβίω,
ὁ δὲ μέγιστος Ἰουστινιανῷ τε τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι καὶ D
τοῖς Γότθοις πόλεμος ξυνεῤῥάγη, τότε δὴ οἱ Γότθοι ὑποθω-
πεύοντες τοὺς Φράγγους, καὶ ὅπως ἂν αὐτοῖς φίλοι τε ἐς τὰ
μάλιστα καὶ εὔνοι γένοιντο μηχανώμενοι, ἑτέρων τε πολλῶν
ἐξίστανται χωρίων, καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ Ἀλαμανικὸν γένος ἀφίε-
σαν. ἀγείρειν τε γὰρ ἐν τῷ τότε πανταχόθεν τὰς σφετέρας ᾤον-
το χρῆναι δυνάμεις, καὶ τῆς ὑπηκόου ὁπόσα περιττὰ καὶ οὐ
λίαν ἐπίκαιρα μεθιέναι, ὡς οὐκέτι ἀρχῆς τε πέρι καὶ δόξης
ἀγωνιούμενοι, ἀλλ' ἤδη τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, καὶ τοῦ
μὴ πάμπαν ἀπολωλέναι ἀναῤῥίψοντες κίνδυνον. καὶ τοίνυν τὸ P. 18
τοῦ μέλλοντος σφαλερὸν τῷ αὐθαιρέτῳ δῆθεν τῆς γνώμης προ-
καταλαβόντες, ἑκουσίαν πεποίηνται τὴν ἀνάγκην. οὕτω δὴ οὖν
καὶ τὸ τῶν Ἀλαμανῶν ἔθνος ὑπὸ Γότθων ἀφειμένον Θευδί-
βερτος αὐτὸς ἐχειρώσατο· ἐκείνου τε διαφθαρέντος, ἧπέρ μοι
ἤδη ἐῤῥήθη, ἐπὶ τὸν παῖδα Θευδίβαλδον τῇ λοιπῇ ἅμα ὑπηκόῳ
καὶ οἵδε ἐχώρουν.

1. Κουαδράτῳ R. et Intpr., Καδράτῳ vulg. 2. ἀναγεγραμμένῳ R., ἀναγραψαμένῳ vulg. ξύγκλυδες R., ξύγκλιδες Lugd., ξυνήλιδες mg. Lugd. et edd. 5. ἐπαγωγὴν R. 7. τῷ R., τῶν vulg. 13. χρῆναι om. R. 21. ἐῤῥέθη R.

a Theodiberto primum accensi. Alemanni autem, si Asinio Quadrato homini Italo, quique res Germanicas accurate conscripsit, credimus, convenae sunt et colluvies; quod et appellatio ipsa satis indicat. Hos antea Theodericus Gothorum rex, cum etiam universa Italia potiretur, tributarios fecerat totamque hanc gentem subegerat. Simulatque vero is e vivis excessit, atrocissimumque bellum inter Iustinianum Romanorum Imperatorem et Gothos exarsisset: tum Gothi Francis adulantes, eorumque amicitiam et benevolentiam quibuscumque poterant modis sibi conciliantes, et aliis multis locis eiecti sunt, et Alemannicam gentem dimiserunt. Cogendas enim sibi tum temporis undequaque vires suas putabant, subditosque quotquot supervacanei neque admodum opportuni viderentur missos faciendos, quippe qui non amplius de principatu et gloria essent concertaturi, sed iam pro Italia ipsa, neve funditus delerentur, periculum adituri. Quocirca cum futurum periculum ipsi animis suis praecepissent et praevidissent, voluntatem suam ad necessitatem aggregarunt. Hoc itaque modo etiam Alemannorum nationem a Gothis dimissam in suam potestatem redegit: quo mortuo, ut supra dictum est, Theodibaldo filio una cum reliquis subditis etiam hi cesserunt.

A. C. 552 ζ. Νόμιμα δὲ αὐτοῖς εἰσι μὲν που καὶ πάτρια, τὸ δέ γε ἐν
I. I. 26 κοινῷ ἐπικρατοῦν τε καὶ ἄρχον τῇ Φραγγικῇ ἕπονται πολιτείᾳ,
μόνα δέ γε τὰ ἐς θεὸν αὐτοῖς οὐ ταὐτὰ ξυνδοκεῖ. δένδρα τε γάρ
τινα ἱλάσκονται, καὶ ῥεῖθρα ποταμῶν καὶ λόφους καὶ φάραγγας,
καὶ τούτοις, ὥσπερ ὅσια δρῶντες, ἵππους τε καὶ βόας καὶ
V. 14 ἄλλα ἄττα μυρία καρατομοῦντες ἐπιθειάζουσιν. ἀλλὰ γάρ
B ἡ τῶν Φράγγων αὐτοὺς ἐπιμιξία, εὖ ποιοῦσα, καὶ ἐς τόδε
μετακοσμεῖ, καὶ ἤδη ἐφέλκεται τοὺς ἐμφρονεστέρους, οὐ πολλοῦ δὲ οἶμαι χρόνου καὶ ἅπασιν ἐκνικήσει. τὸ γὰρ τῆς δόξης
παράλογόν τε καὶ ἔκπληκτον, καὶ αὐτοῖς οἶμαι τοῖς χρωμένοις,
εἰ μὴ πάμπαν εἶεν ἠλίθιοι, γνώριμόν τέ ἐστι καὶ εὐφώρατον,
καὶ οἷον ἀποσβῆναι ῥᾳδίως. ἐλεεῖσθαι μὲν οὖν μᾶλλον ἢ χαλεπαίνεσθαι δίκαιοι ἂν εἶεν, καὶ πλείστης μεταλαγχάνειν συγγνώμης ἅπαντες ὅσοι δὴ τοῦ ἀληθοῦς ἁμαρτάνουσιν. οὐ γάρ
δήπου ἑκόντες εἶναι ἀλῶνται καὶ ὀλισθαίνουσιν, ἀλλὰ τοῦ
ἀγαθοῦ ἐφιέμενοι, ἔπειτα σφαλέντες τῇ κρίσει τολοιπὸν ἔχον-
C ται τῶν δοκηθέντων ἀπρὶξ, ὁποῖα ἄττα καὶ τύχοιεν ὄντα. τήν
γε μὴν τῶν θυσιῶν ὠμότητα καὶ κακοδαιμονίαν, οὐκ οἶδα εἰ
οἷόν τε λόγῳ ἀκέσασθαι, εἴτε ἄλσεσιν ἐπιτελοῖντο ὥσπερ ἀμέλει παρὰ βαρβάροις, εἴτε τοῖς πάλαι νενομισμένοις θεοῖς, ὁποῖαι
αἱ τῶν Ἑλλήνων ἐθέλουσιν ἁγιστεῖαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι

2. *ἐπικρατοῦν τε καὶ ἄρχον — ἕπονται.* Sic R. et Lugd., Intpr. quoque *sectantur, ἐπικρατοῦνται καὶ ἄρχονται — ἕποντες* edd. ex mg. Lugd. 3. *μόνα* R. (Cl.), *μόνῳ* vulg. 5. *καὶ βόας* add. R. et Intpr. 7. *τόδε* R. et Lugd., *τὸ δέον* edd. ex mg. Lugd. 9. *οἶμαι χρόνου* R., *χρόνου οἶμαι* vulg. 10. *τε καὶ* R. Lugd., *γε καὶ* edd. 12. *μᾶλλον* add. R. (Cl.), Intpr. *potius*. 15. *εἶναι* add. Lugd., edd. et R. om. 18. *οἶμαι* R. pro *οἶδα*.

7. Sunt vero etiam his patria quaedam instituta: in rei publicae vero administratione Francorum politiam sequuntur: tantum in iis, quae ad Deum pertinent, sententia variant. Arbores enim quasdam colunt, et fluminum lapsus et colles et saltus: atque his, tanquam iusta facientes, equos bovesque aliaque quamplurima resectis capitibus immolant. Porro consuetudo, quam cum Francis habent, ipsis conducit, in melius transferens et quodammodo pertrahens cordatiores: et brevi, uti spero, tempore hoc ipsum apud omnes evincet. Opinionis enim absurditas et vesania etiam ab ipsis arbitror, qui ea imbuti sunt, nisi plane stolidi sint, cognoscitur, facileque iis eximi possit. Et sane commiseratione et venia potius, quam odio digni sunt quotquot a vero aberrant. Neque enim volentes errant et labuntur, sed boni ac recti studiosi; iudicio autem decepti conceptas semel opiniones mordicus tenent, cuiuscumque generis fuerint. Porro sacrificiorum immanitas et sinister cultus, non satis scio an verbis curari possint, sive saltibus et lucis praestetur, ut apud barbaros; sive iis, qui olim habiti sunt dii, quales Graecorum religio tenuit. Equidem ita statuo

μηδέν τι εἶναι τὸ ἡδόμενον βωμοῖς αἵματι μιαινομένοις, καὶ A. C. 552 ζώων ὀλέθρῳ βιαιοτάτῳ· εἰ δέ γε ἄρα καὶ ὁτιοῦν τὰ τοιάδε I. I. 26 προσίεσθαι πέφυκεν, ἀγαθὸν μὲν οὐκ ἂν εἴη οὐδὲ ἥμερον, ἄγριον δέ τι ἴσως καὶ μανιῶδες, ὁποῖον τὸν Δεῖμον ἀναπλάττουσι μάτην οἱ ποιηταὶ καὶ τὸν Φόβον, Ἐνυώ τέ τινα, καὶ Ἄτην, καὶ Ἔριν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, τὴν ἀμαιμάκετον· προστίθει δὲ τούτοις, εἰ βούλει, καὶ τὸν παρὰ Πέρσαις καλούμενον Ἀρειμάνην, καὶ τῶν ἄλλων χθονίων φασμάτων ὁπόσα κακοῦργα D καὶ μιαιφόνα. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ ἴσως ἄν τῳ δοκοῖεν οὐ μάλα τῇ ἐπαγγελίᾳ προσήκειν, εἶναι δὲ περιττὰ καὶ ἀλλότρια τῶν ἐφ' ἃ ἰέναι ἡμῖν διεσπούδασται, ἀλλ' ἔμοιγε καὶ λίαν ἀρέσκει ἅπαντα ἐς μέσον ἄγειν τὰ ἐγνωσμένα, καὶ τὰ μὲν χρηστὰ τῶν πραγμάτων ἐν ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι, τῶν δὲ οὐχὶ τοιῶνδε κατηγορεῖν ἀναφανδὸν, κάὶ τὸ ἀσύμφορον διελέγχειν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἔχοιεν αἱ ἱστορίαι, ὡς ταύτῃ γε καὶ μᾶλλον χρήσιμοί τε εἶναι καὶ βιωφελέστατοι, μόνη δὲ ἀφήγησις εἶεν τῶν γεγενημένων ἁπλῆ τε καὶ ἀνεξέταστος, κινδυνεύσαιεν ἴσως ἂν παρ' P. 19 ἐνίοις, εἰ μὴ λίαν δεινὸν εἰπεῖν, οὐ πολλῷ εἶναι ἀμείνους τῶν ἐν γυναικωνίτιδι παρὰ τὴν ταλασίαν ᾀδομένων μυθολογημάτων. τούτων μὲν οὖν πέρι ὥςπη ἑκάστῳ φίλον τῇδε οἰέσθω, ἐμοὶ δὲ ᾗπερ ὁ πρότερος ἐφέρετο λόγος, ταύτῃ ἰτέα. Λεύθα-

8. *κακοῦργα* R., *καὶ κακοῦργα* vulg. 9. *εἰ* om. R. Post *τῷ* iterat *καὶ* vulg. *δοκοῖεν* R., *δοκεῖεν* vulg. 14. *εἰ γὰρ μὲν* R. 15. *ταύτῃ τε* R., Intpr. add.: *hoc modo divariatae* (*πεποικιλμέναι*). 17. *κινδυνεύσαιεν* Cl., *κινδυνεύσειεν* vulg. et R. 18. *ἐνίαις* R. 19. *ἐν τῇ γυν.* vulg. 20. *ὥσπερ* R. *τῇδε* R., *ὧδε* vulg. 21. *ἐφέρετο λόγος* R., *λόγος ἐφέρετο* vulg.

nihil iucundi accidere aris sanguine pollutis, et animalibus violentissima nece affectis. Quidquid vero omnino huiusmodi res appetere consuevit, bonum quidem non fuerit, neque benignum, sed immane potius atque insaniae affine, quale Pavorem vane fingunt poëtae et Timorem et Enyo quandam et Aten et Erida, ut ipsi dixerint *ἀμαιμάκετον*. Adde vero his, si placet, etiam illum quem Persae nominant Arimanem, et e terrenis spectris quaecumque malefica sunt et sanguinaria. Atqui haec tametsi cuipiam videri possint promissioni meae nequaquam convenire, sed potius supervacanea atque ab instituto meo aliena: iuvat tamen me et quidem magnopere, omnia, quae cognita mihi sunt, in medium proferre, et recta collaudare, prava aperte damnare, inutilia coarguere. Nisi enim hoc haberent historiae, ut hac etiam ex parte et quidem praecipue utiles humanaeque vitae conducibiles essent; sed sola rerum gestarum narratione eaque simplici minimeque accurata constarent: in periculum venirent apud nonnullos, ne (nisi hoc asperum dictu sit) non multo meliores censerentur fabulis, quae in coetibus muliebribus in lanificio decantantur. De his itaque quisque ut velit sentiat; mihi vero

A. C. 552 ρις γὰρ καὶ Βουτιλῖνος ἐπειδὴ τὴν ἀρχὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐπι-
I. I. 26 στρατεύειν ὡρμηθήτην, ἐπηρμένω γε ἤστην ἄμφω ταῖς ἐλπίσι
καὶ οἴω οὐκ ἔτι ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν. Ναρσῆν μὲν
γὰρ τὸν στρατηγὸν οὐδὲ τὴν προσβολὴν ὑποστήσεσθαι ᾤοντο,
ἅπασαν δὲ τὴν Ἰταλίαν οἰκεῖον αὐτοῖς ἔσεσθαι κτῆμα, καὶ
πρός γε Σικελίαν καθέξειν. θαυμάζειν δὲ ἔφασαν τῶν Γότθων,
B εἰ μάλα οὕτω πεφρίκασιν ἀνδράριόν τι θαλαμηπόλον σκιατρα-
φές τε καὶ ἁβροδίαιτον, καὶ πόῤῥω τοῦ ἀῤῥενωποῦ τεταγμέ-
νον. οἱ μὲν δὴ βρενθυόμενοι τῇ τοιαύτῃ δόξῃ, καὶ ἀγέρωχον
ποιούμενοι τὴν παράταξιν, ἔκ τε Ἀλαμανῶν καὶ Φράγγων
στράτευμα ἐς πέντε καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀλκίμων ἀν-
δρῶν ἀγείραντες, παρεσκευάζοντο τὰ πολέμια, ὡς αὐτίκα
μάλα ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ δὴ ἐμβαλοῦντες.

η΄. Ναρσῆς δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, εἰ καὶ τάδε ἐς
τὸ ἀκριβὲς οὔπω ἐπέπυστο, ἀλλὰ προμηθείᾳ γε πλείστῃ χρώ-
μενος καὶ φθάνειν ἀεὶ τὰς τῶν πολεμίων ἐθέλων ὁρμὰς, αὐτί-
κα τὰ ἐς Τουσκίαν πολίσματα, ὑπὸ τῶν Γότθων ἔτι κατεχόμε-
C να, ἔγνωκε βιαιότατα παραστήσασθαι. οὔτε γὰρ τῇ νίκῃ πέρα
τοῦ μετρίου φρυαττόμενος ἐς ἀπειροκαλίαν ἐπῆρτο, οὔτε, ὅπερ
ἕτερος ἂν ἐπεπόνθει, ἐς ῥαστώνην τε καὶ ἡδυπάθειαν μετὰ τοὺς

1. στρατεύειν R. 2. Suid. s. v. *καθεστῶτι* pro *γε* habet *δὲ*. 5. *ἔσεσθαι κτῆμα* R., *κτ. ἔσ.* vulg. 6. *τοὺς Γότθους* Suid. s. v. *ἀνδράριον*. 9. *τοιαύτῃ* R. et Intpr. *dum ita sentirent*, *σφετέρᾳ* vulg. 11. *πέντε*. Intpr. *duo*. 13. Post *καὶ δὴ* edd. add. *Σικελίαν*, quod om. R. Lugd. Intpr. 14. Pro *εἰ καὶ* R. *εἰς*. 15. *γε* add. R. 17. *τῶν* add. R. 18. *ἔγνωκε* R., *ἔγνω* vulg. *βιαιότατα* R. Intpr. *summa vi*, *βιαιότερον* vulg. *παραστήσασθαι* R., *παραστήσεσθαι* vulg. 20. *τε* add. R.

ad ea quae coeperam progrediendum. Leutharis itaque et Butilinus ubi primum exercitus contra Romanos ducere coeperunt, magna ambo spe erecti erant, tanquam non amplius eo in statu mansuri: Narsem enim ne primum quidem impetum sustinere posse credebant; omnem vero Italiam, una cum Sicilia, in ipsorum potestatem venturam. Mirari vero se Gothos dicebant, si tantopere homuncionem thalamo et umbratili delitiosaeque vitae assuetum, nihilque masculum et virile prae se ferentem, reformidarent. Hi itaque sua gloria elati ac fastuosi, validis copiis coactis, exercituque ex Alemannis et Francis ad duo et septuaginta strenuorum virorum millia collecto, sese ad bellum instruebant, veluti iamiam Italiam invasuri.

8. Narses vero Romanorum dux tametsi eorum consilia non plane habebat explorata, maxima tamen utens prudentia, hostiumque conatus semper antevertere cupiens, statim oppida quaedam in Tuscia quae adhuc in Gothorum potestate erant, summa vi subigere statuit. Neque enim vir ille victoria praeter modum insolescens indecenter efferebatur; neque, quod aliis accidere solet, post labores otio vo-

πόνους ἐξέκλινεν, ἀλλ' εὐθὺς, ὅπως εἶχεν ὁρμῆς, κινήσας τὸν A. C. 552 στρατὸν ἐπὶ τὴν Κύμην ἐχώρει· πόλισμα δὲ Ἰταλικὸν ἡ Κύμη I. 1. 26 ἐχυρώτατον, καὶ οἷον οὐ ῥᾷστα πολεμίοις ἁλῶναι. ἵδρυται μὲν γὰρ ἐπὶ λόφῳ τινὶ δυσπροσόδῳ τε καὶ ἀνάντει· ἔστι δὲ καὶ ἐν περιωπῇ τοῦ πελάγους τοῦ Τυρσηνικοῦ· ἐπὶ γὰρ τῇ ἀκτῇ ὁ λόφος ἀνέχει, ὡς καὶ ἀμφ' αὐτὸν δήπου τὸν πρόποδα ῥοχθεῖν τε καὶ περικλᾶσθαι τὸ ῥόθιον, ἄνω δὲ ἔρυμα περιβέβληται, πύργοις V. 15 τε καὶ ἐπάλξεσι καρτερώτατα ἐξειργασμένον. Τωτίλᾳ τε οὖν D καὶ Τεΐᾳ τοῖς βασιλεῦσι πρότερον τῶν Γότθων γεγενημένοις, ὁπόσα ἐπίτιμά τε ἦν καὶ ἀξιάγαστα τῶν κτημάτων, ἐν τῷδε τῷ φρουρίῳ, ὡς βέβαιον ὂν, ἐφυλάττετο. ἐνταῦθα δὲ οὖν ὁ Ναρσῆς ἀφικόμενος, περὶ πλείστου ἐποιεῖτο ἑλεῖν τε ὡς τάχιστα τὸ χωρίον καὶ τῶν χρημάτων κρατῆσαι, ὡς μήτε οἱ Γότθοι ὁρμητήριον ἀσφαλὲς ἔχοιεν, αὐτῷ τε τὰ τῆς νίκης τελεώτατα ἐς ὅ,τι μάλιστα ἐξειργασθείη. Ἀλίγερνος γὰρ ὁ Τεΐα νεώτατος ἀδελφὸς τοῦ ἡγεμόνος τῶν Γότθων γεγενημένου, ἔνδον γε ἦν τοῦ περιβόλου, καὶ στράτευμα, ὁπόσον οἷόν τε ἦν, ἀμφ' αὐτὸν ἀγείρας, οὐδέν τι εἰρηναῖον ἐβουλεύετο· καὶ ὅτι μὲν Τεΐας ἐν τῷ πολέμῳ ἀνῄρητο, καὶ τὰ τῶν Γότθων πράγματα ἐκεκμήκει τε καὶ διελέλυτο, ἤδη που ἐς τὸ ἀκριβὲς ἠκηκόει, ὁ δὲ οὐδ' ὧς P. 20 ἀνίει, οὐδὲ τὴν ξυνενεχθεῖσαν ἐδείμαινε τύχην, ἀλλὰ τῷ τε

4. *λησω* R., sed margo *λόφῳ*. *καὶ* post *δὲ* add. R. 6. *καὶ ἀμφ'* R. et Intpr. *ad inferiorem partem*, vulg. *καὶ*. 8. *Τωτίλᾳ* et *Τεΐᾳ* Cl., *Τώτιλα* et *Τεΐας* Par., *Τώτιλα* et *Τεΐα* R. Lugd. et ed. pr. 14. *αὐτῷ* R., *αὐτοῦ* vulg. 15. *ἐξεργασθείη* R. 16. *γεγενημένος* R. et Intpr. *γὰρ* R. pro *γε*. 19. *τε* om. R. 20. *οὐδ' ὧς* R., *οὐδαμῶς* vulg.

luptatique se tradebat; sed confestim moto exercitu ad Cumas processit. Est vero id oppidum Italicum munitissimum, neque facile expugnatu. Situm enim est in arduo quodam et difficilem aditum habente colle, et veluti specula maris Tyrrheni. Imminet enim littori collis, ita ut ad eius pedem fluctus maris illisi frangantur; editiore loco vallo cinctum est, turribusque et propugnaculis validissimae structurae. In hoc itaque munitissimo tutissimoque oppido Totilas et Teias priores Gothorum reges quicquid ipsis erat preciosarum atque admirandarum rerum repositum habebant. Quo simulac Narses venisset, summa vi contendit, ut quam citissime et oppido et pecuniis potiretur, ne Gothis tuta belli sedes, unde Italiam excursionibus infestarent, relinqueretur, eoque oppido expugnato plena absolutaque victoria efficeretur. Aligernus enim minimus natu frater Teiae, qui Gothorum dux fuerat, intra oppidum erat et collecto non exiguo exercitu nihil pacificum animo agitabat, tum quod Teias in bello caesus esset, tum quod Gothorum res labefactatas dissipatasque plane intellexisset. Nequaquam itaque animum despondebat, neque adversae fortunae ictus pertimescebat, sed et loci situs et re-

A. C. 552 χώρῳ πίσυνος καὶ τῇ τῶν ἀναγκαίων εὐπορίᾳ, θρασύς τε ἦν
I. I. 26 ἔτι καὶ ὑψαύχην καὶ οἷος ἀμύνεσθαι, ἤν τις ἐπίοι.

θ΄. Εὐθὺς δὴ οὖν ὁ Ναρσῆς ἐγκελευσάμενος προσῆγε τὸν στρατόν. οἱ δὲ σὺν πολλῷ πόνῳ ἐς τὸ γεώλοφον ἀναβάντες, καὶ τῷ φρουρίῳ πελάσαντες, αὐτίκα τοῖς δορατίοις ἠκόντιζον τῶν ἐν ταῖς ἐπάλξεσι φαινομένων, καὶ τὰ τόξα ἐπήχουν θαμὰ τῶν βελῶν ἀναπεμπομένων, σφενδόναι τε ἐφέροντο μετάρσιοι, καὶ μηχανήματα ὁπόσα πρὸς τειχομαχίαν ἀνεῖται, ἅπαντα ἐκινεῖ-
B το. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀλίγερνον ἀνὰ τὰ μεταπύργια τοῦ τείχους ξυνειλεγμένοι, οὐ σχολαίτερον ἀντακοντίζοντές τε καὶ ἀντιτοξεύοντες διεμάχοντο, λίθους τε ἐκ χειρῶν μεγάλους ἐπαφιέντες, καὶ φιτροὺς καὶ πελέκεις, καὶ ὅπερ ἂν οὐ πόῤῥω τῆς χρείας ἐδόκει, μηχαναῖς τε ἐχρῶντο καὶ ἀμυντηρίοις, καὶ οὐδὲν ὅ, τι παρεῖτο. τά γε μὴν Ἀλιγέρνου τοξεύματα καὶ μάλα τοῖς Ῥωμαίοις ἀρίδηλα ἦν. ῥοίζῳ τε γὰρ πολλῷ καὶ ταχυτῆτι οὐ σταθμητῇ τὰ ἐκείνου ἐφέρετο βέλη· ὡς εἴπερ καὶ ἐς λίθον τινὰ ἐμπέσοιεν, ἢ ἕτερόν τι σκληρὸν καὶ ἀτέραμνον, διαῤῥήγνυσθαι ἅπαν τῇ βίᾳ τῆς ῥύμης. Παλλάδιον γοῦν ἐκεῖνον (ἦν δὲ οὐ τῶν
C ἐῤῥαθυμημένων παρὰ τῷ Ναρσῇ ὁ Παλλάδιος, ἀλλὰ στρατεύματός τε ἡγεῖτο Ῥωμαϊκοῦ, καὶ ἐν τοῖς μεγίστοις ταξιάρχοις

1. τε R., γε vulg. 15. οὐ σταθμητῇ R. Lugd. in mg. et Suid. s. v. Ἀλιγέρνης, οὐκ ἀριθμητῇ edd. 17. ἐμπέσοιεν R. et Suid., ἐμπέσειεν vulg. 18. τῶν ἐῤῥαθυμημένων R. et Intpr., τῷ ἐῤῥαθυμημένῳ vulg. 19. Post Ναρσῇ R. om. ὁ Παλλάδιος. 20. ταξιάρχοις R., ταξιάρχαις vulg.

rum necessariarum affluentia eius confidentiam arrogantiamque ita augebat, ut facile hostiles insultus se repulsurum speraret.

9. Statim itaque Narses suos adhortatus, exercitum oppido admovit. Illi vero cum in editiorem collem maximo labore conscendissent, et propugnaculo appropinquassent, iacula in eos qui ad pinnas murorum consistebant torquebant, et arcus assidua sagittarum remissione clangebant, fundae in altum excutiebantur, et machinae quotquot oppugnationi murorum inserviunt, omnes admovebantur. Aligerni vero milites e muris ad intermedia turrium spatia collecti, nihilo segnius iacula telaque retorquentes propugnabant, saxa ingentia manibus in subeuntes mittebant, et truncos et secures et quidquid opportunum usui videbatur; machinis itidem utebantur instrumentisque propulsandae hostili violentiae idoneis, nihilque omnino omittebatur. Tela vero quae Aligerni ipsius manibus emittebantur, Romani prae aliorum telis facile cognoscebant. Magno enim stridore et velocitate immani illius sagittae deferebantur, adeo ut in saxum aliquod aut aliud quiddam durum fractuque difficile delatae, totum illud impetus violentia perfringerent. Palladium itaque illum (erat autem is non vulgari apud Narsetem loco, sed et Romani exercitus ductor erat, et e praecipuis cohortium praefectis,) illum, inquam, conspi-

ἔτελει,) ἰδὼν γοῦν Ἀλίγερνος αὐτὸν, σιδήρῳ τε τεθωρακισμένον, A. C. 552
καὶ φρονήματι ξὺν πολλῷ τῷ τείχει ἐπιφερόμενον, ἀφίησι βέ- I. I. 26
λος αὐτῷ ἐκ τοῦ μετεώρου, καὶ αὐτίκα διεπερόνησεν τὸν ἄν-
δρα διαμπὰξ αὐτῷ θώρακι καὶ ἀσπίδι· οὕτω δή τι δυνά-
μει τε τῶν πολλῶν περιῆν, καὶ καρτεραὶ αὐτῷ ἐρύσαι τόξον
αἱ χεῖρες· πολλαῖς μὲν οὖν καὶ ἐφεξῆς ἡμέραις οἱ τοιοίδε ἀκρο-
βολισμοὶ ἐγίγνοντο, καὶ οὐδὲν οὐδὲ ὁποτέροις προὐχώρει τῶν
ἐλπισθέντων· τοῖς τε γὰρ Ῥωμαίοις αἰσχρὸν ἐδόκει ἡ ἀναχώ-
ρησις πρὶν παραστήσασθαι τὸ χωρίον, καὶ οἱ Γότθοι ἔνδηλοι D
ἦσαν ὡς οὐδέν τι μᾶλλον ἐνδωσείοντες τῇ πολιορκίᾳ.

ι. Ναρσῆς δὴ οὖν ὁ στρατηγὸς ἤσχαλλέ τε ἄγαν καὶ ἐχα-
λέπαινεν, εἰ χρόνος τοῖς Ῥωμαίοις πολὺς ἐν ἐλαχίστῳ πολιχνίῳ
τετρίψεται. ἀλύοντι δέ οἱ καὶ ἕκαστα γνωματεύοντι, ἔδοξεν χρῆ-
ναι ἀποπειρᾶσθαι τοῦ φρουρίου ἀμηγέπη τρόπῳ τοιῷδε. ἐν τῷ
πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τοῦ λόφου τετραμμένῳ ἀγκῶνι ἄντρον τι
ὕπεστιν ἀμφηρεφές τε καὶ γλαφυρώτατον, ὡς ἄδυτά τε ἔχειν αὐ-
τόματα καὶ κύτος εὐρὺ καὶ βαραθρῶδες· ἐνταῦθα δὴ πάλαι φασὶ
τὴν Σίβυλλαν τὴν πάνυ, τὴν Ἰταλὴν, ἐνδιαιτωμένην, φοιβόληπτόν
τε εἶναι καὶ ἔνθουν, καὶ προαγορεύειν τὰ ἐσόμενα τοῖς πυνθα- P. 21
νομένοις. λέγεται δέ ποτε καὶ Αἰνείαν τὸν Ἀγχίσου αὐτοῦ ἀφι-

1. *γοῦν* R. vulg. *οὖν*. *Ἀλίγ. αὐτὸν* R., *αὐτὸν Ἀλίγ.* vulg. *τε* add. R. 2. *τάχει* R., Intpr. *nimia celeritate*. Num legebat *φρ. πολλῷ, πολλῷ τε τάχει*? 4. Pro *τι* Suid. *τῇ*. 5. *τῶν* om. R. 10. *ὡς* add. R. 11. *δὴ οὖν* R., *γοῦν* vulg. 13. *τετρίψεται* R., *τετρίψηται* vulg. *χρῆναι* add. R. et Suid. s. v. *ἀλύειν*. 14. *τοῦ φρουρίου ἀμηγέπη* R., *ἀμηγέπη τοῦ φρουρίου* vulg. 15. *τετραμμένῳ* R., *τετραμμένων* vulg. Pro *ἄντρον τι* R. *ἄντιτρον*. 16. *ἀντώματα* R. 18. *φοιβολήπτοντες* Par. 19. Pro *τὰ ἐσόμενα* lacuna est in R. 20. *ποτε καὶ Αἰνείαν* R., *καὶ Αἰνείαν ποτὲ* vulg.

catus Aligernus ferrea lorica indutum, magnaque confidentia muro imminentem, sagittam in eum ex edito torquet, qua statim totum hominem per scutum et loricam traiecit: tantopere viribus alios superabat, validaeque ei erant ad torquendum arcum manus. Multis itaque deinceps diebus eiuscemodi velitationes sunt habitae, neutrisque ex animi sententia res procedebant. Nam et Romanis turpe videbatur si infecta re neque redacto in potestatem oppido recederent, et Gothi aperte satis videbantur obsidione ad deditionem non venturi.

10. Narses itaque indigne molestissimeque ferebat, si Romanis longius tempus in perquam exigui oppidi expugnatione esset terendum. Fluctuanti itaque ipsi singulaque perpendenti visum tandem est propugnaculi expugnationem hoc pacto tentare. Ad orientalem collis flexum antrum quoddam suberat omni ex parte tectum valdeque cavum, adeo ut adyta quaedam nativa haberet et sinum ingentem ac profundum instar barathri. In hac aiunt habitasse olim Italicam Sibyllam numine afflatam, divinam, et sciscitantibus futura

A. C. 552 κόμενον ἅπαντά οἱ τὴν Σίβυλλαν φάναι τὰ ὕστερον ξυνενε-
I. I. 26 χθέντα. ὑπὲρ ταύτην δὴ οὖν τὴν σπήλυγγα μέρος τι τοῦ περι-
βόλου ἐρήρειστο καὶ ἐφειστήκει. Ναρσῆς δὲ τοῦτο ἐπιφρασά-
μενος πρὸς αὐτοῦ εἶναι ᾠήθη, καὶ οὖν αὐτίκα ἄνδρας ὡς πλεί-
στους ὑπὸ τὰ κοῖλα ἐμβαλὼν τοῦ σπηλαίου, ὄργανα φέροντας
λιθοτόμα καὶ τειχωρύχα, ἐξεκόλαπτεν ἠρέμα καὶ διέτεμεν τοῦ
ἄντρου τὸν ὄροφον, ἔνθα τὸ ἔρυμα ἥδραστο, καὶ ἐς τοσοῦτον
ἐξέκοπτεν καὶ διεκάθαιρεν τὴν βάσιν τῆς οἰκοδομίας, ἐς ὅσον
V. 16 ἤδη τὴν ἀρχὴν τοῦ θεμελίου ἀπογυμνοῦσθαι. τότε δὲ ξύλα
ὄρθια ἐν κόσμῳ ὑπεστήριζε, ταύτῃ τε ἀνεῖχεν ἅπαν τὸ ἄχθος
B τοῦ τείχους, ὡς μὴ ὑποῤῥέοι κατὰ βραχὺ καὶ διαλύοιτο ἡ
ἁρμονία, συναίσθησίς τε τοῦ δρωμένου ταχεῖα γίγνοιτο τοῖς
Γότθοις. ἢ γὰρ ἂν κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἐπιβοηθοῦντες, καὶ τὸ
πεπονθὸς ἀκεσάμενοι, διεφύλαττον τολοιπὸν βεβαιότατα· ἵνα
δὲ μὴ πάμπαν τὰ ποιούμενα ἐπιγνοῖεν, μηδὲ τοῦ πατάγου τῆς
λατομίας ἐπαΐοιεν, τότε δὴ ἐς ὅτι μάλιστα ἐπεφέροντο ἄνωθεν
τῷ τείχει ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς, ἀλαλάζοντες καὶ ἐπικρο-
τοῦντες· θόρυβός τε ἦν πέρα τοῦ ἀναγκαίου πολὺς καὶ ταρα-
χώδης ἡ πολιορκία. ἐπεὶ δὲ ἅπαν ἤδη τὸ τεῖχος ὁπόσον τῷ ἄν-
τρῳ παρετέτατο, ἐκκρεμές τε ἦν καὶ μετέωρον, καὶ μόνοις
ἐπεβεβήκει τοῖς ξύλοις, ἃ δὴ ὀρθοστάδην ἐτύγχανον ἐρηρει-

2. σπήλυγγα R., σπήλυγγον vulg. 6. διέτεμεν R., διέτεμνε vulg. 14. διεφύλαττον τολοιπὸν R., διεφυλάττοντο λοιπὸν vulg. 15. μηδὲ R. Lugd., Intpr. *neve*, μὴ δὴ vulg. 16. ἐπεφέροντο R., ἐπιφέρονται vulg. 19. τὸ τεῖχος add. R. et Intpr. 21. ἐπιβεβήκει R.

praedicere. Aiunt vero etiam Aeneam Anchisae filium cum eo venisset, Sibyllam ei omnia quae deinceps acciderunt dixisse. Super hanc itaque speluncam pars quaedam moenium incumbebat atque innitebatur. Quod cum animadvertisset Narses, pro se facere censuit, immissisque statim in illas antri concavitates viris quamplurimis adferentibus secum instrumenta exscindendis saxis et suffodiendis muris idonea, excavavit paulatim atque excidit antri convexum, qua parte propugnaculum ei innitebatur; eoque tandem exscindendo et abradendo basim aedificii processit, ut iam initium fundamenti nudaretur. Tum erecta in ordinem tigna substituit, quae totum muri pondus sustentarent, ne paulatim resoluta compages corrueret, et Gothi quid ageretur statim cognoscerent. Nam alioqui statim initio occurrentes, reparataque iactura firmissime deinceps sua custodissent. Ne itaque omnino quae agebantur eis innotescerent, neve fragor caesorum saxorum exaudiretur, tum utique Romanus exercitus summa vi in editiorem murum impetum faciebat, magnis clamoribus et armorum complosionibus excitatis. Tumultus itaque erat ultra quam par erat magnus et turbulenta obsidio. Cum vero iam murus qua erat in antri longitudinem porrectus totus suffossus et e sublimi pendulus esset, et tantum tignis firmiter in altum erectis sus-

σμένα, τότε δὴ φυλλάδα νήσαντες, καὶ ὅ, τι τῆς ὕλης ταχυδαές τε καὶ αὖον, καὶ εἶτα ὑποθέντες πῦρ τε ἐναύσαντες, ἐκτὸς ἀπεχώρουν. A. C. 552 I. I. 26 οὐκ ἐς μακρὰν δὲ τῆς φλογὸς ἀρθείσης, τὰ C μὲν στηρίγματα εὐθὺς ἀνθρακούμενα κατεθραύετο, καὶ πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἐνεδίδου· τοῦ δὲ ἐρύματος ὁπόσον ἐπ' αὐτοῖς ἠωρεῖτο, ὑφίζανεν ἀθρόον καὶ κατωλίσθαινεν τῇ κενότητι, πύργοι τε οἱ ἐνθένδε καὶ προμαχεῶνες ἐξαπιναίως ἀποῤῥαγέντες τῶν ἄλλων, ἐς τὸ πρανὲς ἐξεκυλίσθησαν· ἥ τε πύλη ἡ τῷδε τῷ μέρει προσαραρυῖα, ξυνεκέκλειστο μὲν εὖ μάλα βεβαιότατα, ὡς δὴ πολεμίων παρόντων, καὶ τὰ κλεῖθρα ὑπὸ τῶν φυλάκων D κατείχετο, ἡ δὲ αὐτοῖς μοχλοῖς τε καὶ βαλανάγραις ἐκτιναχθεῖσα, ἐς τὴν ἠΐονα καὶ τὰς σπιλάδας ἐρήριπτο, ἅμα τε ἅπαντα τὰ ξυμπεπηγότα ἔτι ἐκλύζετο, σταθμοὶ καὶ γεῖσον καὶ ὑπερθύριον καὶ οἱ θαιροὶ τῷ οὐδῷ ἐνηρμοσμένοι· τούτων δὲ γεγενημένων, τοῖς Ῥωμαίοις ῥαδίως τολοιπὸν εἰσιτητέα εἶναι ἐδόκει ἀνὰ τὸ πόλισμα, καὶ περιοπτέα τῶν πολεμίων, ἡμάρτανον δὲ καὶ ὣς τῆς ἐλπίδος. σήραγγές τε γάρ τινες καὶ ἀποῤῥῶγες τοῦ τε λόφου καὶ τῶν ἔνδοθεν περιαυλισμάτων ἐπὶ μέγα ἐκτεινόμεναι, κρημνῶδες ἀτεχνῶς καὶ δυσέμβολον οὐχ ἧσσον P 22 ἀπεδείκνυσαν τὸ χωρίον. καὶ Ναρσῆς μὲν θαρσαλεώτερον τῷ

2. Post αὖον Intpr. legisse videtur τοῖς ξύλοις: *collecta materia ac tignis supposita.* Pro καὶ εἶτα f. scr. μάλιστα. 3. ἀρθεῖσαν R. 5 αὐτοὺς R. 6. ἀθρόως R. 13. τὰ add. ex R. 14. τῷ οὐδῷ N., τῶν οὐδῶν vulg., τῇ ὁδῷ R. Intpr. incisum integrum omisit. 17. ἀποῤῥῶγες R., ἀποῤῥῶγαι vulg. 19. ἐκτεινόμεναι R., ἐκτεινόμενα vulg.

tentaretur, tum strue foliorum aridorum et quicquid alterius siccae quaeque facile accendi posset materiae ad manum erat, tignis subiecta, igneque immisso, spelunca excesserunt. Neque multo post a flamma excitata, sustentacula illa statim perusta conflagrarunt, ponderique cesserunt; propugnaculi vero quidquid sublime ac pendulum tignis illis sustentatum fuerat, eo vacuum subsedit et corruit; turres vero minoraque propugnacula, quae ibidem erant, repente ab aliis avulsae, in praeceps ruebant; porta ipsa in hac regione murorum sita, validissime, utpote praesentibus hostibus, clausa tenebatur, et claves a custodibus asservabantur; tota vero ista una cum suis vectibus et repagulis excussa in littus et saxa maritima est collapsa, simulque omnia quae illi adhaerebant abrepta sunt, antepagmenta videlicet et superliminare et cardines liminares ei coaptati. His peractis, facilis deinceps Romanis in oppidum ingressus videbatur, et hostis contemnendus. Sed et hic spe sua sunt frustrati. Hiatus enim quidam et abrupta locorum tam in ipso colle quam in ambitu interiore in longum protensa, arduum revera nihiloque minus quam antea accensu difficile oppidum reddebant. Narses iterato summis viribus in

A. C. 552 φρουρίῳ αὖθις προσέβαλλεν, ὡς καὶ αὐτοβοεὶ ἅπαν ἀναρπασόμενος· τῶν δὲ Γότθων ἐνταῦθα ξυνειλεγμένων καὶ παντὶ σθένει ἀμυνομένων, ἀπεκρούετο καὶ οὐδέν τι μᾶλλον εἶχεν ἀνύτειν.
I. l. 26

ια. Ἐπεὶ δὲ πολέμῳ τε καὶ ἐπιδρομαῖς ἑλεῖν δήπου τὸ χωρίον ἀδύνατα ἦν, ἔγνω μὴ ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐν τοῖσδε διαπονεῖσθαι, ἀλλ' ἐς Φλωρέντειαν καὶ Κεντουκέλλας καὶ ἄλλα ἅττα πολίσματα τῆς Τουσκίας χώρας εὐθὺς ἀφικέσθαι, ἅπαντά τε τὰ τῇδε καταστησάμενος προτερῆσαι τὴν ἐπήλυσιν τῶν πολεμίων. ἤδη γὰρ αὐτῷ Λεύθαρις καὶ Βουτιλῖνος καὶ τὰ Φράγγων δὲ καὶ Ἀλαμανῶν στρατεύματα εἴσω τοῦ Πάδου ποταμοῦ ἠγγέλλοντο παρεῖναι, ὧν δὴ ἕνεκα κινήσας ὡς τάχιστα τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ταύτην ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ Φιλίμουθ ὁ τῶν ξυνεπομένων Ἐρούλων στρατηγὸς οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις νόσῳ ἁλοὺς ἐτεθνήκει, ἔδει δὲ ἄρα αὐτοὺς ὑπ' ἰδίῳ τινὶ τάττεσθαι ἡγεμόνι, αὐτίκα ὅ γε Φούλκαριν αὐτοῖς τὸν ὁμόφυλον ἐπιστήσας, τὸν Φανιθέου ἀδελφιδοῦν, ἐκέλευσεν ἅμα Ἰωάννῃ τῷ Βιταλιανοῦ, καὶ πρός γε Βαλεριανῷ καὶ Ἀρταβάνῃ, καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλοις στρατηγοῖς καὶ ταξιάρχοις, ξὺν τῷ πλείονι καὶ ἀλκιμωτάτῳ στρατῷ, τὰς Ἄλπεις τὸ ὄρος περιελθόντας, ὃ δὴ ἐν μέσῳ Τουσκίας τε τῆς χώρας, καὶ Αἰμιλείας ἀνέχει, ἀμφὶ τὸν Πάδον ἱκέσθαι τὸν ποταμὸν, αὐτοῦ τε

1. ἀναρπασόμενοι R. 4. καὶ om. R. 5. ἀδύνατα R., ἀδύνατον vulg. 8. ἐπήλυσιν R. (Cl.), ἐπίλυσιν vulg. 9. αὐτῷ R., αὐτοῦ vulg. 10. δὲ add. R. 13. τῶν ξυνεπομένων R. et Intpr. (Cl.), τῷ ξυνεπομένῳ vulg. 14. νόσῳ om. R. ὑπ' addidi, Intpr. confirmante. 15. τινὶ add. R. 17. τῷ R., τοῦ vulg. Βιταλιανοῦ et Βαλεριανῷ R., Βιταλινοῦ et Βαλερινῷ vulg. 19. ξὺν τῷ R., ξὺν καὶ τῷ vulg. 21. ἀνέχει. Sic vulg. et Intpr., ἀνέλει R. et in mg. ἀνέλκεται. ἱκ. ποτ. R., om. articulo.

oppidum impetum facit, perinde ac iamiam totum direpturus; Gothis vero ea ex parte conglobatis omnibusque viribus murum tuentibus, repellitur, neque quicquam operae pretii effecit.

11. Tum Narses, cum neque bello neque vi ulla oppidum capi posset, statuit non universum exercitum in laboriosa hac obsidione detinere, sed Florentiam et Centumcellas et alia quaedam Tusciae oppida statim se transferre, rebusque omnibus ibi constitutis hostium adventum antevertere. Nuntiabatur enim Leutharim et Butilinum et Francorum Alemannorumque copias intra Padum venisse: qua de causa quanta potuit celeritate, maximam exercitus partem eo ductabat. Cum vero Philimuth sequentium se Erulorum dux paucis ante diebus morbo correptus obiisset, ac necesse esset, ut proprio alicui suaeque nationis duci subessent; cum Fulcarim statim ipsis contribulem Phanithei nepotem praefecisset, iussit ut una cum Ioanne Vitaliani filio, et praeterea Valeriano et Artabane, aliisque praefectis et ducibus, cumque maiore et validissima exercitus parte, Alpium iugo, quod inter Tusciam et

στρατοπεδευσαμένους, καὶ τὰ ἐρυμνὰ τῶν χωρίων προκαταλαβόντας A. C. 552 L. I. 26 ἀποκρούεσθαι καὶ ἀναστέλλειν τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους. καὶ εἰ μὲν ὑπώσασθαι αὐτοὺς τελεώτατα δυνηθεῖεν, χάριν C εἰδέναι τῇ τύχῃ, εἰ δέ γε βιαζόμενοι τῷ πλήθει οἷοί τε οὐκ εἶεν, ἀλλὰ σχολαιτέραν αὐτοῖς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, καὶ οὐ μάλα θαρσαλέους ἀνὰ τὰ πρόσω φοιτᾷν μεθιέναι, δεδίττεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐς τὰ μάλιστα καὶ εἴργειν ὡς πορρωτάτω, ἕως αὐτὸς τὰ ἐν ποσὶν ἅπαντα ᾗ βούλοιτο διαθείη. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐχώρουν, κατέλιπεν δὲ καὶ ἐν Κύμῃ δύναμιν ἀξιόχρεων V. 17 ὅπως δὴ προσκαθεδούμενοι, καὶ ἔνδον τοὺς δυσμενεῖς ἐγκατείργοντες, χρονίᾳ γοῦν αὐτοὺς παραστήσοιντο πολιορκίᾳ. καὶ οἱ μὲν, χαράκωμα περιεβάλλοντό τε, καὶ τὰς ἐξόδους ἐφύλαττον, εἴπου τινὰ ἕλοιεν ἐπὶ χιλὸν ἰόντα. ᾤοντο γὰρ αὐτοῖς D ἤδη που ἐς ἐνιαυτὸν πολιορκουμένοις, ἅπαντα ἐξαναλῶσθαι τὰ ἐπιτήδεια. Ναρσῆς δὲ ταῖς πόλεσι προσβαλὼν ἀκονιτὶ τὰς πλείστας προσηγάγετο. Φλωρέντιοι μὲν γὰρ ὑπαντιάσαντες καὶ τὰ πιστὰ κομισάμενοι, ὡς οὐδὲν ἄχαρι πείσονται, σφᾶς τε αὐτοὺς ἐθελονταὶ καὶ τὰ οἰκεῖα παρέδοσαν. Κεντουκελλαῖοι δὲ ὅμοια ἔπρασσον. Βουλοτερραῖοι δὲ οὐκ ἄλλως, οὐ-

6. θαρσαλέους R., θαρσαλέως vulg. μεθιέναι R. (Cl.), μετιέναι vulg. 8. ἐμποσὶν R. ἀξιόχρεων R. et Lugd., ἀξιόχρεον Par. 9. καὶ ante ἐν add. R. 11. αὐτοὺς R. (Cl.), αὐτοῖς vulg. 12. τε vulg. post χαράκωμα positum, in R. post περιεβάλλοντο legitur. 13. χιλὶν R. et in mg. χυλὸν. 14. f. ἐξανηλῶσθαι (Cl.) 16. ὑπαντιάσαντες R., ὑπαντήσαντες vulg. 18. Κεντουκελλαῖοι R. et Lugd., Κεντονκελλαῖοι edd. 19. Βουλοτερραῖοι Cl., Βουλλοιεραῖοι vulg., Βαλλ. R.

Aemiliam prominet, circumito, circa Padum flumen se reciperet, ibique fixis castris, munitioribusque locis praeoccupatis, hostium insultus propulsaret et reprimeret; et si eos penitus profligare posset, gratiam haberet fortunae; si vero multitudine pressus non posset, moram tamen eorum expeditioni iniiceret, efficeretque, ne audacter intrepideque progrederentur; sed metu eis maximo incusso, quam posset longissime arceret, donec ipse omnia quae opus erat ex animi sententia disposuisset. Hi itaque quo ipsis mandatum erat concesserunt. Ad Cumas vero copias non exiguas reliquit, ut locis omnibus circumquaque insessis, hosteque intra urbem clauso, diuturna obsidione premerent. Atque hi quidem vallo in orbem ducto, exitus observabant, sicubi aliquem capere possent pabulatum euntem. Putabant enim ipsis iam fere per annum obsessis omnia absumta esse. Narses vero oppida adorsus, pleraque citra laborem in suam potestatem redegit. Florentini enim obviam progressi, fideque accepta nihil sese hostile passuros, sponte se suaque omnia dediderunt. Idem fecerunt Centumcellae, neque aliter Volaterrae, ita vero etiam

A. C. 552 I. I. 26 τω δὲ καὶ Λουναῖοι, καὶ μὲν δὴ καὶ Πισαῖοι. ᾧδέ πως ἄρα αὐτῷ ἐξ οὐρίας ἅπαντα ἔθει, καὶ ὁδῷ ἰὼν τὰ ἐν ποσὶν ἐχειροῦτο.

P. 23 ιβ'. Μόνοι δὲ οἱ ἐν Λούκᾳ τῇ πόλει διαμέλλειν ἐπειρῶντο, καὶ ἥκιστα ἐφιέναι, καίτοι πρότερον ἐτύγχανον οἵδε ξυνθήκας θέμενοι πρὸς Ναρσῆν, ὁμήρους τε παρασχόντες, καὶ ἐπομοσάμενοι, ὡς εἴγε τριάκοντα παραδράμοιεν ἡμέραι, καὶ μή τις αὐτοῖς μεταξὺ παραγένοιτο ξυμμαχία, ὁπόση οἵα τε εἶναι ἀμύνασθαι, καὶ ἐς πόλεμον ἐμφανῆ, οὐκ ἐκ πύργων τε καὶ περιβόλων ἀλλὰ συστάδην παρατάξασθαι· εἰ μὴ ταῦτα οὕτω ξυνενεχθεῖεν, ἦ μὴν αὐτίκα τὴν πόλιν ἐγχειριεῖν καὶ παραδώσειν. ᾤοντο γὰρ οὐκ ἐς μακρὰν παρέσεσθαι τοὺς Φράγγους καὶ ἐπαρήξειν. τούτοις δὲ πίσυνοι τὰς τοιάσδε ἐπεποίηντο ξυνθήκας. ἀλλὰ τότε ἡ μὲν κυρία παρῳχήκει, οἱ δὲ οὔπω παρῆσαν, τοῖς δὲ καὶ ὣς βουλομένοις ἦν περιορᾷν ἀμέλει καὶ B ἀναίνεσθαι τὰ ξυγκείμενα. Ναρσῆς μὲν οὖν ἐξαπατηθεὶς, ὥσπερ εἰκὸς, ἐχαλέπαινε, καὶ ἐς τειχομαχίαν παρεσκευάζετο. ἐνίοις δὲ τῶν ἀμφ' αὐτὸν καὶ χρῆναι ἐδόκει τοὺς ὁμήρους ἅπαντας διαφθαρῆναι, ὡς ἂν οἱ ἐν τῷ ἄστει ἀνιαθεῖεν, καὶ ταύτῃ ποινὰς ὑφέξοιεν τῆς ἀπιστίας. ὁ δὲ στρατηγὸς, γνώμῃ γὰρ ἅπαν-

1. Pro *Λουναῖοι* vulg. *Ἁλιαῖοι*, Intpr. *Lucenses*, R. *Λουλιαῖοι*, levissima corruptela. Lunam oppidum his saeculis adhuc fuisse, Berettus probavit (Diss. chorogr. Script. Muratorii X. p. 102.): idemque demonstrant Agrimensorum libri. 2. Post *ἐν ποσὶν* vulg. add. *ἅπαντα*, om. R. et Intpr. 3. *Λούκαις* R. 7. *παραδδράμοιεν* R., *παραδράμειεν* vulg. 9. *πύργων* R., Intpr. *turribus*, *πύργου* vulg. 10. *συστάδην τε* R. et in mg. *συμβάδην*. *παρατάξεσθαι* R. 15. *ἀμέλει* add. ex R. 18. *ἅπαντας* add. ex R., om. vulg. et Intpr. 20. *ὑφέξοιεν* R., *ὑφέξειεν* vulg.

Lunaei, quin et ipsi Pisani: adeo ei omnia prospere succedebant et ex itinere cuncta subigebat.

12. Soli Lucenses moram trahere tentabant, neque sese dedere, tametsi antea hi cum Narsete pacti erant, obsidibus datis et iureiurando praestito, quod si triginta dies praeterlaberentur, neque auxilia ipsis venirent sustinendae obsidioni belloque aperto gerendo idonea, ad non ex turribus et muris sed statario praelio pugnandum, confestim urbem seque dederent. Sperabant enim Francos brevi ipsis auxilio venturos. Hac enim fiducia freti, cum Narsete pacti erant. Caeterum cum iam statum tempus esset elapsum, neque ulla auxilia comparerent, neque sic tamen conventis pactisque standum censuerunt. Narses itaque illusus, moleste id, ut par erat, ferens ad murorum oppugnationem se comparabat. Nonnulli vero ex suis interficiendos esse obsides censebant, utque ita oppidani moerore confecti perfidiae suae poenas luerent. Sed Narses prudenter omnia

τα ἔπρασσεν, καὶ οὐ λίαν τῇ ὀργῇ ξυνεχώρει, οὐκ ἐς τόδε ὠ- A C. 552
μότητος ἥει, ὡς ἀποκτεῖναι τοὺς μηδὲν ὅ, τι ἠδικηκότας, ἀνθ' I. I. 26
ὧν ἕτεροι ἐπλημμέλουν, δόλον δὲ ὅμως τοιόνδε τινὰ ἐμηχανή-
σατο. παρῆγε γὰρ ἐς μέσον αὐτοὺς ἐναλλάγδην μὲν τὼ χεῖρε
ὑπὸ τὴν ἰξὺν περιεσφιγμένους, κάτω δὲ τὸ κάρα ἐπινενευκότας,
ἐπεδείκνυέν τε τοῖς ὁμοφύλοις, οὕτω πως οἰκτρότατα διακει-
μένους, καὶ ἠπείλει θᾶττον αὐτοὺς ἀναιρήσειν, εἰ μὴ τάχιστα
φθάσαιεν ἐκεῖνοι διαπραξάμενοι τὰ ὁπόσα ἐτύγχανον ὡμολο- C
γηκότες. ξύλα δὲ αὐτοῖς βραχέα ἐκ τοῦ μεταφρένου ἐπὶ τοὺς
τένοντας ὑπεβέβληντο, ῥάκεσί πως κεκαλυμμένα, ὡς μὴ διο-
ρῷεν καὶ πόῤῥωθεν οἱ πολέμιοι. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, αὐτί-
κα ἐκέλευε δῆθεν στοιχηδὸν ἅπαντας καρατομεῖσθαι, καὶ οἱ
δορυφόροι σπασάμενοι τὰ ξίφη βιαιότατα, ἔπαιόν τε καὶ ἐπε-
φέροντο, ὡς δὴ τοὺς αὐχένας ἀποτεμοῦντες· ἡ δὲ πληγὴ τοῖς
ξύλοις ἐγχρίπτουσα, οὐδέν τι αὐτοὺς μᾶλλον ἐσίνετο, κατέπι-
πτον δὲ ὅμως πρηνεῖς ἐκεῖνοι, προστεταγμένον αὐτοῖς, ἤσπαι-
ρόν τε ἐθελούσιοι, καὶ ἰλυσπῶντο, ὑποκρινόμενοι τὸ διολωλέ-
ναι. ἰδόντες δὲ οἱ ἐν τῷ ἄστει, καὶ τῷ διεστάναι ὡς πλεῖστον
οὐ τὰ ἀληθῆ διασκοποῦντες, ἀλλ' ἢ τὰ φαινόμενα, ὠλοφύρον- D
τό τε ἀθρόον, καὶ ξυμφορὰν ἐποιοῦντο τὰ γεγενημένα. ἦσαν

2. ἥει Cl., Intpr. *ad-id evasit*, vulg. et R. εἴη. Ante ἠδ. ins. vulg. καί, om. R. 3. ἐμηχανήσατο N., ἐμηχανήσαντο R., ἐμηχανᾶτο vulg. 4. Suid. s. v. ἐναλλάγδην: παρήγαγε. μὲν add. ex R. 7. τάχιστα om. R. et Intpr. 9. ξύλα et βραχέα R. (Cl.), ξύλω et βραχέω vulg. 12. δῆθεν om. R. 15. οὐδέν τι R., οὐδέ τι vulg. ἐσίνετο R. Lugd., Intpr. *sine illorum pernicie*, ἐγίνετο vulg. 17. λυπῶντο R. διολωλέναι R., ὑπολωλέναι vulg., m. Lugd. ἀπολ. 18. τῷ διεστ. R., τοῦ διεστ. vulg.

gerebat, neque ita se ira abripi patiebatur, ut crudeliter eos, qui nihil plane deliquerant, ob aliorum delictum necaret. Huiusmodi vero astum excogitavit. Adduxit enim eos in medium manibus complicatim ad lumbos revinctis, capitibus deorsum depressis; atque ita eos oppidanis miserando in statu constitutos ostendebat, comminatus iamiam illos obtruncatum iri, nisi confestim quaecumque pacti erant praestarent. Ligna vero quaedam brevia ex interscapilio ad tendines suppacta erant, pannis obtecta, ne hostes eminus dolum prospicere possent. Cum itaque non parerent oppidani, neque vellent pacta praestare, statim ex ordine omnes obtruncari iussit. Lictores itaque strictis ensibus, maxima vi ferierunt, tanquam colla praecisuri. Ictus vero lignis impactus eos illaesos reliquit; proni nihilominus, ut ipsis imperatum erat, in terram prolapsi, sua sponte palpitabant seque vibrabant, simulantes se iam mortuos. Quod cum vidissent oppidani, et ob magnam loci distantiam rem ipsam animadvertere non possent, sed tantum in speciem apparentia, confestim ad luctum eiulatumque tanquam gravissimo malo accepto sese converterunt. Erant enim viri illi obsides non ex multis et obscuri,

A. C. 552 γὰρ οἱ ἄνδρες οἱ ὁμηρεύοντες οὐ τῶν πολλῶν τε καὶ ἀγεννῶν,
I. I. 26 ἀλλ' ἐπίσημοι ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ εὐπατρίδαι. ὡς δὴ οὖν
τοιούτων αὐτοὺς ἀποστερεῖσθαι οἰομένους, κωκυτὸς ἐπεῖχε μυ-
ρίος, οἰμωγαί τε ἠκούοντο θαμιναὶ, καὶ φθέγμα θρηνῶδες
καὶ διωλύγιον, γύναια δὲ πολλὰ διαπληκτιζόμενα καὶ τὰς ἐ-
φεστρίδας περιῤῥηγνύντα, ἀνὰ τοὺς προμαχεῶνας ἐφοίτων,
τυχὸν μὲν μητέρες οὖσαι τῶν ἀπολωλέναι δοκούντων, τυχὸν
δὲ ἐπίκληροι, τυχὸν δὲ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τρόπῳ μέλον αὐταῖς. καὶ
P. 24 δὴ τῷ Ναρσῇ ἅπαντες ἀναφανδὸν ἐλοιδοροῦντο, ἀλαζόνα τε
ἀποκαλοῦντες καὶ ἀτάσθαλον, καὶ ἔργῳ μὲν αὐτὸν εἶναι λέ-
γοντες βίαιόν τε καὶ μιαιφόνον, τὴν δὲ τοῦ εὐσεβεῖν ἀεὶ καὶ
τὸ θεῖον θεραπεύειν δόξαν ἄλλως αὐτῷ κεκομψεῦσθαι.

ιγ'. Ταῦτα δὲ αὐτῶν ἐπιβοώντων, „ἆρα οὖν οὐχ ὑμεῖς"
ἔφη ὁ Ναρσῆς „τοῖσδέ τε αἴτιοι ὀλέθρου γεγένησθε περιφρονή-
σαντές γε αὐτοὺς καὶ καταπροέμενοι; ὑμῖν τε αὐτοῖς οὐ τὰ
χρηστὰ βουλευσάμενοι φανεῖσθε ὅρκον ἐπίορκον ὀμωμοκότες,
καὶ ἀναίδην παρασπονδήσαντες. ἀλλ' εἴ γε καὶ νῦν ἐθελήσοιτε
μεταμαθεῖν τὸ συνοῖσον, καὶ ἔργῳ τὰ ξυγκείμενα διανύσασθαι
V. 18 οὐδέν τι ἔλαττον ἕξετε. οὗτοί τε γὰρ αὖθις ἀναβιώσονται, καὶ

1. οἱ ὁμηρ. R., art. om. vulg. 4. θαμιναὶ R. Lugd. et Suid. s. v. κωκυτὸς, θαμεναὶ edd. 6. περιῤῥηγνύντα Suid. s. v. ἐφεστρὶς, παραῤῥ. vulg., περιῤῥηγνῦναι R. ἐφοίτα R. 9. Suid. s. v. ἐλοιδορούμεθα: τὸν Ναρσῆν. 11. τοῦ εὐσεβεῖν R. et Suid., αὐτοῦ εὐσέβειαν vulg. 12. ἀλλὰ R. 13. ἐπιβοώντων R., ἀναβοώντων vulg. οὐχ ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ναρσῆς R., ἔφη ὁ Ναρσῆς, οὐχ ὑμεῖς vulg. 16. φανεῖσθε R. et Intpr. (Cl.), φανεῖσθαι vulg. 17. ἀναίδην Suid. s. v. μεταμαθεῖν, ἀνέδην vulg. et R. ἐθελήσητε R., ἐθελήσετε Suid. 18. μεταμαθεῖν R. Suid., Intpr. *iterato perdiscere.* μαθεῖν vulg. ἔργῳ R. et Lugd. mg., ἔργα edd.

sed melioris notae et nobiles. Quibus quidem viris cum se privatos putarent, ingens ploratus est exortus, crebrique eiulatus et lamentabiles voces longe lateque exaudiebantur. Mulieres etiam multae unguibus dilaniatae stolisque discerptis per propugnacula discurrebant, sive matres eorum, qui necati putabantur, sive sponsae, sive quacunque alia ratione hoc illas tangeret. Omnes vero aperte Narsetem conviciis incessebant, vanum improbumque iactatorem eum appellantes, et re quidem ipsa violentum et sanguinarium esse dicentes, pietatem vero et divini numinis cultum falso iactitare.

13. Haec illis inclamantibus, An non, inquit Narses, vos hisce causa necis fuistis, qui iis neglectis ac proditis, neque vobis ipsis recte consulentes, periurum iusiurandum curastis, pactaque turpiter violastis? Verumenimvero si vel nunc velitis quod expedit agnoscere, reque ipsa pacta praestare, nihil mali accipietis. Nam et bsides vestri reviviscent, et urbi vestrae nihil damni inferemus: sin minus, non horum causa deinceps vobis erit dolendum, sed iam cavendum ne etiam vos omnes similia luatis. Haec cum audis-

τὴν πόλιν ὑμῶν ἥκιστα πημανοῦμεν. εἰ δὲ μή, οὐ τῶνδε πέρι A. C. 552 ὑμῖν τολοιπὸν ἀλγητέον, ἀλλ' ἤδη φράζεσθε ὅπως μὴ καὶ I. I. 26 αὐτοὶ ἅπαντες ὅμοια πείσησθε. ταῦτα δὲ ἐπεὶ ἤκουον οἱ Λου- B κανοί, ἐξαπατᾶν γε αὐτὸν ἡγοῦντο καὶ φενακίζειν ἐπὶ τῇ τῶν κειμένων ἀναζωγρήσει. καὶ ἦσαν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπάτη οἱ λόγοι, οὐ μέντοι γε ᾗπερ ἐκεῖνοι ᾤοντο, προθυμότατα δὲ αὖθις ἀνωμολόγουν ὅμως καὶ ἐπώμνυντο, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν αὐτίκα παρέξειν αὐτῷ, ἐς ὅ, τι βούλοιτο χρῆσθαι, εἴγε τοὺς ὁμήρους ἴδοιεν περιόντας· ἅτε δὴ γὰρ αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι δοκοῦν τοὺς τεθνεῶτας ἀναβιῶναι, εὐπρεπέστατα ἡγοῦντο ταύτῃ γοῦν ἀποσείσασθαι τὸ ἐπίκλημα, καὶ ἐπὶ σφᾶς αὐτοὺς τὰ δίκαια μεταθεῖναι. τότε δὴ οὖν ὁ Ναρσῆς ἐγκελευσάμενος, ἀνίστησί τε αὐτοὺς ἀθρόον, καὶ ἐπεδείκνυντο τοῖς C ὁμοφύλοις σῷοί τε καὶ ἀδήλητοι. οἱ δὲ ἐπιδόντες αὐτούς, κατεπλήττοντο μέν, ὥσπερ εἰκός, τῷ παραλόγῳ τῆς θέας, οὐ μὴν οὐδὲ ὡς ἅπαντες ἐκτελεῖν τὰ ὁμωμοσμένα ᾤοντο χρῆναι, ἀλλ' ἦσαν οἳ καὶ ἀνήνοντο. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῖς περιῆσαν οἱ ἄνδρες, καὶ τὸ ἀλγοῦν τῆς γνώμης καὶ ἀνιώμενον ἐς τὸ εὔελπι μετεβέβλητο, πάλιν, ἅτε δὴ ὅμιλος, ἐς τὰ πρότερα ἐπανήεσαν, καὶ τὰ τῆς ἀπιστίας ἐνίκα. ἐς τοῦτο δὲ αὐτῶν ἀβελτερίας ἐληλακότων, Ναρσῆς ὁ στρατηγὸς πολλῇ χρώμενος τῇ μεγαλοφροσύνῃ, ἀφίησι τούτους εὐθύς, καὶ ἐς τὰ οἰκεῖα ἐκ-

1. *τῶνδε* R. et Lugd. corr., *τοῦδε* edd. Intpr. plane alia legisse videtur: *sin minus, necesse erit omnino ut malefactis demum indoleatis.* 2. Pro *μὴ* R. *δή.* 3. *πείσεσθε* scribere debuisset (Cl.). 6. *αὖθις ἀνωμολόγουν ὅμως* R., *ὅμως ἀνωμολόγουν αὖθις* vulg. 14. *ἀδήλωτοι* R. *ἐπιδόντες* R., *ἐσιδόντες* vulg. 17. *ἀνήνοντο* R., *ἀνήνηντο* vulg. 19. *μεταβέβλητο* R.

sent Lucani, illudi sibi fucumque fieri censebant mortuorum resuscitatione. Et suberat quidem omnino verbis fraus, non tamen ita atque illi putabant. Promptissime vero nihilominus profitebantur rursus et iurabant, se ipsos et urbem arbitrio Narsetis dedituros, si obsides salvos cernerent. Cum enim ipsis impossibile videretur, mortuos reviviscere, putabant se honestissime hoc pacto criminationem remoturos causamque suam aequam facturos. Tum Narses erectos confestim eos stare iussit, et oppidanis spectandos posuit, salvos atque incolumes. Hi vero eos conspicati, perculsi quidem fuerunt, ut par erat, spectaculi novitate, sed ne ita quidem omnes pactis standum censebant; neque deerant qui recusarent. Posteaquam enim superstites et salvos suos sunt conspicati, animis ex moerore et dolore ad bonam spem conversis, uti vulgus solet, ad ingenium redierunt, vicitque perfidia. Quo quidem vesaniae cum illi essent abrepti, Narses summa utens animi magnitudine, statim obsides liberos ad suos remisit, nullis redimiis acceptis, neque ulla conventio-

A. C. 552 πέμπει, οὔτε λύτρα κομισάμενος, οὔτε ἄλλο τι τὴν πόλιν
I. I. 26 ὁμολογεῖν ἀναγκάσας. θαυμαζόντων δὲ τῶν Λουκανῶν, καὶ
D ὅτου δὴ ἕνεκα τοῦτο δράσειεν ἀμφιγνοούντων, „οὐ σύνηθες ἐμοί γε" ἔφη „βωμολοχίαις τε καὶ γλίσχραις ἐλπίσιν ἐγκαλλωπίζεσθαι. οἶμαι γὰρ καὶ τούτων ἄνευ, εἰ μὴ ὡς τάχιστα ἑκόντες εἶναι προσχωρήσοιτε, ἀλλὰ ταῦτά γε ὑμᾶς παραστήσονται." καὶ ἅμα λέγων ἐπεδείκνυεν τὰ ξίφη. οἱ μὲν δὴ ἄνδρες ἀφειμένοι, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀναμιχθέντες, ἐν εὐφημίᾳ πολλῇ τὸν Ναρσῆν ἐποιοῦντο ἐπὶ τοὺς ξυλλόγους φοιτῶντες· ἐμέμνηντο δὲ τῆς κομιδῆς τε καὶ ἐπιμελείας ὁπόσης ἔτυχον πρὸς αὐτοῦ, ὅτι τε μειλίχιος καὶ εὐόμιλος, καὶ τὸ μεγαλουργὸν ἔχοι τῷ δικαίῳ ἀνακεκραμένον, ἑκασταχοῦ ἐψιθυρίζετο. καὶ ἔμελλον ἄρα οὐκ ἐς μακρὰν οἵδε οἱ λόγοι μείζονα τῶν ὅπλων
P. 25 διαπράττεσθαι, κατακηλοῦντες τοῦ πλήθους ὁπόσον φίλερι καὶ παλίμβουλον, καὶ ὡς πλείστους ἀναπείσειν τὰ Ῥωμαίων ἑλέσθαι.

ιδʹ. Ἔτι δὲ τοῦ Ναρσοῦ τῇ πολιορκίᾳ προσκαθημένου, τὰ ἐς Αἰμίλειαν σταλέντα τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα**, ἐταράττετο τοῖς ξυνενεχθεῖσι, καὶ δυσθυμίᾳ, ὥσπερ εἰκὸς, πολλῇ ἑαλώκει. ἐπειδὴ γὰρ αὐτόσε ἀφίκοντο, τὰ μὲν πρῶτα σὺν εὐβουλίᾳ τε καὶ τάξει ἅπαντα ἔπραττον. καὶ εἴπου ἢ κώμην τινὰ ἢ πόλισμα δυσμενὲς ληϊσόμενοι ᾖεσαν, ξυντεταγμένοι εὖ μάλα

6. εἶναι R. et Lugd., om. vulg. 12. ἑκασταχοῦ R., πανταχοῦ vulg. 18. Ubi asteriscos posui, exciderunt verba διαφθαρῆναι πυνθανόμενος, aut his similia. Intpr. *ubi exercitus — acceptum detrimentum intellexit.* 19. ξυνενεχθεῖσι R., ξυνεχθεῖσι vulg.

ne ab urbe extorta. Admirantibus vero Lucanis, et quo consilio id fecisset ambigentibus, Non est mei moris, inquit, adulari et vana spe lactare. Nam etiam absque his, nisi quam citissime deditionem faciatis, haec, inquit, vos subigent; simulque haec dicens, enses eis ostentabat. Obsides itaque dimissi, et civibus suis redditi, Narsetem, coetibus hominum immixti, summis laudibus efferebant, comitatemque qua excepti essent praedicabant, et quod blandis commodisque moribus praeditus esset, quodque singularem animi magnitudinem iustitiae studio temperaret, passim mussitabatur; videbanturque hi sermones brevi plus quam arma effecturi, demulcentes quotquot e vulgo erant contentiosiores et inconstantiores, et quamplurimos ad Romanorum partes sectandum concitaturi.

14. Narsete vero adhuc obsidionem urgente, copiae Romanorum in Aemiliam missae, sinistris eventibus perculsae erant, et valde, uti par erat, animis consternatae. Cum enim quo missae erant pervenissent, initio quidem prudenter ordinateque omnia gerebant, et sicubi vicum aliquem aut oppidum depraedaturi ibant, acie quam optime instructa procedebant, neque longius quam par erat excurrebant, ne-

ἐχώρουν, καὶ οὐ πόῤῥω τοῦ μετρίου τὰς ἐπελάσεις ἐποιοῦντο· A. C. 552
αἵ τε ἀναχωρήσεις αὐτοῖς οὐ διεσπασμέναι, ἀλλ' ἐν κόσμῳ I. I. 26
ἐγίγνοντο, τῶν μὲν ὀπισθοφυλάκων ἐν τῷ δέοντι χώρῳ μενόντων, ἐς πλαίσιον δὲ τῆς φάλαγγος ταττομένης, καὶ τὴν λείαν ἐς μέσον ἀπολαμβανούσης, ὡς ἂν βεβαιότατα διασώζοιτο. B
οὕτω δὲ αὐτῶν τό γε κατ' ἀρχὰς τὰ πολέμια χωρία λυμαινομένων, ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις ἅπαντα διέῤῥει τὰ πραχθέντα καὶ ἀνετέτραπτο. Φούλκαρις γὰρ ὁ τῶν Ἐρούλων στρατηγὸς ἀνδρεῖος μὲν δήπου ἦν, καὶ οὐδενότι πολέμιον ἐπεφύκει δειμαίνειν, θρασὺς δὲ καὶ ταραχώδης, καὶ τὸ δραστήριον οὐ μάλα ἐν δέοντι κεκτημένος, στρατηγοῦ τε καὶ ἡγεμόνος οὐ τὸ κοσμεῖν καὶ διατάττειν τὴν φάλαγγα γνώρισμα εἶναι ἡγεῖτο· ἀλλ' εἴπου προφανεὶς ἐν μάχῃ καὶ προαλλόμενος, θυμῷ τε ἀθρόον ἐμβαλὼν ἐς τοὺς ἀντιπάλους, ἔπειτα αὐτουργήσειε τὰ πολέμια, ταύτῃ γε ηὔχει καὶ ἐβρενθύετο. τότε δὴ C
οὖν καὶ μᾶλλον ἐς ἀπειροκαλίαν ἠρμένος, ἐπιδρομὴν ἐς Πάρμαν ἐποιεῖτο τὴν πόλιν. ἐτύγχανεν δὲ ἡ Πάρμα ὑπὸ τῶν Φράγγων ἤδη κατεχομένη. προσῆκον δὲ αὐτὸν κατασκόπους πρότερον ἐκπέμψαι τοὺς γνωματεύσοντας ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ βουλεύματα τῶν πολεμίων, οὕτω τε ἐν τάξει ἐπὶ προεγνωσμένοις ἰέναι, ὁ δὲ, προπετείᾳ μόνῃ καὶ ὁρμῇ παραλόγῳ πίσυ- V. 19
νος, ἐπαγόμενος ξὺν ἀκοσμίᾳ τὸ τῶν Ἐρούλων στράτευμα, καὶ ἄλλους ὁπόσοι ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν εἵποντό οἱ ταγμάτων,

9. ἦν R., om. vulg. 13. προφανεὶς R. et Lugd., προφανὴς var. Lugd. atque inde vulg. προαλλόμενος R., προαλάμενος vulg. 15. ταύτῃ R., ταύτης vulg. 23. ἄλλα R.

que in diversas partes palantes distrahebantur: sed ordines suos servabant, excubiis quidem a tergo opportunis in locis manentibus; quadrata vero acie instructa, praedaque omni in medium recepta, ut quam firmissime tutissimeque asservaretur. Ita vero ipsis initio hostilia loca populantibus, paucis post diebus omnia in contrarium versa pessum ierunt. Fulcaris enim Herulorum dux, strenuus quidem ille, nihilque plane hosticum formidare solebat, audax vero et inordinatus erat, et ad res gerendas exequendasque non ita bene comparatus. Neque enim praefecti ac ducis decus esse censebat, aciem instruere atque disponere: sed sicubi ipse in praelio conspicuus aliosque praecurrens magnoque impetu et ardore animi in hostem ferretur, suisque ipse manibus pugnam cum hoste consereret, hoc vero sibi magnae laudi ducebat, valdeque eo nomine gloriabatur. Tum vero temporis maiore etiam temeritate elatus, in Parmensem urbem excursionem fecit (erat vero iam tum Parma a Francis occupata) cumque oportuisset eum speculatores prius emittere, qui hostium consilia accurate explorarent, atque ita ordinate ad res praecognitas exercitum ducere: ille praecipitantia sola et temerario animi impetu fretus, nullo ordine Heru-

A. C. 552 δρομαῖος ἐχώρει, οὐδενότι ἀντίξουν ἔσεσθαι ὑποτοπήσας. ταῦτα
I. I. 26 δὲ προμαθὼν Βουτιλῖνος ὁ τῶν Φράγγων ἡγεμων, ἐς ἀμφι-
D θέατρόν τι οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως ἱδρυμένον (ἀνεῖτο δὲ τοῦτο ἀνδράσιν, οἷς ὁ βίος θεωμένου τοῦ δήμου πρὸς θηρία διαγωνίζεσθαι,) ἐνταῦθα δὴ οὖν ἀπολεξάμενος ἐκ τῶν οἰκείων στρατοπέδων τοὺς εὐθαρσεῖς τε καὶ μαχιμωτάτους ἀπέκρυπτε, καὶ μεγίστην ἐνέδραν καταστησάμενος, ἐπεσκόπει καὶ ἀνέμενεν τὸν τοῦ ἔργου καιρόν. ἐπεὶ δὲ Φούλκαρίς τε καὶ οἱ Ἔρουλοι εἴσω τῶν πολεμίων ἐτύγχανον προελθόντες, τότε δὲ δοθέντος τοῦ ξυνθήματος ἐκδραμόντες οἱ Φράγγοι, ἐσβάλλουσιν ἀθρόον ἐς αὐτοὺς ἀτάκτως τε καὶ παρημελημένως ἰόντας, εὐθύς τε οὐδενὶ κόσμῳ τοὺς ἐν χερσὶν ἅπαντας τοῖς ξίφεσι διεχρῶντο, κα-
P. 26 ταπλαγέντας τῷ αἰφνιδίῳ καὶ ἀπροσδοκήτῳ, μονονουχὶ σεσαγηνευμένους· μόλις δὲ οἱ πλεῖστοι συναισθανόμενοι οὗπερ ἐγεγένηντο συμφορᾶς, ἀγεννῆ καὶ αἰσχίστην ἠσπάζοντο σωτηρίαν. παραδόντες γὰρ τὰ μετάφρενα τοῖς πολεμίοις, ἔφευγον προτροπάδην, ἀλκῆς τε ἁπάσης ἐπιλελησμένοι καὶ τῆς χρονίας τῶν κινδύνων μελέτης.

ιέ. Οὕτω δὲ τοῦ στρατοῦ διαῤῥυέντος, Φούλκαρις ὁ στρατηγὸς ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δορυφόροις περιλελειμμένος, χρῆ-

1. οὐδὲν ἀντ. Suid. s. v. ἀντίξοον. 3. ἱδρυμένον R. et Lugd., ἱδρυμένων Par. 9. τότε δὲ R., τάτε δὴ vulg. 10. ἐσβάλλουσιν R., καὶ ἐσβάλλουσιν vulg. 13. ἀπροσδοκήτῳ R. et Intpr. *subito et inopinato casu*, ἀπροσδόκητα vulg. 14. οὗπερ R. et Suid. s. v., vulg. ᾗσπερ. 16. Suid. s. v. προτροπάδην: τὰ νῶτα. 19. διαῤῥυέντος R. et Lugd., διαρύεντος cdd. 20. ἀμφ' αὐτὸν R., ὑπ' αὐτὸν vulg. περιλελειμμένος R., παραλελειμμένος vulg.

lorum copias educens, et quotquot e Romanis legionibus eum sequebantur, concitato agmine tendebat, nihil adversi eventurum suspicatus. Quae cum praescivisset Butilinus Francorum dux, in Amphitheatro quodam non procul ab urbe erecto (erat vero id destinatum iis, qui spectante populo cum bestiis decertabant) delectam e suis copiis strenuorum maxime bellicosissimorumque militum manum occultavit, maximisque insidiis dispositis observabat exspectabatque rei bene gerendae occasionem. Postquam vero Fulcaris et Heruli iam intra hostes essent progressi, tum signo dato erumpentes Franci, impressioneque in eos inordinate neglectimque euntes confertim facta, obvios promiscue omnes gladiis trucidabant, repentina impressione perculsos atque inopinato indagine cinctos; aegre vero quamplurimi, conscii iam quo mali venissent, ignobilem turpissimamque salutem quaesiverunt. Terga enim hostibus vertentes concitatissimo cursu fugerunt; omnis et bellicae virtutis et diuturnae periculorum exercitationis obliti.

15. Ita vero fuso exercitu, Fulcaris Herulorum praefectus solus cum satellitio suo relictus, nequaquam sibi, ut aliis, fugiendum puta-

ναι ᾤετο μὴ ὁμοίως ἀποδιδράσκειν, ἄμεινον δὲ δράσειν θάνατον A. C. 552 I. I. 26 ἑλόμενος εὐκλεᾶ, ἢ τὸ ἀγεννῶς ἐπιβιῶναι. καὶ τοίνυν εἱστήκει ὡς οἷόν τε ἦν ἀσφαλέστατα, ἐπὶ τύμβῳ τινὶ τὰ νῶτα ἐρηρεισμένος, καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων διέφθειρεν, νῦν μὲν B ἀθρόον ἐπιὼν, νῦν δὲ ἀντωπὸς ἠρέμα ἐς τὰ ὀπίσω ὑποχαζόμενος. ἐξὸν δὲ αὐτῷ καὶ ὣς ἔτι εὐκολώτατα ἀποδρᾶναι, καὶ τῶν ὀπαδῶν οὕτω ποιεῖν ἀντιβολούντων, „καὶ πῶς ἂν ὑποσταίην τὴν γλῶτταν" ἔφη „Ναρσοῦ μεμφομένην μοι τῆς ἀβουλίας;" δεδιὼς δὴ οὖν, ὡς ἔοικε, τὴν κακηγορίαν μᾶλλον τοῦ ξίφους, ἔμενεν καὶ ἐπὶ πλεῖστον αντεῖχεν, καὶ οὐκ ἀνίει μαχόμενος, ἕως τῷ πλήθει ξυνειλημμένος, καὶ πολλοῖς ἀκοντίοις τὰ στέρνα βληθεὶς, ἤδη δὲ καὶ πελέκει τὴν κεφαλὴν κεχαραγμένος, μόλις δυσθανατῶν ἔπεσε πρηνὴς ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι χύδην ἐκτείνοντο ἅπαντες, ὅσοι δὴ ἐτύγχανον C ἀμφ' αὐτὸν μεμενηκότες, τυχὸν μὲν ἐθελονταὶ, τυχὸν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰργόμενοι. Φούλκαρις μὲν οὖν στρατηγὸς αἱρεθεὶς, οὐ λίαν ἀπώνατο τῆς τιμῆς, ἀλλὰ βραχύ τι εὐημερήσας, ὥσπερ ἐν ὀνείρατος εὐφροσύνῃ, ταχεῖαν ἔσχε καταστροφὴν τῆς τε ἀρχῆς καὶ τοῦ βίου. τούτου δὲ τοῦ πάθους γεγενημένου, τὰ μὲν τῶν Φράγγων φρονήματα ἐπῆρτο ἐπὶ μέγα, καὶ ἐπεῤῥώννυτο. Γότθοι δὲ οἱ Αἰμίλειάν τε καὶ Λιγουρίαν καὶ τὰς ἐχομένας χώρας οἰκοῦντες, οἳ δὴ πρότερον ὕπουλον

1. δὲ inserui cum R. et Intpr. 3. τύμβῳ. Intpr. *munimento.* 5. ὑποχαζόμενος R. et Suid. s. v. ἀντωπεῖ, vulg. ὑποσχαζόμενος. ἀπιὼν et ἀντωπὸν Suid. l. l. 13. ἐπ' αὐτῷ R., ἐπ' αὐτοῦ vulg. 14. χύδην om. R. 17. εὐημερίσας R. 21. ἐπεῤῥώνυτο R.

bat, praeclarius facturum se ratus, si gloriosa morte occumberet, quam parum generose superviveret; substitit itaque quam potuit firmissime ad tumulum quendam sive sepulcrale monumentum tergo imminens, multosque ex hostibus occidit, modo impetuose in eos irruens, modo adversa fronte sensim retrorsum se recipiens. Cum vero ei etiam sic adhuc integrum esset quam facillime fugam capessere, suique ut ita faceret hortarentur: Et quo pacto, inquit, Narsetis linguam sustinuerim, temeritatis me insimulantem? Convitium itaque, uti videtur, magis quam gladium extimescens mansit, et quam diutissime restitit, neque destitit pugnare, donec circumfusa hostium multitudine, multisque iaculis pectore exceptis, securi etiam capiti impacta, et iam cum morte conflictans, pronus in scutum concidit. Super hunc vero reliqui etiam quotquot ei adhaeserant, ad unum omnes, sive sua sponte, sive hostili vi sunt trucidati. Fulcaris itaque Herulorum dux creatus, non fuit in diuturna illius dignitatis possessione, sed brevi admodum tempore prosperis rebus veluti laetitia quadam, quae somniantibus accidit, usus, celerem habuit et praefecturae et

A. C. 552 μὲν καὶ οὐκ ἐλευθέραν, εἰρήνην δὲ ὅμως καὶ ὁμαιχμίαν, τῷ
I. I. 26 δεδιότι μᾶλλον τῆς γνώμης ἢ τῷ ἡδομένῳ, ἐπεποίηντο, οὗτοι
D δὲ τότε ἀναθαρσήσαντες, καὶ ἀναφανδὸν παρασπονδήσαντες, αὐτίκα τοῖς βαρβάροις κατὰ τὸ ὁμοδίαιτον προσεχώρουν. τὰ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα, ὧν δὴ Ἰωάννης τε ὁ Βιταλιανοῦ, ἧπέρ μοι ἤδη ἐῤῥήθη, καὶ Ἀρταβάνης ἡγοῦντο, τοῦ τε Ἐρουλικοῦ ὁμίλου ὁπόσον τῇ φυγῇ διεσέσωστο, αὐτίκα ἐς Φαβέντειαν μετανέστησαν τὴν πόλιν. ᾤοντο γὰρ οἱ στρατηγοὶ, οὐ πρὸς αὐτῶν εἶναι ἀμφὶ τὴν Πάρμαν ἔτι ἱδρῦσθαι, τοῦ τε πλήθους τῶν πολεμίων αὐτοῦ ἀγερθέντος, καὶ ὅτι παραλόγως εὐημερήσαντες, οὐκ ἔτι ἐχρῶντο τῇ τύχῃ μετρίως. αἵ τε γὰρ πόλεις τῶν Γότθων αὐτοῖς ἀνεπετάννυντο, καὶ δὴ φρούρια ἐχυ-
P. 27 ρὰ καταλαβόντες ἐπίδοξοι ἦσαν πανσυδὶ αὐτοῖς ἐπεισπεσεῖσθαι. ταῦτα ἄρα οἱ στρατηγοὶ ὡς πλησιέστατα Ῥαβέννης ἱκέσθαι διενοήθησαν, καὶ ταύτῃ τοὺς πολεμίους ἀλέασθαι, ἐπεὶ μηδ' ἔτι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ᾤοντο εἶναι. τούτων δὲ τῷ Ναρσῇ ἀπηγγελμένων, ἤσχαλλε μὲν ὅγε καὶ ἐδυσφόρει ἐπὶ τῇ τῶν βαρβάρων ἀλαζονείᾳ, καὶ τῷ Φούλκαριν ἀθρόον ἀπολωλέναι, ἄνδρα οὐ τῶν ἀσήμων καὶ λανθανόντων, ἀλλ' ἀνδρειότατον ἐν τοῖς μά-
V. 24 λιστα καὶ ἀρίδηλον, νίκας τε πολλὰς ἀναδησάμενον, καὶ οἷον

2. πεποίηντο R. 5. Βιταλιανοῦ R. et Intpr., Βουταλιανοῦ vulg. 10. εὐημερίσαντες R. 12. καὶ δὴ R., καὶ ἤδη vulg. et Intpr. φρούρια ἐχυρὰ R. et Intpr., φρούριον ὀχυρὸν vulg. 13. πανσυδὶ R., πασυδὶ vulg. ἐπεισπεσεῖσθαι R., ἐπιπεσεῖσθαι vulg. 14. πλησιέστατα R., πλησιέτατα vulg.

vitae exitum ac finem. Hac itaque clade Romanis illata Francis multum animi roborisque accessit. Gothi vero Aemiliam et Liguriam proximaque loca incolentes, qui antea infidam quidem illam et non sinceram, pacem tamen bellique societatem metu potius impulsi quam voluntate adducti cum Romanis inierant, animis recuperatis, foederibusque aperte ruptis, confestim ad barbaros ut morum vitaeque similitudine coniunctos sese contulerunt. Copiae vero Romanorum quas Ioannes Vitaliani filius, ut antea dixi, et Artabanes ducebant, et ex Herulis quotquot fuga evaserant, Faventiam statim sese receperunt. Censebant enim praefecti ex re sua non esse circa Parmam diutius haerere, cum hostiles copiae eo confluxissent, et quod, cum inopinato prospere rem gessisent, non amplius utebantur fortuna moderate. Nam Gothorum urbes ipsis aperiebantur, et iam valido praesidio recepto, manifeste videbantur omnibus viribus impressionem in ipsos facturi. Quamobrem praefecti copiarum quam proxime fieri posset Ravennam concedendum iudicabant, eaque ratione hostium impetum declinandum; quippe qui conserendo cum ipsis praelio impares essent. Hisce vero rebus Narseti nuntiatis, dolebat quidem ille molesteque ferebat barbarorum insolentiam, et quod Fulcaris ita subito periisset, vir non e multis et obscurus, sed

οὔ πώποτε ἂν πολεμίοις, οἶμαι, ἁλῶναι, εἰ μετῆν ἐν μέρει καὶ εὐβουλίας τῇ ῥώμῃ. τούτων μὲν οὖν ἕκατι ὑπερήλγει καὶ ὠλοφύρετο, οὐ μήν, ὥσπερ οἱ πολλοί, κατεπέπληκτό γε καὶ ἐδεδίει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμφ' αὐτὸν στράτευμα, ἐπειδὴ αὐτοὺς ἑώρα τῷ παραδόξῳ κατεπτηχότας, ἔγνω παραίνεσιν αὐτοῖς ἐν κοινῷ ποιήσασθαι, ὡς ἂν πρὸς εὐψυχίαν αὐτοὺς ἀνακαλέσοιτο, καὶ τὸ δεδιὸς ἐκθεραπεύσοι.

A. C. 552 L. I. 26 B

ιϛ'. Ἦν γὰρ ὁ Ναρσῆς ἔμφρων ἐς τὰ μάλιστα καὶ δραστήριος, καὶ δεινὸς ἁρμόσασθαι τῷ παρεμπίπτοντι, καὶ παιδείας μὲν αὐτῷ οὔ τι μάλα μετῆν, οὐδὲ τὰ τῆς εὐγλωττίας ἐπεφρόντιστο, φύσεως δὲ ὅγε δεξιότητι διέπρεπε, καὶ παραστῆσαι οἷός τε ἦν λόγῳ τὰ βεβουλευμένα· καὶ ταῦτα τομίας γε ὤν, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις τρυφερώτερον ἀνατεθραμμένος. ἦν δὲ ἄρα καὶ τὸ σῶμα βραχύς, καὶ ἐς ἰσχνότητα ἐκδεδιῃτημένος. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλουργὸν ἐς τοσοῦτον ἐκέκτητο, C ἐς ὅσον ἀμέλει καὶ ἀπιστεῖσθαι. οὕτως ἄρα ὅτῳ ἂν ἐν τῇ ψυχῇ φρόνημα ἐλευθέριόν τε καὶ γενναῖον ἐνῇ, τούτῳ δὲ οὐδὲν ὁτιοῦν κώλυμα γίγνεται, μὴ οὐχὶ εἶναι ἀρίστῳ. τότε δὴ

1. οἶμαι add. ex R., Lugd. mg., Intpr. *crediderim*. 2. εὐβουλίας R. et Lugd., εὐβουλία vulg. ὑπερήλγει R., Intpr. *dolore afficiebatur ingenti*, vulg. ὑπερήμει. 3. κατεπέπληκτό γε R., κατεπ...τε Lugd., κατέπτηχέ τε vulg. ex mg. Lugd. 4. αὐτὸν R., Intpr. *qui circa se erat*, αὐτὸ vulg. 6. αὐτοὺς R. (Cl.), αὐτοῖς vulg. 8. Suid. s. v. Ναρσῆς: εὔφρων. 10. μετῆν R. et Suid., μεστῶς vulg., Lugd. in mg. μετόν. 13. τρυφερώτατα Suid. l. l. Sed idem s. v. τομίας vulg. servat. 14. ἐν ἰσχνότητι Suid. l. l. 16. ὅτῳ R. pr. m. et Intpr. *cui animus insit*, ὅτε vulg., ὅτ' R. ex corr. 18. ἀρίστῳ R., ἀρίστως vulg. Pro τότε δὴ οὖν ὁ Ν. R. τότε δὲ ὁ Ν.

strenuus imprimis, multisque victoriis clarus, qui nunquam ab hoste vinci potuisset, si prudentiam cum fortitudine coniunctam habuisset. Hisce igitur de causis lugebat quidem ille et lamentabatur, non tamen, ut multi, animo cadebat aut formidabat; sed cum circumstantes ipsum copias inopinata clade consternatas videret, adhortationem sibi in publico habendam censuit, qua eos ad animi praesentiam revocaret metumque eximeret.

16. Erat enim Narses prudens imprimis et industrius, valdeque peritus accommodandi se cuivis fortunae atque eventui; et doctrinae quidem aut eloquentiae non magnopere studuerat, naturae vero dexteritate eminebat; poteratque animi sui sensa commode explicare ac demonstrare; et haec quidem spado existens, et in aulis regum molliuscule habitus. Erat autem et statura corporis brevi, et ad gracilitatem educatus, adeo vero strenuus magnisque rebus gerendis par, ut propemodum fidem superaret. Ex quo satis liquet, ei qui liberali et generoso animo sit praeditus, nihil impedimento esse posse, quo minus quavis in re plurimum valeat. Tunc itaque Narses in medium exercitus progressus, in hunc modum verba facit: Qui

A. C. 552 οὖν ὁ Ναρσῆς παρελθὼν ἐς μέσον τῆς στρατιᾶς, ἔλεξε τοιάδε·
I. I. 26 „Τοῖς μὲν εἰθισμένοις ἑκάστοτε τῶν πολεμίων κρατεῖν, καὶ διὰ παντὸς αἰσίων πειρᾶσθαι τῶν ἔργων, τούτοις εἴ γέ τι καὶ πρὸς βραχὺ μὴ καθόσον οἴονται χρῆναι συμπέσοι, παραιρεῖται τὸ χαῖρον εὐθὺς, καὶ τὰς ἐλπίδας ἀμβλύνει. ἐγὼ δὲ προσήκειν οἶμαι τοῖς ἔμφροσιν ἐν ταῖς εὐπραγίαις τῇ τύχῃ μὴ συνεξαίρεσθαι, ἀλλ' ὡς ῥάδιον ὂν μεταβολὴν γίνεσθαι τῶν
D παρόντων, οὕτως ἀεὶ παρεσκευάσθαι τὰς γνώμας. τοῖς γὰρ ὧδέ πως ἔχουσιν τρόπου, ἥδιστον μὲν εὐτυχία φανεῖται, οὐ σφόδρα δὲ λυπηρὸν εἴπου καὶ παρὰ γνώμην σφαλεῖεν. ὁρῶ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, πλέον ἢ κατὰ τὸ συμβὰν ἀνιωμένους, καὶ δῆλον ὡς οὐχ ἑτέρωθεν τοῦτο πεπόνθατε, ἢ μόνον τῷ πέρα τοῦ μετρίου μεγαλαυχεῖν τῇ τοῦ νικᾶν συνηθείᾳ, καὶ μηδέποτε διαμαρτεῖν δυνηθῆναι οἰηθῆναι, ὥστε, εἰ τήνδε τὴν δόξαν ἀφέντες μόνον καθ' ἑαυτὸ σκοπήσοιτε τὸ πραχθὲν, οὐκ ἂν ὑμῖν ὀφθείη τηλικοῦτο δεινὸν, ὁπόσον ἄλλως ἡγεῖσθε. εἰ γὰρ
P. 28 καὶ Φούλκαρις ὁ στρατηγὸς, ἅτε δὴ βάρβαρος, καὶ τὸ προπετὲς ἐπιχωριάζων πρὸς τοσαῦτα πολεμίων πλήθη σὺν ἀκοσμίᾳ διακινδυνεύσας, μετέσχεν ἐκείνων εἰκότως ὧνπερ ἀκόλου-

7. ὧν R. 9. ὧδέ πως R., ὧδέ πη vulg. τρόπου add. ex R., Lugd. h. l. lacunam habet. 10. καὶ παρὰ γνώμην R., Intpr. *praeter sententiam*, vulg. τυχὸν καί. 11. ὦ add. ex R. et Intpr. 12. τὸ πέρα R. 14. οἰηθῆναι vulg. om., verum R. om. δυνηθῆναι. Utrumque posui, auctore Intpr. *quia in animum induxistis, nulla in re aut falli aut peccare vos posse.* 14. τὴν om. Par. 15. ἐφ' ἑαυτὸ R., ἐφ' ἑαυτῷ coni. Cl. σκοπήσητε R. 16. τηλικοῦτο R., τηλικοῦτον vulg. 18. ἐπιχωριάζων R., ἐπιχωριάζον vulg. 19. ὧνπερ ἀκόλουθον R. et Lugd., ὧν παρακόλουθον edd.

quotidianis de hostibus victoriis rebusque prospere perpetuo gerendis sunt assuefacti, iis si quid forte etiam ad breve tempus non plane ex animi sententia accidat, et laetitiam intercipit et spes obtundit. Ego vero ita censeo, viros prudentes in rebus prosperis nequaquam cum fortuna extolli debere, sed ut facilis est et proclivis rerum praesentium immutatio, ita semper praeparatos in omnem eventum animos gerere. Iis enim qui ita affecti sunt, suavissima quidem res videbitur prosperitas; non valde tamen acerba ac molesta, si forte aliquando spe sua excidant. Video itaque vos, viri, plus quam casus iste postulet, angi; neque aliunde hoc proficisci quam ex hoc uno, quod ultra modum vincendi consuetudine gloriemini, quasi nunquam labi possitis; quocirca si hac opinione deposita factum ipsum per se consideretis, non tam atrox et grave, quam alioqui putatis, videbitur. Si enim Fulcaris, utpote barbarus, patrio more temere adversus tantam hostium multitudinem ordine omni neglecto congressus, consentaneas suae temeritatis poenas luit: at vos, o viri, neque sic in praesenti animis cadere, neque ab instituto discedere oportet. Turpe enim

θον ἦν· ἀλλ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, οὐδ' ὡς ἀποκνητέον τὰ νῦν, A. C. 552 οὐδὲ τὰ προεγνωσμένα μεταθετέον. αἰσχρὸν γάρ, εἰ Γότθων I. I. 26 μὲν οἱ περιόντες, καὶ ταῦτα τοῦ γένους αὐτοῖς διαῤῥυέντος, οἱ δὲ καὶ συμμαχίας ἐπάγονται, καὶ μείζους ἡμῖν ἐγείρουσι πόνους, καὶ οὐ παντελῶς ἀπειρήκασι πρὸς τὰς τύχας, ἡμεῖς δὲ νῦν ἡττῆσθαι μόνον ὑποτοπήσαντες τῷ μὴ σφόδρα νενικηκέναι, καταπροήσομεν τῶν προϋπαρξάντων τὴν εὔκλειαν, ἀποβαλόντες τὴν προθυμίαν. καίτοι χαίρειν ἡμῖν μᾶλλον προσήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ. B ἐν τούτῳ γὰρ οἶμαι τὸ ὑπερβάλλον τῆς εὐτυχίας κεκόλασται, καὶ τὸ λίαν διαφθονεῖσθαι πεφεύγαμεν, καὶ τολοιπὸν θαῤῥεῖν ἡμῖν πάρεστι τοὺς ἀγῶνας, ὡς ἐνθένδε πάλιν νικᾶν ἀρχομένοις. εἰ γὰρ καὶ πλήθει σεμνύνεται τὸ πολέμιον, ἀλλ' εὐκοσμίᾳ γε κατὰ τὸ μᾶλλον αὐτῶν, ἢν σωφρονῶμεν, περιεσόμεθα, μαχούμεθά τε πρὸς ἄνδρας ἐπήλυδας, καὶ τῶν ἐπιτηδείων, ὥσπερ εἰκός, ἀποροῦντας, εὖ τούτων ἡμεῖς ἔχοντες· φρούρια δὲ πολλὰ καὶ πόλεις ἀσφάλειαν ἡμῖν, εἴπου δεήσει, παρέξουσι, τοῖς δὲ ταῦτα οὐκ ἔσται. συναγωνιεῖται δὲ καὶ τὸ κρεῖττον ἡμῖν, ὡς σφόδρα δικαίως ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἀμυνομένοις. οἱ δὲ τὴν ἑτέρων δῃοῦσιν. οὕτω πανταχόθεν ἡμῖν τὸ μὴ λίαν εὐέλπιδας εἶναι παράλογον, μὴ C

4. *μείζους* R., *μείζονας* vulg. 8. *προσήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ* R., *ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ προσήκει* vulg. 10. *κεκόλασται* R., Lugd. (Cl.), *κεκόλασθαι* edd. 12. *πάλ. νικ. ἀρχ.* Intpr. *nos posse et detrimenta sarcire et certamina vincere. σεμνύνεται* R. Lugd., *σεμνύνηται* edd. 13. *κατὰ τὸ μᾶλλον.* Intpr. *et providentia: καὶ προμηθείᾳ,* quod praetulerim. 16. *πολλὰ* add. ex R. *ἀσφάλειαν* R., *ἀσφαλείας* vulg. 17. *δεήσει* R., *δεήσοι* vulg. *ταῦτα* R., *ταῦτ'* vulg. 18. *κατὰ το κρεῖττον* R. 19. *ἑτέρων δῃοῦσιν* R. et Intpr. *aliena depopulentur, ἑτέραν δοκοῦσιν* vulg. *οὕτως* R.

fuerit, si Gothorum reliquiae tota fere gente deleta belli gerendi socios sibi adsciscunt, et plus negotii nobis facessunt, neque plane tanta clade accepta animum despondent: nos vero nunc eo solum nomine victos nos existimantes, quod non continue vicerimus, praeteritarum rerum gloriam amittamus, animum abiicientes, cum potius gaudere nos hoc casu conveniat. Nam hoc ipso nimia fortunae prosperitas castigata est, et nimiam cui obnoxii eramus invidiam subterfugimus; et deinceps fidentiore animo praelia adire nobis licebit, facto nobis hinc rursus vincendi initio. Etsi enim hostes multitudine se iactant et gloriantur, at nos certe ordinis militaris praestantia longe ipsis, si sapimus, erimus superiores. Pugnamus etiam adversus peregrinos, et rerum necessariarum, uti par est, penuria laborantes, cum nobis abunde omnia suppetant. Castella et oppida securitatem nobis, si quando opus fuerit, praebebunt. Illos vero haec deficient. Quin et Deum ipsum adiutorem fautoremque sumus habituri, quippe qui iuste res nostras tue-

A. C. 552 τί γε δεδιέναι. οὐκοῦν Λουκανοῖς τε τούτοις μηδαμῶς ἐφῶ-
I. I. 26 μεν ἀναπνεῦσαι τῆς πολιορκίας, καὶ πρὸς τὸν ὅλον πόλεμον ἅπας τις ὑμῶν ἐμμελέστατα τῇ προθυμίᾳ παρεσκευάσθω.”

ιζ΄. Τοιαῦτα ὁ Ναρσῆς εἰπὼν, ἐθάρσυνέ τε αὐτίκα τὸ στράτευμα, καὶ μᾶλλον ἀκριβῆ τὴν πολιορκίαν πρὸς τοὺς Λουκανοὺς ἐποιεῖτο. ἐχαλέπαινε δὲ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς, ἀνθ᾽
V. 25 ὧν τὰ ἐπίκαιρα χωρία καταλιπόντες, οἱ δὲ ἐς Φαβέντειαν ἐτύγχανον ἀφιγμένοι, καὶ ἐς τοὐναντίον αὐτῷ τὰ τῆς προμηθείας ἐχώρει. ὁ μὲν γὰρ ἀμφὶ Πάρμαν τὴν πόλιν ὥσπερ ἐν προβόλου καὶ ἐρύματος μοίρᾳ τετάχθαι τὰ ξὺν ἐκείνοις στρατεύματα χρῆναι ἡγεῖτο, ὅπως οἱ μὲν κώλυμα εἶεν τοῖς ἐναν-
D τίοις ἐς τὰ πρόσω ἰέναι, αὐτὸς δὲ κατὰ σχολὴν εὖ μάλα τὰ ἐς Τουσκίαν ἅπαντα καταστησάμενος, εἶτα ἐπ᾽ αὐτοὺς διαβαίη. νῦν δὲ ἐκείνων πόῤῥω μεταναστάντων, ξυνέβαινε τοὺς ἀμφὶ τὸν Ναρσῆν προτέρους ἐκκεῖσθαι τοῖς πολεμίοις· οὔκουν ἀνεκτὸν τοῦτο ἡγούμενος, ἔστελλεν αὐτίκα ὡς τοὺς στρατηγοὺς ἄνδρα τῶν οἱ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτηδείων, ᾧ δὴ Στέφανος μὲν ὄνομα ἦν, πατρὶς δὲ πόλισμα Ἰλλυρικὸν ἡ Ἐπίδαμνος, ἐπικερτομήσοντά γε αὐτοὺς τῆς δειλίας, καὶ διελέγξοντα ὡς πεφώραν-
P. 29 ται τὰ κοινὰ καταπροέμενοι, εἰ μὴ αὖθις ἐς τὰ πρότερα ἐπανήξοιεν. Στέφανος μὲν οὖν ἄνδρας ἐς διακοσίους ἱππότας μαχιμωτάτους καὶ τῇ ὁπλίσει ἄριστα ἐσκευασμένους ἐπαγόμενος,

1. τί γε R. et Intpr. τοίγε vulg. 14. πόῤῥω R., πόῤῥωθεν vulg. 15. Post *Ναρσῆν* inserit Intpr. *Lucensi omissa obsidione.* 18. πόλισμα R., Intpr. *castello*, ὄνομα vulg. 19. γε R., τε vulg. 22. ἐπαγομένους Par.

amur, cum illi alienis inhient: adeo omni ex parte non bene sperare nos, nedum timere, est rationi dissentaneum. Quocira Lucensibus his nullum obsidendo respirandi locum demus, et ad acre bellum quisque vestrum summa cura alacritateque se comparet.

17. His dictis Narses et militum animos erexit et arctiore obsidione Lucenses pressit. Aliis vero praefectis militaribus graviter succensebat, quod opportunioribus locis derelictis, Faventiam sese contulissent, et in contrarium ipsi consilia sua cessissent. Nam ipse circa Parmensem urbem copias, quibus illos praefecerat, pro vallo ac propugnaculo collocari oportere censuerat, ut hae quidem hostes, ne ulterius procederent, prohiberent; ipse vero, rebus omnibus in Tuscia quam optime constitutis, ita tandem ad ipsos se transferret. Nunc vero cum illi procul inde discessissent, fiebat, ut quae circa Narsetem erant copiae, primae hostibus expositae essent. Quod quidem cum minime ferendum existimaret, confestim ad praefectos illos perquam idoneum virum misit, cui Stephano quidem nomen erat, patria vero Epidamnus, oppidum Illyricum, qui eos acribus verbis timiditatis insimularet publicique boni desertores, nisi rursus ad priora loca se reciperent. Stephanus itaque, ducentis equitibus bellicosissimis optimaeque armaturae viris secum ductis, quam celerrime iter fecit,

A. C. 552 I. I. 26

ὡς τάχιστα ᾔει, μόχθῳ δὲ ξὺν πολλῷ καὶ ἀγρυπνίᾳ τὴν πορείαν ἐποιοῦντο. ἀπόμοιρα γὰρ τῶν Φράγγων ἀνὰ τὰ τῇδε πεδία ἐφοίτων, χιλοῦ τε ἕνεκα καὶ τῆς λείας, ἣν ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀφῃροῦντο. νύκτωρ τοιγαροῦν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πλεῖστα ἐχώρουν, ξυνεστραμμένοι τε ἐπὶ σφᾶς καὶ ἀλλήλους ὀπισθοφυλακοῦντες, ὡς, εἰ δεήσοι, καὶ διαμάχεσθαι οὐκ ἀπαράσκευοι φανησόμενοι. οἰμωγαὶ δὲ ἠκούοντο τῶν ἀγροίκων, καὶ μυκήματα βοῶν ἀπελαυνομένων, καὶ πάταγοι τῆς ὕλης διατεμνομένης. B καὶ τοῖς τοιούτοις δεινοῖς πανταχόθεν παραβομβούμενοι, μόλις ἐς Φαβέντειάν τε καὶ τὸ στρατόπεδον ἵκοντο. τότε δὴ οὖν ἐς ὄψιν ἐλθὼν τοῖς στρατηγοῖς, „τί δὴ ταῦτα," ἔφη ὁ Στέφανος, „ὦ γενναῖοι, πεπόνθατε; ποῦ δὲ τῶν προτέρων ἔργων ἡ εὔκλεια καὶ ἡ τῶν τοσούτων τροπαίων ὁμολογία; πῶς δὲ ἂν Ναρσῆς Λουκανούς τε ἕλοι, καὶ τὰ ἐντὸς Ἄλπεων ἅπαντα παραστήσοιτο, ὑμῶν γε μονονουχὶ ὥσπερ ἐν ξυνθήκαις δίοδον τοῖς πολεμίοις παρασχομένων, καὶ ἐφέντων αὐτοῖς, οἷ βούλοιντο κατ' ἐξουσίαν ἰέναι; καὶ ἐγὼ μὲν οὐδέν τι φλαῦρον εἴποιμι ἐς ὑμᾶς, ἄλλος δέ τις ἴσως ἐρεῖ μαλακίαν εἶναι τὸ χρῆμα, καὶ τῶν κοινῇ συνοισόντων ὀλιγωρίαν. εἰ μὴ γὰρ φθάσοιτε θᾶττον ἐς Πάρ- C ωμαν ἐπανελθόντες, Ναρσῆς μὲν οὔποτε ἀνήσει χαλεπαίνων, καὶ

1. Pro ᾔει R. εἴη. μόχθῳ δὲ R. Lugd., μόχθῳ δὴ edd. 3. ἐφοίτων R., Suid. s. v. ἀπόμοιρα: ἐφοίτα. 4. νυκτὸς R. 5. τ' ἐπὶ R. 7. μηκύματα vulg. 8. βοῶν R. et Suid. s. v. πάταγος, vulg. τῶν βοῶν. πάταγος Suid. 10. καὶ τὸ στρατόπεδον ἵκοντο R., καὶ στρατόπ. ἤκοντο vulg. 13. τοιούτων R. Pro ὁμολογία Vulcan. coni. ὀγκολογία. Intpr. *commemoratio*. 14. Λουκανοὺς R. et Intpr., Λούκαν vulg.

idque maximo cum labore maximisque vigiliis. Francici enim exercitus pars quaedam campos late omnes pervagabatur, partim pabulandi, partim praedae ex agris agendae causa. Noctu itaque ut plurimum Romani iter faciebant, conglobati inter se mutuoque sibi tergum munientes, ne, si pugnandum esset, imparati deprehenderentur. Eiulatus itaque agrestium exaudiebantur, et boum abactorum mugitus, eque lignatione, quam in silvis faciebant, fragor; et talibus quidem horroribus omni ex parte eorum aures personantibus, aegre tandem Faventiam et ad exercitum pervenerunt. Tum itaque cum in praefectorum conspectum venisset, Ecquid mali, inquit Stephanus, vos cepit, o viri? ubi vero nunc praeteritorum factorum gloria, et tot victoriarum iactantia? Quonam vero pacto Narses et Lucam capere et quae intra Alpes sunt, omnia in suam potestatem redigere possit, vobis tantum non veluti ex pacto transitum hosti dantibus, et quocunque velit eundi potestatem facientibus? Atque ego quidem acerbius nihil in vos dicam; alius vero forsitan aliquis mollitiem ignaviamque factum vestrum interpretabitur, et rerum, quae ad publicum bonum spectent, neglectum. Nisi enim quam primum Parmam vos receperitis, Narses quidem indignationem, quam

A. C. 552 καταιτιώμενος ὑμᾶς τῶν ἐσομένων, εἴ γέ τι ἀντίπαλον ξυν-
I. I. 26 ενεχθείη. σκοπεῖτε δὲ, ὦ λῷστοι, ὅπως μὴ καὶ βασιλεὺς νε-
μεσήσῃ."

ιή. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ Ναρσοῦ εἶναι ἐγνωκότες, ὡς μὲν οὐ δίκαια σφίσιν ἐπικαλοίη, λέγειν οὐκ εἶχον. σκήψεις δέ τινας προΐσχοντο καὶ αἰτίας, ὡς ἄρα πρὸς ἀνάγκης μετανασταῖεν, ἅτε οὐκ ἐνὸν ἐν τοῖς περὶ Πάρμαν χωρίοις τῶν ἐδωδίμων τοῖς στρατιώταις ἐς τὸ ἀποχρῶν μεταλαγχάνειν· μηδὲ γὰρ παρεῖναι Ἀντίοχον ἐνταῦθα τὸν ὕπαρχον, ᾧ τὰ τοιάδε ἀνεῖται. οὐ μέντοι ἀλλ' οὐδὲ τὸ χρυσίον τὸ εἰωθὸς αὐτοῖς δια-
D νενεμῆσθαι. Στέφανος δὴ οὖν ὡς τάχιστα ἐν Ῥαβέννῃ ἀφικόμενος, τόν τε ὕπαρχον ἐνθένδε ὡς τοὺς στρατηγοὺς ἤγαγε, καὶ τὰ ἀμφίβολα ὡς οἷόν τε ἦν ἀκεσάμενος, ἔπεισεν ἅπαντα αὐτίκα παλινδρομῆσαι, καὶ αὖθις πρὸς τὴν Πάρμαν στρατοπεδεύσασθαι. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διαπραξάμενος ἐς Λοῦκαν ἐπανῆκε, θαρσεῖν τε ἔφασκε τῷ Ναρσῇ, καὶ σὺν προμηθείᾳ ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων. μηδὲ γὰρ παρενοχλήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἴργεσθαι τὰς ἐκείνων ὁρμὰς, τῶν Ῥωμαϊκῶν αὐτοῖς ταγμάτων ἐν δέοντι αὖθις ἐφεδρευόντων. Ναρσῆς δὴ
P. 30 οὖν τολοιπὸν οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι ἡγούμενος, εἰ μέλλοιεν οἱ Λουκανοὶ ἐπιπλεῖστον ἀντέχειν, οὕτω πως ἀνειμένα πολιορ-

2. *νεμεσήσῃ* R., *νεμεσήσοι* vulg. 4. *ταῦτα* R. 5. *λέγειν* R. om. in ord., in mg. *εἰπεῖν*. 9. *ὕπαρχον*. Intpr. hic et mox *eparchum* habet. 13. *ἅπαντα* om. R. 14. *πρὸς τῇ Πάρμᾳ* R. 15. *διαπραξάμενος*. Intpr. *brevi peractis*. 19. *αὐτοῖς* R., Intpr. *Romanis exercitibus his — instantibus*, *αὐτῷ* vulg.

animo suo concepit, non deponet, neque desinet vobis imputare si quid adversi ei acciderit. Cavete vero, viri optimi, ne et Imperator vobis succenseat.

18. His auditis praefecti, et a Narsete haec proficisci non ignorantes, iniuste quidem sese insimulari dicere non poterant, sed excusationes quasdam praetendebant et causas, quod videlicet necessitate coacti statione sua cessissent; quippe qui ex circumiectis Parmae locis non satis commeatus militibus nancisci potuissent; neque Antiochum praesidem, cui ea cura commissa erat, ipsis adfuisse; sed neque stipendia consueta ipsis persoluta. Stephanus itaque summa celeritate Ravennam reversus, et praesidem illinc ad praefectos militiae perduxit, et difficultatibus omnibus, quoad fieri poterat, sublatis, persuasit omnibus ut revocato itinere rursum ad Parmam castra transferrent. His vero ita peractis, Lucam reversus, Narseti dixit, bono animo ut esset, alacriterque institutum suum urgeret. Neque enim ipsi obfuturos hostes, sed Romanorum legiones opportuna rursum loca insidentes ipsorum impetus repressuras. Narses itaque deinceps nequaquam ferendum ratus, Lucenses diutissime resistere remissius

κούμενοι, ἐπέλαζε τοῖς τείχεσιν ἀφειδῶς· καὶ αὐτίκα αἵ τε A.C. 552
ἑλεπόλεις μηχαναὶ προσήγοντο, καὶ ἀνὰ τὰς τύρσεις πυρφόρα L. I. 26
ἐῤῥίπτοντο βέλη. οἵ τε ἐς τὰ μεταπύργια φαινόμενοι, ἐβάλλοντο λίθοις τε καὶ τοξεύμασιν· καὶ διετέμνετό ἐστιν οὗ ἡ τοῦ περιβόλου οἰκοδομία, καὶ ἅπασα ἰδέα κακοῦ περιεστήκει τὴν πόλιν. οἱ μὲν οὖν πρότερον ὁμηρεύσαντες τότε δὴ πλέον ἔπρασ- V. 26
σον ἐς τοὺς Ῥωμαίους. καὶ τόγε ἐπ' ἐκείνοις, τάχιστα ἂν B
ἅπασα ἡ πόλις ὑπεκλίθη· νῦν δὲ οἱ τῶν Φράγγων ἁρμοσταί, οἳ δὴ ἐτύγχανον ἔνδον ἐπὶ φρουρᾷ τοῦ ἄστεος ἐγκαταστάντες, ἐνέκειντο παροτρύνοντες πολεμεῖν, καὶ τοῖς ὅπλοις διωθεῖσθαι τὴν πολιορκίαν. αὐτίκα δὴ οὖν αἵ τε πύλαι ἀνεπετάννυντο, καὶ ἐπεκδρομὰς ἐξαπιναίους ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἐποιοῦντο, ταύτῃ οἰόμενοι περιέσεσθαι. ἀλλ' ἔμελλον οἵ γε δρᾶν μὲν ἐλάχιστα τοὺς πολεμίους, μεγάλα δὲ ἡλίκα πημαίνεσθαι. οἱ γὰρ δὴ πλεῖστοι τῶν Λουκανῶν ἤδη ἀναπεπεισμένοι ὑπὸ τῶν ἔνδον πρασσόντων, ἐθελοκακοῦντες ἐμάχοντο. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς, θαμὰ πειρωμένοις, οὐδὲν τῶν ἐλπισθέντων προὐχώρει, ἀλλά, πολλοὺς
τῶν σφετέρων ἀποβάλλοντες, αἰσχράς τε καὶ ἀγεννεῖς ἀναχωρή- C
σεις ἐποιοῦντο, αὖθίς τε εἴσω τοῦ περιβόλου γενόμενοι ἀκριβέστερον ἐγκατείργοντο, ὡς μηκέτι αὐτοῖς εἶναι ἐξιτητέα· τότε δὴ ἅπαντες ὡς οὐχ οἷόν τε ὂν αὐτοῖς ἄλλως σφας αὐτοὺς διασώσασθαι, μετεβάλλοντο πρὸς ἀνάγκης ἐς τὸ εἰρηναῖον τὰς γνώ-

1. ἐπέλαβεν R. 6. Post πλέον add. Intpr. *civibus optime consulendo.* 7. ἐς R., εἰς vulg. 12. ἐξαπιναίως R. 22. μετεβάλοντο R. εἰρηναῖον R., Intpr. *ad pacem animum induxerunt* ἀνειμένον vulg

obsessos, muro intrepide appropinquavit, statimque machinae oppidis capiendis accommodatae admovebantur, et in pinnas interioremque ambitum murorum ignita tela emittebantur; quique in turrium intervallis comparebant saxis et sagittis petebantur: quadam etiam ex parte moenia iam erant diruta, atque adeo omne mali genus urbem premebat. Tum itaque qui antea obsides fuerant, obnixius pro Romanis apud suos agebant; neque per ipsos stetit quo minus universa civitas ad deditionem inclinaret: nunc vero Francorum moderatores qui intus erant ad praesidium custodiamque urbis constituti, infestis animis eos ad pugnandum concitabant, utque armis obsidionem propulsarent. Statim itaque apertis portis repentinam in Romanos eruptionem fecerunt, existimantes se hac ratione fore superiores. Sed re ipsa visi sunt hi quam minimum hostibus profuisse, immo potius maximo damno eos affecisse. Plerique enim Lucenses persuasi iam ab iis, qui intus eos ad deditionem sollicitabant, de industria minus strenue pugnabant. Postquam vero re frequenter tentata irriti essent conatus, sed multis suorum desideratis turpiter parumque generose pedem retro ferre cogerentur, denuoque intra muros repulsi, acrius obsessi clausique tenerentur, perinde ac si iam ipsis omnis exeundi

A.C. 552 μας, καὶ τὸ παρὸν εὖ διαθεῖναι ἠβούλοντο. καὶ οὖν αὐτίκα τὰ
I. I. 26 πιστὰ κομισάμενοι πρὸς Ναρσοῦ, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς τῶν προγε-
γενημένων ἕνεκα ὀργιεῖται, τήν τε πόλιν παρέδοσαν, καὶ εἰσεδέ-
χοντο ἄσμενοι τὸν στρατὸν, τριῶν ἤδη μηνῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ
τριβέντων, καὶ ἦσαν αὖθις βασιλέως τοῦ Ῥωμαίων κατήκοοι.

ιθʹ. Ναρσῆς δὲ, ἐπεὶ ἐξεπολιόρκητό οἱ ἡ Λοῦκα, καὶ οὐ-
D δὲν ἔτι ἀντίπαλον ἦν, ἀποδιατρίψαι μὲν ἐν αὐτῇ οὔ τι μάλα
ᾤετο χρῆναι, οὐδ' ὅσον ἀναπνεῦσαι τῶν πόνων· καταλιπὼν δὲ
αὐτοῦ Βόνον τὸν στρατηγὸν τὸν ἐκ Μυσίας τῆς πρὸς τῷ Ἴστρῳ
ποταμῷ παρατεταμένης, ἄνδρα συνέσεώς τε ἐς ἄκρον ἥκοντα,
καὶ λίαν ἀγαθὸν τά τε πολιτικὰ καὶ πολέμια, δύναμίν τε αὐτῷ
παραδοὺς ἀξιόχρεων, καὶ ὅσῃ ῥᾳδίως ἤμελλεν, εἰ καί τι νεω-
τερίσοιεν οἱ τῇδε βάρβαροι, περιέσεσθαι καὶ καθέξειν· ταῦτα
δὴ οὖν οὕτω καταστησάμενος, ἠπείγετο ἰθὺ τῆς Ῥαβέννης ἰέ-
ναι, ἐφ' ᾧ τὰ ἐνταῦθα στρατεύματα ἐς τὸ διαχειμάζειν με-
θήσει· ἐπειδὴ γὰρ τὸ μετόπωρον ἤδη ἐτελεύτα, καὶ ἀμφὶ τὰς
χειμερίους τροπὰς ταῦτα ἐπράσσετο, πολεμητέα μὲν οὔ οἱ ἐς
P. 31 ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ εἶναι ἐδόκει. ἢ γὰρ ἂν τοῦτο ὑπὲρ τῶν
Φράγγων ἔμελλεν ἔσεσθαι, οἷς γε πολέμιον μὲν τὸ πνῖγος, καὶ
πλείστην ἐντίθησι δυσθυμίαν, καὶ οὐκ ἄν ποτε θέρους ἑκόντες

3. παρέδοσαν R. et Intpr. *tradita civit.*, προέδοσαν vulg. 5. τοῦ Ῥωμαίων R., τῶν Ῥωμαίων vulg. 7. ἐν αὐτῇ R., ἐν τῇ vulg. 9. Βόνον στρατ. R. et Intpr., μόνον τὸν στρατ. vulg. Μυσίης R. 10. ἄνδρα om. R. 12. ὅσῃ Cl., confirmat Intpr., ὅση R. et vulg. ἤμελεν vulg. νεωτερίσειεν R. 17. οὔ οἱ. R. a 2. manu habet οὐχ οἱ. 20. θέρους R., θέρει vulg.

potestas esset adempta: tum vero omnes tamquam nulla alia salutis spe reliqua, ad tranquilliora consilia animum adiecerunt, et praesenti rerum statui recte consulendum statuerunt. Confestim itaque fide a Narsete accepta, quod nequaquam ipsis praeteritarum rerum causa esset infensus, urbem dediderunt, exercitumque libentes in eam admiserunt, tribus iam mensibus in obsidione consumtis: sicque iterato Lucenses Romanorum regi paruerunt.

19. Narses vero expugnata Luca, cum iam nihil hostile reliquum esset, longiorem ibi moram trahendam minime censebat, et ne tantillum quidem respirandum a laboribus. Relicto itaque ibi Bono praefecto ex Moesia ad Istrum fluvium porrecta, viro eximie prudente, et tam civilium quam bellicarum rerum peritissimo, iustisque copiis ei adiunctis, quibus videbatur, si forte novis rebus studerent qui ibi erant barbari, facile superior eis evasurus et compressurus: his inquam rebus ita compositis, Ravennam recta contendit, ut exercitum illic morantem hibernatum mitteret. Vergente enim iam autumno, solstitio hiberno imminente, belligerandum sibi per id tempus nequaquam videbatur. Revera enim hoc pro Francis futurum videbatur, quibus aestus valde est inimicus et gra-

εἶναι διαμαχέσαιντο, σφριγῶσι δὲ ὑπὸ τοῦ κρύους ἀεὶ, καὶ A. C. 552 ῥωμαλεώτατοι γίγνονται, καὶ ἥδιστα τότε διαπονοῦνται. ἔχουσι I. I. 26 γὰρ πρὸς τοῦτο οἰκείως, τῷ δυσχείμερον πατρίδα κεκτῆσθαι, καὶ οἷον ξυγγενὲς αὐτοῖς εἶναι τὸ ψύχεσθαι. τούτων δὴ οὖν ἕκατι διαμέλλειν ἐπειρᾶτο, καὶ ἐς νέωτα τὸν πόλεμον μεταθέσθαι. καὶ οὖν διασκεδάσας τὸ στράτευμα κατὰ λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχους ἀνὰ τὰ ἐχόμενα πολίσματά τε καὶ φρούρια διαχειμάζειν ἐκέλευσεν, ἅμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ ἥκειν ἐς Ῥώμην ἅπαν- B τας καὶ ἀγείρεσθαι, ὡς ἐνθένδε πανσυδὶ παραταξαμένους. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐχώρουν· Ναρσῆς δὲ ἐπὶ Ῥάβενναν ἰὼν, μόνους ἐπήγετο τοὺς ἀμφ' αὐτὸν θεραπευτάς τε καὶ δορυφόρους, καὶ ὅσοι τῆς ἀρχῆς αὐτῷ ὑπηρέται ἐτύγχανον ὄντες, οἷς δὴ τὰ ἀρχεῖα ἐπεφρόντιστο τῆς τε ἄλλης εὐκοσμίας πέρι, καὶ ὅπως μὴ χύδην ἅπασι τοῖς βουλομένοις ὡς αὐτὸν εἰσιτητέα εἴη. τούτους δὲ ἔθος Ῥωμαίοις ἐκ τῶν κιγκλίδων ἐπονομάζειν, καὶ τῆς ἐν τούτοις ἐπιμελείας. εἵπετο δέ οἱ καὶ Ζανδαλᾶς ὁ τῶν οἰκοτρίβων ὀπαδῶν πρωτοστάτης, καὶ ὅσον ἄλλο οἰκετικὸν καὶ ὅσοι τομίαι κατευναστῆρες. ἄγων δὴ οὖν τοὺς C ξύμπαντας ἄνδρας ἐς τετρακοσίους, ἐπὶ Ῥάβενναν ᾔει.

κ'. Ἐν τούτῳ δὲ Ἀλίγερνος ὁ Φρεδιγέρνου μὲν παῖς, ἀδελ-

3. τῷ R. (Cl.), τὸ vulg. 5. Pro ἐς νέωτα τὸν R. ἐς νεώτατον. 6. διασκεδάσας R. et Lugd., διασκεδάσθη edd. 7. ταξιάρχας R. 8. ἐκέλευσεν R., ἐκέλευεν vulg. 13. τε post τῆς add. R. 16. Pro τούτοις scr. ταύταις, nisi praeter usum Agathias κιγκλὶς pro masc. usurpavit. Cl. *Zandilas* Intpr. 19. *trecentorum* Intpr. 20. Φρεδιγέρνου R. et Intpr., Φεδιγέρνου vulg.

vis; neque libentes aestate bellum gerunt; brumae vero tempore vegetantur validioresque fiunt, et tunc commodissime labores ferunt. Naturaliter enim ob patriae algiditatem ita affecti sunt, ut eis cognatum quodammodo sit frigere. His itaque de causis protrahendum bellum et in proximum ver differendum censebat. Dissipato itaque exercitu et per centuriones et tribunos partito, ut in proximis oppidis et castellis hibernarent, iussit; statim vero ineunte vere Romam omnes venire et congregari, ut ibi omnibus copiis coniunctis exercitum instruerent. Atque hi quidem quo mandatum erat concesserunt. Narses vero Ravennam se recepit, famulitio tantum satellitioque suo secum sumto, et iis, qui ipsius aulam administrabant, quibus utique archiva curae erant, idque tum ornatus apparatusque causa, tum ne promiscue cuivis volenti ingrediundi potestas esset. Hos vero moris est Romanis a cancellis appellare et ab opera, quam in iis praestant. Duxerat etiam secum Zandalem, domestici comitatus praefectum, cum reliqua omni servorum et spadonum cubiculariorum turba. Ducens itaque secum in universum viros quadringentos, Ravennam venit.

20. Interea vero Aligernus Fredigerni quidem filius, frater vero Teiae, cuius etiam antea mentionem fecimus in obsidione Cumarum,

A. C. 552 φὸς δὲ Τεΐα γεγενημένος, οὗ δὴ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην ἐν
I. I. 26 τῇ τῆς Κύμης πολιορκίᾳ· οὗτος δὴ ὁ Ἀλίγερνος, ἐπειδὴ οἱ Φράγγοι ἐς τὴν Ἰταλίαν παρῆσαν, καὶ ἐς αὐτοὺς ἤδη τὰ τῶν Γότθων πράγματα μετεχώρει, μόνος γε πέφηνεν τότε συνεὶς τὸ ξυνοῖσον, καὶ στοχαζόμενος τῶν μελλόντων. βουλευομένῳ γὰρ αὐτῷ περὶ τῶν παρόντων, προσῆλθεν ἐννοεῖν ὡς ἄρ' οἱ
V. 27 Φράγγοι σκῆψιν μέν τινα καὶ προκάλυμμα εὐπρεπὲς τὸ τῆς
D ξυμμαχίας ὄνομα ποιοῦνται, ὡς δὴ μετάκλητοι ἀφιγμένοι, τὸ δὲ βουλόμενον αὐτῶν τῆς γνώμης ἕτερόν τι φανεῖται· οὐ γὰρ ἐθελήσουσιν, εἰ καὶ τῶν Ῥωμαίων περιέσοιντο, παραχωρῆσαι τοῖς Γότθοις τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἔργῳ προτέρους ἐκείνους καταδουλώσονται, οἷς τῷ λόγῳ ἥκουσιν ἐπαμυνοῦντες, ἄρχοντάς τε αὐτοῖς ἐπιστήσουσι Φράγγους, καὶ ἀφαιρήσονται τῶν πατρίων νομίμων αὐτούς. ταῦτα δὴ οὖν ἐν ἑαυτῷ θαμὰ λογιζόμενος καὶ ἀνελίττων, ἅμα δὲ καὶ τῇ πολιορκίᾳ πιεζόμενος, ἄμεινόν οἱ κατεφάνη, τήν τε πόλιν καὶ τὰ χρήματα τῷ Ναρσῇ παραδοῦναι, καὶ τολοιπὸν Ῥωμαϊκῆς μεταλαχεῖν πολιτείας, κινδύνων τε ἀπογενέσθαι καὶ βαρβαρικῶν διαιτημάτων. ὅσιον γὰρ ᾤετο εἶναι, εἰ μὴ τοὺς Γότθους ἔνεστι τὴν
P. 32 Ἰταλίαν κεκτῆσθαι, τοὺς γοῦν ἐκ παλαιοῦ οἰκήτοράς τε καὶ ἰθαγενεῖς τὸ ἀνέκαθεν ἡγεμόνας αὐτὴν ἀνακομίσασθαι, καὶ μὴ

2. οὗτος δὴ R. et Lugd., οὗτος δὲ edd. 6. αὐτῷ om. R, ἄρα R. 8. ποιοῦνται R., πριῶνται vulg. 9. αὐτοῖς R. 14. νομίμων R., νόμων vulg. 15. ἅμα δὲ καὶ R., ἅμα καὶ vulg. 16. τήν τε R. et Lugd., τήν γε edd. 21. ἀνέκαθεν R. Lugd. et Suid. s. v. ἰθαγενής, ἀνίκαθεν edd.

postquam Franci in Italiam venissent, et Gothorum res omnes ad ipsos essent devolutae, solus visus est quid consultum et ex re esset cognovisse, et futura praevidisse. Deliberanti enim ipsi de praesenti rerum statu, haec cogitatio in mentem venit, quod Franci speciosum quidem titulum ac praetextum captabant societatis bellicae cum Gothis initae, quippe qui acciti venissent; quod vero animis suis agitabant, aliud quiddam re ipsa appariturum. Fore enim videbat, ut etiamsi Romanis superiores evaderent, Gothis Italia non cederent, sed illis re ipsa primis subactis quibus suppetias verbis laturi venerant, Francos principes eis impositturos, patriisque legibus eos esse spoliaturos. Haec itaque cum frequenter secum reputaret, et cum animo suo revolveret, simulque obsidione premeretur, consultissimum fore iudicavit, si urbem cum pecuniis omnibus Narseti traderet, ac deinceps Romanorum instituto ac moribus viveret, periculis et barbarico vivendi more valere iussis. Aequum enim ei videbatur, si Gothi Italiam obtinere non possent, veteres certe eius habitatores et indigenas ab origine duces eam recuperare, neque perpetuo suis sedibus fraudari. Haec itaque et ipse sua ex parte praestare in animum suum inducebat, et reliquae genti suae prudentis

μέχρι παντὸς τῶν σφετέρων ἀποστερεῖσθαι. ταῦτα δὴ οὖν A.C. 552 αὐτός τε ἐπιτελεῖν τὸ μέρος ἐγνώκει, καὶ ἅπασι τοῖς ὁμοφύ- I. I. 26 λοις παράδειγμα εὐβουλίας γενέσθαι. καὶ τοίνυν τοῖς πολιορκοῦσι Ῥωμαίοις διαγγείλας πρότερον ὡς ἐθέλοι πρὸς τὸν στρατηγὸν ἰέναι, καὶ εἶτα ἐφειμένον αὐτῷ, παραγίγνεται ἐς Κλάσσεις, οὗ δὴ τὸν Ναρσῆν διατρίβειν ἐπέπυστο. ἵδρυται δὲ τὸ φρούριον ἐν τῇ Ῥαβέννης περιοικίδι. καὶ δὴ ἐς ὄψιν αὐτῷ ἀφιγμένος, τάς τε κλεῖς τῆς Κύμης ἐνεχείρισε, καὶ ἅπαντα ὑπηρετήσασθαι ὡμολόγει πρὸς εὐνοίας αὐτῷ· καὶ ὃς ἀπεδέχετό τε αὐτὸν τῆς προσχωρήσεως, καὶ μείζοσιν ἀγαθοῖς ἐπηγγέλ- B λετο ἀντιδωρεῖσθαι· τότε δὲ εὐθὺς, ἀπόμοιραν μέν τινα τῶν ἀμφὶ τὴν Κύμην στρατοπεδευομένων ἐκέλευσεν εἴσω τοῦ περιβόλου γενέσθαι, αὐτήν τε τὴν πόλιν καὶ τὰ χρήματα παραληψομένους καὶ ἅπαντα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διαφυλάξοντας. τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα ἐν ἑτέροις πολίσμασί τε καὶ φρουρίοις ἀναχωρεῖν, ὡς ἂν καὶ οἳ διαχειμάσοιεν. καὶ οὕτω ἅπαντα ἐπράττετο. ἐπεὶ δὲ ὁ τῶν Ἐρούλων στρατὸς οἰκείου αὖθις ἡγεμόνος ἐχήρευε, δύο δὲ ἄνδρ' ἤστην ἐν αὐτοῖς ἐπισήμω τε καὶ ἀμφηρίστω, ἐμερίζοντο ἡ πληθὺς ἐφ' ἑκάτερον ταῖς γνώμαις. τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶν περὶ πλείστου τὸν Ἀρούθ, ἐποιοῦντο, καὶ ἅπαντα σφίσιν ἄμεινον ᾤοντο ἔσεσθαι εἴ γε ἐκεῖνος ἡγοῖτο· C τοὺς δὲ ὁ Σινδουὰλ ἤρεσκεν, ἅτε δὴ δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα,

3. εὐβουλίας om. R., Intpr. *ut ceteris suae gentis exemplo foret.* 4. ἐθέλοι R., ἐθέλει vulg. 5. παραγίνεται vulg. 8. ἐνεχείρισε R., ἐνεχείριζε vulg. 16. καὶ οἵδε R. διαχειμάσειεν R.; 16. οὕτω ἅπαντα R., ἅπαντα οὕτω vulg. 18. ἄνδρε R. 22. τοὺς δὲ R. et Lugd., τοῖς δὲ edd.

consilii exemplum statuere. Cum itaque obsidentibus Romanis prius nuntiasset cupere se praefectum exercitus adire, idque ei permissum esset, ad Classes venit, ubi Narsetem morari cognoverat. Situm vero est id castellum in agro Ravennate; cumque ei in conspectum venisset, et claves urbis Cumarum ipsi in manus tradidit, omniaque sua benevola officia ei detulit. Narses eum advenientem benigne complexus maioribus eum bonis remuneraturum promisit: statimque partem copiarum Cumas obsidentium in urbem misit, qui et ipsam et pecuniam omnem reciperent, tutoque omnia conservarent; reliquis copiis in alia oppidula et castella secedere ibique hibernare iussis. Quae quidem omnia ita peracta sunt. Posteaquam vero Herulorum exercitus proprio iterum duce fuit orbatus, duo autem inter eos essent viri insignes, dubiaeque inter se praestantiae, varie in utrumque militum animi et studia inclinarunt. Una enim exercitus pars Aruth maximi faciebat, planeque sibi persuadebat, omnia melius successura, si ille ipsis dux daretur; alteri parti magis placebat Sindual, ut strenuus maxime et in re bellica valde exercitatus. Cui quidem parti etiam assentiens Narses, hunc eis ducem praefecit

A. C. 552 καὶ εὖ τὰ πολέμια ἠσκημένος. οἷς δὴ καὶ Ναρσῆς θέμενος,
I. I. 26 τοῦτόν γε αὐτοῖς ἐφίστησι στρατηγὸν, καὶ ἔστελλεν καὶ τοὺς
ὅπη ἄριστα ἤμελλον διαχειμάζειν. τὸν δὲ Ἀλίγερνον εἰς Κησ-
σίναν τὴν πόλιν ἀπέπεμπεν, εἰρημένον αὐτῷ, ἐπειδὰν αὐτόσε
ἀφίκηται, ἀναβάντα ἐς τὸ τεῖχος, ὑπερκύπτειν ἀναφανδὸν ὡς
ἅπασιν ὅστις εἴη διαγνωσθῆναι. προσέταττε δὲ ταῦτα, ὅπως
δὴ οἱ Φράγγοι (ἐνθένδε γὰρ διαβήσεσθαι ἤμελλον,) θεάσαιντό
τε αὐτὸν αὐτομολήσαντα, καὶ ἀπαγορεύσαιεν τῇ ἐπὶ τὴν Κύ-
D μην πορείᾳ, καὶ τῇ τῶν χρημάτων ἐλπίδι, ἴσως δὲ καὶ παντὶ
τῷ πολέμῳ, ὡς ἤδη ἁπάντων προκατειλημμένων· καὶ ὁ μὲν
ἐπειδὴ παριόντας ἑώρα τοὺς Φράγγους, ἐπεκερτόμει τε αὐ-
τοὺς ἐκ τοῦ μετεώρου καὶ ἐπέσκωπτεν ὡς μάτην τολοιπὸν ἐπει-
γομένους, καὶ κατόπιν ἥκοντας τῶν πραγμάτων, τοῦ τε πλού-
του παντὸς ὑπὸ Ῥωμαίων κατεχομένου, καὶ αὐτῶν γε δὴ τῶν
παρασήμων τῆς Γοτθικῆς ἡγεμονίας· ὡς εἴ γε καί τις τολοι-
πὸν βασιλεὺς τῶν Γότθων ἀναδειχθείη, μὴ ἔχειν ὅτῳ ἀρίδηλος
εἴη καὶ ἐπίτιμος, ἀλλ' ἀμφιέννυσθαι μόνον στρατιωτικὴν ἐφε-
P. 33 στρίδα, καὶ ἰδιωτεύειν τῷ σχήματι. οἱ δὲ Φράγγοι ἐφύβριζον
μὲν ἐς αὐτὸν καὶ ἐλοιδοροῦντο, καὶ προδότην ἐπεκάλουν τοῦ
γένους· καί πως ἀμφίδοξοι ἐγίγνοντο ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ὡς
καὶ βουλεύεσθαι εἰ πολεμητέα· ἐνίκα δὲ ὅμως τὸ μὴ μεταμε-
λεῖν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐφ' ἃ ὥρμηντο τὴν ἀρχὴν καὶ δὴ ἐπὶ ταῦτα ἰέναι.

1. *οἷς δὲ* R. 3. *ἔμελλον* R. *διαχειμάζειν* R., *διαχειμάσειν* vulg. *Κησσίναν* R., *Cissiam* Intpr., *Κισσήνην* vulg. 8. *ἐπὶ Κύμην* R. 17. *μόνον* R., *μόνην* vulg. 18. *ἀφύβριζον* R. 19. *ἀπεκάλουν* R. 22. *ὥρμητον* R.

misitque etiam hos, ubi commodissime videbantur hibernaturi; Aligernum vero ad Cesenam urbem ire iussit cum mandatis, ut cum eo venisset conscenso muro urbis manifeste elato capite prospiceret, ita ut ab omnibus quis esset dignosci posset. Quod ipsum eo consilio mandarat, ut Franci qui illac videbantur transituri, eum sua sponte ad Romanos transisse cernerent, et de expeditione in Cumas, pecuniaeque spe animum abiicerent; vel forte de totius belli summa, utpote locis omnibus opportunis iam praeoccupatis, desperarent. Atque Aligernus quidem Francos praetereuntes conspicatus, contumeliis verborum eos e sublimi muro excipiebat, et subsannabat, ut frustra deinceps festinantes, et post festum, quod aiunt, venientes, cum pecunia omnis in Romanorum potestatem venisset, atque adeo ipsa etiam Gothici principatus insignia; adeo ut si quis etiam in posterum rex Gothorum declararetur, non haberet, quo spectabilior honoratiorque esset, militari tantum veste indutus, ipsoque habitu privatum hominem praeferens. Franci vero contra ei convitiabantur, gentis suae proditorem appellantes; et de statu rerum ambigere videbantur, et an bellum ultra gerendum ipsis esset deliberare. Vicit tamen ea sententia, desistendum non esse, quin potius urgendum institutum.

κά. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ναρσῆς τῇ Ῥαβέννῃ ἐπιστὰς, καὶ A.C. 551 τοῖς ἐνταῦθα στρατεύμασιν ὁμιλήσας, καὶ πάντα ἐν δέοντι I. I. 26 καταστησάμενος, ἐς Ἀρίμηνον ἐχώρει τὴν πόλιν, ξὺν τοῖς V. 24 ὁπόσοι αὐτῷ καὶ πρότερον εἵποντο. ἐπειδὴ γὰρ Οὐάκκαρος ὁ Οὔαρνος τὸ γένος ὀλίγῳ πρότερον ἐτεθνήκει, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα δεινός τε καὶ φιλοπόλεμος, αὐτίκα ὁ παῖς ὁ ἐκείνου Θευδίβαλδος (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ παιδὶ) ἅμα τοῖς ἑπομένοις Οὐάρνοις, βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων προσεχώρει, καὶ ἐς Ἀρί- B μηνον παρῆν ὡς αὐτοῦ τῷ Ναρσῇ ἐντευξόμενος. ὧν δὴ ἕνεκα ἐνταῦθα καὶ ὅγε ἀφῖκτο, ἐφ' ᾧ ἅπαντας χρυσίῳ φιλοφρονησάμενος, βεβαίους ἐς ὅ, τι μάλιστα ἔχοι ξυμμάχους. ἐν τούτοις δὲ αὐτοῦ διημερεύοντος, ἄνδρες τῶν Φράγγων ἐς δισχιλίους ἀναμὶξ πεζοὶ καὶ ἱππόται, οἳ δὴ ἐτύγχανον ἐς ἁρπαγάς τε καὶ λεηλασίας τῆς χώρας ὑπὸ τῶν σφετέρων ἡγεμόνων σταλέντες, οὗτοι δὲ ἀγχοῦ τῆς πόλεως γεγενημένοι, τούς τε ἀγροὺς ἐσίνοντο, καὶ τοὺς βόας εἷλκον τοὺς ἀροτῆρας, καὶ ἅπαντα ἔφερον ἀνέδην, ὡς καὶ αὐτὸν δήπου τὸν Ναρσῆν ἐπιφράσασθαι τὰ ποιούμενα. ἧστο γὰρ ἐς ὑπερῷόν τι δωμάτιον ἐν περιωπῇ τοῦ πεδίου. αὐτίκα δὴ οὖν, (αἰσχρὸν γάρ τι καὶ ἀγεννὲς ᾤετο C εἶναι τὸ μὴ οὐχὶ ἐκ τῶν παρόντων ἀμύνασθαι,) ὑπεξῄει τοῦ ἄστεος, ἵππον ἐπιβὰς εὐηνιωτάτου καὶ ἀγερώχου, καὶ οἵου οὐκ ἄτακτα ἐξάλλεσθαι καὶ σκιρτᾷν, ἀλλὰ τάς τε ἐπελάσεις

3. Ἀριμηνὸν vulg. 6. ἐκείνου R., Intpr. *huius filius*, ἐκεῖνος vulg. 7. Post γὰρ vulg. inseritur ἦν, quod om. R. 21. τε post εὐηνιωτάτου ins. mg. Lugd.

21. Interea Narses Ravennae subsistens, atque inter copias, quae ibi erant, versans, rebus omnibus recte constitutis, Ariminum concessit cum eodem quo antea venerat comitatu. Mortuo enim paulo ante Vaccaro, genere Varno, viro imprimis gravi et bellicoso, statim Theodibaldus eius filius cum Varnis eum comitantibus ad Romanorum Imperatorem accesserat, et Arimini erat tanquam ibi Narsetem conventurus, quo etiam ipse ea de causa venerat, ut omnibus liberaliter auro donatis firmissimos belli socios haberet. Hisce rebus occupato Narsete, Franci ad duo millia mixtim peditum et equitum, qui a suis praefectis ad vastandum et depraedandum agrum erant emissi, cum iam urbi appropinquassent, agrosque vastarent et boves aratores abigerent, omniaque promiscue agerent ac ferrent, aspiciente Narsete, (sedebat enim ipse in sublimi quadam pergula, unde in campum erat prospectus) turpe parumque generosum ratus, nisi ex re praesenti vim propulsaret; urbe exit, conscenso equo, qui habenis audientissimus esset, pariter et generosus ac ferox, quique non solum composite sciteque prosilire et saltare nosset, sed etiam impetum in hostem facere, cursumque sistere et retro ferri usu multo esset edoctus, et e comitatu suo quotquot rei bellicae non omnino erant imperiti, sequi se

A. C. 552 καὶ ἀναστροφὰς τῇ πείρᾳ πεπαιδευμένον· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν
I. I. 26 ἀμφ' αὐτὸν τοὺς ὁπόσοι οὐ πάμπαν ἀγνῶτες τὰ πολέμια ἦσαν
ἕπεσθαί οἱ ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ἐς τοὺς ἵππους ἀναθορόντες
(ἦσαν δὲ ἄνδρες ἐς τριακοσίους) ἐφωμάρτουν τε καὶ ἐπήλαυ-
νον ἰθὺ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ ἐσιδόντες αὐτοὺς ἐπιόντας, σπο-
ράδην μὲν οὐκέτι ἠλῶντο, οὐδὲ οἶμαι τῆς λείας ἐμέμνηντο·
ἠθροίζοντο δὲ ἐπὶ σφᾶς ἅπαντες, τό τε ἱππικὸν καὶ οἱ πεζοί,
D καὶ ἐς φάλαγγα ξυνετάττοντο, βαθεῖαν μὲν οὔτι μάλα (πῶς
γὰρ οἷόν τε ἦν οὐ σφόδρα πολλῶν αὐτοῦ ἀφιγμένων;) καρτε-
ρὰν δὲ ὅμως τῷ συνασπισμῷ καὶ τῷ τὰ κέρα ἐν κόσμῳ συν-
νενευκέναι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐπειδὴ ἐς τόξου γε ἤδη βολὴν ἐγε-
γένηντο, ἐμμῖξαι μὲν καὶ συῤῥάξαι τοῖς πολεμίοις εὖ παρα-
τεταγμένοις ἥκιστα ᾤοντο χρῆναι, τοξεύμασι δὲ καὶ ἀκοντίσμα-
σιν ἀκροβολιζόμενοι, ἐπειρῶντο σφῆλαι τοὺς πρωτοστάτας,
καὶ διαῤῥῆξαι τὴν πύκνωσιν τοῦ μετώπου. ἀλλ' ἐκεῖνοι ταῖς
ἀσπίσιν ἄριστα περιπεφραγμένοι, ἵσταντο ἀστεμφεῖς καὶ ἀδό-
νητοι, οὐδαμοῦ τὸ συνεχὲς τῆς τάξεως διασπῶντες, ἐπεὶ καὶ
ὕλης τινὸς λασίας κυρήσαντες, ὥσπερ ἐρύματι τοῖς δένδροις
P. 34 ἐχρῶντο. ἤδη δὲ καὶ τοῖς ἄγγωσιν ἠμύνοντο βάλλοντες· οὕτω
γὰρ αὐτοῖς τὰ ἐπιχώρια δόρατα ἐπωνόμασται.

κβ'. Ὡς δὲ οὐδὲν ἐπημαίνοντο, διαλογισάμενος ἅπαντα ὁ Ναρσῆς, βαρβαρικήν τινα στρατηγίαν καὶ μᾶλλον τοῖς Οὔννοις μεμελετημένην ἐμηχανᾶτο. ἐκέλευε γὰρ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν

1. πεπαιδευμένον R. (Cl.) Lugd. 2. m., πεπαιδευμένος edd. 4. ἐς τριακοσίους R., ἐς τοὺς τρ. vulg. 6. ἐμέμνηντο. Sic correxi. ἐγίγνοντο R. et vulg. 16. περιπεφρ. R., πεφρ. vulg. 19. ἄγκωσιν R.

iussit: qui quidem in equos insilientes (erant vero viri trecenti) eum secuti, recta in hostem contenderunt. Tum hi eos irruentes conspicati, non iam palantes sparsim vagabantur, neque arbitror praedae memores erant, sed protinus sese equites peditesque congregarunt, et in unum agmen composuerunt; non quidem illud densum (qui enim fieri poterat, cum non admodum multi eo venissent?) validum tamen, cum scutatos inter se consertos equitum alae cingerent. Romani vero cum iam intra teli iactum pervenissent, manus quidem conserere et confligere cum hostibus instructa acie stantibus nequaquam expedire censebant: sagittis vero et iaculis velitantes primam aciem labefactare frontisque densitatem diffringere conabantur. At illi cum inter se scutis optime essent constipati, firmi immotique stabant, nullaque ex parte aciei continuum convellebant; siquidem et densam quandam silvam nacti, arboribus ut vallo utebantur. Iam vero etiam telorum iactu se tuebantur, quae patria ipsorum lingua angones vocantur.

22. Cum itaque nihil damni acciperent, Narses omnia secum reputans, barbarum quoddam stratagema et Hunnis magis usitatum excogitavit. Iussit enim suos terga vertentes retrorsum concitatius

στρέψαντας τὰ νῶτα, ἐς τὰ ὀπίσω ἀναχωρεῖν προτροπάδην, ὡς A. C. 552
δὴ δεδιότας καὶ φεύγοντας, καὶ ἐκκαλεῖσθαι τοὺς βαρβάρους ὡς I. I. 26
ἀπωτάτω τῆς νάπης ἀνὰ τὰ ψιλὰ τοῦ πεδίου. αὐτῷ γὰρ τὰ λοιπὰ
ἔφη μελήσειν. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν, καὶ ἔφευγον. οἱ δὲ
Φράγγοι τῇ φυγῇ ἐξηπατημένοι, καὶ ἀληθὲς τὸ δέος εἶναι ὑποτο-
πήσαντες, αὐτίκα θαῤῥαλέοι τήν τε φάλαγγα διέλυσαν, καὶ τῆς B
ὕλης ὑπεκβάντες, ἐς τὴν δίωξιν ἠπείγοντο. καὶ πρῶτοι μὲν ἐξέθε-
ον οἱ ἱππόται· εἵποντο δὲ καὶ τῶν πεζῶν ὁπόσοι ἀλκιμώτατοι καὶ
ποδώκεις· καὶ ἅπαντες ἀφειδῶς ἐνέκειντο, ὡς αὐτὸν δή που
τὸν Ναρσῆν αὐτίκα μάλα ζωγρήσοντες, καὶ πόνῳ ξὺν βραχεῖ
πέρας εὐκτὸν ἐπιθήσοντες ἅπαντι τῷ πολέμῳ. καὶ οἱ μὲν εὐ-
κοσμίας ἁπάσης ἐπιλελησμένοι, χύδην τε καὶ ἀφύλακτα ἐχώ-
ρουν, γεγηθότες καὶ εὐωχούμενοι τῆς ἐλπίδος. οἱ δὲ Ῥωμαῖ-
οι ἀνὰ τὰ πρόσω ἐφέροντο ἀφειμένοις τοῖς ἵπποις, φαίης τε
ἂν αὐτοὺς ἔργῳ τρέσαντας ἀλεείνειν, οὕτω δή τι ἐγγύτατα τοῦ C
ἀληθοῦς τὸ δεδιέναι ὑπεκρίνοντο. ἐπεὶ δὲ οἱ βάρβαροι ἐν γυ-
μνῷ ἤδη τῷ πεδίῳ ἐσκεδάννυντο, τῆς ὕλης ὡς ποῤῥωτάτω
ἀποσπασθέντες, τότε δὴ ἀθρόον, τοῦ στρατηγοῦ σημήναντος,
ἐπιστρέψαντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἵππους, καὶ ἐς τἀναντία σφᾶς
αὐτοὺς ἐξελίξαντες, ὑπηντίαζον τοῖς διώκουσιν ἀντιμέτω-
ποι, καὶ ἅπαντας τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπεπληγμένους ἔπαιον
ἀφειδῶς καὶ ἀντώθουν, καὶ ἐς παλίωξιν τὰ τῆς φυγῆς μετεχώ-

4. ἔφευγον R., ἔφυγον vulg. 9. Pro ἀφειδῶς R. mg. ἀφόβως. 10. ζωγρήσαντες R. 14. ἐφέροντο.. Intpr. addit *Ariminum versus*. 15. οὕτω δή τι R., οὕτω δὴ vulg.

ferri, veluti timore perculsos fugamque capessentes: ut scilicet ea ratione barbari quam remotissime e silva in apertum campum evocarentur: reliqua enim sibi curae fore dixit. Atqui hi quidem ut mandatum eis erat, fugam arripuerunt; Franci vero fuga decepti et verum timorem esse rati, confestim animis pleni aciem solvunt, silvaque egressi, fugientes acriter insequuntur; ac primi quidem evolarunt equites, sequebantur vero ex peditibus quotquot robore et pedum celeritate maxime valebant; omnesque acerrime rem urgebant, tanquam Narsetem ipsum iamiam vivum capturi, et nullo fere negotio optatum finem toti bello impositURI. Atque hi quidem ordinis omnis obliti sparsim nihilque sibi caventes procurrebant, gaudentes bonaque spe sese oblectantes. Romani vero effusis habenis ad anteriora ferebantur: diceres certe eos re ipsa formidantes fugere, adeo proxime vero pavorem simulabant. Posteaquam vero barbari iam per nudum campum dispersi quam longissime a silva essent avulsi; tum vero confestim signo per Narsetem dato, Romani conversis equis in adversos sese explicantes, persequentibus in frontem occurrerunt, et in universos inopinato rei perculsos caesim punctimque saeviebant, atque ita fuga ipsis in persecutionem vice versa cessit. Equites itaque barbarorum non ignari, quo in periculo versarentur, quam celer-

A. C. 552 ρει. οἱ μὲν οὖν ἱππόται τῶν βαρβάρων ξυναισθόμενοι τοῦ I. L. 26 V. 25 περιστάντος κινδύνου, καὶ τάχιστα ἐκδραμόντες ἀνὰ τὴν ὕλην D αὖθις καὶ τὸ σφῶν στρατόπεδον, ἄσμενοι ἀπεσώζοντο. οἱ δὲ πεζοὶ ἐκτείνοντο ἀκλεῶς, μηδὲ χεῖρα κινεῖν ὑποστάντες, ἀλλὰ τῷ παραλόγῳ τῆς μεταβολῆς τεθηπότες, καὶ οἷον παράφρονες γεγενημένοι. ἅπαντες τοιγαροῦν ἔκειντο σποράδην, ὥσπερ ἀμέλει ὑῶν ἢ προβάτων ἀγέλη οἰκτρότατα διαφθαρέντων. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀνῄρηντο οἱ ἄριστοι ἄνδρες, πλείους ὄντες ἢ ἐννακόσιοι, αὐτίκα οἱ ἄλλοι ἀπεχώρουν καὶ μετανίσταντο, καὶ ἐπὶ τοὺς σφετέρους ἡγεμόνας ἐπανῄεσαν, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐσόμενον τοῦ λοιποῦ πλήθους ἀποκεκρίσθαι. Ναρσῆς δὲ αὖθις ἐς Ῥάβενναν ἀφικόμενος, καὶ ἅπαντα τὰ τῇδε ἄριστα διαθεὶς, ἀνὰ τὴν Ῥώμην ἐχώρει καὶ αὐτοῦ διεχείμαζεν.

8. ἐνακόσιοι R. 11. τοῦ λοιποῦ πλήθους R., τοῦ λοιποῦ τοῦ πλήθους vulg.

rime ad silvam reliquasque copias refugientes, salutem sibi strenua fuga quaesierunt: pedites vero turpiter caesi, cum ne manum quidem tuendi sui causa moverent, inopinata vicissitudine consternati et quodammodo mente capti. Omnes itaque sparsim iacebant, veluti suum fere aut ovium greges miserandum in modum trucidati. Caesis itaque his fortissimis viris, supra nongentos, reliqui confestim tergis versis ad suos sese duces receperunt; ut non prius in tuto futuri, quam se reliquo exercitui coniunxissent. Narses vero Ravennam reversus, rebusque omnibus eo loci rectissime constitutis, Romam se contulit ibique hibernavit.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Β.

AGATHIAE SCHOLASTICI
HISTORIARUM LIBER II.

ARGUMENTUM.

Proximo vere Franci et Alamanni Butilino et Leuthari ducibus Italiam vastant (1). *Leutharis cum copiis suis domum proficiscens ab Hunnis et Romanis clade afficitur* (2). *Ipse cum copiarum reliquiis in Venetia gravi morbo correptus perit* (3). *Butilinus recedens castra ponit in Campania ad Casulinum flumen* (4). *Hortatur exercitum suum. Francorum armatura* (5). *Narses Butilino obviam progreditur: Francorum commeatus intercipit* (6). *Narsetis iustitia* (7). *Acies utrinque instruitur* (8). *Insignis Francorum clades* (9). *Narsetis victoria cum pristinis Graecorum tropaeis comparatur* (10). *Narses exercitum suum a segnitia revocat* (11). *Eius oratio* (12). *Gothorum reliquiae, Ragnare duce, Campsis obsidentur* (13). *Ragnare occiso, Gothi se dedunt. Chlotharius Francorum regno potitur* (14). *Ingens terrae motus. Vanae sapientium de eo sententiae* (15). *Cos insula eodem terrae motu funditus vastatur* (16). *Tralles olim simili calamitate afflictae* (17). *Bellum Romanorum et Persarum* (18). *Mermeroes Lazorum fines invadere conatur* (19). *Romani dolo oppressi recedere coguntur* (20). *Romani ex fuga Nesum se recipiunt* (21). *Mermeroes, exercitu reducto, Meschithae, Iberiae oppido, moritur* (22). *Sepulcrales Persarum ritus* (23). *Nova Persarum superstitio a Zoroastro profecta* (24). *Persae sub variis regnis varios mores traxerunt* (25). *Novi Persici regni origines* (26). *Artaxaris genus* (27). *Chosrois eruditio in suspicionem vocatur* (28). *Uranius philosophi speciem prae se ferens a Chosroe magni aestimatur* (29). *Philosophorum Romanorum in Persiam migratio* (30). *Qui spe sua deiecti in patriam redeunt. In itinere a mortuo quodam sepeliendo visu nocturno deterrentur* (31). *Magna Uranii apud Chosroem gratia* (32).

α. Ἤδη δὲ τοῦ ἦρος ἐπιγινομένου, ἐνταῦθα κατὰ τὸ προστεταγμένον ξυνεκροτοῦντο αἱ δυνάμεις, καὶ ἅπαντα ἠθροίστο τὰ στρατεύματα. Ναρσῆς δὲ ἔξασκεῖν τε ἐπιπλέον αὐ- A. C. 553 I. I. 27 P. 35 V. 26

2. Suid. s. v. συγκροτεῖ: συνήθροιστο. 3. τε R., γε vulg.

1. Ineunte autem vere exercitus ibi, prout statutum erat, instaurabatur, copiaeque omnes in unum cogebantur. Narses vero eos

A. C. 553 τοὺς ἐκέλευεν τὰ πολέμια, καὶ ἐπεῤῥώννυεν τὸν θυμὸν ταῖς ἐ
I. I. 27 θημέραν μελέταις· τροχάζειν τε ἀναγκάζων καὶ ὑπὲρ τ
ἵππων ἐν κόσμῳ ἀναπάλλεσθαι, ἔς τε πυῤῥίχην [τινὰ ἐνόπ
ον ὄρχησιν] περιδινεῖσθαι, καὶ θαμὰ τῇ σάλπιγγι καταβο
βεῖσθαι τὸ ἐνυάλιον ἐπηχούσῃ, ὡς μὴ πάμπαν τῷ ἀνειμέν
διαχειμάζειν ἐπιλελησμένοι τοῦ πολέμου, εἶτα ἐν αὐτῷ
C τῷ ἀγῶνι μαλθακισθεῖεν. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ βάρβαροι σχολ
τερον πορευόμενοι τὰ ἐν ποσὶν ἅπαντα ἐδῄουν καὶ ἐλυμ
νοντο. ὑπερβάντες δὲ ὡς ἀνωτάτω Ῥώμην τε τὴν πόλιν
ἅπασαν τὴν περιοικίδα, ᾔεσαν ἀνὰ τὰ πρόσω· ἐν δεξιᾷ μ
ἔχοντες τὰ Τυρσηνικὰ πελάγη, ἐπὶ θάτερα δὲ αὐτοῖς παρε
ταντο αἱ τοῦ Ἰονίου κόλπου ῥηγμῖνες. ἐπεὶ δὲ ἐς Σάμνιον, τ
χῶραν οὕτω καλουμένην, ἀφίκοντο, ἐνταῦθα διεκρίθησαν ἐ
D ἑκατέραν πορείαν. καὶ Βουτιλῖνος μὲν ἅμα τῷ πλείονι καὶ ἀ
κιμωτάτῳ στρατῷ, ἀνὰ τὰς Τυρσηνικὰς ᾐόνας ἐχώρει· κ
Καμπανίας τε τὰ πλεῖστα ἐληΐσατο, καὶ μὲν δὴ καὶ Λευκ
νίας ἐπέβη, καὶ εἶτα Βρεττίᾳ προσέβαλλεν, καὶ μέχρι τ
πορθμοῦ προῆλθεν, ὃς δὴ Σικελίαν τε τὴν νῆσον καὶ τὸ τέρ
τῆς Ἰταλίας ἀποκρίνει. Λεύθαρις δὲ τὰ λοιπὰ στρατεύμα
ἐπαγόμενος, Ἀπουλίαν ἔλαχε σίνεσθαι καὶ Καλαβρίαν.
ἕως Ὑδροῦντος τῆς πόλεως ἵκετο, ἣ δὴ ἐπὶ τῷ αἰγιαλῷ ἵδρ

1. ἐπεῤῥώννυεν R., ἐπεῤῥώννυε vulg. 2. Suid. s. v. πυῤῥίχα ἀνασκευάζων. πυρίχην R. 4. ὄρχησιν add. ex R., ita tamen verba τιν. ἐνόπλ. ὄρχ. pro glossemate includerem. θαμὰ R. Lu Suid., θαμεῖ edd. 5. ἠχούσῃ Lugd. mg. ἀνειμένῳ R., Lu ἀνειμένως corr. pro ἀνειμένῳ. 6. ἐν αὐτῷ δὴ R., δὴ ἐν αὐτ. vu 7. μαλακισθεῖεν R. 12. αἱ τοῦ R., τοῦ vulg. 17. Vulc. coni. Βο τίω (sic). 20. Ἀποληΐαν R., Ἀπουληΐαν vulg. 21. ὡς edd. ἢ δὲ

accurate ad res bellicas condocefieri iussit, animosque quotidiana e
ercitatione roborabat, in gyrum se versare cogens, agiliterque
equos insilire, et in modum armatae saltationis pyrrichae circuma
assidueque tuba classicum canente personari, ne omnino ex rem
siore hibernatione obliti bellorum in ipso praelio languescere
Interea barbari lentius procedentes loca, per quae transibant, om
depopulabantur et vastabant. Romam vero locaque urbi circumie
longissime transgressi, ulterius tendebant; a dextra quidem T
rhenum mare, a sinistra autem Ionici sinus littora protensa hab
tes. Postquam vero Samnium, regionem ita dictam, venissent, t
partitis copiis, Butilinus quidem cum maiore validioreque exerci
parte Tyrrhenum littus legebat, et totam fere Campaniam depr
dabatur, quin et Lucaniam et Brutios deinde invasit, et ad fret
usque quod Siciliam insulam et fines Italiae dirimit pervenit: L
tharis vero reliquas copias ducens Apuliam et Calabriam infestab
Hydruntem usque progressus, quae quidem urbs in littore Adria
maris est sita; unde Ionius sinus initium habet. Quotquot ita

ται τῆς Ἀδριάδος θαλάττης, ὅθεν ὁ Ἰόνιος ἄρχεται κόλπος. A. C. 553
ὅσοι μὲν οὖν αὐτῶν Φράγγοι ἰθαγενεῖς ἐτύγχανον ὄντες, οὗτοι I. I. 27
δὲ φειδοῖ πολλῇ ἀμφὶ τὰ ἱερὰ καὶ εὐλαβείᾳ ἐχρῶντο, ἅτε δὴ
τὰ ὀρθὰ καὶ οἳ τοῦ κρείττονος πέρι νόμιμα προσιέμενοι, ᾗπέρ
μοι ἤδη ἐῤῥήθη, καὶ παραπλήσια τοῖς Ῥωμαίοις ἱερουργοῦν- B
τες. τὸ δὲ Ἀλαμανικὸν ἅπαν, (ἕτερα γὰρ ἐκείνοις ἐς τοῦτο δο-
κεῖ,) ἐδῄουν τοὺς νεὼς ἀφειδῶς, καὶ ἀπηγλάϊζον. πολλὰς μὲν
γὰρ κάλπεις ἱερὰς, πολλὰ δὲ περιῤῥαντήρια πάγχρυσα, συχνὰ
δὲ κύπελλα καὶ κανᾶ, καὶ ὅσα ταῖς μυστικαῖς ἁγιστείαις ἀνεῖ-
ται, ταῦτα δὲ ἀφαιρούμενοι, ἅπαντα οἰκεῖα κτήματα ἐποιοῦν-
το. τοῖς δὲ οὐδὲ τάδε ἀπέχρη, ἀλλὰ τάς τε ὀροφὰς τῶν ἱερῶν
ἀνακτόρων κατέβαλλον, καὶ τὰς κρηπῖδας ἀνεκίνουν· λύθρῳ τε
τὰ τεμένη περιεῤῥεῖτο, καὶ τὰ λήϊα ἐμιαίνετο, πολλαχοῦ νε-
κρῶν ἀτάφων περιεῤῥιμμένων. ἀλλ' οὐκ ἐς μακρὰν αὐτοὺς τὰ
ἐνθένδε μετῆλθεν μηνίματα. οἱ μὲν γὰρ πολέμῳ, τὸ δέ τι αὐ- V. 27
τῶν νόσῳ διεφθάρη, καὶ οὐδεὶς ὅστις ἀπώνατο τῆς προτέρας C
ἐλπίδος· ἀδικία γὰρ καὶ θεοῦ ἀθεραπευσία φευκτὰ μὲν ἀεὶ
καὶ ἀσύμφορα, μάλιστα δὲ ἐν τῷ προσπολεμεῖν καὶ παρατάτ-
τεσθαι. πατρίδι μὲν γὰρ ἐπαρήγειν καὶ νόμοις πατρίοις, καὶ
τοῖς ταῦτα λυμαινομένοις ἥκιστα ἐφιέναι, ἀλλὰ παντὶ σθένει
ἀμύνεσθαι, ὅσιόν τι ἂν εἴη καὶ μάλα γενναῖον. ὅσοι δὲ κέρδους
ἕκατι καὶ δυσμενείας ἀλόγου, μηδὲν ἐπίκλημα ἔνδικον ἔχοντες,
ἔπειτα φοιτῶσιν ἀνὰ τὴν ὀθνείαν, τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας σι-

4. καὶ οἳ R., vulg. καὶ ἃ. 9. κύπελα edd. 11. τάδε R., ταῦτα vulg.

eorum Franci erant indigenae, multam reverentiam pietatemque circa templa exercebant, utpote rectam de Deo sententiam amplexi, ut supra dixi, eademque cum Romanis sacra colentes. Alemannica vero gens universa (aliter enim hi circa religionem sunt affecti) templa irreverenter diripiebant, suisque ornamentis spoliabant, multas quidem amulas sacras, sive vasa lustralia et aspergilla ex puro auro, quamplurimos etiam calices et acerras, et quaecunque mysticis ceremoniis peragendis erant consecrata, spoliantes, propriis suis possessionibus adscribebant. Sed ne his quidem rebus contenti, tecta ipsa sacrorum templorum diruebant, et fundamenta subvertebant; cruoreque et sanie delubra circumfluebant, arva etiam segetesque polluebantur, cum per eas passim cadavera insepulta sparsa iacerent. Sed non multo post divina vindicta est subsecuta. Alii enim bello, alii morbo perierunt, neque quisquam eorum priori spe potitus est. Iniustitia enim et Dei contemtus fugienda quidem semper et noxia sunt, praecipue vero in proeliis et conflictibus. Patriam enim patriaque instituta propugnare, eaque pessumdare molientibus obsistere, omnibusque eos viribus propulsare, aequum sane fuerit valdeque generosum: qui vero lucri causa, et hostilitate, quae nulla iusta causa nitatur, aliena

A. C. 553 νόμενοι, οὗτοι δὲ ἀλαζόνες εἰσὶ καὶ ἀτάσθαλοι, οὔτε θέμιν
I. I. 27 εἰδότες, οὔτε μέλον αὐτοῖς εἰ τὸ θεῖον νεμεσᾷ τοῖς γιγνομένοις.
D τοιγάρτοι ποιναί γε αὐτοὺς μετίασιν ἀκριβεῖς, καὶ σφίσιν ἐς
ἀνηκέστους συμφορὰς τὰ πράγματα τελευτῶσιν, εἰ καὶ ἐπὶ
βραχὺ εὐημερεῖν νομισθεῖεν. ὁποῖα καὶ τότε τοῖς ἀμφὶ Λεύ-
θαρίν τε καὶ Βουτιλῖνον βαρβάροις ξυνέβη.

β'. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα ἔδρασαν, καὶ πολύ τι λαφύρων
περιεβάλοντο χρῆμα, ἤδη τε τὸ ἔαρ παρῳχήκει, καὶ ἡ τοῦ
θέρους ἤκμαζεν ὥρα, Λευθαρίῳ μὲν, θατέρῳ τῶν ἡγεμόνων,
βουλομένῳ ἦν οἴκαδε ἀπονοστῆσαι, καὶ τοῦ ὄλβου ἐμπιπλᾶ-
σθαι. ἔστελλεν δὲ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀγγελιαφόρους, παρα-
κελευόμενος καὶ τόνδε ὡς τάχιστα ἐπανιέναι, χαίρειν εἰπόντα
P. 37 τῷ πολέμῳ, καὶ τῇ ἀδήλῳ τύχῃ τῶν ἐσομένων. Βουτιλῖνος δὲ
καὶ ὅτι ὀμωμόκει τοῖς Γότθοις, ἦ μὴν ξυνάρασθαι αὐτοῖς τὸν
πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνα, καὶ ὅτι αὐτὸν ἐκεῖνοι ἐθώπευον, βα-
σιλέα σφῶν ἀναδείξειν ἐπιθρυλλοῦντες, ἐδόκει οἱ μενετέα εἶναι,
καὶ τὰ ξυγκείμενα διανυστέον. καὶ ὁ μὲν τούτων δὴ ἕνεκα ἔμενέ
τε αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. Λεύθαρις δὲ ἅμα

2. *νεμεσᾷν* R. 7. *ἐπειδὴ γὰρ* R., *ἐπεὶ γὰρ* vulg. 8. *ἤδη τό τε ἔαρ* R., quod praeferrem, si post *Λευθαρίῳ* insereret *οὖν*. Intpr. vulgatam exprimit. 10. *βουλευομένῳ* R. 11. *ἔστελλεν* R. Lugd., *ἔστειλε* edd. *δὲ ὡς* R., *δὲ καὶ ὡς* vulg. 12. *ἐπιιέναι* R. 14. *ὅτι* ins. ex R. *ὠμομόκει* R. *τοῖς Γότθοις* R., *τῷ Γότθῳ* vulg. 16. *ἐπιθρυλλοῦντες* R., *ἐπιθρυλλεῖ τ'* Lugd., *ὡς ἐπιθρυλλεῖτο* vulg., Intpr. *ac suum imperatorem fore se praedicarent.* 17. *ἕνεκα* R., *ἕνεκεν* vulg.

invadunt, eos a quibus nulla iniuria sunt provocati infestantes, hi certe vesani impiique fuerint; neque quid ius ac fas sit norunt, neque iis curae est an Deus maleficiis offendatur. Idcirco acerrimae eos poenae manent, resque ipsis in extremas atque irremediabiles calamitates desinunt, tametsi ad breve aliquod tempus prospere rem gerere videantur. Ac talia quidem etiam tunc Leutharim Butilinumque sectantibus copiis evenere.

2. Nam hi rebus hisce perpetratis, cum iam ingentem spoliorum vim coacervassent, et iam praeterlapso vere vigeret aestas; alteri quidem ducum, Leuthari videlicet, in animo erat domum reverti, et opimis spoliis suis frui, nuntiisque ad fratrem suum missis eum etiam ad domuitionem hortabatur; bello et incertis rerum futurarum eventibus valere iussis. Butilinus vero etiam iureiurando se Gothis obstrinxit, proelium adversus Romanos cum ipsis aditurum; cumque illi per assentationem spargerent sese eum regem ipsorum designaturum, manendum sibi apud illos censuit, et se ad bellum instruxit. Leutharis vero cum suis copiis statim discessit: eo consilio ut postquam praedam omnem quam tutissime avexisset, domumque venisset, tum exercitum fratri suo suppetias laturum mitteret. Sed ne ipsi quidem consilia sua ex animi sententia successerunt, neque fratri suo valde auxiliari potuit. Nam ipsi iam iter domum versus ingresso, ni-

τῇ ἀμφ' αὐτὸν δυνάμει εὐθὺς ἀπεχώρει, καὶ ὡς ἂν ἀσφαλέ- A.C. 553 στατα τὴν λείαν διακομίσῃ ἠπείγετο, βεβουλευμένον αὐτῷ, ἐπει- I. I. 27 δὰν οἴκαδε ἵκηται, τότε δὴ εὐθὺς ὡς τὸν ἀδελφὸν στεῖλαι τὸ στράτευμα ξυλληψόμενον αὐτῷ τοῦ κινδύνου. ἀλλ' οὔτε ἐκείνῳ ἐς τέλος ἀπέβη τὰ δοκηθέντα, τῷ τε ἀδελφῷ οὐ μάλα ἤρκεσεν ἐπαμῦναι. ἤδη γὰρ αὐτῷ ἀνὰ τὴν αὐτὴν πορείαν ἐπανερχομένῳ, B μέχρι μὲν Πικηνοῦ τῆς χώρας οὐδενότι ἀντίπαλον ξυνηνέχθη. ὡς δὲ ἐνταῦθα ὁδῷ ἰὼν ἐγεγόνει, αὐτὸς μὲν περὶ τὴν Φάνον ἐστρατοπεδεύετο τὴν πόλιν. ἔστελλε δὲ εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθει, προφύλακας καὶ διοπτῆρας ἄνδρας ἐς τρισχιλίους, οὐ μόνον ἐπισκεψομένους τὰ πρόσω, ἀλλὰ γὰρ καὶ, εἴπου πολέμιοι φανεῖεν, ἀμυνουμένους. Ἀρταβάνης δὲ καὶ Οὔλδαχ ὁ Οὖννος, ἐτύγχανον γὰρ ἅμα στρατεύματι Ῥωμαϊκῷ τε καὶ Οὐννικῷ εἰς Πίσαυρον τὴν πόλιν ξυνειλεγμένοι καὶ ἐφεδρεύοντες τῇ παρόδῳ, οὗτοι δὴ οὖν, ἐπειδὴ ἐκείνους τοὺς προπορευτὰς ἐθεάσαντο ἐν αὐτῷ δὴ τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Ἰονικοῦ κόλπου καὶ τῇ κροκάλῃ πορευομένους, ὑπεκβάντες τοῦ ἄστεος, ἐσβάλλουσιν ἀθρόον ἐς C αὐτοὺς, εὖ μάλα παρατεταγμένοι, καὶ πολλοὺς μὲν τοῖς ξίφεσι

1. *ἀμφὶ αὐτὸν* R. *εὐθὺς ἀπεχώρει — οἴκαδε ἵκηται.* Plurimum h. l. ab ea recensione quam Lugd. exhibet, illa abit quam R. et Intpr. exprimunt. Nam vulg. quidem haec habet: *εὐθὺς ἀπεχώρει, βεβουλευμένον αὐτῷ, ἐπειδὰν ἀσφαλέσταια τὴν λείαν διακομίσῃ καὶ οἴκαδε ἵκηται*: quae per se spectata, vix reprehenderes. R. autem, quum praestantioris recensionis vestigia conservet, longe corruptiora exhibet, cunctis ab *ἀπεχώρει* usque ad *ἀσφαλέστατα* vocabulis omissis, aliis transpositis: *εὐθὺς τὴν λείαν διακομίσῃ ἠπείγετο ὡς ἂν καὶ οἴκαδε ἵκηται.* Interpres denique, integerrimo codice usus, sine ullo erroris periculo ad veritatem ducit, dum sic vertit: *Leuthares itaque cum ceteris circa se copiis praedam omnem quam primum secum deferre accelerabat, et domum contendere.* 3. *εὐθὺς* add. ex R. *ὡς* R., *ἐς* vulg. 6. *αὐτὴν* ins. ex. R. et Intpr. *eadem via.* 7. *Πικηνοῦ.* Sic R. et Intpr., vulg. *πυκνῆς.* Vulc. coni. *Πικένης* s. *Πευκεντίνης.* 9. *ἔστελλε* R., *ἔστειλε* vulg. 12. *ἀμυνουμένους* Cl., *ἀμυνομένους.* R. et vulg. *Οὔλδαχ* R. et Intpr., *Οὐλδάχης* vulg. 15. *δὴ οὖν* R. et Lugd., *δὲ οὖν* edd. 16. *Ἰωνικοῦ* R.

hil quidem adversi ad Picenum agrum usque accidit: cum autem eo progressus pervenisset, ipse quidem circa Fanum urbem castra metatus est; emissis etiam statim, suo more, praecursoribus et speculatoribus ad tria hominum millia, qui non solum anteriora loca explorarent, sed, sicubi hostes comparerent, profligarent: Artabanes vero et Uldach ille Hunnus, qui cum exercitu Romano pariter et Hunnico ad Pisaurum urbem collecti erant, insidiis in transitu collocatis, hi, inquam, praecursores illos conspicati, in ipso Ionici sinus littore et crepidine euntes, egressi urbe, acieque optime instructa confertim in eos irruunt, ac multos quidem gladiis caedentes trucidant; non pauci

A. C. 553 παίοντες διεχρῶντο. ἔνιοι δὲ αὐτῶν ὑπὲρ τὸ κρημνῶδες καὶ ἀπεῤ-
I. I. 27 ῥωγὸς τῆς ἠιόνος ἀναβάντες, ἔπειτα κατὰ τοῦ πρανοῦς ὑποφερόμενοι, καὶ ἐς τὴν θάλατταν κατωκάρα ἐκπίπτοντες, ἀπώλλυντο, ἐμφορούμενοι τοῦ ῥοθίου. ἐπῆρται γάρ πως ἐνταῦθα ἡ ἀκτὴ, καὶ ὥσπερ γεώλοφόν τι ἀποτελεῖ, οὐ πανταχόθεν βατόν τε καὶ ἐπίδρομον, οὐδὲ οἷον τοῖς ἐπ' ἄκρου γιγνομένοις εὐκόλους παρέχειν τὰς ἀναβάσεις, ἀλλ' ὀλισθηρὸν, ὡς τὰ πολλὰ, καὶ σηραγγῶδες καὶ ἐς τὸ βαθυνόμενον τῆς ῥηγμῖνος ἐπικεκλι-
D μένον. οὕτω δὴ οὖν τῶν πλείστων διαφθειρομένων, καθορῶντες οἱ ἄλλοι ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ, βοῇ τε ξὺν πολλῇ καὶ οἰμωγῇ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον εἰσπεσόντες, θορύβου καὶ ταραχῆς ἅπαντα ἔπλησαν, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν Ῥωμαίων ἐπελευσομένων. αὐτός τε δὴ οὖν Λεύθαρις διανίστατο ἐς παράταξιν, καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα ἐκινεῖτο· καὶ τοίνυν, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, ἐς φάλαγγα καθίσταντο, βαθεῖάν τε καὶ ἐπιμέγα παρατεταμένην. ἐν τούτοις δὲ αὐτῶν καταστάντων, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν αὐτοῖς ἕτερον ἐν νῷ τίθεσθαι παρέχοντος τοῦ καιροῦ, οἱ πλεῖστοι τῶν αἰχμαλώτων ἀφύλακτοι ἀθρόον γεγενημένοι, ἀπεχρῶντο ἐν δέοντι τῇ τῶν πολεμίων ἀσχολίᾳ· αὐτοί τε γὰρ ὡς τάχιστα διεδίδρασκον, καὶ τῶν λαφύρων ὁπόσα οἷόν τε ἦν ἐς τὰ ἐχόμενα
P. 38 φρούρια διεκόμισαν.

V. 28 γ'. Ἐπεὶ δὲ Ἀρταβάνης τε καὶ Οὔλδαχ, ᾤοντο γὰρ οὐκ ἀξιό-

2. Suid. s. v. *κατωκάρα: ἐκ τοῦ πρανοῦς ὑποφαινόμενοι*, mox *ἐμπίπτοντες*. 3. *θάλασσαν* vulg. 6. *ἐπίδρομον* R., *εὐεπίδρομον* vulg. 7. *ἀναβάσεις*. Intpr. *descensum*, Lugd. mg. *ἴσ. καταβάσεις*. 10. *ἔφευγον* R. 12. *αὐτίκα τῶν Ῥωμαίων μάλα* R. *αὐτὸς δὴ* R. 22. *Οὐάλδαχ* R. *γὰρ* ins. ex R.

cum praerupta littoris praecipitia conscendissent, in declive delati, pronique in mare provoluti, et procellis abrepti perierunt. Subrigit enim se quodammodo ea parte littus, et veluti collem quendam facit, non omni ex parte accessibilem et pervium, quique, ubi in eius summitatem ventum fuerit, nequaquam facilem praebeat descensum, sed maxima sui parte praecipitiis ad lapsum proclivibus et hiantibus obnoxium, et in profundiorem maris crepidinem vergentem. Alii itaque quamplurimos ita pereuntes conspicati, absque ullo ordine fugerunt, et cum ingenti clamore atque eiulatu ad exercitum delati perturbatione et tumultu omnia implerunt, ut iamiam ingruentibus Romanis. Leutharis vero ad proelium se comparans, omnem exercitum movebat. Illi arreptis armis aciem instruebant, densam pariter et in longum protensam. Hoc ergo pacto constitutis ipsis, neque opportuniore consilio in mentem veniente, plurimi captivi incustoditi relicti, hostium occupatione opportune usi, quam celerrime aufugerunt, et quicquid poterant spoliorum in proxima castella transtulerunt.

3. Cum vero Artabanes simul et Uldach impares sese commit-

μαχοι εἶναι, ἥκιστα ἐπεξῆγον τὸ στράτευμα, τότε δὴ οἱ Φράγ- A. C. 553
γοι διελύετο μὲν αὐτοῖς ἡ παράταξις, κατὰ σφᾶς δὲ γινόμενοι L. I. 27
καὶ γνωματεύοντες, διεγίνωσκον ὁπόσων ἐτύγχανον ἀφῃρημένοι. πρίν γε δὴ οὖν καὶ ἕτερόν τι παθεῖν, ἐδόκει αὐτοῖς ἐν καλῷ ἔσεσθαι, εἴγε ὡς τάχιστα ἐκ Φάνου τῆς πόλεως ἀναστάντες, ἴοιεν ἀνὰ τὰ πρόσω. καὶ τοίνυν αὐτίκα ἐχώρουν, ἀφέντες δὲ ἐν δεξιᾷ τὸν Ἰόνιον κόλπον καὶ ἅπασαν τὴν παράκτιόν τε καὶ ψαμαθώδη πορείαν, ἀνὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀπινναίου ὄρους ἐπορεύθησαν. οὕτω τε ἰθὺ Αἰμιλείας καὶ Ἀλπισκοτίας ἐλθόντες, μόλις τὸν Πάδον ἐπεραιοῦντο. καταλαβόντες δὲ Βενετίαν τὴν χώραν, ἐς Κένετα τὴν πόλιν κατήκοον οὖσαν σφῶν ἐν τῷ τότε ηὐλίζοντο, αὐτοῦ τε τολοιπὸν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διαιτώμε- B
νοι, ἤσχαλλόν γε ὅμως καὶ ἐδυσφόρουν, καὶ πολύ τι ὑπῆρχε διαφανὲς τῆς γνώμης τὸ ἀνιώμενον. αἴτιον δὲ ἦν, ὅτι δὴ αὐτοῖς ἐλάχιστα ἐκ τῆς λείας ἐλείπετο, καὶ ἐδόκει ἄκαρπα καὶ ἀνόνητα διαπεπονηκέναι. ἀλλ᾽ οὐ μέχρι τοῦδε μόνον αὐτοῖς τὰ τῶν δυστυχημάτων ἐχώρει. ὀλίγῳ γὰρ ὕστερον καὶ νόσος τις λοιμώδης ἔφθειρε τὰ πλήθη ἐξαπιναίως ἐπεισπεσοῦσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν μοχθηρὸν ἀποκαλοῦντες τὸν περικείμενον σφίσιν ἀέρα αἴτιον ἐκείνου τοῦ πάθους γεγενῆσθαι ἡγοῦντο. οἱ δὲ ὅτι πολέμους τε συχνοὺς καὶ ὁδοιπορίας μακρὰς διανύσαντες, ἀθρόον ἐς τὸ

3. *ὁπόσων* R., *ὁπόσα* vulg. 8. *Ἀπινναίου* R., *Ἀπιναίου* vulg. 9. *Ἄλπεις Κοττίας* Lugd. mg. Verum *Alpiscotia* Agathiae singularis numerus est. 11. *Κένετα* R., *Κενεστὰ* vulg., Intpr. *Cenedam.* *κατήκοον οὖσαν* R., vulg. *οὖσαν* post *τότε* legitur. 13. *ἤσχαλλόν τε* R. 15. Intpr. *tanta ex praeda*; f. legebat: *ἐκ τοσαύτης.* 19. *περικείμενον* R., Intpr. *circumiectorum locorum*, *παρακείμενον* vulg. 20. *ἐκείνου* R., *ἐκεῖνον* vulg.

tendo proelio censentes copias nequaquam educerent, tum Franci soluta acie in castra reversi cognoverunt quantam iacturam fecissent. Quocirca priusquam gravius aliquod damnum acciperent, visum est eis consultum, si quam citissime motis a Fano urbe castris ultra progrederentur. Statim itaque processerunt, relicto ad dextram Ionio sinu et littorali universa arenosaque via, ad radices Apennini montis iter fecerunt; atqua ita recta Aemiliam et Alpes Cottias versus euntes, aegre Padum traiecerunt. Cum vero in ditionem Venetam venissent, ad Cenetam urbem per id tempus ipsis subditam stationem habuerunt, ibi deinceps in tuto commoraturi. Dolebant tamen molesteque ferebant, et summum quendam moerorem prae se ferebant, quod ipsis perquam exiguum e praeda esset reliquum, videbanturque sibi irritos inutilesque labores perpessi. Sed non his terminis ipsorum calamitas fuit circumscripta. Paulo enim post, pestilens quidam morbus repente incidens multitudinem absumsit; et nonnulli quidem illorum ambientis aëris pravitatem incusabant, causam morbi ei adscribentes: alii vero, quod continuis bellis et longis itineribus peractis repente ad otiosam mollemque vitam essent tra-

A. C. 553 I. I. 27 ἀβροδίαιτον μετεβέβληντο, τὴν τῆς διαίτης παραλλαγὴν ᾐτιῶντο, τὴν δέ γε ὡς ἀληθῶς ἀρχήν τε καὶ ἀνάγκην τῆς συμφορᾶς οὐ C μάλα διενοοῦντο. ἦν δὲ ἄρα οἶμαι ἡ ἀδικία, καὶ τὸ περιϋβρίσθαι πρὸς αὐτῶν τά τε θεῖα ἀφειδῶς καὶ ἀνθρώπεια νόμιμα. αὐτὸς δὴ οὖν ὁ στρατηγὸς καὶ μάλα ἔνδηλος ἦν, ὅτι δὴ αὐτὸν θεήλατοι μετῆλθον ποιναί. παραπλὴξ τε γὰρ ἐγεγόνει, καὶ ἐλύττα περιφανῶς, καθάπερ οἱ ἔκφρονες καὶ μεμηνότες, κλόνος τε αὐτὸν ἐπεῖχε μυρίος, καὶ οἰμωγὰς ἀφίει βαρείας· καὶ νῦν μὲν πρηνὴς, νῦν δὲ καὶ ἐπὶ θάτερα ἐν τῷ ἐδάφει κατέπιπτεν· ἀφρῷ τε πολλῷ τὸ στόμα περιεῤῥεῖτο· καὶ τὼ ὀφθαλμὼ βλοσυρώ γεἤστην καὶ παρατετραμμένω. ἐς τοῦτο δὲ ἄρα ὁ δείλαιος ἀφῖκτο μανίας, ὥστε ἀμέλει καὶ τῶν οἰκείων μελῶν ἀπογεύσασθαι. D ἐχόμενος γὰρ ὀδὰξ τῶν βραχιόνων καὶ διασπῶν τὰς σάρκας, κατεβίβρωσκέ γε αὐτὰς ὥσπερ θηρίον διαλιχμώμενος τὸν ἰχῶρα. οὕτω δὲ ἑαυτοῦ ἐμπιπλάμενος, καὶ κατασμικρὸν ὑποφθινύθων, οἰκτρότατα ἀπεβίω. ἔθνησκον δὲ χύδην καὶ οἱ ἄλλοι, οὐδενότι καὶ ἀνιέντος τοῦ κακοῦ, ἕως ἅπαντες διεφθάρησαν. καὶ πυρετῷ μὲν οἱ πλεῖστοι πιεζόμενοι, νηφαλέοι γε ὅμως ἀπώλλυντο. ἐνίοις δὲ καὶ ἀποπληξία ἐνέσκηπτεν ἰσχυρὰ καὶ ἑτέροις καρηβαρία, καὶ παραφροσύνη ἑτέροις. ποικίλα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐπεφέρετο πάθη, ἅπαντα δὲ εἰς ὄλεθρον ἀπεκρίνετο. Λευθα-

2. τῆς συμφορᾶς add. ex R. et Intpr. *necessitatem calamitatis.* 4. τά τε θεῖα ἀφειδῶς R., ἀφειδῶς τά τε θεῖα vulg. 9. καὶ post νῦν δὲ ins. ex R. 10. βλοσυρώ R. et corr. Lugd., βλοσσυρώ vulg. 14. διαλιχμωμένος R. 15. ὑποφθινύθων R., ὑποφθιννύθων vulg. 18. πιεζόμενοι R. Lugd. (Cl.), Intpr. *degravata,* Par. πεσόμενοι, Ed. pr. πιεσόμενοι. 20. καρηβαρεῖν R. αὐτῷ R. 21. ἐπεφέρετο R. Lugd. (Cl), ἐπεφέρητο edd.

ducti, vitae immutationem in causa esse putabant. At ipsam revera originem necessariamque causam mali plane non intelligebant, quae profecto erat iniustitia, et divina pariter atque humana iura ab ipsis proculcata. Ipsum itaque ducem videre erat evidenter poenis divinitus immissis obnoxium: insania enim manifestaque rabie, instar eorum, qui mente capti furere solent, corripiebatur, multaque vertigine agitabatur, gravesque eiulatus edebat, modo pronus, modo in alterutrum latus in solum procidens, multamque ex ore spumam ciens; oculi etiam ipsi erant torvi, horrendumque in modum inversi; eo denique insaniae venerat miser, ut ne a suis quidem membris degustandis abstineret. Assidue enim mordicus brachiis suis inhaerens, et carnes dentibus convellens, eas instar ferae alicuius bestiae dilaniabat, promanantem saniem lambens, atque ita sui ipsius satur paulatimque contabescens miserrime periit. Extincti vero sunt universim etiam ceteri, nihil penitus se remittente malo, donec omnes interierunt; ac febre quidem plurimi pressi, sana tamen mente perierunt; nonnullos autem gravissima apoplexia afflixit, alios capitis gravedo,

ρίῳ μὲν οὖν καὶ τῷ οἱ ἑπομένῳ ὁμίλῳ, ἐς τόδε τύχης τὰ τῆς ἐκστρατείας ἐτελεύτα. A. C. 553 I. I. 27

δʹ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐν Βενετίᾳ ξυνέβαινε, Βουτιλῖνος P. 39 ἅτερος στρατηγὸς, τὰ μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῆς Σικελίας πολίσματά τε καὶ φρούρια σχεδόν τι ἅπαντα λυμηνάμενος, ἐπανῄει αὖθις ὡς τάχιστα ἰθὺ Καμπανίας τε καὶ Ῥώμης. ἠκηκόει γὰρ τὸν Ναρσῆν καὶ τὰς βασιλέως δυνάμεις αὐτοῦ που ἠθροῖσθαι. καὶ ἠβούλετο μὴ μέλλειν ἔτι μηδὲ ἀλᾶσθαι, ἀλλὰ παντὶ τῷ στρατῷ παραταξάμενος, τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον ἀναῤῥίψαι· ἐπεὶ καὶ μέρος τι οὐκ ἐλάχιστον καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν στρατιᾶς νόσῳ ἑαλώκει καὶ διεφθείρετο. ἤδη γὰρ τοῦ θέρους λήγοντος, καὶ τοῦ φθινοπώρου ἀρχομένου, αἱ μὲν ἄμπελοι τῷ καρπῷ ἐβρίθοντο, οἱ δὲ χήτει τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, (ἅπαντα γὰρ τῷ Ναρσῇ ἐμφρονέστατα προδιήρπαστο,) οἱ δὲ τοὺς βότρυς B ἀφαιρούμενοι, καὶ ταῖς χερσὶ διαθλίβοντες, ἐνεφοροῦντο τοῦ γλεύκους, αὐτοσχεδιάζοντες τὸν ἀνθοσμίαν. ἐνθένδε τε αὐτοῖς ἡ γαστὴρ ἐπιμέγα ἐφέρετο καὶ διέῤῥει, καὶ τὸ μέν τι αὐτῶν ἔθνησκεν αὐτίκα, ἦσαν δὲ οἳ καὶ διεγίγνοντο. πρίν γε δὴ οὖν καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι τὸ πάθος, ἐδόκει οἱ εἶναι πολεμητέα ἐς ὅ, τι ἐκβαίη. καὶ τοίνυν ἀφικόμενος ἐς Καμπανίαν, στρατοπεδεύεται οὐ πόῤῥω Καπύης τῆς πόλεως, ἀμφὶ τὰς ἄχθας τοῦ Κασουλίνου ποταμοῦ. ὃς δὴ ῥέων ἐκ τοῦ ὄρους τοῦ Ἀπιν- V. 29

4. ἕτερος R. 11. διαλώκει R. 13. R. in mg. ἦν δὲ. 14. βότρυς R., βότρυας vulg. 16. αὐτῶν R. 21. Καπύης R., Καπούης vulg.

alios delirium. Variis enim morbis laborabant, sed omnibus in perniciem desinentibus. Leutharis itaque quique eum sequebantur expeditio huiusmodi calamitosum habuit exitum.

4 Dum vero haec in Venetia contingunt, Butilinus alter dux oppidis castellisque propemodum omnibus ad Siculum fretum usque vastatis, statim quam citissime Campaniam versus et Romam se recepit. Inaudierat enim Narsetis et Imperatoris exercitus eo convenisse, et statutum erat non cunctari diutius neque animi pendere, sed in aciem instructis omnibus copiis de rerum summa decertare; quandoquidem non minima exercitus qui ei aderat pars morbo correpta interierat. Vergente enim iam aestate et autumno ineunte, vineae quidem uvis onustae erant; hi vero inopia aliarum rerum necessariarum (omnis enim commeatus per Narsetem prudentissime praereptus erat) avulsis uvis, succoque manibus expresso, musto sese ingurgitabant, odoriferum vinum, quod Graeci *ἀνθοσμίαν* vocant, ex tempore conficientes; unde vehementissimo alvi profluvio laborarunt: et nonnulli quidem eorum eo interierunt, nonnulli etiam supervixerunt. Priusquam itaque hic morbus omnes pervaderet, committendum sibi quocunque eventu proelium censebat. Quocirca cum in Campaniam venisset, castra non procul a Capua urbe fixit, ad ripas Casulini fluminis, quod quidem ex Apennino monte fluens, et per

A. C. 553 ναίου, καὶ ἀνὰ τὰ ἐκείνῃ πεδία περιελιττόμενος, ἐς τὴν I. I. 27 Τυρσηνικὴν φέρεται θάλατταν. ἐνταῦθα δὴ οὖν ἱδρύσας τὸν στρατὸν, χαράκωμά τε περιεβάλετο καρτερὸν, καὶ ἐπεποίθει C τῷ χώρῳ· ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτῷ ἐν δεξιᾷ ὑποῤῥέων ἀντ' ἐρύματος εἶναι ἐδόκει τοῦ μή τινα ἐπιέναι, καὶ τοὺς τῶν ἁμαξῶν τροχοὺς, ἃς δὴ ὡς πλείστας ἐπήγετο, στοιχηδὸν ἐς ἀλλήλους ἁρμόσας, ἐνέπηξε τὰ ὀπίσω τῷ ἐδάφει, ἄχρι καὶ ἐς τὰς πλήμνας περιχώσας, ὡς μόνα τὰ ἡμικύκλια ὑπερανέχειν καὶ προβεβλῆσθαι. τούτοις δὴ οὖν καὶ ἑτέροις ξύλοις πολλοῖς ἅπαν τὸ στράτευμα ἐρυμνώσας, ἔξοδόν τινα οὐ μάλα εὐρεῖαν καταλέλοιπεν κενὴν τῶν περιφραγμάτων, ὡς ἐκ τῆσδε αὐτοῖς ἐξείη ῥᾳδίως ᾗ βούλοιντο κατὰ τῶν πολεμίων ἐφόδους τε καὶ D ἐπανόδους ποιεῖσθαι. ὅπως δὲ ἂν αὐτῷ μηδὲ τὰ τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ ἀφύλακτα εἴη, μηδέ γε ἐνθένδε πημαίνοιτο, προκαταλαμβάνει τε αὐτὴν, καὶ πύργον τινὰ ξύλινον ἐνταῦθα τεκτηνάμενος, ἐφίστησιν ἐν αὐτῷ ἄνδρας ὁπόσους οἷόν τε ἦν μαχίμους τε καὶ ἄριστα ὡπλισμένους· ἐφ' ᾧ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀμύνεσθαι, καὶ ἀπερύκειν τοὺς Ῥωμαίους διαβησείοντας. οὕτω δὲ ἕκαστα διαθεὶς, ᾤετό οἱ τὰ παρόντα ἐν δέοντι παρεσκευάσθαι, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ δή που κεισόμενον πολέμου κατάρχεσθαι, καὶ οὐ πρότερον μάχης ἐσομένης, πρὶν ἂν ἐκείνῳ εἴη βουλομένῳ. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ ἀδελφῷ ἐν Βενετίᾳ ξυμβαίνοντα P. 40 οὔπω ἐπέπυστο, ἐθαύμαζεν δὲ ὅτι δὴ αὐτῷ κατὰ τὸ ξυγκείμενον

2. Τυρσηνὴν R. θάλασσαν R. 4. τῷ χωρίῳ R. ὁ γὰρ R., ὅ τε γὰρ vulg. διαῤῥέων R. 7. Pro τὰ ὀπ. R. τὰ ἐπισώτερα: aberravit, ut videtur, a τὰ ὀπισώτερα. 19. παρασκευάσθαι R. 21. εἴη R., ἔοι vulg. 23. ἐπέπυστο R., πέπυστο vulg.

circumiacentes campos flexuose labens, in Tyrrhenum mare fertur. Hic itaque locato exercitu, valido eum vallo munivit, natura loci fretus. Fluvius enim ipsi ad dextram labens, propugnaculi loco esse videbatur, ne quis ea ex parte adoriretur, et curruum, quorum maximam habebat vim, rotas ordine inter se consertas solo infixit, terra ad modiolos rotarum usque aggesta, ita ut circumferentiae dimidia tantum pars exstaret et promineret. His, inquam, aliisque multis stipitibus cum universum exercitum communisset: exitum quendam non valde amplum neque ullo septo obstructum reliquit, ut per eum facile liceret, si liberet, excursus in hostes et recursus facere. Ne vero pons quo fluvius erat stratus incustoditus esset, neve ea ex parte damnum acciperet, hunc etiam praeoccupat, et turre quadam lignea in eo exstructa strenuos in ea quantum fieri poterat optimeque armatos viros collocat, qui pontem e tuto propugnarent, et Romanos transitum molientes propulsarent. His itaque singulis ita dispositis, omnia quam optime comparata censebat; tanquam in ipsius potestate futurum esset, bellum inchoare, neque prius proelium committi posset, quam ipsi liberet. Porro quae fratri suo in Venetis acciderant, nec-

τὸ στράτευμα οὐκ ἐπεπόμφει· καὶ ὑπετόπαζεν, ὡς οὐκ ἂν ἐς A. C. 553 τοσοῦτον ἐμέλλησεν, εἰ μή τι αὐτοῖς ξυνηνέχθη δεινὸν καὶ ἀντί- I. I. 27 ξουν· πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἄνευ περιέσεσθαι τῶν πολεμίων ἡγεῖτο, ἅτε δὴ τῷ πλήθει καὶ ὣς ὑπερβάλλων. ἐς τρεῖς γὰρ αὐτῷ μάλιστα μυριάδας μαχίμων ἀνδρῶν ἡ λειπομένη στρατιὰ ξυνετάττετο· ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων δύναμις μόλις ἐν ὀκτωκαίδεκα χιλιάσιν ἐτύγχανεν οὖσα.

έ. Αὐτός τε δὴ οὖν ὧδέ πως ἄριστα εἶχε προθυμίας, καὶ ἅπαντι τῷ στρατῷ παρεκελεύετο γιγνώσκειν, ὡς ὁ παρὼν ἀγὼν οὐκ ἐπὶ σμικρῷ τινι χωρήσει, „ἀλλ' ἢ καθέξομεν," ἔφη, B „τὴν Ἰταλίαν, οὗ δὴ καὶ ἕκατι ἀφικόμεθα, ἢ λελείψεται ἡμῖν ἅπασιν ἀκλεῶς ἐνθάδε τεθνάναι. οὐκοῦν τόδε ἡμᾶς, ὦ γενναῖοι, ἀντ' ἐκείνου ἑλέσθαι προσήκει, ἐξὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷ πολέμῳ γιγνομένους, ἀπόνασθαι ὧν ἐφιέμεθα." Βουτιλῖνος μὲν οὖν ταῦτά τε καὶ τὰ τοιάδε παραινῶν τοῖς πλήθεσιν οὐκ ἀνίει. οἱ δὲ ἐπεῤῥώννυντο ταῖς ἐλπίσι, καὶ τὰ ὅπλα, ὥς πη ἑκάστῳ φίλον, παρεσκευάζοντο. ὡδὶ μὲν γὰρ πελέκεις ἐθήγοντο πολλοί, ὡδὶ δὲ τὰ ἐπιχώρια δόρατα, οἱ ἄγγωνες, ἑτέρωθι δὲ τῶν ἀσπίδων αἱ διεῤῥωγυῖαι πρὸς τὸ ἐνεργὸν μετεποιοῦντο, καὶ ῥᾳδίως αὐτοῖς ἅπαντα παρεσκεύαστο. λιτὴ γὰρ C τοῦδε τοῦ ἔθνους ἡ ὅπλισις, καὶ οἵα οὐ τεχνιτῶν δεῖσθαι ποικίλων, ἢ μόνον ὑπ' αὐτῶν οἶμαι τῶν χρωμένων διακοσμεῖσθαι,

3. ἐκείνων R., ἐκείνου vulg. et Intpr. 11. δὴ καὶ ἕκ. R., δὴ ἕκ. vulg. ἐνθάδε τεθν. R., Intpr. *hic moriemur*, τὸ τεθν. vulg. 17. ξυνεσκευάζοντο R. 19. διεῤῥωγυῖαι R., διεῤῥαγυῖαι vulg. 23. f. καὶ μ.

dum inaudierat; mirabatur vero quod ei copias suas, uti inter ipsos convenerat, non misisset, suspicioque ipsi incidebat, non tam diu tardaturas fuisse, nisi eis aliquid sinistri adversique accidisset: nihilominus tamen etiam sine illis victoriam se ab hostibus reportaturum censebat; quippe qui vel sic copiarum multitudine esset superior. Qui enim ipsi reliquus erat exercitus ad triginta bellatorum millia accedebat, Romanorum vero exercitus vixdum erat millium octodecim.

5. Quocirca et ipse quam optime animatus erat et universum exercitum hortabatur, non de exigua aliqua re eo proelio decernendum esse, „sed aut Italiam, inquit, cuius causa venimus, obtinebimus, aut hoc unum iamiam nobis reliquum erit, ut omnes inglorii moriamur. Illud itaque nos potius, viri fortes, quam hoc, velle debemus; cum in nostra manu sit positum, si strenui esse velimus, quae optamus consequi." Butilinus itaque hisce aliisque verbis multitudinem hortari non desistebat. Hi vero bona spe fulti, arma ut cuique visum erat apparabant. Alibi enim secures multae acuebantur, alibi patria hastilia, quae ipsi angones vocant, alibi scuta confracta, ut usui essent, reficiebantur, facileque ipsis omnia instruebantur. Vilis enim est et neglecta huius nationis armatura quaeque variis opificibus non indigeat; sed facile ab ipsis, qui ea utuntur, si quid forte

A. C. 553 εἴ καί τι διαφθαρείη. θωράκων μὲν γὰρ καὶ κνημίδων ἀγνῶ-
I. I. 27 τες τυγχάνουσιν ὄντες, τὰς δὲ κεφαλὰς οἱ μὲν πλεῖστοι ἀσκε-
πεῖς ἔχουσιν, ὀλίγοι δὲ καὶ κράνη ἀναδούμενοι μάχονται· γυ-
μνοὶ δὲ τὰ στέρνα εἰσὶ καὶ τὰ νῶτα μέχρι τῆς ὀσφύος, ἐνταῦθα
δὲ ἀναξυρίδας, οἱ μὲν λινᾶς, οἱ δὲ καὶ σκυτίνας διαζωννύ-
μενοι τοῖς σκέλεσι περιαμπίσχονται. ἵπποις δὲ ἥκιστα χρῶνται,
πλὴν σφόδρα ὀλίγων, ἅτε δὴ αὐτοῖς τὸ πεζομαχεῖν σύντρο-
φόν τε ὂν καὶ πάτριον καὶ ἄριστα μεμελετημένον. ξίφος δὲ τῷ
μηρῷ, καὶ ἀσπὶς τῇ λαιᾷ πλευρᾷ παρηώρηται. καὶ τοίνυν τόξα
D ἢ σφενδόνας ἢ ἄλλα ἅττα ἑκηβόλα ὅπλα οὐκ ἐπιφέρονται, ἀλλὰ
πελέκεις γὰρ ἀμφιστόμους καὶ τοὺς ἄγγωνας, οἷς δὴ καὶ τὰ πλεῖστα
κατεργάζονται· εἰσὶ δὲ οἱ ἄγγωνες δόρατα οὐ λίαν σμικρά, οὐμεν-
οῦν ἀλλ' οὐδὲ ἄγαν μεγάλα, ἀλλ' ὅσον ἀκοντίζεσθαί τε, εἴπου δε-
ήσοι, καὶ ἐς τὰς ἀγχεμάχους παρατάξεις πρὸς τὰς ἐμβολὰς ἐφι-
κνεῖσθαι. τούτων δὲ τὸ πλεῖστον μέρος σιδήρῳ πάντοθεν περιέχε-
ται, ὡς ἐλάχιστόν τι διαφαίνεσθαι τοῦ ξύλου, καὶ μόλις ὅλον
τὸν σαυρωτῆρα· ἄνω δὲ ἀμφὶ τὸ ἄκρον τῆς αἰχμῆς καμπύλαι
V. 30 τινὲς ἀκίδες ἐξέχουσιν ἑκατέρωθεν ἐξ αὐτῆς δήπου τῆς ἐπιδο-
ρατίδος, ὥσπερ ἄγκιστρα ὑπογναπτόμενα, καὶ ἐς τὰ κάτω
P. 41 νενεύκασι. καὶ οὖν ἀφίησι τυχὸν ἐν συμπλοκῇ τοῦτον δὴ τὸν
ἄγγωνα Φράγγος ἀνήρ. καὶ εἰ μὲν σώματί που ἐγχρίψειεν,
εἰσδύεται μὲν εἴσω, ὥσπερ εἰκός, ἡ αἰχμή, οὔτε δὲ αὐτὸν τὸν
βληθέντα οὔτε ἄλλον τινὰ ἐρύσαι ῥᾳδίως ἔνεστι τὸ δόρυ. εἴρ-

13. δεήσῃ R. 14. ἐφικνεῖσθαι R., ἀφικνεῖσθαι vulg. 19. ἄγγιστρα vulg. ὑπογναπτόμενα R., Intpr. *coarcuatae*, ὑπογαμπτόμενα vulg., ὑπογγαμπτόμενα Lugd. 1. m. 23. οὔτε ἄλλον τινὰ add. R., Intpr. *neque alius quisquam.*

fractum fuerit, refici potest. Loricas enim et ocreas non norunt. Capita plerique eorum non muniunt, pauci vero galeis tecti pugnant. Pectoribus et tergoribus ad lumbos usque sunt nudis, inde braccis sive femoralibus alii lineis, alii coriaceis cincti, tibias cooperiunt. Equis vero non utuntur, nisi admodum paucis, quippe qui ad pedestrem pugnam, quae ipsis familiaris patriaque est, optime sint exercitati. Ensis femori, et scutum sinistro lateri appendet: arcubus aut fundis, vel aliis telis, quae eminus iaciuntur, non utuntur; sed ancipitibus securibus et angonibus, quibus praecipue rem gerunt. Sunt vero angones hastae quaedam neque admodum parvae, neque admodum magnae, sed et ad iactu feriendum, sicubi opus fuerit, et ubi cominus collato pede confligendum est impetusque faciendus, accommodatae. Hae pleraque sui parte ferro sunt obductae, ita ut perparum ligni a laminis ferreis nudum conspiciatur, atque adeo vix tota imae hastae cuspis; supra vero ad extremitatem spiculi, adunci quidam mucrones utrinque prominent, ex ipso spiculo instar hamulorum reflexi, et deorsum vergentes. In conflictu itaque Francus miles hunc angonem iacit; quod telum si corpori inflictum fuerit, adigitur qui-

γουσι γὰρ αἱ ἀκίδες ἔνδον ἐνεχόμεναι τῇ σαρκὶ, καὶ πικροτέ- A. C. 553
ρας ἐπάγουσαι τὰς ὀδύνας, ὥστε εἰ καὶ μὴ καιρίαν τὸν πολέ- I. I. 27
μιον τρωθῆναι ξυνενεχθείη, ἀλλὰ ταύτῃ γε διαφθαρῆναι. εἰ
δέ γε ἐς ἀσπίδα παγείη, ἀποκρέμαται μὲν αὐτίκα ἐξ αὐτῆς,
καὶ ξυμπεριάγεται, συρομένου ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ ἀπολήγοντος·
ὁ δὲ βληθεὶς οὔτε ἐξελκύσαι τοῦτο δὴ δύναται τὸ δόρυ διὰ
τὴν εἴσδυσιν τῶν ἀκίδων, οὔτε ξίφει διατεμεῖν, τῷ μὴ ἐφι- B
κνεῖσθαι τοῦ ξύλου, ἀλλὰ τὸν σίδηρον παρατετάσθαι. ἐπειδὰν
δὲ τοῦτο ἐσίδοι ὁ Φράγγος, ὁ δὲ ἀθρόον ἐπιβὰς τῷ ποδὶ καὶ
ἐμπατήσας τὸν σαυρωτῆρα, καταβρίθει τὴν ἀσπίδα καὶ κατάγει,
ὡς ὑποχαλάσαι τὴν τοῦ φέροντος χεῖρα, καὶ γυμνωθῆναι τὴν
κεφαλὴν καὶ τὸ στέρνον. τότε δὴ οὖν αὐτὸν ἄφρακτον ἐκεῖνος
ἑλὼν ῥᾳδίως ἀπόλλυσιν, ἢ τὸ μέτωπον πελέκει πατάξας, ἢ δό-
ρατι ἑτέρῳ τὴν φάρυγγα διελάσας. τοιαύτη μὲν τοῖς Φράγγοις
ἡ ὅπλισις, καὶ ἐν τοῖσδε τὰ ἐς τὸν πόλεμον παρεσκευάζοντο.

ς'. Ναρσῆς δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπειδὴ ταῦτα
ἐγνώκει, αὐτίκα ὅγε ἅπαντι τῷ στρατῷ ἄρας ἐκ τῆς Ῥώμης, C
στρατοπεδεύεται οὐ πόῤῥω τῶν πολεμίων, ἀλλ' ὅσον πατάγου
τε ἀκούειν, καὶ διορᾶν τὸ χαράκωμα· οὕτω δὲ τῶν στρατευ-
μάτων ἀλλήλοις ἀναφανέντων, πολλὴ μὲν ἑκατέρωθεν ὑπῆρχεν

1. ἐνεχόμεναι τῇ σαρκὶ. Intpr. *cervice latius haerens* (?). 2. Intpr. legebat ἐπάγουσι: *affert*. 4. ἐς om. R. 5. συρομένου R., συρομένη vulg. 6. οὔτε ἐξελκύσαι R. (Cl.), οὔτε ξυνελκύσαι vulg. 9. ἐνίδοι R. 12. αὐτὸν add. ex R., Intpr. *hostem*. 16. ὁ add. ex R.

dem intro, uti verisimile est, cuspis, neque is qui ictus est neque alius quisquam facile telum evellere potest; obstant enim acuminati illi hamuli altius carni inhaerentes, et acerbos cruciatus excitant, adeo ut etiam si hostem nequaquam letale vulnus accepisse contingat, ex eo tamen intereat. Si vero scuto impactum fuerit, statim ex eo propendet, et circumagitur, infima sui parte solum verrens et versans. Is vero qui ictus est, neque telum scuto evellere valet, hamulis mordicus inhaerentibus, neque ense amputare, quod nimirum ad lignum pertingere non possit, ferreis laminis, quibus id obductum est, obsistentibus; quod simulac viderit Francus, confestim pede insultat, et proculcans imam hastam, scutum pondere sui corporis deprimit, ita ut, gestantis manu sese nonnihil laxante ac remittente, caput et pectus nudentur. Tum ille nudum hostem neque munitum nactus facile trucidat, sive securi frontem feriens, sive alia hasta iugulum traiiciens. Ac talis quidem est Francorum armatura, atque ita ad proelium apparabantur.

6. Narses vero Romani exercitus praetor ubi haec cognovit, statim et ipse universo exercitu Roma educto, non procul ab hostibus castra locat, sed unde et strepitus exaudiri et vallum conspici posset. Hoc itaque modo cum duo exercitus in mutuum conspectum venissent, accurate utrinque acies instruebantur, praesidiaque et excubiae locabantur, et duces ordines militares obibant. Spes vero et metus,

A. C. 553 παράταξις, πολλαὶ δὲ φρουραὶ, καὶ ἀγρυπνίαι, καὶ τῶν στρα-
l. 1. 27 τηγῶν ἀνὰ τὰ πλήθη περινοστήσεις· ἐλπὶς δὲ καὶ δέος καὶ παλιμβολία, καὶ ὅσα τοῖς περὶ μεγάλων ἀγωνιουμένοις παράλογα ἐγγίγνεται πάθη, ἄλλοτε ἄλλοις ἐπεφοίτα· τὰ δὲ τῆς Ἰταλίας πολίσματα μετέωρα ἦν ἅπαντα καὶ δεδονημένα, ἐφ' οὓς ἂν καὶ χωρήσοιεν ἀμφιγνοοῦντα. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Φράγγοι τὰς ἐχομένας κώμας δῃοῦντες, τὰ ἐπιτήδεια σφίσιν ἀναφανδὸν διε-
D κόμιζον. Ναρσῆς δὲ τοῦτο ἰδὼν, αἶσχος οἰκεῖον ἡγεῖτο καὶ ἐχαλέπαινεν, εἴγε ἐξείη τοῖς τῶν δυσμενῶν ἀχθοφόροις οὕτω δή τοι ἀνειμένους ἐγγύτατα διαπορεύεσθαι, ὥσπερ οὐδενότι ἀντίπαλον θεωμένοις. ἐδόκει οὖν αὐτῷ οὐκ ἐπιτρεπτέα τολοιπὸν, ἀλλὰ παντὶ σθένει διακωλυτέον. Χαράγγης δέ τις ἀνὴρ Ἀρμένιος, ἐνηρίθμητο μὲν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ταξιάρχοις, ἀνδρειότατος δὲ ἦν ἐς τὰ μάλιστα καὶ φρενήρης, καὶ ἐν δέοντι φιλοκίνδυνος. τούτῳ δὴ οὖν τῷ Χαράγγῃ (ἵδρυτο γὰρ ἀμφὶ τὸ τέρμα τοῦ στρατοπέδου πλησιαίτατα τῶν πολεμίων ἐσκηνωμένος,) παρακελεύεται ὁ Ναρσῆς ἐπιέναι τοῖς ἁμαξελάταις, καὶ
P. 42 σίνεσθαι αὐτοὺς καθ' ὅ, τι ἂν δύναιτο, ὡς ἂν μηκέτι χιλὸν διακομίζειν τολμῷεν. καὶ ὃς ἀθρόον ἐξιππασάμενος ἅμα ὀλίγοις τοῦ ἀμφ' αὐτὸν τάγματος, τὰς μὲν ἄλλας ἁμάξας ἀφαιρεῖται, καὶ τοὺς ἄγοντας κτείνει· μίαν δέ τινα αὐτῶν χόρτῳ σεσαγμένην

2. παλιμβολία R., παλιμβολίαι Lugd. 1. m. et Suid. s. v., idque explicat: ἡ εὐμετάβλητος γνώμη. Lugd. corr. παλιμβουλίαι, quod vulg. exhibet. 3. ἀγωνιζομένοις R. 5. ἐφ' οἷς R. 9. οὕτω δή τοι R., οὕτω δή τι vulg. 12. Χαράγγης R. et Intpr. hic et mox. Vulg. Χαναράγγης, quod, puto, memoria ex Procopii Persicis suppeditabat scribenti, immemori ibi dignitatis nomen esse. 16. ἐσκηνωμένος R., ἐσκηνημένος vulg. 19. ἐξιππάσας R.

variaeque animorum fluctuationes, et quicunque affectus inopinati de rebus magnis decertaturis suboriri solent, nunc hos nunc illos incessebant. Omnia vero Italiae oppida dubia suspensaque haerebant, cui tandem parti cederent. Interea Franci proximos vicos vastantes, commeatum transvehebant. Quod ubi animadvertit Narses, ad suum dedecus hoc pertinere censebat molesteque ferebat, si hostium calones ita libere loca quam maxime vicina pertransirent, perinde ac si nullum hostem vidissent. Visum itaque ei non est amplius id ferendum, sed omnibus viribus prohibendum. Charanges vero, vir quidam Armenius, Romanis tribunis accensus erat, strenuus inprimis et prudens et in adeundis periculis moderate audax. Huic itaque Charangi (erant enim eius tentoria in extremis castris quam proxime hostium fixa,) mandat Narses ut in curruum vectores impetum faceret, eisque quantum posset noceret, ne amplius pabula transvehere auderent. Ipse vero confestim paucis e sua legione equitibus secum ductis, reliqua quidem plaustra intercipit et vectores trucidat. E qui-

ἀγρίῳ τε καὶ γεγηρακότι, προσάγει τῷ πύργῳ, ὃν δὴ ἐπὶ τῆς A. C. 553 γεφύρας οἱ Φράγγοι ἐτύγχανον ἐξειργασμένοι, ᾗπέρ μοι εἴρη- I. I. 27 ται πρότερον. καὶ οὖν ἐνταῦθα προσπελάσας τὴν ἅμαξαν, πῦρ ἐμβάλλει τῷ χόρτῳ, μεγίστης δὲ φλογὸς ἐξαπίνης ἀρθείσης, ῥᾳδίως ἅπασα ἡ τύρσις ἐνεπίμπρατο, ἅτε δὴ ξύλοις ἐσκευασμένη. οἱ δὲ ἄνδρες τῶν βαρβάρων ὁπόσοι ἐπὶ φρουρᾷ ἐτετάχατο, ἐπειδὴ ἀμύνεσθαι οὐκ ἠδύναντο, ἀλλ' ἤδη που καὶ αὐτοὶ πυρπολεῖσθαι ἤμελλον, ἔγνωσαν μεθεῖναι τὸ χωρίον, καὶ B οἱ μὲν μόλις ἐνθένδε διεκπεσόντες ἐπὶ τὸ σφῶν στρατόπεδον καταφεύγουσιν· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῆς γεφύρας ἐγκρατεῖς ἐγεγένηντο. Τούτων δὲ οὕτω ξυνενεχθέντων, αὐτίκα οἱ Φράγγοι ταραχῆς, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐνεπίμπλαντο, καὶ πρὸς τὰ ὅπλα ἐχώρουν. σφαδάζοντες τῷ θυμῷ καὶ λυττῶντες, κατέχειν τε ἐν ἑαυτοῖς τὰ φρονήματα οὐκ ἠδύναντο, ἀλλὰ τολμητίαι γε ἦσαν πέρα τοῦ μετρίου καὶ θαῤῥαλέοι, ὡς μηκέτι ἠρεμεῖν ἐθέλειν μήδε διαμέλλειν, ἀλλ' αὐθημερὸν παρατάττεσθαι· καὶ ταῦτα V. 31 προειρημένον αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἀλαμανικῶν μάντεων, μὴ δεῖν ἐκείνης τῆς ἡμέρας διαμάχεσθαι, ἢ γιγνώσκειν ὡς ἄρδην ἅπαντες ἀπολοῦνται. οἶμαι μὲν οὖν εἰ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἢ καὶ καθ' ἑτέραν ἡ ξυμβολὴ ἐγεγόνει, πάντως ἂν τοῦτο ἐκεῖνο ἐπεπόνθεσαν, C ὅπερ καὶ ἐν τῷ τότε ἀπέβη. οὐ γάρ δή που ἡ τῆς ἡμέρας ἐναλλαγὴ ἀπέχρησεν ἂν αὐτοῖς ἐς τὸ μὴ οὐχὶ ποινὰς ἀπο-

1. Suid. s. v. σεσαγμένην: παρεισάγει. 4. ἐξαπίνης R., ἐξαπιναίως vulg. 10. ἐγκρατεῖς add. ex R., Intpr. *Romani e vestigio ponte potiuntur*; addit igitur εὐθὺς. Vulc. coni. κύριοι. 12. ἐνεπίμπλαντο R., ἀνεπίμπλαντο vulg. 16. διαμέλλειν R., διαμέλειν vulg. 20. πάντες R. 22. μὴ οὐχὶ R., μὴ οὐ vulg.

bus plaustris unum multo rurali aridoque foeno onustum turri admovet, quam Franci in ponte exstruxerant, cuius supra mentionem feci. Hoc itaque plaustro ita ad turrim admoto, ignem foeno immittit. Ingenti vero flamma repente sublata, facile universa turris utpote lignea conflagravit. Tum barbari quotquot in eius praesidio erant collocati, cum eam tueri non possent, ipsique incendio illo perituri viderentur, stationem deserendam censuerunt; ac difficulter quidem inde delapsi, ad exercitum ipsorum confugerunt; Romani vero ponte potiuntur. His ita peractis Franci statim tumultu, uti par erat, pleni ad arma convolant, frementes ira et rabidi, et summa animi impotentia correpti, ultraque modum audaces et praefidentes non ultra quiescendum sibi censebant, neque cunctandum, sed eo ipso die proelium committendum; quantumvis Alemannici vates praedixissent illo die confligendum non esse, aut scirent se ad unum omnes perituros. Ego vero ita existimo, etiam si postridie aut alio ab hoc die proelium commissum fuisset, eundem plane, qui tunc fuit, eventum futurum fuisse. Neque enim unius diei immutatio hoc effecisset, quo minus impietatis suae poenas luerent, Ceterum sive hoc ita evenerit, sive etiam for-

A.C. 553 τίσαι ὧν ἐτύγχανον ἠσεβηκότες. πλὴν ἀλλ' ὅμως εἴτε οὕτω
I. I. 27 ξυμβὰν, εἴτε καὶ ἴσως τῶν Ἀλαμανικῶν χρησμολόγων ὅτῳ δὴ οὖν τρόπῳ τὰ ἐσόμενα ἐπιφρασαμένων, οὐ κενὸν τοῖς πολλοῖς οὐδὲ ἀτελεύτητον ἔδοξεν εἶναι τὸ μάντευμα. ὅπως δὲ τῶν ἐφεξῆς ἕκαστα ἐπράχθη, αὐτίκα ἐς τὸ ἀκριβὲς ὡς οἷόν τέ μοι λελέξεται.

ζ. Ὁ μὲν γὰρ τῶν Φράγγων λεὼς ὧδέ πως εἶχεν ὁρμῆς, καὶ ἤδη αὐτοῖς τὰ ὅπλα μετεκεχείριστο. ἐξώπλισε δὲ καὶ ὁ Ναρσῆς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ὑπεξῆγε τοῦ στρατοπέδου, ἐφ' ᾧ ἐν μεταιχμίῳ γενέσθαι, οὗπερ ἔδει αὐτοὺς ἐς φάλαγγα κα-
D ταστῆναι. ἐν ᾧ δὲ τὸ στράτευμα ἐκεκίνητο, καὶ ἤδη ὁ στρατηγὸς τῷ ἵππῳ ἐπεβεβήκει, ἀγγέλλεταί οἱ, ὡς Ἔρουλός τις ἀνὴρ, οὐ τῶν πολλῶν παρ' αὐτοῖς καὶ διαλανθανόντων, ἀλλ' εὐπατρίδης ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἀρίδηλος, ἕνα τῶν οἰκείων θεραπόντων ἀπεκτονὼς εἴη οἰκτρότατα ἐφ' ὁτῳοῦν καὶ σφαλέντα. αὐτίκα δὴ οὖν ἐπισχὼν τῷ ῥυτῆρι τὸν ἵππον, παράγει ἐς μέσον τὸν ἀνδροφόνον, ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐπὶ τὸν πόλεμον ἰέναι πρὶν ἀπολυμήνασθαι καὶ ἀφαγνίσαι τὸ μίασμα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ πυνθανομένῳ τὸ πραχθὲν ἀνωμολόγει ὁ βάρβαρος καὶ οὐκ ἀνήνετο, τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ ἐφετὸν εἶναι ἔφασκε τοῖς κεκτημένοις
P. 43 τοὺς σφετέρους δούλους ᾗ βούλονται μετιέναι, ὅτι τε καὶ οἱ ἕτεροι, εἰ μὴ σωφρονοῖεν, ἀλλὰ γὰρ καὶ οἵδε παραπλήσια πείσονται· ἐπειδὴ οὖν ὥσπερ οὐ μεταμέλον αὐτῷ τῆς παροι-

8. αὐτοῖς R., αὐτῷ vulg. 12. ἐπιβεβήκει R. 19. ἐφετὸν emendavi: nam ἐφιέναι inter alia ab optimis scriptoribus pro *permittere* ponitur. Intpr. *licere asserebat.* ἐφιτὸν R., ἐφικτὸν vulg. 22. παραπλήσια R., παραπλήσιον vulg.

tasse Alemannicis vatibus quocunque tandem modo futura praedicentibus, certe non vanum neque irritum id vaticinium multis est visum. Quo pacto autem deinceps reliqua gesta sint, accurate statim, quoad eius fieri poterit, dicentur.

7. Franci itaque ita animis aestuabant, et iam arma corripuerant. Narses etiam suos armavit castrisque eduxit, donec ad medium inter duos exercitus spatium venisset, ubi oportebat eos in aciem disponi. Interea vero dum exercitus movet, et iam praetor equum conscenderat, nuntiatur ipsi, Herulum quendam non e multis inter ipsos, neque obscurum, sed nobilem inprimis illustremque virum, quendam e domesticis suis servis, quod aliqua in re deliquisset, miserrime interfecisse. Statim itaque adductis habenis equum sistens, homicidam in medium producit, tanquam fas non esset proelium adire, nisi caede expiata. Interrogatus ergo ab eo barbarus, cum factum fateretur neque inficias iret, immo e contrario assereret, liberam dominis esse potestatem de servis suis pro suo arbitrio decernendi, ut et alii scirent, nisi officium facerent, similiter secum actum iri: cum itaque veluti nulla caedis perpetratae poenitudine ductus, pervicax

νίας, θρασύς γε ἦν ἔτι καὶ ὑψαγόρας καὶ λίαν φρονοῦντι ἐῴκει, A. C. 553 παρακελεύεται ὁ Ναρσῆς τοῖς δορυφόροις ἀποκτεῖναι τὸν ἄν- I. I. 27 δρα. καὶ ὁ μὲν ξίφει τὴν λαπάραν διατορηθεὶς ἐτεθνήκει. ὁ δὲ τῶν Ἐρούλων ὅμιλος, οἷα δὴ βάρβαροι, ἠνιῶντο καὶ ἐχαλέπαινον, καὶ ἀπόμαχοι ἔσεσθαι διενοοῦντο. ὁ δὲ Ναρσῆς οὕτω πως τὸ τῆς μιαιφονίας ἄγος ἀποδιοπομπησάμενος, καὶ τῶν Ἐρούλων ὀλίγα φροντίσας, ἐχώρει ἀνὰ τὴν παράταξιν, ἀνειπὼν ἐν κοινῷ καὶ ἀνα- B βοήσας, ὡς ὅ γε βουλόμενος τῆς νίκης μεταλαχεῖν, ξυνεπέσθω. οὕτω δή τι ἄρα διαφανῶς ἐπεποίθει τῇ τοῦ κρείττονος ἐπικουρίᾳ, καὶ ὡς ἐπὶ προδιεγνωσμένοις ἐφοίτα. Σίνδουαλ δὲ, ὁ τῶν Ἐρούλων ἡγεμὼν, αἰσχρόν τι εἶναι ἡγεῖτο καὶ ἀγεννὲς, εἴ γε πολέμου τοσούτου ξυνεστηκότος, αὐτός τε καὶ ὁ ἀμφ' αὐτὸν στρατὸς λειποταξίου ἁλοῖεν, δόξοιέν τε τῷ μὲν ἔργῳ δεδιέναι τοὺς πολεμίους, σκῆψιν δέ τινα καὶ προκάλυμμα τῆς δειλίας τὴν περὶ τὸν τεθνεῶτα εὔνοιαν πεποιῆσθαι. οὔκουν ἠρεμεῖν ἀνασχόμενος ἐσήμαινε τῷ Ναρσῇ ἀναμένειν, ὡς καὶ αὐτῶν ὅσον οὔπω παρεσομένων· ὁ δὲ, μενετέα μὲν οὐκ ἔφη, μελήσειν δὲ ὅμως αὐτῷ ὅπως ἂν ἐν δέοντι καὶ οἵδε τάξαιντο, εἰ καὶ ὀλίγῳ ὕστερον τύ- C χοιεν ἀφιγμένοι· οἱ μὲν οὖν Ἔρουλοι εὖ μάλα ἐξωπλισμένοι, ἐπορεύοντο βάδην ἐν κόσμῳ.

η'. Ναρσῆς δὲ ἐπεὶ ἐν τῷ χώρῳ ἐγεγόνει, οὗ δὴ συμπλέκεσθαι ἔμελλεν, αὐτίκα ἐς φάλαγγα καθίστη τὸν στρατὸν καὶ

1. φρονῶντι R., Lugd. pro φονῶντι corr. in mg. φρονοῦντι. Vulc. praefert φονῶντι. 5. ἀπόμαχοι — οὕτω πως om. R. 7. ἀναβοήσας R., βοήσας vulg. 12. Suid. s. v. λειποταξίου: αὐτός γε καὶ. 13. δόξοι R. 18. τετάξαιντο R.

et iactabundus, et caedem spiranti similis permaneret, Narses lictoribus, ut eum interficiant, mandat; atque is quidem ense ilia perfossus, interiit. Herulorum vero turba, utpote barbari, dolebant molesteque id ferebant, et a proelio se subducere statuebant. Narses vero, hoc pacto caede expiata, et de Herulis parum sollicitus, in aciem progressus, edixit universae multitudini et proclamavit, ut quicunque victoriae particeps esse vellet, una secum sequeretur; usque adeo ille aperte divini numinis auxilio erat fretus, et veluti ad rem antea diiudicatam accedebat. Sindual autem Herulorum dux turpe quiddam et generoso animo indignum censebat, si tanto proelio utrinque instructo, ipse pariter et sui defectionis insimularentur; et viderentur re quidem ipsa hostes reformidasse; formidinem vero suam praetextu benevolentiae erga mortuum palliasse. Nequaquam itaque conquiescere sustinens, Narseti significat, operiatur se, utpote iamiam cum suis adventurum. Narses vero se quidem non praestolaturum respondit, curaturum tamen, ut et ipsi suo in acie loco ordinentur, etiamsi paulo serius advenerint. Heruli itaque optime armati, bonoque ordine ocius procedebant.

8. Narses autem cum ad locum pervenisset, ubi committendum

A. C. 553 διέταττεν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἑκατέρωθεν ἐπὶ τῶν ἄκρων ἐτετά-
I. I. 27 χατο, δοράτια φέροντες καὶ πέλτας, τόξα τε καὶ ξίφη πα-
ρῃωρημένα· ἦσαν δὲ οἳ καὶ σαρίσσας ἐκράτουν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ
τοῦ δεξιοῦ κέρως εἱστήκει. Ζανδαλᾶς τε, ὁ τῶν ὀπαδῶν ἐπι-
στάτης, τοῦ τε θητικοῦ καὶ οἰκετικοῦ ὁπόσον οὐκ ἀπόλεμον ἦν,
ἀλλὰ καὶ οἵδε παρῆσαν. ἐπὶ θάτερα δὲ οἱ ἀμφὶ Βαλεριανὸν
τε καὶ Ἀρταβάνην, προστεταγμένον αὐτοῖς ὑποκρύπτεσθαι
D πρὸς βραχὺ ἀνὰ τὰ λάσια τῆς νάπης, καὶ ἐπειδὰν εἰσβάλλοιεν
οἱ πολέμιοι, τότε δὴ ἀθρόον αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐπιέναι,
καὶ ἀμφιβόλους ποιεῖσθαι. ἅπασαν δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ὁ πε-
V. 32 ζὸς εἶχεν. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ μετώπου οἱ πρωτοστάται
θώρακας ποδήρεις ἐνειμένοι καὶ κράνη καρτερώτατα τὸν συνα-
σπισμὸν ἐπεποίηντο· ἑξῆς δὲ οἱ ἄλλοι ἐς βάθος ἀλλήλοις ἐνέκειντο,
ἕως εἰς τοὺς οὐραγοὺς ὁ ξυλλοχισμὸς ἐτελεύτα· τὸ δὲ ψιλὸν ἅ-
παν καὶ ἑκηβόλον, ὄπισθεν περιέθει καὶ ἀνέμενεν τὸν καιρὸν, ἡνί-
κα δέοι ἀκροβολίζεσθαι. ἀπεκέκριτο δὲ τόπος τοῖς Ἐρούλοις, τῆς
P. 44 φάλαγγος τὸ μεσαίτατον, καὶ ἦν ἔτι κενὸς, οὐ γάρ πω ἐκεῖ-
νοι παρῆσαν. ἐν τούτῳ δὲ ἄνδρες δύο τῶν Ἐρούλων, ἐτύγ-
χανον γὰρ ἤδη ηὐτομοληκότες παρὰ τοὺς πολεμίους ὀλίγῳ ἔμ-
προσθεν, ὡς καὶ ἀγνοεῖν δή που τὰ ὕστερον τῷ Σίνδουαλ βε-

1. ἐτετάχατο R., τετάχατο vulg. 6. Pro οἱ R. καί. 8. εἰσβάλλοιεν R., εἰσβάλοιεν vulg. 11. μὲν add. R. ἐπὶ μετ. R. Post πρωτοστάται addit Intpr. *quibus ad bellum erat cum Romanis inita societas.* 12. ἐνειμένοι Lugd. mg. (Cl), vulg. ἐνημμένοι, R. corr. in mg. ἐνημένοι. 13. ἐνέκειντο R. Lugd., ἀνέκειντο edd. 14. οὐραγοὺς R., Intpr. *ad postremos usque*, vulg. ἀγρούς. ὁ ξυλλοχισμὸς add. R., Intpr. *agmen claudebatur.* 16. τόπος τ. Ἐρ. R., τοῖς Ἐρ. τ. vulg. 18. δύο R. Lugd., δύω edd. 20. ὕστερα R.

erat proelium, statim exercitum in phalangem instruxit atque disposuit; atque equites quidem utrinque ad alas erant collocati, hastas et peltas gestantes, arcus etiam et enses appensos, nonnulli etiam sarissas habentes. Narses vero in dextro cornu constitit. Zandalas etiam familiae magister et quotquot ex servis et domesticis bello non inepti erant, adstabant. Ab utroque vero latere Valerianus et Artabanes cum suis copiis, quibus mandatum erat, ut nonnihil circa densiorem silvam laterent; cumque hostes impetum facerent, confestim in eos ex occulto irruerent omnique ex parte premerent. Omnem vero locum intermedium pedites obtinebant. In ipsa enim exercitus fronte antesignani loricas ad pedes usque demissas induti, validissimasque galeas gestantes, testudinem fecerant; post hos vero alii densa inter se serie stabant, in agros usque desinentes. Universa vero levis armatura, sagittariique et funditores a tergo erant collocati, velitandi tempus operientes. Herulis vero in medio totius agminis locus erat designatus; neque enim adhuc illi advenerant. Interea duo Heruli, qui paulo ante ad hostes defecerant, adeo ut quid postea consilii

βουλευμένα, ἐξωτρυνέτην ἅπαντας τοὺς βαρβάρους ὡς τάχι- A.C. 553 στα ἐπιφοιτᾷν τοῖς Ῥωμαίοις· „εὑρήσετε γὰρ αὐτοὺς," ἐφά- I. I. 27 την, „ταραχῆς τε καὶ ἀκοσμίας ἀναπεπλησμένους, τοῦ μὲν Ἑρουλικοῦ στρατοῦ χαλεπαινόντων καὶ ξυγκινδυνεύειν ἀναινομένων, τοῦ δὲ ἄλλου πλήθους τῇ ἐκείνων ἀποστάσει καταπε- B πληγμένου". τούτοις δὲ ὁ Βουτιλῖνος ἀνεπέπειστο ῥᾳδίως, τῷ βούλεσθαι, οἶμαι, ἀληθῆ γε αὐτὰ καθεστάναι. αὐτίκα δὴ οὖν ἐπῆγε τὸν στρατὸν, καὶ ἅπαντες ξὺν προθυμίᾳ ἐχώρουν ἰθὺ τῶν Ῥωμαίων, οὐ μὴν ἠρεμαῖοι, οὐδὲ κατὰ κόσμον, ἀλλὰ τοῖς ἀγγέλμασιν ἀνεπτερωμένοι, θορύβῳ εἴχοντο καὶ προπετείᾳ, ὡς αὐτοβοεὶ ἅπαν τὸ ἀντιστατοῦν ἀναρπασόμενοι. ἦν δὲ αὐτοῖς ἡ ἰδέα τῆς παρατάξεως, οἱονεὶ ἔμβολον· δελτωτῷ γὰρ ἐῴκει, καὶ τὸ μὲν ἐμπρόσθιον, ὁπόσον ἐς ὀξὺ ἔληγεν, στεγανόν τε ἦν καὶ πεπυκνωμένον τῷ πάντοθεν ταῖς ἀσπίσι περιπεφράχθαι, φαίης τε ἂν αὐτοὺς συὸς κεφαλὴν τῇ συνθέσει ἀποτυπώσασθαι· τὰ δὲ σκέλη ἑκατέρωθεν κατὰ στίχους τε καὶ λόχους C ἐς βάθος ξυγκείμενα, καὶ ἐπιπλεῖστον ἐς τὸ ἐγκάρσιον παρατεταμένα, διΐστατο ἀλλήλων ἠρέμα καὶ ἀπεκέκριτο, καὶ προϊόντα ἐς μέγιστον εὖρος ἀπετελεύτα, ὡς καὶ τὸ μεταξὺ χωρίον κενὸν καθεστάναι, καὶ τὰ νῶτα γυμνὰ τῶν ἀνδρῶν στοιχηδὸν διαφαίνεσθαι. ἀπεστραμμένοι γὰρ σφᾶς αὐτοὺς ἐτύγχανον, ὅπως ἂν τοῖς μὲν πολεμίοις ἀντιπρόσωποι εἶεν, καὶ ἐκ τοῦ

10. ἀναπτερωμένοι R. Pro εἴχοντο Bon. Vulc. coni. εἵποντο. 11. ἀντιταττοῦν R. 12. Suid. s. v. ἔμβολον: οἷον εἰς. 18. Suid. διεκέκριτο. 22. ἂν deest ap. Suidam. οὐκ pro ἐκ Sph. Par.

cepisset Sindual, ignorarent, barbaros omnes incitabant, ut quam citissime Romanos adorirentur, affirmantes fore ut apud eos omnia tumultus et perturbationis plena essent deprehensuri, quod nimirum Herulorum copiae indignabundae secessionem fecissent, proeliumque una adire detrectarent; et reliquae multitudinis animi illorum defectione essent consternati. Hisce ita dictis Butilinus facile persuasus, quippe qui vera ut essent optabat, confestim copias in hostem eduxit, omnesque magna animorum alacritate recta in Romanos ferebantur, non quidem sensim et placide ordinateque, sed nuntiis animum ipsis alasque addentibus, turbulente ac praecipitanter, tanquam primo impetu quidquid hostium esset discerpturi. Erat autem ipsis forma aciei instar cunei, Δ literae figuram prae se ferens, anteriore quidem sui parte in acutum desinens. Pressa enim erat et densa, scutis undequaque inter se consertis munita; dixisses suis caput sua structura efformare. Alae vero utrinque ex centuriis et decuriis in longum compositae, et ut plurimum in obliquum protensae, paulatim ab sese dilatabantur et dirimebantur, in maximam latitudinem desinentes; adeo ut locus intermedius vacuus relinqueretur, et nudata militum terga seriatim conspicerentur. Aversi enim inter se stabant, ut hostibus adversi essent,

A. C. 553 ἀσφαλοῦς ἀγωνίζοιντο τὰς ἀσπίδας προβεβλημένοι, τὰ δὲ ὀπι-
I. I. 27 σθίδια τῷ ἀλλήλοις ἀντιτετάχθαι διαφυλάττοιντο.

θ'. Ἀλλὰ γὰρ τῷ Ναρσῇ, τύχης τε αἰσίας κυρήσαντι, καὶ τὸ πρακτέον ἄριστα μηχανησαμένῳ, ἅπαντα ἐς δέον ἀπέβη.
D ἐπειδὴ γὰρ οἱ βάρβαροι ξὺν βοῇ πολλῇ καὶ ἀλαλαγμῷ δρομαῖοι ἐπανελθόντες, συνέῤῥαξαν τοῖς Ῥωμαίοις, αὐτίκα διέσεισαν τοὺς ἐπὶ τῷ ὀμφαλῷ πρωτοστάτας ἀμφὶ τὸ κένωμα ἐσπεσόντες· οὔπω γὰρ παρῆσαν οἱ Ἔρουλοι, ἥ τε ἀρχὴ, διατεμοῦσα τὸ βάθος τῶν λόχων, καὶ φόνον οὐ πολὺν ἐργασαμένη, ὑπὲρ τοὺς οὐραγοὺς ἐξηνέχθη. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ περαιτέρω ἐχώρουν ὡς τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων αἱρήσοντες. τότε δὴ ὁ Ναρσῆς ἐπικάμψας ἠρέμα καὶ ὑπομηκύνας τὰ κέρα, καὶ ἐπικάμπιον ἐμπροσθίαν (ὡς ἂν οἱ τακτικοὶ ὀνομάσαιεν) τὴν φάλαγγα καταστήσας, παρακελεύεται τοῖς ἱπποτοξόταις ἐφιέναι τὰ βέλη ἑκατέρωθεν ἐναλλάγδην ἐς τὰ μετάφρενα τῶν πολεμίων. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ῥᾳδίως ἐποίουν. ἅτε γὰρ πεζοὺς
P. 45 ὄντας τοὺς βαρβάρους ἐκ τῶν ἵππων ὑπερανέχοντες, εὐκολώτατα ἠδύναντο βάλλειν τὸ ἀφεστηκὸς καὶ ἡπλωμένον καὶ ἐλεύθερον τοῦ ἐπιπροσθοῦντος. καὶ ἦν οὐ χαλεπὸν, οἶμαι, τοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων ἱππόταις τὸ μὲν κατὰ σφᾶς μέρος τῶν δυσμενῶν καὶ πλησιαίτατον ὑπερβαίνειν τοῖς βέλεσι, τοὺς δὲ ἀντικρὺ φαινομένους τιτρώσκειν. διεπερονῶντο τοιγαροῦν πάντοθεν τὰ

1. *ὀπίσθια διὰ τὸ* Suid. 5. *πολλῇ* add. ex R. et Intpr. *cum clamore ingenti*. 6. *αὐτίκα δὲ* R. 11. *αἱρήσαντες* R. 12. *τὰ κέρα* R., *τὰ κέρατα* vulg.

et ex tuto confligerent, scutis protecti; terga vero mutua illa inter se contrapositione tuerentur.

9. Narseti autem, et prosperam fortunam nacto, quique quod facto erat opus optime excogitarat, cuncta ex animi sententia successere. Postquam enim barbari ingenti clamore ululatuque excitato concitatius proruentes impetum in Romanos fecerunt, confestim antesignanos medio inter duo cornua loco stantes perrumpentes in vacuum illum exercitus locum irruerunt; neque enim adhuc Heruli advenerant: et prima quidem barbarici exercitus pars, perfracta ordinum serie, et caede non magna edita, in postremum aciei agmen delata est, nonnulli vero etiam ulterius progressi, tanquam Romanorum castra capturi. Tum Narses inflexis sensim porrectisque alis, inversa aciei fronte (quod artis illius periti *ἐπικάμπιον ἐμπροσθίαν* vocaverint) equitibus sagittariis mandat, ut utrinque sagittas in hostium terga mutuo emittant; quod et ipsi facile praestabant. Cum enim barbari pedites essent, ipsi ex equis editiores existentes facillime poterant ferire distantes expansosque, neque eis anterius officere valentes. Neque erat difficile arbitror equitibus ad extremitates constitutis proximos sibi et quam maxime vicinos hostes sagittis transmittere; eos vero qui ex adverso conspiciebantur vulnerare. Traiiciebantur itaque Francis omni ex parte terga, Romanis quidem qui ad dextrum

νῶτα οἱ Φράγγοι, τῶν μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρως τεταγμένων A. C. 553
Ῥωμαίων τοὺς ἐκεῖθεν λυμαινομένων, τῶν δὲ ἐπὶ θάτερα τοὺς I. I. 27
ἑτέρους. οὕτω τε οἱ ἄτρακτοι παραλλὰξ ἐς τἀναντία φερόμε-
νοι, καὶ ἅπαν τὸ παρεμπῖπτον διαφθείροντες ἐλάνθανον, οὔτε
φυλάξασθαι τῶν βαρβάρων οἵων τε γιγνομένων, οὔτε ὅθεν
βάλλονται σαφῶς ἐπισκοπούντων. ἀντιμέτωποι γὰρ τοῖς Ῥω- B
μαίοις ἑστῶτες, καὶ ἐς μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὡς ἕκαστοι ἀπο-
βλέποντες, καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἔμπροσθεν ὁπλίτας ἐκ χειρὸς
διαμαχόμενοι, τοὺς δὲ ἱπποτοξότας ὡς δὴ ὄπισθε τεταγμέ- V. 33
νους οὐ μάλα ὁρῶντες, τά τε στέρνα οὐ βαλλόμενοι, ἀλλὰ τὰ
νῶτα, οὐκ εἶχον διαγιγνώσκειν οὗπερ ἐτύγχανον ὄντες κακοῦ.
τοῖς δὲ πλείστοις οὐδὲ τοῦ διαπορεῖν καὶ ἀμφιγνοῆσαι τὰ ποι-
ούμενα χώρα ἐγίγνετο, ἅμα τῇ πληγῇ τῆς τελευτῆς ἐπιφοιτώ-
σης. πιπτόντων γὰρ ἀεὶ τῶν ἐκτὸς, εὐθὺς οἱ ἔνδοθεν ἀνεφαί-
νοντο, καὶ τούτου θαμὰ γιγνομένου, διέῤῥει αὐτοῖς τὰ πλήθη
ὡς τάχιστα καὶ ἠφανίζετο, καὶ ἐς ὀλιγότητα ὑπεχώρει. ἐν τού- C
τῳ δὲ Σινδουάλ τε καὶ οἱ Ἔρουλοι πελάσαντες τῇ μάχῃ, ὑπαν-
τιάζουσι τῶν πολεμίων τοῖς διαπεραιωθεῖσι τὴν παράταξιν καὶ
προαλαμένοις. αὐτίκα δὴ οὖν αὐτοῖς ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἔργου
εἴχοντο· οἱ δὲ τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες, καὶ μᾶλλον ἐν-
έδραν εἶναι τὸ χρῆμα ὑποτοπήσαντες, εὐθὺς ἐς φυγὴν ἐτρά-
ποντο, καταιτιώμενοι τοὺς αὐτομολήσαντας, ὡς δὴ ὑπ' ἐκεί-

6. ἀντιμέτωπα R. 9. ὄπισθεν vulg. 11. διαγινώσκ. vulg. 12. τοῦ Lugd., τὸ R., τῶν Par. ἀμφαγνοῆσαι R. 19. προαλαμένοις Lugd., προαλλαμένοις R., προαλωμένοις edd.

cornu positi erant, hostem ea in parte infestantibus: qui vero in sinistro cornu erant, eos qui in altera: cumque ita tela alternatim utraque ex parte in contrarium ferrentur, et quicquid obvium erat disperderent, barbari neque telorum ictus evitare poterant, neque unde ferirentur satis animadvertebant. Cum enim Romanis adversa fronte oppositi starent, singulique in id tantum, quod prae manibus erat, intenti respicerent, et adversus gravis armaturae milites in principiis stantes proeliarentur; equestres autem sagittarios utpote retro positos non conspicerent, et telorum ictus non pectoribus sed tergis exciperent; quo mali venissent intelligere non poterant. Plerisque vero eorum ne dubitandi quidem ambigendique de iis quae agebantur locus relinquebatur; statim cum ipso ictu morte eos corripiente. Cadentibus enim semper exterioribus, statim interiorum terga nudabantur, cumque id assidue continenterque fieret, copiae quam citissime labefactabantur atque interibant, et ad paucitatem redigebantur. Interea Sindual et Heruli cum proelio appropinquassent, in hostes incurrunt, qui perfracta penetrataque Romanorum acie, reliquos praeverterant. Statim itaque atque ad manus ventum est, pugnam cum eis conserunt: at illi inopinato rei eventu perculsi, immo potius insidias esse suspicati, confestim in fugam sunt versi; transfugas insimulantes, quod ab eis essent decepti. Sindual vero acriter

A. C. 553 νων ἐξηπατημένοι. οἱ δὲ ἀμφὶ Σίνδουαλ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' I. I. 27 ἐνέκειντο, ἕως τοὺς μὲν κατεστόρεσαν, οἱ δὲ ἐς τὰς τοῦ ποταμοῦ ἐξέπεσον δίνας. οὕτω τε τῶν Ἐρούλων τῷ σφετέρῳ χώρῳ D ἐγκαταστάντων, τό τε κένωμα ἐπληροῦτο, καὶ ἡ φάλαγξ συνεκέκλειστο, καὶ τολοιπὸν οἱ Φράγγοι, καθάπερ εἰς ἄρκυς ξυνειλημμένοι, ἐκτείνοντο πάντοθεν. ἥ τε γὰρ τάξις αὐτοῖς τελεώτατα διελέλυτο, καὶ χύδην ἐπὶ σφᾶς ὑπελίττοντο, οὐκ ἔχοντες ὅ, τι καὶ γένοιντο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οὐ μόνον τοῖς τόξοις αὐτοὺς διεχρῶντο, ἀλλὰ τό τε ὁπλιτικὸν καὶ οἱ ψιλοὶ ἐπῄεσαν, δοράτιά τε ἀκοντίζοντες καὶ τοῖς κόντοις διωθούμενοι, καὶ ταῖς μαχαίραις κατατέμνοντες, οἵ τε ἱππεῖς ὑπερκερώσεις ποιούμενοι ὑπεδέχοντο αὐτοὺς εἴσω καὶ ἀπελάμβανον. εἰ δέ τι αὐτῶν P. 46 καὶ διέφυγε τὰ ξίφη, οἱ δὲ τῇ διώξει ἐκβιαζόμενοι ἐς τὸν ποταμὸν κατεφέροντο, καὶ ὑποβρύχιοι γιγνόμενοι ἔθνησκον· οἰμωγή τε ἠκούετο ἁπανταχοῦ τῶν βαρβάρων οἰκτρότατα διολλυμένων· αὐτός τε δὴ οὖν Βουτιλῖνος ὁ στρατηγὸς καὶ ὅλον τὸ στράτευμα πανωλεθρίᾳ ἠφάνιστο, ἐν τοῖς καὶ οἱ τῶν Ἐρούλων πρὸ τῆσδε τῆς ξυμπλοκῆς μεταβάντες, καὶ οὐδεὶς ὅστις τῶν Γερμανῶν ἐς τὰ πάτρια ἐνόστησεν ἤδη, ὅτι μὴ πέντε ἄνδρες ὁτῳδηοῦν τρόπῳ διαδεδρακότες. πῶς δὲ οὐκ ἂν εἴη ἀρίδηλον, ὡς ποινὰς ὑπέσχον τῶν ἀδικημάτων, καὶ ὑπερτέρα τις αὐτοὺς μετῆλθεν ἀνάγκη; ὁ μὲν γὰρ μυρίος ἐκεῖνος ὅμιλος τῶν Φράγγων τε καὶ Ἀλαμανῶν, καὶ τῶν ὅσοι δὴ αὐτοῖς τυχὸν ἕτεροι τὸν πόλε-

1. ἀνίεσαν — ἐνέκειντο R. (Cl.), Intpr. *intermittendo — institit.*, ἀνῄεσαν — ἔκειντο vulg., Lugd. mg. ἴσ. ἐνέκειντο. 14. καὶ ὑποβρύχιοι — ἠκούετο add. ex R. et Intpr. *et gurgitibus hausti interibant. unde et barbarorum continens eiulatus — audiebatur.* 18. συμπλ. R. 20. εἴη om. R.

eis absque ulla intermissione instabat, donec alios quidem prostravit, alios vero in verticosum flumen adegit. Atque ita Herulis in suum locum receptis, vacuitas illa in medio exercitus suppleta est, et phalanx clausa: Francique deinceps veluti retibus involuti, omni ex parte caedebantur. Nam et ordo ipsorum penitus erat dissolutus, et confuse inter se glomerabantur, quid facerent ignari. Romani autem non solum sagittis eos interficiebant, sed et gravioris et levioris armaturae milites invecti hastas in eos torquebant, et contis profligabant, ensibusque obtruncabant; equites etiam diductis alis eos circumveniebant et concludebant; si qui vero eorum enses effugerant, hi ipsi insectantium vi compulsi praecipites in flumen ferebantur, barbaris passim miserrime pereuntibus. Ipse itaque dux Butilinus cum universo exercitu ad internecionem periit: inter quos etiam illi Heruli qui ante proelium transfugerant; neque quisquam e Germanis ad suos est reversus, praeter quinque viros, quocunque tandem modo illi evaserint. Quonam vero pacto non sit perspicuum eos impietatis suae poenas luisse, superiore quadam necessitate ipsis incumbente? Infinita

μον ξυνδιήνεγκαν, ἄρδην ἀνήρπαστο, μόνοι δὲ ὀγδοήκοντα τῶν A. C. 553. Ῥωμαίων ἄνδρες ἀπέθανον, οἳ δὴ ἐτύγχανον ὑποδεξάμενοι I. I. 27 τὴν πρώτην ἐμβολὴν τῶν πολεμίων. ἠρίστευσαν δὲ ἐν τῷδε B τῷ ἔργῳ τῶν μὲν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων σχεδόν τι ἅπαντες, βαρβάρων δὲ τῶν ξυστρατευομένων Ἀλίγερνος ὁ Γότθος (παρῆν γὰρ καὶ ὃς ἐν τῇ μάχῃ), Σίνδουάλ τε ὁ τῶν Ἐρούλων στρατηγός, καὶ οὐδέν τι ἔλαττον ἔσχε τῶν ἄλλων. ἅπαντες δὲ τὸν Ναρσῆν ἐν ἐπαίνῳ ἐποιοῦντο καὶ ἀπεθαύμαζον, ὡς τῇ ἐκείνου προμηθείᾳ ἐπὶ μέγα δόξης χωρήσαντες.

ι'. Νίκη γὰρ οὕτω λαμπρὰ καὶ διαφανὴς καὶ ἐς τόδε ὑπερβολῆς προελθοῦσα οὐ ῥᾳδίως, οἶμαι, ἀνὰ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἑτέρῳ τῷ ξυνηνέχθη. εἰ δέ που ἄρα καὶ ἕτεροι πρότερον παραπλήσια τοῖς Φράγγοις πεπόνθασιν, ἀλλ' εὕροις γε ἂν C καὶ ἐκείνους ἀδικίας ἕκατι διαφθαρέντας. Δάτις μὲν γὰρ πάλαι ὁ Δαρείου σατράπης ἅμα στρατεύματι Περσικῷ, Μαραθωνάδε ἀφιγμένος καταστρέψασθαι τὴν Ἀττικὴν ᾤετο χρῆναι, καὶ μὲν δὴ καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. αἰτία δὲ ἦν τῆς ἐφόδου ὅσιον μὲν οὐδὲν οὐδὲ δίκαιον· ὅτι δὲ βασιλέα Δαρεῖον, ὡς ἔοικε, τὸ τῆς Ἀσίας μέγεθος οὐκ ἐχώρει, ἀλλὰ δεινὰ ἐποιεῖτο εἰ μὴ χειρώσοιτο καὶ τὴν Εὐρώπην. ταῦτά τοι καὶ ἡσσῶντο ἀνακράτος ὑπὸ Μιλτιάδου οἱ Μῆδοι. τοσοῦτοι γὰρ αὐτῶν ἐν τῷδε

3. δ' ἐν R. 13. τοῖς Φράγγοις add. ex R. et Intpr. *non absimilem —'cladem — quam et Franci.* 14. καὶ om. R. 15. Vulg. et R. Μαραθῶνα δὲ. 18. οὐδὲν inserui ex R., vulg. et Intpr. om. 20. Intpr. *unde per Miltiadem devicti cum Date ipso et principe et debellati sunt Medi.*

enim illa Francorum pariter et Alemannorum turba, et quotquot alii sociale cum ipsis bellum gesserant, penitus deleti sunt; soli vero ex Romanis octoginta viri desiderati, qui quidem primum hostium impetum exceperant. In hoc autem proelio strenue rem gesserunt, e Romanis legionibus fere omnes; ex auxiliaribus vero barbaris Aligernus ille Gothus (nam et ipse conflictui interfuit) et Sindual Herulorum dux nihilo aliis inferior. Omnes vero Narsetem laudibus extollebant atque admirabantur, tanquam ipsius prudentia ad tantam gloriam evecti.

10. Adeo enim illustrem ac splendidam, adeoque excellentem victoriam non facile crediderim prioribus seculis cuiquam obtigisse. Si qui vero etiam alii antehac non absimilem cladem acceperunt, reperies et illos ob iniusta impiaque ipsorum facta periisse. Datis enim olim Darii satrapa ubi cum Persarum exercitu Marathonem venisset, Atticam se, immo vero universam Graeciam, eversurum sperabat. Causa vero expeditionis neque aequa neque iusta erat; sed cum Darium regem, uti videtur, Asiae magnitudo non caperet, grave ipsi molestumque erat nisi etiam Europam subiugaret: idcirco etiam summa vi devicti sunt a Miltiade Medi. Tot enim ab ipso in illo proelio caesi fuerunt, ut Athenienses, cum ante pugnam (ita enim fertur,) comminati essent, se totidem numero hircos Dianae sacrificaturos

A. C. 553 τῷ ἔργῳ ἀνῄρηνται, ὥστε ἀμέλει πρὸ τῆς μάχης τοὺς Ἀθη-
I. L. 27 ναίους (λέγεται γὰρ οὕτω) χιμάρους ἰσαρίθμους τῶν ἀπο-
D λουμένων δυσμενῶν τῇ Ἀρτέμιδι θύσειν ἀπειλήσαντας, ἐς
τοσοῦτον ἵλεῳ ἐντυχεῖν τῇ Ἀγροτέρᾳ, καὶ ἀπόνασθαι τῆς εὐ-
θηρίας, ἐς ὅσον μὴ οἵους τε γενέσθαι τὸ χαριστήριον ἀποτί-
V. 34 σαι, ἀλλ' ἐπιλιπεῖν θυομένας ἔτι τὰς αἶγας, καὶ πρὸς ἀντί-
δοσιν μὴ διαρκέσαι. Ξέρξης δὲ ἐκεῖνος ὁ πάνυ, καὶ τὰ τοῦ
Ξέρξου θαύματα, τῷ ἄρα γε τρόπῳ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων νενίκη-
ται, ἢ ὅτι ὁ μὲν ἀλαζών τε ἦν καὶ ἀτάσθαλος, καὶ καταδου-
λωσόμενος ᾔει τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας, μόνῳ τε τῷ πλήθει πί-
συνος καὶ τῇ τῶν ὅπλων παρασκευῇ, εὐβουλίᾳ οὐ μάλα ἐχρῆ-
το· οἱ δὲ ὅσιά γε δρῶντες, ὑπὲρ τῆς σφετέρας ἐλευθερίας ἠμύ-
P. 47 νοντο, οὐδὲν αὐτοῖς τῶν ἐς δύναμιν παρειμένον, ἀλλὰ βου-
λευόμενοί τε τὰ δέοντα καὶ ἐπιτελοῦντες; τὰ δὲ Γυλίππου
τρόπαια τοῦ Σπαρτιάτου, τήν τε Νικίου καὶ Δημοσθένους κα-
τάλυσιν, καὶ ἅπαντα τὰ ἐν Συρακούσαις κακὰ, μῶν ἄλλοθεν
εὕροι τις ἂν γεγενημένα ἢ ἐξ ἀνοίας τε καὶ ἀδικίας; τί γὰρ
ἠβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐπὶ θύραις πολεμίους ἀφέντες,
οἱ δὲ ὡς ποῤῥωτάτω ἐπιστρατεύειν καὶ λυμαίνεσθαι τῇ Σικε-
λίᾳ; πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα ἔχοι τις ἂν ἀπαριθμεῖσθαι
ἀφροσύνης τε καὶ ἀδικίας τοιάδε κυήματα, καὶ ὅπως σίνονται
τοὺς χρωμένους, πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι ἀποχρώντως

2. χιμαίρας R. 3. τῇ Ἀρτέμιδι R., vulg. articulus dee st. 4. ἀπόνασθαι R. (Cl.), ἀπώνασθαι vulg. εὐκτηρίας Lugd. in mg. 6. ἀλλ' om. R. 10. εἴη R. 2. m. 13. παρειμένον R., παρειμένων vulg. 14. Γυλλίπου vulg.. 15. τήν τε R. Lugd., τήν γε edd. 17. ἂν ins. ex R. 18. οἱ om. R. 19. οἱ δὲ R., οὐδὲ vulg. Lugd. in marg. adscriptum habet: ἐλλείπει. Bon. Vulc. aut οὐδὲ delendum, aut ἀδεῶς scribendum censebat. 21. κυήματα R., Intpr. *origines*, νοήματα vulg.

quot hostes interfecissent, adeo propitiam habuerint venatricem deam, adeoque prospere venarentur, ut suscepta vota persolvere nequirent, sed sacrificatis etiam capellis numerum caesorum exaequare non possent. Xerxes vero ille magnus et Xerxis miracula, quonam obsecro modo a Graecis victa sunt, quam quod ille quidem et arrogans et iniquus erat, et eos subiugaturus venerat, a quibus nullam iniuriam acceperat? Et sola multitudine armorumque apparatu fretus, recto consilio non admodum utebatur. Graeci vero aequa facientes pro sua libertate pugnabant, nihil quoad eius fieri poterat praetermittentes, sed quod in rem ipsorum esset et consultantes et exsequentes. Gylippi vero Lacedaemonii trophaea, et Niciae Demosthenisque cladem, omniaque ad Syracusas mala, num aliunde quispiam fluxisse comperiet quam ex amentia pariter et iniquitate? Quid enim sibi volebant Athenienses, cum, hoste qui pro foribus erat neglecto, quam longissime a domo exercitum ducerent, Siciliamque infestarent? Posset vero

ἐν τῷ παρόντι εἰρῆσθαι. Τότε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι, (ἐς γὰρ τὰ πρότερα αὖθις ἰτέον,) τοὺς μὲν σφετέρους νεκροὺς, ᾗ νενόμισται, καταχώσαντες, τοὺς δὲ τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, μέγα τι χρῆμα ἤθροισαν ὅπλων, καταστρεψάμενοι δὲ αὐτῶν καὶ τὸ χαράκωμα, καὶ ἅπαντα διαρπάσαντες, οὕτω δὴ τῇ λείᾳ σεσαγμένοι, παιανίζοντές τε καὶ στεφανηφοροῦντες, καὶ τὸν στρατηγὸν ἐν κόσμῳ προηγούμενοι, ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθον. ἦν δὲ ἰδεῖν ἐπιπολὺ τὰ ἀμφὶ Καπύην ἅπαντα πεδία τῷ λύθρῳ περιῤῥεόμενα, καὶ ὑπερχειλῆ τὸν ποταμὸν τῷ ὑπερπεπλῆσθαι σωμάτων. ἐμοὶ δέ τις τῶν ἐπιχωρίων καὶ ἐλεγεῖόν τι ἔφη ἐς κύρβιν τινὰ λιθίνην ὑπό του γεγράφθαι ἀμφὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἱδρυμένην, ὧδέ πως ἔχον·

A. C. 553 I. L. 27 B C

Ῥεῖθρα Κασουλίνου ποταμοῦ βεβαρημένα νεκροῖς
Δέξατο Τυρσηνῆς ἠϊόνος κροκάλη,
Ἡνίκα Φραγγικὰ φῦλα κατέκτανεν Αὐσονὶς αἰχμὴ,
Ὁππόσα δειλαίῳ πείθετο Βουτιλίνῳ·
Ὄλβιστον τόδε χεῦμα, καὶ ἔσσεται ἀντὶ τροπαίου
Αἵματι βαρβαρικῷ δηρὸν ἐρευθόμενον.

2. πρότερα R., πρότερον vulg. 3. τοὺς δὲ τῶν R., τοὺς τῶν vulg. 6. σεσαγμένοι. Sic Suidas s. h. v. Lugd. in marg. Intpr. *onusti*, σεσαγηνευμένοι R. et vulg. 8. Κάπουαν R. et vulg. 9. ὑπερπεπλῆσθαι R. et Intpr., ὑποπεπλῆσθαι vulg. 11. Versus Agathiae ipsius, qui inter eius epigrammata referri debuissent a Brunckio. ὑπὸ τὰς ὄχθας R. 12. ὧδέ πως R., ὧδέ πῃ vulg. 13. Κασουλ. Const. Porph., Καυσουλ. R., Κασωλ. vulg. 16. ὁπόσα Lugd., ὁπόσω R. 17. ὄλβιστον. Sic edidi ex coni. Iacobsii ad Anthol. Gr. III. p. 951.; ὄλβιον ἂν τόδε vulg., ὄλβιον αὖ τόδε R., ὄλβι... τόδε Lugd. ῥεῦμα Const. P.

quispiam etiam alia multa eiuscemodi stulta iniquaque consilia enumerare, utque suis auctoribus sint perniciosa; sed haec nunc commemorasse suffecerit. Tum vero Romani (redeundum enim est ad institutum) cum suos qui in proelio cecidissent patrio more tumulassent, hostiumque cadavera spoliassent, maximam armorum vim congesserunt. Vallo etiam ipsorum subverso, omnibusque direptis, ita tandem praeda onusti, paeana canentes, et corollis redimiti, et praefectum decenter compositeque deducentes, Romam redierunt. Videre autem erat longe lateque circa Capuam campos omnes cruore ac tabo perfusos, et fluvium prae cadaverum, quibus opplebatur, multitudine exundantem. Mihi vero quidam ex indigenis retulit, carmen quoddam tabulae saxeae a quopiam inscriptum fuisse, ad ripas fluminis positae, quod sic habet:

Densa Casulino raptata cadavera ab amne
Tyrrheni accepit vasta crepido maris,
Ausonius Francos quo tempore straverat ensis,
Quotquot Butilino paruerant misero.
Felicem o fluvium! fuerit vice namque trophaei,
Barbarico tingi posse cruore diu.

A. C. 553 τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἐπίγραμμα, εἴτε ὡς ἀληθῶς ἐγκεχάρακται τῷ λίθῳ, εἴτε καὶ ἄλλως ᾀδόμενον ἐς ἐμὲ ἵκετο, οὐδὲν οἶμαι τὸ κωλῦον ἐνθάδε ἀναγεγράφθαι. ἴσως γὰρ καὶ ἐς μαρτύριον οὐκ ἄχαρι ἂν εἴη τῶν ἐν τῇδε τῇ ξυμπλοκῇ γεγενημένων.

I. I. 27

ια'. Ἐν τούτῳ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἠγγέλλετο καὶ τὰ ἐν D Βενετίᾳ ἐπὶ Λευθαρίῳ τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασι ξυνενεχθέντα. τότε δὴ οὖν καὶ μᾶλλον οἵ τε ἀστοὶ καὶ τὰ στρατεύματα χορείας ἐτέλουν καὶ πανηγύρεις, ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτοῖς ἀντίξουν προσγενησόμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ τολοιπὸν βιοτεύσοντες. τῶν γὰρ ἐμβαλόντων ἐς τὴν Ἰταλίαν πολεμίων οὕτω δὴ ἁπανταχοῦ διολωλότων, οὐκ ᾤοντο ἄλλους ἐπιβήσεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν τὸ πλῆθος διενοεῖτο, οἷα οὐ τῶν ἀκριβῶν στοχάζεσθαι πεφυκότες, ἀλλ' ἐς ῥᾳστώνην ἐκβεβλημένοι, καὶ πρὸς τὸ ἡδόμενον τῆς γνώμης ἅπαντα κρίνοντες. τῷ δὲ Ναρσῇ ὀρ-P. 48 θῶς ἕκαστα διασκοποῦντι, ἀκολασία ἐδόκει τὸ χρῆμα καὶ παραφροσύνη, εἴ γε ᾤοντο μηκέτι ἕξειν ἀνάγκην ἑτέρους ὑποδύεσθαι πόνους, ἀλλὰ χρῆναι μᾶλλον ἐς τὸ τρυφερώτερον τῆς διαίτης ἐς ἀεὶ μεταβεβλῆσθαι. ἐλείπετο γάρ, οἶμαι, αὐτοῖς ὑπὸ ἀβελτερίας τὰς ἀσπίδας τυχὸν καὶ τὰ κράνη ἀμφορέως οἴνου ἢ καὶ βαρβίτου ἀποδόσθαι, οὕτω περιττὰ τολοιπὸν καὶ ἀνό-

12. ἄλλα R. pro ἄλλους. 14. ἐκβεβλημένοι R., ἐμβεβλημένοι vulg. et Intpr. *involuti*. 19. ἐλείπετο R. Lugd. corr. (Cl.), ἐλίπετο vulg. 20. ἀβελτηρίας R. 21. ἢ ins. ex R.

Hoc itaque epigramma sive revera saxo incisum fuit, sive alioqui hominum sermonibus celebratum ad me pervenit, non abs re, ut arbitror, hoc loco a me est relatum. Fuerit enim non inelegans monumentum eorum quae illo proelio acciderunt.

11. Interea vero Romanis nuntiatum est, quem exitum Leutharis omnesque eius copiae in Venetis habuissent. Tum itaque multo amplius et cives et exercitus festivas choreas ludosque panegyricos agitabant, tanquam nihil ultra hostile metuentes, et in pace tranquillitateque deinceps victuri. Hostibus enim Italiam sua invasione inquietantibus ita passim penitus deletis, non putabant alios superventuros. Atque hoc quidem erat multitudinis iudicium; quippe quae nequaquam accurate res perpendere solet, sed otio ignaviaeque immersa ex eo, quod iucundum gratumque ipsi est, omnia iudicat. Narseti vero recte omnia consideranti stultitia dementiaque videbatur, si ademptam sibi deinceps omnem alios labores subeundi necessitatem putarent; sed molliori vitae sese totos dederent. Parum enim aberat, ut prae stoliditate scuta et galeas amphoris vinariis et barbitis commutarent: adeo supervacanea inutiliaque sibi in posterum fore arma rebantur. Narses autem verisimiliter colli-

νητα ἡγοῦντο τὰ ὅπλα. ὁ δὲ στρατηγὸς τὰ εἰκότα διεγίγνω- A. C. 553
σκεν, ὡς ἄρα καὶ αὖθις πόλεμοι ἔσονται Φραγγικοὶ, καὶ ἐδε- I. I. 27
δίει, μή ποτε οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὸ ἁβροδίαιτον τραπέντες, τὰ
φρονήματα διαφθαρεῖεν· εἶτα εἰ παρατάξεως ἐπέλθοι καιρὸς,
οἱ δὲ, ὄκνῳ εἴκοντες, ἀπαγορεύσαιεν τοῖς κινδύνοις. καὶ ἴσως
ἂν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τόδε ξυνέβη, εἰ μὴ θᾶττον δεῖν ᾠήθη B
ξυγκαλεσάμενος τὰ στρατεύματα, καὶ παραίνεσιν προσάγων V. 35
ἀρίστην ἐς τὸ σῶφρόν τε καὶ ἀνδρεῖον τὰς γνώμας μετάγειν,
καὶ ὑποτέμνεσθαι τὸ ὑπερβάλλον τῆς μεγαλαυχίας. οὕτω δὴ
οὖν ἁπάντων συνηθροισμένων, παρελθὼν ἐς μέσον ἔλεξεν τοιάδε.

ιβ'. „Τοὺς μὲν ἀθρόον καὶ οὐ πάλαι συμβὰν εὐτυχίας τινὸς μετασχόντας, οὐκ ἀπεικὸς οἶμαι πρὸς ἀπειροκαλίαν ἐκκλῖναι, καὶ τῷ ἀσυνήθει καταπεπλῆχθαι, μάλιστα ἡνίκα τῷ ἀπροσδοκήτῳ καὶ τὸ παρ' ἀξίαν προσῇ. ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες, ποίαν ἂν καὶ προβάλοισθε σκῆψιν, ἥν τις ὑμᾶς τῆς μεταβολῆς αἰτιῷτο; πότερον ὡς νῦν ἐγεύσασθε νίκης, οὐ πρότερον
εἰωθότες; ἀλλ' ὑμεῖς οἱ Τώτιλάν τε καὶ Τεΐαν καὶ ἅπαν τὸ C
Γοτθικὸν ἔθνος ἐκποδὼν ποιησάμενοι· ἀλλ' ὡς μείζονος ἢ καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πειρᾶσθε τῆς τύχης; καὶ ποῖον ἂν μέγεθος εὐδαιμονίας τῇ τῶν Ῥωμαίων δόξῃ συμμετρηθείη; συγγενὲς γὰρ ἡμῖν καὶ πάτριον κρατεῖν ἀεὶ τῶν πολεμίων. καὶ τοίνυν κρα-

1. τὰ εἰκότα R., τῶν εἰκότων vulg. Bon. Vulc. coni. διὰ τῶν εἰκότων. 4. εἰ om. R. 10. συνοιθρ. vulg. ἐς μέσον R., ἐς μέσους vulg. 13. ἐν τῷ ἀσ. R. 15. σκέψιν R. 17. Τώτιλλαν καὶ Τ. R. 18. καθ' ἡμᾶς R. 21. ἡμῖν R., Intpr. *nobis innatum*, ὑμῖν vulg.

gebat, non defutura nova cum Francis bella; et verebatur ne, si otio sese et mollitiei semel dedidissent, masculum eorum robur enervaretur; et, si rursus in aciem prodeundum esset, ignavia victi in proeliis animum desponderent. Et fortasse non multo post hoc ipsum evenisset, nisi confestim convocatis omnibus copiis, optima oratione cohortandos et ad temperantiam fortitudinemque traducendos ipsorum animos duxisset, nimiamque arrogantiam et iactantiam retundendam. Omnibus itaque in unum congregatis, ipse in medium progressus in hunc modum verba fecit.

12. „Qui repente et praeter veterem suum morem prospere rem gerunt, haud sane dissentaneum fuerit, si felicitatem suam moderate non ferant, et novitate victoriae perculsi insolescant, praecipue si illi, quibus inopinata victoria accidit, parum etiam ea digni fuisse videantur. At vos, o viri, quid excusationis estis praetensuri, si quis vos huius mutationis animorum insimulet? Anne, quod nunc primum victoriam degustetis, antehac non assueti? Atqui vos et Totilam et Teiam et universam Gothicam nationem profligastis. Sed maiorem quam quae in vos cadere solet felicitatem experti estis. Quaenam vero felicitatis magnitudo potest Romanorum gloriae aequi-

A. C. 553 τεῖτε, καὶ οὔτε μειόνων ἢ καθόσον νικᾶτε ἄξιοι καθεστήκατε, I. I. 27 οὔτε τοῦ προσήκοντος καταδεεστέραν παρέχεσθε τὴν πεῖραν· μέτεστι δὲ τούτων ὑμῖν οὐκ ἐκ ῥᾳστώνης τε καὶ ἡδυπαθείας, ἀλλ' ἐκ πόνων συχνῶν καὶ ἱδρώτων καὶ τῆς τῶν κινδύνων μελέτης. οὐκοῦν χρεὼν ὑμᾶς καὶ νῦν ἐμμένειν τοῖς προεγνωσμένοις, καὶ μὴ μόνον ἥδεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ D μέλλοντος πέρι, ὅπως ὅμοιον ἔσται, σκοπεῖν. τοῖς γὰρ μὴ ταῦτα λογιζομένοις οὐ μόνιμα τὰ τῆς εὐπραγίας, ἀλλὰ πρὸς τοὐναντίον ὡς τὰ πολλὰ μεταχωροῦσιν αἱ τύχαι. καὶ τεκμήριον ἔστω σαφὲς τόδε τὸ τῶν Φράγγων πάθος, ἐφ' ᾧ νῦν ὑμεῖς δικαίως αὐχεῖτε. εὖ γὰρ αὐτοῖς τέως τῶν πραγμάτων ἐχόντων, οἱ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν τραπέντες, πόλεμον ἤραντο καθ' ἡμῶν, οὐ προορώμενοι τὸ σφαλερὸν τῆς ἐλπίδος. ἀπολώλασι τοιγαροῦν ἅπαντες τῇ σφῶν αὐτῶν ἀβουλίᾳ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἡμῶν ὅπλοις. P. 49 αἰσχρὸν τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ταὐτὸ παθεῖν τοῖς βαρβάροις, καὶ μὴ τοσοῦτον ταῖς γνώμαις αὐτῶν περιεῖναι, ὁπόσον τῇ ῥώμῃ· μηδὲ γὰρ οἰέσθω τις ὑμῶν, ὡς οὐδὲν ἔτι πολέμιον ἔσται, ἁπάντων δῆθεν τῶν δυσμενῶν διαφθαρέντων. καίτοι εἰ καὶ τοῦτο βεβαίως προσῆν, ἀλλ' οὐδ' ὣς ὑμῖν μεταθετέον τοὺς τρόπους, οὐδὲ τοῦ πρέποντος ἀφεκτέον. οὐ μὴν οὐδὲ συμβαίνουσαν εὕροι τις ἂν τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ταῖς ὑμετέραις ἐννοίαις. οἱ γὰρ Φράγγοι, πολυάνθρωπόν τι

1. μεῖον R. 5. συνεγνωσμένοις R. 10. ἐφ' ὧν R. et Intpr. *quibus devictis.* 19. ἡμῖν R.

parari? Innatum enim vobis et patrium est, hostes semper vincere. Vincitis itaque, neque minore victoria digni estis, neque inferiorem vestra dignitate et meritis fortunam estis consecuti. Est vero quod haec accepta feratis non ignaviae et mollitiei, sed continuis laboribus atque sudoribus proeliorumque exercitationi. Quocirca insistendum vobis est etiam nunc veteribus institutis, neque solum ob praesentem rerum statum laetari, sed de futuro etiam, ut similis sit, sollicitos esse oportet. Qui enim ita consilia sua non instituunt, iis prosperitas stabilis ac diuturna esse non potest, sed in contrarium plerumque fortuna vertitur. Cuius quidem rei evidens argumentum haec Francorum clades fuerit, ob quam vos nunc merito gloriamini. Cum enim res illorum hactenus bono in statu essent, ipsi animis elati atque insolescentes bellum adversus nos susceperunt, spei lubricitatem non praevidentes. Perierunt itaque omnes, sua potius ipsorum temeritate, quam nostris armis. Turpe igitur fuerit vos, o viri Romani, ita ut barbari affectos esse, neque tantum mentis, quantum corporis robore esse superiores. Neque enim quisquam vestrum sibi persuadeat, nihil ultra infestum nobis metuendum; universis nimirum hostibus deletis. Quod ut maxime ita esset, tamen ne sic quidem a moribus vestris est discedendum, neque ab officio abstinendum; sed neque rerum ipsarum negotiorum-

γένος καὶ μέγιστον, καὶ λίαν ὀρθῶς τα πολεμικὰ ἠσκημένον, A. C. 553 ἀπόμοιρα δέ τις αὐτῶν οἱ νενικημένοι βραχεῖα, καὶ ὅση μὴ I. I. 27 δέος αὐτοῖς ἐμβαλεῖν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς ὀργὴν ἀναστῆσαι. οὔκουν εἰκὸς αὐτοὺς ἠρεμήσειν, οὐδὲ καθέξειν ἐν B ἀποῤῥήτῳ τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πλείονι στρατῷ καθ' ἡμῶν ἥξουσι, καὶ οὐκ ἐς μακρὰν ἀναμαχοῦνται. νῦν οὖν ὑμεῖς, εἰ δοκεῖ, παρέντες τὴν ῥαθυμίαν, ἀνανεώσασθε τὸ φιλοκίνδυνον πλέον ἢ πρότερον, ὅσῳ καὶ μείζονα τῶν φθασάντων τὰ ἐσόμενα προσδοκητέον. οὕτω γὰρ ὑμῶν διατελούντων, εἰ μὲν ὡς τάχιστα παρεῖεν, καὶ δὴ παρεσκευασμένοις ὑμῖν προσβαλοῦσι καὶ οἵοις μελλήσεως μὴ προσδεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ παντάπασιν ἐνδοῖεν, (εἰρήσθω γὰρ ἄμφω,) ἀλλὰ τό γε ὑμέτερον ἐν ἀσφαλεῖ κείσεται, καὶ τὰ κράτιστα δόξοιτε ἂν βεβουλεῦσθαι." Τοιαῦτα τοῦ C Ναρσοῦ παραινέσαντος, αἰδὼς ἅπαντα κατεῖχεν τὸν στρατὸν μεταμέλον αὐτοῖς τῆς παροινίας. καὶ οἱ μὲν τὸ ἐκμελές τε καὶ ἀκολασταῖνον τῆς γνώμης ἀποβαλόντες, ἐς τὰ πάτρια ἤθη μετεκοσμοῦντο.

ιγ'. Ἀποδασμὸς δὲ τῶν Γότθων ἐς ἑπτακισχιλίους ἄνδρας μαχίμους ἀποκεκριμένοι, οἳ δὴ ἐτύγχανον πολλαχοῦ τοῖς Φράγγοις προσβεβοηθηκότες, λογιζόμενοι ὡς οὐκ ἀνήσουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιπεσοῦνται, αὐ-

1. τὰ πολεμικὰ marg. R., τὰ πολέμια vulg. 5. καθ' ἡμῶν R. et Intpr., καθ' ὑμῶν vulg. 8. ὅσον R. 10. παρασκευασμένοις R. 12. Intpr. *nostra*; male. 13. δόξητε R. 19. ἀποκεκριμένοι R., ἀποκεκριμένος vulg. 20. οἱ om. R.

que naturam ac statum cum consiliis vestris congruere quisquam comperiat. Francorum enim natio est populosissima et maxima, et apprime in re bellica exercitata: et caesi a nobis exigua quaedam erant eorum portio, et quidem tantula, ut metum ipsis non sit iniectura, sed potius iram concitatura. Verisimile itaque non est, eos conquieturos, neque contumeliam tacite in pectore pressuros, sed maiorem exercitum in nos ducturos, brevique bellum redintegraturos. Vos itaque nunc, abiecta si placet ignavia, instaurate vestram in adeundis periculis bellicis alacritatem, eo quam antea maiorem, quo maiora praeteritis futura sunt exspectanda. Ita enim perseverantibus vobis, si quidem quam citissime advenerint, praeparatos vos offendent nullaque mora indigentes. Si vero omnino tardaverint (utrumque enim dicendum est) vestrae tamen res in tuto erunt collocatae, et quam optime vobis consuluisse videbimini." Talia monente Narsete, pudor universum exercitum invasit, et prioris vesaniae poenitudo. Atque hi quidem negligentia vecordiaque abiecta ad patrios mores redierunt.

13. Portio vero quaedam Gothorum, ad septem bellatorum millia, qui multis in locis Francis auxilio fuerant, cum secum reputarent Romanos non conquieturos, sed non multo post etiam in ipsos

A. C. 553 τίκα οἵ γε ἐς Κάμψας τὸ φρούριον ἀνεχώρουν. βέβαιον γὰρ I. I. 27 ἐπιεικῶς ἦν καὶ ἐρυμνότατον τὸ χωρίον, τῷ ἐν ὄρει τε κεῖσθαι V. 36 ἀνάντει καὶ πρὸς αὐτῇ δή που τῇ ἀκρωνυχίᾳ πέτρας τε ἀπο- D τόμους πάντοθεν ἀνέχειν καὶ παρατετάσθαι, ὡς μὴ πολεμίοις εὐέφοδον εἶναι. ἐνταῦθα δὴ οὖν οἵδε οἱ Γότθοι ξυνειλεγμένοι ᾤοντο ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔσεσθαι, καὶ προσχωρεῖν τοῖς Ῥωμαίοις οὔτι μάλα ἠβούλοντο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ παντὶ σθένει ἀντιτετάξεσθαι, ἤν τις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴοι. ἐξώτρυνε γὰρ αὐτοὺς ἐς τοῦτο καὶ ἀνεκίνει ἀνὴρ βάρβαρος, ὃς δὴ σφῶν καὶ ἡγεῖτο, Ῥάγναρις ὄνομα, καίτοι οὐχ ὁμογενὴς αὐτοῖς ὑπῆρχεν οὐδὲ ὁμόφυλος. ἦν γὰρ ἐκεῖνος ἐκ τῶν Βιττόρων καλουμένων, (Οὐννικὸν δὲ τὸ ἔθνος οἱ Βίττορες,) ἀλλὰ τῷ δεινὸς ἐς τὰ μάλιστα εἶναι καὶ πανουργό- P. 50 τατος, καὶ οἷος ὅτῳ δὴ τρόπῳ δύναμιν ἑαυτῷ περιβάλλεσθαι, ἐκράτει τε τοῦ ὁμίλου καὶ ἀναμαχεῖσθαι διενοεῖτο, ὡς ἂν ἐνθένδε καὶ μᾶλλον ἀρίδηλος γένοιτο. εὐθὺς δὴ οὖν ὁ Ναρσῆς ἅπαντι τῷ στρατῷ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐχώρει, καὶ εἶτα ἐπειδὴ αὐτῷ οὐχ οἷόν τε ἦν ἐξ ἐπιδρομῆς τῷ φρουρίῳ πελάζειν καὶ ἐν δυσχωρίᾳ διακινδυνεύειν, ὁ δὲ ἐς πολιορκίαν καθίστατο, καὶ πάντοθεν ἐφρούρει ὡς μηδὲν ὁτιοῦν τοῖς ἔνδον εἰσκομίζοιτο, μηδέ γε ἐκεῖνοι ἀδεῶς ᾗ βούλοιντο ἴοιεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν τοῖσδε οὐ μάλα οἱ βάρβαροι ἐπημαίνοντο. ἀφθονίᾳ γὰρ πλείστῃ ὅσῃ τῶν ἀναγκαίων ἐχρῶντο, ἐπείπερ αὐτοῖς ἤδη ἅπαντά τε τὰ ἐπιτήδεια καὶ

1. *Capsum* Intpr. 3. ἀκρονυχίᾳ R. 7. μᾶλλον μὲν οὖν R. Lugd., μᾶλλον μὴν οὖν edd. ἀντιτετάξεσθαι R. Lugd., ἀντιτάξ. edd. 9. *Regnares* Intpr. 10. ὄνομα R., γὰρ ὄνομα vulg. 11. *Brittones* Intpr. 17. καὶ — διακινδυνεύειν. Intpr. addit *nollet*. 21. ἀφθονίᾳ — ἐχρῶντο om. R. et Intpr. 22. ἤδη post αὐτοῖς inser. R. et Intpr.

irruituros, in Campsas propugnaculum sese receperunt. Firmissimum enim erat munitissimumque castellum, quippe quod in arduo monte situm erat, et in ipso iugo abruptae omni ex parte petrae exstaret ac protenderetur; ita ut difficilem hosti aditum praeberet. Eo itaque loci collecti Gothi, in tuto futuros sese putabant, et Romanis quidem se dedere nequaquam statuerant, sed omnibus potius viribus resistere, si quis in ipsos iret. Incitabat enim ipsos impellebatque ad hoc barbarus quidam vir eorum dux Ragnaris nomine, tametsi neque eiusdem cum eis nationis aut gentis (erat enim ille ex iis, qui Vittores appellantur, gente Hunnica) sed quod solers maxime versutissimusque esset, et peritus quocunque modo conciliandae sibi multitudinis, eis et imperabat, et bellum instaurandum sibi censebat, ut ex eo celebrior fieret. Confestim itaque Narses cum universo exercitu in eos movit, et deinde, cum non posset primo incursu castello appropinquare, et difficili e loco conflictari, obsidione illud cinxit, omnique ex parte circumsepsit, ne quid intro inveheretur, neve illi intrepide quo luberet irent. Sed hisce rebus non admodum gravi damno afficiebantur barbari. Summa

τῶν κτημάτων τὰ τιμαλφέστατα ἐν τῷδε τῷ φρουρίῳ, ὡς A. C. 553 ἁλῶναί γε αὐτὸ οὐκ ἐνὸν, ἐσενήνεκτο. ἀσχάλλοντες δὲ ὅμως L. I. 27 ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων προσκαθεδρίᾳ, καὶ αἰσχρὸν ἡγούμενοι, B εἰ μέλλοιεν οὕτω δὴ ἐπιπολὺ ἐν περιβόλῳ μετρίῳ ξυνειλῆφθαι καὶ ἐγκατείργεσθαι, ἐκδρομὰς μὲν κατὰ τῶν ἀντιπάλων θαμὰ ἐποιοῦντο, εἴ πως ἂν αὐτοὺς ἐνθένδε ἀπώσασθαι δυνηθεῖεν, οὐδὲν δὲ ὅ, τι καὶ μνήμης ἄξιον ἔπρασσον.

ιδʹ. Ἐν τούτοις δὲ τοῦ χειμῶνος τριβέντος, ἅμα ἦρι A. C. 554 ἀρχομένῳ, ἐς λόγους ἐλθεῖν τῷ Ναρσῇ ὁ Ῥάγναρις τῶν πα- I. L. 28 ρόντων πέρι χρῆναι ᾠήθη, καὶ οὖν ἐπιτετραμμένον αὐτῷ παρῆν ἅμα ὀλίγοις ἐν μεταιχμίῳ, ξυνηλθέτην τε ἄμφω ἐς ταὐτὸ, καὶ πολλά ἄττα διελεγέσθην. ἰδὼν δὲ ὁ Ναρσῆς τὸν Ῥάγναριν ἐς ἀλαζονείαν ἠρμένον, καὶ πλείστῃ χρώμενον μεγαληγορίᾳ, ὡς μειζόνων τε ἢ κατ' αὐτὸν ἐφίεσθαι, κἀκ τοῦ ὑπερτέρου ἐπικομπάζειν, διέλυσεν αὐτίκα τὴν ξυνουσίαν, καὶ ἀπη- C γόρευσεν τῇ ξυμβάσει, καὶ ἀπέπεμπέ γε αὐτὸν αὖθις ἐς τοὐπίσω ἄπρακτον ἐπὶ τοῖς προτέροις μενοῦντα. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐν τῷ λόφῳ ἐγεγόνει, καὶ ἤδη οὐ πόρρω τοῦ τείχους ἀφῖκτο, χαλεπαίνων ὅτι δὴ αὐτῷ οὐδὲν ὁτιοῦν τῶν ἐλπισθέντων ἀπέβη, ἐντείνει ἠρέμα λαθραίως τὸ τόξον, καὶ εἶτα ἀθρόον μεταστραφείς, ἀφίησι βέλος ἰθὺ τοῦ Ναρσοῦ, διήμαρτε δὲ τοῦ σκοποῦ. ἐτέ-

8. ἐν τούτοις R., ἐν τούτῳ vulg. 11. τε R., δὲ vulg. 13. ἀλαζονίαν R. 15. ἀπηγόρευσεν R., ἀπηγόρευε vulg.

enim rerum necessariarum copia abundabant, cum et commeatum omnem quanto opus erat et ex facultatibus suis pretiosissima quaeque in illud castellum tanquam inexpugnabile convexissent. Moleste vero nihilominus ferebant Romanorum obsidionem, et turpe rati si diu adeo exiguo ambitu circumsepti concluderentur, frequentes in hostem excursiones faciebant, si quo modo eos inde profligare possent; nihil vero relatu dignum effecere.

14. Hieme autem in hoc transacta, statim ineunte vere Regnaris paciscendum sibi in rem praesentem cum Narsete putavit. Libero itaque commeatu accepto, ad Narsetem paucis comitatus in locum inter exercitum et castellum intermedium venit; congressique inter se varios sermones miscuerunt et disceptarunt. Videns autem Narses Regnarim superbia elatum, multaque verborum iactantia utentem, et maiora quam ipsum deceret postulantem, mirumque in modum ea exaggerare, confestim colloquium solvit, et compositione pactioneque negata, infecta re ad suos remisit. Qui cum in collem evasisset, iamque non procul a muro abesset, indigne ferens nihil plane se eorum quae sperarat consecutum, sensim et clam tenso arcu, subitoque conversus, sagittam recta in Narsetem torquet; quae a scopo aberrans aliorsum delata cecidit, nemine laeso. Consecuta vero statim est poena barbari hominis nequitiam. Narsetis enim satellite facti praefidentia temeritateque irritati sagittis eum petunt,

A. C. 554 ρωθι γάρ που ἀπέπτη ὁ ἄτρακτος, καὶ κατέπεσεν οὐδένα σι- I. I. 28 νάμενος. μετῆλθε δὲ ὅμως ἡ δίκη εὐθὺς τὴν τοῦ βαρβάρου παρανομίαν. οἱ γὰρ ἀμφὶ τὸν Ναρσῆν δορυφόροι ἐν ὀργῇ τὸ ἐκείνου ποιησάμενοι θράσος, ἐπιτοξάζονται εἰς αὐτὸν, καὶ πλήττεται καιρίαν ὁ δείλαιος. πῶς γὰρ οὐκ ἤμελλεν, ἄδικόν τι καὶ ἀγεννὲς ἐγχείρημα δράσας; καὶ μόλις μὲν αὐτὸν οἱ ὀπαδοὶ φοράδην εἴσω τοῦ περιβόλου διακομίζουσιν. ἡμέρας δὲ δύο ἀρκέσας, ἀκλεῶς ἀπεβίω, καὶ τὰ τῆς ἀπιστίας αὐτῷ καὶ παροινίας ἐς τόδε κακοῦ ἐτελεύτα. ἐκείνου δὲ διαφθαρέντος, αὐτίκα οἱ Γότθοι, οὐ γὰρ ἀντέχειν ἔτι τῇ πολιορκίᾳ οἷοί τε εἶναι ἡγοῦντο, ἐδέοντο τοῦ Ναρσοῦ τὰ πιστὰ σφίσι παρασχέσθαι, ὡς τοῦ ζῆν αὐτοὺς οὐκ ἀφαιρήσει. ὃ δὴ καὶ τάχιστα ὀμωμοσμένον, σφᾶς τε αὐτοὺς ἐκεῖνοι καὶ τὸ φρούριον παρέδοσαν.
P. 51 Ναρσῆς δὲ ἀπέκτεινε μὲν οὐδένα τῷ ταῦτά τε ὀμωμοκέναι, καὶ ἄλλως οὐχ ὅσιον εἶναι τοὺς ἡσσημένους ὠμότατα διαχειρίζεσθαι. ὡς ἂν δὲ μὴ αὖθις νεωτερίσαιεν, ἅπαντας ὡς βασιλέα ἐς τὸ Βυζάντιον ἔστειλεν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Θευδίβαλδος τὸ μειράκιον, ὃς δὴ τῶν προσοικούντων τὴν Ἰτα- V. 37 λίαν Φράγγων ἐκράτει, ἧπέρ μοι εἴρηται πρότερον, οὗτος δὲ οἰκτρότατα ἤδη ἐτεθνήκει τῇ νόσῳ περιτακεὶς τῇ συντρόφῳ. ἐπεὶ δὲ Χιλδίβερτόν τε καὶ Χλωθάριον, ὡς δὴ καὶ τῷ γένει ἐγγυτάτους, ἐπὶ τὸν κλῆρον τοῦ παιδὸς ὁ νόμος ἐκάλει, αὐτίκα ἔρις αὐτοῖς ἐνέπεσεν δεινὴ, καὶ οἷα μικροῦ δεῖν τῷ παντι

1. ἀπέπτη R., ἀπέβη vulg. 2. ἡ δ. εὐθ. R., εὐθ. ἡ δ. vulg. 10. ἔτι R., Intpr. *de cetero*, ἐπὶ vulg. 11. παρέχεσθαι R. 12. ὠμοσμένως R. 13. ἐκεῖνοι add. R. 16. μὴ R., μηδὲ vulg. 20. περιτακεὶς R., παρατακεὶς vulg.

et letali ictu miserum feriunt (quidni enim? cum adeo iniquum et vile facinus perpetrasset), et aegre quidem ipsum comites gestantes intra castelli muros detulerunt; cumque ad biduum supervixisset, turpiter decessit, et perfidiae temeritatisque suae hunc habuit tristem exitum. Illo vero sublato confestim Gothi (neque enim obsidionem ferre posse videbantur) supplices Narseti sunt facti, ut fide data vitam ipsis condonaret: et quidem citissime iureiurando accepto, se pariter et castellum dediderunt. Narses vero neminem quidem interfecit; quia id iurarat, et alioquin aequum non esset victos crudelissime trucidari: ne vero in posterum novis iterum rebus studerent, omnes ad Imperatorem Byzantium misit. Interea dum haec geruntur, Theodibaldus adolescens, qui finitimis Italiae Francis imperabat, ut supra est a me dictum, miserrime iam e vivis excesserat, morbo, quo inde ab ortu laborarat, absumptus. Cum vero Childebertum et Chlotharium utpote genere proximos lex patria ad hereditatem iuvenis vocaret, gravis statim inter eos contentio est orta, quaeque parum aberat, quin totum genus perderet. Childebertus enim iam senex

λυμήνασθαι γένει. Χιλδίβερτος μὲν γὰρ γηραιὸς ἤδη ὑπῆρχεν καὶ πόῤῥω που ἥκων τῆς ἡλικίας, καὶ πρός γε ἀσθενείᾳ εἴχετο πολλῇ, ὡς συνεσκληκέναι οἱ ἅπαν καὶ διατετῆχθαι τὸ σῶμα· παῖδές τε αὐτῷ ἄῤῥενες οὐκ ἦσαν οἱ τὴν ἀρχὴν διαδεξόμενοι, ἀλλ' ἐν θυγατράσιν ἐγηροκομεῖτο. Χλωθάριος δὲ ῥωμαλέος ἦν ἔτι καὶ οὔπω λίαν ἐγεγηράκει, πλὴν ὅσον ἐς πρώτην ῥυτίδα, υἱούς τε εἶχεν τέτταρας, βούπαιδας ἤδη καὶ θαῤῥαλέους, καὶ πρὸς τὸ ἐνεργὸν ὡρμημένους. τοιγάρτοι οὐ μεθεκτέα ἔφασκεν τῷ ἀδελφῷ τῶν Θευδιβάλδου χρημάτων, ὡς οὐκ ἐς μακρὰν καὶ αὐτῆς δήπου τῆς Χιλδιβέρτου βασιλείας ἐς αὐτόν τε καὶ τοὺς οἰκείους παῖδας μεταπεσουμένης. καὶ τοίνυν οὐ διήμαρτε τῆς ἐλπίδος. ὁ γὰρ πρεσβύτης ἑκὼν ἐνεδίδου τοῦ κλήρου, δεδιώς, οἶμαι, τὴν δύναμιν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀπαλλαξείων τῆς ἐς αὐτὸν δυσμενείας. ὀλίγῳ τε ὕστερον αὐτὸς μὲν ἀπεβίω, ἅπαν δὲ τὸ τῶν Φράγγων κράτος ἐς μόνον Χλωθάριον κατεῤῥύη. ἐν τοῖσδε μὲν τὰ Ἰταλιωτῶν καὶ Φράγγων πράγματα ἐχώρει.

A. C. 554 I. I. 28 B C

ιε'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, θέρους ὥρᾳ, ἔσεισε μέγα ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ πολλαχοῦ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ὡς καὶ πόλεις συχνὰς, νησιωτικάς τε καὶ ἠπειρώτιδας, ἀθρόον ἀνατραπῆναι, καὶ ἄρδην τοὺς οἰκήτορας διαφθεῖραι. Βηρυτὸς γοῦν ἡ καλλίστη, τὸ Φοινίκων τέως ἐγκαλλώπισμα, τότε δὴ ἀπηγλαΐσθη ἅπασα, καὶ κατέῤῥιπτο τὰ κλεινὰ ἐκεῖνα καὶ περι- D

5. ἐγηροκομεῖτο. ἐγηρωκ. vulg., ἐκληρονομεῖτο R. et Intpr. *ad filias rediisset hereditas*. 7. θαῤῥαλέα R. 14. ἐς αὐτὸν R., ἐπ' αὐτὸν vulg. 22. καλίστη edd. 23. ἀπηγλαΐσθη R. Lugd., ἀπεγλ. edd.

erat, et praeterquam quod gravis annis esset, accedebat etiam summa infirmitas, adeo ut ipsi totum corpus colliquatum tabidumque esset. Neque ulla ei erat proles mascula, quae succederet in regnum, sed filias tantum habens consenuerat. Chlotharius vero valido adhuc erat corpore, neque admodum senex; primas tantum rugas contraxerat, et filios habebat quatuor admodum iuvenes atque animosos, et ad audendum promptos. Quocirca non adeunda dixit fratri bona Theodibaldi, quippe quod brevi etiam ipsum Childeberti regnum ad se et filios suos esset devolvendum. Neque eum fefellit sua spes. Senex enim ille sua sponte ipsi hereditate cessit; veritus, uti puto, viri potentiam, ipsiusque inimicitiam declinare cupiens. Pauloque post ipse quidem excessit e vivis; universum vero Francorum imperium ad solum Chlotharium est devolutum. Hic itaque fuit Italicarum et Francicarum rerum status.

15. Sub idem fere tempus, vigente aestate, Byzantii aliisque compluribus Romani imperii locis ingens terrae motus est factus, adeo ut multae urbes tam insulares quam in continente sitae confestim subversae fuerint, incolaeque penitus absorpti. Berytus itaque, pulcherrimus ille tum temporis Phoeniciae ocellus, tum quidem tota deformata

A. C. 554 λάλητα τῆς οἰκοδομίας δαιδάλματα, ὡς μηδὲν ὁτιοῦν σχεδόν
I. I. 28 που λειφθῆναι, ἢ μόνα τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη. πολὺς μὲν οὖν ὅμιλος ἰθαγενῶν τε καὶ ἐνδαπίων ἀνδρῶν ἀπολώλασιν, ὑποπεπιεσμένοι τῷ ἄχθει, πολλοὶ δὲ νέοι ἐπήλυδες εὐπατρίδαι τε καὶ παιδείας ἄριστα ἔχοντες, οἳ δὴ παρῆσαν τοὺς Ῥωμαίων αὐτοῦ ἀναλεξόμενοι νόμους. τοῦτο γὰρ πάτριον τῇ πόλει καὶ ὥσπερ γέρας τι μέγιστον τὰ τοιάδε αὐτῇ ἀνεῖται διδασκαλεῖα. μετεσκευάσαντο τοιγαροῦν ἐν τῷ τότε οἱ τῶν νόμων ὑφηγηταὶ ἐς Σιδῶνα τὴν πόλιν τὴν γείτονα, καὶ ἐν τῇδε μετῆκτο τὰ φροντιστήρια, ἕως πάλιν ἡ Βηρυτὸς ἀνεδομήθη. καὶ
P. 52 γέγονεν ἥκιστα μὲν ὁποία πρότερον ἦν, πλὴν ἀλλ' οὐχὶ ἐς ὅσον καὶ ἀγνοεῖσθαι ὡς ἐκείνη εἴη ἡ πάλαι. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ τῆς πόλεως ἀνοικισμὸς καὶ ἡ τῶν διδασκαλείων ἐπάνοδος χρόνῳ ὕστερον ἔμελλεν ἔσεσθαι. τότε δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ πρὸς τῷ Νείλῳ ἱδρυμένῃ ποταμῷ, καὶ ταῦτα οὐκ εἰωθὸς σείεσθαι τὸ χωρίον, συναίσθησίς τις τοῦ κλόνου ἐλαχίστη μὲν καὶ ἀφαυροτάτη καὶ οὐ πάμπαν ἀρίδηλος, γέγονε δὲ ὅμως. ἅπαντες δὴ οὖν οἱ ἐπιχώριοι καὶ μάλιστα οἱ σφόδρα γεγηρακότες, ἐν θαύματι μεγάλῳ τὸ ξυνενεχθὲν ἐποιοῦντο, ὡς οὔπω πρότερον γεγενημένον, ἔμενέν τε οἴκοι ὅστις οὐδείς, ἀλλ' ἀνὰ τὰς λεω-
B φόρους τὰ πλήθη ξυνέῤῥει, τῷ ἀπροσδοκήτῳ δή που καὶ παραδόξῳ πέρα τοῦ μετρίου καταπεπληγμένοι. ἐμοὶ δέ γε καὶ

2. λειφθῆναι R., λελεῖφθαι vulg. 3. ἐνδαπίων R., ἐνδαπῶν vulg. 4. ὑποπεπιεσμένοι R. (Cl.), ὑποπιεσμένοι vulg. 7. διδασκαλείᾳ edd. 9. ὑφηγηταὶ R. (Cl.), ἀφηγηταὶ vulg. μεθῆκτο R. 12. καὶ om. R. 13. διδασκαλίων R. et vulg. 16. τις R. et Intpr. *quis*, τε vulg. 22. πέρα add. R. Lugd. mg. (Cl.). Intpr. incisum integrum omisit.

fuit, et illa insignia ac celeberrima summoque artificio elaborata aedificia corruerunt, adeo ut nullum propemodum fuerit relictum, praeterquam nuda aedium pavimenta. Magna itaque indigenarum pariter et incolarum multitudo periit mole ruinae oppressa: multi etiam iuvenes advenae nobiles et eruditi, qui addiscendarum Romanarum legum causa eo commearant. Erat enim hoc urbi patrium et veluti maxima honoris praerogativa, quod eiusmodi scholae ei essent dicatae. Commigrarunt itaque tum temporis legum interpretes Sidonem urbem vicinam, scholaeque eo translatae, tantisper dum Berytus instauraretur. Quod et factum est; nequaquam quidem qualis antea erat, neque tamen ita dissimilis, quin ex eius aspectu pristina ipsius forma agnosci posset. Sed haec quidem urbis reaedificatio et scholarum revocatio postmodum videbatur futura. Per idem quoque tempus in magna illa Alexandria ad Nilum flumen sita (cum tamen illud oppidum terrae motui obnoxium esse non soleret) sensus etiam quidam motus, perexiguus quidem ille ac brevis, neque omnino manifestus, factus est tamen. Omnibus itaque incolis et potissimum valde senibus magno miraculo ea res fuit; quippe quae antea nunquam acciderat; neque quisquam domi mansit,

αὐτῷ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῦ διατρίβων παιδείας ἕνεκα τῆς A. C. 554
πρὸ τῶν νόμων,) δεδιέναι προσῄει, καὶ ταῦτα ἐπὶ λίαν σμικρᾷ I. I. 28
τῇ κινήσει, λογιζομένῳ, ὅτι δὴ αὐτοῖς αἱ οἰκοδομίαι οὐκ ἰσχυ-
ραὶ οὐδὲ εὐρεῖαι τυγχάνουσιν οὖσαι, οὐδὲ οἷαι καὶ πρὸς βρα-
χὺ ἀνασχέσθαι δονούμεναι, ἀλλ' ἰσχναὶ ἄγαν καὶ ἀσθενεῖς (ἐφ'
ἑνὶ γὰρ ὑφαίνονται λίθῳ). ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅ, τι λόγιμον ἐν τῇ
πόλει, ἐδείμαινον καὶ οἶδε, οὔ τί που, οἶμαι, τὸ ἤδη παρῳχηκὸς,
ἀλλ' ὅτι αὐτοῖς καὶ ἐσαῦθις ταὐτὸ τοῦτο ξυμβήσεσθαι οὐκ ἄπο
τρόπου ἐδόκει. οἱ γὰρ τὴν αἰτίαν τοῦδε τοῦ πάθους ἀναθυμιά-
σεις τινὰς εἶναι λέγοντες ξηράς τε καὶ λιγνυώδεις, ὑπὸ τὰ C
γλαφυρὰ τῆς γῆς εἰργομένας, καὶ τῷ μὴ διαπνεῖσθαι ῥᾳδίως
σφοδρότερον ἔνδον περιδινουμένας, τὸ ἐπιπροσθοῦν ἅπαν σα- V. 38
λεύειν, ἕως τῇ βιαίᾳ φορᾷ τῆς στεγνότητος ἐνδιδούσης, ἐς τοὐμ-
φανὲς ἀναχθεῖεν· οἱ δὴ οὖν τὰ τοιαῦτα φυσιολογοῦντες τὴν
Αἰγυπτίαν φασὶ χώραν οὐ πώποτε σείεσθαι πεφυκέναι, ὡς δὴ
χθαμαλήν τε ἀτεχνῶς καὶ ὑπτίαν καὶ ἥκιστα σηραγγώδη, ἐν-
τεῦθέν τε οὐκ ἐμφορουμένην· εἰ δέ γε καὶ ὑποδέξαιτο, ἀλλ'
αὐτομάτως ὑπὸ χαυνότητος θαμὰ ἐξατμιζομένην. ἐπεὶ δὲ ἐν
τῷ τότε ἥδε ἡ δόξα, εὖ ποιοῦσα, ἐπεφώρατό τε καὶ ἀπελήλεγ-
κτο μὴ σφόδρα ἐν βεβαίῳ κειμένη, εἰκότως ἄρα ἐδεδίεσαν οἱ
γενναῖοι, εἴγε πρὸς τοὐναντίον αὐτοῖς χωρήσει τοὐπίγραμμα, D
καὶ κινδυνεύσοιεν τολοιπὸν οὐ γαιηόχου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνο-

1. τῆς πρὸς τῶν R. 2. τῷ κρᾷ R. 6. ὑφαίνοντο R. λόγιον coni. Cl., Intpr. *viri litteratissimi.* 10. καὶ ὑπὸ vulg., R. et Intpr. copulam om. 11. ῥᾴδια R. 12. περιδονμένας (sic) R. 14. οἱ δὲ R. 20. εἰκότα R. 22. κινδυνεύσειεν R.

sed in plateas multitudo confluebat insolentia novitateque rei ultra modum perculsa. Me vero quoque ipsum (commorabar enim ibi tum temporis eius disciplinae causa, quae studium iuris praecedit) metus incessebat, reputantem mecum, quod tametsi exiguus admodum ille motus esset, aedificia tamen ipsis essent neque firma neque ampla, quaeque succussa ne tantillum quidem temporis subsistere possent, ut parum valida ac firma. Simplici enim latere sunt contexta. Timebant vero etiam quotquot in urbe erant viri docti, non tam, uti arbitror, motus iam praeteriti causa, sed quod verisimile videretur hoc ipsum iterato eventurum. Qui enim huius mali causas esse dicunt exhalationes quasdam siccas pariter et fumosas, sub terrae concavitate clausas; cumque facile difflari nequeant, vehementius intus circumvolutas quidquid supra impendet succutere, donec violentia impetus fatiscente et cedente compage in apertum ferantur: qui haec, inquam, de terrae motus natura disserunt, auctores sunt Aegypti regionem nunquam terrae motu concuti solere, utpote humilem admodum et planam, minimeque cavernosam, ideoque eiusmodi exhalationibus non oppleri; si vero aliquas intra se concipiat, eas ipsas sua sponte ob terrae laxitatem assidue evaporare. Cum vero tum temporis ea opinio

A. C. 554 σίχθονος πειρᾶσθαι τοῦ Ποσειδῶνος. ἴσως μὲν οὖν εἰ καί τι
I. I. 28 μέρος τῆς Αἰγύπτου κεκίνηται, ἀλλ' οὐκ ἐπιλείψουσι τοὺς τὰ
τοιαῦτα δεινοὺς καὶ ἕτεροι λόγοι, δι' ὧν ἂν καὶ ὣς ἡ τῶν ἀτμῶν σφίσι κρατύνοιτο δόξα. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὡς μὲν οἷόν τε ἀνθρώπῳ τεκμηρίοις τισὶ χρωμένῳ τῶν ἀδήλων πέρι διανοεῖσθαι, οὐ πάμπαν διαμαρτεῖν τοῦ πιθανοῦ καὶ εἰκότος, τοῦ δέ γε
P. 53 ὄντος ἀληθοῦς πολλῷ ἀπολείπεσθαι. πῶς γὰρ ἄν τις ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ ἀφανῆ καὶ ὑπέρτερα διαγνοίη; ἀπόχρη δὲ ἡμῖν εἴγε τοσοῦτο μόνον εἰδείημεν, ὡς θείῳ νῷ καὶ βουλῇ κρείττονι ἅπαντα διατέτακται· φύσεως δὲ ἀρχὰς καὶ κινήσεις καὶ τὰς ἑκάστου τῶν γινομένων αἰτίας σκοπεῖν μὲν τῷ λόγῳ καὶ διερευνᾶν οὐ παντελῶς ἄχρηστον ἴσως οὐδὲ ἄχαρι νομιστέον, τό γε μὴν οἴεσθαί τε καὶ πεποιθέναι ὡς ἔνεστιν ἐφικέσθαι τοῦ ὄντος, μή ποτε ἀλαζονεία εἴη τὸ χρῆμα, καὶ ἀμαθέστερον τῆς διπλῆς ἐκείνης ἀγνοίας. ἅλις μὲν οὖν τούτων ἔμοιγε. ὁ δὲ λόγος αὖθις ἐς αὐτὸν ἐπανίτω.

ιϛ'. Κατ' ἐκεῖνο γὰρ τοῦ καιροῦ καὶ ἡ Κῶς ἡ νῆσος, ἡ πρὸς τῷ τέρματι τοῦ Αἰγαίου κειμένη, [ἐσείσθη καὶ] ἐλάχιστόν τι
B μέρος αὐτῆς ἐσέσωστο, ἡ δὲ ἄλλη ἅπασα ἐπεπτώκει, ποικίλα τε αὐτῇ καὶ ἀνήκουστα προσεγένετο πάθη. ἥ τε γὰρ θάλαττα

7. Num ὄντως? 15. ἐπανίτω R. (Cl.), ἐπανείτω vulg. 16. γὰρ τοῦ ins. ex R 17. ἐσείσθη καὶ addidi cum Intpr. *insulae — terrae motu concussae pars minima servata est.* 18. μέρος αὐτῆς R., αὐτ. μέρ. vulg. 19. ἀνύποιστα R., Intpr. *fidem excedentibus malis.* προσεγένετο R., ἐπεγένετο vulg.

obtineret, et parum firmitatis habere deprehenderetur, metuebant verisimiliter praeclari illi viri, ne in contrarium ipsis cederet epigramma, tanquam periculum foret in posterum ne tantum *γαιήοχον*, hoc est, continentem terram, verum etiam *ἐνοσίχθονα*, hoc est, concutientem terram, Neptunum experirentur. Fortassis itaque, etiamsi aliqua Aegypti pars moverit, non deerunt tamen harum rerum peritis etiam aliae rationes, per quas etiam sic haec eorum de vaporibus opinio valeat. Mihi vero videntur illi, quatenus possibile est homini validis argumentis utenti ad rerum abstrusarum intelligentiam pertingere, nequaquam a probabilitate et similitudine veri aberrare; a veritate tamen ipsa longe abesse. Quo pacto enim quispiam perfecte intelligere possit, quae cerni non possunt, nobisque sunt superiora? Sufficiat nobis, si hoc tantum sciamus, Dei consilio et potiore voluntate omnia constituta. Naturae vero principia et motus, et singulorum, quae fiunt, causas contemplari quidem ratione et perscrutari, neque inutile neque inelegans est censendum. Credere vero sibique persuadere, fieri posse ut ad ipsam rei veritatem pertingamus, vereor ne arrogantia potius res haec sit iudicanda, et inscitius quid, quam duplex illa inscitia. Sed de his iam satis, ad rem itaque redeamus.

16. Per idem tempus etiam Cos insula concussa est et exigua quaedam eius portio servata, reliqua omnis corruit; variaque ei et inaudita mala acciderunt. Mare enim ingentem in modum assurgens domos litto-

ἐπιπλεῖστον ἀρθεῖσα, κατέκλυσεν τὰ παράκτια τῶν οἰκημάτων, καὶ διέφθειρεν αὐτοῖς χρήμασι καὶ ἀνθρώποις· τό τε μέγεθος τοῦ βρασμοῦ, ἐξαίσιον οἷον γεγενημένον, τὰ, ἔνθα οὐκ ἐνῆν ἀναῤῥιχᾶσθαι τὸ ῥόθιον, ἅπαντα ἔῤῥιψε καὶ κατέβαλεν. ἀπολώλασι δὲ χύδην σχεδόν τι ἅπαντες οἱ ἀστοὶ, εἴτε ἐν ἱεροῖς ἐτύγχανον πεφευγότες, εἴτε καὶ οἴκοι διαιτώμενοι, εἴτε καὶ ἄλλοσέ ποι ξυνειλημμένοι. ἐμοὶ γοῦν ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον κατὰ τὸ Βυζάντιον ἀνακομιζομένῳ, καὶ ἐν τῇδε τῇ νήσῳ, οὕτω παρασχὸν, (ἐν παράπλῳ γὰρ κεῖται,) καταστάραντι, οἰκτρόν τι πέφηνεν θέαμα, καὶ ὁποῖον οὐκ ἂν ἀποχρώντως ὑπογράψοι ὁ λόγος. ἅπαν μὲν γὰρ τὸ ἄστυ σχεδόν που χῶμά γε ἦν ἐπὶ μέγα ἠρμένον, καὶ λίθοι κείμενοι σποράδην, κιόνων τε τρύφη καὶ ξύλων κατεαγότων, καὶ κόνις πολλὴ ὕπερθεν φερομένη καὶ ἐπηλυγάζουσα τὸν ἀέρα, ὡς μηδὲ αὐτά που τὰ τῶν λεωφόρων χωρία ῥαδίως διαγινώσκεσθαι, πλὴν ὅσον ὑπονοῆσαι. ὀλίγα δὲ ἄττα δωμάτια εἱστήκεσαν ἀπαθῆ, καὶ ταῦτα οὐχ ὅσα τιτάνῳ τυχὸν καὶ λίθῳ καὶ ταύτῃ δὴ τῇ στερεμνιωτέρᾳ καὶ μᾶλλον μονίμῳ κατὰ τὸ εἰκὸς ὕλῃ ἐξείργαστο, μόνα δὲ τὰ ἐκ πλίνθου ἀπέφθου καὶ πηλοῦ

A. C. 554
I. I. 28
C

5. *δὲ* om. R. 7. *ἄλλοσέ ποι* R. et Lugd. 2. m., *ἄλλοσέ πη* vulg. 8. *χρόνον* om. Par. 11. *τὸ ἄστυ σχ. π.* R., *σχ. π. τ. ἄ.* vulg. 14. *μηδὲ* R., Intpr. *ne vel*, *μηδὲν* vulg. 16. *δὲ* add. R. et Lugd. 2. m., deest vulg. 19. *ἀπέφθου* habet R. cum vulg., neque id mutare ausus sum, etsi vix dubito rescribendum esse *ἀνέφθου*; quum illud alterum id quod *decoctum* est significet, *crudum* minime. *Ταῖς ὀπταῖς πλίνθοις* opponuntur *ὠμαί*, quod vocabulum quum nescio qua ratione motus ponere nollet Agathias, *ἄνοπτον* autem rem plane diversam significaret, occurrebat. *τὸ ὠμὸν* itidem contrarium esse *τῷ ἑφθῷ*. Neque ego nescius sum, *ἀνεφθὸν* non reperiri in lexicis glossariisve: hoc tamen minus moveor in Agathia: illud attendo, *ἄπεπτον*, quod unum rescribendum restaret, remotius a vulgata lectione esse, minusque aptum

tales proluvie obruit, unaque cum possessionibus hominibusque ipsis disperdidit. Successionis etiam magnitudo immane quantum facta, ubi fragosa illa vis terrae inclusa per superiora erumpere non poterat, omnia proruebat ac prosternebat. Perierunt vero promiscue omnes propemodum oppidani, sive ad templa confugerent, sive domi se continerent, sive alium aliquem in locum convenissent. Mihi certe sub idem tempus Alexandria Byzantium revertenti, et in eam insulam, occasione ita ferente, (in traiectu enim sita est,) delato, miserabile quoddam spectaculum fuit, quodque satis verbis exprimere non possim. Universum enim propemodum oppidum tumulus terrae erat in longum porrectus, et saxa sparsim iacentia, et columnarum tignorumque ruptorum fragmenta, et pulveris tanta vis superne ferebatur aërem obscurans, ut nec ipsae platearum regiones facile agnosci possent: ceterum quantum percipi poterat, pauculae quaedam

A. C. 554 ἀγροικότερον πεποιημένα. ἄνδρες δὲ σποράδην ὀλίγιστοι ἀνε-
I. I. 28 φαίνοντο σκυθρωποί τε ἄγαν καὶ κατηφεῖς, καὶ ὥσπερ τε-
D λεώτατα τῷ σφετέρῳ βίῳ ἀπειρηκότες· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις
δεινοῖς καὶ ἅπαν τὸ ἐπιχώριον ὕδωρ, τὴν τοῦ ἀκραιφνοῦς
καὶ ποτίμου φύσιν ἀθρόον ἀφῃρημένον, ἐς τὸ ἁλμυρὸν ἠρέμα
καὶ ἄποτον μετεβέβλητο. καὶ ἦν ἅπαντα τὰ τῇδε φευκτὰ καὶ
ἀνατετραμμένα, ὡς μηδὲν ἕτερον ὑπολελεῖφθαι τῇ πόλει πρὸς
εὐκοσμίαν, ἢ μόνον τὸ κλεινὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν ὄνομα καὶ
P. 54 τὴν ἐφ' Ἱπποκράτει μεγαλαυχίαν. οἰκτείρειν μὲν οὖν τὰ τοιά-
V. 39 δε οὐ πόῤῥω τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου εἶναι δοκεῖ, θαυμάζειν δὲ
ἀτεχνῶς καὶ καταπεπλῆχθαι, ἀνδρῶν ἂν εἴη οὐ μάλα τὰ πα-
λαιὰ ἐπισταμένων, οὐδὲ ὅτι ἐσαεὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς ὕλης χω-
ρίον ποικίλα παθήματα ὑποδέχεσθαι πέφυκε. πολλάκις γὰρ
ἤδη καὶ πρότερον πόλεις γε ὅλαι σεισμῷ διεφθάρησαν, ὡς τοὺς
ἀρχαίους οἰκήτορας ἀποβαλοῦσαι ὑφ' ἑτέροις αὖθις οἰκισταῖς
ἀνορθωθῆναι.

ιζ. *Αἱ γοῦν Τράλλεις ἡ πόλις, ἡ ἐν τῇ Ἀσίᾳ νῦν καλου-
μένῃ χώρᾳ ἀγχοῦ που τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ ἱδρυμένη, τὸ
μὲν παλαιὸν Πελασγῶν γέγονεν ἀποικία, ὑπὸ δὲ τοὺς Αὐγού-
B στου Καίσαρος χρόνους ἐσείσθη τε ἅπασα καὶ ἀνετράπη, καὶ

6. μεταβέβλητο R. 7. τῇ πόλει πρὸς εὐκ. R., πρὸς εὐκ. τ. π. vulg. 8. τὸ κλεινὸν τῶν Ἀσκλ. R., τὸ τῶν Ἀσκλ. κλ. vulg. 17. Ἀσίᾳ νῦν R., νῦν Ἀσίᾳ vulg. 19. *Paphlagones* h. l. habet Intpr., sed infra *Pelasgos.*

domunculae integrae stabant, et hae quidem non quae ex calce et lapide atque ex solidiore aliqua magisque firma et durabili, uti par est, materia erant structae, sed tantum quae ex latere non cocto et ex argilla agrestem in modum erant fabricatae. Paucissimi vero sparsim homines comparebant tristi admodum demissoque vultu, et veluti extreme de vita sua desperantes. Praeter alia enim mala omnis etiam totius oppidi aqua, pura ac sincera potabilique natura confestim sublata, salsuginem sensim contraxerat, et potui non erat; omniaque ibi horrendum in modum subversa videbantur, adeo ut nihil oppido ad ornamentum reliqui factum esset, praeter solum Asclepiadarum illustre nomen et insignem Hippocratis in eo nati gloriam. Commiseratione itaque harum rerum duci non alienum ab humano more videtur: admirari vero vehementer et percelli, hominum fuerit, qui veterum rerum parum sunt periti, quique nesciunt, quod haec terrae regio sua natura perpetuo varias in se affectiones suscipere soleat. Frequenter enim etiam antehac urbes integrae terrae motu perierunt, adeo ut veteribus incolis exutae ab aliis rursum conditoribus sint instauratae.

17. Tralles itaque urbs, in Asio nunc ita dicto campo iuxta Maeandrum fluvium sita, olim quidem Pelasgorum colonia fuit, sub Augusti vero Caesaris tempora terrae motu quassata est et subversa, nihilque in ea integrum relictum. Oppido vero in hunc modum

A. C. 554 I. I. 28

οὐδὲν αὐτῆς ὅ, τι ἐσέσωστο. οὕτω δὲ τοῦ ἄστεος οἰκτρότατα κειμένου, ἄγροικόν τινά φασι, τούτων δὴ τῶν γεηπόνων, Χαιρήμονα τοὔνομα, σφόδρα τὴν ψυχὴν ἁλῶναι τῷ πάθει, καὶ οὖν οὐκ ἐνεγκόντα θαυμάσιόν τι ἡλίκον καὶ ἄπιστον ἔργον ἀνύσαι. μήτε γὰρ τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος ἢ τῆς πρεσβείας τὸ μέγεθος κατοῤῥωδήσαντα, μήτε ὅτι μεγίστοις, ὥσπερ εἰκὸς, ὁμιλήσειν ἤμελλεν κινδύνοις, καὶ ταῦτα ἐπ' ἀδήλῳ τῇ τύχῃ, μήτε τῶν οἴκοι τὴν ἐρημίαν, μήτε ἄλλο τι τῶν, ὁπόσα διανοούμενοι ἄνθρωποι μεταμανθάνουσι τὰ δοκηθέντα, ἀφικέσθαι, μὴ ὅτι ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐς τῶν Κανταβρινῶν τὴν χώραν, C ἀμφ' αὐτὰς δή που τὰς τοῦ Ὠκεανοῦ ἠϊόνας, (ἐτύγχανεν γὰρ αὐτοῦ που ὁ Καῖσαρ ἐν τῷ τότε πρός τι τῶν ἐθνῶν διαμαχόμενος,) ἀγγεῖλαί τέ οἱ τὰ ξυνενεχθέντα, καὶ οὕτως ἑλεῖν τὸν βασιλέα, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα ὑπατικοὺς ἑπτὰ τῶν ἐν τοῖς μάλιστα εὐπατριδῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἀνδρῶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἀπολεξάμενον, ἅμα τῷ σφετέρῳ πλήθει στεῖλαι ἐς τὴν ἀποικίαν, καὶ τοὺς, ὡς τάχιστα ἐν τῷ χώρῳ γενομένους, χρήματά τε πλεῖστα ὅσα ἐπιδόντας καὶ σπουδῇ χρησαμένους, ἀναδομῆσαι αὖθις τὴν πόλιν, καὶ ἐς τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον D ἀπεργάσασθαι σχῆμα. νῦν οὖν οἱ ἐκείνῃ ἀστοὶ Πελασγοὶ μὲν

1. αὐτοῖς ἔτι R. 10. ἀλλὰ γὰρ καὶ R., ἀλλὰ καὶ vulg. Κανταβρηνῶν R., Κανταβαρηνῶν vulg. Agathias, cui parum de Cantabris innotuerat, ex verbis epigrammatis *Κάνταβριν ἐς γᾶν* finxit sibi *Cantabrinos*. 14. ὑπατικοὺς correxi, Intpr. *consulares*, ὑπάτους R. et vulg. ἐπὶ τὰ R., sed in marg. ἑπτά. 18. ἀναδομῆσαι R. et Lugd., ἀνοικοδομῆσαι edd.

miserrime collapso, aiunt rusticum quendam ex iis, qui agros colunt, Chaeremonem nomine, ingentem ob illius casum moerorem animo concepisse, quem cum ferre non posset, admirandum quoddam et incredibile facinus peregisse. Neque enim itineris longitudine, neque postulationis magnitudine deterritum, neque quod gravissima, uti verisimile erat, pericula aditurus videretur, et quidem incerto eventu, neque eorum, quos domi reliquerat, solitudinis ratione habita, neque alterius ullius rei, cuius consideratione atque respectu homines sententiam mutant, pervenisse non tantum Romam, sed in Cantabrorum regionem, circa ipsa Oceani littora, (erat enim ibi tum temporis Caesar gentes quasdam debellaturus,) et ei, quae Trallis contigerant , significasset, et quidem eius oratione ita captum fuisse Caesarem, ut protinus delectos septem consulares, qui splendore generis et fortunarum inter Romanos eminebant, cum magno comitatu in coloniam miserit, eosque, cum magnis itineribus eo pervenissent, magna pecuniae vi allata summaque diligentia adhibita, urbem denuo instaurasse, atque in hanc, quae hodie cernitur, formam exaedificasse. Nunc itaque Trallienses cives non amplius Pelasgi iure vocari possint, sed potius Romani, tametsi sermo illorum in Grae-

A. C. 554 οὐκέτι ἂν δικαίως κληθεῖεν, Ῥωμαῖοι δὲ μᾶλλον, εἰ καὶ τὰ
I. I. 28 τῆς φωνῆς ἐς τὸ ἑλληνικόν τε καὶ ἀττικώτερον μετεβάλοντο. πῶς γὰρ οὐκ ἤμελλον προσοικοῦντες τὴν Ἰωνίαν; ταῦτα δὲ οὕτω ξυνενεχθῆναι δηλοῖ μέν που καὶ ἡ πάτριος τοῦ ἄστεος ἱστορία, οὐχ ἥκιστα δὲ τοὐπίγραμμα, ὅπερ ἔγωγε ἐκεῖσε ἐλθὼν ἀνελεξάμην. ἔν τινι γὰρ τῶν ἀμφὶ τὴν πόλιν ἀγρῶν, ὅθεν δὴ ὢν ἐτύγχανεν ὁ Χαιρήμων, (Σιδηροῦς δὲ ὄνομα τῷ ἀγρῷ ἐκείνῳ,) βωμὸς ἵδρυται ἀρχαιότατος, ἐν ᾧ δὴ πάλαι, ὡς ἔοικε, τοῦ Χαιρήμονος ἄγαλμα ἐφειστήκει. νῦν γὰρ οὐδὲν ὁτιοῦν ἐν αὐτῷ φαίνεται. ἐγκεχάρακται δὲ ὅμως ἔτι τὸ ἐλεγεῖον τῷ βωμῷ ὧδέ πως ἔχον·

P. 55 Κλασθείσας πάτρας σεισμῷ ποτε, Κάνταβριν ἐς γᾶν
Χαιρήμων ἔπτα, πατρίδα ῥυσόμενος.
Καίσαρι δ' εἱλιχθεὶς περὶ γούνασι, τὰν μεγάλαυχον
Ὤρθωσε Τράλλιν, τὰν τότε κεκλιμέναν·
Ἀνθ' ὧν συγγενέες τοῦτο βρέτας, ὄφρ' ἐπὶ βωμῷ,
Οἷα δίκα κτίσταν, τάνδε φέροιτο χάριν.

καὶ τὰ μὲν τῶν Τράλλεων πέρι ὧδέ πως ἔχειν πεπίστευται. πολλὰς δὲ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ καὶ ἄλλας πόλεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ, Ἰωνικάς τε καὶ Αἰολίδας, παραπλήσια παθεῖν ξυνηνέχθη.

B ιή. Πλὴν ἀλλ' ἔμοιγε νῦν τὰ τοιαῦτα παρέντι, καὶ αὖθις

1. εὐδικαίως R. 12. Καντάβαριν R. 13. ῥυσσόμενος R. 15. τότε scripsi, πότε R. et vulg., Intpr. *olim*. 16. συγγενέες Lugd., Intpr. *propinqui*, συγγενὲς R., συγγενές οἱ vulg. 17. οἷα δίκα κτίσταν R., δίκα etiam Intpr., dum vertit *merito*, οἷά γε δὴ κτίστας vulg.

çanicum et Atticum sit mutatus. Qui enim aliter fieri potuisset, cum Ionum sint finitimi? Haec vero ita accidisse testatur satis et patria urbis historia et epigramma, quod ego, cum eo venissem, legi. Nam in agro quodam urbi vicino, in quo natus erat hic Chaeremon, (Sidirus sive ferreus ei agro nomen) ara stabat vetustissima, in qua olim, uti verisimile, Chaeremonis statua erat posita. Nunc enim nihil in ea comparet; nihilominus tamen e legion etiam nunc arae insculptum cernitur, quod ita habet:

Chaeremon, patriam ut stravit succussio terrae,
Longinquae volat ad littora Cantabriae;
Et magni genibus se advolvit Caesaris; inde
Collapsas Tralles ex iterum aedificat.
Ergo his pro meritis statua donatur; ut ara
Stet media, carae conditor ut patriae.

Ac Trallianorum quidem res hoc modo se habere creditae sunt. Multae vero etiam aliae per idem illud tempus in Asia urbes Ionicae scilicet et Aeolicae similibus malis obnoxiae fuerunt.

18. Sed haec talia mihi nunc omittenti et narrationem supra

τοῦ προτέρου λόγου ἐχομένῳ, ἐπὶ τὴν τῶν Λαζῶν χώραν καὶ A. C. 554
τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἰτέα, ἐπεὶ καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς I. I. 28
χρόνους ἐπράσσετο ἕκαστα. Ῥωμαίοις γὰρ καὶ Πέρσαις ἤδη μὲν B
ἐκ πλείστου μέγιστος πόλεμος ξυνειστήκει, καὶ θαμὰ τὴν
ἀλλήλων ἐδῄουν καὶ ἐλυμαίνοντο, νῦν μὲν εἰσβολὰς ἀκηρύκτους
μηχανώμενοι καὶ ἐφόδους, νῦν δὲ πολλῷ στρατῷ ἐς ἐμφανεῖς V. 40
παρατάξεις χωροῦντες. ὀλίγῳ δὲ ἔμπροσθεν ἐκεχειρίαν ἐπεποί-
ηντο, ἐφ' ᾧ μέντοι οὐ τελεωτάτην ἄγειν εἰρήνην, οὐδὲ ὥστε
πάντοθι τῶν κινδύνων πεπαῦσθαι, ἀλλ' ὅσον μόνον ἀνὰ τὴν
ἕω καὶ τὰ τῆς Ἀρμενίας ὅρια ἑκατέρῳ γένει ἐσπεῖσθαι, ἀμφὶ
δὲ τὴν Κολχίδα γῆν τὸν πόλεμον διαφέρειν. οἱ δὲ Λαζοὶ Κόλ-
χοι τοπαλαιὸν ὠνομάζοντο, καὶ οὗτοι ἐκεῖνοι τυγχάνουσιν ὄντες. C
τοῦτό τε οὐκ ἄν τις ἀμφιγνοήσειε τεκμαιρόμενος τῷ τε Φά-
σιδι καὶ Καυκάσῳ καὶ τῇ περὶ ταῦτα ἐκ πλείστου οἰκήσει.
λέγεται δὲ τοὺς Κόλχους Αἰγυπτίων εἶναι ἀποίκους. φασὶ
γὰρ πολλῷ ἔμπροσθεν τοῦ ἐπίπλου τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰάσονα
ἡρώων, καὶ πρό γε τῆς τῶν Ἀσσυρίων ἐπικρατείας καὶ
τῶν Νίνου τε καὶ Σεμιράμιδος χρόνων Σέσωστρίν τινα βα-
σιλέα Αἰγύπτιον μεγίστην στρατιὰν ἐκ τῶν ἐπιχωρίων ἀγεί-
ραντα, καὶ ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπελθόντα καὶ καταστρε-
ψάμενον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷδε ἀφικέσθαι τῷ χώρῳ, ἀπόμοιράν D

4. ξυνειστήκει R., ξυνενειστήκει vulg. 5. ἐλυμ. κ. ἐδῄουν R. 6. ἀν' ἐμφανεῖς R. 9. πάντοθεν R. τὴν ἕσω R. 12. ονομ. vulg. 13. τοῦτό γε R., καὶ ὅτι — τοῦτό γε coni. Cl. ἀμφα-γνοήσειε R. 14. ἐπὶ πλεῖστου R., Intpr. *accolas effuse circumiectos.* 16. Ἰάσονα R., Ἰάσωνα vulg. 17. πρό γε R., Intpr. *antequam Ass. rerum potirentur*, πρός γε vulg.

inceptam continuanti, ad Lazorum regionem et Persica bella est eundum, cum et iisdem temporibus singula gesta sint. Romanis enim et Persis gravissimum inter sese iam inde a multo tempore bellum intercessit, et frequenter mutuos agros populati sunt et devastarunt; modo citra ullam belli denuntiationem irruptionibus insidiosisque insultibus factis, modo numeroso exercitu apertoque proelio congredientes. Paulo autem antea inducias fecerant, non ita quidem ut absolutissimam pacem agerent, neque ut omnibus in partibus pericula bellica cessarent, sed tantum circa orientem et Armeniae fines utrique genti pax sancita erat; circa Colchicam vero regionem bellum vigebat. Lazi autem olim Colchi dicebantur, et hos illos esse constat; neque de hoc quisquam dubitaverit, qui Phasidem et Caucasum et diuturnam eorum circa haec loca habitationem consideraverit. Dicuntur vero Colchi Aegyptiorum esse colonia. Aiunt enim multo tempore ante heroum, qui Iasonem comitabantur, adventum, immo ante Assyriorum imperium, etiam ante Nini et Semiramidis tempora, Sesostrim quendam Aegyptium regem ingenti indigenarum exercitu coacto, cum universam Asiam invasisset ac subiugasset, eo

A. C. 554 τε ἐνταῦθα καταλιπεῖν τοῦ ὁμίλου, καὶ τοίνυν ἐνθένδε τὸ τῶν
I. 1.28 Κόλχων κατάγεσθαι γένος. τοῦτο δὲ Διόδωρός τέ φησιν ὁ Σικελιώτης καὶ ἄλλοι ὡς πλεῖστοι τῶν παλαιῶν ἱστοριογράφων. οἳ δὴ οὖν, εἴτε Λαζοί, εἴτε Κόλχοι, εἴτε Αἰγύπτιοι μετανάσται, περιμάχητοι ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς γεγένηνται χρόνῳ, καὶ πλεῖστοι ὅσοι ἀγῶνες τῆς τούτων γε ἕκατι καταβέβληνται χώρας. Χοσρόης τε γὰρ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἤδη πολλὰ καὶ ἐπικαιρότατα τῶν ἐκείνῃ χωρίων σφετερισάμενος καὶ κατέχων, οὐκ ᾤετο δεῖν μεθιέναι, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ χειρώσασθαι διενοεῖτο, Ἰουστινιανῷ τε τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι καταπροέσθαι Γουβάζην
P. 56 τὸν Λαζῶν ἐν τῷ τότε βασιλέα, καὶ ἅπαν τὸ ἔθνος, κατηκόους ὄντας καὶ εὔνους καὶ τὰ ἐς θεὸν ὁμογνώμονας, οὐκ ἀνεκτὰ ἐδόκει οὐδὲ ὅσιον. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπειρᾶτο παντὶ σθένει ἀπώσασθαι ὡς τάχιστα τοὺς πολεμίους. ἐλογίζετο γὰρ καὶ ἐδεδίει, ὡς εἰ τῷ πολέμῳ κρατήσαιεν οἱ Πέρσαι, καὶ ἁπάσης ἐπιλάβοιντο τῆς χώρας, οὐδὲν ἔσται τὸ κωλύον αὐτοὺς ἀνὰ τὸν Εὔξεινον πόντον ἀδεῶς ναυτιλλομένους, τὰ ἐνδότατα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀνιχνεύειν. τοιγάρτοι στράτευμά τε μέγιστον καὶ ἀλκιμώτατον ἐνταῦθα ἔταξεν, καὶ στρατηγοὺς ἐπέστησεν τοὺς ἀρίστους. Βέσσας τε γὰρ καὶ Μαρτῖνος καὶ Βούζης ἡγεῖτο,
B ἄνδρες ἐν τοῖς μάλιστα γεγενημένοι καὶ πολέμους συχνοὺς

6. γε om. R. ἕκατι καταβ. χώρ. R., χ. ἕκ. κατ. vulg. 11. τῶν Λαζῶν R. Pro ἐν τῷ τότε R. ἐς τόν τε. 12. Post ὁμογνώμονας lacuna fuerat in R. usque ad οὐδὲ, in qua recentior manus scripsit: ἐδόκει, et in marg. εἶναι. 16. ἀμφὶ ἀνὰ τ. Ε. R. 18. στράτ. τε μέγ. κ. ἀλκ. R., στράτ. μέγ. τε κ. ἀλκ. vulg.

etiam loci venisse, et aliquam exercitus sui partem ibi reliquisse, atque inde Colchorum gentem deductam. Quod ipsum et Diodorus Siculus et alii complures veterum historicorum testantur. Hi itaque, sive Lazi, sive Colchi, sive Aegyptii sedibus suis migrantes, variis nostra aetate bellis fuerunt lacessiti, multaque proelia ob horum regionem sunt commissa. Chosroes enim Persarum rex cum iam multa valdeque opportuna illius regionis loca invasisset atque occupasset, nequaquam sibi conquiescendum duxit, sed et reliqua in suam potestatem redigenda. Iustinianus vero Romanorum imperator Gubazem Lazorum tum temporis regem et universam gentem, subditam sibi et benevolam et communis religionis cultusque divini nexu coniunctam, deserere nec aequum nec iustum censebat; quin potius omnibus viribus hostes quam citissime profligare tentabat. Reputabat enim cum animo suo et verebatur, ne si Persae bello vincerent, nihil eis impedimento futurum esset, quo minus per Euxinum pontum citra ullum metum navigantes interiora Romani Imperii loca pervaderent. Quocirca maximum validissimumque exercitum ibi locavit, praestantissimosque duces ei praefecit. Bessas enim et Martinus et Buses ei praeerant, viri spectatissimi et frequentibus proeliis exercitatissimi. Missus vero est etiam Iustinus Germani filius, ad-

ἀγωνισάμενοι. ἔσταλτο δὲ καὶ Ἰουστῖνος ὁ Γερμανοῦ, νεάζων A. C. 554
μὲν ἔτι κομιδῇ, τὰ δὲ πολέμια ἤδη πεπαιδευμένος. I. l. 28

ιθ'. Μερμερόης δὲ, ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς, ἐπειδὴ πρότερον Ἀρχαιοπόλει τε δὶς προσβαλὼν ἀπεκέκρουστο, καὶ ἄλλα ἄττα ἐπεπράχει, ἃ δὴ ἔγωγε παρίημι, (ἀποχρώντως γάρ που Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τὰ μέχρι τῶνδε ἀναγέγραπται,) τότε δὴ αὖθις (ἐνθένδε γάρ μοι ἀρχομένῳ τὰ ἐφεξῆς ἁρμοστέον,) ἀφῖκτο μὲν ἐς Μουχείρισίν τε καὶ Κοταΐσιν τὸ φρούριον, ἐβούλετο δὲ τὴν ἐς Τήλεφιν δυσχωρίαν παραμειψάμενος, εἴσω τοῦ Φάσιδος γενέσθαι ποταμοῦ, καὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ τοὺς Ῥωμαίους ἐκπλήξας, διὰ πείρας ἐλθεῖν, εἴ πως ἂν ἔνια γοῦν C τῶν τῇδε πολισμάτων παραστήσασθαι δυνηθείη. ταῦτα δὲ αὐτῷ πράττειν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πορευομένῳ καὶ ἐπιόντι ἀμήχανα ἦν. Μαρτῖνος γὰρ ὁ στρατηγὸς ἅμα τῇ ἀμφ' αὐτὸν στρατιᾷ ἐς τὴν Τήλεφιν ἱδρυμένος, (φρούριον δὲ τοῦτο καρτερόν τε καὶ ἐχυρώτατον,) διεφύλαττεν ἐπιμελέστατα τὰς εἰσόδους. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὸ χωρίον δύσβατόν τε καὶ ἀπρόσοδον. φάραγγές τε γὰρ καὶ πέτραι ἀπεῤῥωγυῖαι καὶ ἐς ἀλλήλας ἐπικλινόμεναι στενωτάτην ἀτεχνῶς τὴν ὑποκειμένην ἀτραπὸν ἐκτελοῦσιν. ἄλλοθεν δὲ οὐκ ἔστιν ὁτῳοῦν εἰσιτητέα. τὰ γὰρ ἐχόμενα D πεδία ἰλυώδη γέ εἰσι δεινῶς καὶ τελματώδη, λόχμαι τε δασεῖαι καὶ δρυμοὶ ἀνέχουσιν, ὡς καὶ ἑνὶ ἀνδρὶ, καὶ τούτῳ

1. δὲ καὶ R., δέ τε καὶ vulg. 4. Ἀρχαιοπόλει R. Lugd., Ἀρχαιπόλει edd. 5. ἐγὼ R. που add. ex R. 8. Cotaesium Kutais est, Imiretiae oppidum regium. 18. γὰρ om. R. 22. δρυμοὶ R., δρυμὰ vulg.

modum quidem ille adhuc iuvenis, sed iam tum bellicarum rerum peritus.

19. Mermeroes autem Persarum dux cum antea bis in Archaeopolim impetum fecisset, repulsus est aliaque nonnulla gessit, quae quidem praetereo: quandoquidem Procopius Rhetor abunde haec eo usque conscripsit. Tunc itaque rursus (nam hinc ordienti mihi, quae sequuntur, sunt coaptanda) ad Muchirisim et Cotaesium propugnaculum pervenit, eo consilio, ut difficultate locorum, quae sunt circa Telephim, praetergressa, ad Phasidem fluvium pertingeret, Romanisque inopinato ipsius adventu perculsis, tentaret, si qua ratione castella aliquot in potestatem suam redigere posset: quod quidem ipsi aperte rectaque via procedenti atque irruenti difficillimum factu fuisset. Martinus enim praefectus cum suis copiis Telephin insidens, (est autem hoc validum munitissimumque propugnaculum,) diligentissime aditus tuebatur: et est alioqui locus ipse accessu difficillimus. Nam et praecipitia et praeruptae petrae in se mutuo vergentrs angustissimam plane subiectam ei viam efficiunt, neque alia ulla ex parte cuiquam aditus patet. Circumiecti enim campi sunt vehementer palustres et limosi, quibus densi saltus et nemora imminent, adeo ut vel uni alicui eique expedito difficilis sit transitus: tantum abest

A. C. 554 εὐζώνῳ, ἄπορον εἶναι τὸ χρῆμα, μή τοί γε πλήθεσιν ὡπλι-
L. I. 28 σμένοις. πλὴν ἀλλὰ καὶ ὣς οἱ Ῥωμαῖοι οὐδὲν ὁτιοῦν πόνον
V. 41 ἀνιέντες, εἴ πού τι εὗρον τῶν τόπων σφαλερόν τε καὶ βάσιμον, αὐτίκα ξύλοις τε καὶ λίθοις περιέφραττον, καὶ θαμὰ ἐν τοῖσδε ἐμόχθουν. διαπορουμένῳ δὴ οὖν ἐν τοῖς παροῦσι τῷ Μερμερόῃ καὶ πλεῖστα διαλογιζομένῳ, προσῆλθεν διανοεῖσθαι, ὡς εἴ γε ὁτῳδηοῦν τρόπῳ διαλύσοι τὴν φρουρὰν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἠρέμα ἀπώσοιτο, οὐ πάμπαν αὐτῷ τὰ ἐς τὴν διάβασιν
P. 57 ἀνήνυτα ἔσται. πολεμίων μὲν γὰρ τῷ χώρῳ ἐνδελεχέστατα ἐφεδρευόντων, οὐχ οἷόν τε ἦν ἅμα ἀμφοτέρων κρατῆσαι· ἐκείνων δὲ ἀνιέντων, ἀλλὰ μόνην γε τὴν δυσχωρίαν ἀκέσασθαι, καὶ τὸ δυσέμβολον τῆς πορείας ἐς τὸ εὐέφοδον ἀμωσγέπως μετασκευάσαι, οὐ λίαν ἀδύνατα εἶναι ἡγεῖτο. ἤλπιζε γὰρ τὴν ὕλην ἐκτέμνων τῇ πολυχειρίᾳ καὶ ἀνακαθαίρων, καὶ τῶν πετρῶν ὅ, τι ἀντίξουν διακολάπτων καὶ παραιρούμενος, οὐ χαλεπῶς διαβήσεσθαι. ὡς ἂν οὖν ταῦτα διαπράξοιτο, ἐπενόει τοιάδε· ἐσκήπτετο ἀθρόον νόσῳ τινὶ δεινῇ τε καὶ ἀνηκέστῳ ἑαλωκέναι, καὶ οὖν ἀνεκέκλιτο δυσφορῶν δῆθεν καὶ ἀσχάλλων καὶ τὸ
B ξυμπεσὸν ὀλοφυρόμενος· ὅ τε λόγος οὗτος ἀνὰ πᾶν αὐτίκα ἐφοίτα τὸ στράτευμα, ὡς ὁ στρατηγὸς πονήρως τε ἔχοι, καὶ ὅσον οὔπω ἀπολεῖται· ὅσους τε αὐτῶν ἤρεσκεν μισθαρνεῖν τοῖς

2. οὐδέν τι οὖν R. 7. διαλύσοι Cl., διαλύσει R. et vulg. 10. ἅμα ἀμφ. R., ἀμφ. ἅμα vulg. 12. εὐέφοδον R. corr. in mg. pro εὐέφοστον, εὔοδον vulg. 13. εἶναι add. ex R. 17. δεινῇ τ. κ. ἀνηκ. ἑαλ. R., ἑαλ. δ. τ. κ. ἀν. vulg. 20. ἐφοίτα R., ἐχώρει vulg. 21. ὅσους δὲ Suid. s. v. μισθαρνεῖν. ἐπὶ τῇ τ. οἰκ. προσδ. τοῖς ἐναντ. R.

armatis agminibus. Sed ne sic quidem Romani ullum laborem praetermittentes, si quem uspiam comperissent locum parum tutum, quique videretur transiri posse, eum sudibus et saxis obstruebant, assidueque operi erant intenti. Ambigenti itaque hisce in rebus Mermeroi plurimaque secum reputanti, haec cogitatio in mentem venit, si quacunque ratione praesidium Romanorum solvere sensimque removere posset, non omnino irritum sibi transitus sui conatum fore. Hostibus enim assidue loco insidentibus, fieri non poterat, ut utriusque voti sui compos fieret. Illis vero remissioribus factis, cum id solum relinqueretur, ut locorum iniquitati mederetur, et difficilis transitus itinera pervia redderet; id ei non admodum impossibile factu videbatur. Sperabat enim, excisa sublataque vi manuum silva, obstantibusque petris excavatis, se non difficulter transiturum. Quocirca ut, quae animo conceperat, perficeret, huiuscemodi fraudem excogitavit. Simulavit se repente morbo correptum gravi pariter et incurabili. Decumbebat itaque summam aegritudinem prae se ferens, et fortunam suam lamentans. Rumor hic statim universum exercitum est pervagatus, praefectum gravissime aegrotare neque

ἐναντίοις ἐπὶ τῇ τῶν οἰκείων προδοσίᾳ, καὶ λάθρα ἐξάγειν τὰ A. C. 554 ἀπόῤῥητα, οὗτοι δὲ τὸ μὲν ἀτρεκὲς οὐκ ἐγίγνωσκον· (ἀσφαλέ- I. I. 28 στατα γὰρ τὸ βούλευμα ἐκρύπτετο, καὶ οὐδὲ ἐς ἅπαντας τοὺς φιλτάτους ἐξέπιπτε·) μόνοις δὲ τοῖς ἐν τῷ ὁμίλῳ περιαγομένοις ἐξηπατημένοι τοῖς Ῥωμαίοις διήγγελλον. οἱ δὲ ῥᾳδίως ἐπείθοντο, οὐ τοσοῦτον, οἶμαι, τῇ ἀγγελίᾳ, ὁπόσον τῷ βουλομένῳ τῆς γνώμης.

κ'. Εὐθὺς δὴ οὖν τὸ ἐνεργόν τε καὶ σύντονον τῆς φροντίδος ὑποχαλῶντες, οὐκέτι λίαν ἀκριβῆ τὴν φυλακὴν ἐποι- C οῦντο. ὀλίγαι τε παρῳχήκεσαν ἡμέραι, καὶ ὁ Μερμερόης ὡς δὴ τεθνηκὼς ἀπηγγέλλετο. ἔκρυπτε γὰρ ἑαυτὸν ἔς τι δωμάτιον, ὡς καὶ παρὰ τοῖς οἰκειοτάτοις τήνδε νικῆσαι τὴν δόξαν. τότε δὴ οὖν καὶ μᾶλλον τοῖς Ῥωμαίοις περιττόν τι ἐδόκει ἀγρυπνεῖν τε καὶ ἐπιπολὺ διαπονεῖσθαι. καὶ τοίνυν μεθέντες τὰς περιφράξεις καὶ τὴν ἐν τούτοις ἀπεργασίαν, ἐς τὸ ἀνειμένον μετέβαλλον, παννύχιόν τε καθεύδοντες καὶ ἐς τὰς ἐπαύλεις τῶν ἀγρῶν διαιτώμενοι, καὶ οὔτε κατασκόπους ἔστελλον, οὔτε ἄλλο τι ἔπρασσον τῶν δεόντων. ᾤοντο γὰρ ὡς οὐκ ἄν ποτε οἱ Πέρσαι, ἀστρατήγητοι δῆθεν γεγονότες, ἐπ' αὐτοὺς ἥξουσι, D μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὡς πορρωτάτω φεύξονται. ταῦτα δὲ γνοὺς ὁ Μερμερόης ἀνακαλύπτει ἐξαπιναίως τὸν δόλον καὶ ἐπιφαίνεται τοῖς Πέρσαις ὁποῖος καὶ πρότερον, καὶ εὐθὺς, ὡς

2. δὲ om. R. 11. ἐς τι δωμάτιον R. et Intpr. *in domicilio quodam*, ἐπὶ δωμ. vulg.

diu supervicturum. Porro rei ipsius veritas eos, qui operas suas hostibus locant consilia suorum prodendo et arcana clanculum patefaciendo, latebat. Accuratissime enim consilium celabatur, et ne cum amicissimis quidem communicabatur; solis vero rumoribus, qui per multitudinem circumferebantur, decepti, id Romanis nuntiarunt; qui quidem facile sunt persuasi, non tam, arbitror, nuntio, quam quod id maxime esset ex ipsorum animi sententia.

20. Statim itaque accuratam illam continuamque curam laxantes ac remittentes, segnius custodias agebant. Paucis post diebus Mermeroes etiam mortem obiisse nuntiatur. Occulebat enim se ipse in quadam domuncula, adeo ut etiam apud intimos suorum familiarium ea opinio valuerit. Tum vero et quidem magis supervacaneum visum est Romanis vigilare, supervacaneum ingentes labores suscipere. Quocirca omissis illis obstructionibus itinerum et laboribus, quos huic operi impendebant, ad remissius vivendi genus sunt dilapsi, solidas noctes dormientes, in villis praediisque degentes, neque speculatores emittebant, nec quicquam eorum, quae in rem ipsorum essent agebant. Persuadebant enim sibi, Persas duce sive praefecto orbatos, nequaquam in se ituros, quin potius quam longissime fugituros. Haec vero ubi cognovit Mermeroes, confestim dolum detegit, ac Persis talem se, qualis antea fuerat, visendum prae-

554 εἶχε προθυμίας, ἅπαντας κινήσας, καὶ τὴν χαλεπότητα τῆς πο-
I. 28 ρείας εὖ διαθεὶς, ᾗ πάλαι διενοεῖτο, παραγέγονεν ἀγχοῦ τοῦ
φρουρίου. καὶ ἤδη ἐπέλαζε τοῖς Ῥωμαίοις κατεπτηχόσι τῷ
παραλόγῳ καὶ οἵοις οὐκέτι ἀμύνεσθαι. τότε δὴ οὖν ὁ Μαρ-
τῖνος ἔγνω καταλιπεῖν τὸ χωρίον, πρὶν τελεώτατα παρελθεῖν
εἴσω τὸν Μερμερόην, καὶ μέγα τι κακὸν τοὺς τῇδε Ῥωμαίους
P. 58 ἐργάσασθαι. πῶς γὰρ ἐνῆν αὐτοὺς ὀλίγους γε ὄντας ἐνεγκεῖν
τὰ πλήθη τῶν πολεμίων, καὶ μὴ οὐχὶ αὐτοβοεὶ διαφθαρῆναι;
οὕτω δὴ οὖν καταστρατηγηθέντες ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ αἰ-
σχίστην ποιούμενοι τὴν ἀναχώρησιν, ἠπείγοντο τοῖς ἄλλοις
ἀναμιχθῆναι στρατεύμασιν. ἐτύγχανον γὰρ οἱ ἀμφὶ Βέσσαν
τε καὶ Ἰουστῖνον ἐν πεδίῳ τινὶ στρατοπεδευόμενοι, οὐ πόῤῥω
Τηλέφεως κειμένῳ, ἀλλὰ μόνοις σταδίοις ἑπτὰ διεστηκότι.
ἔστι δὲ οὐδὲν ὁτιοῦν ἄλλο ἐνταῦθα, ἢ μόνα χυτρῶν πωλητή-
ρια, ὡς καὶ τὴν προσηγορίαν ἐντεῦθεν τῷ χώρῳ εἰλῆφθαι.
B Ὀλλάρια γὰρ, ὡς ἂν Λατῖνός τις φήσοι, ἐπωνόμασται· δύναται
V. 42 δὲ τοῦτο τῇ Ἑλλήνων φωνῇ Χυτροπώλια. ἤδη δὲ πολλῶν ἅμα
τῷ Μαρτίνῳ προτερησάντων καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ γενομένων,
ἐβουλεύοντο ἅπαντες οἱ στρατηγοὶ, ἐνταῦθα τοὺς δυσμενεῖς
ἐκδεξάμενοι στήσεσθαί τε ἐς παράταξιν, καὶ διακωλύειν αὐ-
τοὺς ἀνὰ τὰ πρόσω ἰόντας. ἦν δέ τις τῶν ἐπισημοτάτων ἐν
τοῖς ταξιάρχαις Θεόδωρος ὄνομα, τὸ μὲν γένος ἕλκων ἐκ τοῦ

8. διαφθαρῆναι ὑπὸ δέους Suid. s. v. αὐτοβοεί. 14. μόνα R., μόνον vulg. 15. ἐντεῦθεν τῷ χώρῳ R., τῷ χώρῳ ἐνθένδε vulg. 16. Ὠλλάρια Par. τις ins. ex R. 20. στήσασθαι R.

bet; statimque, quanta potuit alacritate, omnibus copiis motis, et difficultatibus itinerum ea, quam iamdudum animo suo conceperat, ratione superatis, propugnaculo appropinquavit; et iam Romanis imminebat inopinato rei eventu perculsis, quique iam sese tueri non poterant. Tunc itaque Martinus locum deserendum censuit, priusquam Mermeroes, penitiore irruptione facta, Romanos, qui in praesidio erant, magna clade afficeret. Qui enim fieri poterat, ut perpauci tantam hostium vim sustinerent, neque primo statim impetu ad internecionem caederentur? Hoc igitur dolo circumventi superatique a barbaris, turpissimaque recessione facta, Romani reliquis copiis sese coniungere approperabant. Exercitus enim, quem Bessa et Iustinus ducebant, in campo quodam castra locarant non procul a Telephe sito, septem tantum stadiis inde distante. Est vero nihil aliud ibi quam ollarum forum, unde et loco nomen inditum. Ollaria enim, ut Latini dixerint, appellatur; quod perinde est, ac si Graece dicas Χυτροπώλια. Posteaquam vero iam multi cum Martino fuga praerepta in tuto essent constituti, visum est omnibus praefectis, ut ibi hostem exspectantes acie instructa obsisterent, ulterioreque transitu prohiberent. Erat vero quidam inter praecipuos clarissimosque duces Theodorus nomine, genus quidem ducens e gente

ἔθνους τῶν Τζάνων, παρὰ Ῥωμαίοις δὲ τεθραμμένος, καὶ A.C. 554 ἤδη τὸ βαρβαρικὸν τοῦ τρόπου, εἰ καὶ πάτριον ἦν, ἀποσκευα- L I. 28 σάμενος καὶ ἐς τὸ ἀστειότατον μετακοσμήσας. οὗτος δὴ οὖν ὁ Θεόδωρος ἅμα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, (εἵποντο γὰρ αὐτῷ οὐ C μείους ἢ πεντακόσιοι ἄνδρες τῶν ὁμοφύλων,) ἀμφὶ Τήλεφιν ἔτι ἐμεμενήκει, εἰρημένον αὐτῷ ὑπὸ Μαρτίνου, μὴ πρότερον ἐνθένδε χωρῆσαι, πρὶν ἂν θεάσοιτο ἅπαντας τοὺς πολεμίους εἰσβεβληκότας, εἰκάσοι τε αὐτούς, ὡς ἔνεστιν, ὅσοι εἶεν, καὶ γνοίη ὅπως ἔχουσιν ὁρμῆς τε καὶ γνώμης.

κα'. Ὁ δὲ, (ἦν γὰρ ἐς ἅπαντα δραστήριός τε καὶ θαῤῥαλέος,) καὶ δὴ κατὰ ταῦτα ἐποίει· καὶ εἶτα, ἐπειδὴ παρόντα εἶδε τὰ πλήθη τῶν Περσῶν ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἔγνω τε αὐτοὺς οὐ μέχρι τοῦδε στησομένους, ἀλλὰ καὶ σφόδρα πολεμησείοντας, αὐτίκα ᾤχετο. εὑρὼν δὲ κατὰ τὴν πορείαν πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων οὐκ εὐθυδρομήσαντας ἐς τὰ Χυτροπώλια, ἧπερ αὐτοῖς διετέτακτο, ἀλλ' ἐν οἰκήμασι Λαζικοῖς εἰσπηδήσαντας, καὶ D ἀφαιρουμένους ἔλυμόν τε καὶ ζειὰς καὶ ἄλλα ἄττα τῶν ἐδωδίμων, ἀπελαύνειν τε αὐτοὺς ἐπειρᾶτο καὶ κατεμέμφετο τῆς παρανοίας, ὡς οὐκ εἰδότας οὗπερ τυγχάνουσιν ὄντες κακοῦ. ὅσοι μὲν οὖν ἦσαν αὐτῶν οὐ λίαν λίχνοι τε καὶ ἀκόλαστοι, οὗτοι δὲ μεταμαθόντες τὸ λῷον, ξυνείποντό τε αὐτῷ καὶ βάδην ἀπεκομίζοντο· πλὴν ἀλλ' οὐ γεγένηται χώρα τῷ Θεοδώρῳ σχο-

5. ἢ πεντακόσιοι — πρότερον ἐνθένδε om. R., lacunae signo in margine posito. 15. εὐθυδραμήσαντας R. 17. τε R. Lugd., γε edd. 18. παρανοίας R., παροινίας vulg. 20. ἦσαν et οὐ λίαν add. ex R. et Intpr. *qui gulae erant non admodum dediti.* 21. δὲ μεταμαθόντες R., δὴ μαθόντες vulg.

Zanorum, sed apud Romanos educatus, quique iam barbaricos mores, tametsi patrii erant, exuerat et ad summam urbanitatem traduxerat. Hic itaque Theodorus cum suo agmine (sequebantur enim ipsum non pauciores quingentis suae nationis viri) circa Telephim adhuc stationem habebat. Mandarat enim ei Martinus, ne prius inde discederet, quam omnes hostes irruentes vidisset, eorumque numerum, quoad fieri posset, observaret cognosceretque, quid virium, quid animi haberent.

21. Tum ille, ut erat ad omnia strenuus atque audax, mandata exsequitur. Ac deinde, cum iam Persarum copias propugnaculum ingressas vidisset, cognovissetque non eo tenus substiturum hostem, sed conflictus esse percupidum, confestim inde se subduxit. Cumque in itinere multos Romanorum non recta ad Ollaria contendentes deprehendisset, prout eis erat imperatum, sed Lazorum domibus insultantes, panicum et zeam sive semina, aliaque esculenta rapientes, eos revocare nitebatur, temeritatis accusans, qui nescirent, quibus in malis versarentur. Quotquot igitur ex iis erant minus gulosi atque intemperantes, potiora moniti ei sese adiunxerunt, et

554 λαίτερον διαγγεῖλαι τοῖς στρατηγοῖς τὴν ἐπήλυσιν τοῦ Μερμε-
L. 28 ρόου. ἐνίων γὰρ ἔτι ἐκ τοῦ στρατοῦ τῇ ἁρπαγῇ ἐγκειμένων καὶ οὐκ ἀνιέντων, ἐπιφοιτῶσιν ἀθρόον οἱ Πέρσαι, καὶ ὀλίγους μὲν αὐτῶν ἔκτεινον· οἱ δὲ ἄλλοι δρομαῖοι ἔφυγον, καὶ δὴ ἐξαπιναίως ἐσπίπτουσιν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ξὺν οἰμωγῇ καὶ θορύβῳ, ὡς ἅπαντας ξυνταραχθῆναι τῷ αἰφνιδίῳ, καὶ πέρα
P. 59 τοῦ μετρίου δειμαίνοντας ἐς ὑπαγωγὴν μετανίστασθαι. οἱ δὲ στρατηγοί, (οὔπω γὰρ αὐτοῖς ἐς φάλαγγα ὁ στρατὸς ἐτετάχατο,) δεδιότες καὶ οἳ μὴ σφίσιν οὐ παρεσκευασμένοις ἐπισταῖεν οἱ βάρβαροι, περιεφρόνουν μὲν τὰ πρότερον δοχηθέντα, οὐκ εἶχον δὲ ὅ, τι καὶ γένοιντο· οὔτε γὰρ βουλεύσασθαι αὐτοῖς περὶ τῶν παρόντων ὁ καιρὸς ἐνεδίδου καὶ τὸ ἤδη καταπεπλῆχθαι τὰς γνώμας. εὐθὺς οὖν ἄραντες ἐκ τοῦ πεδίου, καὶ ἅπαντα ἐπαγόμενοι τὰ στρατεύματα, ᾤχοντο ἀγεννῶς καὶ ἀκόσμως, καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο θέοντες, πρὶν ἐς τὴν Νῆσον ἱκέσθαι. ἄπεστι δὲ ἡ Νῆσος ἥδε Τηλέφεως πέντε μάλιστα παρασάγγαις. τοσαύτην ἄρα οἱ γενναῖοι αὐθημερὸν πο-
B ρείαν διήνυσαν, ὠκύτατα πεφευγότες. ἔστι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα στάδια, ὡς δὲ νῦν Ἴβηρες καὶ Πέρσαι φασίν, ἐν ἑνὶ μόνῳ τῶν εἴκοσι πλεῖον. Λαζοὶ δὲ οὕτω μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, οὐ μὴν δὲ τῷ ὀνόματι χρῶνται, ἀλλὰ ἀναπαύλας καλοῦσι, καί, οἶμαι, εἰκό-

1. ἐπιήλυσιν R. 8. ὁ στρατηγὸς R. 9. παρασκευασμένοις R. 12. τὸ R. (Cl.), τῷ vulg. 20. ἐν mutandum non esse docebit Index. 21. οὐ μὴν δὲ — καλοῦσι om. R. et Intpr.

sensim se receperunt. Theodoro tamen locus non erat mature nuntiandi praefectis, Mermeroem imminere. Nonnullis enim adhuc extra castra rapinae intentis neque desistentibus Persae repente superveniunt; et nonnullos quidem eorum obtruncant; reliqui concitatiore cursu fugientes celeriter cum tumultu eiulatuque in exercitum ruunt, adeo ut omnes repentino motu perturbati et supra modum expavefacti, secessionem e castris fecerint. Praefecti vero (neque enim adhuc aciem ordinarant) metuentes etiam, ne barbari imparatos opprimerent, quae antea statuta erant, neglexerunt, neque quid consilii caperent sciebant. Neque enim tempus deliberationem de rebus praesentibus admittebat, neque ipsa animorum perturbatio. Motis igitur confestim e campo castris, universus exercitus in turpem incompositamque fugam se convertit; neque antea a fuga destiterunt, quam ad Insulam pervenissent. Distat autem haec Insula a Telephi quinque summum parasangis; tantum itineris strenui illi viri unius diei spatio confecerunt celerrime currentes. Constat autem parasanga, ut quidem Herodoto et Xenophonti placet, triginta stadiis, ut vero nunc Iberi et Persae volunt, uno tantum supra viginti. Idem sentiunt et Lazi; nequaquam tamen ea appellatione utuntur, sed *ἀναπαύλας*, hoc est mansiones, vocant, et mea quidem

τως. οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἀχθοφόροι, ἕκαστον παρασάγγην A. C. 554
περαιωθέντες, τά τε φορτία τίθενται, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐλά- I. I. 28
χιστον ἀναπαύουσιν, ἑτέρων δήπου ἀμοιβαδὸν διαδεχομένων, καὶ καθόσον τοῦτο δρῶσιν, ἐς τοσοῦτον τὰς ὁδοὺς διαμετροῦνταί καὶ κατατέμνουσιν. εἴτε δὴ οὖν οὕτως, εἴτε ἐκείνως τὸν παρασάγγην κλητέον, πεντήκοντά γε καὶ ἑκατὸν σταδίοις ἐκ C
τοῦ φρουρίου ἡ Νῆσος διείργεται. ἔστι δὲ τὸ χωρίον ἐπιεικῶς ἐχυρὸν, καὶ οὐκ εὐέφοδον, ταῖς τῶν ποταμῶν περιβαλλόμενον δίναις. ὅ τε γὰρ Φᾶσις καὶ ὁ Δοκωνὸς, ἐκ τοῦ Καυκάσου διακριδὸν καταῤῥέοντε καὶ πολλῷ τὰ πρῶτα διεστηκότε, ἐνταῦθα τῆς τῶν τόπων θέσεως ἀναγκαζούσης ἠρέμα πλησιάζετον ἀλλήλοιν καὶ οὐκέτι ἄποθεν φέρεσθον, ὥστε V. 43
ἀμέλει τῶν Ῥωμαίων διώρυχά τινα μηχανησαμένων, καὶ ἐκ τοῦ Φάσιδος ἐκροὴν εἰς τὸν Δοκωνὸν μετοχετευσάντων, τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ ἐς τὰ πρὸς τῆς ἕω τετραμμένα τῆς Νήσου ἡνῶσθαι ἄμφω τὼ ποταμὼ, καὶ ξυνειλῆφθαι τὸν χῶρον. ἐντεῦθεν δὲ αὖθις καμπάς τε καὶ περιελιγμοὺς ποιουμένω, οὐκ D
ἐλάχιστόν τι χρῆμα τοῦ πεδίου εἴσω ἀπολαμβάνετον. προϊόντε δὲ ἀνὰ τὰ πρόσω, ἐς δυόμενον ἥλιον ξυμβάλλετον αὐτομάτως καὶ ἀναμίγνυσθον τελεώτατα, ὡς ταύτῃ γε ἅπαν τὸ μεταξὺ νῆσον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκτελεῖσθαι. ἐνταῦθα μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι ἐτύγχανον ξυνειλεγμένοι.

1. παρ' αὐτῷ R. 5. οὕτως om. R. 7. Post ἔστι δὲ add. τοῦτο R. 8. οὐκ om. R. περιβαλλόμενον, (quod coni. Bon. Vulc.,) R. et Intpr. *aquis — circumactus*, παραβαλλόμενον vulg. 9. *Deconus* Intpr. 10. καταῤῥέοντες et διεστηκότες R. 1. m. 14. ἐκροὴν R., ἐκρόον vulg. 15. τῆς R., τῇ vulg. 17. περιελιγμὰ R. 18. προϊόντες R. 19. δυόμενον ἥλ. R., δυόμ. τὸν ἥλ. vulg. συμβ. R. 20. ἀναμίψυσθαι. R.

sententia recte. Nam et baiuli eorum singulis parasangis emensis et onera deponunt et paululum conquiescunt, aliis ad excipienda vicissim onera succedentibus; idque quoties factitant, per totidem spatia itinera metiuntur et dividunt. Sive igitur hoc, sive illo modo parasanga est appellanda, CL. stadiis a propugnaculo insula haec distat. Est autem locus hic vehementer munitus, neque facile pervius, fluviorum vorticibus circumcinctus. Phasis enim et Doconus distinctis alveis e Caucaso defluentes, atque initio quam longissime inter se distantes, illic, cogente ita locorum situ, sensim sibi mutuo appropinquant, non magno amplius intervallo seiuncti: adeo ut Romani alveo quodam ducto, Phasidisque amnis aggere perfosso, eius fluenta in Doconum derivarint, eaque ratione duo hi fluvii, qua parte Insula in orientem vergit in unum coeant locumque cingant. Inde vero rursus cum flexus quosdam anfractusque faciant, non exiguum campum intra se complectuntur. Ulterius vero progressi ad occidentem solem sponte sua coeunt penitusque commiscentur: ita ut quicquid ab his intercipitur, perfecte insulam efficiat. Hic itaque collecti Romani subsistebant.

A. C. 554 κβʹ. Ὁ δὲ Μερμερόης ἐς τὰ Χυτροπώλια παραγενόμενος,
L. I. 28 καὶ πολλὰ τῆς ἀνανδρίας ἐπιτωθάσας τοὺς οὐκ ἀΐοντας καὶ
λοιδορησάμενος, ἔγνω μὴ περαιτέρω ἰέναι, μηδὲ τῇ Νήσῳ
προσβάλλειν. οὔτε γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐκπορίζεσθαι τοσούτῳ
στρατῷ ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ οἷός τε ἦν, οὔτε ἄλλως παρεσκεύ-
P. 60 αστο ἐς πολιορκίαν. τοιγάρτοι ἀποπορευτέα μὲν αὖθις αὐτῷ
ἐπὶ Τήλεφίν τε καὶ τὴν ἐκείνῃ δυσχωρίαν οὐ μάλα ἐδόκει,
ξύλοις δὲ καὶ ἀκάτοις, ἃ δὴ ἐς τοῦτο ἐπεποίηντο, ζεύξας τὰς
τοῦ Φάσιδος ὄχθας καὶ οἷον γέφυραν τεκτηνάμενος, διεβίβασεν
ἀδεῶς ἅπαν τὸ στράτευμα, οὐδενὸς ἐνοχλοῦντος. καὶ δὴ τοὺς
εἰς Ὀνόγουριν Πέρσας ἱδρυμένους τὸ φρούριον, ὃ δὴ πρότε-
ρον αὐτὸς ἐν τῇ Ἀρχαιοπόλεως περιοικίδι ἐπιτείχισμα κατὰ
τῶν Ῥωμαίων κατεστήσατο, ἀλλὰ τούτους γε τοὺς Πέρσας
ἐπιθαρσύνας, καὶ ἑτέραν δύναμιν ἐμβαλὼν, καὶ ἅπαντα τὰ
τῇδε, ὡς ἐνῆν, κρατυνάμενος, πάλιν ἔς τε Κοτάϊσιν καὶ Μου-
χείρισιν ἐπανῆκεν. αὐτίκα δὲ νόσῳ τινὶ πεπιεσμένος καὶ διατε-
θεὶς χαλεπώτατα, τὸ μὲν πλεῖστον τοῦ στρατοῦ καὶ ἀλκιμώ-
τατον αὐτοῦ καταλέλοιπεν διαφυλάξοντας τὰ οἰκεῖα, αὐτὸς
B δὲ ἐς Ἰβηρίαν τὴν χώραν μετῆλθεν. καὶ τοίνυν ἐς πόλιν Με-
σχιθὰ οὕτω καλουμένην μόλις ἡγμένος, καὶ οὐκ ἐνεγκὼν τὸ

7. Pro *ἐπὶ Τηλ. — δυσχωρίαν* Suid. s. v. *ἀποπορευτέα* inepte: *τῶν ἐπὶ Φᾶσιν ποταμῶν καὶ τῶν ἐκείνῃ δυσχωριῶν. Τήλεφιν* R., *Τήλεφον* vulg. 8. *ξύλοις δὲ καὶ ἀκάτοις, ἃ δὴ* R., Intpr. *parvis navigiis — cratibus pluteisque superimpositis, Phasidis ripas — iungit.*, *ξύλα δὲ καὶ ἀκάτους, αἳ δὴ* vulg. *ἐπεποίηντο* R., *πεποίηντο* vulg. 9. *διεβίβασεν* R., *διεβίβαζεν* vulg. 11. *Ὀνόγουριν* R. et Intpr., *Ὀνούγουριν* vulg. 18. *καὶ οἰκεῖα* R. 19. Ad *μετῆλθεν* add. Intpr. *in hiberna. Μεσχιθὰ* R., *Mischita* Intpr., *Μεσχισθὰ* vulg.

22. Mermeroes vero cum ad Ollaria venisset, multisque contumeliis verborum mollitiem ignaviamque non audientibus obiecisset, censuit ulterius sibi progrediendum non esse, neque Insulam invadendam. Neque enim tanto exercitui commeatus in medio hostilis terrae suppetere potuisset, neque alioquin ad obsidionem bene comparatus erat. Quocirca redeundum sibi Telephin et ad illas locorum difficultates nequaquam censens, tabulis cratibusque et ratibus eum in usum confectis Phasidis ripas iungens, ac veluti ponte sternens, universum exercitum intrepide, nemine obsistente, traiecit, ac Persas quidem, quos in Onogori locarat, castello, quod ipse antea in ditione Archaeopolitana, ut adversus Romanos propugnaculi loco esset, struxerat, cum animasset validioreque praesidio auxisset, omniaque illic quantum poterat communisset, Cotaesium denuo et Muchirisim se recepit. Repente autem morbo quodam correptus, cum pessime haberet, maxima validissimaque exercitus parte, qui sua tuerentur, ibi relicta, ipse in Iberiam concessit, aegreque in oppidum Meschitha ita dictum delatus, cum vim morbi ferre non posset, ibi tum

πάθος, τότε δὴ τέθνηκεν ὡς ἀληθῶς ὁ Μερμερόης, ἀνὴρ ἐν A. C. 554 τοῖς μάλιστα παρὰ Πέρσαις γεγενημένος, καὶ δεινὸς μὲν ἐς I. I. 28 εὐβουλίαν, ἄριστος δὲ τὰ πολέμια, καὶ σφόδρα τὴν ψυχὴν ἀνδρειότατος· ὃς δὴ γηραιὸς ὢν ἤδη, καὶ ἐκ πλείστου ἄμφω τὼ πόδε πεπηρωμένος, καὶ οἷος μηδὲ ἐφ' ἵππου ὀχεῖσθαι, ὅμως ἐμόχθει ὥσπερ τις νεανίας ῥωμαλεώτατος, καὶ οὐκ ἀπηγόρευεν πρὸς τοὺς πόνους, ἀλλὰ φοράδην ἐς τὰς παρατάξεις ἐφοίτα, καὶ ταύτῃ τοὺς μὲν ἐναντίους κατέπληττεν, τοὺς δὲ C οἰκείους παραινῶν καὶ ἐγκελευόμενος, καὶ τὰ πρακτέα ὀρθῶς διατάττων, πολλὰς ἀνεδήσατο νίκας. οὕτως ἄρα τὸ στρατηγεῖν οὐ σώματος ῥώμῃ, μᾶλλον μὲν οὖν φρονήσει δοτέον. τότε δὴ τὸ σῶμα τοῦ Μερμερόου οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀνελόμενοι, καὶ ἐκτός που τοῦ ἄστεος ἀποκομίσαντες, οὕτω δὴ ἔρημόν τε καὶ ἀκάλυπτον κατὰ τὸν πάτριον ἔθεντο νόμον, κυσί τε ἅμα καὶ τῶν ὀρνέων τοῖς ὅσα μιαρὰ καὶ νεκροβόρα, παρανάλωμα γενησόμενον.

ιγ'. Ὧδε γὰρ τὰ ἐς τὴν ταφὴν οἱ Πέρσαι νομίζουσι, ταύτῃ τε τῶν σαρκῶν ἀφαιρουμένων, γυμνὰ δὴ τὰ ὀστᾶ πύθεται σποράδην ἀνὰ τὰ πεδία περιεῤῥιμμένα. θήκῃ γάρ τινι ἐμβαλεῖν ἢ λάρνακι τοὺς τεθνεῶτας, ἢ καὶ τῇ γῇ καταχωννύναι D ἥκιστα θέμις αὐτοῖς. ἐφ' ὅτῳ δὲ ἂν σώματι μὴ θᾶττον κατα-

5. μὴ ἐφ' ἵππου Suid. s. v. γηραιός. 6. ἐμόχθει et καὶ ante οὐκ om. Suid. probante B. Vulcanio. ῥωμαλεότατος R. 8. ἐναντίον R. κατέπληττε Sph. Par. τοῖς δὲ οἰκείοις R. 15. σαρκοβόρα legit Intpr.: *sarcovoris*. 16. γὰρ R. (Cl.), καὶ vulg.

vere tandem diem obiit Mermeroes, vir sane inter Persas praestantissimus, maximi consilii, reique bellicae peritissimus, animique vehementer strenui: qui quidem cum iam gravis annis, et a multo tempore utroque pede claudus esset, neque equitare posset, laboribus tamen perinde ac robustissimus aliquis iuvenis vacabat, neque ullos labores detrectabat; sed lectica gestatus in aciem prodibat, eaque ratione et hostibus terrorem incutiens, et suos animans atque exhortans; quaeque facto opus erat recte administrans, multas retulit victorias; usque adeo virtus imperatoria non corporis robori potius quam prudentiae est adscribenda. Tunc utique demortuum Mermerois corpus ipsius familiares elatum extraque oppidum deportatum solum ita ac nudum patrio ritu canibus pariter atque avibus obscoenis quaeque cadaveribus pascuntur, devorandum exposuerunt.

23. Hunc enim sepeliendi morem observant Persae, atque hac ratione absumtis carnibus, nuda ossa sparsim per campos proiecta putrescunt. In capsa enim aliqua vel loculo condere vel etiam terra obtumulare neutiquam fas est. Cuicunque vero cadaveri non statim advolarint aves, vel accurrentes canes non illico dilaniarint, illius hominis impuros fuisse mores credunt, animumque iniustum

A. C. 554 παῖεν οἱ ὄρνις, ἢ οἱ κύνες οὐκ αὐτίκα ἐπιφοιτῶντες διασπα-
I. I. 28 ράξαιεν, τοῦτον δὴ ἡγοῦνται τὸν ἄνθρωπον βέβηλον γεγονέναι
τοὺς τρόπους, καὶ τὴν ψυχὴν ἄδικον καὶ βαραθρώδη, καὶ τῷ
κακῷ δαίμονι ἀνειμένην. τότε δὴ οὖν καὶ μᾶλλον οἱ ἐπιτήδειοι
τὸν κείμενον ὀλοφύρονται, ὡς τελεώτατα τεθνηκότα, καὶ οὐ
μετὸν αὐτῷ τῆς κρείττονος μοίρας. ὃς δὲ ἂν τάχιστα καταβρω-
θείη, μακαρίζουσι τῆς εὐδαιμονίας, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπερ-
άγανται ὡς λίαν ἀρίστην καὶ θεοείκελον καὶ ἐς τὸν τοῦ ἀγα-
P. 61 θοῦ χῶρον ἀναβησομένην. οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀσημότεροι εἴ που
ἐν στρατοπέδῳ τύχοιεν νόσῳ τινὶ δυσκολωτάτῃ πεπιεσμένοι,
V. 44 ἔμπνοι ἔτι ἄγονται καὶ νηφάλιοι. ἐπειδὰν δέ τις οὕτως ἐκτε-
θείη, ἄρτου τρύφος αὐτῷ καὶ ὕδωρ καὶ βακτηρία ξυμπαρά-
κεινται· καὶ μέχρι μὲν οἷός τε εἴη τῆς ἐδωδῆς ἀπογεύεσθαι,
καί τι δυνάμεως αὐτῷ ὑπολείποιτο, ὁ δὲ ἀμύνεται ταύτῃ δὴ τῇ
βακτηρίᾳ τὰ ἐπιόντα τῶν ζώων, καὶ ἀποσοβεῖ τοὺς δαιτυ-
μόνας. εἰ δὲ οὔπω μὲν πάμπαν διαφθαρείη, νικῴη δὲ ὅμως
τὰ τῆς νόσου ὡς μηκέτι κινεῖσθαι τὼ χεῖρε, τότε δὴ τὸν δεί-
λαιον ἡμιθνῆτα καὶ ἄρτι ψυχοῤῥαγεῖν ἀρχόμενον κατεσθίουσι,
καὶ προαφαιροῦνται τὴν ἐλπίδα τοῦ ἴσως ἂν καὶ περιέσεσθαι.
B πολλοὶ γὰρ ἤδη ἀναῤῥωσθέντες ἀπενόστησαν ἐς τὰ οἰκεῖα, κα-
θάπερ ἐν σκηνῇ καὶ τραγῳδίᾳ ἐκ τῶν σκότου πυλῶν ἀφιγμένοι,
ἰσχνοί τινες καὶ ἑτερόχρωτες καὶ οἷοι δεδίττεσθαι τοὺς ἐντυγ-

6. ὃς δὲ R., ὁ δὲ vulg. 8. Ad τοῦ ἀγαθοῦ Bon. Vulc. δαίμονος addendum censebat. 11. ἐξάγονται coni. Bon. Vulc. 12. ξυμπαράκεινται R., ξυμπαράκειται vulg. 14. ταύτῃ δὲ (scrib. δὴ) τῇ βακτ. R., δὴ τ. βακτ. ταύτῃ vulg. 16. πάμπαν add. ex R.

et barathro dignum, maloque daemoni dicatum. Tum porro et quidem magis necessarii atque amici iacentem lugent lamentisque prosequuntur, ut penitus emortuum, neque melioris fati participem. Qui vero quam citissime devoratus fuerit, felicissimum praedicant, eiusque animam summa admiratione prosequuntur, ut longe praestantissimam et Deo similem et in beatas sedes evolaturam. Promiscua vero et obscurior turba, sicubi in exercitu gravissimo aliquo morbo prematur, spirantes adhuc et mente constantes educuntur: posteaquam vero expositus in hunc modum aliquis fuerit, panis frustum ei et aqua baculusque iuxta apponuntur, ut quamdiu cibum degustare possit et virium aliquid ei supersit, baculo illo animantia irruentia arceat, epulonesque propulset. Si vero nondum quidem interierit, vincat tamen vis morbi adeo, ut iam manus amplius movere nequeat, tum utique miserum semimortuum et iam animam agere incipientem devorant, et spem diutius etiam fortasse vivendi praeripiunt. Multi enim cum iam convaluissent, domum redierunt veluti in scena et tragoedia ex tenebricosis Orci portis reversi, macilenti quidam et decolores obviosque terriculantes. Si

χάνοντας. εἰ δέ τις οὕτως ἐπανήξει, ἐκτρέπονταί γε αὐτὸν ἅπαν- A. C. 554
τες, καὶ ἀποφεύγουσιν ὡς ἐναγέστατον, καὶ ὑπὸ τοὺς χθο- L. I. 28
νίους ἔτι τελοῦντα, καὶ οὐ πρότερόν οἱ ἐφεῖται τῶν ξυνηθῶν
μεταλαχεῖν διαιτημάτων, πρὶν ὑπὸ τῶν μάγων ἀποκαθαρ-
θείη τὸ μίασμα δῆθεν τοῦ ἐλπισθέντος θανάτου, καὶ οἷον
ἀνταπολάβοι τὸ αὖθις βιῶναι. καὶ εὔδηλον μὲν ὅτι δὴ τῶν ἀν-
θρωπείων ἐθνῶν ὡς ἕκαστοι, εἴ γε ὁτῳδηοῦν νόμῳ ἐκ πλείστου
νενικηκότι ἐμβιοτεύσαιεν, τοῦτον δὴ ἄριστον ἡγοῦνται καὶ θε-
σπέσιον, καὶ εἴπου τι παρ' ἐκεῖνον πράττοιτο, φευκτόν τε αὐ- C
τοῖς εἶναι δοκεῖ καὶ καταγέλαστον καὶ ὁποῖον ἤδη καὶ ἀπιστεῖ-
σθαι. ἐξεύρηνται δὲ ὅμως αἰτίαι τοῖς ἀνθρώποις καὶ λόγοι τῶν
οἰκείων πέρι νόμων ἄλλοθι ἄλλοι, τυχὸν μὲν ἀληθεῖς, τυχὸν
δὲ καὶ ἐς τὸ πιθανώτερον ἐσκευασμένοι. καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυ-
μαστὸν, εἰ καὶ Πέρσαι τὰ παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ἔθη αἰτιολο-
γοῦντες, ἀμείνονα πειρῶνται τῶν ἑκασταχοῦ ἀποφαίνειν· ἐκεῖνο
δὲ καὶ λίαν θαυμάσαιμι ἂν, ὅτι δὴ οἱ παλαίτατοι τῆς χώρας
οἰκήτορες, εἶεν δ' ἂν οὗτοι Ἀσσύριοί τε καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μῆ-
δοι, ἀλλ' ἐκείνοις γε οὐ ταυτὰ ἐδόκει. καὶ γὰρ ἀμφὶ Νῖνον
τὴν πόλιν καὶ ἀνὰ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν καὶ πρός γε ἐν
τῇ Μηδικῇ τύμβοι τε καὶ θῆκαι τῶν πάλαι τεθνεώτων ἵδρυντο, D
οὐκ ἄλλον τινὰ ἢ τὸν ἡμέτερον ἀποσώζουσαι τρόπον, καὶ εἴτε

3. τελοῦντα R. Lugd. Intpr., τελοῦνται edd. 4. ἀποκαθαρθείη R., ὑποκαθαρθείη vulg. 6. ἀνταπολάβοιτο αὖθις R. 8. τοῦτο δὲ R. 9. ἐκεῖνο R. 14. παρὰ σφίσιν αὐτοῖς R., παρ' αὐτοῖς vulg. 18. Νῖνον R. cum Herodoti Strabonisque libris, Νίνον vulg. 21. ἄλλως R. ἢ R., καὶ vulg.

quis autem ita redeat, aversantur eum omnes et defugiunt, ut maxime piacularem, et inter subterraneos adhuc eum censent; neque antea pristinum vitae institutum colere ei permittitur, donec a magis expiatum fuerit piaculum exspectatae mortis, et quodammodo vita redonetur. Et certe manifestum est singulas hominum nationes, si cui legi, quae a multo tempore obtinuerit, assueverint, optimam eam aequissimamque iudicare; et sicubi quid praeter eam fiat, reiectaneum id ipsis ac ridiculum videri dignumque, cui fides abrogetur. Inventae sunt tamen ab hominibus suarum legum rationes et causae aliae atque aliae, fortasse quidem verae, fortassis autem et ad persuadendum comparatae. Quo fit, ut mirum mihi non videatur, si et Persae rituum suorum rationem reddentes, eos etiam quibusvis aliis praestare censeant. Illud vero et quidem vehementer miror, quod vetustissimi illius regionis habitatores, Assyrii videlicet, Chaldaei et Medi, non eadem cum Persis sentiant. Nam circa Nini urbem et circa Babylonicam ac praeterea Medicam regionem tumuli et capsae eorum, qui olim mortui fuerunt, exstant, non alium quam nostrum morem servantes; et sive corpora sint, sive cinis, quod iis conditur,

A. C. 554 σώματα, εἴτε κόνις ἦν τὸ κρυπτόμενον, ὡς δὴ ἐκείνων κατὰ
I. 1. 28 τὸν παρ' Ἕλλησι νόμον πυρποληθέντων, οὐδαμῶς ὅμοιά γε ταῦτα τοῖς νῦν γιγνομένοις ἐτύγχανον ὄντα.

κδ'. Οὔκουν ἐκεῖνοί γε ὧδε ἐγίγνωσκον, οὔτε περὶ τὰς ταφὰς, οὐμενοῦν ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὴν τῆς εὐνῆς παρανομίαν ὁποῖα οἱ νῦν ἀκολασταίνουσιν, οὐ μόνον ἀδελφαῖς τε καὶ ἀδελφιδαῖς ἀνέδην μιγνύμενοι, ἀλλὰ πατέρες τε θυγατράσι, καὶ τὸ δὴ πάντων ἀνοσιώτερον, ὦ νόμοι γε καὶ φύσις! υἱοὶ ταῖς τεκούσαις. ὅτι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτο κεκαινοτόμηται, ἐκεῖθεν
P. 62 ἄν τις σαφέστατα διαγνοίη. λέγεται γάρ ποτε Σεμίραμιν τὴν πάνυ τὴν Ἀσσυρίαν εἰς τοῦτο ἀκρασίας ἠγμένην, ὡς Νινύᾳ τῷ παιδὶ ἐθελῆσαι ξυνελθεῖν ἐς ταὐτὸ, καὶ ἤδη πειρᾶν τὸν νεανίαν. τὸν δὲ ἀπανήνασθαι καὶ χαλεπῆναι, καὶ τελευτῶντα, ἐπειδὴ αὐτὴν ἑώρα σφαδάζουσαν καὶ ἐγκειμένην, ἀποκτεῖναί τε τὴν μητέρα, καὶ τόδε τὸ ἄγος ἀντ' ἐκείνου ἑλέσθαι. καίτοι εἰ νόμῳ ταῦτα ἐφεῖτο, οὐκ ἄν, οἶμαι, ὁ Νινύας ἐς τόδε ὠμότητος ἥει. καὶ τί δεῖ τὰ λίαν παλαίτατα λέγειν; ὀλίγῳ γὰρ ἔμπροσθεν τῶν Μακεδονικῶν καὶ τῆς τῶν Περσῶν καταλύσεως, Ἀρταξέρξην φασὶ τὸν Δαρείου, Παρυσάτιδος τῆς μητρὸς πα-
B ραπλήσια τῇ Σεμιράμιδι παθούσης, καὶ ξυγγενέσθαι οἱ ἱεμένης, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὴν ἥκιστα, ἐκκλῖναι δὲ ὅμως ξὺν ὀργῇ

4. Vulg. *οὐκοῦν*. — Utrumque e magorum moribus invaluit, Parthis, puto, dominantibus: Herod. I. 140. Catull. 5. *ἐν τὴν* (sic) R. 15. *ἐκείνου* R., idque coni. B. Vulcanius, *ἐκείνης* vulg. Intpr. *patrare id maluisse, quam scelus committere.* 19. *μητέρος* edd. 20. *παθούσῃ* R. *ἱεσομένης* R.

utpote illis Graecanico ritu crematis, neutiquam certe similia haec eis, quae nunc fiunt, fuerunt.

24. Nequaquam itaque illi hoc pacto senserunt, neque ita, ut qui nunc vivunt, et sepulturae et thori iura pro sua libidine violarunt, non solum cum sororibus et neptibus rem habentes, sed patres cum filiabus, et quod omnium est sceleratissimum, o leges, o natura! filii cum suis matribus. Huius enim flagitii novum ab eis exemplum statutum fuisse, manifestissime hinc cuivis liquere potest. Fertur namque magnam illam Semiramim Assyriam eo incontinentiae venisse, ut cum filio suo Ninya congredi voluerit, atque adeo iuvenem sollicitasse; illum vero recusasse molesteque tulisse; tandem vero cum matrem libidinis impatientem urgentemque cerneret, eam interfecisse, et hoc potius quam alterum illud scelus perpetrare maluisse. Atqui si lege haec permissa fuissent, nequaquam, uti arbitror, Ninyas eo crudelitatis venisset. Sed quid attinet haec perquam vetusta commemorare? Paulo enim post Macedonica tempora et Persarum eversionem aiunt Artaxerxem, Darii filium, matrem suam Parysatidem, cum eidem, quo Semiramis, malo obnoxia,

καὶ ἀποσείσασθαι, ὡς οὐχ ὅσιον ὂν τοῦτό γε, οὐδὲ πάτριον, A. C. 554
οὐδὲ τῷ βίῳ ξυνειθισμένον. Πέρσαις δὲ τοῖς νῦν τὰ μὲν πρό- I. I. 28
τερα ἔθη σχεδόν τι ἅπαντα παρεῖται ἀμέλει καὶ ἀνατέτρα-
πται, ἀλλοίοις δέ τισι καὶ οἷον νενοθευμένοις χρῶνται νομί-
μοις, ἐκ τῶν Ζωροάστρου τοῦ Ὀρμάσδεως διδαγμάτων κατα-
κηληθέντες. οὗτος δὲ ὁ Ζωρόαστρος, ἤτοι Ζαράδης (διττὴ γὰρ
ἐπ' αὐτῷ ἡ ἐπωνυμία), ὁπηνίκα μὲν ἤκμασεν τὴν ἀρχὴν, καὶ
τοὺς νόμους ἔθετο, οὐκ ἔνεστι σαφῶς διαγνῶναι. Πέρσαι δὲ V. 45
αὐτὸν οἱ νῦν ἐπὶ Ὑστάσπεω, οὕτω δή τι ἁπλῶς, φασὶ γεγο- C
νέναι, ὡς λίαν ἀμφιγνοεῖσθαι καὶ οὐκ εἶναι μαθεῖν, πότερον
Δαρείου πατὴρ, εἴτε καὶ ἄλλος οὗτος ὑπῆρχεν Ὑστάσπης. ἐφ'
ὅτῳ δ' ἂν καὶ ἤνθησε χρόνῳ, ὑφηγητὴς αὐτοῖς ἐκεῖνος, καὶ
καθηγεμὼν τῆς μαγικῆς γέγονεν ἁγιστείας, καὶ αὐτὰς δὴ τὰς
προτέρας ἱερουργίας ἀμείψας, παμμιγεῖς τινας καὶ ποικίλας
ἐνέθηκε δόξας. τὸ μὲν γὰρ παλαιὸν Δία τε καὶ Κρόνον καὶ
τούτους δὴ ἅπαντας τοὺς παρ' Ἕλλησι θρυλλουμένους ἐτίμων
θεοὺς, πλήν γε ὅτι δὴ αὐτοῖς ἡ προσηγορία οὐχ ὁμοίως ἐσώ-
ζετο. ἀλλὰ Βῆλον μὲν τὸν Δία τυχὸν, Σάνδην τε τὸν Ἡρα-
κλέα, καὶ Ἀναΐτιδα τὴν Ἀφροδίτην, καὶ ἄλλως τοὺς ἄλλους
ἐκάλουν, ὡς που Βηρωσσῷ τε τῷ Βαβυλωνίῳ, καὶ Ἀθηνο- D
κλεῖ, καὶ Σιμάκῳ, τοῖς τὰ ἀρχαιότατα τῶν Ἀσσυρίων τε καὶ

2. πρότερα R. et Intpr. *priscos mores*, πρότερον vulg. 5. Ζοροάστρου R. Ὀρμάσδεος R., Intpr. *Orimasdei*. 6. Ζορόαστρος R. et Intpr., Ζωρόαδος vulg. 15. ἐνέθηκε R. ac fort. Lugd., ἀνέθηκε edd. 16. τούτους δὴ R. et Lugd., τούτους δὲ edd. 21. Σιμάκῳ Lugd., Σειμάκῳ R., Συμμάχῳ Intpr. et Par.

rem secum habere cuperet, non quidem necasse, declinasse tamen iracunde ac reiecisse; quod neque pium id esset, neque patrium, neque in communi vita consuetum. Persae vero, qui nunc sunt, priores quidem mores fere omnes neglexerunt atque abiecerunt, alienis vero ac veluti adulterinis institutis utuntur, Zoroastri Oromasdae disciplina deliniti. Hic autem Zoroaster sive Zarades (duplex enim ei appellatio tribuitur), quando primum floruerit et leges condiderit, liquido non constat. Persae vero huius aetatis sub Hystaspe, simpliciter tamen citraque ullam adiectionem, vixisse aiunt, adeo ut valde ambigatur neque certo sciri possit, utrum Darii pater, an alius quispiam hic Hystaspes fuerit. Quocunque vero tandem tempore floruerit, auctor eis et dux magicae religionis exstitit; pristinoque sacrorum ritu immutato, confusaneas quasdam et varias opiniones induxit. Antiquitus enim Iovem et Saturnum ceterosque omnes Deos a Graecis celebratos colebant, eo excepto, quod non easdem appellationes retinerent; sed Belum quidem Iovem et Sandem Herculem, Anaïtida Venerem, aliterque alios vocabant, ut alibi Berosus Babylonius, et Athenocles, et Simacus, qui antiquissimas Assyriorum

A. C. 554 Μήδων ἀναγραψαμένοις, ἱστόρηται· νῦν δὲ ὡς τὰ πολλὰ τοῖς I. I. 28 καλουμένοις Μανιχαίοις ξυμφέρονται, ἐσόσον δύο τὰς πρώτας ἡγεῖσθαι ἀρχάς, καὶ τὴν μὲν ἀγαθήν τε ἅμα καὶ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων ἀποκυήσασαν, ἐναντίως δὲ κατ' ἄμφω ἔχουσαν τὴν ἑτέραν· ὀνόματά τε αὐταῖς ἐπάγουσι βαρβαρικὰ καὶ τῇ σφετέρᾳ γλώττῃ πεποιημένα. τὸν μὲν γὰρ ἀγαθὸν, εἴτε θεὸν, εἴτε δημιουργὸν, Ὀρμισδάτην ἀποκαλοῦσιν, Ἀριμάνης δὲ ὄνομα τῷ κακίστῳ καὶ ὀλεθρίῳ. ἑορτήν τε πασῶν μείζονα P. 63 τὴν τῶν κακῶν λεγομένην ἀναίρεσιν ἐκτελοῦσιν, ἐν ᾗ τῶν τε ἑρπετῶν πλεῖστα καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁπόσα ἄγρια καὶ ἐρημονόμα κατακτείνοντες, τοῖς μάγοις προσάγουσιν, ὥσπερ ἐς ἐπίδειξιν εὐσεβείας. ταύτῃ γὰρ οἴονται τῷ μὲν ἀγαθῷ κεχαρισμένα διαπονεῖσθαι, ἀνιᾶν δὲ καὶ λυμαίνεσθαι τὸν Ἀριμάνην. γεραίρουσι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ ὕδωρ, ὡς μηδὲ τὰ πρόσωπα αὐτῷ ἐναπονίζεσθαι, μήτε ἄλλως ἐπιθιγγάνειν, ὅτε μὴ ποτοῦ τε ἕκατι καὶ τῆς τῶν φυτῶν ἐπιμελείας.

κε'. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους θεοὺς ὀνομάζουσι καὶ ἱλάσκονται· τοῦτο Ἑλληνικόν. θυσίαις τε χρῶνται καὶ ἀφαγνισμοῖς καὶ μαντείαις· καὶ τοῦτο Ἑλληνικόν. τὸ δὲ πῦρ αὐτοῖς τίμιόν τε εἶναι δοκεῖ καὶ ἁγιώτατον, καὶ τοίνυν ἐν οἰκίσκοις B τισὶν ἱεροῖς τε δῆθεν καὶ ἀποκεκριμένοις ἄσβεστον οἱ μάγοι φυλάττουσι, καὶ ἐς ἐκεῖνο ἀφορῶντες τάς τε ἀποῤῥήτους τε—

2. καλ. Μανιχαίοις R., Μανιχ. καλ. vulg. 4. κατ' ἄμφω R., καὶ κατ' ἄμφω vulg. 5. αὐταῖς R., αὐτοῖς vulg. 7. Ὀρμισδάτην R., Intpr. *Hornusdatim*, Ὀρμισδάστην vulg.

Medorumque res conscripserunt, testantur. Nunc vero maiore ex parte cum iis, qui Manichaei dicuntur, conveniunt; quatenus duo prima principia statuunt, atque alterum quidem bonum et optima quaeque ex se gignens; alterum contrario plane modo secundum haec duo se habens; nominaque illis indunt barbara, ex ipsorum lingua ducta. Bonum enim, sive Deum sive creatorem, Hormisdatem appellant; Arimanes autem pessimo illi ac pernicioso est nomen. Festum etiam omnium maximum, quod malorum sublationem vocant, peragunt, in quo serpentes quamplurimos, et ex aliis animantibus quaecunque desertis in locis degunt, interficientes, magis offerunt, veluti in argumentum pietatis. Ea enim ratione credunt se bonam gratamque bono illi operam navasse, ingratam vero et noxiam Arimani. Venerantur autem praecipue aquam, adeo ut neque faciem ea abluant, neque aliter attingant, nisi potus causa et ob plantarum curam.

25. Multos vero etiam alios Deos habent et colunt; id Graecanicum est. Sacrificiis etiam utuntur et lustrationibus et vaticiniis; etiam hoc Graecanico more. Ignis autem iis maxime honorandus sanctissimusque videtur; atque idcirco in aediculis quibusdam sacris ac semotis magi eum perennem asservant, inque eum despicientes

λετὰς ἐκτελοῦσι, καὶ τῶν ἐσομένων πέρι ἀναπυνθάνονται. τοῦ- A. C. 554
το δὲ, οἶμαι, τὸ νόμιμον ἢ παρὰ Χαλδαίων ἢ ἐξ ἑτέρου του L. I. 28
ἀνελέξαντο γένους. οὐ γὰρ δὴ τοῖς ἄλλοις ξυμβαίνει. ὧδέ πως ἄρα αὐτοῖς ἡ δόξα, ἐκ πλείστων ὅσων ἐθνῶν ἠρανισμένη, ὡς ποικιλώτατα ξύγκειται. καί μοι τοῦτο οὐκ ἀπὸ τρόπου δοκεῖ γεγενῆσθαι. ἄλλην γὰρ οὕτω πολιτείαν οὐκ οἶδα ἐς πλείστας μορφάς τε καὶ σχήματα μεταβαλοῦσαν, καὶ ἐν ταὐτῷ μένειν ἐπιπλεῖστον οὐ διαρκέσασαν, ἀλλὰ μυρίων ἐθνῶν ἄλλοτε ἄλλων ἐπικράτειαν δεξαμένην· τῷ τοι ἄρα καὶ εἰκότως πολλῶν ἰδεῶν C
τε καὶ νόμων γνωρίσματα σώζει. πρῶτοι μὲν γὰρ ὧν ἀκοῇ ἴσμεν Ἀσσύριοι λέγονται ἅπασαν τὴν Ἀσίαν χειρώσασθαι, πλὴν Ἰνδῶν τῶν ὑπὲρ Γάγγην ποταμὸν ἱδρυμένων. Νῖνός τε πρότερον φαίνεται καὶ βασιλείαν ἐνταῦθα βεβαίαν καταστησάμενος, Σεμίραμίς τε αὖ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἑξῆς ἅπαντες οἱ τούτων ἀπόγονοι μέχρι καὶ ἐς Βελεοῦν τὸν Δερκετάδου. ἐς τοῦτον γὰρ δὴ τὸν Βελεοῦν τῆς τοῦ Σεμιραμείου φύλου διαδοχῆς παυσαμένης, Βελητάρας τις ὄνομα, φυτουργὸς ἀνὴρ καὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις κήπων μελεδωνὸς καὶ ἐπιστάτης, ἐκαρ-

6. ἄλλην γ. οὕτω πολ. οὐκ οἶδα. Sic R. et vulg. Intpr. legisse videtur ἄλλ. γ. πολ. οὔπω οἶδα, aut ἄλλ. γ. οὔπω πολ. οὕτως οἶδα, nam vertit: *nondum enim aliam rem p. vidi.* 7. μεταβαλούσας R. 12. Νῖνος R., Νίνος vulg. 13. βεβαίαν add. ex R., Intpr. *videtur tunc primum imperium obfirmasse.* 15. Βελεοῦν R., Βελλεοῦν vulg. Intpr. eum vocat *Belum Decortari.* Quidquid scripserit Agathias, illud dubio caret eundem esse, qui in Canone Eusebii et apud Syncellum *Belochus* vocatur; secundum Syncellum XIX. Assyriorum rex, cui successerit *Balatorus*, apud S. Hieronymum *Bellepares*: Eusebio, qui cuncta fraudibus turbavit, *Balaeus* dictus. ἐς τοσοῦτον R. 17. Βελητάρας R., Intpr. *Belitaras*, Βελητάραν vulg.

arcana sacra peragunt, et de rebus futuris sciscitantur. Hoc vero, ut arbitror, institutum vel a Chaldaeis, vel ab alia aliqua natione acceperunt, neque enim cum aliis consentit. Ita illis opinio ex quamplurimis gentibus conflata, varie admodum composita est. Et mihi quidem non abs re id factum videtur. Neque enim aliam ullam rem publicam novi, in ita varias formas ac species mutatam, quaeque in uno eodemque statu quam diutissime permanere non potuerit; sed cum quam plurimarum ac diversissimarum gentium imperium admiserit, idcirco etiam verisimiliter multarum formarum et legum monumenta servat. Primi enim omnium, quos auditu accepimus, Assyrii dicuntur universam Asiam occupasse, exceptis Indis, qui ultra Gangem habitant. Ninus quoque primo videtur etiam imperium ibi stabilisse, et post eum Semiramis, ac deinceps omnes horum posteri ad Belum Dercetadae filium. Cum enim in hoc Belo Semiramicae stirpis successio desineret, Belitaras quidam nomine vir insitor et hortorum, qui in regia erant, curator ac magister, imperium sibi mira ratione

554 πώσατο παραλόγως τὴν βασιλείαν, καὶ τῷ οἰκείῳ ἐνεφύτευσε
28 γένει, ὥς που Βίωνι γέγραπται καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πολυΐστο-
D ρι, ἕως ἐς Σαρδανάπαλον, ὡς ἐκεῖνοί φασι, τῆς ἀρχῆς ἀπο-
μαρανθείσης, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος
ἀφήρηνται αὐτὴν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τὸν βασιλέα,
καὶ ἐς τὸ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, ἓξ τε καὶ τριακοσίων
46 ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις, ἢ καὶ ὀλίγῳ πλειόνων, ἐτῶν παρῳχη-
κότων, ἐξ οὗ τὰ πρῶτα ὁ Νῖνος τῶν ἐκείνῃ κατέσχεν πρα-
γμάτων. οὕτω γὰρ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγρα-
ψαμένῳ καὶ Διόδωρος ξύμφησιν ὁ Σικελιώτης. Μῆδοι τοίνυν
αὖθις ἐκράτουν, καὶ ἅπαντα τοῖς ἐκείνων ἐτάττοντο νόμοις. ἔτη
64 δὲ καὶ τούτων ἐν τῇ ἀρχῇ διανυσάντων οὐ μεῖον ἢ τριακόσια,
Κῦρος ὁ Καμβύσου τὸν Ἀστυάγην καταπολεμήσας, ἐπὶ Πέρ-
σας τὴν ἡγεμονίαν μετήγαγε. πῶς δὲ οὐκ ἤμελλεν, Πέρσης τε
ὢν αὐτὸς ἰθαγενής, καὶ ἅμα χαλεπαίνων τοῖς Μήδοις διὰ τὰς
ξὺν Ἀστυάγει παρατάξεις; κρατήσαντες δὲ καὶ οἱ Περσικοὶ
βασιλεῖς ὀκτώ τε καὶ εἴκοσι καὶ διακόσια ἔτη, καὶ μέντοι καὶ
ἡ τούτων ἀρχὴ τελεώτατα διεῤῥύη, στρατῷ ἐπηλύτῃ καὶ βα-
σιλεῖ ἀλλοτρίῳ καταλυθεῖσα. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ Φιλίππου Δα-
ρεῖον ἀποκτείνας τὸν Ἀρσάμου, τὸν βασιλέα, καὶ ἅπασαν
τὴν Περσίδα παραστησάμενος, ἐς Μακεδονικὴν τὰ πράγματα

3. Intpr. post Σαρδ. addit *sub quo*, quasi legisset ἐφ' οὗ. 4. Βέλεσυς R., Βέλεσσυς vulg. 7. ἢ καὶ R., Intpr. *aut*, καὶ vulg. — Secundum Syncellum 1460. 8. ἐξ οὗ R., ἀφ' οὗ vulg. τῶν ἐκείνων R. 11. ἔτι R. pro ἔτη. 14. Intpr. *cum Persa is esset, Persiaeque insuetus.*

vindicavit suoque generi insevit, quemadmodum Bio et Alexander Polyhistor memoriae prodiderunt, donec Sardanapalo regnante, ut illi scribunt, cum iam emarcuisset imperium, Arbaces Medus et Belesys Babylonius illud Assyriis eripuerunt, interfecto ipsorum rege, et ad Medos transtulerunt, sex et trecentis iam supra mille et paulo amplius annis elapsis, ex quo primum Ninus ibi summam rerum obtinuerat. Ita enim Ctesiae Cnidio tempora describenti Diodorus etiam Siculus assentitur. Medi itaque rursum imperium sunt adepti, omniaque ipsorum legibus constituebantur. Cum vero etiam hi annis non minus trecentis imperio essent potiti, Cyrus Cambysae filius Astyage debellato ad Persas imperium traduxit. Quo pacto enim id non erat facturus, cum et Persa ipse esset indigena, simulque Medis infensus ob proelia cum Astyage habita? Cum vero etiam Persici reges annis octo et viginti supra ducentos imperassent, etiam horum imperium penitus est collapsum, ab externo exercitu et rege alienigena dissipatum. Alexander enim Philippi filius interfecto Dario rege, Arsami filio, totaque Perside subacta, ad Macedonicam gubernationem res transtulit. Ita enim rerum gesta-

μετέθηκε πολιτείαν. οὕτω γὰρ ἦν μεγαλουργὸς ἐς τὰ μάλιστα A. C. 554 καὶ ἀμαχώτατος, ὡς, ἐπειδὴ αὐτὸν καὶ ἀποβιῶναι ξυνέβη, I. I. 28 ὅμως τοὺς ἐκείνου διαδόχους, Μακεδόνας γε ὄντας, κατασχεῖν B ἐπιπλεῖστον τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ὀθνείας. καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἀφικέσθαι. καὶ οἶμαι ἄχρι καὶ ἐς τόδε τοῦ καιροῦ ἦρχον ἂν καὶ ἐπεκράτουν, τῇ τοῦ οἰκιστοῦ κρατυνόμενοι δόξῃ, εἰ μὴ ἐς ἀλλήλους στασιάσαντες, καὶ θαμὰ κατά τε σφῶν αὐτῶν καὶ πρὸς Ῥωμαίους παραταξάμενοι, τοῦ πλείονος ἕκατι, διέλυσαν τὰς οἰκείας δυνάμεις, καὶ οὐκέτι ἀνάλωτοι τοῖς πέλας ἐδόκουν. τοιγάρτοι ἄρξαντες οὐ λίαν ἐλάττονα χρόνον τῶν Μήδων, ὅτι μὴ ἑπτὰ ἔτεσι δέοντα, (πειστέον γὰρ κἀνταῦθα τῷ Πολυΐστορι,) ἐς τοσοῦτον δὴ οὖν κρατήσαντες, Παρθυαῖοί C γε αὐτούς, ἔθνος κατήκοον καὶ ἥκιστα ἐν τῷ πρὸ τοῦ ὀνομαστότατον, παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς τοὺς Μακεδόνας. καὶ εἶτα ἐκεῖνοι τῶν ὅλων πλὴν Αἰγύπτου ἡγοῦντο, Ἀρσάκου μὲν πρότερον τῆς ἀποστάσεως ἀρξαμένου, ὡς καὶ Ἀρσακίδας τοὺς μετ' αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, Μιθριδάτου δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐς μέγα τι κλέος τὸ Παρθυαίων ὄνομα ἐξενεγκόντος.

κϛʹ Ἑβδομήκοντα δὲ ἐτῶν ἤδη ἐπὶ διακοσίοις παρῳχηκό-

12. κρατήσαντας et 16. ἀρξαμένους sph. Par. 19. Ab Arsacis initiis usque ad interitum Artabani anni 476. numerantur: vid. Ste. Croix ad Tacit. ed. Oberlin. T. II. p. 872. Unde aliquis coniiciat ἑβδομήκοντα ἐπὶ τετρακοσίοις emendandum esse. Verumtamen nihil mutare ausim, quum propter consensum R. et Intpr. cum Lugdunensi, tum vero praesertim propter temporis summam, quod Agathias Macedonum imperio tribuit. Quos quum septem tantum annis minus quam Medos Asiam tenuisse ponit, Medos autem per 300. annos imperasse, sequitur illum sibi persuasisse, Parthorum imperium anno demum 44. a. Chr. n. exortum esse. Ita vero Macedonum annos a primo Alexandri post patrem regnantis, non a Darii regno everso supputavit. Ac Polyhistorem quoque auctorem falso fert, qui Sulla rem Romanam tenente florebat.

rum magnitudine eximie clarus erat belloque insuperabilis, ut etiam posteaquam eum e vivis excedere contigit, successores tamen ipsius, Macedones cum essent, alienam exteramque regionem quam diutissime in potestate retinuerint, et ad summam potentiam evaserint. Et sane arbitror eos etiam in hunc usque diem regnaturos imperiumque obtenturos fuisse, Alexandri gloria suffultos, nisi inter se dissidentes frequentibusque proeliis tum adversus se mutuo, tum adversus Romanos habitis, plura habendi studio, suas ipsorum vires potentiamque fregissent, effecissentque ut non amplius finitimis insuperabiles viderentur, cum alioquin imperassent non minore temporis spatio quam Medi, septem videlicet annis minus; nam etiam hac in re credendum est Polyhistori. Cum itaque tanto tempore imperassent, a Parthis, gente aliis subdita minimeque antea cele-

A. C. 554 των ἀπὸ Ἀρσάκου τοῦ προτέρου ἐς Ἀρτάβανον τὸν ἔσχατον
L. I. 28 βασιλέα, ἡνίκα τὰ Ῥωμαίων πράγματα ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ τῷ
Μαμαίας παιδὶ ἐτετάχατο, κατ᾽ ἐκεῖνο δὴ τοῦ καιροῦ τὸ Χοσ-
D ρόου τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς βασιλεύειν ἤρξατο γένος, ἥ τε μέχρι καὶ
νῦν παρὰ Πέρσαις κατέχουσα πολιτεία ἐν τῷ τότε ἀρχὴν εἴ-
ληφε καὶ οἷον κατάστασιν πρώτην. Ἀρταξάρης γάρ τις τοὔνο-
μα, Πέρσης ἀνήρ, ἄδοξος μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἀφανέστατος, ἄλ-
λως δὲ μεγαλουργὸς καὶ δραστήριος, καὶ δεινὸς κινῆσαι τὰ κα-
θεστῶτα, ξυνωμότας ἀγείρας καὶ ἐπιθέμενος, Ἀρτάβανον μὲν
ἀναιρεῖ τὸν βασιλέα, ἑαυτῷ δὲ περιθεὶς τὴν κίδαριν, καὶ τὴν
Παρθικὴν δύναμιν καταλύσας, αὖθις τοῖς Πέρσαις τὴν σφετέ-
ραν ἀνενεώσατο βασιλείαν. ἦν δέ γε οὗτος τῇ μαγικῇ κάτοχος
P. 65 ἱερουργίᾳ καὶ αὐτουργὸς τῶν ἀποῤῥήτων. ταῦτά τοι καὶ τὸ
μαγικὸν φῦλον ἐγκρατὲς ἐξ ἐκείνου γέγονε καὶ ἀγέρωχον, ὂν
μὲν ἤδη καὶ πρότερον, καὶ ἐκ παλαιοῦ τήνδε τὴν ἐπίκλησιν
ἀποσῶζον, οὔπω δὲ ἐς τοῦτο τιμῆς τε καὶ παῤῥησίας ἠρμένον,
ἀλλ᾽ ὁποῖον ὑπὸ τῶν ἐν τέλει ἐστὶν ᾗ καὶ περιορᾶσθαι. δῆλον
δέ· οὐ γὰρ ἂν οἱ ἀμφὶ Δαρεῖον Πέρσαι, Σμέρδιος πάλαι τοῦ
μάγου μετὰ Καμβύσην τὸν Κύρου τὴν βασιλείαν ὑποσυλήσαν-
τος, συμφορὰν ἐποιοῦντο τὸ γεγενημένον, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμέρ-

9. ξυνομότας R. 16. ἠγμένον R. 19. τοῦ Κύρου R.

bri, imperio fuerunt exuti; qui deinceps eo universo, Aegypto excepta, sunt potiti; Arsacide quidem primum defectionis auctore, adeo ut Arsacidae, qui eum sequuti sunt, dicti fuerint. Mithridates vero non multo post ad summam quandam gloriam Parthorum nomen evexit.

26. Annis autem LXX. supra ducentos ab Arsace primo ad Artabanum ultimum regem usque elapsis, cum Romanorum res sub Alexandro Mamaeae filio essent constitutae, sub id tempus Chosrois progenies apud nos regnare coepit; Persarumque gubernatio, quae in hunc usque diem durat, tum temporis initium habuit. Siquidem Artaxares quidam nomine, vir Persa, inglorius quidem primum et obscurus, industrius tamen magnisque rebus gerendis par, aptusque ad quae bene constituta sunt movendum, coniuratorum manu collecta, Artabanum regem adortus obtruncat, et cidari capiti suo imposita, Parthicaque potentia subversa, Persis denuo pristinum imperium recuperavit. Erat autem is magicae disciplinae addictus et arcanis sacris operabatur; unde et magica gens ex eo tempore validior arrogantiorque est facta; quae quidem etiam antea erat, et ab antiquo hanc appellationem retinet, nondum tamen eo honoris et licentiae erat evecta; sed aliqua etiam ex parte e magistratibus contemnebatur, quod quidem aperte liquet. Neque enim qui circa Darium erant Persae, cum olim Smerdis quidam magus post Cambysem Cyri filium regnum arripuisset, bonum factum illud duxerunt, et Smerdem obtruncarunt, multosque alios eiusdem cum eo instituti ac

διν ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς τῶν ὅσοι ὁμογνώμονες ἐκείνῳ A. C. 554 ἐτύγχανον ὄντες, ὡς οὐκ ἐξὸν τοῖς μάγοις τῷ βασιλείῳ θώκῳ I. I. 28 ἐνωραΐζεσθαι καὶ ἱζάνειν. οὕτω δὲ αὐτοῖς οὐ μιαροὶ ἔδοξαν εἶναι οἱ φόνοι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μείζονος ἄξιοι μνήμης, B ὥστε ἀμέλει τὴν στάσιν ἐκείνην Μαγοφόνια ἑορτὴν ὀνομασθῆ- V. 47 ναι, καὶ θυσίας ἐπιτελεῖσθαι χαριστηρίους. νῦν δὲ τιμῶσιν αὐτοὺς ἅπαντες καὶ ὑπεράγανται, καὶ τά τε κοινὰ ταῖς τούτων βουλαῖς καὶ προαγορεύσεσι διατάττεται, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τῶν συμβαλλόντων, ἢ δίκην λαγχάνοντι, ἐφίστανται διασκοποῦντες τὰ ποιούμενα, καὶ ἐπικρίνοντες, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν παρὰ Πέρσαις δόξειεν ἂν ἔννομόν τε εἶναι καὶ δίκαιον, ὅγε μὴ ὑπὸ μάγου ἐμπεδωθείη.

ιζ. Λέγεται δὲ τὴν τοῦ Ἀρταξάρου μητέρα Παβέκῳ τινὶ ξυνῳκηκέναι, παντάπασι μὲν ἀσημοτάτῳ καὶ σκυτοτόμῳ τὴν τέχνην, τῆς δὲ τῶν ἀστέρων πορείας δαημονεστάτῳ, καὶ οἵῳ C ῥᾳδίως τὰ ἐσόμενα διασκοπεῖσθαι· ἄνδρα δὲ στρατιώτην Σάσανον ὄνομα, διὰ τῆς Καδουσαίων, οὕτω ξυνενεχθὲν, πορευόμενον χώρας, ἐπιξενωθῆναί τε τῷ Παβέκῳ, καὶ ἐς τὸ ἐκείνου δωμάτιον καταχθῆναι· τὸν δὲ ὁτῳδηοῦν τρόπῳ, ἅτε, οἶμαι, μάντιν, ἐπιγνόντα ὡς ἡ τοῦ ξένου γονὴ ἀρίστη τε ἔσται καὶ ἀρίδηλος, καὶ ἐπὶ μέγα εὐδαιμονίας χωρήσει, ἀλύειν μὲν καὶ

2. ἐξῆν R. βασιλεῖ Lugd. θώκῳ R., θάκῳ vulg. 8. προαγορεύσεσι R., Intpr. *praedictionibus*, προσαγοσεύσεσι vulg. 9. ἢ R., εἰς vulg.

sententiae; quod fas non esset magis regium solium affectare eique insidere; tantumque abfuit, ut piaculares illae caedes ipsis sint visae, ut potius etiam maiore memoria dignas iudicarint, utque seditionem illam festum vocarint *μαγοφόνια* dictum, hoc est magorum caedes, et sacrificia diis pro gratiarum actione instituerint. Nunc vero magi omnes in summo apud eos sunt honore ac veneratione, publicaque omnia eorum consiliis praedictionibusque administrantur, et unicuique privatim, quae ad dicam causamque suam pertinent, intentanti, praesunt magi, qui cognoscant quid agatur, et arbitrium suum interponant; neque quicquam omnino Persis videtur legitimum esse et aequum, quod non a mago confirmatum stabilitumque fuerit.

27. Fertur etiam Artaxari mater Pabeco cuidam nupsisse, ignobili plane homini, coriario scilicet sive sutori, peritissimo tamen cursus astrorum, quique facile futura prospiceret. Virum autem quendam militarem, nomine Sasanum, per Cadusaeorum regionem forte fortuna iter facientem, apud Pabecum hospitio exceptum et in illius domuncula divertisse; hunc vero quocunque tandem modo (crediderim certe ut vatem), cum praevidisset eum, qui ex hospite illo gigneretur, fore praeclarum maximeque illustrem et ad summum felicitatis fastigium evasurum; doluisse quidem et fortunam suam deplorasse, quod sibi

A. C. 554 ὀλοφύρεσθαι, ὅτι δὴ αὐτῷ οὔτε θυγάτηρ ὑπῆν, οὔτε ἀδελφή,
I. I. 28 οὐμενοῦν οὐδὲ ἄλλο τι γύναιον ὡς ἐγγύτατα ξυνημμένον. τέλος
D δὲ ξυγκατακλῖναί οἱ τὴν γαμετὴν καὶ τῆς εὐνῆς ἐπιχωρῆσαι,
ὑπεριδόντα μάλα γενναίως τοῦ αἴσχους, καὶ τῆς παραυτίκα
λώβης τε καὶ ἀτιμίας τὴν μέλλουσαν τύχην ἀνταλλαξάμενον.
οὕτω τε φύντα τὸν Ἀρταξάρην, τραφῆναι μὲν ὑπὸ τῷ Πα-
βέκῳ· ἐπεὶ δὲ νεανίας γενόμενος καρτερώτατα τὴν βασιλείαν
κατέσχεν, ἔριν εὐθὺς καὶ νεῖκος ἐξαίσιον ἀναφανδὸν Σασάνῳ
τε καὶ Παβέκῳ ἀναῤῥαγῆναι. ἑκάτερον γὰρ ἐθέλειν πρὸς αὐ-
τοῦ τὸν παῖδα ἐπονομάζεσθαι. μόλις δὲ ἄμφω ξυμβῆναι, ἐφ'
P. 66 ᾧ δῆτα υἱὸν μὲν αὐτὸν Παβέκου καλεῖσθαι, ἐκ σπέρματος δὲ
ὅμως Σασάνου τεχθέντα. οὕτω μὲν τὸν Ἀρταξάρην γενεαλο-
γοῦντες οἱ Πέρσαι, ἀληθῆ ταῦτά φασι καθεστάναι, ὡς καὶ ἐν
ταῖς βασιλείοις διφθέραις ἀναγεγραμμένα. ἐγὼ δὲ ἁπάντων τῶν
ἐφεξῆς ἀπογόνων, ὅσοι δὴ τὴν ἀρχὴν διεδέξαντο, τά τε ὀνό-
ματα ὀλίγῳ ὕστερον φράσω, καὶ πρός γε ὁπόσον ἕκαστος ἐκρά-
τησεν χρόνον· καίτοι ἅπασι τοῖς μέχρι νῦν χρονογράφοις
παρεῖται, καὶ οὐ περιπλείστου γεγένηται τὰ τοιαῦτα διερευ-
νήσασθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν Ῥωμαίων βασιλεῖς ἀπὸ Ῥωμύλου
τυχόν, καὶ ἔτι πρότερον ἀπὸ Αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου ἀρχόμενοι,
μέχρις Ἀναστασίου τε καὶ Ἰουστίνου τοῦ πρεσβυτέρου ἀπαρι-
B θμοῦνται· τοὺς δὲ παρὰ Πέρσαις (φημὶ δὲ τούτους ἐκείνους,
ὁπόσοι δὴ μετὰ τὴν Παρθυαίων κατάλυσιν ἔτυχον βεβασιλευ-

16. ἕκαστος ἐκρ. R., ἐκρ. ἕκ. vulg. 21. πρεσβυτέρου R., πρεσβύτου vulg.

nec filia esset, neque soror; neque ulla alia mulier arcta affinitate coniuncta, tandem vero se toro suo cessisse, hospitemque uxori suae adiunxisse, abiecto strenue pudore; quippe qui dedecus ac ignominiam, quae sibi inde imminebat, cum bona quam exspectabat fortuna esset commutaturus; atque ita natum Artaxarem, educatum quidem a Pabeco; cum vero iam adultiore aetate fortissime regnum obtineret, contentionem statim immanemque rixam aperte inter Sasanum et Pabecum exarsisse; utrumque enim voluisse filium ex se appellari; atque aegre tandem inter eos convenisse, ut filius quidem Pabeci vocaretur, e semine tamen Sasani genitus. Hoc modo Artaxaris genus repetentes Persae, vera haec esse affirmant, ut in regiis membranis conscripta. Ego vero omnium deinceps posterorum, quotquot ei successerunt, paulo post et nomina recensebo, et quamdiu quisque regnaverit: quod quidem ab omnibus, qui in hunc usque diem annales scripserunt, est praetermissum, neque magnae curae eis fuit huiuscemodi res pervestigare; sed Romanorum quidem reges a Romulo fortassis, aut altius adhuc ab Aenea Anchisae filio orsi, ad Anastasium et Iustinum seniorem usque enumerant: Persarum vero reges (eos inquam, qui post Parthorum expulsionem regnarunt,) non item apponentes, tempora non recte distinxerunt;

κότες,) οὐκ ἔτι ὁμοίως ἀντιτιθέντες τοὺς χρόνους διευκρινή- A.C. 554
σαντο, δέον οὕτω ποιεῖν. ἐμοὶ δὲ τὸ ἀκριβὲς καὶ τούτων πέρι I. I. 28
ἀναλέλεκται ἐκ τῶν παρὰ σφίσιν ἐγγεγραμμένων, καὶ οἶμαι
τῇ παρούσῃ ξυγγραφῇ μάλα προσήκειν ἁπάντων ἐπιμνησθῆναι·
καὶ τοίνυν προϊὼν ἐπιμνήσομαι, ἡνίκα ἂν δεῖν οἰηθείην, εἰ καὶ
ὀνομάτων πολλῶν καὶ τούτων βαρβαρικῶν οὕτω δή τι ψιλῶς
καταλόγους ποιεῖσθαι δεήσει, καὶ ταῦτα ἐνίων οὐδενότι ἀξια-
φήγητον εἰργασμένων· τοσοῦτον δὲ μόνον πρὸς τὸ παρὸν εἴ-
ποιμι ἂν τοῦ σαφοῦς γε ἕκατι καὶ ἐς πλεῖστα χρησίμου, ὡς C
ἐννέα τε καὶ δέκα καὶ πρός γε τριακόσιοι ἐνιαυτοὶ τελευτῶσιν
ἐς τὸ πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς Χοσρόου τούτου βασι-
λείας. καθ' ὃν δὴ χρόνον οἵ τε ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ πόλεμοι
διεφέροντο, καὶ τὸν Μερμερόην ἀποβιῶναι ξυνηνέχθη. διήνυ-
στο δὲ ἄρα ἐν τῷ τότε, Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ὀκτώ τε καὶ εἴ-
κοσιν ἔτη Ῥωμαίων κρατοῦντι.

7. ἀξιαφήγηται R. 8. τοσοῦτον R., τοσοῦτο vulg. 10. *ἐννέα τε καὶ δέκα* R., *ἐννεακαίδεκα* vulg. — *Pagius* Crit. in Baron. Annales T. II. p. 602. h. l. annum ab instituto regno Persico cum Iustiniani et Chosrois annis non convenire bene intellexit. Sed idem quum Mermerois mortem anno p. Chr. n. 552. assignet, quippe quo anno Procopii Persicarum rerum historia desinat, omnes numeros in loco nostro corruptos esse censet, et 327. pro 319., 22. pro 25. et 26. pro 28. rescribi iubet. Verum ipse Agathias p. 55. B. Persica bella, mox enarranda, *κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους* cum superioribus h. e. cum ingenti terrae motu evenisse profitetur; hunc autem anno Chr. 554. accidisse quum tota temporum ratio evincit, tum ipse Pagius Baronium corrigens p. 615. ostendit. Et hic quidem annus idem ille est, quem Agathias h. l. a Chosrois initio regni proficiscens *vicesimum quintum*, a Iustiniani *vicesimum octavum* esse dicit. Nihil igitur in his mutandum, sed aperte huic anno etiam annus regni Persici accommodandus est, quod facillime fiet, si pro *ἐννέα τε καὶ δέκα* restituimus: *ἐννέα τε καὶ εἴκοσι*; nisi forte in hunc errorem ipse Agathias male ducendis rationibus inciderit (adnot. Clas.). 13. *τὸν Μερμ.* R., *τ. μὲν Μερμ.* vulg.

Cum alioquin ita facere oportuisset. Ego vero accurate, quae de his etiam ab ipsis conscripta sunt, recollegi; et praesenti historiae magnopere conducere arbitror omnium meminisse. In progressu itaque, ubi opus fore iudicavero, id faciam; tametsi multa nomina et quidem barbara leviter tantum recensere oportebit; et quidem nonnullorum, qui nihil memoratu dignum gesserunt. Hoc tantum in praesentia lucis utilitatisque ad plurima causa dicam, undeviginti supra trecentos annos terminari atque desinere in vigesimum quintum annum imperii huius Chosrois; quo ipso tempore et bella in Colchica ditione vigebant, et Mermeroem mortem obire contigit. Iustinianus vero imperator tum temporis vigesimum octavum annum, ex quo Romanis imperarat, peregerat.

A. C. 554 κη'. Ἀλλὰ γὰρ βραχέα ἄττα περὶ Χοσρόου διεξελθὼν,
I. I. 28 αὐτίκα ἔγωγε ἀνὰ τὰ πρότερα καὶ δὴ ἐπανήξω. ὑμνοῦσι γὰρ
αὐτὸν καὶ ἄγανται πέρα τῆς ἀξίας, μὴ ὅτι οἱ Πέρσαι, ἀλλὰ
D καὶ ἔνιοι τῶν Ῥωμαίων, ὡς λόγων ἐραστὴν, καὶ φιλοσοφίας
V. 48 τῆς παρ' ἡμῖν ἐς ἄκρον ἐλθόντα, μεταβεβλημένων αὐτῷ ὑπό του
ἐς τὴν Περσίδα φωνὴν τῶν Ἑλληνικῶν ξυγγραμμάτων. καὶ τοί-
νυν φασὶν, ὅτι δὴ ὅλον τὸν Σταγειρίτην καταπιὼν εἴη μᾶλλον
ἢ ὁ ῥήτωρ ὁ Παιανιεὺς τὸν Ὀλόρου, τῶν τε Πλάτωνος τοῦ
Ἀρίστωνος ἀναπέπλησται δογμάτων, καὶ οὔτε ὁ Τίμαιος αὐ-
τὸν ἀποδράσειεν ἂν, εἰ καὶ σφόδρα γραμμικῇ θεωρίᾳ πεποί-
κιλται, καὶ τὰς τῆς φύσεως ἀνιχνεύει κινήσεις, οὔτε ὁ Φαί-
δων, οὔτε ὁ Γοργίας, οὐμενοῦν οὐδὲ ἄλλος τις τῶν γλαφυρῶν
τε καὶ ἀγκυλωτέρων διαλόγων, ὁποῖος, οἶμαι, ὁ Παρμενίδης.
ἐγὼ δὲ οὕτως αὐτὸν ἄριστα ἔχειν παιδείας, καὶ ταῦτα τῆς
ἀκροτάτης, οὐκ ἄν ποτε οἰηθείην. πῶς μὲν γὰρ οἷόν τε ἦν τὸ
ἀκραιφνὲς ἐκεῖνο τῶν παλαιῶν ὀνομάτων καὶ ἐλευθέριον, καὶ
P. 67 πρός γε τῇ τῶν πραγμάτων φύσει πρόσφορόν τε καὶ ἐπικαιρό-
τατον, ἀγρίᾳ τινὶ γλώττῃ καὶ ἀμουσοτάτῃ ἀποσωθῆναι; πῶς
δὲ ἂν ἀνὴρ βασιλείῳ τύφῳ ἐκ παίδων καὶ κολακείᾳ πολλῇ γε-
γανωμένος, δίαιτάν τε λαχὼν ἐς ὅ, τι βαρβαρικωτάτην καὶ πρὸς

1. διελθὼν R. 8. ὁ ante Παιανιεὺς om. Suid. s. v. Χοσρόης. τὸν Ὀ. R. et Suid., τῶν Ὀ. vulg. 10. γραμματικῇ R. 13. τε add. ex R. οἶμαι om. Suid. 15. μὲν om. idem. 16. καὶ ante ἐλευθ. om. idem. 18. ἀμουσοτάτῃ R., ἀμουσοτάτῳ vulg., ἀμουσότητι Suid. 19. ἂν delet Suid. γεγαννυμένος Suid. l. l. et s. h. ipsa voce. 20. βαρυτάτην Suid.

28. Ceterum ubi paucula quaedam de Chosroe commemoravero, statim ad priora redibo. Depraedicant enim illum atque admirantur supra ipsius meritum non tantum Persae, sed et nonnulli Romanorum, veluti litterarum amatorem, quique ad philosophiae nostrae culmen evaserit, cum ei Graecanica scripta ab interprete quopiam in Persicam linguam essent conversa. Aiunt itaque, quod totum Aristotelem melius ebiberit, quam Demosthenes Thucydidem, quodque Platonicis dogmatibus totus refertus fuerit, adeo ut ne Timaeus quidem eius intelligentiam subterfugerit, tametsi lineari speculatione valde sit argutus et naturae motus investiget; sed neque Phaedo, neque Gorgias, neque alius quisquam ex elegantioribus et difficilioribus ipsius dialogis, qualis, arbitror, est Parmenides. Ego vero eum doctrina praeditum fuisse et quidem summa, nequaquam crediderim. Qui enim fieri poterat, ut puritas illa veterum nominum et nativa gratia, et praeterea rerum ipsarum naturae congruens valdeque accommodata, in agresti quadam et ineptissima lingua conservaretur? Quo vero etiam pacto vir regio fastu a puero multaque assentatione delibutus, et barbarum inprimis vitae genus sectatus et bella semper proeliaque spirans, quo pacto, inquam, qui ita vitam instituit, videatur ali-

πολέμους ἀεὶ καὶ παρατάξεις ὁρῶσαν, πῶς δὴ οὖν ὧδε βιοὺς, A. C. 554
ἤμελλε μέγα τι καὶ λόγου ἄξιον ἐν τοῖσδε ἀπόνασθαι τοῖς δι- I. L. 28
δάγμασι καὶ ἐνασκηθῆναι; εἰ μὲν οὖν ἐπαινοίη τις αὐτὸν, ὅτι δὴ βασιλεύς γε ὢν καὶ Πέρσης, ἐθνῶν τε τοσούτων καὶ πρά-ξεων μέλον αὐτῷ, ὁ δὲ ἐφίετο γοῦν ὅμως ἀμηγέπη ἀπογεύεσθαι λόγων, καὶ τῇ περὶ ταῦτα γάννυσθαι δόξῃ, ξυνεπαινέσαιμι ἂν καὶ ἔγωγε τὸν ἄνδρα, καὶ μείζονα θείην τῶν ἄλλων βαρβάρων. ὅσοι δὲ λίαν αὐτὸν σοφὸν ἀποκαλοῦσι, καὶ μονον- B
ουχὶ τοὺς ὅπη ποτὲ πεφιλοσοφηκότας ὑπερβαλλόμενον, ὡς καὶ ἁπάσης τέχνης τε καὶ ἐπιστήμης τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας διαγιγνώσκειν, ὁποῖον τὸν ἄγαν πεπαιδευμένον οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου ὁρίζονται· οἱ δὴ οὖν ταῦτα οἰόμενοι ἐκείνῃ ἂν μάλιστα φωραθεῖεν οὐ τῶν ἀληθῶν ἐστοχασμένοι, μόνῃ δὲ τῇ τῶν πολλῶν ἑπόμενοι φήμῃ.

κθ'. Ἀνὴρ γάρ τις Σύρος τὸ γένος, Οὐράνιος ὄνομα, κατὰ τὴν βασιλέως πόλιν ἠλᾶτο, τέχνην μὲν ἐπαγγελλόμενος τὴν ἰατρικὴν μετιέναι, τῶν δὲ Ἀριστοτέλους δογμάτων οὐδὲν μὲν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐγίγνωσκεν, ἐκομψεύετο δὲ ὡς πλεῖστα εἰδέναι, βρενθυόμενος τῷ δύσερις εἶναι παρὰ τοὺς ξυλλόγους. C
πολλάκις γὰρ ἰὼν πρὸ τῆς βασιλείου στοᾶς, καὶ ἐν τοῖς τῶν

2. ἔμελλε Suid. 2. ἀπόνασθαι R. et Suid., ἀπώνασθαι vulg. 4. τε om. Suid. 8. αὐτὸν σοφὸν R. et Suid., σοφ. αὐτ. vulg. 9. ὅπη ποτὲ R., ὅποι ποτὲ vulg. ὑπερβαλλόμενον R. et Suid., ὑπερβαλόμενον vulg. καὶ ins. ex R. et Suid. 10. διαγιγνώσκειν R., διαγινώσκειν vulg. 11. ὁποῖον — οἰόμενοι om. Suid. 12. ἐκείνῃ R., ἐκεῖνοι vulg. 15. Οὐράνιος ὄνομα, Σύρος τὸ γένος Suid. s. v. Οὐράνιος. 16. μὲν om. Suid. 17. δὲ om. idem. 19. παρὰ R. et Suid., περὶ vulg.

quid magni ac memorabilis fructus ex hisce disciplinis reportare et in iis exercitatus esse posse? Quod si quis itaque eum idcirco laudaverit, quod rex cum esset et Persa, tantarumque gentium pariter ac rerum cura ei incumberet, nihilominus tamen etiam studia litterarum degustare voluerit et hac gloria se oblectarit: collaudaverim profecto hominem etiam ego, aliisque barbaris praetulerim. Quotquot vero eum eximie doctum vocant et tantum non omnibus, quotquot uspiam philosophiae cultores exstiterunt, antecellentem, perinde ac si omnium artium ac scientiarum principia et causas pernovisset, qualem illum eximie doctum Peripatetici statuunt; qui, nunquam, ita sentiunt, quam longissime a vero aberrare deprehendi possint, solam multitudinis famam sequentes.

29. Vir enim quidam, natione Syrus, Uranius nomine, Byzantii oberrabat, artem quidem profitens medicam, ex Aristotelis vero dogmatibus nullum perfecte norat, inani tamen variae doctrinae opinione turgebat, quod contentiosus esset in congressibus. Frequenter

A. C. 554 βιβλίων ἥμενος πωλητηρίοις, διεπληκτίζετο καὶ ἐμεγαληγόρει
I. I. 28 πρὸς τοὺς αὐτόθι ἀγειρομένους, καὶ ταῦτα δὴ τὰ εἰθισμένα ῥη-
μάτια τοῦ κρείττονος πέρι ἀνακυκλοῦντας, ὁποῖον δή τι αὐτοῖς
ἥ τε φύσις ἐστὶ καὶ ἡ οὐσία, καὶ τὸ παθητὸν καὶ τὸ ἀξύγχυτον
καὶ ἄλλα τοιάδε. τούτων μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι οὐδὲ ἐς γραμμα-
τιστοῦ, οἶμαι, φοιτήσαντες, οὐδὲ μὴν βίῳ ἀρίστῳ ἐκδεδιῃτημένοι,
ἔπειτα ῥᾴδιόν τι ἡγοῦνται καὶ προχειρότατον, ὑπερβάθμιον,
B. D τὸ λεγόμενον, πόδα τείνειν, καὶ θεολογίας ἐφάπτεσθαι, πρά-
γματος οὕτω μακαρίου τε καὶ ἀνεφίκτου, καὶ μείζονος ἢ κατ'
ἀνθρώπους, καὶ μόνῳ τῷ ἀγνοεῖσθαι θαυμαζομένου. τοιγάρ-
τοι τὰ πολλὰ περὶ δείλην ὀψίαν ἀπὸ κραιπάλης, ὡς τὸ εἰκός,
καὶ ἀκολασίας ξυναλιζόμενοι, οὕτω δὴ ἐκ τοῦ παρείκοντος
ἐκείνων τῶν ὑπερτέρων ἀπάρχονται λόγων καὶ ζητήσεως θε-
σπεσίας, ἀεί τε περὶ ταὐτὰ στενολεσχοῦντες, οὔτε πείθονται
ὑπὸ σφῶν, οὔτε ἄλλως μεταμανθάνουσι τὰ προεγνωσμένα, ὁποῖα
ἄττα καὶ τύχοιεν ὄντα. ἔχονται δὲ διαπαντὸς τῶν αὐτῶν οἱ
αὐτοί, καὶ τελευτῶντες τῆς φιλονεικίας χαλεπαίνουσι κατ'
P. 68 ἀλλήλων, καὶ ἀναφανδὸν διαλοιδοροῦνται, φωνὰς ἀσχήμονας
ἀφιέντες, ὥσπερ ἐν κύβοις διαμαχόμενοι. οὕτω τε λύεται

3. *ἀνακυκλῶν* Suid., Intpr. *ἀνακαλοῦντας* legisse videtur, nam vertit: *his, qui se circumsisterent, postulantibus.* *αὐτῷ* Par., Intpr. *qualis nam illi natura.* 4. τὸ ante *ἀξύγχυτον* inser. ex R. et Suid. 5. *καὶ ἄλλα τοιάδε* om. Suid. Pro *τούτων μὲν οὖν* idem *ὧν.* *γραμματιστοῦ* R. Lugd. Suid., *γραμματικοῦ* edd. 6. *οὐ μὴν* Suid. *ἐκδεδιῃτημένον* R. 9. *ἢ* om. R. 14. *ταῦτα* R.

enim ad palatii porticus ventitans, et in librariis tabernis sedens, contendebat verbisque ampullaribus agebat cum iis, qui eo commeare solent, et consueta haecce de Deo vocabula iactare, qualia nimirum sunt natura atque essentia, et passibilitas, ut ita dicam, atque inpermixtibilitas: quorum plerique ne Grammatistarum quidem scholas frequentarant, sed nec satis frugi homines erant: facile interea aliquid atque expeditum esse existimant transsultorio, quod est in proverbio, pede ferri, et de Deo disserere, adeo beata et incomprehensibili re, humanumque intellectum exsuperante, eoque solo, quod ignoretur, admiranda. Quocirca frequenter vespertinis temporibus, cum ex crapula, ut verisimile est, et luxu reversi sua habent conciliabula, prout cuique libitum fuerit, irreverenter de sublimibus hisce rebus divinisque quaestionibus sermones miscent; et semper de iisdem argutantes, nec ipsi aliis quicquam persuadent, neque de concepta semel opinione, qualiscunque tandem ea sit, discedunt, sed eadem semper mordicus retinent et tuentur; finitaque altercatione infensis inter se animis discedunt, et apertis conviciis sese mutuo lacessunt, turpes voces emittentes, instar aleatorum rixantium. Atque ita solvitur ipsis certamen, aegreque discedunt,

αὐτοῖς ὁ ἀγὼν, καὶ μόλις ἀπαλλάττονται, ὀνήσαντες μὲν οὐδ' A. C. 554 ὁπωστιοῦν ἢ ὀνηθέντες, ἔχθιστοι δὲ ἀντὶ φίλων γεγενημένοι. ἐν τούτοις δὲ τὰ πρῶτα λαχὼν ὁ Οὐράνιος, ὥσπερ ὁ παρ' Ὁμήρῳ Θερσίτης, ἐκολῴα καὶ μακρηγορῶν οὐκ ἀνίει. καίτοι V. 49 οὐδὲν αὐτῷ περὶ θεοῦ βεβαίως ἐδόκει, οὐδὲ ἠπίστατο ὅπως χρὴ ἐν τούτοις ἀντιφέρεσθαι τὰ εἰκότα· ὅμως νῦν μὲν τῇ πρώτῃ θέσει τῶν πεύσεων ἐναντιούμενος, νῦν δὲ πρὶν ἀποκρίνεσθαι ἀντερωτῶν τὰς αἰτίας τῶν προβλημάτων, οὐ ξυνεχώρει ἐν κόσμῳ ἰέναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διετάραττεν τὸ σαφὲς, καὶ τὴν εὕρεσιν ἀνεσόβει. ἠβούλετο μὲν γὰρ τὴν ἐφεκτικὴν καλου- B μένην ζηλοῦν ἐμπειρίαν, κατά τε Πύῤῥωνα καὶ Σέξτον τὰς ἀποκρίσεις ποιεῖσθαι, καὶ τέλος ἔχειν τὴν ἀταραξίαν τῷ μηδὲν ὁτιοῦν οἴεσθαι ληπτὸν καθεστάναι· πλὴν ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα ἀποχρώντως ἐμεμαθήκει ἢ ὅσον ἀπομάξασθαι σποράδην καὶ ἐλάχιστόν τι θηρᾶσαι, καὶ τοὺς οὐδαμῶς παιδείας μετειληχότας ἐξαπατᾷν δύνασθαι καὶ παράγειν. ὢν δὲ ἄρα ἐν λόγοις ἀμαθὴς, ἀλλὰ ἀμαθέστερός γε ὑπῆρχεν τὸν βίον. ἐς γὰρ τὰ δώματα τῶν εὐδαιμόνων ἰὼν, καὶ σιτούμενος ἀφειδῶς τὰ ποικιλώτερα τῶν ἐδωδίμων, θαμά τε ὁμιλῶν τῇ θηρικλείῳ, καὶ λόγοις χρώμενος ὑπὸ μέθης αἰσχροῖς τε ἄγαν καὶ ἀκολά- C στοις, γέλωτα ὠφλίσκανεν πλεῖστον, ὡς καὶ παίεσθαι τυχὸν

4. μακρηγορῶν et ἀνίει R., μακρηγοροῦν et ἀνήει vulg. 7. ἀποκρίνεσθαι R., ἀποκρίνασθαι vulg. 11. Σέξστον R. 12. τοῖς μηδὲν R. 13. λοιπὸν R. 16. ἄρα R., ἄρ' vulg. 18. ποικιλότερα R.

nullo cum fructu dato vel accepto; acerrimi vero hostes ex amicis facti. Inter hos primas obtinens iste Uranius, perinde atque Homericus ille Thersites, tumultuabatur et verborum nullum faciebat finem; nihil vero solidi de Deo sentiebat, neque sciebat, quomodo oporteret probabilia opponere; nihilominus tamen modo primae thesi interrogationum contradicens, modo vero priusquam responderet, contra interrogans causas quaestionum, non sinebat disceptationem ordine procedere; sed aperta confundens, efficiebat ut rei quaesitae veritas emicare invenirique non posset. Volebat enim ephecticam vocatam disciplinam (qua iudicium de quavis re proposita suspenditur) imitari, et iuxta Pyrrhonem et Sextum Empiricum responsiones facere; finemque consequi vacuitatem perturbationis in animo, existimando nimirum nihil esse, quod percipi intellectuve comprehendi posset. At ne haec quidem perdidicerat, sed tantum degustarat, et exiguam quandam cognitionem consecutus erat, qua eos qui hanc disciplinam nunquam attigerant, fallere ac circumvenire posset. In litteris vero rudis cum esset, in usu vitae multo erat rudior atque inscitior. Lautiorum enim domos frequentans, variisque cibis se ingurgitans, et Thericleum poculum frequenter ori admovens, verbisque utens prae temulentia valde turpibus atque obscoenis, ludibrio habitus est maximo, adeo ut

A. C. 554 ἐπὶ κόῤῥης, καὶ τοῖς ἐκπώμασιν ὥσπερ τινὶ ἑωλοκρασίᾳ τὸ L. I. 28 πρόσωπον καταῤῥαίνεσθαι, καὶ εἶναι κοινὸν ἄθυρμα τῶν δαιτυμόνων, οὐ μεῖον ἢ οἱ γελωτοποιοὶ καὶ μιμολόγοι. ἀλλὰ γὰρ τοιόσδε ὢν ὁ Οὐράνιος, ἧκέν ποτε παρὰ τοὺς Πέρσας ὑπὸ Ἀρεοβίνδου τοῦ πρεσβευτοῦ ἀπηγμένος. ἅτε δὴ ἀπατεὼν καὶ κόθορνος, καὶ οἷος τὴν οὐκ οὖσαν ἑαυτῷ περιποιεῖν εὐκοσμίαν, αὐτίκα ὅγε στολὴν μὲν ἠμπίσχετο σεμνοτάτην, ὁποίαν παρ' ἡμῖν οἱ τῶν λόγων καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἀμφιέννυνται, οὕτω δὲ, σοβαρῷ δῆθεν καὶ ἐμβριθεῖ τῷ προσώ- D πῳ, ἐσεφοίτα ὡς τὸν Χοσρόην. ὁ δὲ τῷ παραδόξῳ θεάματι καταπεπληγμένος, καὶ ἱερόν τι εἶναι εἰκάζων τὸ χρῆμα, καὶ φιλόσοφον αὐτὸν ὡς ἀληθῶς ὑποτοπήσας, (οὕτω γὰρ αὐτοῦ καὶ ὠνομάζετο,) ἄσμενός τε εἶδεν καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιοῦτο. καὶ εἶτα ξυγκαλεσάμενος τοὺς μάγους, ἐς λόγους αὐτῷ καθίστατο γενέσεώς τε καὶ φύσεως πέρι, καὶ εἰ τόδε τὸ πᾶν ἀτελεύτητον ἔσται, καὶ πότερον μίαν τὴν ἁπάντων ἀρχὴν νομιστέον.

λ'. Τότε δὴ οὖν ὁ Οὐράνιος καίριον μὲν οὐδὲν ὁτιοῦν P. 69 ἔλεγεν, οὐδέ γε τὴν ἀρχὴν διενοεῖτο· μόνῳ δὲ τῷ θρασύς τε εἶναι καὶ στωμυλώτατος, καθάπου φησὶν ὁ ἐν Γοργίᾳ Σωκράτης „οὐκ εἰδὼς ἐν οὐκ εἰδόσιν" ἐνίκα. οὕτω τε εἷλεν τὸν βασιλέα ὁ βωμαξ ἐκεῖνος καὶ ἔμπληκτος, ὡς χρημάτων τέ οἱ δω-

5. Ἀρεοβίνδου R. Suid. s. v. Οὐράνιος et Intpr., Ἀρεβίνδου vulg. ἀπηγμένος Suid., Intpr. *ductus*, ἀφιγμένος R. et vulg. 7. μὲν om. R. ἠμπίσχετο R., ἀμπίσχεται vulg. 8. ἀρ' ἡμῖν R. ἀμφιέννυται edd. 10. ὡς om. R. 12. αὐτός που coni. Bon. Vulc. pro αὐτοῦ. 19. στωμυλότατος R.

et colaphis caederetur interdum, et cyathis veluti pridianorum poculorum reliquiis facies ei perfunderetur, et omnibus esset convivatoribus deridiculus, non minus quam moriones, histriones et scurrae. Ac talis quidem cum esset Uranius, ad Persas venit, ab Areobindo quodam legato adductus. Ut impostor et cothurni instar versatilis, quique fictitiam morum concinnitatem prae se ferre norat, honestissimam sibi vestem induit, quali apud nos litterarum professores doctoresque utuntur; et sic, tetrico ac gravi vultu, ad Chosroen ingressus est, qui novitate spectaculi perculsus, et aliquid divinae rei esse imaginatus, et philosophum revera ipsum esse ratus (nam et ita ibi vocitabatur) libens eum benigneque excepit. Convocatis autem magis, sermones cum eo miscuit de generatione et natura, et an hoc universum finis expers futurum esset, et an unum rerum omnium principium sit statuendum.

30. Tum itaque Uranius nihil quidem opportunum dicebat, neque prorsus intelligebat, sola vero praefidentia et inani linguae volubilitate, quemadmodum in Gorgia ait Socrates, nihil sciens inter nihil scientes, vincebat. Ita vero scurra ille stolidus regem cepit, ut et ingenti pecuniae summa eum donarit, et ad communem secum

ῥήσασθαι πλῆθος, καὶ κοινῆς μεταδοῦναι τραπέζης, καὶ ἀπάρ- A. C. 554
ξασθαι φιλοτησίας, οὔπω τοῦτο ἐπ' ἄλλῳ τῳ γεγενημένον, I. I. 28
ἐπόμνυσθαί τε πολλάκις ἦ μὴν οὐπώποτε τοιόνδε ἄνδρα ἑωρα-
κέναι. καίτοι πρότερον ἀρίστους ὡς ἀληθῶς ἐτεθέατο φιλοσό-
φους, ἐνθένδε ὡς αὐτὸν ἀφικομένους. οὐ πολλῷ γὰρ ἔμπρο-
σθεν Δαμάσκιος ὁ Σύρος καὶ Σιμπλίκιος ὁ Κίλιξ, Εὐλάμιός τε
ὁ Φρὺξ, καὶ Πρισκιανὸς ὁ Λυδὸς, Ἑρμείας τε καὶ Διογένης B
οἱ ἐκ Φοινίκης, καὶ Ἰσίδωρος ὁ Γαζαῖος, οὗτοι δὴ οὖν ἅπαν-
τες τὸ ἄκρον ἄωτον, κατὰ τὴν ποίησιν, τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς
χρόνῳ φιλοσοφησάντων, ἐπειδὴ αὐτοὺς ἡ παρὰ Ῥωμαίοις κρα-
τοῦσα ἐπὶ τῷ κρείττονι δόξα οὐκ ἤρεσκεν, ᾤοντό τε τὴν Περ-
σικὴν πολιτείαν πολλῷ εἶναι ἀμείνονα· τούτοις δὴ τοῖς ὑπὸ
τῶν πολλῶν περιᾳδομένοις ἀναπεπεισμένοι, ὡς εἴη παρ' ἐκεί-
νοις δικαιότατον μὲν τὸ ἄρχον, καὶ ὁποῖον εἶναι ὁ Πλάτωνος
βούλεται λόγος, φιλοσοφίας τε καὶ βασιλείας ἐς ταὐτὸ ξυνελ-
θούσης, σῶφρον δὲ ἐς τὰ μάλιστα καὶ κόσμιον τὸ κατήκοον, C
καὶ οὔτε φῶρες χρημάτων, οὔτε ἅρπαγες ἀναφύονται, ἀτὰρ
οὐδὲ τὴν ἄλλην μετιόντες ἀδικίαν, ἀλλ' εἰ καί τι τῶν τιμίων
κτημάτων ἐν ὁτῳδηοῦν χώρῳ ἐρημοτάτῳ καταλειφθείη, ἀφαι-
ρεῖται ὅστις οὐδεὶς τῶν ἐντυγχανόντων, μένει δὲ οὕτως, εἰ καὶ V. 50
ἀφύλακτον ᾖ, σωζόμενον τῷ λελοιπότι ἔστ' ἂν ἐπανήκοι· τούτοις
δὴ οὖν ὡς ἀληθέσιν ἀρθέντες, καὶ πρός γε ἀπειρημένον αὐτοῖς
ἐκ τῶν νόμων ἀδεῶς ἐνταῦθα ἐμπολιτεύεσθαι, ὡς τῷ καθε-

3. μὴν R. Lugd. (Cl.), μὲν edd. 6. *Eulamium* omnes vocant. 10. αὐτοῖς R. 20. οὕτως R., οὕτω vulg. 22. οὖν om. R.

mensam admitteret, et patera praelibata ei propinaret, quod nulli antea alteri factitarat; frequenter etiam iuraret se nunquam talem virum vidisse, tametsi antea praestantissimos revera philosophos vidisset, qui hinc ad eum se contulissent. Paulo enim ante Damascius Syrus, et Simplicius Cilix, et Eulamius Phryx, et Priscianus Lydius, Hermiasque et Diogenes Phoenices, et Isidorus Gazaeus, hi inquam omnes, flos ipse atque apex, ut poetice loquar, nostri aevi philosophorum, cum ipsis opinio de Deo, quae apud Romanos vigebat, non satis probaretur, existimabant Persicam disciplinam longe esse praestantiorem, hisce videlicet rebus, quae a multis celebrantur, persuasi: quod apud illos principatus sit iustissimus, et qualem Plato describit, philosophia et regno in unum conspirante; probi vero inprimis et modesti subditi; et neque fures ibi nascuntur, neque praedones, sed nec alias iniustitiae species perpetrantes; adeo ut si quis aliquid ex rebus suis pretiosis loco quantumvis deserto reliquerit, nemo qui in id inciderit, sit sublaturus, manet vero ita, etiamsi incustoditum sit, integrum ei qui reliquit, donec redeat: his itaque rebus ut veris exciti, et praeterea cum ipsis interdictum esset legibus secure hic degere, quippe qui receptis moribus atque institutis sese non accom-

A. C. 554 στῶτι οὐχ ἑπομένοις, οἱ δὲ αὐτίκα ἀπιόντες, ᾤχοντο ἐς ἀλλο- L. I. 28 δαπὰ καὶ ἄμικτα ἤθη, ὡς ἐκεῖσε τολοιπὸν βιωσόμενοι. πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ἐν τέλει ἀλαζόνας μάλα εὑρόντες καὶ πέρα D τοῦ δέοντος ἐξωγκωμένους, ἐβδελύττοντό γε αὐτοὺς καὶ ἐκάκιζον· ἔπειτα δὲ ἑώρων, ὡς τοιχωρύχοι τε πολλοὶ καὶ λωποδύται, οἱ μὲν ἡλίσκοντο, οἱ δὲ καὶ διελάνθανον, ἅπαν δὲ εἶδος ἀδικίας ἡμαρτάνετο. καὶ γὰρ οἱ δυνατοὶ τοὺς ἐλάττονας λυμαίνονται, ὠμότητί τε πολλῇ χρῶνται κατ' ἀλλήλων καὶ ἀπανθρωπίᾳ· καὶ τὸ δὴ πάντων παραλογώτερον· ἐξὸν γὰρ ἑκάστῳ μυρίας ὅσας ἄγεσθαι γαμετάς, καὶ τοίνυν ἀγομένοις ἀλλὰ μοιχεῖαί γε ὅμως τολμῶνται. τούτων δὴ οὖν ἁπάντων ἕκατι οἱ φιλόσοφοι ἐδυσφόρουν καὶ σφᾶς αὐτοὺς ᾐτιῶντο τῆς μεταστάσεως.

λα'. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ διαλεχθέντες ἐψεύσθησαν P. 70 τῆς ἐλπίδος, ἄνδρα εὑρόντες φιλοσοφεῖν μὲν φρυαττόμενον, οὐδὲν δὲ ὅ, τι καὶ ἐπαΐοντα τῶν αἰπυτέρων, ὅτι τε αὐτοῖς οὐδὲ τῆς δόξης ἐκοινώνει, ἕτερα δὲ ἄττα ἐνόμιζεν ὁποῖα ἤδη μοι εἴρηται, τήν τε τῶν μίξεων κακοδαιμονίαν οὐκ ἐνεγκόντες, ὡς τάχιστα ἐπανήεσαν. καίτοι ἔστεργέ τε αὐτοὺς ἐκεῖνος καὶ μένειν ἠξίου, οἱ δὲ ἄμεινον εἶναι σφίσιν ἡγοῦντο, ἐπιβάντες μόνον

2. πρῶτα R. 4. ἐξωγκωμένους R. et Lugd., ἐξογκ. edd. αὐτοὺς R. (Cl.), αὐτόν, superscripto ῶ, Lugd. et in mg. αὐτούς, αὐτὸν edd. 5. δὲ add. ex R. 6. ἅπαν δὲ R., ἅπαν τε Lugd., ἅπαντες edd. 7. λυμαίνονται R., ἐλυμαίνοντο vulg. 9. ἔξεστι R. 14. ψεύσθησαν R.

modarent, ad peregrinas nullaque morum similitudine coniunctas gentes sese contulerunt, tanquam ibi deinceps victuri. Primum itaque cum eos, qui in dignitate aliqua vel magistratu constituti erant, valde fastuosos animisque supra modum elatis esse comperissent, detestabantur eos atque improbabant; postea animadverterunt multos parietum perfossores et grassatores ac fures partim deprehendi, partim latere, omnemque iniustitiae speciem vigere. Potentiores enim opprimunt inferiores, multamque inter se crudelitatem atque inhumanitatem exercent; et, quod omnibus est absurdius, cum unicuique permissum sit tot ac velint uxores ducere, et iam duxerint, ab adulteriis tamen non abstinent. His itaque omnibus de causis philosophi summa animi aegritudine affecti se ipsi migrationis suae damnabant.

31. Postquam vero collatis cum ipso etiam rege sermonibus spe sua essent frustrati, hominemque comperissent philosophiae quidem studium iactantem, qui tamen nihil adhuc sublimiorum audierat, sed ne opinione quidem cum ipsis conveniebat, aliis vero nonnullis institutis assueverat, qualia modo recensui; illam quoque promiscui concubitus vesaniam non ferentes, confestim inde se receperunt. Atqui

τῶν Ῥωμαϊκῶν ὁρίων, αὐτίκα, οὕτω παρασχὸν, καὶ τεθνά- A. C. 554
ναι, ἢ μένοντες παρὰ Πέρσαις τῶν μεγίστων γερῶν μεταλαγ- I. I. 28
χάνειν. οὕτω τε ἅπαντες οἴκαδε ἀπενόστησαν, χαίρειν εἰπόντες
τῇ τοῦ βαρβάρου φιλοξενίᾳ. ἀπώναντο δὲ ὅμως τῆς ἐκδημίας,
οὐκ ἐν βραχεῖ τινι καὶ ἠμελημένῳ, ἀλλ' ὅθεν αὐτοῖς ὁ ἐφεξῆς
βίος εἰς τὸ θυμῆρές τε καὶ ἥδιστον ἀπετελεύτησεν. ἐπειδὴ γὰρ B
κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου Ῥωμαῖοί τε καὶ Πέρσαι σπονδὰς ἔθεντο
καὶ ξυνθήκας, μέρος ὑπῆρχε τῶν κατ' αὐτὰς ἀναγεγραμμένων,
τὸ δεῖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας εἰς τὰ σφέτερα ἤδη κατιόντας
βιοτεύειν ἀδεῶς τολοιπὸν ἐφ' ἑαυτοῖς, οὐδὲν ὁτιοῦν πέρα τῶν
δοκούντων φρονεῖν, ἢ μεταβάλλειν τὴν πατρῴαν δόξαν ἀναγ-
καζομένους. οὐ γὰρ ἀνῆκεν ὁ Χοσρόης μὴ οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῷδε
συστῆναι καὶ κρατεῖν τὴν ἐκεχειρίαν. λέγεται δὲ αὐτοῖς κατὰ
τὴν ἀποπορείαν θαυμάσιόν τι ἠλίκον καὶ μνήμης ἄξιον ξυν-
ενεχθῆναι. καταλύσαντες γὰρ ἐν ἀγρῷ τινι Περσικῷ, ἐθεά- C
σαντο σῶμα νεκρὸν ἀνθρώπου νεοθανοῦς, οὕτω πως ἄταφον
ἐῤῥιμμένον. οἱ δὲ τὴν παρανομίαν τοῦ βαρβαρικοῦ νόμου κα-
τελεήσαντες, καὶ οὐχ ὅσιον εἶναι ἡγούμενοι περιϊδεῖν τὸ μέρος
ἀδικουμένην τὴν φύσιν, περιέστειλάν τε τὸ σῶμα ὡς οἷόν τε
ἦν διὰ τῶν θεραπόντων, καὶ τῇ γῇ καταχώσαντες ἔθαψαν. ὡς
δὲ ἐκάθευδον ἅπαντες ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἔδοξέ τις αὐτῶν,

12. ἐπὶ τῷδε R., ἐπὶ τῷ vulg. 19. Ante τὸ σῶμα R. ins. καί.

ille eos adamabat, utque manerent rogabat; ipsi vero magis ex re sua esse censebant, si vel immissis tantum in Romanorum fines pedibus, statim, si ita usu veniret, morerentur, quam si apud Persas manentes amplissimis honoribus praemiisque afficerentur. Atque ita omnes domum redierunt, barbari regis hospitalitate valere iussa. Fructum tamen ex ea peregrinatione retulerunt in re minime vulgari aut contemnenda; sed unde eis deinceps iucundissime per omnem vitam et ex animi sententia vivere licuit. Cum enim per id tempus Romani et Persae pacem ac foedus inter sese pepigissent, haec etiam in pactis conditio continebatur, quod viri illi ad suas sedes reversi citra ullum metum in posterum ibi degere possent, neque quicquam quam quod probarent sentire aut patriam opinionem mutare cogerentur. Neque enim permittere voluit Chosroes, quin hac etiam in parte pacta constarent rataque essent. Fertur vero in eorum reditu admirandum quid et memoratu dignum eis accidisse. Cum enim in agro quodam Persico conquiescerent, conspicati sunt cadaver hominis recenter mortui neglectim ita inhumatum abiectum. Tum illi barbaricae legis iniquitatem commiserati, et nequaquam aequum esse censentes, si negligerent naturam ex parte iniuria affectam, contexerunt ut potuerunt per ministros cadaver, terraque contumulantes sepelierunt. Nocte vero illa, dormientibus iam omnibus, visus est eorum, nescio

A. C. 554 οὐκ οἶδα δὲ ὅστις, (οὐ γὰρ ἔχω τοὔνομα φράσαι,) ἔδοξέ γοῦν
I. I. 28 ὅμως ὁρᾶν κατ' ὄναρ ἄνδρα πρεσβύτην, γνώριμον μὲν οὐδαμῶς,
οὐδ' ὅσον εἰκάσαι, ἄλλως δὲ σεμνὸν καὶ αἰδοῖον, καὶ φιλοσο-
φίαν ἀσκοῦντι ἐμφερῆ τῷ τε σχήματι τῆς στολῆς καὶ τοῦ πώ-
D γωνος τῷ λίαν ἐκκρεμεῖ καὶ ἀφειμένῳ, ἐμβοᾶν τε αὐτῷ κα-
θάπερ ἐγκελευόμενον καὶ παραινοῦντα τόδε τὸ ἔπος·

Μὴ θάψῃς τὸν ἄθαπτον, ἔα κυσὶ κύρμα γενέσθαι.
Γῆ πάντων μήτηρ μητροφθόρον οὐ δέχετ' ἄνδρα.

ἀφυπνισθεὶς δὲ ἀθρόον ὑπὸ τοῦ δέους, ἀπήγγειλε τοῖς ἄλλοις
τὸν ὄνειρον. οἱ δὲ τὸ μὲν παραυτίκα διηπόρουν, ἐς ὅ, τι ἄρα
καὶ ἀποβαίη. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ περίορθρον ἀναστάντες ἐβάδιζον
ἀνὰ τὰ πρόσω, παρέρποντες ἐκεῖνο τὸ χωρίον, οὕτω τῆς τῶν
P. 71 τόπων θέσεως ἀναγκαζούσης, οὗ δὴ αὐτοῖς τὰ ἐπὶ τῇ ταφῇ
ἐσχεδίαστο, εὑρίσκουσι τὸν νεκρὸν γυμνὸν αὖθις ὕπερθεν
κείμενον, ὥς δὴ τῆς γῆς αὐτὸν τρόπῳ τινὶ αὐτομάτῳ ἐς
τοὐμφανὲς ἀναβαλούσης, καὶ διαφυλάττειν ἄβρωτα μὴ ἀνα-
V. 51 σχομένης. καταπλαγέντες δὲ τῷ παραλόγῳ τῆς θέας, εἴχοντο
τῆς πορείας, μηδὲν ὁτιοῦν τολοιπὸν ἐπ' αὐτῷ δράσαντες τῶν
σφίσι νενομισμένων. ἀνελογίζοντο γὰρ τὸν ὄνειρον, καὶ ὡμο-

1. δὲ om. R. 2. κατ' ὄναρ add. ex R., vulg. et Intpr. om. 3. ὅσον R., ὡς vulg., ὅς Lugd. 4. ἀσκοῦντι R. (Cl.), ἀσκοῦντα vulg. 6. ἐγκελευόμενον καὶ παρ. R., παρ. κ. ἐγκελ. vulg. 9. ἀπήγγειλε R., ἀπήγγελλε vulg. 14. ὕπερθεν κείμενον R., ὑπερκείμενον vulg., Intpr. *in agri superficie iacentem.* 16. ἀναβαλούσης edd. ex mg. Lugd., ἀναλαβούσης R. et Lugd.

quis, (neque enim nomen novi,) visus tamen est sibi videre virum senem, minime quidem notum, gravem alioquin et venerandum, et philosophiae studium tam vestis forma quam oblonga promissaque barba prae se ferentem, qui sibi inclamabat, tanquam exhortans ac mandans, hos versus:

Ne tumules inhumatum; at nudum linque cadaver
Dilacerare canes, escamque volucribus esse:
Mater enim Tellus cunctorum haud suscipit illum,
Qui matrem est ausus facto vitiare nefando.

Ille autem confestim prae metu expergefactus, somnium suum aliis renunciavit: atque hi initio quidem dubitabant, quonam somnium esset evasurum. Summo itaque mane cum surrexissent et institutum iter prosequerentur, transeuntes illum campum, situ locorum ita cogente, in quo subitariam sepulturam procurarant, reperiunt cadaver illud denuo nudum super tumulum iacens, perinde ac si terra illum spontanea aliqua ratione in apertum eiecisset, neque eum non discerptum atque absumptum asservare sustinuisset. Miraculo itaque spectaculi perculsi iter suum continuarunt, nullo amplius ex instituto ac more ipsorum officio ei praestito. Somnium enim expende-

λέγουν ἐντεῦθεν ὅτι δὴ οἱ Πέρσαι ποινὴν ἔχουσι καὶ τιμωρίαν A. C. 554 τῆς ἐπὶ ταῖς μητράσιν ἀκολασίας, τὸ ἄταφοι μένειν, καὶ ὑπὸ I. I. 28 τῶν κυνῶν ἐνδίκως διασπαράττεσθαι.

λβʹ. Τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐς πεῖραν ἐλθὼν ὁ Χοσρόης, ὅμως τὸν Οὐράνιον πλέον ἀγάμενος ἦν καὶ ἐπόθει. αἴτιον δὲ B τούτου ὅπερ, οἶμαι, φύσει τῷ γένει πρόσεστι τῷ ἀνθρωπείῳ. πεφύκαμεν γὰρ ἅπαντες τὰ μὲν καθ' αὑτοὺς καὶ παραπλήσια φίλα ἡγεῖσθαι καὶ κάλλιστα, ἀλεείνειν δὲ καὶ ἐκτρέπεσθαι τὸ ὑπερβάλλον. τοιγάρτοι καὶ ἐνταῦθά οἱ ἐπανελθόντι γράμματά τε κεχαρισμένα ἔστελλεν, καὶ διδασκάλῳ ἐχρῆτο. ὁ δὲ οὐκέτι ἐφαίνετο ἀνεκτός, βρενθυόμενος τῇ τοῦ βασιλέως φιλίᾳ, ὡς καὶ ἀποσκαίειν ἅπαντας ἔν τε τοῖς ξυμποσίοις καὶ ἀνὰ τοὺς συλλόγους, μηδέν τι ἕτερον ᾄδειν ἐθέλων, ἢ ὅπως αὐτὸν ἐγέραιρεν ὁ Χοσρόης, C καὶ ὁποῖα ἄττα διελεγέσθην. καὶ πολλῷ σκαιότερος ἐπανήκεν ἡμῖν ὁ γεννάδας ἢ πάλαι ὑπῆρχεν, ὥσπερ τοῦδε ἕνεκα μόνου τοσαύτην ὁδὸν ἀναμετρήσας. ὅμως, καίτοι φαυλότατός γε ὢν καὶ καταγέλαστος, ἀλλὰ τῷ πολλάκις ὑμνεῖν τὸν βάρβαρον καὶ δι' ἐπαίνου ποιεῖσθαι, αὐτὸς δή που κατὰ τὸ μᾶλλον ἔπεισε τοὺς πολλοὺς ὡς εἴη σφόδρα πεπαιδευμένος. οἱ γὰρ ταλαιπώρως ἅπαντα προσιέμενοι, καὶ ἀμφὶ ταῦτα δὴ τὰ ξένα καὶ παραλογώτερα τῶν ἀκουσμάτων διακεχηνότες, ῥᾳδίως ὑπή- D γοντο ἐπικομπάζοντί τε αὐτῷ καὶ σεμνολογουμένῳ, μήτε ὅστις

11. ἀνεκτῶς R. 15. γεννάδας R., γενναῖος vulg.

runt, et in eam inde sententiam venerunt, quod Persae hanc poenam et vindictam luant flagitiosi cum matribus suis congressus, inhumati manere et a canibus merito discerpi.

32. Horum autem virorum cum iam periculum fecisset Chosroes, nihilominus tamen Uranium plus et admirabatur et expetebat. Causa vero huius rei naturaliter, uti arbitror, humano generi est insita. Solemus enim omnes, quae ad nos propius accedunt similiaque nobis sunt, amica ducere et optima; refugere autem atque aversari quod maius est et superius. Quocirca et ei huc reverso amicissimas litteras mittebat, et magistro utebatur. Quo factum est, ut iam esset intolerabilis, regis amicitia turgidus atque elatus; omnes passim in conviviis et conventibus vellicans, neque aliam ullam cantilenam canens, quam quo honore ipsum affecisset Chosroes, et quibus de rebus inter se commentati fuissent; multoque ferocior nobis praeclarus ille vir rediit, quam antea fuerat, perinde ac si ea tantum de causa tantum itineris esset emensus. Cum alioquin esset homo vanissimus, planeque ridiculus, tamen eo ipso, quod barbarum regem frequenter celebraret ac depraedicaret, multis plane persuadebat, quod vehementer esset doctus. Qui enim leviter omnia admittunt, et peregrinis ac novis narrationibus avidis auribus inhiant, facile ab ipso magnificis splendidisque verbis eas ornante atque amplificante persua-

A. C. 554 ὁ ἐπαινῶν, μήτε ὅντινα ἐπαινοίη, καὶ ἐφ' ὅτῳ, διασκοποῦντες.
I. I. 28 ἐς μὲν γὰρ στρατευμάτων παρασκευὴν καὶ ὅπλων εὐκοσμίαν, καὶ τὸ διαπαντὸς ἐν τοῖς πολέμοις διαπονεῖσθαι, δικαίως ἂν τις θαυμάσειε τὸν Χοσρόην, ὡς οὔτε ὄκνῳ εἴξαντα πώποτε, οὔτε τῇ τοῦ γήρως ἀσθενείᾳ· λόγων δὲ πέρι καὶ φιλοσοφίας τοιοῦτον αὐτὸν ἡγητέον ὁποῖον εἶναι εἰκὸς ἄνδρα ξυνόμιλόν τε καὶ ἀκροατὴν Οὐρανίου ἐκείνου ἀποδεδειγμένον.

1. ἐφ' ὅτε R. 7. ἐκείνον (sic) R.

debantur, neque quis esset laudator, neque quem laudaret, neque qua de re, considerantes. Nam quod ad exercituum instructionem et armorum rectam administrationem assiduamque bellorum exercitationem attinet, merito quispiam laudaverit Chosroem, quippe qui neque labori unquam cesserit, neque senectutis imbecillitati: in litteris vero et philosophia talis censendus est, qualem verisimile est esse virum, qui et sodalis et auditor Uranii illius sit declaratus.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Γ.

AGATHIAE SCHOLASTICI
HISTORIARUM LIBER III.

ARGUMENTUM.

Agathiae querelae otium a rebus forensibus desiderantis (1). Nachoragan Persarum dux creatur. Martini et Rustici in Gubazem, Lazorum regem, odium (2). Insidiis structis cum eo conveniunt (3). Gubazes ab Ioanne, Rustici fratre, occiditur (4). Lazorum indignatio. Romani Onoguris obsidionem parant (5). Persae fortiter resistunt (6). Turpis Romanorum fuga (7). Lazorum post caedem regis deliberatio (8). Oratio Aeetis, ut ad Persas deficiant, suadentis (9, 10). Contra Phartazes ad fidem Romanis servandam hortatur (11, 12, 13). Iustinianus Athanasium ad causam cognoscendam in Lazorum terram mittit. Rusticus et Ioannes in vincula coniiciuntur (14). Tzathes, Gubazis frater, Lazorum regnum accipit. Soterichus ad dona regia distribuenda in Asiam missus (15), a Misimianis oppressus cum liberis suis interficitur (16). Quo facto Misimiani ad Persas desciscunt. Dilimnitarum manus a Nachoragane adversus Hunnos Sabiros missa (17), ab his nocturno proelio victa conciduntur (18). Nachoragan, pacis conditionibus frustra oblatis, ad Phasidem urbem expugnandam se confert (19). Romani ex Neso ad eam communiendam et defendendam accurrunt (20). Munimenta navalia instruuntur. Pars Romanorum, proelio temere commisso, aegre in oppidum se recipiunt (22). Martinus ficto nuntio militum animos confirmat (23). Parte copiarum ad speculandum emissa, Nachoragan exercitum adversus oppidum ducit. Iustinus, Deum in propinquo templo adoraturus, inde progreditur (24). Revertens Persas oppidum summa vi oppugnantes a tergo adoritur (25). Primum sinistrum cornu eorum in fugam vertitur (26). Mox universi, turbatis ordinibus, ingenti clade fugantur (27). Multi Persarum lixae, qui in manus Romanorum inciderunt, misere pereunt. Nachoragan cum pedestri exercitu hibernatum in Iberiam proficiscitur (28).

α΄. Τὰ μὲν οὖν παρὰ Πέρσαις νόμιμα, καὶ ἡ ποικίλη A. C. 554
τῆς σφῶν πολιτείας μεταβολὴ καὶ, ὁπόσα χρῆναι ᾠήθην περὶ I. I. 28 P. 72
Χοσρόου καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν γένους εἰρῆσθαι, ταῦτα δὴ οὖν V. 52

1. **P**ersarum instituta, variaque ipsorum reipublicae immutatio, et quaecunque de Chosroe eiusque genere mihi dicenda visa sunt, ea universa et quidem longiore oratione sum persecutus, et ad praece-

A. C. 554 ἅπαντα, εἰ καὶ μακροτέρῳ ἐξείργασται λόγῳ, καὶ οὐ λίαν ἔχε-
l. I. 28 ται τῶν προτέρων, ἀλλ' οὐ περιττά γε ἴσως δόξειεν ἄν, οὐδὲ
ἄχρηστα, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸ θέλγον, ὥς ἐμὲ ἡγεῖσθαι,
ξὺν τῷ ὠφελίμῳ ἀπειληφότα. ἐθέλω γάρ, εἰ ἐπ' ἐμοὶ εἴη, καὶ
περιπλείστου ποιοῦμαι, ταῖς Μούσαις, φασὶ, τὰς Χάριτας
B καταμιγνύναι. καίτοι ἑτέρωθί με καθέλκουσιν αἱ φροντίδες,
καὶ ἕπομαί γε οὔτι ἑκὼν εἶναι τῇ περιαγούσῃ ἀνάγκῃ. ἡ γάρ
μοι ξυγγραφὴ, τοῦτο δὴ τὸ μέγιστόν τε καὶ σεμνότατον ἔργον
καὶ πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον, εἴποι ἂν ἡ λύρα ἡ Βοιωτία,
ὁδοῦ τε καὶ βίου πάρεργον γίγνεται, καὶ οὐκ ἔνεστί μοι ὡς
P. 73 ἥδιστα ἐμβιῶσαι τοῖς ποθουμένοις. δέον γὰρ τοὺς πάλαι σο-
φοὺς σχολαίτερον ἀναλέγεσθαι μιμήσεως ἕκατι, ἅπαντά τε τὰ
ἑκασταχοῦ ξυμφερόμενα γνωματεύειν ἐς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀνα-
πυνθάνεσθαι, ἀνειμένον τε ἀμφὶ ταῦτα ἔχειν τὸν νοῦν καὶ
ἐλεύθερον· ἀλλ' ἔγωγε, ἥμενος ἐν τῇ βασιλείῳ στοᾷ, βιβλίδια
πολλὰ δικῶν ἀνάπλεα καὶ πραγμάτων ἐξ ἑωθινοῦ μέχρι καὶ ἐς
ἥλιον καταδύντα ἐκμελετῶ καὶ ἀνελίττω· καὶ λίαν μὲν ἄχθο-
μαι τοῖς ἐνοχλοῦσιν, ἀνιῶμαι δὲ αὖθις εἰ μὴ ἐνοχλοῖεν, ὡς
οὐχ οἷόν τέ μοι ὂν τῶν ἀναγκαίων ἀποχρώντως ἐμπίπλασθαι
ἄνευ πόνου καὶ δυσπαθείας. πλὴν ἀλλ' οὐδ' ὣς ἀνήσω τοὐμὸν,
B οὐδὲ ἀποπαύσομαι ἔστ' ἂν ὁ ἔρως με ἄγῃ, εἰ καί μοί τις νε-
μεσήσειεν ὡς ὑπερτέρων ἐφιεμένῳ, καὶ, τὸ λεγόμενον, ἐν πίθῳ

2. δόξοιεν R. 19. ὂν τῶν R. (Cl.), ὄντων vulg. ἐμπε-
πλασθαι R., ἐμπιπλᾶσθαι vulg. 21. ἀποπαύσομαι R., παύ-
σομαι vulg. καὶ μὴ R.

dentia non plane pertinent. Sed neque supervacanea fortasse videri possint neque inutilia, quin potius, meo quidem iudicio, utile dulci coniunctum habentia. Cupio enim, si in me esset, maximique facio, Musis, quod aiunt, Gratias permiscere: in diversum vero me abripiunt curae, sequorque illibenti animo circumagentem me necessitatem. Historiae enim scriptio maximum cum sit augustissimumque opus, omnique occupatione praestantius, accessorium quoddam, ut Boeotia lyra dixerit, viae simul et vitae occupatio efficitur. Neque enim mihi licet in iis quae maxime vellem, suavissime vitam traducere. Nam cum oporteret veterum sapientum scriptis relegendis immorari, imitandi videlicet causa, et quaecunque passim utiliter litteris prodita sunt, accurate expendere et perscrutari, animumque ab aliis curis solutum ac liberum iis impendere: ego vero sedens ad porticum regiam, libellos litibus forensibus et molestiis plenos a mane in vesperum usque tractandis et versandis sum occupatus: et molestae quidem mihi vehementer accidunt forenses istae interpellationes et turbae, molestum vero rursus mihi hisce molestiis carere, cum videlicet absque laboribus et molestiis necessaria mihi nequaquam suppetant. Ceterum ne sic quidem conquiescam, quod ad me attinet, neque de-

φιλεργοῦντι τὴν κεραμείαν. εἰ γάρ τῳ καὶ δόξειεν εἶναι τἀμὰ A. C. 554 νόθα γε ὡς ἀληθῶς καὶ ἀνεμιαῖα, καὶ οἷα ψυχῆς ἐς πλεῖστα I. I. 28 μεριζομένης κυήματα, ἀλλ' ἐμαυτόν γοῦν ἴσως ἀρέσκοιμι ἄν, καθάπερ τῶν ᾀδόντων οἱ ἀμουσότατοι. ὡς ἂν δὲ μὴ περαιτέρω ἐκδρομὰς ποιούμενος καὶ μεταβάσεις ἐς ἀπειροκαλίαν ἐκφέρεσθαι δόξαιμι, αὖθις δὴ ἔμοιγε τῶν Κολχικῶν ἀγώνων καὶ τοῦ προτέρου λόγου μεταληπτέα.

β΄. Τότε γὰρ ὁ Χοσρόης, ἠγγελμένον αὐτῷ ὡς τεθνη- V. 53 κὼς εἴη ὁ Μερμερόης, περιήλγησεν μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, τῇ ξυμφορᾷ καὶ ἠνιάθη· ὡς ἂν δὲ τὰ ἐν Λαζικῇ στρατεύματα μὴ C χηρεύοιεν ἡγεμόνος, αὐτίκα ὅγε στρατηγὸν τὸν Ναχοραγὰν ἀναδείκνυσιν, ἄνδρα τῶν σφόδρα λογίμων τε καὶ ὀνομαστοτάτων. καὶ τῷ μὲν τὰ ἐς τὴν πορείαν παρεσκεύαστο καὶ ἤδη ἐχώρει. ἐν ᾧ δὲ ἦν ἐκεῖνος ἐν τούτοις, παράλογα ἄττα καὶ ἀθέσμα ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ ξυνέβη. ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι, ὥσπερ μοι πρότερον ἐῤῥήθη, ἀκλεέστατα ἐτύγχανον πεφευγότες, καὶ τὰ πράγματα τὸ μέρος καταπροέμενοι τοῖς πολεμίοις, Γουβάζης ὁ τῶν Λαζῶν βασιλεὺς, οὐκ ἀνεκτὸν ἡγούμενος τὸ αἶσχος, δεδιὼς δὲ μᾶλλον μή τι καὶ πέρα τούτων ὁμαρτηθείη, αὐτίκα Ἰουστινιανῷ ἐξήγγειλεν ἕκαστα, καται- D τιώμενος τοὺς στρατηγοὺς, καὶ ἅπαν τὸ ξυνενεχθὲν εἰς τὴν

4. ἀμουσότατοι R., ἀμουσότεροι vulg. 6. αὖθις δὲ R. 8. τεθνηκὸς R. et Lugd. 11. Ναχοραγὰν R., Ναχωραγᾶν vulg. 16. ἐῤῥέθη R. 17. Bon. Vulc. coni. τὸ αὐτῶν μέρος. 18. Γουβάζης R. et Lugd., Γουβάσης edd.

sinam quo me amor ducit sequi; etiamsi aliquis me cavilletur et reprehendat, ut maiora meis viribus tentantem, et in orca, quod aiunt, figulinam addiscentem. Tametsi enim scripta mea cuipiam spuria revera et subventanea videbuntur, et quodammodo animi in plurima distracti foetus: mihi tamen ipsi interea, quod imperitis cantoribus usu venire solet, fortasse non displicebunt. At vero ne longioribus digressionibus excursionibusque decorum excedam, ad Colchica certamina et ad priorem sermonen est redeundum.

2. Tum enim Chosroes, cum ipsi Mermerois obitus renuntiatus esset, dolorem, ut par est, ex illius interitu et moerorem concepit. Ne vero copiae militares, quae in Lazico erant, duce carerent, protinus Nachoragan eis praefecit, virum inprimis celebrem, maximique nominis. Qui cum iam apparatis rebus omnibus itineri accinctus esset, mira quaedam et nefaria in Colchica regione acciderunt. Cum enim Romani, ut supra diximus, turpissima fuga arrepta, impedimentorum partem hostibus diripiendam reliquissent, Gubazes, Lazorum per id tempus rex, dedecus illud non ferendum censens, metuens etiam, ne quid gravius in posterum committeretur, confestim Iustiniano singula nuntiavit, praefectos incusans, totiusque facti culpam in eorum vecordiam referens; et

A. C. 554 ἐκείνων ἀνάγων ἀβελτηρίαν, καὶ πλέον ἐπεκάλει τῷ Βέσσᾳ,
I. I. 28 καὶ μετ' ἐκεῖνον Μαρτίνῳ καὶ Ῥουστίκῳ. οὗτος δὲ Ῥούστικος ἦν μὲν Ἑλληνογαλάτης τὸ γένος, παρῆν δὲ αὐτόσε οὐχ ὥστε στρατηγὸς ἢ ταξίαρχος ἢ ἄλλο τι εἶναι τῶν παρατάξεων μέρος, ταμίας δὲ μόνον τῶν βασιλέως χρημάτων, οὐ μὴν τῶν ἐκ τῆς δασμοφορίας ἐρανιζομένων, (ἄλλῳ γάρ τῳ ταῦτα ἐπετέτραπτο,) ἀλλὰ τῶν ὅσα ἐκ τῶν βασιλείων θησαυρῶν ἐπεπόμφει, ἐφ' ᾧ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν ταῖς μάχαις τὰ προσή-
P. 74 κοντα κομίζεσθαι γέρα. ἐντεῦθέν τε οὐκ ἄσημος ἦν ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ καὶ λίαν τῶν δυνατωτάτων, ὡς καὶ κοινωνὸς εἶναι τῶν ἀποῤῥήτων, βέβαιά τε τότε δοκεῖν καὶ πιστότερα τὰ παρὰ τῶν ἀρχόντων ἀναγγελλόμενα, ἡνίκα ἂν ἐκεῖνον ἀρέσκῃ. Ἰουστινιανὸς δὲ ἤδη καὶ πρότερον χαλεπαίνων τῷ Βέσσᾳ, ὅτι δὴ Πέτρας ἑλὼν τὸ φρούριον, πρὶν ἀφικέσθαι τὸν Μερμερόην, δέον αὐτὸν τὰς ἐξ Ἰβηρίας εἰσόδους καρτερώτατα διαφράξαι, συλλαμβανούσης αὐτῷ τῆς φύσεως τῶν χωρίων, ταύτῃ τε ἄβατα τοῖς βαρβάροις τὰ Λαζικῆς ὅρια καταστῆσαι, ὁ δὲ τοῦτο μεθῆκεν ὑπὸ ῥᾳστώνης, ἀργυρολογῶν δὲ περιενόστει τὰς πόλεις τὰς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένας. ἐκεῖνα δὴ οὖν ὁ βασιλεὺς μεμνη-
B μένος, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἐπέπυστο, αὐτίκα ἐπείθετο· καὶ τοίνυν παραλύσας τὸν Βέσσαν τῆς ἀρχῆς, καὶ πρός γε ἀφελόμενος αὐτὸν τὰ οἰκεῖα, ἐς Ἀβασγοὺς ἐξέπεμψεν, ἐκεῖσε μενοῦντα

6. ἄλλως γάρ τε R. ταῦτα ἐπετέτραπτο R., ἐπετετρ. τ. vulg. 10. κοινὸς R., sed in mg. κοινωνός.

quidem praecipue Bessam incusabat, post hunc Martinum et Rusticum. Erat vero Rusticus genere Graecogallus, ibique non praefectum aut tribunum agebat, neque ullo militari munere fungebatur, sed tantum pecuniae regiae quaestor erat, non quidem eius, quae e tributis vectigalibus cogebatur, (alteri enim cuipiam illa commissa erat,) sed eius, quae e thesauris regiis mittebatur, ut ii, quorum in proeliis virtus et fortitudo emicuisset, meritis praemiis donarentur. Quocirca minime obscurus erat hic vir, sed inter eos quorum auctoritas plurimum valeret, habitus; adeo ut etiam arcana maxime ei communicarentur, principumque mandata tum demum firma fidelioraque viderentur, cum huic placuissent. Iustinianus vero etiam antea Bessae erat infensus; quod Petrae propugnaculo capto, ante Mermerois adventum, cum oportuisset eum omnes ex Iberia aditus fortissime obstruere, iuvante ipsum natura locorum, efficereque ut ea ex parte Lazicos montes barbaris inaccessibiles redderet: ipse vero id prae vecordia neglexerat, urbibus, quae ipsi creditae erant, obeundis, et pecuniae ex iis corrogandae intentus. Illa itaque in animum revocans Imperator, cum et haec de eo adferrentur, facile est persuasus. Quocirca confestim Bessam exautoratum, ac praeterea bonis suis exutum in Abascos relegavit, illic mansurum donec aliud quid de eo statueretur. Martino vero, quantumvis graviter infensus, prae-

ἕως ἂν ἕτερόν τι ἐπ' αὐτῷ διανοηθείη. τῷ δὲ Μαρτίνῳ πολλὰ νεμεσήσας, ὅμως αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς ἡγεμονίας παρέσχετο· καὶ ἦν ἐν τοῖς στρατηγοῖς πρώτιστος μὲν αὐτὸς, Ἰουστῖνος δὲ δεύτερος, καὶ Βούζης αὖ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἑξῆς οἱ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι. ἀεὶ μὲν οὖν καὶ πρότερον Μαρτίνῳ τε καὶ Ῥουστίκῳ οὐκ ὀρθῶς τὰ ἐς Γουβάζην διέκειτο, ἀλλὰ δυσμένειά τις αὐτοῖς ὑπετύφετο, βαρεῖά τε καὶ δεινοτάτη ὅσῳ καὶ διελάνθανε, λαβοῦσα μὲν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, ἀρθεῖσα δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον τῷ συνεχεῖ καὶ ἀλογίστῳ τῆς ὑποψίας. ἅπαν γὰρ ὁτιοῦν ὑπ' αὐτοῦ γιγνόμενον τῷ πεπονθότι τῆς ψυχῆς ἐξετάζοντες, καὶ πάντως ἀχθόμενοι, ὑπέτρεφον τὸ χαλεπαῖνον καὶ ἐπεῤῥώννυον. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ὑποτοπήσας τὸ ἔχθος, καὶ τολοιπὸν ἐς τὸ ἀντιλυπεῖν προηγμένος, ἐκακηγόρει γε αὐτοὺς πολλάκις ὡς ἀνάνδρους καὶ ἀλαζόνας, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν μέλον αὐτοῖς τῶν πρακτέων, ἔς τε τὰ ξυμπόσια καὶ τοὺς ξυλλόγους νεμεσῶν ἀεὶ διετέλει, καὶ οὐδὲ πρεσβείας τυχὸν ἀφιγμένης ἐκ τῶν προσοίκων ἐθνῶν ἀνίει καὶ ὑπεστέλλετο· οἱ δὲ ταῦτά τε οὐκ ἐνεγκόντες, καὶ πρός γε τὰς ἐς βασιλέα διαβολὰς ἐν ὀργῇ ποιησάμενοι, καὶ γιγνώσκοντες ὡς οὐκ ἀνήσει διελέγχων εἴ που καὶ αὖθις σφαλεῖεν, D ἐβουλεύοντο ἐκποδὼν τὸν Γουβάζην ποιήσασθαι, ὡς ἂν τίσαιντό τε αὐτὸν τοῦ φθάσαντος πέρι, καὶ τολοιπὸν οὐδενότι δειμαίνοιεν.

A. C. 554 L. I. 28 C

7. αὐτοῖς om. R. 12. ὑπέστρεφον R. ὑπεῤῥώννυον R. 13. ἔχθος R. Lugd. mg. et Par., ἄχθος Lugd. et ed. pr. 14. γε αὐτοὺς R., τε αὐτοὺς vulg. 22. οὐδὲν R.

fecturae tamen primatum reliquit. Nam inter praetores sive principes militiae primum locum obtinebat, secundum vero Iustinus, post quem Buses, atque ita deinceps alii sigillatim. Atqui Martino et Rustico iam antea non bene cum Gubaze convenerat, sed simultas quaedam inter eos subardescebat gravis atrocissimaque, sed quae nondum in apertum incendium eruperat; nata quidem primum ex invidia, ac deinde flabello perpetuae temerariaeque suspicionis suscitata atque adaucta. Omnia enim ipsius facta saucio invidia animo explorantes iisque seipsos torquentes, simultatem fovebant et confirmabant. Gubazes itaque concepta de illorum in se odio suspicione, et ad mutuum odium exercendum provocatus, acribus et contumeliosis verbis eos frequenter perstringebat, tanquam parum viros et manus in lingua gerentes, nullamque rerum gerendarum curam habentes. Atque ita in conviviis conventibusque in sua erga eos indignatione persistebat: sed neque cum a finitimis gentibus legatio forte aliqua venisset, minus acriter in eos invehebatur. Hi vero nequaquam id ferendum rati, et criminationes ad regem delatas ad animum revocantes, atque ita secum statuentes, non desiturum eum ab ipsis criminandis, si qua in re iterum officio suo deessent, consilium de tollendo e medio Gubaze inierunt, ut et acceptam iniuriam vindicarent, omnique in posterum ipsius metu sese liberarent.

A. C. 554 γ'. Πολλὰ δὴ οὖν κατὰ σφᾶς κοινολογησάμενοι, καὶ πέ- I. L. 28 ρας ἐπὶ τῇδε στάντες τῇ γνώμῃ, ἐπειδὴ αὐτὸν οὐ πρότερον V. 54 διαχειρίσασθαι ᾤοντο χρῆναι πρὶν ἂν καὶ τοῦ βασιλέως ἀποπειραθεῖεν, στέλλουσιν ἐς τὸ Βυζάντιον Ἰωάννην τὸν Ῥουστίκου ἀδελφὸν, ἀγγελοῦντα δῆθεν ὡς μηδίζων ὁ Γουβάζης P. 75 πεφώραται. καὶ οὖν ἐς λόγους ὁ Ἰωάννης τῷ βασιλεῖ λαθραιότατα ἀφιγμένος, διέβαλλε τὸν Γουβάζην ὡς ἀποστάντα ἤδη, καὶ τοὺς Πέρσας ἐπαγόμενον, καὶ οὐκ ἐς μακρὰν τὴν χώραν ἐπ' ἐκείνους μεταθήσοντα, εἰ μὴ θᾶττον ὁτῳδηοῦν τρόπῳ διακωλυθείη. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς μὲν τῷ παραλόγῳ, οὔπω δὲ τελεώτατα πεπιστευκὼς, ἀλλ' ἐπὶ μέσης τινὸς χωρήσας ἐννοίας, „ἄγε" ἔφη „ὅπως τὸν ἄνδρα παρασκευάσοιτε ὡς ἡμᾶς ἐνθάδε γενέσθαι". δείσας δὲ ὁ Ἰωάννης, μή ποτε, εἴ γε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἀνακαλυφθείη, „εἶεν" ἔφη „ὦ δέσποτα. τί δὲ ἄρα ποιητέον ἡμῖν, εἴ γε ἑκὼν εἶναι παραγενέ- B σθαι ἥκιστα ἕλοιτο;" „ἀναγκαστέον αὐτὸν" ἦ δὲ ὁ βασιλεὺς „κατήκοον ὄντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐκπεμπτέον." εὐθὺς δὴ οὖν ὑπολαβὼν ὁ Ἰωάννης· „ἀναγκαζόμενος δὲ εἴ γε ἀντισταίη, τί ἂν γένοιτο ἐπὶ τούτοις;" „τί δὲ ἄλλο γε" ἔφη ὁ βασιλεὺς „ἢ πείσεται τὰ τῶν τυράννων, καὶ κάκιστα ἀπολεῖται;" „οὐδὲν οὖν ἔσται δέος" ἦ δὲ ὁ Ἰωάννης „τῷ τοῦτον ἀποκτενοῦντι;" „οὐμενοῦν" ἔφη „εἴ γε, ἀντιταττόμενος καὶ ἀνη-

5. μεδίζων edd. 6. τῷ βασ. λαθρ. R., λαθρ. τῷ βασ. vulg. 9. ἐς ἐκείνους R. 17. πάσῃ μηχανῇ R., Intpr. *quavis arte*, πάσῃ φυλακῇ vulg. 21. οὖν add. ex R., Intpr. *ergo*.

3. Variis itaque inter se consiliis agitatis, quorum summa haec fuit, non ante interficiendum quam Imperatoris animum tentassent; Ioannem, Rustici fratrem, Byzantium mittunt, qui Imperatori significaret, Gubazem Persarum partes foventem esse deprehensum. Ioannes itaque quam maxime fieri poterat clam ad Imperatoris colloquium cum pervenisset, criminatus est Gubazen, perinde ac si iam defectionem fecisset, et Persas introducturus esset, brevique provinciam totam eis traditurus, nisi confestim quocunque modo coerceretur. Imperator vero inopinato hoc nuntio perculsus, nondum tamen plenam ei fidem accommodans, sed mediam quandam opinionem tenens, age, inquit, curate ut ad nos huc mittatur. Metuens vero Ioannes, ne quando, si ille eo perveniret, fraus detegeretur, Sit ita, inquit, domine, quid vero faciendum nobis, si id sua sponte facere detrectarit? Cogendus erit, inquit rex, subditus cum sit, et quacunque ratione est ablegandus. Statim itaque sermonem regis excipiens Ioannes, Quid si, inquit, coactus resistat, quid tum fiet? Quid, inquit, aliud, quam quod tyrannis solet, ut pessime pereat. Nil ergo, inquit Ioannes, ei erit metuendum, qui eum interfecerit? Nihil, inquit rex, si resistens et obaudiens ut hostis perierit. Tali

κουστῶν, ὡς πολέμιος διαφθαρείη". τοιαῦτα δὲ τοῦ βασιλέως ἀποκριναμένου, καὶ παραπλήσια τούτων ἐν ἐπιστολῇ τοῖς στρατηγοῖς σημήναντος, οὐδὲν ἔτι ὁ Ἰωάννης περαιτέρω ἀνεπυνθάνετο, ἀλλ' ἐπειλῆφθαι ἤδη καὶ ἔχεσθαι τοῦ ζητουμένου ἀποχρώντως ἡγούμενος, ἐπανῆκεν αὖθις ἐς Κόλχους τὸ γράμμα τοῦτο ἐπιφερόμενος· ὃ δὴ Μαρτῖνός τε καὶ Ῥούστικος ἀναλεξάμενοι, καὶ μάλα εὐπρεπῶς ἐσκευωρῆσθαι τὸ δρᾶμα εὑρόντες, εὐθὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἐχώρουν. συγκαλεσάμενοι δὴ οὖν Ἰουστῖνόν τε καὶ Βούζην καὶ τὸ μελετηθὲν ἀποκρύπτοντες, χρῆναι ἔφασαν τὴν ταχίστην ὡς Γουβάζην ἰέναι, ξὺν αὐτῷ τε βουλεύεσθαι ὅπως τοῖς ἐς Ὀνόγουριν Πέρσαις κοινῇ ἐπελευσόμεθα. οἱ δὲ, τούτοις πεπεισμένοι, ξυνεπορεύοντο. εἵπετο δὲ αὐτοῖς βραχεῖά τις ἐκ τῶν ταγμάτων ἀπόμοιρα· γνοὺς δὲ ὁ Γουβάζης ὡς αὐτίκα μάλα οἱ στρατηγοὶ ἐπ' αὐτὸν ἥξουσι, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν ἀντίξουν ὑποτοπήσας, παραγίνεται ἀμφὶ τὸν Χωβοῦν τὸν ποταμόν. ἐνταῦθά τε αὐτοῖς ὁ δείλαιος ὑπαντιάζει ἀφύλακτός τε καὶ θαῤῥαλέος, καὶ λίαν ὀλίγους τῶν ὀπαδῶν ἐπαγόμενος, καὶ τούτους ἀνόπλους καὶ οὐκ ἐς μάχην παρεσκευασμένους. πῶς δὲ οὐκ ἂν οὕτως ἵκετο παρὰ φίλους τε καὶ ξυνήθεις καὶ φύλακας τῆς χώρας καὶ ἥκιστα πολεμίους, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τῶν ὀθνείων ἐχθρῶν ἀλεξητῆρας;

A. C. 554
L. I. 28
C
D

3. σημήναντος R. (Cl.), σημάναντος vulg. οὐδὲν ὅτι R. 4. ἤδη om. R. 7. ἐσκευωρῆσθαι Cl., ἐσκευωρῆσαι R., ἐσκευωρεῖσθαι vulg. 11. ἐν Ὀνόγουρι R. 2. m. Vulg. ubique Ὀνούγουριν, R. et Intpr. Ὀνόγουριν scribunt. 12. ἐπελευσόμεθα R. (Cl.), ἐπελευσώμεθα vulg. 16. Χῶβος Arriano, *Cobus* Interpreti. τὸν ante ποταμόν om. R. 19. παρασκευασμένους R. 21. ἐχθρῶν R. et Intpr. *hostibus*, vulg. ἐθνῶν.

itaque responso accepto, cum in eandem fere sententiam rex ad praefectos militiae scripsisset, nihil ultra est percunctatus; sed abunde petitioni suae satis factum esse censens, confestim ad Colchos revertitur, litteras regias perferens. Quas cum Martinus et Iustinus legissent, cum viderent actum hunc scite instructum, ad audendum facinus sese contulerunt. Convocatis itaque Iustino et Buse, id quod in animo suo agitabant celantes, significarunt ad Gubazem quam citissime esse contendendum et cum eo consultandum, quo pacto Persas Onogurim insidentes collatis viribus adorirentur. Hi vero hisce rationibus persuasi una profecti sunt, exigua quadam e legionibus manu comitati. Gubazes ubi adventare ad se praefectos exercitus cognovit, nihil plane sinistri suspicatus, circa Chobum amnem miser eis obviam procedit, securus plane et nihil metuens, paucis admodum e suis comitatus, atque iis quidem inermibus, neque ad pugnam instructis. Quidni enim ita veniret ad amicos et familiares et custodes provinciae et nequaquam hostes, immo potius etiam exterarum gentium propulsatores?

A. C. 554 .δ'. Οὕτω δὲ ἐπὶ τῶν ἵππων ἥμενοι ἅπαντες, διελέγοντο ἀλ-
I. I. 28 λήλοις ὅπως τὰ παρόντα θετέον· καὶ τοίνυν ὁ Ῥούστικος „ἄγε"
ἔφη „ὦ Γουβάζη, ὅπως ἡμῖν συνάροιο καὶ συνεπιλήψῃ τοῦ
πόνου κατὰ Περσῶν ἰοῦσι, τούτων δὴ τῶν ἐς Ὀνόγουριν ἱδρυ-
μένων. αἰσχρὸν γὰρ εἰ καθεδοῦνται ἀδεῶς ἐπιπλεῖστον ἐν μέσῃ
P. 76 τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, καὶ ταῦτα ὀλίγιστοι ὄντες καὶ οὐδαμῶς
ἀξιόμαχοι". „ἀλλ' ὑμᾶς γε μόνους" ἦ δὲ ὁ Γουβάζης „ἀνάγ-
κη, ὦ γενναῖοι, ἐν τῷδε διαγωνίσασθαι, ὡς καὶ μόνους τῶν
ξυνενεχθέντων αἰτιωτάτους. εἰ γὰρ μὴ ῥᾳστώνῃ πολλῇ ἀμφὶ
τὰ πρακτέα εἴχεσθε καὶ ὀλιγωρίᾳ, οὔτ' ἂν τὸ φρούριον ἡμῖν
τοῦτο ἐπετειχίζετο, οὔτε οὕτως ἀκλεᾶ φυγὴν καὶ ἀσχήμονα
ὑποστάντες ἐδραπετεύετε, οὔτε ἄλλο τι ἐγίγνετο τῶν οὐ προσ-
ηκόντων. νῦν δὴ οὖν, ὦ λῷστοι, εἴ γε δόξης ἐρασταὶ εἶναί
φατε καὶ στρατηγικῷ φρονήματι γάννυσθε, τὸ παρειμένον ὑμῖν
ἀνακλητέον. ὡς ἔγωγε οὔ ποτε ἕψομαι, οὐδὲ ξυνδιακινδυνεύ-
σαιμι, πρὶν ἂν ἅπαντα ἐκθεραπευθείη πρὸς ὑμῶν τὰ ἡμαρτη-
B μένα". τούτων δὲ εἰρημένων, αὐτίκα, ὥσπερ τῆς ἀντιλογίας
ἀποχρώσης πρὸς ἔλεγχον τοῦ μηδισμοῦ καὶ τυραννίδος μεμε-
λετημένης, ὁ Ἰωάννης ἐκεῖνος, ὁ τῶν δεινῶν ἀγγελιαφόρος,
V. 55 σπασάμενος ἠρέμα τὸ ἐγχειρίδιον, παίει τὸν Γουβάζην ἀμφὶ
τὸ στέρνον, οὔπω καιρίαν. ὁ δέ, (ἐτύγχανεν γὰρ ἐναλλάγδην
ἔχων τὼ πόδε ὑπὲρ τὸν αὐχένα τοῦ ἵππου,) ἀθρόον κατέπεσεν,

5. μέσῃ om. R. 10. παρακτέα Par. 15. ξυνδιακινδυνεύσαιμι R., διακινδυνεύσαιμι vulg.

4. Ita vero equis insidentes omnes, disserebant inter sese de praesenti rerum statu componendo. Tum Rusticus, Age, inquit, o Gubaze, coniunge te nostrae in Persas expeditioni, et communem nobiscum laborum partem subi, in illos Onogurim insidentes. Turpe enim fuerit si diutius eos in media nostra regione secure residere patiamur, praecipue cum et paucissimi sint, neque pares qui nobiscum proelio decernant. Tum Gubazes, At vos, inquit, boni viri, solos necesse est in hoc elaborare, penes quos solos eorum quae acciderunt omnis culpa consistit. Nisi enim supina quadam ignavia vecordiaque in rebus gerendis praepediti fuissetis, neque propugnaculum illud muro cinctum esset, neque adeo ignobilem turpemque fugam arripuissetis, neque quicquam eorum, quae haud par erat, factum fuisset. Nunc vero, viri optimi, si vos gloriae cupidos esse dicitis et si animos in pectore praefectis militaribus dignos geritis, intermissio ista officii vobis est resarcienda. Neque enim unquam vos sequar, neque bellum adibo, donec omnia, quae a vobis peccata sunt, correcta fuerint. His dictis confestim, perinde ac si contradictio ipsius evidens satis esset argumentum defectionis ad Persas et tyrannidis affectatae ac praemeditatae, Ioannes ille, qui malorum nuncium attulerat, stricto clam pugione Gubazi pectus ferit, nondum tamen letaliter. Hic vero

οὐ τοσοῦτον, οἶμαι, τῇ πληγῇ τῆς χειρὸς, σὺν τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταβεβλημένος. A. C. 554 I. I. 28 ἰλυσπώμενον δὲ αὐτὸν ἔτι καὶ ἀναστησείοντα παραστὰς ὁ τοῦ Ῥουστίκου δορυφόρος, προστεταγμένον αὐτῷ, καὶ ξίφει πατάξας τὴν κεφαλὴν, τελεώτατα κατακτείνει. οὕτω μὲν οὖν τὸν Γουβάζην καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἀνῃρῆσθαί φασιν οἱ τὰ ἀκριβέστατα γιγνώσκειν πεπιστευμένοι. C Ἰουστῖνος δὲ καὶ Βούζης ἤσχαλλον μὲν καὶ ἐδυσφόρουν, καὶ ξυμφορὰν τὸ πραχθὲν ἐποιοῦντο, ἡσυχίαν δὲ ὅμως ἦγον, οἰόμενοι βασιλέα Ἰουστινιανὸν ταῦτα σαφῶς ἐπιστεῖλαι. ὁ δὲ τῶν Λαζῶν ὅμιλος διεταράχθη τε ἅπας, καὶ δυσθυμίᾳ κατείχοντο, ὡς μηδὲ ἀναμίγνυσθαι τολοιπὸν τοῖς Ῥωμαίοις, μήτε ξυνεπιστρατεύειν αἱρεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν νεκρὸν ᾗ νενόμισται καταχώσαντες, ἔμενον οὕτω ἀπόμαχοι, ὡς δὴ δεινὰ ὑβρισμένοι καὶ τὴν πάτριον δόξαν ἀποβεβληκότες.

ε'. Μέγιστον γὰρ ἔθνος καὶ ἀγέρωχον οἱ Λαζοὶ καὶ μεγίστων ἄλλων κρατοῦσι, τῷ τε παλαιῷ τῶν Κόλχων ὀνόματι βρενθυόμενοι πέρα τοῦ μετρίου μεγαλαυχοῦσι, καὶ τάχα οὐ D λίαν ἀλόγως. ἐν γὰρ τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὅσα ὑφ' ἑτέραν βασιλείαν τετάχαται, οὐκ οἶδα ἔγωγε ἄλλο οὕτω κλεινόν που φῦλον καὶ εὐδαῖμον, πλούτου τε ὑπερβολῇ καὶ πλήθει κατηκόων,

2. ἐς ἀναστ. R. 1. m. Lugd. et Ed. pr., ἐσαναστ. Par., ἐς del. in R. 2 m. 5. ἐπὶ τοῖσδε R., ἐπὶ τοιούτοις vulg. 12. τὸν νεκρὸν R. Lugd., τὸ νεκρὸν edd. 15. Pro μέγιστον et mox pro πέρα τοῦ lacunae in R. 17. μεγαλαυχ. τε κ. R. 18. ὑφ' ἑτέρων R. 19. φῦλον ante κλεινόν ponit R.

(habebat enim utrumque pedem complicatum super equi cervicem) confestim procidit in terram, non tam, ut arbitror, manus ictu quam inopinato deiectus. Volutantem vero ipsum humi, et adhuc assurgere nitentem, astans Rustici satelles, prout ei mandatum erat, ensemque capiti infligens, plane interficit. Hoc itaque modo Gubazem talibusque de causis interfectum dicunt, qui id optime nosse creduntur. Iustinus vero et Buzes dolebant quidem molesteque ferebant, et atrox facinus esse censebant; quieti tamen manebant, existimantes Iustinianum haec aperte per litteras mandasse. Lazorum vero exercitum universum ingens perturbatio et moeror invasit, adeo ut nec permisceri deinceps cum Romanis, neque cum ipsis militare vellent: sed posteaquam mortuum ex ipsorum more atque instituto tumulassent, secessione facta a bello deinceps abstinuerunt, utpote atroci iniuria affecti, et patria gloria amissa.

5. Maxima enim est et ferox natio Colchorum, maximisque aliis imperant: et veteri Colchorum appellatione gloriantes, supra modum sese ipsos extollunt et iactant, et fortasse non admodum temere. Inter nationes enim, quae sub alieno imperio sunt constitutae, nullam equidem aliam vidi ita celebrem atque felicem tam opum excellentia quam multitudine subditorum, locorum etiam opportunitate,

A. C. 554 τόπων τε εὐκαιρίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ τῇ τῶν
I. I. 28 ἠθῶν εὐκοσμίᾳ τε καὶ δεξιότητι. καὶ τοίνυν οἱ μὲν πάλαι οἰκήτορες τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀγαθῶν ἀγνῶτες παντάπασιν
P. 77 ἐτύγχανον ὄντες, οἷς γε οὐδὲ ὄνομα νεὼς ἠκούετο, πρίν γε δὴ αὐτοῖς τὴν Ἀργὼ ἐκείνην ἐπιφοιτῆσαι. οἱ δὲ νῦν καὶ ναυτίλλονταί γε, οὕτω παρασχὸν, καὶ τὰ τῆς ἐμπορίας κομίζονται κέρδη. εἰσί τε οὐ βάρβαροι τὸ λοιπὸν, οὐδὲ οὕτω βιοτεύουσιν, ἀλλ' ἐς τὸ πολιτικόν τε καὶ ἔννομον μεταβέβληνται τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιμιξίᾳ· ὥστε εἴ τις τοὺς χαλκόποδας ταύρους περιέλοι, καὶ τὰς τῶν γηγενῶν ἀναβλαστήσεις, καὶ ὁπόσαι ἄλλα τερατώδη καὶ ἄπιστα τῇ ποιήσει ἀμφὶ τῷ Αἰήτῃ κεκόμψευται, εὕροι γε ἂν τὰ παρόντα πολλῷ τῶν προτέρων ἀμείνονα. τοιοῦτοι δὴ οὖν ὄντες οἱ Λαζοὶ, εἰκότως οὐκ ἀνεκτὰ ἡγοῦντο πεπονθέναι, ὡς δὴ τὸν βασιλέα σφῶν παραλόγως ἀ-
B φῃρημένοι. αὐτίκα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι, Μαρτίνου ἐξοτρύνοντος, ἠπείγοντο πανσυδὶ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐς Ὀνόγουριν Πέρσαις. τήνδε δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ παλαιοῦ ἔλαχεν τὸ χωρίον, Οὔννων ἴσως ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις, τῶν δὴ Ὀνογούρων ἐπιλεγομένων, αὐτοῦ που ξυμβαλόντων τοῖς Κόλχοις, καὶ εἶτα νενικημένων, καὶ ὥσπερ μνημείου χάριν καὶ τροπαίου τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τῶν ἐπιχωρίων ἐπενεγκόντων. νῦν δὲ οὐχ οὕτω παρὰ τοῖς πολλοῖς ὀνομάζεται, ἀλλ' ἐπειδὴ Στεφάνου τοῦ θεσπεσίου ἱερὸν ἐνταῦθα ἵδρυται, ὃν δὴ πρῶτον πάλαι φασὶν ὑπὲρ τῶν Χρι-

2. πάλαι om. R. 7. οὕτως R. 12. προτέραν edd. 13. οὖν add. ex R. 19. ξυμβαλλόντων R. 21. περὶ τοῖς R.

abundantiaque rerum necessariarum, et morum elegantia ac dexteritate. Ac veteres quidem habitatores bonorum, quae adfert mare, prorsus erant ignari, quippe quibus ne nomen quidem navis erat auditum, donec eo Argo illa appulisset. Huius vero temporis Colchi et navigant, cum ita usu venit, et ex mercatura quaestum faciunt: suntque de reliquo nequaquam barbari, neque ita vivunt, sed ad civile ac legale vivendi genus ex consuetudine cum Romanis sunt traducti: adeo ut si quis acripedes tauros hominumque e terra pullulantium segetem aliaque portentosa et incredibilia, quae scite de Aeeta finguntur a poetis, demat, praesentia veteribus longe meliora comperiat. Tales itaque cum essent Lazi, merito se intolerabili iniuria affectos censebant, utpote rege suo atrociter privati. Statim vero Romani, incitante Martino, omnibus viribus adoriri parabant Persas Onogurim insidentes. Accepit vero iam inde ab antiquo hic locus eam appellationem, quod cum Hunni fortasse, Onoguri vocati, superioribus temporibus illo ipso in loco cum Colchis proelio decertassent victique fuissent, veluti monumenti et trophaei causa id nomen ei ab indigenis inditum fuerit; nunc vero temporis non ita a plerisque appellatur; sed cum ibi templum esset sacrum divino illi Stephano, quem qui-

στιανοῖς ἄριστα δοκούντων ἐθελοντὴν διακινδυνεύσαντα ὑπὸ A. C. 554
τῶν ἐναντίων καταλευσθῆναι, τῷ ἐκείνου ὀνόματι καλεῖσθαι I. I. 28
τὸν τόπον νενόμισται. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν, οἶμαι, τὸ κωλῦον, ἐς γνώ-
ρισμα τῇ ἀρχαιοτάτῃ χρῆσθαι προσηγορίᾳ, ἐπεὶ καὶ ξυγγρα- C
φῇ μᾶλλον προσήκει. ὁ δὴ οὖν τῶν Ῥωμαίων στρατὸς ἐς
Ὀνόγουριν ἰέναι παρεσκευάζοντο. οἱ γὰρ τοῦ μιάσματος βου-
ληφόροι ἐς τοῦτο ἐνέκειντο, ἐλπίζοντες ῥᾳδίως τοῦτο δὴ τὸ
φρούριον καταστρέψασθαι· ταύτῃ τε τὸν βασιλέα, εἰ καὶ τὰ
τοῦ δόλου γνοίη, μὴ λίαν αὐτοῖς χαλεπῆναι, ἀλλὰ τῇ τελευ-
ταίᾳ πράξει ἐν καιρῷ γιγνομένῃ, τὸ ἐπίκλημα διαλῦσαι. ἅπαν-
τες τοιγαροῦν οἵ τε στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις ἐν τῷ Ἀρχαιο-
πόλεως πεδίῳ στρατοπεδευσάμενοι, τούς τε καλουμένους σπα-
λίωνας ἐπεσκεύαζον, καὶ τὰ τῶν μεγάλων λίθων ἀκοντιστή- D
ρια, καὶ ἄλλα ἄττα τοιάδε ὄργανα, ὡς, εἰ δεήσοι, τειχομα- V. 56
χήσοντες. ἔστι δὲ ὁ σπαλίων πλέγμα ἐκ λύγων ἐς ὀροφῆς τύ-
πον ἐξειργασμένον, στεγανόν τε τῇ πυκνώσει καὶ ἀμφηρεφὲς,
τῷ ἑκατέρωθεν τὰ πλευρὰ ἐς τὰ κάτω παρατετάσθαι καὶ πε-
ριβάλλειν τὸ ὑπερχόμενον. δέῤῥεις δὲ ὕπερθεν καὶ διφθέρας
ἐπιβάλλοντες πάντοθεν, περικαλύπτουσι τὸ μηχάνημα, τοῦ
μᾶλλον ἔρυμα εἶναι καὶ ἀποκρούειν τὰ βέλη. ἄνδρες δὲ ἔνδον
ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὑποκρυπτόμενοι, αἴρουσί γε αὐτὸ ἀφανῶς, καὶ

4. τῇ ἀρχαιότητι R. 6. ξυνεσκευάζετο R. 12. σπαλίωνας R. et Suid. s. v., σπαλιῶνας vulg. 14. τειχομαχήσαντες R. 17. παραβάλλειν Suid. 21. αἴρουσί τε Suid. Pro ἀφανῶς Suid. φανερῶς.

dem primum olim aiunt pro Christianis optime sentientibus voluntarium certamen adeuntem, lapidibus ab adversariis obrutum fuisse, statutum est ut ex illius nomine locus appellationem acciperet. Nos vero nihil, arbitror, vetat, quo minus vetustissima appellatione notitiae causa utamur, cum etiam historiae magis conveniat. Romanorum itaque exercitus expeditionem Onogurim versus apparabat; caedis enim auctores hoc urgebant, sperantes facile se propugnaculum hoc in potestatem suam redacturos; eoque Imperatorem, etiam intellecta fraude, non magnopere ipsis infensum fore, sed postremi huius facti opportunitate facile omnem criminationem abs sese remoturos. Omnes itaque et praefecti et copiae, castris in Archaeopolis campo positis, testudines ita dictas apparabant et machinas iaciendis ingentibus saxis aliaque id genus instrumenta, tanquam, si opus, murum oppugnaturi. Est autem testudo textum quoddam e viminibus ad tecti instar confectum, impenetrabile quidem prae densitate et circumquaque obtectum, ut utrinque lateribus deorsum porrectis subeuntes circumdet: pellibus vero desuper et coriis omni ex parte iniectis machinam obtegunt, ut munitior sit telaque repellat. Viri autem intus in tuto delitescentes eam clanculum attollunt, et quo volunt transferunt; ubi vero turri vel muro admota fuerit, tum qui in ea

C. 554 ἢ βούλονται διακομίζουσιν. ἐπειδὰν δὲ προσενεχθείη πύργῳ
I. I. 28 τυχὸν ἢ περιβόλῳ, τότε δὴ νέρθεν ἐκεῖνοι τὴν προσκειμένην
P. 78 γῆν ἀνορύττοντες καὶ τὸν χοῦν ἀνιμώμενοι, ἀπογυμνοῦσι τὰ θεμέλια, καὶ εἶτα μοχλοῖς τε καὶ σφύραις ἐνδελεχέστατα πλήττοντες, κατασείουσιν τὴν οἰκοδομίαν. οὕτω μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς πολιορκίαν παρεσκευάζοντο.

ς'. Ἐν τούτῳ δὲ ἁλίσκεταί τις Πέρσης ἀνὴρ ὑπὸ τῶν Ἰουστίνου δορυφόρων ἀνὰ τὸ φρούριον πορευόμενος. ἐπεὶ δὲ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκεκόμιστο, ἠναγκάζετο μαστιγούμενος ξὺν ἀληθείᾳ ἐρεῖν τὰ τῶν οἰκείων βουλεύματα. καὶ δῆτα ἀπήγ-
B γελλεν, ὡς ὁ μὲν Ναχοραγὰν ἐς Ἰβηρίαν ἤδη ἀφῖκται· αὐτὸν δὲ ἀπεσταλκὼς εἴη τὰ ἐνταῦθα στρατεύματα ἐπιθαρσυνοῦντα, ὡς αὐτίκα μάλα τοῦ στρατηγοῦ παρεσομένου. „οἱ δὲ ἐς Μουχείρισίν τε καὶ Κοταΐσιν τεταγμένοι Πέρσαι οὐκ ἐς μακρὰν ἥξουσιν" ἔφη „προσβοηθήσοντες τοῖς ἐς Ὀνόγουριν ὁμοφύλοις, ἐγνωσμένον αὐτοῖς ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰέναι διανοεῖσθε." τούτων δὲ εἰρημένων, αὐτίκα οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο ἀμφὶ τῶν παρόντων. καὶ Βούζης μὲν ἔφασκεν χρῆναι πρότερον παντὶ τῷ στρατῷ ὑπαντιάζειν τοῖς ἐπερχομένοις. τούτων γάρ, ὡς τὸ εἰκός, διὰ τὴν ὀλιγότητα νικωμένων, ἑπόμενον εἶναι
C τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ τάχιστα προσχωρήσειν, ἐρήμους γεγενημένους· εἰ δέ γε καὶ ἀντισταῖεν, ἀλλ' οὐδενὶ πόνῳ διαφθαρῆναι. ἤρεσκε δὲ ταῦτα καὶ Οὐλίγαγγον, τὸν τοῦ Ἐρουλικοῦ

10. δῆτα R. Lugd. (Cl.), δὴ τὰ edd. 14. Κοταΐσιν R. Lugd., Κοταίσιον edd. 20. νικώμενον et ἑπομένων Sph. Par.

sunt, adiacentem terram suffodiunt, humoque egesta fundamenta nudant, eaque vectibus et malleis assidue ferientes, structuram succutiunt et labefactant. In hunc itaque modum Romani se ad obsidionem comparabant.

6. Dum haec aguntur, vir quidam Persa ad propugnaculum obambulans a Iustini satellitibus capitur; is in castra delatus, flagris caesus cogitur suorum consilia ex veritate prodere; atque haec quidem indicavit: Nachoragam videlicet iam in Iberiam pervenisse; se autem ab illo missum, ut copias, quae hic essent, animaret, tanquam praefecto propediem adfuturo: qui vero, inquiebat, Muchirisim et Cotaïsim insident Persae, brevi et ipsi sunt venturi, popularibus suis suppetias allaturi; quippe qui iam certiores facti sunt de vestra in eos expeditione. His ita dictis, confestim Romanorum praefecti deliberationem de rebus praesentibus instituerunt; ac Buzes quidem censuit eum universo exercitu adventanti hosti obviam eundum; hisce enim, uti verisimile, ob paucitatem victis, consentaneum esse eos, qui in propugnaculo essent, quamprimum sese dedituros, utpote subsidio destitutos; quod si vero restitissent, nullo negotio subverti posse. Placuit id consilii etiam Uligango Herulici exercitus duci: unde ille

στρατεύματος ἡγεμόνα. τοιγάρτοι ἐκεῖνος θαμὰ ἐπεφθέγγετο A. C. 554 παροιμιῶδές τι, βαρβαρικὸν μὲν καὶ ἀφελὲς, ἐνεργὸν δὲ ὅμως I. I. 28 καὶ χρήσιμον· ὡς δεῖ πρότερον ἀποσοβεῖν τὰς μελίττας, καὶ ἔπειτα τὸ μέλι σχολαίτερον ἀναιρεῖσθαι. ὁ δὲ Ῥούστικος, (θρασύτερος γὰρ ἤδη ἐγεγόνει καὶ τυραννικώτερος, ὥσπερ, οἶμαι, τῷ ἀδικήματι φρυαττόμενος καὶ τῇ πρὸς Μαρτῖνον ὁμοφροσύνῃ,) ἔσκωπτέ γε τὸν Βούζην ἀναφανδὸν καὶ ἐπεκερτόμει, ὡς οὔ πώποτε τὰ δέοντα λογιζόμενον. κράτιστον δὲ ἔλεγεν εἶναι D περιττῷ μὲν πόνῳ τὸ στράτευμα ἥκιστα ἐπιτρίβειν, ἅπαντας δὲ τῷ φρουρίῳ πελάσαντας, ῥᾳδίως γε αὐτὸ καταστρέψασθαι, καὶ προτερῆσαι τὴν ἔξωθεν ἐπικουρίαν· ὀλίγους δὲ, εἴ γε ἄρα, στέλλειν ἐπ' ἐκείνους, τὸ τάχος τῆς ἐφόδου διακωλύσοντας. καὶ ἦν μὲν πολλῷ ἀμείνονα τὰ τῷ Βούζῃ βεβουλευμένα, καὶ τῆς φύσεως ἐχόμενα τῶν πραγμάτων, στρατηγίᾳ τε ἀρίστῃ πρέποντα, καὶ τὸ δραστήριον ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ παρεχόμενα. ἐπεὶ δὲ, ὡς ἔοικεν, ἅπασα ἡ πληθὺς τοῦ ἄγους μετειλήφει τῷ ξυνεῖναί τε καὶ ἕπεσθαι τοῖς μιαιφόνοις, ἡ κακίων τε καὶ ἀξύμφορος νενίκηκεν γνώμη, ὡς ἂν παραχρῆμα ὑπόσχοιεν δίκας. στέλλονται μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνους τοὺς ἐκ Μουχειρίσιδος P. 79

2. ἀφελὲς Suid. s. h. v. et s. v. σχολαίτερον et Lugd. in mg., R. Lugd. et Ed. pr. ἀσφαλὲς, Intpr. *parvi momenti.* 4. αἱρεῖσθαι Suid. s. v. σχολαίτερον. 5. τυραννικώτερος R. et Intpr. *violentior*, τυραννικώτατος vulg. μοι R. pro οἶμαι. 7. ἐκερτόμει R. 11. εἴ γε om. R., Bon. Vulc. coni. εἴγε ἄρα δοκείη (sic), I. Scaliger: ὀλίγους ἔδει γε ἄρα. 12. τάχους R. διακωλύσοντας R. (Cl.), διακωλύσαντας vulg. 16. Pro ἐπεὶ δὲ R. ἐπειδὴ. 17. καὶ οὐκ ἀξύμφορος R. in mg.

frequenter proverbiale quoddam dictum, barbaricum quidem illud et leve, efficax, tamen atque utile, in ore habebat: arcendas primum esse apes, et deinde mel commodius legendum. Rusticus vero (confidentior enim iam violentiorque erat factus, scelere suo, ut opinor, et unanimi conspiratione cum Martino animos ipsi addente,) Buzen apertis scommatibus et contumeliis verborum petebat, veluti nunquam quae ex re essent perpendentem; consultissimum autem esse dicebat, exercitum quidem supervacaneo labore nequaquam affligere, sed copiis omnibus propugnaculo admotis id ipsum facile in potestatem redigere, et auxilium adventans praevertere; paucos vero, si ita videretur, in illos mittere, qui eos, quo minus celeriter in se impetum faciant, morentur. Et certe Buzae consilium longe erat melius et rerum naturae accommodatum, optimaeque belligerandi arti consentaneum, strenuitatem cum securitate coniunctam habens. Ceterum cum, uti verisimile est, universa multitudo sceleris perpetrati particeps esset facta, quod sanguinariis illis se adiunxisset eosque sequuta esset; deterius quodque minus ex re communi erat consilium vicit, ut scilicet quamprimum poenas luerent. Mittuntur enim in illos, qui ex Mu-

A. C. 554 ἐρχομένους ἄνδρες ἱππόται οὐ πλείους ἢ ἑξακόσιοι. ἡγοῦντο I. I. 28 δὲ αὐτῶν Δαβράγεζάς τε καὶ Οὐσίγαρδος, ἄμφω μὲν βαρβάρω τὸ γένος, Ῥωμαϊκῶν δὲ ταγμάτων προεστηκότε. οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἅμα τοῖς στρατηγοῖς τῷ φρουρίῳ προσβαλόντες, εὐθὺς ἔργου εἴχοντο. τάς τε γὰρ μηχανὰς ἐκίνουν καὶ τῶν πυλῶν ἀπεπειρῶντο, καὶ ἀμφικυκλώσαντες τῷ πλήθει τὸν περίβολον, πάντοθεν ἐσηκόντιζον. οἱ δὲ Πέρσαι, ἀλλὰ γὰρ καὶ οὗτοι ἀνὰ τὰς ἐπάλξεις διαθέοντες, ὡς οἷόν τε ἦν, ἐκ τῶν παρόντων ἠμύνοντο, βέλη τε ἀφιέντες συχνὰ καὶ τὰ ἔ-
V. 57 κτοθεν φυλαττόμενοι. ὀθόνας γάρ τινας καὶ ἁπλοΐδας ἐκ τοῦ μετεώρου κρεμάσαντες, ταύτῃ τὰς βολὰς ἀσθενεστέρας ἀπετέ-
B λουν, ἐν τοῖσδε πρότερον περιειργομένας· σπουδῇ τε πολλῇ καὶ προθυμίᾳ κατ᾽ ἀλλήλων διεμάχοντο. καὶ εἴκασεν ἄν τις παρατάξει μᾶλλον ἢ πολιορκίᾳ τὸ χρῆμα. τοσαύτη ἄρα ἦν ἑκατέρωθεν ἡ ταραχὴ καὶ ἡ τῶν ἔργων ἐπίδειξις· τῶν μὲν ὑπὲρ τῆς σφῶν σωτηρίας ἀγωνιζομένων, ὡς οὐ μετρίου περιστάντος κινδύνου, τοῖς δὲ καὶ μάλα αἰσχρὸν εἶναι δοκοῦν, ἅπαξ ἐπελθοῦσιν ἀπράκτοις ἐπανιέναι, καὶ μὴ οὐχὶ παραστήσασθαι τὸ ἐπιτείχισμα, καὶ ἀπαλλάξαι τὴν Ἀρχαιόπολιν γειτονήματος πολεμίου.

ζ. Οἱ δὲ ἄλλοι Πέρσαι ἐς τρισχιλίους ἱππότας μαχί-
C μους ξυντεταγμένοι, ἄραντες ἔκ τε Κοταϊσίου καὶ Μουχειρίσι-

7. οἱ δὲ Πέρσαι R., οἱ Πέρσαι δὲ vulg. γὰρ ins. ex R.
11. ἀσθενεστέρους R. 17. ἀπελθοῦσιν R.

chiriside adventabant, viri equites non plures sexcentis; horum ductores erant Dabragezas et Usigardus, ambo quidem natione barbari, Romanorum tamen cohortium duces. Reliqui vero omnes una cum praefectis propugnaculum adorti, statim opus aggressi sunt, machinisque admotis portas tentarunt, copiis muro circumfusis omni ex parte in hostem iaculabantur. Persae autem et ipsi per pinnas discurrentes, omnibus viribus eos, prout res postulabat, propulsabant, partim sagittis assidue Romanos petentes, partim exteriorem murum tuentes. Lintea enim quaedam stragulaque e sublimi suspendentes, ea ratione telorum ictus infringebant, quippe quae hisce prius inflicta intricabantur. Magno itaque studio summaque alacritate utrinque pugnabatur, adeo ut proelium potius res ea, quam obsidio videri posset; tantus erat utrinque animorum ardor et militarium facinorum ostentatio; hisce quidem pro salute sua decertantibus, utpote non mediocri discrimine eos circumstante; his vero etiam turpe admodum esse censentibus, si, cum semel eos adorti essent, infecta re recederent, neque propugnaculum illud caperent, et Archaeopolim hostili vicinia liberarent.

7. Alii vero Persae ad tria bellicosorum equitum millia ex Cotaesio et Muchisiride Onogurim versus moverunt; in quos negligen-

δος, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ὀνόγουριν. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς A. C. 554 ἐκμελέστερον, καὶ οὐδένοτι πολέμιον διανοουμένοις, ἐσπί- L. I. 28 πτουσιν ἀθρόον οἱ ἀμφὶ τὸν Δαβράγεζαν καὶ Οὐσίγαρδον, καὶ τῷ αἰφνιδίῳ γε αὐτοὺς καταπλήξαντες, εὐθὺς ἐς φυγὴν ἔτρεψαν. τούτου δὲ ἀπηγγελμένου τοῖς πολιορκοῦσι Ῥωμαίοις, αὐτίκα οἵ γε θαῤῥαλεώτερον ἐπιφερόμενοι, τά τε παραπετάσματα ἐκεῖνα καθεῖλκον, καὶ ξὺν ἀκοσμίᾳ πολλαχοῦ τοῦ τείχους διεσκεδάννυντο, ὡς ῥᾳδίως τολοιπὸν τὰ τῇδε ἅπαντα διαρπασόμενοι, ἅτε δὴ τῶν ἔξωθεν δυσμενῶν πεφευγότων, καὶ οὐδενὸς οὔτι ἐνοχλήσοντος. ἀλλ' ἐκεῖνοι τάχιστα καταμαθόντες, ὡς οὐχ ἅπας αὐτοῖς ὁ τῶν Ῥωμαίων ἐπῆλθεν στρατὸς, ἧπερ τὴν ἀρ- D χὴν ᾠήθησαν, ὀλίγοι δὲ σφόδρα καὶ ὅσοι κατάσκοποι μᾶλλον ἢ πολεμισταὶ ἀξιόχρεοι νομισθῆναι, ἐπιστρέφουσιν ἐξαπιναίως ἐπ' αὐτοὺς ἀλαλάζοντες. οἱ δὲ τὴν μεταβολὴν οὐκ ἐνεγκόντες, ἐς παλίωξιν μετεχώρουν, καὶ πολλῇ ἔφευγον ξὺν ταχυτῆτι. εἵποντο δὲ αὐτοῖς ὡς πλησιαίτατα καὶ οἱ Πέρσαι διώκοντες, ὥστε ἀμέλει ξυνενεχθῆναι, τῶν μὲν ἑλεῖν, τῶν δὲ ἀποδιδράσκειν ἐπειγομένων, ἄμφω, τούς τε φεύγοντας ἅμα καὶ τοὺς ἐς τὴν δίωξιν ἐγκειμένους, παρὰ τὰ ἄλλα τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα μιγάδην ἱκέσθαι. θορύβου δὲ πολλοῦ, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀναστάντος, ἅπαν δὴ τὸ πλῆθος, περιφρονήσαντες τὴν πολιορ- P. 80 κίαν καὶ τὴν ὅσον οὔπω ἐλπισθεῖσαν ἔσεσθαι πόρθησιν τοῦ φρουρίου, καὶ δὴ ξὺν τοῖς στρατηγοῖς ἀπιόντες ᾤχοντο, οὔτε

2. ἐπίπτουσιν et 8. διαπαρσόμενοι Sph. Par. 15. Pro παλίωξιν lacuna in R., quam 2. m. in mg. perperam explevit: ἐς Ὀνόγουριν. ἐπεχώρουν R. 18. τούς τε φεύγ. ἅμα R., ἅμα τοὺς τε φεύγ. vulg. 22. ὅσον R., ὅσῳ vulg.

tius incautiusque procedentes nihilque hostile verentes, repente Dabragezas et Usigardus cum suis copiis irruunt; et repentina illa impressione perculsos statim in fugam vertunt. Quod ubi Romanis obsidentibus est nuntiatum, confestim ferociore in propugnaculum impetu facto, vela illa, quibus murus obductus erat, detraxerunt, et citra ullum ordinem compluribus in locis per muros diffusi erant, tanquam facile deinceps omnia direpturi, utpote hostibus qui foris erant fugatis, et nemine ipsos ultra infestaturo. At illi cum citissime cognovissent, non universum Romanorum exercitum in ipsos impetum fecisse, sed paucos admodum, quique speculatores potius, quam iusti bellatores censeri possent, subito ingenti clamore edito in eos convertuntur; qui cum illam inversionem ferre non possent, fugatis terga vertentes, concitatissimam ipsimet fugam arripuerunt: urgebant vero eos Persae quam proxime insectantes, adeo ut fere acciderit, ut, dum hi capere, hi effugere nituntur, utrique simul tam ii qui fugiebant, quam qui fugabant tergisque imminebant, ad reliquas Romanorum copias mixtim pervenerint. Tumultu vero ingenti, uti par est, excitato,

A. C. 554 διαγνῶναι ἀναμείναντες ὅ, τι ποτέ ἐστι τὸ γεγενημένον, ἢ ὁπό-
L. I. 28 σοι ὄντες αὐτοί, εἶτα ὑφ' ὅσων ἐλαύνονται. ἀλλ' ᾔεσαν οὕτω
δρομαῖοι καὶ διεταράττοντο, καθάπερ πανικοῦ δείματος ἐμπε-
σόντος. οἱ δὲ Πέρσαι κατὰ τὸ μᾶλλον θαρσήσαντες, πλέον
ἐδίωκον. ἐπεὶ καὶ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ (ἐθεῶντο γὰρ τὰ ποιού-
μενα,) ἐκβάντες ἀθρόον ἀνεμίγνυντο τοῖς ἄλλοις, ὁμόσε τε το-
λοιπὸν ἐπισπόμενοι, λαμπροτέραν τὴν φυγὴν τῶν ἐναντίων
εἰργάσαντο. καὶ ὅσον μὲν ἱππικὸν τῶν Ῥωμαίων, ῥᾳδίως ἐκεῖ-
B νοι ἔξω βελῶν ἀπεκομίσθησαν, ὠκύτατα διαθέοντες· τοῦ δὲ
πεζοῦ ὁμίλου πολλοὶ ἀπεκτείνοντο πιεζόμενοι τῇ γεφύρᾳ τοῦ
Καθαροῦ λεγομένου ποταμοῦ, δι' ἧς ἔδει πάντως πορεύεσθαι.
ἐνταῦθα γὰρ διὰ τὴν στενότητα πολλοὶ ἅμα περαιοῦσθαι οὐχ
οἷοί τε ὄντες, ὠθίζοντο ἀλλήλους καὶ ἀντώθουν. καὶ οἱ μὲν
αὐτῶν ἐς τὰ τοῦ ποταμοῦ ἐξέπιπτον ῥεῖθρα, οἱ δὲ ἀνελιττό-
μενοι ἐς τὰ ὀπίσω καὶ ὑπονοστοῦντες, ὑπὸ τὰς τῶν πολεμίων
ἐγίγνοντο χεῖρας. καὶ ἦν ἁπανταχοῦ κάκιστα κακίστοις ἀνα-
κεκραμένα. ἴσως δὲ ἂν ἅπαντες ἐν τῷ τότε πανωλεθρίᾳ διε-
φθάρησαν, εἰ μὴ Βούζης ὁ στρατηγός, βοώντων γε αὐτῶν καὶ
ὀλοφυρομένων, ξυνεὶς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, ἐπιστρέψας
C ἅμα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, καὶ ἀντιταξάμενος τοῖς βαρβάροις,
ἀνέκοψεν ἠρέμα τὴν δίωξιν, ἕως ἐκεῖνοι τὴν γέφυραν διαβάν-

2. Pro οὕτω R. τοῦτο. 7. ἐπισπόμενοι R. et Lugd. corr., ἐπισπώμενοι edd. 11. *Cithari fluminis* Intpr. 17. ἐν τῇ τότε R. πανολεθρίᾳ R. 20. καὶ om. R.

neglecta obsidione quaeque iamiam futura sperabatur propugnaculi expugnatione, una cum ipsis praefectis aufugerunt; ne tantula quidem mora facta, dum resciscerent quid ageretur, aut quis fugientium, quis fugantium esset numerus; sed ita praecipiti turbulentoque cursu ferebantur, perinde ac si eos panicus pavor invasisset. Persae vero eo ipso multo audentiores facti, acrius insequebantur. Praesidiarii enim, qui in propugnaculo erant (spectabant enim quae agebantur) repente erumpentes reliquis Persis se coniunxerant, simulque deinceps Romanos insequentes, manifestiorem eorum fugam fecerunt; atque equitatus quidem Romanorum universus facile concitatissimo cursu extra telorum iactum est delatus; ex peditatu vero multi caesi sunt, ponte fluminis Cathari dicti eos retardante, per quem omnino eis transeundum erat. Illic enim cum ob angustiam multi simul eum transmittere nequirent, trudebant sese mutuo, contraque trudebantur: et nonnulli quidem eorum in amnem proruebant, nonnulli retrorsum pulsi et qua venerant redeuntes, in hostium manus incidebant; erantque omni ex parte pessima pessimis mixta; fortassis autem universi tum temporis ad internecionem periissent, nisi Buzes praefectus, clamoribus eiulationibusque ipsorum exauditis cognitaque periculi magnitudine, conversus cum suis copiis et barbaris se opponens,

τες, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μόλις ἐγένοντο, ᾗπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαν- A. C. 554
τες. ἐν μὲν γὰρ τῷ προτέρῳ στρατοπέδῳ, ὃ δὴ ἀγχοῦ Ἀρ- I. I. 28
χαιοπόλεως ἐπεποίηντο, οὐδεὶς ὅστις αὐτῶν ἐπανῆκε. παρα- V. 58
δραμόντες δὲ τοῦτο ὑπὸ τοῦ δέους, καὶ ἅπαντα ὁπόσα ἐπή-
γοντο ἐδώδιμά τε καὶ ἄλλως ἀναγκαῖα καὶ τίμια ἐνταῦθα κα-
ταλελοιπότες, καὶ ἐν τοῖς ἐνδοτέρω χωρίοις ἀποσεσωσμένοι,
οὐ μόνον εὐκλεᾶ καὶ ἀγέρωχον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κερδαλέαν
τὴν νίκην τοῖς πολεμίοις παρέσχοντο.

η'. Οὗτοι γὰρ ἀνδρῶν ἔρημα τὰ ἐκείνῃ πεδία εὑρόντες,
διέλυσάν τε τὸ χαράκωμα, καὶ ἅπαντα τὰ ἐντὸς ληϊσάμενοι, D
οὕτω δὴ γεγηθότες ἐπανῆλθον εἰς τὰ οἰκεῖα, καὶ τῆς προτέρας αὖθις χώρας ἐκράτουν. καίτοι πῶς οὐ λίαν ἀρίδηλον, ὡς θεῖόν τι μήνιμα τοῦ ἀνοσίου αἵματος ἕκατι τὰ Ῥωμαίων ἔσφηλε πλήθη, οἵ γε ἐβουλεύσαντό τε τὰ χείριστα, καὶ ὄντες οὐ μεῖον ἢ πέντε μαχίμων ἀνδρῶν μυριάδες, ὑπὸ τρισχιλίων Περσῶν ἀγεννῶς οὕτω πεφεύγασι, πλείστους ὅσους ἀποβεβληκότες; πλὴν ἀλλ' αὐτοί γε οἱ τῆς μιαιφονίας ἐργάται οὐκ ἐς μακρὰν τὴν τελεωτάτην ἀνέπλησαν δίκην, ὡς προϊόντες ἀφηγησόμεθα. τότε δὲ χειμῶνος ἐπιλαβομένου, ἀνὰ τὰ πολίσματά
τε καὶ φρούρια ἅπας ὁ στρατὸς ἐσκεδάννυτο, ᾗπερ ἑκάστῳ δια- P. 81
χειμάζειν ἐτέτακτο. ἐν τούτῳ δὲ τὰ τῶν Κόλχων πράγματα

3. ἐπεποίηντο R. et Intpr. *metati fuerant*, ἐπεποίητο vulg. αὐτῶν R. (Cl.), αὐτοῖς vulg. 6. καὶ ἐν τοῖς om. R. 11. δή τι γεγ. R. 12. χώρας αὖθις R. 13. τοῦ ἄνω ῥεύματος R. 15. ἀνδρείων R. pro ἀνδρῶν.

ensim insectationem intercidisset, donec illi pontem transgressi aegre andem in tuto, ubi et reliqui omnes, constitissent. Nam ex anteioribus castris, quae prope Archaeopolim posita erant, nemo plane psis rediit, sed praetercurrentes ea prae metu, omnique commeatu t aliis rebus necessariis maiorisque pretii ibi relictis, et ad interiora ›ca fuga evadentes, non solum illustrem ac gloriosam, verum etiam uaestuosam hostibus victoriam praebuerunt.

8. Hi enim cum illic campos hominibus vacuos invenissent, oluto dirutoque vallo, omnia quae in eo erant depraedati, laeti ad ua redierunt, prioraque iterum loca occuparunt. Atqui quo pacto non uivis valde perspicuum fuerit, divinam quandam iram iniustae caedis ausa Romanorum copias circumvenisse, cum pessima consilia seuutae fuerint, et quinquaginta non minus virorum bellatorum millia tribus Persarum millibus adeo turpiter fugata, quam plurimis desieratis? Porro ipsi etiam caedis auctores non multo post extremam oenam luerunt, ut in progressu narrabimus. Tum vero ingruente ieme per oppida et propugnacula universus exercitus est distributus, rout cuique ad hibernandum locus est designatus. Interea Colchoum res dubiae admodum turbataeque erant, cum et universi pri-

A. C. 554 I. I. 28 ἀμφίβολά γε ἦν ἐς τὰ μάλιστα καὶ τεταραγμένα. τοιγάρτοι καὶ ἅπαντες οἱ ἐν τέλει διηπόρουν, τίνες ἂν γένοιντο καὶ ὅποι τραπεῖεν. καὶ οὖν ὑπό τινα φάραγγα τοῦ Καυκάσου ἀγείραντες ἐν ἀποῤῥήτῳ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔθνους, ὡς ἂν μὴ ἔκπυστα εἴη τοῖς Ῥωμαίοις τὰ μελετώμενα, βουλὴν προὐτίθεντο, πότερον ἐπὶ Πέρσας μεταχωρητέον, ἢ μενετέα ἔτι παρὰ Ῥωμαίοις. αὐτίκα δὲ πολλοὶ ἀπεῤῥίπτοντο λόγοι, οἱ μὲν ἐπὶ τάδε, οἱ δὲ ἐπὶ θάτερα προκαλούμενοι. ἦν δὲ ἄκριτος ἡ βοὴ καὶ ταραχώδης, μήτε τοῦ λέγοντος ὅστις εἴη, μήτε ὅ, τι ποτὲ λέγοι, B διαγιγνωσκομένου σαφῶς. τότε δὴ οὖν οἱ δυνατώτατοι σιγὴν μὲν τοῖς πλήθεσιν ἔχειν παρεκελεύοντο, παριέναι δὲ τὸν βουλόμενον ἐν κόσμῳ καὶ τὸ πρακτέον διεξιέναι ὅστις ἂν οἷός τε ᾖ. ἀνὴρ δέ τις τῶν λογιμωτάτων, Αἰήτης ὄνομα, ἐδυσφόρει μᾶλλόν τι ἁπάντων καὶ ἐχαλέπαινεν ἐπὶ τῷ ξυνενεχθέντι, ὢν μὲν καὶ ἄλλως μισορώμαιος, καὶ τὰ Περσῶν ἀεὶ προσιέμενος. τότε δὲ καὶ πλέον τῷ εὐπροσώπῳ τῆς αἰτίας ἀποχρώμενος, ἐξαίρειν ἐπειρᾶτο πέρα τοῦ προσήκοντος τὸ γεγενημένον· καὶ οὐδὲ βουλῆς ἔφασκεν δεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐς τελεώτατον μηδισμὸν καταστῆναι. τῶν δὲ ἄλλων μὴ χρῆναι C λεγόντων οὕτω δή τι ἐξαπίνης τὸν βίον ὅλον μετασκευάσασθαι, πρὶν δὴ σχολαίτερον σφίσι βουλευομένοις τὸ λῷον ἀναφανείη,

4. εἴη R., ἔοι vulg. 9. λέγει R. διαγιγν. σαφῶς R., σαφ. διαγ. vulg. 13. ὄνομα R., τοὔνομα vulg. 15. μισοῤῥώμαιος vulg. 20. βίον ὅλον R., ὅλον βίον vulg. μετασκευάσασθαι R., μετασκευάσθαι Lugd. et ed. pr., μετεσκευάσθαι Par.

cipes inter eos viri haererent animi, quid agerent quove se verterent. Cum itaque ad quandam Caucasi montis convallem maximam gentis suae partem clam convocassent, ne inaudiri a Romanis quae tractabantur possent, proposuerunt ad deliberandum, utrum ad Persas transeundum esset, an vero apud Romanos adhuc manendum. Statim vero multi spargebantur sermones, aliis hoc, aliis illud urgentibus. Confusaneus vero et turbulentus clamor excitabatur, adeo ut neque quis diceret, neque quid diceret, aperte discerni posset. Tum principes indicto multitudini silentio, iubent ut qui quid facto opus videretur composite proponere vellet, accederet, quicunque tandem is vel qualiscunque esset. Vir autem quidam spectabilis, Aeetes nomine, qui prae aliis omnibus factum hoc moleste indigneque ferebat, et alioqui Romani nominis osor Persicisque rebus semper studens, tunc et quidem magis specioso causae praetextu abutens factum ipsum supra quam par erat exaggerare nitebatur; asserens res praesentes deliberatione non egere, sed confestim apertissime ad Persas transeundum esse. Aliis vero contra dicentibus, non oportere ita repente totam vitam immutare, priusquam lentiore deliberatione habita, quod maxime e re foret compertum exploratumque esset; tum ille ira concitatus cum

ὁ δὲ ἀναστὰς σὺν ὀργῇ, καὶ προπηδήσας ἐς μέσους, ἐδημηγόρει καθάπερ ἐν δημοκρατικῷ βουλευτηρίῳ. ἦν γὰρ καὶ λέγειν δεινὸς πλέον ἢ κατὰ βαρβάρους, καὶ οἷος τοῖς νοήμασι ῥητορεύειν φύσεως δεξιότητι. καὶ τοίνυν ἔλεξε τοιάδε· A. C. 554 I. I. 28

θ'. „Εἰ μὲν ἐν λόγοις ἡμᾶς καὶ βουλαῖς ἠδίκουν Ῥωμαῖοι, καλῶς ἂν καὶ ἡμεῖς τοῖς ὁμοίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενοι διετελοῦμεν· νῦν δὲ πῶς ἀνεκτὸν, τοὺς μὲν ἤδη τὰ πάντων δεινότατα δεδρακέναι, ἡμῖν δὲ τὸν τοῦ ἀντιδρᾶσαι καιρὸν εἰς τὸ μέλλειν D καὶ βουλεύεσθαι διαῤῥυῆναι; οὐ γὰρ δὴ πάρεστι λέγειν ὡς πολέμιοι μὲν οὔπω τοῖς ἔργοις ὄντες πεφώρανται, εἰκασθεῖεν δὲ ἂν μόνον μελετῶσι τοῦτο καὶ βουλομένοις, οὐδὲ τεκμηρίων τινῶν ἐπιμνησθῆναι δεήσει πρὸς ἔλεγχον δῆθεν ἐπιβουλῆς λανθανούσης. ἀλλὰ Γουβάζης μὲν, ὁ τηλικοῦτος, οὕτω πως ἀθλίως ἠφάνισται ὥσπερ τις τῶν πολλῶν καὶ ἠμελημένων. οἴχεται δὲ φροῦδον τὸ παλαιὸν τῶν Κόλχων ἀξίωμα, καὶ τολοιπὸν οὐ τοῦ ἄρχειν ἑτέρων ἀνθεκτέον ἡμῖν, ἀλλ' ἀγαπητέον εἴπερ ἐξῇ τῶν πρώην ὑπηκόων μὴ σφόδρα μειονεκτεῖσθαι. πῶς οὖν οὐ λίαν παράλογον, εἰ περὶ τῶν οἷς ταῦτα κατείργασται καθε- P. 82 δούμεθα διασκοποῦντες, πότερον αὐτοὺς ἐχθίστους ἢ φίλους εἶναι κρινοῦμεν; καίτοι γιγνώσκειν χρεὼν, ὡς οὐδὲ μέχρι V. 59

1. προσπηδήσας R. 5. ἡμᾶς R. et Intpr., ὑμᾶς vulg. 6. αὐτοὺς add. ex R. et Intpr. *in eos.* 13. ὁ τηλικοῦτος R., ὁ τηλίκος vulg. 16. ἀγαπητὸν R. 18. καθεδούμεθα R. (Cl.), καθεδουμένων vulg. et Lugd., in quo m. 2. correxit: καθεδούμενοι, Intpr. *si sedendo consultemus.*

assurrexisset et in medios prosiliisset, concionem habuit veluti in senatu populari. Erat enim eloquentior, quam solent esse barbari, quique sententiis ipsis oratorem agere poterat, naturae dexteritate adiutus. In hunc itaque modum verba fecit:

9. „Si verbis nos aut consiliis laesissent Romani, recte profecto etiam nos similibus rebus iniuriam vindicaremus. Nunc vero quonam pacto hoc sit tolerandum, illos quidem atrocissimis malis nos affecisse, nobis vero compensandae iniuriae occasionem cunctando et deliberando effluere? Neque enim dici potest, quod nondum quidem hostes rebus ipsis factisque sint deprehensi, sed tantum verisimile sit, eos hoc molitos esse atque in animo habuisse; neque necesse est, argumenta quaedam commemorare ad latentes scilicet et tectas ipsorum insidias probandas; sed Gubazes quidem vir tantus adeo misere e medio sublatus est veluti aliquis e multis et neglectioribus. Evanuit iam vetus illa Colchorum dignitas, neque deinceps nobis danda est opera, ut aliis imperemus, sed eo contenti simus, si liceat ab iis, qui olim nobis subditi fuerunt, non pessime tractari. Quo pacto vero non sit valde absurdum, si de iis, qui haec perpetrarunt, sedeamus deliberantes, utrum eos inimicissimos, an vero amicos declaremus? Atqui ita statuamus oportet, non intra hosce terminos eorum audaciam substituram, sed nobis crimen hoc negligen-

A. C. 554 I. L. 28 τούτων αὐτοῖς τὸ θράσος ἐστήξει· ἀλλὰ, καὶ μεθιέντων ἡμῶν τὸ ἐπίκλημα οἷδε οὐκ ἀφέξονται, καὶ ἠρεμοῦντας ἀδεέστερον λυμανοῦνται. εἰσὶ γὰρ ἀμέλει θαῤῥαλεώτεροι πρὸς τοὺς ὑπείκοντας, καὶ ὑπερφρονεῖν εἰθισμένοι τὸ θεραπεῦον. ἔχουσι δὲ καὶ βασιλέα πανουργότατον, καὶ ταῖς μεταβολαῖς τῶν ἀεὶ παρόντων ἡδόμενον· ὅθεν δὴ καὶ τὰ τῆς μιαιφονίας ἀθρόον διήνυσται, τοῦ μὲν ἐμβριθῶς ἐγκελευσαμένου, τῶν δὲ προθύμως ὑπηρετησάντων. καὶ πεπορθήμεθα μονονουχὶ πρὸς αὐτῶν, οὔτε B ἀδικήματος ἄρξαντες, οὔτε τινὸς ἔχθους συμβάντος, ἀλλ' ὁποίας πρότερον εἴχοντο συνηθείας, τῆς αὐτῆς ἔχεσθαι δοκοῦντες, πεπράγασιν ὅμως τὰ πάντων ἀνοσιώτατα, ὥσπερ αὔθωρον ἀναπλησθέντες ὠμότητος καὶ μανίας καὶ μίσους καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν τοιῶνδε. ἀλλ' οὐ τὰ Περσῶν ἤθη τοιάδε, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. φίλους τε γὰρ οὓς ἂν ἐξαρχῆς κτήσαιντο βεβαιότατα στέργειν πειρῶνται, καὶ τὴν ὀργὴν πρὸς τὸ ἀντίπαλον διατηροῦσιν ἔστ' ἂν ἀντίπαλον ᾖ. ἠβουλόμην μὲν οὖν τῇ Κολχικῇ πολιτείᾳ τὴν παλαιὰν δύναμιν προσγενέσθαι, ὡς μηδαμῶς αὐτὴν ξένης τινὸς καὶ ἐπήλυδος ἐπικουρίας προσ-C δεῖσθαι, ἀλλ' εἶναι τοῖς πᾶσιν ἔς τε πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ἐπεὶ δὲ, εἴτε χρόνου διαφορᾷ, εἴτε τύχης ἐναντιώμασιν, εἴτε καὶ ἀμφοτέροις, ἐκβιασθέντες, εἰς τοῦτο ἥκο-

2. ἠρεμοῦντες R. 3. θαῤῥαλεώτεροι R., θαῤῥαλεώτατοι vulg. 15. πρὸς τὸ ἀντίπαλον R., ἐς τὸ ἀντ. vulg. 16. ἂν R., om. vulg. ἦν pro ᾖ R. 19. καὶ om. R. 20. διαφορᾷ R., Intpr. *temporum varietate*, παραφορᾷ vulg.

tibus illos non destituros, sed quietos nos minore cum metu maioribus malis affecturos. Sunt enim ut plurimum ferocissimi in subditos, et clientes suos despectui habere consueverunt. Habent vero etiam regem versutissimum quique praesentium semper rerum mutatione delectatur; unde et factum est, ut haec caedes confestim fuerit perpetrata, ipso quidem acriter incitante, his vero prompte ministrantibus. Et devastati tantum non ab ipsis sumus, cum nulla eos iniuria provocaverimus, neque ulla simultas cum eis intercesserit; sed eadem qua antehac nobiscum consuetudine utentes, atrocissima iniquissimaque in nos commiserunt, tanquam repente unoque temporis momento crudelitate, insania, odio, omnibusque aliis id genus malis repleti. At Persarum non istiusmodi sunt mores; plurimum profecto interest. Quos enim semel amicos fuerint nacti, eos firmissima amicitia complecti pergunt; in hostem vero, quamdiu est hostis, infensos infestosque animos gerunt. Optarim equidem Colchorum rem publicam pristina vigere potentia, ita ut externis ac peregrinis auxiliis non indigeret, sed ipsa sibi rebus omnibus pace belloque sufficeret. Cum vero sive temporis varietate, sive fortunae adversitatibus, sive etiam utroque compulsi, eo impotentiae venerimus, ut aliis subditi simus, consultissimum duxerim illis subesse,

μεν ἀσθενείας, ὡς ὑφ' ἑτέροις τετάχθαι, κράτιστον οἶμαι προσχωρεῖν A. C. 554 τοῖς ἐμφρονεστέροις, καὶ τὴν εὔνοιαν πρὸς τὸ οἰκεῖον I. I. 28 καὶ ἔνσπονδον ἐν τῷ ἀτρέπτῳ παρεχομένοις. οὕτω δὲ καὶ περιεσόμεθα τῶν ὡς ἀληθῶς πολεμίων, τῷ μήτε παντάπασι τὸ φθάσαν ἀτιμώρητον καταλειφθῆναι, καὶ τοῦ μέλλοντος πέρι, ὅπως ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κείσεται, τὰ δέοντα παρεσκευάσθαι. τὸ μὲν γὰρ ὕπουλον ἐκεῖνο τοῦ τρόπου καὶ βωμολόχον, ὃ προβαλλόμενοι μετὰ πραότητος δολερᾶς καὶ ὁμιλίας μεμηχανημένης τοὺς D πιστεύοντας ἀδικοῦσι, περιττὸν ἔσται καὶ ἀνόνητον, καὶ οὐχ ἕξουσιν ὅπως αὐτῷ χρήσονται καθ' ἡμῶν διὰ τὸ ἄμικτον τῆς δυσμενείας καὶ περιφανῶς ἀποκεκριμένον. εἰ δὲ καὶ πολεμεῖν πειραθεῖεν, ἀλλὰ πρὸς Λαζοὺς ἅμα καὶ Πέρσας παρατεττόμενοι, καὶ ταῦτα ἐν πολεμίᾳ γῇ, τὸ γοῦν ἐντεῦθεν, οὐκ ἂν οὐδὲ τὴν ὁρμὴν ὑποσταῖεν. οἵ γε καὶ ἀρτίως παντὶ τῷ στρατῷ μοίρᾳ τινὶ τῶν Μήδων ἐλαχίστῃ προσμίξαντες καὶ πρὸς φυγὴν εὐθὺς αἰσχίστην τραπέντες, μέχρι καὶ νῦν μονονουχὶ πνευστιῶσιν ὑπὸ τοῦ δρόμου, ἅπασι μὲν ὡς εἰπεῖν τοῖς ἄλλοις ἐλαττωθέντες, P. 83 μόνῳ δὲ τῷ τάχει τοὺς διώκοντας νενικηκότες.

ι'. „Τούτου δὲ τὸ μὲν ἐμφανὲς καὶ προχειρότατον αἴτιον ἀνανδρίαν εἴποι τις ἄν, καὶ τὸ μὴ τὰ προσήκοντα βεβουλεῦσθαι. πρόσεστι γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀληθῶς καθάπερ οἰκεῖα καὶ συγ-

10. *χρήσονται* R., *χρήσωνται* vulg. 14. *κἂν ἀρτίως* R. 15. *προσμίξαντες καὶ* add. ex R. et Intpr. *ubi — manus conseruissent.* 18. *νενικηκότες* R., *νενικηκέναι* vulg. 20. *ἀνανδρείαν* R. *προσήσοντα* Sph. Par.

qui moderatiores aequabilioresque sunt, quique benevolentiam in suos et in foederatos sartam tectam conservant. Ita vero superiores evademus iis, qui vere nobis sunt hostes, si neque omnino commissum facinus impune abeat, simulque in posterum securitati rerum nostrarum consuluerimus. Nam subdoli eorum et blandi mores, quos prae se ferentes dolosa quadam lenitate fictitiaque familiaritate credulos fallunt iniuriisque afficiunt irriti plane et inutiles erunt; neque ipsis facultas suppetet adversus nos iis utendi, cum nulla nobis ob hostilitatem consuetudo cum eis sit intercessura, sed aperte disiuncti simus futuri. Quod si vero etiam bello nos aggredi tentarint; si adversus Lazos simul et Persas congrediendum fuerit et quidem in hostili regione, ne primum quidem eorum impetum sustinere possint; qui modo cum universo exercitu ab exigua quadam Medorum manu confestim in turpissimam fugam versi, et adhuc tantum non prae cursu anhelantes spiritum trahunt; et omnibus quidem, ut ita dicam, aliis victi, sola vero celeritate insequentes Persas vicerunt.

10. Huius vero rei apertissima expeditissimaque causa ignavia merito dicatur et consiliorum pravitas. Adhaerescunt enim ipsis revera tanquam propria atque innata haec probra; ad quae a natura insita

A. C. 554 γενῆ καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνείδη· πλὴν ἀλλὰ τοῖς ἐκ φύσεως μο-
I. I. 28 χθηροῖς τὸ αὐθαίρετον ἀδίκημα προστεθὲν, ἐδιπλασίασεν αὐτοῖς τὸ ἀτύχημα, τῆς τοῦ κρείττονος προμηθείας διὰ τὸ ἄγος ἐκπεπτωκόσι. τὸ γὰρ νικᾶν οὐχ οὕτω τοῖς ὅπλοις, ὅσον τῷ εὐσεβεῖ βεβαιοῦται· καὶ οὐκ ἄν ποτε μετεῖναι φήσαιμι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ συμμαχίας πονηροῖς ἀνδράσι καὶ μιαρωτάτοις. τούτοις
B οὖν, εἴπερ εὖ φρονοῦμεν, οὐ προσεκτέον, οἷς οὔτε τὰ τῆς γνώμης ἄριστα σύγκειται, καὶ τὸ σώζειν ἅπαντα πεφυκὸς νεμεσᾷ. ὡς μὲν οὖν ἡ προσχώρησις ἡμῖν εὔκολος ἔσται καὶ προσφορωτάτη καὶ τῷ κρείττονι κεχαρισμένη, διὰ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἢ τῶν λόγων δεδήλωται. οὐ μὴν οὐδὲ ἀδικεῖν δόξοιμεν ἂν, οὐδὲ ἄπιστοι καθεστάναι. πολλάκις γὰρ ἤδη καὶ πρότερον ὑπὸ Ῥωμαίων προπηλακιζόμενοι, ἐμμένειν καὶ ὡς τοῖς
V. 60 καθεστηκόσιν ἡγούμεθα χρῆναι, φαυλότατον εἶναι κρίνοντες τὸ μεταβάλλεσθαι ῥᾳδίως ἐπί τισιν αἰτίαις, εἰ καὶ δεινόταται εἶεν, φορηταῖς δὲ ὅμως καὶ οὐ παντάπασιν ἀνυποίστοις. τὸ δὲ καὶ μεγίστας βλάβας καὶ ἀνήκεστα πάσχοντας φέρειν διαπαντὸς ἀταλαιπώρως, καὶ πρὸς μηδὲν ὁτιοῦν ἄχθεσθαι τῶν ἀνοσίων
C ἔργων καὶ ἀτοπωτάτων, οὐ σωφρονούντων ἀνδρῶν εἶναί φημι, ἀλλὰ δειλῶν καὶ ἀθλίων, καὶ τὴν περὶ τὰ κοινὰ ῥᾳθυμίαν τῷ τῆς ἀπραγμοσύνης ὀνόματι σοφιζομένων. τούτου δὲ τοῦ τῆς

4. τῷ εὐσεβεῖ R., τῷ εὐσεβεῖν vulg. 9. Exciditne πρὸς τοὺς Πέρσας ante προσχώρησις? 11. τῶν ante λόγων om. R. δόξοιμεν R. (Cl.), δόξειεν vulg. 16. δὲ ante ὅμως ins. ex R. et Intpr. 17. ἀνήκεστα R. et Intpr. ut videtur, ἀνηκέστους vulg.

vitia cum accesserit voluntarium scelus, duplicavit eis malum, quippe qui a divina numinis cura ob piaculare facinus admissum exciderunt. Victoria enim non tam armis quam pietate stabilitur; neque unquam summae illius bonitatis auxilium sceleratos et piaculares homines consecuturos existimaverim. His itaque, si sapimus, nequaquam est adhaerendum, quibus neque mens est optime constituta, et is a cuius manu omnium salus dependet, est infensus. Ostensum ergo est aperte rebus ipsis potius quam verbis, nostrum ad Persas transitum facilem maximeque conducibilem nobis, et Deo imprimis gratum fore. Sed neque inique fecisse aut infidi fuisse videbimur. Nam et antea saepenumero a Romanis contumeliis lacessiti, tamen vel ita in eodem statu permanendum duximus; vanissimum esse iudicantes facile immutari causis aliquot oblatis, quae ut sint gravissimae, ferri tamen possint, neque sunt prorsus intolerabiles. At vero cum extremis atque irremediabilibus malis afficiamur, facile id semper minimeque moleste ferre, neque ullis iniquis atrocissimisque factis offendi, dixerim non esse hominum moderatorum, sed timidorum et miserorum, suamque circa publicum vaecordiam curiositatis fugam falsa appellatione vocantium. Hoc autem caedis scelere neque atrocius ullum apud alios per-

μιαιφονίας πάθους οὐκ ἂν οἶμαι παρ' ἑτέροις μεῖζόν τι γένοιτο, A. C. 554 οὔτ' ἂν γενόμενον περιοφθείη. οὔκουν οὐδὲ ἡμῖν περιοπτέον, I. I. 28 αἰσχυνομένοις εἴ γε φανείημεν τοῦ βασιλέως ἐπιλελησμένοι, καὶ τοὺς ἀπεκτονότας ὑποθωπεύοντες. εἰ γὰρ οἷόν τε ἦν αὐτὸν ἐνθάδε παρεῖναι, πάντως ἂν ἐπεκάλει καὶ κατεμέμφετο τῆς ἡμετέρας ὀλιγωρίας, ἀνθ' ὧν οἱ ἀλιτήριοι οὗτοι κατὰ τὴν ἐκείνου γῆν ἔτι ἐνδιαιτῶνται, καὶ οὐ πολλῷ πρότερον ἐξελήλανται. D ἐπεὶ δὲ οὔτε παρέσται τολοιπὸν, οὔτε φθέγξεται, ὑμεῖς ἀναλογίσασθε τὸν ἄνδρα, καὶ ὡς ἐν μέσῳ τοῦ συλλόγου παρεστὼς οὕτω ταῖς ἐννοίαις ὑμῶν ἀνατυπούσθω, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν σφαγὴν καὶ τὸ στῆθος καὶ τὸν αὐχένα, ἱκετεύων δὲ τὸ ὁμόφυλον νῦν γοῦν τίσασθαι τοὺς πολεμίους. εἶτα τίς ἂν ὑμῶν ἀποδέξοιτο διαπορούντων καὶ σκοπουμένων, εἰ δίκαιον πρὸς τῶν Κόλχων οἴκτου τυχεῖν τὸν Γουβάζην; εὐλαβητέον γὰρ ἡμῖν, ὅπως μὴ τὸ οὐκ εὐπρεπὲς δῆθεν τῆς μεταστάσεως δε- P. 84 διότες, μεθέξομεν τοῦ μιάσματος, καταπροέμενοι καὶ παρέντες τὸ τιμωρεῖν τῷ τεθνηκότι, καὶ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἄπιστοι δόξομεν, εἴ γε τῷ βίῳ μόνον ἐκείνου τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκείωσιν ἀναμετρήσαντες, συναποβάλωμεν αὐτῷ καὶ τὴν μνήμην. καλῶς μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων χωρούντων, πολλὴ ἄνοια τὰ προεγνωσμένα μεταμανθάνειν· ἐναντίως δέ που φερομένων, ἀσύμφορον οἶμαι τὸ μὴ οὐχὶ θᾶττον ἁρμόζεσθαι τῷ προσπί-

3. εἴ γε R., εἴ που vulg. 8. ἀναλογίσασθαι R. 11. καὶ τὸ στῆθος R., ὑπὸ τὸ στ. vulg. et Intpr. 12. ὑμῶν R. et Intpr., ἡμῶν vulg. 13. σιωπουμένων R. 18. δόξωμεν R. et Lugd.

petrari queat, neque perpetratum negligatur. Quocirca neque nobis negligendum est, ad quorum ignominiam pertinebit, si quando visi fuerimus obliti regis, interfectoribus adblandientes. Si enim fieri posset, ut ipse nunc coram sisteretur, acriter profecto vos increparet, et negligentiae contemptusque sui insimularet, quod scelerati isti suis adhuc in terris degant, neque multo ante sint eiecti. Quoniam vero neque adfuturus est ipse deinceps, neque vos compellaturus, vos virum illum cum animis vestris reputate, et tanquam in medio huius concionis stans mentibus vestris repraesentetur, ostendens quidem vulnus et pectus et cervicem, gentique suae supplicans, ut vel nunc vindictam de hostibus sumant. Proinde quis vestrum eos admiserit, qui in dubium vocant et consultant, an aequum sit Colchos Gubazae commiscratione tangi? Verendum enim nobis est, ne cum metuimus, ut parum honestus noster ad Persas transitus videri possit, piaculi participes simus, deserentes eum mortuique vindictam negligentes; magisque ex eo perfidi censeamur, si vita tantum illius studium amoremque nostrum erga ipsum metientes, una cum ipso etiam memoriam abiiciamus. Rebus enim prospere succedentibus, magna dementia fuerit priora instituta immutare: cum vero contrario modo res ferun-

A. C. 554 πτοντι. τὸ γὰρ βέβαιον ἐν τῷ εὐλόγῳ κρίνεσθαι χρὴ, καὶ τὸ
L. I. 28 ἐγκαρτερεῖν τοῖς παροῦσιν οὐκ ἐπαινετέον ἀεὶ, ἀλλ' ὅτε φρο-
νήσει συμπαραγίγνεται. ἔνθα δὲ συμβαίνει ὧν μὲν δεῖ με-
B μνῆσθαι περιορᾶν, ἔχεσθαι δὲ τῶν οὐ προσηκόντων, ἐνταῦθα
τοῦ μεταβάντος ἐφ' ἕτερα ὁ βεβηκὼς ἐπὶ τοῖς προτέροις μεμ-
πτότερος. ταῦτα δὴ οὖν οἱ Πέρσαι πυνθανόμενοι πρὸς ἡμῶν
καὶ συνιέντες, στέρξουσιν ἡμᾶς εἰκότως, καὶ ὑπερμαχοῦνται,
χρηστοί τε ὄντες καὶ μεγαλόφρονες, καὶ δεινοὶ τεκμαίρεσθαι
τὰς γνώμας τῶν πέλας, καὶ πρός γε χώραν οὕτως ἐπικαιρο-
τάτην καὶ δύναμιν ἀξιόχρεων, ἣν αὐτοὶ πρὸ πολλῶν χρημά-
των καὶ πόνων ἔχειν τιμῶνται, εἰς συμμαχίαν αὐτεπάγγελτον
προσλαμβάνοντες. μὴ τοίνυν ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα διανοεῖσθε,
ἀλλ' εὐθὺς ἐπιχειρεῖν τοῖς πράγμασι, καὶ τὸ μελετηθὲν ἀνα-
C καλύπτειν· οὕτω γὰρ ἂν εὔκλειαν μεγίστην ἀροίμεθα, ὅσιά τε
δρῶντες καὶ δίκαια, καὶ πρὸς τὸ συνοῖσον ἐξευρημένα."

ια'. Τοιαῦτα τοῦ Αἰήτου εἰπόντος, αὐτίκα ἅπας ὁ ὅμιλος ἐπῆρτο καὶ ἀνεβόα, καὶ αὐθημερὸν ἵεντο μετανίστασθαι, οὔτε τοῖς Πέρσαις προεγνωσμένον, οὔτε οὕτω παρεσκευασμένοι ὡς διαλαθεῖν τυχὸν ἢ καὶ ἀμύνασθαι τοὺς Ῥωμαίους διακωλύοντας, ἀλλὰ μηδὲν ὁτιοῦν τῶν ἐσομένων διανοούμενοι, μήτε

7. ἱμᾶς R. 8. τε om. R. καὶ ante δεινοὶ add. ex R. et Intpr. 11. πόνων Lugd. et Ed. pr., πόντων R., πόρων Par. ex coni. Bon. Vulc., Intpr. omisit. 14. μεγίστην R., ἀρίστην vulg. ἀροίμεθα R., ἑλοίμεθα vulg. 18. οὔτε οὕτω Lugd. et Ed. pr., οὔτε ὅτῳ R., οὔτε αὐτοὶ οὕτω Par.

tur, inconsultum putarim non statim eventibus accommodari. De constantia enim ex rebus rationi consentaneis fit iudicium. Praesentium vero rerum statum constanter tolerare, non semper est laudabile, sed quando una adest prudentia. Ubi autem contingit quae curae esse oportebat negligere, et quae non decet amplecti; ibi magis culpandus venit, qui prioribus adhaerescit atque insistit, quam qui ad alia se transfert. Haec itaque cum e nobis audierint intellexerintque Persae, amore suo merito nos complectentur et propugnabunt, cum sint humani pariter et magnanimi, quique finitimorum animos optime explorare norunt; et quod amplius est, regio adeo opportuna, adeoque insignis exercitus, quem illi multis pecuniis opibusque potiorem duxerint, spontanea denuntiatione in belli societatem ab ipsis fuerit admissa. Ne quid igitur aliud praeter haec cogitetis, sed statim rem ipsam aggredimini, et quod animo agitastis detegite. Ita enim et summam laudem consequemini aequa iustaque facientes, et ad vestram rem utilitatemque pertinentia.

11. Haec cum dixisset Aeetes, universa statim multitudo concitata est, et acclamavit, eoque ipso die ad Persas transire desiderabat, cum nec illi certiores essent facti, neque ipsi ita comparati, ut vel latere Romanos vel eos propulsare, si prohiberent, pos-

ὅποι αὐτοῖς ἐκβήσεται ἡ ἐπιχείρησις, ἀτάκτως ἠπείγοντο. προσ- A. C. 554
ὸν μὲν τοῦτο καὶ ἄλλως τοῖς πλήθεσιν, ἥδεσθαι τῷ νεωτε- L. I. 28
ρισμῷ καὶ ταῖς μεταβολαῖς τῶν πραγμάτων, οὗτοι δὲ καὶ μᾶλ-
λον ἠρεθισμένοι, οὐ μόνον οἷα δὴ βάρβαροι, ἀλλ' ὅτι τήν τε D
αἰτίαν εὔλογον εἶναι ἡγοῦντο, καὶ τοὺς λόγους ἐν μεγίστῳ
θαύματι ἐποιοῦντο, ὃ δὴ καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἀνεκίνει καὶ διε-
σόβει. οὕτω δὲ αὐτῶν ταραττομένων, ἀνήρ τις Φαρτάζης ὄνο-
μα, ὢν μὲν ἐν τοῖς μάλιστα παρὰ Κόλχοις, ἔμφρων δὲ καὶ
δημοτικὸς μάλα τοὺς τρόπους, ἐπέσχεν αὐτοὺς τῆς ὁρμῆς καὶ
ἀνέκοψεν, ἱκετεύσας μὴ πρότερον ἐπὶ τὴν πρᾶξιν χωρῆσαι, V. 61
πρίν τι καὶ αὐτοῦ λέγοντος διακούσαιεν. μόλις δὲ αὐτῶν πε-
πεισμένων τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα αἰδοῖ, καὶ κατὰ χώραν μεμενη-
κότων, παρελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς μέσον, ἔλεξεν τοιάδε· „Εἰκότα P. 85
μὲν, ὦ ἄνδρες Κόλχοι, πεπόνθατε, λόγων δεινότητι σφόδρα
κεκομψευμένων τὰς γνώμας ἐκταραχθέντες. δυσμαχώτατον γάρ
τι τὸ χρῆμα καὶ οἷον ἅπαντας ἀνθρώπους ἐκπλήττειν, οὐχ
ἥκιστα δὲ τοὺς οὔπω πρότερον ἐς πεῖραν αὐτῶν καταστάντας·
οὐ μὴν παντάπασιν ἀνανταγώνιστον σώφρονι λογισμῷ, καὶ τῆς
ἐκ τῶν πραγμάτων κρίσεως ἐχομένῳ. μὴ τοίνυν ἀρεσκόντων
ὑμᾶς τὰ εἰρημένα, λογιζομένους ὡς τῷ ἀθρόῳ μόνῳ καὶ ἀσυν-
ήθει πεπίστευται, ἀλλ' οὐ τῷ πρέποντι καὶ ὠφελίμῳ. γινώ-
σκετε δὲ μᾶλλον, ὡς εἰ καὶ λίαν ὑμῖν κεχαρισμένα δοκεῖ, ἀλλ' B

1. ὅπη R. 6. διεσόβει R., ἀνεσόβει vulg. 7. Φαρτάξης R. in mg., Intpr. *Pharazes.* 12. κατὰ χώρας ἀμενηκότων R. 20. συνήθει R., Intpr. *consuetudine.* 21. ἀλλ' οὐ τῷ πρέποντι καὶ ὠφελίμῳ om. R. et Intpr.

sent; sed nihil plane eorum, quae eventura essent, cum animis suis perpendentes, neque quem exitum ipsorum conatus esset habiturus; familiare alioquin hoc est insitumque multitudini vitium, ut novitati studeat et mutationibus rerum delectetur. Hi vero etiam acrius irritati concitatique erant, non solum, ut barbari, sed etiam quod aequam causam esse censebant, et Aeetae orationem summopere essent admirati; quod quidem etiam vehementius ipsos commovit atque turbavit. Ita vero ipsis tumultuantibus, vir quidem Phartazes nomine, praecipuae cuiusdam inter Colchos auctoritatis, prudens etiam ac moderatus et valde popularis, compescuit eorum impetum, ardoremque restrinxit, precatus ne hoc negotium aggrederentur, antequam etiam se aliquid dicentem audissent. Aegre autem ipsis reverentia illius viri persuasis, suoque loco manentibus, progressus etiam ipse in medium, in hunc modum verba fecit. „Nihil novi vobis accidit, o Colchi, quod vi verborum valde speciosorum animis sitis perturbatis. Invicta enim res est eloquentia, quaeque omnes homines percellit, praecipue vero eos, qui nunquam antea eius periculum fecerunt; non ita tamen, quin ei resisti possit prudenti consideratione quaeque ex rerum delectu pendeat. Ne igitur quae di-

A. C. 554 ἔνεστι κρείττονα τούτων ἑλέσθαι· καὶ τὸ ῥαδίως ἀναπεισθῆναι
I. I. 28 τεκμήριον ὑμῖν ἐναργὲς τῆς ἀπάτης γινέσθω. τῷ γὰρ τὰ ψευδῆ συμβουλεύοντι μείζονός τε κόσμου καὶ ποικιλίας ῥημάτων προσδεῖ· κἀντεῦθεν πολλῷ τῷ θέλγοντι χρώμενος, θᾶττον ἐφέλκεται τοὺς εὐηθεστέρους. οὕτω δὲ καὶ ὑμεῖς, τοῦ Αἰήτου σοφίσματα προθέντος ἐπαγωγὰ καὶ παράλογα, οὐκ ἴστε ὅπως ἐφενακίσθητε· καίτοι εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἐκεῖνό γε καὶ λίαν ἐν προδήλῳ κείμενον εὕροι τις ἄν, ὡς ἄλλης τινὸς ζητή- C σεως ἀρχὴν ἐμβάλλειν προήχθη τῶν ἐφ' ἃ πάρεσμεν ἀλλοτριωτάτην. καθάπερ γὰρ ὑμῶν ἁπάντων οὐ δεινὰ καθεστάναι τὰ συμβεβηκότα φασκόντων, καὶ τῆς ἀτόπου μιαιφονίας ἥκιστα καταμεμφομένων, καὶ τοῦτο μόνον διασκοπούντων εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἡμαρτήκασιν οἱ τὸν Γουβάζην ἀπεκτονότες, παρῆλθεν κατηγορῶν ἐκείνων, καὶ πλείστους ὅσους προφερόμενος λόγους ἐπὶ τοῖς ἤδη διεγνωσμένοις. ἐγὼ δὲ καταράτους μὲν εἶναί φημι καὶ κακοδαίμονας, καὶ οἵους ἥδιστα θεασαίμην ἂν ὀλέθρῳ τῷ πάντων χαλεπωτάτῳ διωλλυμένους, οὐ μόνον τοὺς πλήξαντας, D καὶ τὴν σφαγὴν ταῖς χερσὶν ἐπενεγκόντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι, παρὸν κωλύειν, ἐφῆκαν, πρός δέ γε καὶ τοὺς ἡσθέντας, καὶ τοὺς μὴ λίαν ὑπεραλγήσαντας. πλὴν ἀλλ' οὐχ, ἐπειδὴ ταῦτα γιγνώσκω, ἤδη που καὶ προσχωρεῖν τοῖς Πέρσαις συνοίσει·

2. *γινέσθω* R., *γενέσθω* vulg. 4. *ἐφέλκεσθαι* R. 6. *προθέντος* R. et Intpr. *proponente*, *προσθέντος* vulg. 14. *προσφερόμενος* R. 15. *μὲν* post *καταράτους* ins. R., om. vulg.

cta sunt, a vobis approbentur, considerantibus, quod repentino tantum et insueto, non autem honesto et utili probabilia sint visa. Intelligite vero potius, quod tametsi haec valde vobis grata videantur, meliora tamen his amplecti licet: evidensque vobis fraudis argumentum sit facile persuaderi. Nam ei qui falsa velit suadere, maiore ornatu varietateque verborum est opus; quocirca multo orationis lenocinio utens, simpliciores citius attrahit. Ita vero etiam vos, cum Aeetes illecebrosas quasdam fallacesque argutias adhibuerit, nescitis ipsi, quomodo decepti sitis. Et quidem ut nihil aliud, illud certe apertissime cuivis constare potest, quod aliam quandam statim initio quaestionem iniecerit, ab iis, quorum causa convenimus, alienissimam. Perinde enim atque vobis omnibus, non esse atrocia quae acciderunt, dicentibus, et turpem hanc caedem nequaquam accusantibus, atque hoc solum considerantibus, an revera deliquerint, qui Gubazem interfecerunt, illorum accusationem praeteriit, multaque verba de iis quae iam cognita sunt, consumsit. Ego vero execrabiles esse dico Deoque invisos, quosque libentissime viderim nece omnium atrocissima periisse, non tantum percussores, quique suis ipsorum manibus caedem perpetrarunt, verum etiam omnes eos, qui cum prohibere possent, permiserunt, et eos insuper qui gavisi sunt, et qui non magnopere indoluerunt. Neque

οὐδὲ τοῦτο λάβοι τις ἂν ὥσπερ ἑπόμενον τῷ λόγῳ καὶ συνημ- A. C. 554
μένον, ὡς, ἐκείνων παρανομησάντων, δεήσει καὶ ἡμᾶς τὰ οἰ- I. I. 28
κεῖα νόμιμα καταπροέσθαι· οὐδὲ ὡς ἀπίστοις μὲν αὐτοῖς ἄχθε-
σθαι, παραπλησίαν δὲ κτήσασθαι δόξαν. νῦν γὰρ οὐ τὸ φθά-
σαν καὶ διηνυσμένον, καὶ οὐκέτι τὴν τοῦ μὴ γεγονέναι φύσιν
ἐπιδεχόμενον, ἀναλογίζεσθαι χρὴ, ὡς ἂν μὴ, σὺν τῷ θυμου-
μένῳ τῆς ψυχῆς καὶ χαλεπαίνοντι βουλευόμενοι, λάθοιμεν
ἑαυτοὺς τὸ κρῖνον ἐπιθολοῦντες, καὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος εὕρε-
σιν προαφῃρημένοι· ἀλλὰ τοῦ μὲν πάθους ὑφελεῖν, εἰσόσον
μὴ δοκεῖν ἠμεληκέναι, πρόνοιαν δὲ τῶν γοῦν λοιπῶν θέσθαι
πραγμάτων, ὅπως ἄριστα καθεστήξῃ. ἀνοήτων μὲν γὰρ ἀνδρῶν P. 86
ἐπὶ τοῖς παρῳχημένοις κακοῖς ἀγανακτεῖν μέχρι παντὸς καὶ
ἀνιᾶσθαι, σωφρόνων δὲ τὰς ἀτάκτους ῥοπὰς γιγνώσκειν τῆς
τύχης, καὶ ταῖς μεταβολαῖς μὴ ταράττεσθαι, μηδὲ, τῶν προ-
τέρων ἐστερημένους, συνδιαφθεῖραι καὶ τὰς τῶν μελλόντων
ἐλπίδας.

ιβ΄. „Ἀλλ' ὁ μὲν σύμβουλος πάλαι τὰ Μήδων φρονῶν
καὶ μεθιστᾶν ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνους γλιχόμενος, μορμολύττειν κα-
θάπερ τοὺς παῖδας πειρᾶται, ὡς δὴ τοῖς Ῥωμαίοις οὐ τῶν
τετολμημένων ἀποχρησόντων, ἀλλὰ μειζόνων προσεσομένων·
καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς καινουργότατος, καὶ τὰ τῆς μιαι-
φονίας αὐτὸς ἐγκελευσάμενος εἴη, σπουδασθὲν ἐκ πλείστου καὶ B

6. σὺν om. R. 19. ὡς δὴ R. Lugd. (Cl.), ὡς δὲ edd. 20. παρεσομένων R. 21. Mallem πανουργότατος: cf. p. 156. ed. Bonn. v. 5.

tamen, quamquam ita sum affectus, ad Persas transire expedit; neque quisquam hoc ita accipiat tanquam consectaneum rationi et annexum, quod, quia illi leges proculcarunt, oporteat etiam nos patriis institutis valedicere, neque ipsis quidem ut perfidis infensos esse, eandem vero quam ipsi opinionem tenere. Neque enim nunc id, quod praeteritum peractumque est infectumque reddi non potest, reputare oportet, ne videlicet animo ira indignationeque succenso deliberantes, imprudentes iudicium nostrum obfuscemus, sanioris potiorisque consilii inventionem nobis praeripientes; sed ita hoc malo affici, ut non neglexisse id videamur, prospicere vero, ut reliquae res quam optime constituantur. Dementium enim est, ob praeterita mala perpetuo angi atque discruciari; sapientium vero, inordinata fortunae momenta cognoscere, et mutatione vicissitudineque rerum non commoveri, neque, prioribus privatos, futurorum etiam spem omnem abiicere.

12. Sed hic quidem consultor cum iamdudum Persarum sit studiosus, nosque ad illos transire peroptet, perterrefacere nos ut pueros conatur; quod Romani iis, quae iam in nos ausi sunt, contenti non sint futuri, sed atrocioribus malis affecturi; quodque rex ipsis sit novarum rerum studiosissimus, ipseque auctor impulsorque fuerit caedis multo antea tempore deliberatae et procuratae; atque

A. C. 554 βεβουλευμένον καὶ ταῦτα φάσκων, ἀνυμνεῖ τοὺς Πέρσας καὶ
I. I. 28 ὑπεράγαται, πείθειν ἡμᾶς ἐντεῦθεν οἰόμενος ἱκέτας εὐθὺς καὶ αὐτομόλους γενέσθαι τῶν φύσει πολεμιωτάτων. πρὸς τοῦτο γὰρ ἅπασαν ἔχει τὴν ἀναφορὰν, ὠδίνων ἐξαρχῆς καὶ μηχανώμενος ὡς ἂν αὐτῷ τὰ μεμελετημένα πρὸς ἔργον ἐκβαίη, καὶ
V. 62 σὺν τῷ ἀνεξετάστῳ προτρέπων, τὴν τῆς βουλῆς τάξιν συγχεῖ καὶ ταράττει, καὶ πρὸς τὸ ἀνόνητον μεταβάλλει. ἡ μὲν γὰρ προτερεύειν ἔλαχεν ἀεὶ καὶ ἡγεῖσθαι, βάσανον ἐμποιοῦσα τοῖς οὔπω προδήλοις· μόλις δὲ τοῦ πρακτέου διαγνωσθέντος, τότε
C δὴ παρεῖναι χρεὼν τὸ ἐθέλειν τυχεῖν καὶ ἐφίεσθαι τῶν αἱρεθέντων. ὁ δὲ τὸ πέρας ἀρχὴν πεποίηται, ἑλόμενος ἤδη πρίν τι σαφῶς διασκοπῆσαι. ποῖον τοίνυν τὸ ἐκ τῆς βουλῆς ὠφέλιμον, εἴπερ τῆς κρίσεως ἐν ὑστέρῳ παρῇ; ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Κόλχοι, μηδαμῶς τὰς γνώμας ἑτέρῳ τῳ κατειλημμένοι, καὶ πρὸς ἕν τι τέλος προδιωρισμένον ὁρῶντες, οὕτως ἐπὶ τὰς ζητήσεις χωρεῖτε. πῶς γὰρ καὶ ἔνεστι [τὰς] τῶν πραγμάτων μεταβάσεις βιάζεσθαι καὶ πρὸς τὸ ἀρέσκον μετασκευάζειν; τοὐναντίον γὰρ τούτοις ἕπεσθαι κοσμίως προσήκει, καὶ τὸν λογισμὸν ἐπ' αὐτὰ μεθιέναι καθαρὸν καὶ αὐτόνομον, ὥστε κατὰ
D σχολὴν τὰ προστυχόντα διευκρινήσαντα, τοῦ συνοίσοντος ἐφι-

7. ἀνόνητον R. idque coni. B. Vulcanius, Intpr. *ad id, quod inutile est*, ἀνόητον vulg. 13. ὑμεῖς R. et Intpr., ἡμεῖς vulg. 16. γὰρ καὶ ἔνεστι [τὰς] τῶν πραγμάτων μεταβάσεις βιάζεσθαι καὶ addidi ex R. (ubi τὰς desideratur) et Intpr. *possunt namque nescio quo pacto violari rerum eventus et ad animi voluptatem traduci*, nisi tamen hic pro μεταβάσεις, ἀποβάσεις legebat. 20. τὰ προστυχόντα R. Lugd. et Intpr. *casus*, τὰ προσχόντα vulg.

haec dicens, Persas miris laudibus extollit, persuasurum se nobis hac ratione credens, ut supplices spontaneique transfugae fiamus iis, qui nobis natura sunt infestissimi hostes. Nam ad hunc unicum scopum collimat, hoc iam ab initio parturit et enititur, ut quae studiose procuravit, perficiantur; et inconsulte suadens consultationis ordinem confundit ac turbat, inutilisque ut sit efficit. Consultatio enim semper praecedere consuevit, res non plane manifestas examinationi subiiciens. Ubi vero tandem quid facto sit opus, est percognitum, tum sane necesse est ut adsit voluntas et desiderium consequendi ea, quae sunt placita atque decreta. Hic autem ex fine principium facit, decernens iam, priusquam aliquid perpenderit. Quisnam igitur fuerit consultationis fructus, si iudicio est posterior? Vos autem, o Colchi, animis nullo praeiudicio occupatis, et ad unum aliquem praestitutum finem vos dirigentes, ita ad consultationes accedite. Qui enim possunt rerum vicissitudines vi arcessi et ad animi voluntatem traduci? Contrarium enim his ordinem sequi oportet, intellectumque purum ac liberum suique iuris adferre, ut rebus accurate perpensis, quod consultissimum maximeque ex re est, exsequamur. Sic itaque consultantibus nobis statim apparebit

κέσθαι. οὕτω γὰρ ἡμῖν βουλευομένοις αὐτίκα φανεῖται, ὡς A. C. 554
οὔτε ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων, οὔτε μὴν τῶν στρατηγῶν I. l. 28
ἁπάντων, πολλῷ δέ γε μᾶλλον οὐδὲ τοῦ σφῶν βασιλέως τὰ
τῆς ἐπιβουλῆς ἐπὶ Γουβάζην συνέστη. διατεθρύλληται γὰρ ἤδη
παρ' αὐτοῖς καὶ ἀνωμολόγηται, ὡς Ῥούστικος καὶ Μαρτῖνος,
βασκήναντες αὐτῷ τῆς εὐτυχίας, εἰς αὐτεπάγγελτον ἤλασαν
κακοδαιμονίαν, τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οὐχ ὅπως συλλαβομένων,
ἀλλὰ καὶ περιφανῶς ἀνιαθέντων. ἄδικον οὖν οἶμαι καὶ πρός γε
ἀσύμφορον, ἑνὸς ἐξ ἁπάντων ἀνδρὸς ἢ καὶ δυοῖν τυχὸν ἡμαρτηκότοιν, ἐξυβρίσαι μὲν εἰς τοὺς κοινοὺς νόμους, οὓς στέργειν
προὐθέμεθα, πολιτείαν δὲ σύμπασαν καὶ δίαιταν συνήθη καὶ P. 87
φίλην οὕτω πως ῥᾳδίως ἀποσκευάσασθαι, τῶν δὲ τὴν χώραν φρουρούντων, καὶ πολλοὺς ὅσους κινδύνων ἀναδεχομένων, ὡς ἂν ἡμῖν ἐν εὐπαθείᾳ βιοτεύειν ἐξῇ, προδότας δειχθῆναι, καὶ τὸ δὴ πάντων ἀνοσιώτερον, δόξαν ὀρθὴν πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν τῶν ἱερῶν ἀποῤῥήτων σεμνότητα περιφρονῆσαι. πῶς γὰρ οὐ τοῦτο φανούμεθα δρῶντες, εἰ προσχωρήσαιμεν τοῖς τοῦ κρείττονος ἐναντιωτάτοις; εἰ μὲν γὰρ διακωλύσαιεν ἡμᾶς ταῖς αὐταῖς ἁγιστείαις ἐμμένειν, καὶ μεταστήσαιεν πρὸς τὴν σφετέραν, τί τούτου πεισόμεθα χαλεπώτερον, περιόντες τε καὶ τεθνηκότες; τί δὲ κερδανοῦμεν ἅπασαν τὴν Περσίδα (θῶμεν
γὰρ οὕτω) προσλαμβάνοντες, τὰς δὲ ψυχὰς ἐζημιωμένοι; εἰ B

1. ἡμῖν R. et Intpr, ὑμῖν vulg. 6. ἤλασαν R. (Cl.), ἤλασε vulg. 7. συλλαβομένων R., συλλαμβανομένων vulg. 9. ἀσύμφορα R. 13. φρουρούντων — δειχθῆναι om. R. Igitur κινδύνων solus Lugd. pro quo Cl. corr. κινδύνους. 14. ἐξῆν Sph. Par. 17. φανοῦμεν R.

quod neque a Romanis legionibus, neque a praefectis universis, multo vero minus ab ipso eorum Imperatore insidiae Gubazi fuerint structae. Pervulgatum enim iam apud ipsos et in confesso est, quod Rusticus et Martinus prosperae illius fortunae invidentes in ultroneam animi feritatem sint abrepti, reliquis ducibus non solum non adiuvantibus, verum etiam acerbe ferentibus. Iniquum itaque et praeterea inutile fuerit, ob unius fortassis atque alterius culpam publicas leges, quas observare constituimus, proterve violare, universumque vitae nostrae institutum, cui amice assuevimus, adeo leviter immutare, eorum vero, qui in praesidiis provinciae pro nobis, ut tranquille iucundeque vivamus, excubant, proditores ac desertores declarari; et quod omnium est maxime impium, rectam de religione et sacrorum mysteriorum dignitate opinionem atque doctrinam aspernari. Quo pacto enim non id facere videbimur, si ad infensissimos divini numinis hostes concesserimus? Si enim illi prohibuerint, ne nostram deinceps religionem colamus, sed ad suam nos adegerint, quid gravius nobis accidere possit, superstitibus pariter et mortuis? Quid enim lucri fecerimus, si universam (faciamus ita

A. C. 554 I. I. 28 δέ γε καὶ μεθεῖεν καὶ συγχωρήσαιεν, ἀλλ' οὐ βεβαίαν ἡμῖν τὴν εὔνοιαν ἕξουσιν, ὕπουλον δὲ μᾶλλον καὶ σφαλερὰν, καὶ μόνῃ τῇ χρείᾳ συμμετρουμένην. ἄμικτον γὰρ ἀεὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ἑτερόγνωμον, καὶ οὔτε δέους προσπεσόντος, οὔτε τινὸς εὐεργεσίας ἡγησαμένης, μόνιμος αὐτοῖς ἐγγίγνεται πίστις, πλὴν εἰ μὴ καὶ ταῖς δόξαις ὁμοφρονοῖεν· τό τε συγγενὲς καὶ ἴδιον καὶ ὁμόφυλον, εἰ τοῦδε λειπόμενα τύχοιεν, ὀνόματι μόνῳ τὴν οἰκείωσιν ὑποφαίνει, τοῖς δὲ ἔργοις ἀλλοτριοῦται. ἀντὶ ποίων τοίνυν ἀγαθῶν, ὦ ἄνδρες Κόλχοι, πρὸς Πέρσας μεταβησόμεθα, εἴ γε καὶ ὣς ἔσονται δυσμενεῖς, καὶ μηδὲν ἡμῖν πλέον C ἔσται τοῦ παρόντος, ἢ μόνον τὸ ῥᾷον βλάπτεσθαι πρὸς αὐτῶν, ὅσῳ τοῦ ἐμφανοῦς τὸ διαλανθάνον ἀφυλακτότερον; ἀλλὰ γὰρ, εἰ δοκεῖ, συγκεχωρήσθω, μήτε ἄδικον εἶναι τοὐγχείρημα, μήτε τοῦ πρέποντος ἐστερημένον, καὶ ὁμολογείσθω τὰ Περσῶν ἤθη βέβαια καὶ πιστὰ καὶ οἷα διαπαντὸς ἐμμένειν ταῖς ἐσομέναις συνθήκαις. εἰ γὰρ καὶ ταῦτα δοθεῖεν, καὶ μηδὲν ἡμῖν τῶν ἄλλων ἐμποδὼν ἔσται, ἀλλὰ τὰ τῆς δυνάμεως οὐκ ἀρκέσει. πῶς γὰρ ἂν μεταχωρήσαιμεν ἐφ' ἑτέρους, ἐφεστηκότων ἡμῖν τῶν Ῥωμαίων, καὶ οὕτω πολλῶν καὶ ἀνδρειοτάτων καὶ ὑπὸ κρα- D τίστοις στρατηγοῖς ταττομένων; πῶς δὲ καὶ οἷόν τε μὴ οὐχὶ ποι-

1. καὶ ante μεθεῖεν add. ex R. et Intpr. vel. 3. Pro γὰρ Par. καί. 10. πλέον ἔσται R., ἔσται πλέον vulg. 13. συγκεχωρήσθω R. (Cl.), συγκεχωρείσθω vulg. 20. τεταγμένων R.

esse) Persiam nobis adiunxerimus, animarum vero iacturam fecerimus? Quod si vero permiserint et concesserint, firma tamen benevolentia nos nequaquam prosequentur, infida vero et dubia, quamque sola utilitate metiantur. Neque enim inter eos, qui diversis opinionibus sunt imbuti, societas constare potest; et neque incidente metu, aut beneficio nullo interveniente, fides ipsis constans et firma permanet, nisi etiam opinionum consensus accedat. Quin et cognati, affines et contribules, si hac animorum opinionumque convenientia destituantur, nomine solo amicitiam prae se ferunt, re vero ipsa sunt alienissimi. Cuius itaque boni spe, o Colchi, ad Persas desciscemus, si etiam ita nobis futuri sunt hostes, neque aliquid amplius in praesentiarum inde nobis accedet, quam quod tanto facilius ab illis laedi poterimus, quanto difficilius ab occulto quam aperto hoste nobis cavere possumus? Atqui, si videtur, demus ita esse, factum ipsum neque cum aequitate neque cum honesto pugnare, et statuamus Persarum mores constantes esse ac fidos, quodque perpetuo pacta conventaque sint observaturi. Ut enim etiam haec dentur nihilque aliud nobis impedimenti sit reliquum, at vires nostrae non sufficient. Quo pacto enim ad alios transeamus, cum nobis Romani immineant, et quidem adeo multi ac fortissimi, quique praestantissimos nacti sunt duces? Quo pacto vero etiam fieri possit, ut non atrocissimam

νὰς ὑποσχεῖν ἀνηκέστους, τῶν μὲν οὓς ἐπαμύνειν χρεὼν πόῤῥω A. C. 554
που κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἔτι μελλόντων, καὶ ἀνειμένως πορευο- I. I. 28
μένων, τῶν δὲ τιμωρησομένων τήν τε χώραν ἅπασαν κατε- V. 63
χόντων, καὶ ταῖς ἡμετέραις πόλεσιν ἐνοικούντων;

ιγ'. „Καίτοι φησὶν αὐτοὺς ὁ γενναῖος οὑτοσὶ μηδὲ τὴν ὁρμὴν ὑποστήσεσθαι ἡμῶν, παραδείγματι χρώμενος τοῖς ἔναγχος συμβεβηκόσι. καὶ τίς ἀγνοήσειεν ἂν ὡς τὰς τῶν πολέμων τροπὰς οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς ἀνάγκη συμβαίνειν, οὐδὲ τοὺς νῦν σφαλέντας τυχὸν τῶν ὁμοίων ἀεὶ μεταλαγχάνειν ἀποτευγμάτων; τοὐναντίον γὰρ ὡς τὰ πολλὰ πρὸς τοὺς ἡττηθέντας ἡ νίκη P. 88 μέτεισι, καὶ τὸ δυσφοροῦν ἐκθεραπεύει. οὐ χρὴ τοίνυν ἡμᾶς, καθάπερ εἰθισμένον αὐτοῖς τολοιπὸν ἐν ἁπάσαις ταῖς συμπλοκαῖς ἐλασσοῦσθαι, πέρα τοῦ μετρίου θαῤῥεῖν. εἰ μὲν γὰρ τούτῳ μόνῳ νενίκηνται, τῷ μὴ τὰ δέοντα βεβουλεῦσθαι, προσεκτέον μὲν ἡμῖν τῷδε μᾶλλον τῷ παραδείγματι, καὶ προφυλακτέον τοὺς ἐκ τῆς ἀβουλίας κινδύνους. οὐ μὴν πρόδηλον ἐντεῦθεν οἴεσθαι δεῖ τὸ ῥᾳδίως αὐτῶν περιέσεσθαι. εἰκὸς γὰρ τοὺς πρότερον ἁμαρτήσαντας, καὶ διὰ τῆς πείρας ὁποῖα φευκτέον πεπαιδευμένους, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ παροφθὲν ἀνακαλέσασθαι τῇ περὶ τῶν ἐφεξῆς ἐσομένων ἐπιμελείᾳ. εἰ δὲ τὸ θεῖον αὐτοῖς B

3. τήν τε χώραν ἅπασαν R., ἅπασαν τὴν χώραν τε vulg. 5. αὐτὸς R. 6. ὑποστήσεσθαι ἡμῶν R., ἡμῶν ὑπ. vulg. ἔναγχος R. Lugd. et Intpr. *paulo ante*, Ed. pr. ἔναχος, Par. ἐναχῶς. 9. μεταλαγχάνειν R., λαγχάνειν vulg. 10. νικηθέντας R. 15. προσφυλακτέον R.

vindictam incurramus, iis quidem, quos auxilio nobis venire oportet, procul hinc in Iberia cunctantibus lenteque procedentibus; iis vero qui ultionem exigent, universam regionem occupantibus et in nostris urbibus habitantibus?

13. „Atqui, ut insignis iste vir ait, ne primum quidem nostrum impetum sustinebunt, argumento ex iis, quae paulo ante acciderunt, sumpto. At quis ignoraverit bellorum vicissitudines nequaquam certa necessitate accidere; nec eos qui nunc forte male rem gesserunt, perinde adversam semper fortunam habituros. Nam e contrario victoria frequenter ad victos transit, et fortunae adversitatem emendat. Non oportet igitur nos, perinde ac si pro suo more et consuetudine in omnibus deinceps proeliis essent succubituri, supra modum esse confidentes. Si enim eo solo fuerunt victi, quod non satis, quid facto opus esset, perpendissent, nobis quidem hoc exemplum in nostrum usum est convertendum, et praecavenda, quae temeritatem consiliique praecipitantiam consequuntur, pericula. Neque enim ex praeterito casu certam nobis de ipsis victoriam possumus polliceri. Verisimile enim est, eos qui antea errarunt, experientia ipsa quid fugiendum sit, edoctos, id quod omissum neglectumque fuit, maiore deinceps in rebus gerendis cura compensaturos. Si vero Deus ipsis

A. C. 554 χαλεπαίνει τῆς ἐπὶ τῷ κειμένῳ παρανομίας, καὶ ταύτῃ κεκά-
L. I. 28 κωνται, τί δεῖ καὶ ἡμᾶς παρεῖναι καὶ συνεπιλαμβάνειν, ὥσπερ οὐκ ἐπαρκοῦντος ἐκείνου τὰ δίκαια δρᾶσαι, ἀλλὰ τῆς ἐξ ἡμῶν ἐπικουρίας προσδεομένου; ποία δέ τις ἂν ἀσεβείας ὑπερβολὴ ἑτέροις λελείψεται, εἴ γε τόδε τὸ ἀγαθὸν ἀτιμάσαιμεν τῇ μεταστάσει, ὅπερ καὶ ἠρεμούντων ἡμῶν ὑπερμαχεῖ προσηκόντως; μηδεὶς τοίνυν ἡμῖν τὸν τεθνεῶτα παραγέτω δῆθεν τῷ λόγῳ μάλίαν ἀγεννῶς ὀλοφυρόμενον, καὶ ἱκετεύοντα τοὺς ὁμοφύλους οἶκτον τυχεῖν τῷ τὴν σφαγὴν ἐπιδεικνύναι. ταῦτα γὰρ μοχθηραῖς μὲν ψυχαῖς καὶ ἀνάνδροις ἴσως ἁρμόσει, οὐ μὴν προσα-
C πτέον αὐτὰ βασιλεῖ καὶ Λαζῶν καὶ Γουβάζῃ. εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἐνταῦθα παρῆν, πάντως ἄν, ἅτε δὴ θεοφιλὴς ἀνὴρ γεγονὼς καὶ φρενήρης, κατεμέμφετο μὲν ἡμᾶς τοιαῦτα βουλευομένους· ἐκέλευεν δὲ μὴ οὕτω καταπεπτωκέναι καὶ μαλθακίζεσθαι, καὶ δραπετεύειν, καθάπερ οἰκέτας, αἱρεῖσθαι· φρόνημα δὲ μᾶλλον Κολχικὸν καὶ ἐλεύθερον ἀναλαβόντας, ἀντέχειν τῆς συμφορᾶς θαῤῥαλέως, καὶ πρὸς μηδὲν μὲν αἰσχρὸν καὶ ἀνάξιον τῶν πατρίων ἐξάγεσθαι τρόπων, ἐμμένειν δὲ τοῖς παροῦσι καὶ πεποιθέναι, ὡς τοῦ κρείττονος ἥκιστα τὸ ἔθνος περιοψομένου. εἶτα πῶς οὐ σφόδρα παράλογον, αὐτῷ μὲν τῷ βιαίως ἀνῃρημένῳ
D ταῦτα κατὰ τὸ εἰκὸς ἔχειν δεδόχθαι· ἡμᾶς δέ, τοὺς τὴν πρὸς

1. ἐπὶ τῶν κειμένων R. 6. ὥσπερ R. 7. ἡμῶν R. 10. ἁρμόσει R. et Intpr. *congruit*, ἀρκέσει vulg. 13. ὑμᾶς vulg. et Intpr. 15. αἱρεσθαι R. 21. κατὰ τὸ εἰκ. ἔχ. R., κ. τ. εἰκ. εὖ ἔχ. vulg., Intpr. *ut is — tam decenter haec censeat.*

est infensus ob nefariam caedem commissam, ideoque hisce malis afficiuntur; quid opus est etiam nos ei adesse, nostramque operam conferre, perinde atque si ille per se iustitiae exercendae non sufficeret, sed nostro auxilio indigeret? Qualis vero impietatis excessus aliis relinquetur, si summam hanc bonitatem nostra defectione contemnamus, quae etiam nobis quiescentibus nos uti par est propugnat? Nemo itaque nobis mortuum Gubazem verbis in medium adducat parum viriliter eiulantem, et populares suos suppliciter orantem, ut sui misereantur, plagas corpori suo inflictas ostentando. Haec enim vitiosis effoeminatisque animis fortassis conveniant, nequaquam vero adscribenda sunt regi et quidem Lazorum, atque adeo Gubazae. Si enim ille coram adesset, graviter certe, utpote pius et cordatus vir, nos eiuscemodi consilia agitantes insimularet, iuberetque non ita animis cadere atque elanguescere, et servilem in modum aufugere: quin potius animo Colchico et liberali resumpto aerumnam fortiter sustinere, et nihil turpe patriisque moribus indignum committere; sed praesenti rerum statui insistere, certam fiduciam concipientes divinum auxilium Colchicae genti nequaquam defuturum. Proinde quo pacto non vehementer absurdum fuerit, ipsi quidem violenter interfecto verisimiliter haec probari, nobis

ἐκεῖνον εὔνοιαν σκηπτομένους, τἀναντία διανοεῖσθαι; ἀλλὰ A. C. 554
δέδοικα μὴ καὶ μόνου χάριν τοῦ διαλογίζεσθαι ταῦτα καὶ δια- I. I. 28
σκοπεῖν μεγίστας ὑφέξομεν δίκας. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἀδήλοις ἐλπίσι καὶ τὴν ἐφ' ἑκάτερα ῥοπὴν ἐπιδεχομέναις τὰ τῆς ἀποστάσεως ἡμῖν ἐμελετᾶτο, ἦν μὲν ἂν καὶ τόδε δεινόν, ἐπὶ τηλικούτων πραγμάτων κινήσει μόνης ἠρτῆσθαι τῆς τύχης, πλὴν ἀλλ' ἐξῆν ἴσως τοῖς ταῦτα προῃρημένοις ἀδεέστερον γοῦν ἀναισχυντῆσαι. εἰ δὲ πανταχόθεν πρόῦπτον δείκνυται τὸ κακόν,
πῶς οὐ μισητέον αὐτοὺς τοιαύτην ἔννοιαν ἐμβαλόντας; ὡς μὲν P. 89
οὖν ἀφεκτέον ἡμῖν ἐκείνων, καὶ δὴ μετρίως ἐῤῥήθη. φημὶ δὲ δεῖν βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων τὸ συμβὰν ἀναγγεῖλαι, ὡς ἂν ἐνδικώτατα μετέλθῃ τοὺς τοῦ μιάσματος αἰτιωτάτους, καὶ εἰ μὲν ἐθελήσει, πεπαῦσθαι τολοιπὸν τῆς πρὸς Ῥωμαίους διαφορᾶς, καὶ συνεργεῖν αὖθις καὶ συστρατεύεσθαι, καὶ τῶν προτέρων μετέχομεν συνδιαιτημάτων. εἰ δὲ ἀπώσοιτο τὴν ἀξίωσιν, τότε δὴ βουλευτέον ἡμῖν, εἴπερ ἑτέραν ὁδὸν τραπῆναι συνοίσει. οὕτω γὰρ ποιοῦντες, οὔτε τοῦ τεθνηκότος ἐπιλελῆσθαι δόξοιμεν ἄν, οὔτε προπετείᾳ μᾶλλον ἢ γνώμῃ τὰ ἡμέτερα διατιθέναι." V. 64

ιδ'. Εἰρημένων δὲ καὶ τούτων, παλινῳδίαν, τὸ λεγόμε- B

5. καὶ τόδε R. et Intpr. *vel id*, καὶ τότε vulg. 8. πανταχόθεν add. ex R. et Intpr. *undequaque*. 9. ἐμβαλλόντας edd. 10. ὑμῖν Par. et Intpr. 12. μετέλθῃ R., μετέλθοι vulg. 15. Num μετέχειν?

vero, benevolentiam erga ipsum praetexentibus, contraria deliberari? Sed vereor, ne vel ea sola de causa, quod haec animo cogitationeque agitaverimus, maximas poenas simus subituri. Si enim incerta spe dubioque eventu et variis in utramvis partem momentis obnoxio defectionem moliti essemus, erat profecto etiam hoc grave, in tantarum rerum motu a sola fortuna pendere; licuisset tamen fortasse iis, qui hoc consilii ceperant, liberius impudentiusque id aggredi. Si vero pravitas huius consilii et mala inde exspectanda omni ex parte sunt conspicua et manifesta, quo pacto non sint digni odio, qui vos in hanc cogitationem induxerunt? Quomodo igitur abstinendum nobis ab illis sit, et quidem moderate dictum est. Ego vero ita sentio, factum ipsum ita ut accidit Imperatori esse nuntiandum, ut nimirum iustissime animadvertat in praecipuos caedis auctores. Quod quidem si fecerit, nostra cum Romanis simultas consopietur, et laborum expeditionumque societatem pristinamque cum ipsis consuetudinem redintegrabimus. Si vero repulsam patiamur, petitionemque nostram reiiciat, tum demum deliberandum erit, an aliam viam ingredi expediat. Ita enim facientes, neque mortui Gubazae obliti esse videbimur, neque temeritate potius quam consilio res nostras instituere."

14. His dictis Colchi palinodiam, ut est in proverbio, cecine-

A.C. 554 νον, ᾖδον οἱ Κόλχοι, καὶ μετεπείθοντο. μάλιστα γὰρ αὐτοὺς I. I. 28 εἰς τοῦτο συνήλασε τὸ δεδιέναι, μή ποτε ἄρα, εἰ μετασταῖεν, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ κρείττονι δόξαν ἀφαιρεθεῖεν. ἐπειδὴ οὖν ἡ τοῦ Φαρτάζου γνώμη ἐνίκα, αὐτίκα οἱ ἄριστοι καὶ εὐπατρίδαι τοῦ ἔθνους Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τὰ ἐπὶ Γουβάζῃ ξυνενεχθέντα διήγγειλαν, ἅπασάν τέ οἱ ἀνεκάλυψαν τὴν ἀπάτην, ὡς ἐκεῖνος μὲν οὔτε μηδίσας πώποτε, οὔτε ἄλλο τι ἄχαρι κατὰ Ῥωμαίων βουλευσάμενος ἥλω, οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρτῖνόν τε καὶ Ῥούστικον, ἐπειδὴ αὐτοῖς ὑπὸ ῥᾳστώνης θαμὰ σφαλλομένοις ἐπεκάλει τε τὰ εἰκότα καὶ ἐχαλέπαινεν, οἱ δὲ ταύτην τε τὴν C συκοφαντίαν ἐμηχανήσαντο, καὶ τὸν οὐδὲν ἡμαρτηκότα διέφθειραν. ἐδέοντο δὴ οὖν τῇ τοῦ κατοιχομένου ψυχῇ τοῦτο δὴ παρασχεῖν τὸ χαριστήριον· ἔλεγον δὲ οὐκ ἄλλο τι ἄρα ἢ ὥστε μὴ ἀτιμώρητον καταλιπεῖν τὸ ἀδίκημα, βασιλέα δὲ σφίσιν ἐπιστῆσαι οὐκ ὀθνεῖόν τινα, οὐδὲ ἐπηλύτην, ἀλλὰ Τζάθην τὸν Γουβάζου νεώτερον ἀδελφὸν ἐν Βυζαντίῳ κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ διατρίβοντα, ὡς ἂν αὐτοῖς πάλιν ὁ πάτριος διασῴζοιτο νόμος καὶ ἡ ἀνέκαθεν τοῦ βασιλείου γένους ἀκραιφνὴς ὁμολογία. ὁ δὲ, (ὅσια γὰρ αὐτῷ ἐδόκει καὶ δίκαια,) ὡς τάχιστα ἐπετέλει, καὶ οὖν Ἀθανάσιον, ἕνα τῶν πρῶτα λαχόντων ἐν D τῇ συγκλήτῳ βουλῇ, ἔστειλε διασκοπήσοντά τε τὸ πραχθὲν

4. Φαρτάζου R., Intpr. *Pharazis*. 5. τῷ Γ. R. 7. ἄχαρι add. ex R., Intpr. cum vulg. facit. 16. ἀδελφόπαιδα R. in mg. 19. ὅσια et δίκαια R., ὅσιον et δίκαιον vulg.

runt, sententiamque mutarunt; praecipue vero ipsos eo adduxit quod metuerent ne si quando ad Persas desciscerent, recta etiam de Deo opinione religioneque sua privarentur. Postquam igitur Phartazis sententia vicit, statim optimi quidam nobilissimique Colchicae gentis viri delecti sunt, qui Iustiniano Imperatori, quae in Gubazem perpetrata essent nuntiarent, omnemque ei fraudem detegerent; quodque ille quidem Persarum partibus nunquam studuisset, neque adversus Romanos aliquid esset molitus; Martinus vero et Rusticus, quod illos prae ignavia vecordiaque frequenter errantes merito increparet eisque succenseret, hanc ipsi calumniam struxissent, et innocentem trucidassent. Supplices itaque Imperatorem orarunt, ut defuncti manibus hoc gratificaretur; nihil vero aliud dixerunt, quam ut facinus illud impunitum ne relinqueret, regemque sibi designaret non alienigenam aliquem, neque peregrinum, sed Tzathem iuniorem Gubazae fratrem, qui tum temporis Byzantii degebat, utque ita ipsis denuo patria lex conservaretur, et regii generis iam inde ab antiquo continuata sibique constans et inviolata successio. Imperator itaque (aequum enim id ipsi videbatur et iustum) quam citissime eorum petitioni satisfecit, et Athanasium, unum ex primariis senatoribus, qui accurate in factum inquireret, et de eo ex

ς τὸ ἀκριβὲς, καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίων νόμους κρινοῦντα. A. C. 554
αὶ δὴ παραγενόμενος, Ῥούστικον μὲν εὐθὺς ἐς Ἀψαροῦντα I. I. 28
στειλε τὴν πόλιν, καὶ τῷ ἐκείνῃ δεσμωτηρίῳ ἐγκαθείρξας φρούρει· Ἰωάννῃ δὲ τῷ βασιλέα μὲν φενακίσαντι, αὐτουργῷ ὲ τοῦ μιάσματος γεγενημένῳ, ἀποδράσαντί πως ἐν τῷ τότε αθραιότατα, καὶ φυγῇ τὴν σωτηρίαν καρπώσασθαι πειρωιένῳ, ἀλλ' ἐκείνῳ γε τῷ Ἰωάννῃ ἐπὶ τοῖσδε πορευομένῳ ὑπανιάζει, οὕτω παρασχὸν, ὁ Μετριανὸς, (εἷς δέ γε ἦν οὗτος τῶν
ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, οὓς δὴ Σκρίβωνας ὀνομάζου- P. 90
ιν· ἔσταλτο δὲ αὐτόσε τούτου δὴ ἕνεκα, ἐφ' ᾧ ἐξυπηρετήσαθαί τε τῷ Ἀθανασίῳ, καὶ ἅττα ἂν ὑπ' ἐκείνου κριθείη τόνδε αῦτα ἐπιτελέσαι·) ξυλλαβὼν δὴ οὖν ὁ Μετριανὸς τὸν Ἰωάννην, ταρὰ τὸν διαιτητὴν ἀπεκόμισεν. ὁ δὲ καὶ τοῦτον ἐς Ἀψαοῦντα ἐξέπεμψεν, ἐν εἱρκτῇ τε καὶ ποδοκάκῃ μενοῦντα, ἕως ἐν ποσὶν ἀγὼν διανυσθείη.

ιε'. Ἅμα γὰρ τῷ ἦρι ἀρξαμένῳ παρῆν ὁ Ναχοραγὰν ἐς A. C. 555
Μουχείρισιν, καὶ αὐτίκα τά τε στρατεύματα ἤθροιζε, καὶ I. I. 29
λείστῃ ὅσῃ χρώμενος προθυμίᾳ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. οιγάρτοι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀμφὶ τὴν Νῆσον ἀγειρόμενοι παεσκευάζοντο, καὶ τὰ τῆς κρίσεως εἰκότως ἀνεκόπτετο. τί γὰρ ν αὐτοῖς ἐν τῷ τότε προὐργιαίτερον κατεφάνη τῆς περὶ τὸν
όλεμον εὐκοσμίας; ἤδη δὲ καὶ ὁ Τζάθης ἅμα Σωτηρίχῳ τῷ B
τρατηγῷ ἐκ Βυζαντίου ἀφῖκτο, τήν τε πατρῴαν ἀρχὴν καὶ

2. ἐς om. R. 8. Μετριανὸς R. et Intpr., Μαστριανὸς vulg. 9. Σκρίβονας Lugd. 10. τοῦ δὴ R. 12. Μαστριανὸς vulg. 14. μενοῦντας R. 17. ἠθροίζετο R. 22. Sotirem ubique vocat Intpr. τῷ om. R. 23. πατρῴου R. et in mg. ἀδελφοῦ.

raescripto Romanarum legum sententiam ferret. Qui cum adenisset, Rusticum quidem statim Apsarunten misit, atque in illius rbis carcere custodiri iussit. Ioanni vero, qui regem fefellerat, et um temporis admodum clam se inde surripuerat, et fuga salutem rrere nitebatur; huic, inquam, Ioanni, qui hac de causa se in iter deerat, forte fortuna obvius est factus Metrianus, unus e regiis satellibus, quos Scribonas vocant, missus autem erat illuc, ut Athanaum ministraret, et quae ille iudicasset exsequeretur. Metrianus aque eum apprehensum ad iudicem Athanasium duxit, qui etiam unc Apsarunten misit, ut ibi in carcere et cippo haereret tansper dum disceptatio iudicialis, quae iam apparabatur, esset absoluta.

15. Statim enim ineunte vere Nachoragan Muchirisim venit, confestim copias coegit, quantaque poterat diligentia se ad belm comparabat. Nihilo secius vero etiam Romani circum Insulam ongregati, sese summa vi apparabant; et iudicium merito protrabatur. Quid enim ipsis eo rerum statu maiori curae esse debeit, quam res ad bellum necessarias quam optime constituere?

A. C. 555 L. I. 29 τὰ ταύτης παράσημα πρὸς τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, ᾗπερ ἐκ παλαιοῦ νενόμισται, δεδεγμένος. εἰσὶ δέ γε ταῦτα στέφανος χρυσοῦς λιθοκόλλητος, καὶ χιτώνιον ποδῆρες ὑπόχρυσον, πέδιλά τε κοκκοβαφῆ, καὶ μίτρα ὁμοίως χρυσῷ τε καὶ λίθοις πεποικιλμένη. χλαμύδα δὲ ἁλουργῆ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Λαζῶν οὐ θέμις ἀμπίσχεσθαι, λευκὴν δὲ μόνον· οὐ μέντοι παντάπασί γε κοινὴν οὕτω καὶ εἰθισμένην, ἀμφὶ γὰρ τὸ μεσαίτατον ἐκείνη χρυσῷ ὑφάσματι ἑκατέρωθεν καταλάμπεται. βασιλικὸν δὲ καὶ C τὸ ἐμπερόνημα τῆς χλαμύδος, λίθοις τε ἐκκρεμέσι καὶ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ διαπρέπον. ἐπιβάντα δὴ οὖν τὸν Τζάθην τῆς ὑπηκόου καὶ τῇ βασιλείῳ στολῇ κεκοσμημένον, αὐτίκα οἵ τε στρατηγοὶ καὶ ἅπας ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς δεξιούμενοί τε καὶ τὰ εἰκότα γεραίροντες προηγοῦντο, ἐξωπλισμένοι ὡς εὐπρεπέστατα, καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων οἱ πλεῖστοι ὀχούμενοι. οἱ δὲ Λαζοὶ ἐς τὸ χαῖρον μεταβαλόντες, καὶ μόλις ἀποπαυσάμενοι τῆς ἀνίας, στοιχηδὸν οἱ παρωμάρτουν, σάλπιγγές τε πανταχόθεν ἐπήχουν, καὶ τὰ σημεῖα ἐς ὕψος ἐπῆρτο. καὶ ἦν ἡ πομπὴ φαιδρά τε ἐπιεικῶς καὶ γαυροτάτη, καὶ πλέον ἢ κατὰ V. 65 τὴν Λαζῶν βασιλείαν ἐξωγκωμένη. Τζάθης μὲν οὖν ἐς τὴν ἀρχὴν καταστάς, ἔταττεν ἕκαστα τολοιπόν, καὶ διεκόσμει D τὸ ὁμόφυλον, ὡς αὐτῷ τε ἦν βουλομένῳ, καὶ ὁ πάτριος ὑπηγόρευεν τρόπος. Σωτήριχος δὲ ὁ στρατηγὸς αὐτίκα εἴχετο

1. πρὸς τῶν et paulo infra καθαλάμπεται et Τζάτην Sph. Par. 8. καὶ add. ex R. 13. εὐπρεπέστατον R. 16. σάλπιγγες R., σάλπιγγα vulg. πανταχόθεν R., πάντοθεν vulg. 19. εἰς codd. et edd.

Iam vero etiam Tzathes una cum Soterico Byzantio advenerat, paterno regno eiusque insignibus a Romanorum Imperatore veteri more ac ritu acceptis. Sunt autem haec corona aurea pretiosis distincta lapidibus, et palla ad talos demissa, auro intertexta, calcei murice tincti, et mitra similiter auro et lapidibus variata. Chlamydem vero purpuream Lazorum regibus gestare fas non est, sed tantum albam, non tamen omnibus communem et consuetam. Circa medium enim illius aureum quoddam textum utrinque resplendet; regia etiam fibula chlamydis, lapidibus aureis inde pendulis alioque apparatu insignis. Ingredientem itaque iam suam ditionem Tzathem et regio habitu ornatum, confestim praefecti et universus exercitus Romanus salutantes debitisque honoribus afficientes, ei praeibant, splendidissimis armis induti, et equis plerique vecti. Lazi vero ad laetitiam conversi, aegre tandem deposito moerore, seriatim ipsum deducebant, tubis omni ex parte clangentibus, et signis in altum sublatis; eratque pompa splendida admodum atque magnifica, et magis quam Lazorum regnum fert fastuosa. Tzathes itaque iam regno inauguratus, administrabat deinceps omnia gentemque suam regebat, prout sibi visum erat et patrius mos suadebat. Sotericbus

τῆς πορείας, ἐφ' ἥπερ καὶ ἔσταλτο. χρυσίον γὰρ ἐκ βασιλέως A.C. 555
κόμιζεν, ἐφ' ᾧ τοῖς προσοίκοις βαρβάροις κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν L I. 29
διανέμοι, εἰθισμένον γε τοῦτο ἐκ πλείστου καὶ ἀν' ἔτος γιγνόμενον. εἵποντο δὲ αὐτῷ καὶ τῶν παίδων οἱ πρεσβύτεροι, Φιλάγριός τε καὶ Ῥωμύλος, ὡς ἂν εὐθὺς ἀφ' ἑστίας μοχθεῖν ἐν δέοντι παιδευθεῖεν, ἐπεὶ καὶ ἐς ἥβης μέτρον ἤδη ἄμφω ἐληλυθέτην, καὶ ἤστην οἵω διαπονεῖσθαι. ὁ γὰρ δὴ τρίτος αὐτῶν, Εὐστράτιος, ἐν Βυζαντίῳ ἐλέλειπτο, νέος γε ὢν ἔτι
κομιδῇ, καὶ ἄλλως τὸ σῶμα οὐ ῥωμαλέος. ὡς δὲ ἐς τὴν τῶν P. 91
καλουμένων Μισιμιανῶν χώραν ὁ Σωτήριχος ἀφίκετο, οἳ δὴ κατήκοοι μὲν τοῦ βασιλέως τῶν Κόλχων τυγχάνουσιν ὄντες καθάπου καὶ οἱ Ἀψίλιοι, γλώττῃ δὲ ὅμως χρῶνται ἀποκεκριμένῃ καὶ νόμοις ἑτέροις· εἰσὶ δὲ τούτου δὴ τοῦ Ἀψιλίων γένους βορειότεροι, καὶ τετραμμένοι ἠρέμα ἐς ἥλιον ἀνιόντα. ἐπειδὴ οὖν ἐς τούσδε παραγέγονεν, ἔννοιά τις αὐτοὺς εἰσῆλθεν, ὡς ἄρα ἕν τι τῶν σφετέρων φρουρίων ἀμφ' αὐτὰ δὴ τὰ Λαζῶν ὅρια ἱδρυμένον, ὃ δὴ Βούχλοον ὀνομάζουσιν, τοῦτο δὲ ὅγε βούλοιτο τοῖς Ἀλανοῖς καταπροέσθαι, ὡς ἂν οἱ τῶν ἐθνῶν πρέσβεις τῶν ἀπωτέρω οἰκούντων, αὐτοῦ ἀγειρόμενοι, τὸν μισθὸν ἀποφέροιντο, καὶ μηκέτι ἀνάγκη τις εἴη τῷ τὰ
χρήματα παρεχομένῳ τὰς τοῦ Καυκάσου περινοστεῖν ὑπω- B
ρείας, καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐκείνους ἰέναι.

3. διανέμοι R., διανέμει vulg. 7. ἤσθην Sph. Par. 8. Εὐστράτης R., Intpr. *Estratius.* 10. *Misiani* sunt apud Intpr. et infra in Exc. Bav. 17. Βούχλοος R. 21. Pro περινοστεῖν R. πέρι, sed in mg. περᾶν. 22. καὶ om. R.

autem praefectus statim iter, ad quod missus erat, arripuit. Adferebat enim pecuniam a rege, quam finitimis barbaris bellicae societatis causa distribueret; quod quidem et a multo tempore est usitatum et quotannis fit. Comitabantur vero ipsum ex filiis duo maiores natu, Philagrius et Romulus; ut statim domo egressi moderatis laboribus adsuescerent, siquidem ambo iam ex ephebis excesserant, et labori ferendo pares erant. Tertius enim illorum, Eustratius, Byzantii relictus erat, quod et adhuc admodum esset iuvenis, et corpore insuper nequaquam valido. Posteaquam autem ad Misimianorum ditionem pervenit Soterichus, (qui quidem Colchorum regi parent, ut et Apsilii, diversa tamen utuntur lingua aliisque legibus; sunt vero hi Apsiliorum gente borealiores et ad orientem solem nonnihil vergentes,) ad hos, inquam, cum venisset, cogitatio quaedam ipsis incidit, quod utique unum quoddam ex ipsorum propugnaculis circa ipsos Lazorum fines situm, Buchloum vocatum, Alanis prodere vellet, ut gentium, quae remotius habitarent, legati ibi congregati stipendia deferrent, neque amplius necessitas ulla esset, ut, qui pecunias adferret, Caucasi montis radices circumiret, ipseque ad illos iret.

A.C. 555 I. I. 29 ιϛ΄. *Ταῦτα δὴ οἱ Μισιμιανοὶ εἴτε γνόντες, εἴτε καὶ ὑποτοπήσαντες, στέλλουσιν ἄνδρας δύο τῶν παρὰ σφίσι λογίμων, Χάδον ὄνομα καὶ Θυάνην. οἱ δὲ εὑρόντες αὐτὸν ἀγχοῦ που ἐκείνου δὴ τοῦ ἐρύματος ἐναυλιζόμενον, καὶ πλέον ἐς τὴν δόκησιν ἐπιῤῥωσθέντες, „ἀλλ' οὐ δίκαια δράσειν ἡμᾶς" ἔφασαν „ὦ στρατηγὲ, διενοήθης· χρὴ γάρ σε μηδὲ ἄλλῳ τῳ ἐφιέναι τὰ ἡμέτερα παραιρουμένῳ, μήτι γε καὶ αὐτὸν οὕτως ἐθέλειν. εἰ δέ σε ὡς ἀληθῶς μὴ ταῦτα ἀρέσκει, ἄγε ὅπως ἐνθένδε C ὡς τάχιστα μεταβὰς, ἐν ἑτέρῳ ἀποδιατρίψεις χωρίῳ, καί σε τὰ ἐπιτήδεια ἥκιστα ἐπιλείψουσιν, ἀλλ' ἡμεῖς ἅπαντα οἴσομεν. ἐνταῦθα γάρ σοι οὐ μενετέα παντάπασιν, οὐδὲ ἀνεξόμεθά σου μέλλοντος ἐς τόδε καὶ σκηπτομένου." οὕτω δὲ αὐτῶν αὐθαδιαζομένων, οὐκ ἀνεκτὰ ἡγησάμενος ὁ Σωτήριχος, εἰ τοῖς τῶν Κόλχων κατηκόοις ἐξείη κατὰ Ῥωμαίων θρασύνεσθαι τῶν ὑφ' οὓς οἱ Κόλχοι τετάχαται, παρακελεύεται τοῖς ὀπαδοῖς παίειν αὐτοὺς αἷς ἐπεφέροντο βακτηρίαις. οἱ δὲ καθίκοντο αὐτῶν ἀφειδῶς, καὶ ἐς τοὐπίσω ἡμιθνῆτας ἀπέπεμψαν. τούτου δὲ γεγενημένου, Σωτήριχος μὲν ᾤετο μηδὲν ἀντίπαλον ἔσεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἀμέλει οἰκέτας οἰκείους ἡμαρτηκότας διαχειρισάμενος, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν εὐλαβητέον αὐτῷ, ἔμενέ τε κατὰ χώραν, καὶ εἶτα, νυκτὸς ἐπιγενομένης, ἐκάθευδε σφό- D δρα ἀδεῶς καὶ ἀφυλάκτως· οὕτω δὲ οἵ τε παῖδες καὶ οἱ δο-*

4. *αὐλιζόμενον* R. 5. *δίκαι δράσαι* R. 7. *οὕτω* R. *ἀποδιατρίψεις* R., *ἀποδιατρίψῃς* vulg. 10. *λείψουσιν* R. 14. *ἐξείη* R., *ἐξῄει* vulg. 17. Pro *καὶ* R. *οὓς*. 18. *ᾤετο μηδὲν ἀντίπαλον* R., *οὐδὲν ἀντ. ᾤετο* vulg.

16. Haec cum Misimiani sive cognovissent sive suspicati essen duos ex suis insignes viros, Chadum nomine et Thuanem, mittunt, q cum ipsum reperissent iuxta illud propugnaculum stationem habente suspicione validius confirmata: „Iniuria, inquiebant, nos afficere co gitas, praefecte. Oportet enim te neque alteri cuiquam permitter ut nostra nobis adimant, nedum ipsum hoc velle. Si vero hoc tib propositum non est, fac age ut quam citissime hinc discedens ali in loco commoreris. Neque tibi defutura sunt necessaria, sed no omnia deferemus. Hic enim nullo modo tibi est manendum, neque feremus te hic moras trahentem et tergiversantem." Ipsis ver ita procaciter loquentibus, Soterichus nequaquam tolerandum ratus, si Colchorum subditis ita adversus Romanos, quibus parent, licere ferocire, stipatoribus suis mandat ut baculis, quos gestabant, eos caederent. Qui atrociter in ipsos invecti, semineces remiserunt. Quibus peractis, Soterichus quidem nihil hostile eventurum ratus, e perinde fere ac si servos suos delinquentes plagis excepisset, nihil inde sibi verendum existimans, eo loci mansit; et deinde oborta noct valde intrepide absque ullis excubiis ibi dormivit: similiter vero e

ρυφόροι καὶ ὁπόσον ἄλλο αὐτῷ θητικὸν εἵπετο ἢ καὶ δοῦλον, A. C. 555
ἐκμελέστερον καὶ οὗτοι ἅπαντες ἢ ὡς ἐν πολεμίων κατεσκη- I. I. 29
νημένοι, ἀνεπαύοντο. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Μισιμιανοὶ, τὴν ὕβριν
οὐκ ἐνεγκόντες, ἐπιφοιτῶσιν αὐτοῖς καρτερώτατα ἐξωπλισμέ-
νοι, καὶ αὐτίκα ἐπὶ τὸ δωμάτιον χωρήσαντες, οὗ δὴ ὁ στρα-
τηγὸς ἀνεκέκλιτο, κατακτείνουσι προτέρους τοὺς παρευναστῆ-
ρας τῶν θεραπόντων. θορύβου δὲ, ὥσπερ εἰκὸς, καὶ πατάγου
πολλοῦ κινηθέντος, ξυναίσθησις μὲν τοῦ κακοῦ αὐτῷ τε Σωτη-
ρίχῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασιν ἐγίγνετο· καὶ τοίνυν ὑπὸ
δέους ἐκ τῶν εὐνῶν ἀνεπάλλοντο, ἔτι δὲ τῷ ὕπνῳ καρηβαροῦν-
τες καὶ παρειμένοι, ἀμύνεσθαι αὐτοῖς οὔ τι μάλα παρῆν. οἱ P. 92
μὲν γὰρ ταῖς σισύραις τὼ πόδε περιελιττόμενοι, εἴργοντο τῆς
πορείας, οἱ δὲ καὶ ἤδη ἐπὶ τὰ ξίφη ὁρμήσαντες, καὶ σχεδιά-
ζειν πειρώμενοι τὰ πολέμια, ἀλύοντες ἦσαν οἰκτρότατα οἷα
ἐν σκότῳ καὶ ἀπορίᾳ, ἔστε τοὺς τοίχους περιῤῥηγνύμενοι, καὶ
ὅπη ἐτύγχανον κείμενα τὰ ὅπλα ἐπιλελησμένοι· ἔνιοι δὲ αὐτῶν
καὶ τῷ ἤδη ξυνειλῆφθαι ἀπειρηκότες, οὐδενότι ἐμηχανῶντο, V. 66
βόων τε μόνον ἄλλος ἄλλοθι καὶ ὠλοφύροντο, οὐκ ἔχοντες ὅ, τι
καὶ δράσαιεν. οὕτω δὲ αὐτῶν καταπεπληγμένων, ἐπεισπεσόν-
τες οἱ βάρβαροι αὐτόν τε Σωτήριχον κατακτείνουσι καὶ τοὺς
παῖδας καὶ πρός γε ξύμπαντας τοὺς ἄλλους, πλὴν εἰ μή τις B

1. *ὁπόσον ἄλλο αὐτῷ* R., *ὅσον αὐτῷ ἄλλο* vulg. 2. *ἐν πολεμίων* R., *ἐν πολεμίᾳ* vulg. 9. *ἐγίγνετο* R., *ἐγένετο* vulg. 12. *σισύραις* R., *σκύραις* vulg., Intpr. *veste oblonga*. 14. *ἀλύοντες* scripsi pro vulg. *ἁλόντες*, *ἀλόντες* R., Intpr. *errabundi divagabantur*, quasi legerit *ἀλώμενοι*. Num *ᾔεσαν*? Universum locum emendatione egere perspicio, satis probabilem invenio nullam. 15. *περιρηγν.* R.

lii et satellites, et quotquot eum domestici famuli et servi sequebantur, etiam hi omnes securius, quam in hostili terra conveniebat, dormiebant. Interea vero Misimiani, iniuriam acceptam non ferentes, validissime armati in eos irruunt, statimque in domunculam, qua cubabat praefectus, irrumpentes, proxime accubantes famulos obtruncant. Tumultu itaque, uti par est, strepituque ingenti excito, sensus mali ad Soterichum reliquosque qui ipsi aderant omnes pervenit. Quocirca cum prae metu lectis excussi, somno tamen adhuc praegravati et languidi essent, non admodum sese tueri potenti; alii enim cum pedes pellibus involutos haberent, incessu prohibebantur; alii vero cum iam ad enses arripiendos proruerent, et tumultuarium conflictum tentarent, errabundi miserrime ferebantur, utpote in tenebris et summa consilii inopia, in parietes impingentes, ubinam arma deposuissent obliti. Nonnulli vero ipsorum eo quod iam oppressi essent desperantes, nihil plane attentabant, clamabant tantum alius alibi atque eiulabant, ignari quid agerent. Sic itaque perculsis ipsis, barbari irruentes et Soterichum ipsum obtruncant

A.C. 555 ἔκ τινος τυχὸν ἁλάμενος ὀρσοθύρης ἢ καὶ ἑτέρῳ ὁποίῳ δὴ I. I. 29 τρόπῳ λαθὼν διεσώθη. ταῦτα δὲ δράσαντες οἱ ἀλιτήριοι, ἐσκύλευσαν τοὺς κειμένους, τά τε ἄλλα ὁπόσα ἐπήγοντο κτήματα, καὶ πρός γε τὸ βασιλέως ἀφελόμενοι χρυσίον, καθάπερ τινὰς πολεμίους ὡς ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχὶ φίλους τε καὶ ἡγεμόνας ἀπεκτονότες.

ιζ΄. Ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς τὰ τῆς μιαιφονίας ἀπείργαστο, καὶ τὸ ἀνοιδαῖνον τέως τῆς γνώμης καὶ ὀργιζόμενον, τῷ ἀποπλησθῆναι τὴν ἐπιθυμίαν, ὑποχαλᾷν ἐδόκει καὶ περιστέλλεσθαι, τότε δὴ μόνον τὸ πραχθὲν ἐφ' αὐτῷ διασκοποῦντες, ἀνελογίζοντο, καὶ ξυνίεσαν ὁποῖος αὐτοῖς ἀνέῤῥιπτο κύβος, ὅτι τε οὐκ ἐς μακρὰν ἥξουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τιμωρησείοντες, καὶ ὅτι αὐτοὺς ἐκεῖνοι οὐχ ὑποστήσονται. τοιγάρτοι ἀναφανδὸν ἀπο-
C στάντες, προσεχώρουν τοῖς Πέρσαις, καὶ ἐπρεσβεύοντο, ὑποδέχεσθαί τε σφᾶς αἰτούμενοι, καὶ ὡς δὴ κατηκόοις τολοιπὸν ἐπαρήγειν. τούτων δὲ ἁπάντων τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατηγοῖς ἀπηγγελμένων, ἐχαλέπαινον μὲν οἵγε καὶ ἐδυσφόρουν, τίσασθαι δὲ παραυτίκα τοὺς Μισιμιανοὺς οὐ μάλα ἠδύναντο, πιεζόμενοι τῇ περὶ τοῦ μείζονος ἀσχολίᾳ. ἤδη γὰρ ὁ Ναχοραγὰν ἑξήκοντά που χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν ἐπαγόμενος, ἐπὶ τὴν Νῆσον ἐφοίτα, ἵνα Μαρτῖνός τε καὶ Ἰουστῖνος ὁ Γερμανοῦ

1. ὀρσοθύρης R., ὀρσοθύρας vulg. 8. τέως om. R. et Intpr. 10. τότε δὲ R. ἐφ' αὐτῷ R., ἐφ' ἑαυτῷ vulg. 11. ἀνέῤῥιπτο correxi, ἀνέῤῥιπται R., ἐνέῤῥιπτο vulg. 12. τιμωρησείοντες R., τιμωρήσοντες vulg. 17. ἀπηγγεμένων sph. Par. 20. Pro ἀνδρῶν R. Περσῶν. 21. Ἰουστῖνος R. et Intpr., Ἰουστινιανὸς vulg.

et filios et reliquos omnes, nisi quis forte per editiorem aliquam ianuam aut alio aliquo modo clam evasisset. Haec cum scelerati perpetrassent, mortuos spoliarunt, reliquaque omnia eorum bona et praeterea etiam regiam pecuniam diripuerunt, cum eos tanquam hostes quosdam revera, non autem ut amicos et duces suos, interfecissent.

17. Posteaquam vero peracta iam atroci hac strage excandescentia illa animorum atque ira videbatur deferbuisse sedataque esse, expleto nimirum pravo ipsorum desiderio; tum nudum in se factum considerantes, secum reputarunt atque intellexerunt, qualis alea ipsis esset iacta; quodque non multo post Romani essent venturi idque ulturi; neque ipsi illorum vim sustinere possent. Quocirca aperta defectione facta, Persas adierunt et oratores miserunt, postulantes ut ipsos tuendos susciperent, et tanquam subditis deinceps opitularentur. Haec vero omnia posteaquam Romanorum praefectis sunt renuntiata, indigne quidem ea molestissimeque tulerunt, ulcisci tamen e vestigio non satis poterant, occupatione circa maioris momenti rem praepediti. Iam enim Nachoragan sexaginta bellatorum millia ad Insulam ductabat, quam Martinus et Iustinus Germani

καὶ τὰ ἀμφ' αὐτοὺς στρατεύματα ἐτύγχανον ξυνειλεγμένα· οἱ A. C. 555 δὲ ἐκ τῶν Οὔννων μισθοφόροι, τῶν δὴ Σαβείρων ὀνομαζομέ- L. I. 29 νων, (παρῆσαν γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ὁπλιτῶν ἀπόμοιρα οὐ πολ- D λῷ ἐλάσσους τῶν δισχιλίων· ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν Βαλμάχ τε καὶ Κούτιλζις καὶ Ἴλιγερ, ἄνδρες τῶν παρὰ σφίσιν ὀνομαστοτάτων,) οὗτοι δὴ οὖν οἱ Σάβειροι ἀμφὶ τὴν Ἀρχαιόπολιν καὶ τὰ ἐκείνῃ πεδία, προστεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ Μαρτίνου, ἐστρατοπεδεύσαντο, ἐφ' ᾧ τοὺς πολεμίους (ἐνθένδε γὰρ ἤμελλον διαβήσεσθαι) ὡς ἂν οἷοί τε εἶεν πημαίνοντες, χαλεπωτέραν αὐτοῖς καὶ σφαλερωτέραν ποιήσοιντο τὴν πορείαν. ὁ δὲ Ναχοραγὰν, ἐπειδὴ ἐς τοῦτο τετάχθαι τοὺς Σαβείρους ἐπέπυστο, ἀπολεξάμενος ἐκ τῶν ξυστρατευομένων Διλιμνιτῶν ἄνδρας ἐς τρισχιλίους, αὐτίκα ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλε, παρακελευσάμενος (ἦν γὰρ ἀλαζὼν καὶ ὑψηγόρος) ἄρδην ἅπαντας διαφθεῖραι, ὡς ἂν μή οἱ ἰόντι ἐπὶ τὸν πόλεμον ὄπισθεν ἐκεῖ- P. 93 νοι ἐφεδρεύοντες ὑπολειφθεῖεν· οἱ δὲ Διλιμνῖται, μέγιστον ἔθνος τῶν ἐντὸς Τίγρητος ποταμοῦ τῇ Περσίδι χώρᾳ προσοικούντων, μαχιμώτατοί τέ εἰσιν ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ οὐ λίαν τοξόται καὶ ἑκηβόλοι, ὥσπερ ἀμέλει οἱ πλεῖστοι τῶν Μήδων. ξυστούς τε γὰρ ἐπιφέρονται καὶ σαρίσσας, καὶ ξίφος ἐκκρεμὲς ἀπὸ τοῦ ὤμου· μαχαιρίδα τέ τινα ἐλαχίστην τῷ λαιῷ βραχίονι ἀναδούμενοι, ἀσπίδας καὶ πέλτας προβέβληνται· φαίης τε ἂν

4. *Bamalch Cupilsesque et Lager* Intpr. 10. σφαλερωτέραν R., σφαλερωτάτην vulg. 12. συστρ. R. 15. οἱ ἰόντι correxi, οἱ ὄντι R., οἷόν τι Lugd. ed. pr., Intpr. *sibi, quum acie decerneretur*, ἰόντι sine οἱ Par. 17. Πίγρητος R., Intpr. *Pigritum flumen.*

filius eorumque copiae insidebant; milites autem mercenarii natione Hunni, qui Sabiri vocantur, (aderat enim Romanis militum gravioris armaturae portio duorum circiter millium; quos ductabant Balmach et Coutilsis et Iliger, celebratissimi apud illos viri,) hi itaque Sabiri circa Archaeopolim et circumiacentes campos, prout ipsis Martinus mandarat, castra posuerant; ut hostes (videbantur enim illac transituri) quoad possent infestarent, et difficiliorem magisque periculosum ipsis transitum redderent. Nachoragan vero postquam Sabiros ea loca insedisse cognovit, delecta ex auxiliariis Dilimnitarum copiis virorum tria millia confestim in eos misit, cum mandatis (erat enim arrogans et iactabundus) ut omnes penitus interficerent, ne sibi ad proelium eunti illi a tergo insidiantes relinquerentur. Dilimnitae autem, maxima natio earum, quae intra Tigrim fluvium Persiam accolunt, bellicosissimi in primis sunt, neque admodum sagittarii, aut eminus ferientes, quemadmodum fere plerique Medorum; hastas enim gestant et sarissas et ensem ex humero dependentem; pugionem praeterea sinistro brachio alligantes, scuta et peltas praetendunt; dixeris sane eos neque omnino levioris armatu-

A. C. 555 I. I. 29 αὐτοὺς οὔτε παντάπασι ψιλούς, οὔτε μὲν οὖν ὁπλίτας καὶ ἀγχεμάχους. πόῤῥωθέν τε γὰρ οὕτω τυχὸν ἀκοντίζουσι, καὶ ἐκ B χειρὸς αὖ διαμάχονται, ἀγαθοὶ δὲ καὶ συῤῥάξαι φάλαγγι πολεμίᾳ, καὶ ὠθισμῷ χρώμενοι τὰς πυκνώσεις διαῤῥηγνύναι, ἔς τε τὸ μετατάξασθαι εὐπετεῖς, καὶ ἁρμοσθῆναι τῷ προσπεσόντι. αὐτοὶ δὲ καὶ ἐς τὰ προσάντη γεώλοφα ῥᾳδίως ἀναθέοντες, προκαταλαμβάνουσι τὰ ὑπερδέξια τῶν χωρίων, τρεπόμενοί τε ὠκύτατα διαφεύγουσι, καὶ ἐπιόντες ἑτέροις ἐμμελέστατα ἐς τὴν δίωξιν ἔγκεινται, καὶ σχεδόν τι ἅπασαν ἰδέαν πολέμου μετιόντες καὶ ἐξησκημένοι, μέγιστα σίνονται τοὺς ἀντιπάλους· ὡς δὲ ἐπιπλεῖστον ξυμπολεμεῖν τοῖς Πέρσαις εἰώθασιν, οὐ μὴν ἠναγκασμένοι, ὥσπερ κατήκοοι. αὐτόνομοί τε γάρ εἰσι καὶ ἐλεύθεροι, καὶ ἄγεσθαι ὑπό του πρὸς βίας οὐ πεφυκότες.

C ιη΄. Τούτων δὴ οὖν τῶν Διλιμνιτῶν ὁ ἀποδασμὸς, V. 67 νυκτὸς ἐπελθούσης, κατὰ τῶν Σαβείρων ἐχώρουν, ἄμεινον εἶναι δοκοῦν, ἔτι καθεύδουσιν αὐτοῖς ἐπιστῆναι, οὕτω τε ἅπαντας εὐκολώτερον κατακτεῖναι· καὶ, οἶμαι, οὐκ ἂν διήμαρτον τῆς ἐλπίδος, εἰ μή τις αὐτοὺς ἔσφηλε τύχη. ἰόντες γὰρ δήπου ἐς τοῦτο, ἀνήρ τις αὐτοῖς Κόλχος ἐν σκότῳ καὶ ἐρημίᾳ, ᾡδέ πως ξυνενεχθὲν, ὑπαντιάζει· καὶ τὸν ἀσμενέστατα ξυλλαβόντες, ἀναγκάζουσι τῆς ἐπὶ τοὺς Σαβείρους ἡγεῖσθαι πορείας. ὁ δὲ προθυμότατα ὑποστὰς τὸ ἐπίταγμα, καὶ ἤδη προπορευόμενος,

1. Pro μὲν οὖν R. μόνον. 3. ἂν διαμάχωνται R. 8. ἑτέροις correxi, ἑτέρας R., ἑτέρως vulg. 9. ἰδέαν πολέμου R., πολ. ἰδ. vulg. 11. ὡς δὴ Par. 17. εὐκολώτερον R., Intpr. *facilius*, εὐκολώτατα vulg.

rae esse, neque prorsus gravioris, et statarios milites; nam et eminus, si ita res postulet, tela iaciunt, et cominus manu rem gerunt; exercitati etiam ad infesta acie proeliandum, summaque vi densa agmina perrumpendum; expediti quoque et faciles in mutanda aciei forma, et ad quemvis eventum sese accommodandi; facile etiam arduos colles cursu superantes, editiora loca praeoccupant, celerrimeque cum opus est refugiunt, rursusque conversi acerrime insectantur atque urgent, atque in omni fere belli specie versati exercitatissimique gravissime hostes laedunt; iamdudum enim bello assuerunt, iampridem sub Persis militantes, non tamen coacti tanquam subditi. Liberi enim sunt suique iuris, neque ad alicuius arbitrium per vim trahi consueverunt.

18. Horum itaque Dilimnitarum portio quaedam, cum iam nox esset, in Sabiros ivit; consultius enim ipsis videbatur, si eos adhuc dormientes invaderent, atque ita facillime omnes trucidarent; neque, opinor, frustrati fuissent sua spe, nisi quaedam ipsos fortuna fefellisset. Nam ipsis ad hoc euntibus vir quidam Colchus in tenebris et solitudine forte fortuna fit obvius, quem illi statim avidissime apprehensum, ut itineris ad Sabiros ducem se

ἐπειδὴ νάπης τινὸς λασίας ἐκύρησεν, ὑφιζάνει τε ἠρέμα καὶ A. C. 555 ὑποδύεται· οὕτω τε διαδρὰς τοὺς ἑπομένους καὶ προτερήσας, I. I. 29 ἧκε δρομαῖος παρὰ τοὺς Οὔννους· εὑρὼν δὲ ἅπαντας ἀνειμένως D οὑτωσὶ ἀναπαυομένους καὶ ὑπορέγχοντας· „ὦ δείλαιοι" ἔφη „αὐτίκα μάλα ἀπολεῖσθε", τορόν τι ἐμβοήσας καὶ διαπρύσιον. οὕτω τε αὐτοὺς μόλις ἀνακαλεσάμενος ἐς ἐγρήγορσιν, ἀγγέλλει τοὺς πολεμίους ὅσον οὔπω παρεσομένους. οἱ δὲ ξὺν θορύβῳ διαναστάντες, καὶ τὰ ὅπλα περιβαλόμενοι, ἐκτὸς τοῦ χαρακώματος ἀπεχώρουν, καὶ ὑπεκρύπτοντο, διχῇ μεμερισμένοι· κατέλιπον δὲ τήν τε εἴσοδον ἀφύλακτον, καὶ οὕτω κατὰ χώραν ἑστῶτας τοὺς ἐκ τῶν ξύλων τε καὶ ἐφεστρίδων ἐσκευασμένους οἰκίσκους. οἱ δὲ Διλιμνῖται πλείστας μὲν ὅσας ἀτραποὺς τῇ ἀπειρίᾳ τῶν τόπων ἀναμετρήσαντες, πλὴν ἀλλ' ἔτι ὑπὸ τὸ κνέφας ἐς τὸ τῶν Οὔννων στρατόπεδον ἀφιγμένοι, ἐσβάλλουσι P. 94 θαῤῥαλέοι ἐπὶ κακῷ τῷ σφετέρῳ, καὶ εἴσω ἅπαντες γίγνονται. πάταγος δὲ οὐκ ἦν, οὐδὲ βοή, ὡς ἂν μὴ ἐκεῖνοι ξυναίσθοιντο δῆθεν καὶ ἀφυπνισθεῖεν, ἀλλ' ἠρεμαῖοι τὰ δόρατα ἔς τε τὰς εὐνὰς καὶ τὰς καλύβας ἠκόντιζον, ὡς τοὺς καθεύδοντας ἀναιροῦντες. ἤδη τε ᾤοντο ἅπαν αὐτοῖς ἠνύσθαι τὸ ἔργον, ἀλλὰ τότε οἱ Σάβειροι ἐκ τῆς ἐνέδρας ἑκατέρωθεν ὁρμηθέντες, ἐσπίπτουσιν αὐτοῖς ἐξαπιναίως καὶ ἐπιφέρονται. οἱ δὲ ἀθρόον τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες, καὶ ἐς τἀναντία τῶν ἐλπισθέν-

3. δρομαίως R. 4. ὑποῤῥέγχ. vulg. 16. ὡς ἂν om. R.
19. ἠνύσθαι τὸ ἔργον R., τὸ ἔργ. ἠν. vulg.

praebeat, cogunt, quod quidem mandatum cum ipse libentissime subiisset, et iam eis praeiret; posteaquam densam quandam silvam fuit nactus, paulatim se ab eis recepit atque subduxit, ac tandem effugiens sequentes atque antevertens, citato cursu ad Sabiros pervenit; quos cum universos supine dormientes stertentesque reperisset, O miseri, inquit, iamiam periistis, alta claraque voce inclamans. Aegreque ipsis ita expergefactis, nuntiat hostem e vestigio adfuturum. Hi vero tumultuarie cum surrexissent seque armassent, vallo excesserunt, et bifariam divisi insidias locarunt, aditum in vallum castrorum incustoditum relinquentes, similiterque etiam tuguria passim ex palis et pellibus confecta. At Dilimnitae quamplurimas ambages viarum prae locorum imperitia emensi, nihilominus tamen ante diluculum cum ad castra Hunnorum pervenissent, confidenter suo ipsorum malo in ea irrumpunt, simulque omnes intro se recipiunt, atque ita tacite citraque ullum strepitum progressi, ne videlicet illi id persentiscerent atque expergefierent, hastas in eorum latibula et tuguriola torquent, tanquam interfecturi dormientes; et iam putabant rem totam ipsis esse confectam. Sabiri interea utrimque ex insidiis prosilientes, repente in eos irruunt; at illi subito illo atque inexspectato impetu consternati, et spe plane in

A. C. 555 L. I. 29 των περιηγμένοι, διηπόρουν καὶ ἐταράττοντο· οὔτε γὰρ φεύγειν αὐτοὺς ῥᾷστα ἐνῆν ἐν ἐλαχίστῳ χωρίῳ ξυνειλημμένους, B οὔτε μὴν ἐς τὸ ἀκριβὲς τοὺς δυσμενεῖς διαγινώσκειν, οἷα ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ φόβῳ. τοιγάρτοι χύδην ὑπὸ τῶν Σαβείρων ἐκτείνοντο, οὐδ' ὅσον ἐς πεῖραν ἐλθεῖν ἀμυνόμενοι· καὶ ὀκτακόσιοι μὲν ἄνδρες ἔνδον ἐν τῷ στρατοπέδῳ διεφθάρησαν, οἱ δὲ ἄλλοι μόλις ὑπεκβάντες ἠλῶντο σποράδην, οὐκ ἐπιστάμενοι ὅποι χωρήσαιεν· ἤδη τε πόρρω που πεφευγέναι δοκοῦντες, αὖθις ἐς ταὐτὸν ἀνεκυκλοῦντο, καὶ περιέπταιον τοῖς πολεμίοις. καὶ ταῦτα μὲν τῆς νυκτὸς ἁπάσης ἐγίγνετο· ἤδη δὲ τοῦ ὄρθρου χαρασσομένου, καὶ ἡμέρας ἐπιφανείσης, αὐτίκα τῶν Διλιμνιτῶν οἱ σωζόμενοι ἐπεγίγνωσκον τὰς πορείας, καὶ ἰθὺ C τῶν Περσικῶν ἔθεον στρατευμάτων, ἐγκειμένων σφίσι καὶ ὅμως τῶν Σαβείρων. Βάβας δὲ ὁ στρατηγός, ὃς δὴ τῶν ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ ἱδρυμένων ἐκπλείστου Ῥωμαίων ἡγεῖτο, ἀλλ' οὖν αὐτός γε ὁ Βάβας (ἐτύγχανε γὰρ ἐν τῷ τότε κατὰ τὴν Ἀρχαιόπολιν διαννκτερεύσας,) τῷ μὲν θορύβῳ καὶ τῇ βοῇ πάντοθεν περιεβομβεῖτο. ἕως δὲ σκότος ἦν καὶ ἀδηλία τῶν ποιουμένων, ὁ δὲ ἀφασίᾳ εἴχετο πολλῇ, καὶ ἔνδον ἠρέμει· ὡς δέ, τοῦ ἡλίου ἐπαυγάσαντος τὰς ἀκρωρείας, κατεῖδε τὸ ἀτρεκὲς τῶν τελουμένων, καὶ τοὺς Διλιμνίτας ὑπὸ τῶν Σαβείρων ἐλαυνομένους, τότε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκδραμὼν τοῦ ἄστεος ἅμα τῷ ξυμπαρόντι D ὁμίλῳ, οὐκ ἐλάχιστόν τι αὐτῶν διεχρήσατο μέρος, ὡς μόλις

8. ὅπη R. 14. ὁ στρατηγῶν R. δὴ om. R. 15. ἀλλὰ R.

contrarium versa, in summa consilii inopia et perturbatione rerum versabantur. Neque enim facile ipsis erat fugam capessere, in arctum coactis, neque satis hostes internosse poterant, utpote cum nocte et metu conflictantes. Passim itaque a Sabiris trucidabantur, ne tentata quidem sui defensione; atque octingenti quidem viri intra castra perierunt, reliqui difficulter elapsi sparsim errabant, nescii plane quo se conferrent; cumque iam procul aufugisse viderentur, circumacti rursus et eodem relapsi, in hostes incidebant. Hoc pacto tota illa nox est transacta. Mane vero cum iam illuxisset, confestim qui supererant Dilimnitae recognitis viis recta ad Persarum castra cucurrerunt, persequentibus ipsos nihilominus tergaque prementibus Sabiris. Babas interea praefectus, qui iam inde a multo tempore Romanorum, qui Colchicam regionem insident, dux fuerat, cum per id temporis Archaeopoli pernoctasset, et tumultus ac clamor ipsum omni ex parte circumsonuisset; quamdiu tenebrae erant, et quid ageretur incertus esset, quietus tacitusque ibi subsistens, intus se continebat. Simulatque vero sol montium iugis affulsit, vere quid ageretur prospexit, Dilimnitas nimirum a Sabiris fugari. Tum itaque etiam ipse urbe effusus cum agmine, quod ad manum erat,

ἐκ τοσούτων οὔπω χιλίους τοὺς ξύμπαντας παρὰ τὸν Ναχοραγὰν ἀφικέσθαι. A. C. 555 I. I. 29

ιθ'. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ τῆσδε διήμαρτεν τῆς πείρας, αὐτίκα D ᾤχετο ἐπὶ τὴν Νῆσον, καὶ ἀγχοῦ που τῶν Ῥωμαίων στρατοπεδευσάμενος, προὐκαλεῖτο ἐς λόγους ἀφικέσθαι οἱ τὸν Μαρτῖνον. καὶ παραγενομένῳ, „σὺ δὲ" ἔφη „ὦ στρατηγὲ, ἐς τοσοῦτον ἀγχινούστατός γε ὢν καὶ φρενήρης, καὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις δυνατωτάτων, εἶτα οὐκ ἐθελήσεις ἀποπαῦσαι πόνου τε καὶ δυσμενείας ἄμφω τὼ βασιλέε, ἀλλὰ μεθῆκας αὐτοὺς οὕτω δὴ ἐπιπλεῖστον τὴν ἀλλήλων ἐπιλυμαινομένους. εἰ δὴ V. 68 οὖν νῦν γοῦν ἐστί σοι βουλομένῳ διαλλαγὰς ποιήσασθαι καὶ ξυνθήκας, ἄγε ὅπως αὐτὸς μὲν ἐς Τραπεζοῦντα τὴν πόλιν τὴν Ποντικὴν ἅμα τῷ στρατῷ μεταβήσῃ, ἐνθάδε δὲ ἡμεῖς μενοῦμεν οἱ Πέρσαι· οὕτω τε τὰ τῆς ἐκεχειρίας σχολαίτερον διαλεξόμεθα, πιστοῖς χρώμενοι ἀγγελιαφόροις. εἰ γὰρ μὴ ἑκὼν P. 95 εἶναι ἀπάξεις ἐνθένδε τὸ στράτευμα, ἴσθι, ὦ γενναῖε, ὡς πρὸς ἀνάγκης ἀπελαθήσῃ. βεβαιότατα γὰρ ἐγὼ τὴν νίκην ἔχω, καὶ περιβέβλημαι οὐ χαλεπώτερον ἢ τόδε τὸ κτῆμα." καὶ ἅμα λέγων, τὸν δακτύλιον ἐπεδείκνυεν ὃν ἐπεφέρετο. πρὸς ταῦτα δὲ ὑπολαβών· „ἀλλ' ἔμοιγε" ὁ Μαρτῖνος „εὐκτὸν μὲν ἡ εἰρήνη δοκεῖ καὶ τιμιώτατον, καὶ συλλήψομαί σοι προσαγομένῳ τε αὐτὴν καὶ καθιστῶντι· ἄμεινον δὲ, οἶμαι, ταῦτα δράσοιμεν

1. περὶ R. 3. διήμαρτεν τῆς πείρας R., τῆς πείρ. δ. vulg. 7. τε ὢν R. 10. ἔτι λυμαινομένους R. 14. τὰ om. R. 16. ἐνθάδε R. 17. ἔχων περιβ. R. 19. ἐπεδείκνυεν R., ἐπεδείκνυτο vulg.

non exiguam in iis stragem edidit, adeo ut vix in universum mille ad Nachoragam sint reversi.

19. Qui cum conatus hic non ex sententia successisset, confestim ad Insulam se recepit; castrisque iuxta Romanos locatis, Martinum ad se, in colloquium ut veniret, excivit; qui cum advenisset, Tu, inquit, praefecte, cum ita sis industrius ac prudens, unusque sis ex iis, qui praecipuae sunt inter Romanos potentiae, an non vis utrumque nostrum regem labore simul atque hostilitate mutua liberare? Patierisne ipsos quam diutissime mutuis sese damnis afficere? Quin potius si tibi placuerit pacta et foedera inire, age Trapezuntem Ponticam urbem cum exercitu te transfer; nos vero Persae hic manebimus; ita fiet, ut de induciis aut pace stabilienda per otium agamus, fidis utentes internuntiis; nisi vero volens ac libens exercitum hinc abduxeris, scito, o bone, quod per vim profligaberis. Certissimam enim habeo victoriam, eamque nihilo difficilius mihi comparavi quam hanc possessionem; simulque haec dicens, anulum, quem gestabat, ostendebat. Ad haec subiiciens Martinus, Et mihi, inquit, pax in votis summoque in pretio est, teque eam proponentem et constituentem iuvabo; melius vero haec nos perfecturos putarim, si tu quam citissime in Iberiam te transtuleris,

A. C. 555 ἄν, εἴγε σὺ μὲν ὡς τάχιστα ἐς Ἰβηρίαν μεταχωρήσεις, ἐγὼ
I. I. 29 δὲ ἐλεύσομαι ἐς Μουχείρισιν. οὕτω τε τὰ ἐν ποσὶ διασκεψό-
μεθα. τῆς δὲ νίκης πέρι σοὶ μὲν ἐξέστω μεγαλαυχεῖν τῷ
λόγῳ καὶ αὐθαδιάζεσθαι, καὶ τῶν ἀγοραίων αὐτὴν καὶ αὐ-
B θαιρέτων ἡγεῖσθαι κτημάτων· ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτό φημι τῇ τοῦ
κρείττονος ταλαντεύεσθαι γνώμῃ, καὶ οὐ παρὰ τοὺς μέγα
βρενθυομένους ἰέναι, ἀλλ' ἐφ' οὓς ἂν ὁ πάντων προαγωγὸς
ἐπινεύσῃ." οὕτω δὲ τοῦ Μαρτίνου ἀνδρειότατά τε καὶ μάλα
ὁσίως ἀποκριναμένου, καὶ τῇ τοῦ βαρβάρου νεμεσήσαντος
ἀλαζονείᾳ, οὐδὲν δὲ ὁτιοῦν προελθὸν εἰρηναῖον, διεκρίθησαν
ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ὁ μὲν ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκε, Μαρτῖ-
νος δὲ ἐς τὴν Νῆσον. τῷ δὲ Ναχοραγὰν μενετέα μὲν αὐτοῦ
ἥκιστα ἐδόκει, ἐς δὲ τὸν Φάσιν τὴν πόλιν ἰέναι διενοεῖτο,
ἐκεῖσέ τε μᾶλλον ἐκκαλέσασθαι τοὺς Ῥωμαίους. ἐπιμαχώτατον
γὰρ τὸ ἐκείνῃ ἔρυμα εἶναι ἐπέπυστο, ἅτε δὴ ξύλοις ἅπαν
C ἐσκευασμένον, καὶ τὰ ἐχόμενα πεδία εὐόμαλά τε καὶ ἀγαθὰ
ἐνστρατοπεδεύσασθαι. ἤδη δὲ ἡ πόλις ὁ Φάσις, ἅπασιν, οἶμαι,
διαδηλότατον, ὡς ἐκ τοῦ ποταμοῦ εἴληφε τὴν ἐπωνυμίαν, πλη-
σιαίτατα ὑποῤῥέοντος, καὶ ἀμφ' αὐτὴν ἐς τὸν Εὔξεινον πόν-
τον ἀπερευγομένου. πρὸς γὰρ τῷ αἰγιαλῷ καὶ ταῖς ἐκβολαῖς
τὸ πόλισμα ἵδρυται· ἀφέστηκε δὲ τῆς Νήσου ἓξ μάλιστα παρα-
σάγγαις ἐπὶ δυόμενον ἥλιον.

8. ἐπινεύσῃ R., ἐπινεύσοι vulg. 9. καὶ ante τῇ om. R. 13. τὸν Φάσιν R., τὴν Φ. vulg. 16. εὐόμαλα R., Intpr. *exaequatos et patentiores*, εὐέμβολα vulg. Secutus sum, constantiae causa, auctoritatem codicis, in prioribus certe libris Lugdunensi longe praestantioris. 21. *stadiis centum* Intpr. (πέντε παρ.)

ego vero Muchirisim me recepero, atque ita de rebus nostris dispiciemus. De victoria vero liceat tibi iactabunde arroganterque loqui, eamque inter venales et nostro arbitrio subiectas ac parabiles res collocare. Ego vero victorias Dei unius voluntate librari censeo eamque non ad fastuosos valdeque elatos vergere, sed ad eos, quibus ille omnium productor atque moderator annuerit. Haec cum Martinus perstrenue honestissimeque respondisset, barbari arrogantia offensus, pace infecta, a mutuo colloquio discesserunt; atque hic quidem ad castra, Martinus vero in Insulam se recepit. Nachoragan autem nequaquam ibi commorandum censens, ad Phasidem urbem se conferre statuit, eoque potius Romanos evocare. Facillimum enim expugnatu illic esse propugnaculum audierat, quippe quod totum e lignis exstructum esset, et circumiectos campos patentes et castris metandis accommodatos haberet. Atqui urbem Phasidem a fluvio ei cognomine ita vocatam esse, omnibus, arbitror, est notissimum; qui quidem fluvius Phasis non procul ab ea fluit, et circa ipsam in Euxinum pontum fertur. Ad littus enim et ostia urbs sita est; distat autem ab Insula sex summum parasangis occasum versus.

κ'. Εὐθὺς δὴ οὖν ὁ Ναχοραγὰν πόῤῥω τῶν νυκτῶν τὰς A. C. 555 ἀκάτους ὁπόσας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπήγετο, ἐς τὸν ποταμὸν ἐμβαλὼν I. I. 29 καὶ συζεύξας, λανθάνει τοὺς Ῥωμαίους γέφυράν τέ τινα ἐξ D αὐτομάτου πηξάμενος, καὶ ἅπαν τὸ πλῆθος ἐς τὸ ἀντιπέραν διαβιβάσας· ἐβούλετο γὰρ ἐς τὰ πρὸς νότον ἄνεμον ἀφικέσθαι τοῦ ἄστεος, ὅθεν δὴ αὐτῷ οὐδαμῶς ἤμελλε τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ κώλυμα ἔσεσθαι τῷ περιβόλῳ πελάζοντι· ὑπὸ γὰρ τὸ ἀρκτῷον καταῤῥεῖ καὶ παρατείνεται μέρος. καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ τὸ περίορθρον ἄρας ἐκ τῆς ὄχθης, εἴχετο τῆς πορείας, καὶ τὴν Νῆσον ὡς ἀπωτάτω παραμειψάμενος, ἀνὰ τὰ πρόσω ἐχώρει· μόλις δὲ περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν διάβασιν ἐγνωκότες, διεταράχθησάν τε καὶ περὶ πλείστου ἐποιοῦντο προτερῆσαι ἀνὰ τὸ ἄστυ τοὺς πολεμίους. τοιγάρτοι τάς τε τριήρεις καὶ ὅσοι τριακόντοροι παρώρμουν πληρώσαντες, ὀξύτατα P. 96 τοῦ ποταμοῦ τῷ ῥῷ κατεφέροντο. ἀλλὰ φθάσας ὁ Ναχοραγὰν ἀμφὶ τὸ μεσαίτατον τῆς τε Νήσου καὶ τοῦ ἄστεος ἐτύγχανεν ἤδη, ξύλοις τε καὶ λέμβοις τὸ εὖρος ἅπαν τῆς δίνης διαφραξάμενος, τό τε τῶν ἐλεφάντων στῖφος ὄπισθεν ἐπιστήσας, ἐς ὅσον οἷόν τε ἦν αὐτοῖς τῆς βάσεως ἐφικνεῖσθαι. ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στόλος ταῦτα πόῤῥωθεν ἰδόντες αὐτίκα πρύμναν ἐκρούοντο, πολλῇ τε χρώμενοι ἐς τοὔμπαλιν τῇ εἰρεσίᾳ, χαλεπώτατα πρὸς τὸ ἀντίπρωρόν τε καὶ ῥοῶδες τῆς φορᾶς ἀντανα-

5. ἱκέσθαι R. 12. γε καὶ R. 15. Ante τοῦ ποτ. add. R. ὑπό. 19. ἐφικνεῖσθαι R., ἀφικνεῖσθαι vulg. 20. πρύμνης R. 21. χρώμενος R. 22. ἀντίπρωρόν R., ἀντίπορόν vulg.

20. Confestim itaque Nachoragan intempesta nocte scaphis, quotquot secum plaustris advexerat, in flumen immissis atque inter se iunctis, insciis Romanis pontem stravit, et exercitum universum in oppositam ripam transmisit. Cupiebat enim in eam oppidi partem, quae Austrum spectat, pervenire; e qua parte Phasidis fluenta nequaquam sibi impedimento fore videbantur muro appropinquanti; nam is in borealem delabitur et protenditur partem. Nachoragan itaque sub primum diluculum movens e ripa iter suum continuavit, Insulaque quam remotissime praeterita ad ulteriora processit. Romani vero cum vix tandem hora diei sexta pleno iam foro cognovissent Persas flumen traiecisse, vehementer perturbati erant, summaque vi adnitebantur hostes circa oppidum praevenire. Quocirca triremibus omnibus et actuariiis triginta remorum navibus, quotquot in portu stationem habebant, milite completis, celerrime secundo flumine ferebantur. At Nachoragan eos anteverterat, iamque ad medium inter Insulam et urbem locum pervenerat, totamque fluminis latitudinem lignis lembisque inter se iunctis intersepserat; elephantorum caterva retro opposita, quantum et quousque illi progredi potuerant. Romanorum vero classis eminus id conspi-

A. C. 555 γόμενοι, ἀπεχώρησαν. δύο δὲ ὅμως ναῦς κενὰς τῶν ἐμπλεόν-
I. I. 29 των εἷλον οἱ Πέρσαι. οἱ γὰρ δὴ ἄνδρες ξυλλαμβάνεσθαι μέλ-
B λοντες, τοῖς ὕδασι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς εὐτολμότατα κα-
τεθάῤῥησαν, ἀντὶ τοῦ μείζονος, οἶμαι, καὶ προὔπτου κινδύνου
τὸ ἔλαττον δεινὸν δήπου ἑλόμενοι, καὶ μετέσχον μᾶλλον τῶν
ἐκ τῆς τύχης ἀδήλων. τοιγάρτοι ἀφήλαντό τε κουφότατα καὶ
ὑποβρύχιοι ἐπιπλεῖστον διανηξάμενοι, μόλις ὡς τοὺς οἰκείους
V. 69 ἀπεκομίσθησαν, τότε δὴ οὖν οἱ Ῥωμαῖοι Βούζην μὲν τὸν στρα-
τηγὸν ἀνὰ τὴν Νῆσον κατέλιπον, ἅμα τῷ οἰκείῳ στρατεύματι
ἐπιμελησόμενόν τε τῶν τῇδε ἁπάντων, καὶ ἀλεξήσοντα ἐς ὅ, τι
δεήσοι· οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες κατὰ τὸ ἐγκάρσιον τὸν ποταμὸν
περαιωθέντες, καὶ διὰ τῆς χέρσου ἑτέραν τινὰ ὁδὸν πορευό-
μενοι, ὡς μὴ κατ' αὐτὰ τοῖς πολεμίοις χωρῆσαι, παραγίνον-
C ται ἐς ἐκεῖνο δὴ τὸ τοῦ Φάσιδος ἐπώνυμον ἄστυ, καὶ εἴσω
τῶν πυλῶν παρελθόντες, διεδάσαντο στοιχηδὸν οἱ στρατηγοὶ
τὴν φρουρὰν τοῦ περιβόλου. οὐ γὰρ ᾤοντο ἀξιόμαχοι ἔσεσθαι,
εἴ γε συστάδην παρατάξασθαι πειραθεῖεν. πρῶτος μὲν οὖν Ἰου-
στῖνος ὁ Γερμανοῦ καὶ ὁ ἀμφ' αὐτὸν ὅμιλος ἐν τῷ ἀκρο-
τάτῳ μέρει τῷ πρὸς θάλατταν νεύοντι ἐτετάχατο· βραχὺ δέ
τι ἀπωτέρω Μαρτῖνος εἱστήκει ὁ στρατηγὸς καὶ αἱ Μαρτί-
νου δυνάμεις· ἀμφὶ δὲ τὸ μεσαίτατον Ἄγγιλας μὲν ἔχων
Μαυρουσίους πελταστὰς καὶ λογχοφόρους, Θεόδωρος δὲ Τζάν-

3. εὐτολμώτατα R. 6. ἀφήλλαντο R. 8. οὖν om. R. 11. πάντες R. 17. παρατάξασθαι R., παρατάξεσθαι vulg. 19. θάλασσαν R. 22. Μαυρουσίως Sph. Par. Τζάνους vulg., Τζανοὺς R.

cata, puppim reflexit, validoque retrorsum remigio utens et magna vi ac difficultate contra adversum rapidi fluminis impetum nitens, sese recepit; duas nihilominus naves vectoribus vacuas Persae ceperunt; viri enim, cum etiam sese captum iri viderent, undis se ipsos audacter commiserunt, pro maiore, uti arbitror, et praesenti periculo minus eligentes, et fortunae incertitudinem periclitari malentes: Quocirca et levissime in undas desiliebant, et in immo maxima ex parte gurgite natantes aegre ad suos evaserunt. Tum itaque Romani Buzem quidem apud Insulam reliquerunt, cum suis copiis res illic omnes curaturum et si opus esset opitulaturum; reliqui vero omnes transversim traiecto flumine, aliaque per continentem incedentes via, ne in eadem, quae hostes insidebant, loca venirent, in urbem Phasidi fluvio cognominem perveniunt; portisque recepti praefecti praesidia per muros suo quaeque ordine disponunt; neque enim putabant sese viribus pares fore, si stataria pugna proeliandum esset. Primus igitur Iustinus Germani filius cum suo agmine in editissima urbis parte ad mare vergente locatur: exiguo vero abhinc spatio praefectus stabat et Martini copiae. Sub ipsum autem medium Angilas, Mauros penes se habens peltatos et hastigeros, Theodorus vero Tzannos

νοὺς ὁπλίτας, καὶ Φιλομάθιος Ἰσαύρους σφενδονήτας καὶ ἀκον- A. C. 555
τοβόλους. ὀλίγῳ δὲ τούτων ἀποκεκριμένοι ἐφρούρουν Λαγγο- I. I. 29
βάρδων ἀπόμοιρα καὶ Ἐρούλων, Γίβρος δὲ ἡγεῖτο ἀμφοτέρων. D
τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν τοῦ τείχους, καὶ πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον ἀπολῆγον, τοῖς ἑώοις τάγμασιν ἐπεφρόντιστο, ὑπὸ Βαλεριανῷ στρατηγῷ ταττομένοις. οὕτω μὲν ὑπὲρ τοῦ ἐρύματος ἡ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰ ἐν κόσμῳ παρίστατο.

κα΄. Ἦν δὲ αὐτοῖς καὶ χαράκωμα ἔμπροσθεν καρτερώτατα ἐξειργασμένον, ὡς ἀντέχειν εὐθὺς πρὸς τὰς ἐπιδρομάς, καὶ ὃν ἐν προβόλου μοίρᾳ ἐγκεῖσθαι τῷ τείχει. ἐδεδίεσαν γὰρ εἰκότως ἐπ' αὐτῷ, ἅτε δὴ ξύλοις τε πεποιημένῳ, καὶ ἄλλως ὑπὸ χρόνου πολλαχοῦ διεῤῥυηκότι. τῷ τοι ἄρα αὐτοῖς καὶ τάφρος μάλα εὐρεῖα πέριξ ὠρώρυκτο, ὕδατός τε ἤδη μεστὴ καὶ ὑπερχειλὴς ἐγεγόνει, ὥς καὶ τοὺς σκόλοπας,
οἳ δὴ ἐτύγχανον ξυνεχέστατα ἐμπεπηγότες, διαλανθάνειν καὶ P. 97
ἀποκεκρύφθαι· τῆς γὰρ λίμνης, ἣν δὴ σμικρὰν θάλατταν ὀνομάζουσι, τὴν ἐς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐκροὴν φερομένην ἐνταῦθα μετοχετεύσαντες, ῥᾳδίως ἅπαντα ἔπλησαν. νῆες δὲ φορτίδες μεγάλαι πρὸς τῇ κυματωγῇ τῆς θαλάττης καὶ ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Φάσιδος πλησιαίτατα τοῦ ἄστεος ἐφορμοῦσαι, μετεώρους εἶχον τὰς ἀκάτους, καὶ ἀμφ' αὐτὰ δήπου τὰ καρχήσια τῶν

2. Λογγοβ. Par. 6. τεταγμένοις R. 7. παρίστατο R., παρετέταττο (sic) vulg. 10. ὃν aut delendum est, aut in οἷον mutandum. 11. τε om. R. 16. μικρὰν et 17. εἰς R. 19. τῇ κυματωγῇ Suid. s. h. v., τῇ κυματογῇ Lugd. et ed. pr., τῇ κυματώδει γῇ R. θαλάσσης R.

gravioris armaturae, et Philomathius Isauros funditores et iaculatores habens; neque procul ab his stationem habebat Langobardorum et Herulorum manus, ductante utrosque Gibro; reliqua muri pars in subsolanum desinens orientalibus agminibus sub Valeriano praefecto constitutis curae erat. Hunc itaque in modum Romanus exercitus in muri praesidio erat dispositus.

21. Vallum etiam munitissimum exterius ipsis exstructum erat, e quo primos hostium insultus sustinere possent, quique muro vice propugnaculi esset, cui non immerito utpote ex lignis constructo metuebant, et alioquin non una in parte prae vetustate vitium fecerat; ideoque etiam amplissimam in orbem fossam duxerant, quae ita aquis erat referta, ut ea ipsa labris effusa acuminatos etiam palos, qui dense suffixi erant, obtegeret, ita ut cerni non possent. Lacum enim, quem parvum mare appellant, et in Pontum Euxinum fertur, eo derivarant, facileque omnia replerant; naves etiam onerariae grandiores quam proxime ad urbem admotae sublimes habebant corbes, ad ipsa malorum carchesia subvectos, firmissimisque vinculis dependentes, ut et turribus magnitudine altitudineque lon-

A. C. 555 ἱστῶν ἀνιμηθείσας καὶ βεβαιότατα αἰωρουμένας, ὡς πολλῷ
I. I. 29 ἀνέχειν τὰ μεγέθη τῶν πύργων καὶ ὑπερφέρεσθαι. ἄνω δὲ στρατιῶται εἱστήκεσαν, καὶ τῶν ναυτῶν ὁπόσοι εὐθαρσεῖς τε καὶ πολεμικώτεροι, τόξα τε φέροντες καὶ σφενδόνας, μηχανάς τε ἐκηβόλους ἐνθέμενοι, πρὸς τὸ ἐνεργὸν ἤδη ἐσκευασμένας.
B ἀλλὰ γὰρ καὶ ἕτεραι νῆες διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀνηγμέναι, ἐπὶ θάτερον μέρος παρῆσαν, ᾧ δὴ Βαλεριανὸς ἐφειστήκει, ὁμοιότατα ταῖς ἄλλαις ἐξηρτυμέναι, ὡς ἂν ἑκατέρωθεν οἱ πολέμιοι ἐξ ὑπερδεξίων βαλλόμενοι ἀποκρούοιντο, πελασείοντες τῇ πολιορκίᾳ. ὥστε δὲ ταύτας δὴ τὰς ἐν τῷ ποταμῷ ναῦς ἥκιστα ὑπό του] πημαίνεσθαι, Δαβραγέζας, Ἄντης ἀνήρ, ταξίαρχος, καὶ Οὖννός τις λοχαγός, Ἐλμίγγειρος ὄνομα, οὗτοι δή, προστεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἐπακτρίδας τε ναῦς ἀμφιπρύμνους δέκα πληρώσαντες ἐκ τῆς ἀεὶ σφίσιν ἑπομένης δυνάμεως, καὶ ὡς ἀνωτέρω προελθόντες, ἐφρούρουν ξὺν ἀγρυπνίᾳ, καὶ περιεσκόπουν τὰς διαβάσεις ἐπιπλέοντες, νῦν μὲν ἐν μέσῳ τῷ ῥείθρῳ, νῦν δὲ ἐφ' ἑκατέρας τῆς ὄχθης. καὶ
C τοίνυν ἐνταῦθα ξυνηνέχθη τερπνόν τι λίαν καὶ ἐπίχαρι ὡς ἐν πολέμῳ καὶ παρατάξει. ἔτι γὰρ τούτων ἀνωτέρω αἱ Ῥωμαίων καὶ δύο τριακόντοροι, ἃς δὴ ἔμπροσθεν ἔφην κενὰς ἀνδρῶν [illegible]πο

2. ὑποφέρ. R. 4. τε post τόξα om. R. 7. Pro ᾧ δὴ R. habet lacunam, super quam recentior manus adscripsit: αἷς. 9. [illegible]κρούοιντο R. 11. Δαβραγέζας Ἄντης ἀνήρ. Egregiam hanc emendationem a Leunclavio, ni fallor, profectam praebet mg. R., ubi in ordine scribitur Δαβραγέζας ἄν τις. Vulg. Δαβραγαζάντης, Intpr. *Darragetas vir quidam.* Antae Sclavorum natio sunt, ex quorum nomine Anticum se dixit Iustinianus. 12. Ἐλμ. R. 20. δύο om. R.

ge essent superiores; desuper stabant milites, et nautae quotque audaciores erant et bellicosiores, arcus gestantes et fundas, aliasque machinas imponentes, ad idoneum usum praeparatas; sed et aliae naves per fluvium adductae ex utraque parte aderant, quibus praeerat Valerianus, simili modo atque aliae instructae, ut hostes utrimque ex editioribus locis icti propulsarentur, si propiore obsidione urbem premere vellent. Ne vero naves hae in fluvio dispositae facile a quoquam laedi possent, Dabragezas tribunus, natione Anta, et quidam ordinum ductor, Elmingirus nomine, prout eis per praefectos mandatum erat, decem actuarias naves bipuppes e copiis quibus praeerant, instruxerunt, quibus altius provecti magna cum vigilantia fluvium tuebantur, transitusque omni ex parte circumspectantes observabant, modo medio fluminis alveo, modo huic modo alteri ripae adnavigantes. Interea iucundum quid et gratiosum ut in bello et proelio ibi accidit. Ulterius enim adhuc quam hae naves erant dispositae, duae illae naves onerariae XXX. remorum, quas supra dixi milite vacuas a Persis captas fuisse; hae,

τῶν Περσῶν ἀφῃρῆσθαι· αὗται δὴ οὖν αἱ τριακόντοροι, ὁπλί- A. C. 555
τας ἔχουσαι Μήδους, ἐν τῷ ποταμῷ ἐναυλοχοῦντο καλωδίοις I. I. 29
τῆς γῆς ἐξημμέναι. νυκτὸς δὲ ἐπιλαβομένης, οἱ μὲν ἄνδρες ἐν
αὐταῖς ἐκάθευδον ἅπαντες· τοῦ δὲ ῥοῦ πολλοῦ φερομένου, καὶ
τὰ πείσματα διατείνοντος τῇ ὑπαγωγῇ τῶν ὁλκάδων, ἀποῤ-
ῥήγνυται τῇ μιᾷ ὁ δεσμὸς ἐξαπιναίως· ἄφετον δὲ αὐτὴν ἡ δίνη V. 70
λαβοῦσα καὶ ἐλευθέραν, καὶ οὔτε εἰρεσίας ἀντιπραττούσης,
οὔτε πηδαλίου ἑτέρωθί που ἰθύνοντος, κατάγει πως αὐτὴν ὀξύ- D
τατα ἐς τὸ πρόσω, καὶ παραδίδωσι τοῖς ἀμφὶ Δαβραγέζαν
Ῥωμαίοις. οἱ δὲ ἐσιδόντες, ἄσμενοι εἷλον τὸ θήραμα, καὶ
ἐπετέρποντο τῇ ξυντυχίᾳ, ὅτι γε αὐτοῖς ἥδε ἡ ναῦς κενὴ πρό-
τερον ἀπελθοῦσα, τότε δὴ ἀνδρῶν ἀνάπλεως ἐπανῆκεν.

κβʹ. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ναχοραγὰν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει ἄρας
ἐκ τοῦ στρατοπέδου, τῷ ἄστει ἐπέλαζεν, ἀκροβολίσασθαί τε
βουλόμενος, καὶ ἀπόπειραν ποιήσασθαι τῶν Ῥωμαίων, εἰ
ἐπεξίασι· ταύτῃ τε σαφέστατα διαγνῶναι, ὅπως αὐτῷ εἰς
ἑτέραν τὰ ἐς τὸν πόλεμον παρασκευαστέα. τότε δὴ οὖν οἱ Πέρ-
σαι, ἐπειδὴ ἐς τόξου βολὴν ἀφίκοντο, αὐτίκα οἵγε, τοῦτο δὴ
αὐτοῖς τὸ εἰθισμένον, θαμὰ ἐπετοξάζοντο· πολλοί τε τῶν Ῥω-
μαίων τρωθέντες, οἱ μὲν ἔτι ἀμυνόμενοι ἀντεῖχον, ἔνιοι δὲ P. 98
καὶ ἀπόμαχοι ἐγίγνοντο. Ἄγγιλας δὲ καὶ Φιλομάθιος καὶ
τῶν ἀμφ' αὐτοὺς ταγμάτων ἄνδρες ἐς διακοσίους, καὶ ταῦτα
προειρημένον ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ ὑπὸ Μαρτίνου μένειν ἕκαστον

3. Pro τῆς γῆς R. τισὶν. 8. πω R. pro που. 9. Δαβραγέζαν R. a 2. m., Δαβραγέζοις 1. m., Dabracezes Intpr., Δαβραγάζαν vulg. 10. ἐπιδόντες R. 19. θαμὰ om. R.

inquam, naves militibus gravis armaturae erant instructae, atque ita rudentibus ad oram alligatae; noctu vero dormientibus in eis universis, cum aestus ingens esset obortus et rudentes distenderet, depressione agitationeque navigiorum alterius illarum vinculum repente est disruptum; quam cum vortex solutam liberamque accepisset, neque illi vel remigio obniti, vel gubernaculo aliorsum eam dirigere possent, abreptam rapidissime celerrimeque ad Romanos, quibus Dabragezas praeerat, defert, qui quidem eam conspicati, laeti ceperunt, insperataque captura sunt gravisi, quod navis, quae antea vacua ab ipsis abierat, viris plena rediisset.

22. Interea Nachoragan cum universo exercitu e castris movens urbi appropinquavit, velitando et iaculando tentare volens Romanos, an eruptionem facerent; eaque ratione apertissime cognoscere, quo pacto sibi in sequentem diem res bellicae praeparandae essent. Persae itaque simulatque ad teli iactum pervenerunt, confestim more suo ingentem sagittarum vim emittunt, multisque Romanorum vulneratis, alii quidem adhuc pugnando resistebant, alii pugna excesserunt. Angilas vero et Philomathius et ex ipsorum agminibus viri ducenti, tametsi Martinus universo exercitui imperarat, ut suo

A.C. 555 κατὰ χώραν, καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀπομάχεσθαι, οἱ δὲ τὴν I. I. 29 καθ' αὐτοὺς πύλην ἀναπετάσαντες, κατὰ τῶν πολεμίων ἐχώρουν. Θεόδωρος δὲ ὁ τοῦ Τζαννικοῦ ὅμιλον ταξίαρχος, ἐπεῖχε μὲν τὰ πρῶτα, καὶ ἀνέκοπτε τὴν ὁρμὴν, νεμεσῶν αὐτοῖς τῆς προπετείας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, ὑπήγετο καὶ αὐτὸς τοῖς πλεί- B στοις, οὔτι ἑκὼν, καὶ ἐνεδίδου, εὐθύς τε ἐφοίτα σὺν ἐκείνοις, ὡς μὴ ἀποδειλιᾶν νομισθείη, τούτου τε ἕνεκα μόνου τὸ εὐπρεπὲς τῆς εὐβουλίας προΐσχεσθαι· ἤρεσκε μὲν γὰρ αὐτὸν οὐδαμῶς τὰ ποιούμενα, μετέχειν δὲ ὅμως αὐτῶν ἠνείχετο ἐς ὅ, τι ἄρα καὶ τελευτήσαιεν. καὶ μικροῦ γε ἅπαντες αὐτοῦ διεφθάρησαν, εἰ μή τις αὐτοὺς ἑτέρα διέσωσε γνώμη ἐκ τοῦ κρείττονος ἐπιῤῥωσθεῖσα. οἱ γὰρ Διλιμνῖται ἀνὰ τὸν ἐκείνῃ χῶρον ἑστῶτες καὶ ἐς φάλαγγα ξυντεταγμένοι, ἐπειδὴ κατεῖδον τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐπερχομένων, υπεδέχοντό γε αὐτοὺς ἡσυχῇ καὶ ἀνέμενον. ὡς δὲ ἀγχοῦ ἤδη παρῆσαν, αὐτίκα οἵγε ἠρέμα τὰ κέρα ἐπικολπώσαντες, περιβάλλουσιν ἅπαντας, καὶ ἐς ἀκριβῆ κύκλω- C σιν ἐγκατεῖργον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πάντοθεν περιειλημμένοι, δρᾶσαι μὲν τολοιπὸν οὐδὲν ὁτιοῦν τοὺς πολεμίους διενοοῦντο· εὐκτὸν δέ τι αὐτοῖς ἐδόκει καὶ ἄπιστον, εἴγε ἀμωσγέπως διαδράσαιεν. καὶ δὴ ἐπὶ σφᾶς ἑλιχθέντες, καὶ τὰ δόρατα προβεβλημένοι, ἐμπίπτουσιν ἀθρόον τῶν πολεμίων τοῖς πρὸς τῷ ἄστει ἐφεστηκόσιν. οἱ δὲ ἐσιδόντες αὐτοὺς πολλῇ τῇ ῥύμῃ φε-

3. Τζανικοῦ R. 7. δειλιᾶν R. 11. αὐτὸς Sph. Par. 15. ἐπικολπώσαντες R., ὑποκ. vulg. 21. τὸ ἄστυ R.

quisque loco se contineret atque e tuto pugnaret, nihilominus tamen e porta ipsis proxima evolantes, in hostem ferebantur. Theodorus vero Tzannici agminis dux initio quidem suos continuit impetumque repressit, temeritatis eos arguens; cum vero illi dicto audientes non essent, ipse etiam se pluribus non quidem libens adiunxit, et cum illis in hostem ivit, ne timidus censeretur, eaque sola de causa honestum consilium speciose praetexere. Factum enim ei nequaquam probabatur, particeps tamen illius esse volebat, quemcumque tandem exitum esset habiturum. Et certe parum aberat, quin omnes ibi simul periissent, nisi aliud quoddam consilium a Deo corroboratum saluti eis fuisset. Dilimnitae enim, qui eo loci stationem habebant, instructaque acie stabant, contempta adventantium paucitate, quieti eos operiebantur, neque se loco suo dimovebant; cum vero iam propius accessissent, confestim sinuatis diductisque cornibus universos circumveniunt, et in orbem veluti corona cingunt. Romani autem omni ex parte conclusi, non iam de damno ullo hostibus inferendo cogitabant; praeclarum vero atque inauditum facinus censebant, si ulla ratione possent evadere. Conglobati itaque praetensis hastis confertim in hostes, qui oppidum versus stabant, irruunt; qui cum eos maximo impetu et tanquam desperata

ρομένους, καὶ οἷον ταῖς ἐλπίσιν ἀπειρηκότας, διέστησαν εὐ- A. C.
θὺς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀπεκρίθησαν, οὐκ ἐνεγκόντες ἄνδρας I. I.
δυσθανατῶντας, καὶ ὅποι αὐτοῖς τὸ θράσος χωρήσει, οὐ λο-
γιζομένους. οὕτω δὲ ἐκείνων ἐφέντων, ἐκδραμόντες οἱ Ῥω- D
μαῖοι κατὰ τὸ παρεῖκον, ἄσμενοι αὖθις εἴσω τοῦ περιβόλου ἐγέ-
νοντο, καὶ τὴν πύλην προσήῤῥαξαν. παρὰ τοσοῦτον μὲν κινδύ-
νου ἵκοντο, οὐκ ἐπ' ἄλλῳ τῳ ἀριστεύσαντες, ἢ μόνῳ τῷ δια-
φυγεῖν καὶ ἀποσωθῆναι.

κγ'. Τοῖς δὲ τῶν Περσῶν ἀχθοφόροις ἐκπλείστου δια-
πονουμένοις ἐς τὸ τὴν τάφρον καταχωννύναι, τότε δὴ ἅπασα
αὐτοῖς ἀνεπέπληστο, καὶ συνῆπτο ἁπανταχόθεν τὸ ἀπεῤῥωγὸς
καὶ μεμερισμένον, ὡς καὶ βάσιμον εἶναι τὸ χωρίον στρατιᾷ
τειχομαχούσῃ, καὶ τὰς ἑλεπόλεις μηχανὰς οὐ χαλεπῶς ἐνθένδε
προσάγεσθαι. μακρὸς δὲ αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν πολυχειρίαν
ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ χρόνος ἐτρίβη. λίθους γὰρ κατὰ τὸ μᾶλλον
καὶ χοῦν ἐμβαλόντες, οὐ ῥᾳδίως πρὸς τὰς συγκλείσεις ἐξήρ- P. 99
κουν, ξύλων οὐ μάλα παρόντων, ὅτι μὴ ὁπόσα πόῤῥωθεν ἐκ
τῆς νάπης κατατέμνοντες ξὺν πόνῳ πολλῷ διεκόμιζον. οἱ γὰρ
Ῥωμαῖοι ἐτύγχανον ἤδη πρότερον ἅπαντας τοὺς ἀμφὶ τὸ ἄστυ
ἀγροὺς ἐμπρήσαντες, καὶ πρός γε τὰς τῶν ὁδοιπόρων κατα-
λύσεις καὶ εἴ τι ἕτερον ἐνδιαίτημα ὡς πλησιαίτατα ἵδρυτο.

5. παρεῖκον R. et Lugd. corr., παρῆκον vulg. 6. πόλιν R. προσήῤῥαξαν R., προσεῖρξαν vulg. 10. ἐς τὸν (punctis subditis) ταφρὸν R. 14. μακρότερος coni. Cl., Intpr. *plus temporis quam.* ἢ κατὰ R., καὶ κατὰ vulg.

salute in se ferri viderent, confestim aciem inter sese mutuo diremerunt ac separarunt, hominum cum certa propemodum morte luctantium et extrema audentium, neque quo ipsis audacia evasura esset reputantium impetum nequaquam sustinentes. Sic itaque permittentibus Persis Romani effugio elapsi laeti sese intra murum receperunt, simulque portam clauserunt. In tantum discrimen venerant, nulla alia re praeclare gesta, quam quod sola fuga salutem sibi peperissent.

23. Persarum vero baiuli, qui iamdudum in opplenda fossa laborarant, iam illam totam oppleverant; et quicquid omni ex parte abruptum divulsumque fuerat, compositum iam adaequatumque erat, ita ut exercitui oppugnationem muri adituro locus pervius esset, et arietes aliaeque machinae expugnandis urbibus accommodatae non difficulter moenibus admoveri possent. Plus vero temporis quam pro multitudine operarum eo in opere triverant. Cum enim lapides maxima ex parte humumque ingessissent, replendae fossae haec non sufficiebant; ligna etenim ad manum non erant, nisi procul inde e silva caesa multo cum labore adferrentur. Romani enim iam antea agros omnes urbi circumiectos, et praeterea omnia viatorum diversoria, et si quae alia in proximo erant domicilia, incenderant, eo

A.C. 555 τοῦτο δὲ ἔδρασαν, ὡς ἂν μὴ τὴν ἐνθένδε ὕλην οἱ πολέμιοι
I. I. 29 πρόχειρον ἔχοντες, εὐκόλως τὰς ἐπιτεχνήσεις τῶν ἔργων ποιοῖντο. ἐκείνης μὲν οὖν τῆς ἡμέρας οὐδέν τι ἀξιαφήγητον ἄλλο
V. 71 ἐπράχθη, ἀλλά, νυκτὸς ἐπιφοιτώσης, ὁ Ναχοραγὰν ἅμα τοῖς πλήθεσιν ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκεν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Μαρ-
B τῖνος τά τε τῶν οἰκείων φρονήματα ἐπιῤῥῶσαι βουλόμενος καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπλῆξαι, ἤθροισε μὲν ἐς ταὐτὸ ἅπασαν τὴν τῶν Ῥωμαίων στρατιάν, ὡς δή τι τῶν παρόντων πέρι διασκεψόμενος· εἰσφοιτᾷ δὲ ἀθρόον ἐς μέσον, οὕτω πρὸς αὐτοῦ μεμελετημένον, ἀνήρ τις τῶν οὐ λίαν γνωρίμων, κονιορτοῦ τε ἀνάπλεως, καὶ οἷος ἐκ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰκάζεσθαι, ἥκειν τε ἔλεγεν αὐτίκα ἐκ Βυζαντίου, καὶ γράμμα τοῦ βασιλέως ἐπιφέρεσθαι. λαβὼν δὲ τοῦτο ἀσμενέστατα δῆθεν ὁ στρατηγός, καὶ ἀνελίξας, οὐκ ἐν ἀποῤῥήτῳ καθ' αὑτὸν ἀνελέγετο, οὐδὲ μόνοις τοῖς ὄμμασιν ἡσυχῇ διϊὼν τῷ νῷ εἰσήγει τὰ γεγραμμένα, ἀλλ' ἀνεβόα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, ὡς ἂν ἅπαντες ἐπαΐοιεν. καὶ τῷ μὲν βιβλιδίῳ ἐκείνῳ ἴσως ἄλλο τι ἐνεγέ-
C γραπτο. ἦν δὲ ὅμως τὰ βοώμενα τάδε· „ἐστάλκαμέν σοι καὶ ἑτέραν στρατιάν, οὐ μείονα τῆς προσούσης· καίτοι εἰ καὶ πολλῷ πλείους οἱ δυσμενεῖς τυγχάνοιεν ὄντες, ἀλλ' οὐκ ἐς τοσοῦτον ὑμᾶς ὑπερβαλοῦνται τῷ πλήθει, ὁπόσον ὑμεῖς τῇ ἀνδρίᾳ, ὥστε συμβήσεται τήν τε ὀλιγότητα καὶ τὴν ἀμετρίαν τῶν ἴσων μὴ ἀφεστηκέναι. ὡς ἂν δὲ μηδὲ ταύτῃ ἐκεῖνοι μεγα-

9. πρός γ' αὐτοῦ vulg. 10. μεμελετησμένον R. 15. τῷ νῷ om. R. 19. προσηκούσης R. 23. ἐκ. μεγ. ταύτ. R.

nimirum consilio, ne hostes, commodam illic aptamque suis usibus materiam nacti, facile opera machinarentur. Eo itaque die nihil aliud memoratu dignum est gestum; nocte autem ingruente Nachoragan se cum copiis suis in castra recepit. Postridie vero Martinus cum suorum animos confirmare vellet, hostes vero percellere, universum Romanorum exercitum in unum coegit, tanquam de praesenti rerum statu consultaturus. Confestim vero in medium venit (ita enim id ipse procurarat) vir quidam non admodum notus, pulvere obsitus perinde ac si esset longinquum iter emensus; is se recenter Byzantio venire dicebat, litterasque ab Imperatore adferre; quas cum praefectus libentissime accepisset ac resignasset, non arcane apud se perlegit, neque solis oculis tacitus percurrens in animo suo earum summam premebat, sed alta voce recitabat, ut omnes exaudirent. Et libello quidem illo fortassis aliud quid continebatur; quae vero recitabantur, haec erant: Misimus tibi etiam alium exercitum, non minorem eo quem habes, ac proinde etiamsi hostes multo sint vobis plures, non tantopere tamen vos multitudine superabunt, quantum vos fortitudine; quo fiet ut paucitati et excessui sua etiam constet aequalitas. Ne vero etiam hoc nomine

λαυχοῖεν, δέχου καὶ τοῦτον δὴ τὸν στρατὸν, ὥσπερ φιλοτι- A.C. 555 μίας μᾶλλον καὶ ἐπιδείξεως ἀλλ' οὐ τοῦ ἀναγκαίου χάριν ἀ- L. I. 29 πεσταλμένους. θαῤῥεῖν τοίνυν καὶ ἔργου ἔχεσθαι σὺν προθυμίᾳ, ὡς ἡμῶν οὐδὲν ὁτιοῦν τῶν δεόντων περιοψομένων." εὐθὺς δὴ D οὖν ἀνεπυνθάνετο, ὅποι εἴη τὸ στράτευμα. ὁ δὲ „οὐ πόῤῥω" εἶπεν „ἀφεστήκασιν, ἢ μόνον τέσσαρσι Λαζικοῖς παρασάγγαις." καταλελοιπέναι γὰρ αὐτοὺς ἀμφὶ τὸν Νέοχνον ποταμὸν ἔτι αὐλιζομένους. καὶ ὁ Μαρτῖνος ὀργήν τινα τῷ προσώπῳ ὑποκρινόμενος, „ἀπίτωσαν αὖθις" ἔφη „ὡς τάχιστα, καὶ οἴκαδε ἀναστρεφόντων, ὡς ἔγωγε οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς ἐφείην ἐνθάδε γενέσθαι. δεινὸν γὰρ εἰ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκπλείστου ἡμῖν ξυστρατευομένων, πολὺν ὅσον χρόνον διαπονηθέντων, καὶ πολλάκις πρὸς τοὺς πολεμίους παραταξαμένων, ἤδη τε οὐ πόῤῥω ἡκόντων ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸ ἀντίπαλον, καὶ τελεωτάτην ἀναδήσασθαι νίκην· οἱ δὲ οὕτω κατόπιν τοῦ ἀναγ- P. 100 καίου παρέσονται, καὶ μονονουχὶ ἀπογευσάμενοι τῶν κινδύνων, εἶτα τὴν ὁμοίαν ἀποίσονται δόξαν, καὶ ἐς ἐκείνους ἀνενεχθείη τὸ πέρας· καὶ, τὸ δὴ πάντων ἀδικώτερον, τὰ γέρα ἐπ' ἴσης καρπώσονται τοῖσδε. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αὐτοῦ μενετέα, ἐς ὅσον ἐς τὴν ἀποπορείαν παρασκευάσασθαι, ἀποχρήσουσι δὲ ἡμῖν οὗτοι τὸ λειπόμενον τοῦ πολέμου ἄριστα κατεργάσασθαι."

5. ὅπη R. 6. Λαζικοῖς R., Περσικοῖς vulg., Intpr. *stadiis octoginta abesse*: recte quidem quoad sensum: cf. supra p. 110. ed. Bonn. v. 20. 7. *Neognum* Intpr. 14. τὸ ἀντίπαλον R., τὸν ἀντίπ. vulg. 19. καρπώσονται τοῖσδε R., τοῖσδε καρπ. vulg.

illi se iactitent, accipe etiam hunc exercitum, honorificentiae ostentationisque causa potius, quam quod necessitas ita postularet, missum. Bono igitur animo este, fortiterque rem gerite, utpote nobis nihil eorum, quae expedire videbuntur, neglecturis. Statim itaque interrogatus, ubinam esset exercitus, respondit, quatuor tantum Persicis parasangis, non longius abesse; relictos enim ipsos circa Neognum fluvium, adhuc ibi stationem habentes. Ad haec Martinus iracundiam quandam vultu simulans: Retro cedant, inquit, quam citissime, domumque redeant; neque enim id unquam permiserim ut nobis sese adiungant. Indignum enim sit, si cum hi viri iamdudum nobis commilitones fuerint, multoque tempore ingentes nobiscum labores sustinuerint, et frequenter adversus hostes sint proeliati, et iam eo rem adduxerint, ut non procul absint a profligando hoste, et plenissimae victoriae corona adipiscenda; illi post necessitatem adveniant, et tantum non degustatis periculis parem gloriam consequantur, bellique exitus illis adscribatur, et quod omnium est iniquissimum, paria cum hisce praemia auferant. Ceterum illis quidem ibi manendum censeo, donec ad discessum sint parati, nobis vero hi sufficiunt ad quod reliquum est belli optime conficiendum; simulque his dictis, ad exercitum conversus, An non,

A. C. 555 I. I. 29 καὶ ἅμα ἐς τὰ πλήθη ἐπιστραφείς· „ἦ οὐχὶ καὶ ὑμῖν ταῦτα" ἔφη „δοκεῖ, ὦ ἄνδρες ξυστρατιῶται;" οἱ δὲ ἐπευφήμησαν ξὺν βοῇ, καὶ δίκαια εἶναι ἀνέκραγον τὰ τῷ στρατηγῷ βεβουλευμένα. καὶ οἱ μὲν θαῤῥαλεώτεροι ἐγεγένηντο, καὶ οἷον ἑτέ-B ρων οὐ δεῖσθαι προσβοηθησόντων. μάλιστα γὰρ αὐτοὺς εἰς ἔριν ἐκίνει καὶ φιλοτιμίαν ἡ τῶν λαφύρων ἐλπὶς, καὶ ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐς μακρὰν ἅπαντα ᾤοντο κομιεῖσθαι, ὥσπερ ἤδη τοὺς δυσμενεῖς ἀνελόντες· καὶ τοῦτο μόνον πεφροντισμένον αὐτοῖς ὅπως τὴν λείαν διανεμοῦνται.

κδ΄. Ἀπέβη δὲ ὅμως καὶ θάτερον τῶν Μαρτίνου διανοημάτων. ὁ γὰρ λόγος οὗτος διὰ τοῦ πλήθους ἐξολισθήσας, καὶ πανταχοῦ περιηγμένος, καὶ παρ' αὐτοὺς ἀφῖκται τοὺς Πέρσας, ὡς ἄρα στρατιὰ ἑτέρα Ῥωμαϊκὴ πρὸς τῷ Νεόκνῳ ποταμῷ παραγέγονε, καὶ ὅσον οὔπω τοῖς προτέροις ἀναμεμίξεται. ἀφασίᾳ δὴ οὖν ἅπαντες εἴχοντο, δεδιότες εἰ μέλλοιεν, τοσούτοις ἤδη πόνοις τετρυχωμένοι, πρὸς νέους ἄλλους καὶ ἀκμῆ-C τας παρατάττεσθαι πολεμίους. ὁ δὲ Ναχοραγὰν οὐδέν τι μελλήσας, καὶ ἴλην τινὰ μετρίαν ἐκ τῶν Περσικῶν ἔστειλε ταγμάτων ἀνὰ τὴν ἀτραπὸν ἐκείνην, καθ' ἣν ᾤετο διαβήσεσθαι τοὺς περὶ ὧν ἐτύγχανε τῇ φήμῃ ἐξηπατημένος. οἱ δὲ παραγενόμενοι, σπουδῇ τε καὶ ἀγρυπνίᾳ οὐκ ἐν δέοντι ἐχρῶντο. καταλαβόντες γὰρ τὰ ἐπίκαιρα τῶν χωρίων, ὑπεκρύπτοντο

6. αὐτοὶ R., Intpr. *quod crederent se — asportaturos*, αὐτοῖς vulg. 22. ὑπέκρυπτον R.

inquit, etiam vobis, viri commilitones, ista videntur? At illi, fausta acclamatione praefecti sententiam ut aequissimam approbarunt, ipsique multo fidentiores sunt redditi, perinde ac si nullo alio subsidio indigerent. Praecipue vero ipsos ad contentionem aemulationemque movebat spes spoliorum; quodque brevi omnia se directuros sperabant, utpote hostibus deletis; et hoc unum eis erat curae, quo pacto inter se praedam partirentur.

24. Evenit vero etiam aliud, quod Martinus animo praeceperat. Rumor enim hic in vulgus sparsus lateque circumvagatus ad ipsos etiam Persas erat delatus; quod utique alter Romanus exercitus ad Neognum fluvium pervenisset, et iamiam se cum aliis esset coniuncturus. Pavor itaque universos invasit, metuentes si, cum tantis laboribus attriti essent, adversus recentem integrasque vires adferentem exercitum ipsis confligendum esset. Nachoragan vero nihil cunctatus, mediocrem equitum turmam e Persicis agminibus misit ad eum tractum, per quem putabat transituros illos, de quibus fama deceptus erat; qui cum eo venissent, magna diligentia vigilantiaque utebantur in re supervacanea. Occupatis enim opportunioribus locis, ex insidiis operiebantur eos, qui nequaquam erant venturi, eo videlicet animo, ut in ipsos secure tumultuarieque procedentes, quod nimirum inex-

αὐτοῦ καὶ ἀνέμενον τοὺς οὐδαμῶς παρεσομένους, γνώμην A. C. 555
ἔχοντες ἀφυλάκτως αὐτοῖς τῷ ἀπροσδοκήτῳ τυχὸν προϊοῦσιν I. I. 29
ἐπιπεσεῖσθαι, καὶ τὸ τάχος ἀνακόψαι τῆς πορείας, ἕως οἱ V. 72
ἐν τῷ ἄστει ἐκπολιορκηθεῖεν. οὕτω μὲν οὖν δύναμις οὐ λίαν
ἐλαχίστη τῶν Περσῶν μάτην ἠσχόλητο, τοῦ ἄλλου πλήθους D
ἀφῃρημένη. εὐθὺς δὲ ὁ Ναχοραγὰν ἐξῆγε καὶ ὣς τὸν στρα-
τόν, φθάσαι τὴν ἐπήλυσιν δῆθεν βουλόμενος τῶν οὐδαμῶς
παρεσομένων, καὶ πολλῷ ξὺν φρονήματι κατὰ τῶν Ῥωμαίων
ἐχώρει, ἐπικομπάζων ἀναφανδὸν καὶ ἐπομνύμενος, ἦ μὴν
αὐθημερὸν τὴν πόλιν ἅπασαν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐμπρῆσαι. ἐπε-
λέληστο γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ αὐθαδείας ὁ ἔμπληκτος, ὡς ἄρα
ἐπὶ πόλεμον ἤει, πρᾶγμα οὕτως ἀφανές τε καὶ ἀδηλότατον,
καὶ πολλὰς ἐπιδεχόμενον ἐφ' ἑκάτερα ῥοπὰς καὶ μεταβάσεις,
μάλιστά τε πάντων, θείας τινὸς καὶ ὑπερτέρας ἀνάγκης ἀπηρτη-
μένον, ὅσον καὶ σμικρὸν οὐδὲν ἐν ταὐτῷ γίγνεται, ἀλλ' ἔθνη P. 101
τε ἀνθρώπων μυρία καὶ πόλεις συχναί, καὶ πολιτεία ξύμπασα,
οὕτω παρασχόν, ἀνακινεῖται καὶ διαταράττεται, καὶ τὰς ὑπὲρ
τῶν ὅλων ἐλπίδας σαλεύει. ὁ δὲ ἐς τοσοῦτον ἐπῆρτο ἀλαζο-
νείας, ὡς καὶ τοῖς ἐργοπόνοις καὶ ὑπηρέταις, οἳ δὴ ἀνὰ τὴν
ὕλην σκεδαννύμενοι τὰ δένδρα κατέτεμνον, τυχὸν μὲν ξυλείας
ἕνεκα, τυχὸν δὲ καὶ ἐπισκευῆς τῶν πολεμικῶν μηχανημάτων·
τούτοις δὴ οὖν ἅπασιν ἐκέλευεν, ἐπειδὰν καπνὸν ἀρθέντα
θεάσοιντο, τοὺς δὲ γιγνώσκειν ὡς πῦρ ἤδη τῷ τῶν Ῥωμαίων

12. εἴη R. οὕτω R. 14. μάλιστά τε R., μάλιστά γε vulg. 19. ἐργοποιοῖς R. 21. καὶ om. R. 23. θεάσαιντο R. ὥσπερ R., sed in mg. ὡς πῦρ.

spectati venirent, irruerent progressusque celeritatem retardarent, quoad usque oppidum expugnatum esset. Atque ita quidem Persarum non exigua manus frustra laborabat, a reliquo exercitu subducta. Nachoragan vero vel sic exercitum eduxit, antevertere scilicet eorum adventum cupiens, qui nullo modo erant venturi; animoque valde elato in Romanos ferebatur, palam iactans atque insuper iurans, se eo ipso die urbem totam cum ipsis hominibus incensurum. Oblitus enim erat, uti verisimile est, prae superbia fanaticus iste, quod ad proelium iret, rem adeo dubiam atque incertam, multisque in utramque partem inclinationibus et vicissitudinibus obnoxiam, maxime vero omnium a divina quadam superioreque necessitate dependentem; cum ne parvae quidem res ullae in eodem semper statu permaneant, sed etiam infinitae hominum nationes frequentiaque oppida et vita universa commutentur subinde et perturbentur, et spes de rebus universis perpetuae agitationi fluctuationique sint obnoxiae. Hic vero eo superbiae devenerat, ut etiam operariis et ministris, qui per silvam dispersi arbores praecidebant, sive lignandi causa sive conficiendis machinis bellicis, his, inquam, omnibus mandarit, ut cum fumum

A. C. 555 περιβόλῳ εἴη ἐμβεβλημένον, καὶ μεθεῖναι μὲν τὰ ἐν χερσὶν
I. I. 29 ἔργα, δρομαίους δὲ ὡς αὐτὸν ἥκειν, καὶ συνεπιβάλλειν τὴν
B φλόγα, ὡς ἂν ῥαδίως ἅπαντα πυρποληθείη. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐφ' ἑαυτῷ βρενθυόμενος, εἴχετο τῆς ἐφόδου. Ἰουστῖνον δὲ τὸν Γερμανοῦ, (οὐ γὰρ ᾤετο ἐν τῷ τότε τὸν Ναχοραγὰν παρέσεσθαι,) ἔννοιά τις θεόθεν, οἶμαι, εἰσῆλθε πρός τινα νεὼν τῶν παρὰ Χριστιανοῖς σεμνοτάτων, οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως ἀφεστηκότα, παραγενέσθαι ὡς τάχιστα, καὶ ἐπιθειάσαι. καὶ τοίνυν ἀπολεξάμενος ἐκ τῆς Μαρτίνου καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως
C ὅ, τι καρτερόν τε καὶ μαχιμώτατον, καὶ πεντάκις χιλίους ἱππότας ἀγείρας, ἅπαντάς τε ὡς ἐς πόλεμον ἄριστα ἐξοπλίσας, ὁ δὲ ξὺν ἐκείνοις ἀπήλαυνε, τῶν τε σημείων οἱ ἑπομένων καὶ τῆς ἄλλης στρατηγικῆς εὐκοσμίας. οὕτω δὲ ξυνενεχθὲν, οὔτε οἱ Πέρσαι κατεῖδον τούτους πορευομένους, οὔμενοῦν οὐδὲ οἱ ἀμφὶ Ἰουστῖνον ἐκείνους ἐπιφοιτῶντας. ἀλλ' ἑτέρωθεν γὰρ ἀφιγμένοι, ἀθρόον τῷ περιβόλῳ προσέβαλλον, πλειόνι τε ἢ πρότερον τοξείᾳ ἐχρῶντο, ὡς οὕτω δὴ καὶ μᾶλλον τοὺς Ῥωμαίους ἐκπλήξοντες, καὶ τάχιστα τὴν πόλιν ἁρπασόμενοι.
D κέ. Τοιγάρτοι βέλη ἐφέρετο ἅμα συχνὰ, καὶ εἶτα ἕτερα

2. ὡς αὐτοὺς R. 6. Post νεὼν vulg. et Intpr. (*templum sanctissimum et apud Christianos permagnificum*) addunt ἁγιώτατον, quod om. R. Intpr. praeterea legisse videtur καὶ τῶν; suspicor autem alteram διττογραφίας scripturam fuisse νεὼν ἁγιώτατον τινὸς τ. π. Χρ. σ., scil. *templum sanctissimum, cuidam quem Christiani inprimis venerantur dicatum.* 10. μαχιμώτερον R. 11. ἅπαντάς τε om. R. 16. προσέβαλλον R., προσέβαλον vulg. 18. ἐκπλήξαντες R.

in altum sublatum cernerent, scirent ignem iam Romanorum ligneo septo immissum, opereque, quod in manibus erat, omisso, cursim ad se venirent, simulque ignem immitterent, ut eo facilius omnia incendio conflagrarent. Atque hic quidem talia apud se iactans, oppidi murum adoritur. Iustinum vero Germani filium (neque enim existimabat Nachoraganem tum temporis urbem invasurum) cogitatio quaedam divinitus, credo, subiit, ad sanctissimum quoddam templum quodque Christianis maximo in honore erat, neque procul ab urbe distabat, quam citissime ire, Deique opem implorare. Delectis itaque ex Martini et suis copiis fortissimis quibusque bellicosissimisque viris, et quinque millibus equitum, omnibusque veluti ad proelium armatis, cum illis processit, sequentibus ipsum signis reliquoque apparatu militari. Casu vero accidit, ut neque Persae eos abeuntes sint conspicati, sed neque hi illos oppidum versus venientes; sed diversa via adducti, confertim impetum in moenia fecerunt, maioreque multo quam antea iaculatione sunt usi, tanquam ita et quidem magis Romanos perterrituri, citissimeque urbem direpturi.

25. Adeo vero densae simul sagittae ferebantur, rursusque aliae

καὶ ἄλλαι ἐπὶ τούτοις· ἅπαντά τε τὸν μεταξὺ ἀέρα ἐπεκάλυ- A. C. 555
πτον τῇ συνεχείᾳ, ὥσπερ ἀλλήλοις ξυμπεφυκότα. εἴκασεν ἄν I. I. 29
τις τὸ χρῆμα νιφετῷ μεγάλῳ, ἢ χαλάζῃ πολλῇ ξὺν βιαίῳ πνεύματι καταῤῥαγείσῃ. ἄλλοι δὲ τάς τε μηχανὰς ἐκίνουν, καὶ βέλη πυρφόρα ἠκόντιζον, ἔς τε τοὺς καλουμένους σπαλίωνας ὑπεισδυόμενοι, πελέκεσι κατὰ τοῦ τείχους ἐπεφέροντο, ὡς ξύλινόν τε ὂν, καὶ ταύτῃ ῥᾳδίως διατεμνόμενον. οἱ δὲ τὸ δάπεδον διορύττειν ἐπειρῶντο, καὶ τῆς πρώτης βάσεως ἐφικνεῖσθαι, οὕτω τε ἀνατρέπειν καὶ διασπαράττειν τὸ ξυμπεπηγὸς καὶ ἐνηρμοσμένον. ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἔς τε τοὺς πύργους καὶ τὰς ἐπάλξεις ἑστῶτες, ἀντεῖχον ξὺν προθυμίᾳ καὶ ἀπεμάχοντο, ὥσπερ τῇ πείρᾳ δεικνύναι βουλόμενοι τὸ μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἑτέραν δύναμιν προσγενέσθαι. ἥ τε τοῦ Μαρτίνου ἀπάτη ἐν αὐτῷ δὴ τῷ ἔργῳ διεφάνη, ὡς χρήσιμός τε ἦν
καὶ ἐνεργοτάτη. ἅπαντες γὰρ ἀφειδῶς διεπονοῦντο, οὐδένα ὄν- P. 102
τινα τρόπον ἀμυντήριον μεθιέντες. δόρατα μὲν γὰρ πολλὰ ἐκ τοῦ μετεώρου ἀκοντιζόμενα τοὺς πολεμίους ἐτίτρωσκεν, ἅτε δὴ πλήθει γυμνῷ ἐρυμάτων προσπίπτοντα, καὶ οὐδὲ ἐνὸν ἑτέρωθι φέρεσθαι· λίθοι δὲ ἁμαξιαῖοι κατὰ τῶν σπαλιώνων ἐῤῥίπτοντο, τὰ πλέγματα καταγνύντες. μείονές τε ἄλλοι διασφενδονώμενοι τὰ κράνη τῶν Μήδων καὶ τὰς ἀσπίδας κατέθραυον,

12. ἀπεμάχοντο R., ἐπεμάχοντο vulg. 14. ὢν R. pro ἦν. 15. ἅπαντες R. et Intpr. *omnes indesinenter*, ἁπανταχοῦ vulg. 16. πάλαι R. 20. διασφενδονώμενοι R., διασφενδονούμενοι vulg.

atque aliae super alias, ut universum intermedium aërem sua densitate obtegerent veluti inter se coagmentatae. Comparasset quispiam rem ninguori ingenti aut grandini vehementi cum violentissimo vento ruenti: alii vero machinas admovebant, et tela ignita iaciebant: alii testudines (machinas ita dictas) subeuntes, secures muro impingebant, quippe qui ligneus erat, ideoque facile discindi poterat: alii pavimentum soli suffodere conabantur, et ad primam basim pervenire, atque ita quod compactum et coagmentatum erat convellere atque subvertere. Romani contra in pinnis et propugnaculis murorum stantes, acriter animoseque resistentes pugnabant, veluti re ipsa ostendere volentes, nequaquam opus esse, ut ipsis novae copiae subsidio venirent. Apparuit vero manifeste in ipso opere, quam utilis efficaxque Martini dolus fuisset. Omni enim ex parte incessanter adlaborabant, nihilque plane, quod ad propulsandum hostem pertineret, omittebant. Nam et hastae multae telaque e sublimi iacta hostes vulnerabant, utpote in nudam nullisque propugnaculis tectam multitudinem incidentia, quaeque aliorsum ferri non poterant; saxa etiam plaustralia in testudines iaciebantur, omnem illarum contextum perrumpentia; quin et minores lapides fundis eiecti galeas Medorum scutaque perfringebant, et ad murum quam proxime accedere non si-

A. C. 555 πελάζειν τε αὐτοῖς ἐν χρῷ τῷ τείχει οὐ μάλα ἐφίεσαν, βιαιό-
L. I. 29 τερον ἐνοχλοῦντες. τῶν δὲ ταῖς ἀκάτοις, ἥπέρ μοι ἤδη ἐῤῥήθη
V. 73 ἐφεστηκότων, οἱ μὲν τόξοις χρώμενοι πλείστους ἐσίνοντο, ἅτε
B ἄνωθεν βάλλοντες, οἱ δὲ τῶν μηχανῶν δαημονέστατα ἥπτοντο,
τά τε ὑπόπτερα ἐκεῖνα τὰ καὶ ἐς τοῦτο ἐσκευασμένα δοράτια,
πολλῇ ξὺν ἀνάγκῃ ἐκτινασσόμενα, ἐπιπλεῖστον ἐφέρετο, ὡς
καὶ πολλοὺς τῶν βαρβάρων, πόῤῥωθεν ἔτι ἐπερχομένους, ἐκ τοῦ
ἀφανοῦς αὐτοῖς ἵπποις διαπερονᾶσθαι, καὶ καταπίπτειν ἐξα-
πιναίως. βοή τε ἐπιμέγα ἐπῆρτο, καὶ σάλπιγγες ἑκατέρωθεν
πολεμιστήριόν τι μέλος ἐπῆδον. οἱ δὲ Πέρσαι καὶ τοῖς τυμ-
πάνοις ἐβόμβουν, καὶ σφοδρότερον ἐπηλάλαζον ἐκπλήξεως ἕνεκα,
ὅ τε τῶν ἵππων χρεμετισμὸς καὶ τῶν ἀσπίδων ὁ πάταγος καὶ
αἱ τῶν θωράκων συντρίψεις παμμιγῆ τινα καὶ ἄγριον ἀνέ-
πλεκον ἦχον. ἐν τούτῳ δὲ Ἰουστίνῳ τῷ Γερμανοῦ ἐκ τοῦ νεὼ
C ἐπανιόντι ξυναίσθησις γίγνεται τῶν δρωμένων τῇ τε ταραχῇ
καὶ τῷ κτύπῳ. καὶ αὐτίκα τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππότας συστρέ-
ψας, καὶ ἐς τάξιν τινὰ ἐν κόσμῳ καταστησάμενος, τά τε ση-
μεῖα ἐς ὕψος ἀρθῆναι ἐκέλευε, καὶ ἅπαντας ἔχεσθαι ἔργου,
γιγνώσκοντας ὡς οὐκ ἀθεεὶ ἔτυχον τοῦ ἄστεος ἐξεληλυθότες,
ἀλλ' ἐφ' ᾧ δεδίξασθαι τοὺς πολεμίους τῷ ἀπροσδοκήτῳ, καὶ
ἀπελάσαι τῆς πολιορκίας. ὡς δὲ βραχύ τι προελθόντες κατεῖ-
δον τοὺς Πέρσας ἐγκειμένους τῷ περιβόλῳ, τότε δὴ ἀθρόον

1. αὐτοὺς R. in mg. 4. οἱ δὲ R., οἵ τε vulg. 9. βοὴν τὴν R. et in mg. δὲ βοή. 13. συντρίψεις R. et Intpr. *fracturae*, ἐκτρίψεις vulg. 15. γίγνεται R., γίγνηται Lugd. et ed. pr, γένεται Par. 19. ἀθεεὶ R. 20. ἐφ' ὃ R.

nebant, multum molestiae ac damni inferentes. Eorum vero, qui in corbibus stabant, prout modo dixi, alii quidem sagittis, utpote ex sublimi missis, quam plurimos laedebant, alii machinas peritissime tractabant, et pernicia quaedam tela magna cum violentia excussa longissime ferebantur, adeo ut etiam multos barbaros procul adhuc inde advenientes ex improviso una cum ipsis equis traiicerent subitoque prosternerent. Tum ingens excitatus est clamor, et tubae utrimque bellicam quandam cantionem sive classicum accinebant. Persae vero tympanis perstrepebant, et ingentes ululatus terroris excitandi causa edebant; equorum etiam hinnitus, scutorum ictus et loricarum fracturae confusaneum quendam atque immanem sonitum miscebant. Interea Iustinus e templo revertens, quid rei ageretur, ex turbulento sonitu strepituque cognoscens, converso statim equitatu et in ordinem reducto, signa in altum tollere iubet, omnesque operi ut se accingant iubet, ita secum statuentes, non absque divini numinis nutu factum quod oppido exivissent; sed ut inopinata irruptione hostibus metum iniicerent, et ab obsidione profligarent. Simulatque vero paululum progressi Persas in murum impetum facien-

ἐμβοήσαντες, ἐμβάλλουσι τῷ μέρει τῷ πρὸς τῇ θαλάττῃ παρα- A. C. 555
τεταμένῳ· ἐνθένδε γὰρ καὶ ἐτύγχανον ἀφιγμένοι. καὶ αὐτίκα I. I. 29
οἱ μὲν κοντοῖς, οἱ δὲ σαρίσσαις, οἱ δὲ καὶ ξίφεσι παίοντες, D
τὸ παρεμπίπτον διέφθειρον· βιαιοτέρας τε τὰς ἐπελάσεις ἀνὰ
τὰς στίχας τῶν ἐναντίων ποιούμενοι, καὶ ταῖς ἀσπίσιν ἐξω-
θοῦντες, παρεῤῥήγνυσαν τὸ ξυνεχὲς καὶ συντεταγμένον.

κϛ'. Οἱ δὲ Πέρσαι τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν στρατὸν ὑπο-
τοπήσαντες ὃν δὴ παρέσεσθαι ἠκηκόεσαν, καὶ ὅτι διαλαθόντες
τοὺς ἐς τοῦτο ἀποκεκριμένους ἀφίκοντο, θορύβου καὶ δέους
ἐνεπίμπλαντο, καὶ χύδην ἐς ἑαυτοὺς ἀνελιττόμενοι, ἀπεχώ-
ρουν ἠρέμα ἐς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐς ὑπαγωγὴν ἐκινοῦντο. ταῦτα
δὲ πόῤῥωθεν οἱ Διλιμνῖται θεασάμενοι, (ἀμφὶ γὰρ τὸ μεσαί-
τατον τοῦ τείχους ἐμάχοντο,) ὀλίγους μὲν αὐτοῦ κατέλιπον, οἱ
δὲ ἄλλοι ἐχώρουν ἐπὶ τὸ πονούμενον. Ἄγγιλας δὲ καὶ Θεόδω- P. 103
ρος, οἱ τῶν Ῥωμαίων ταξίαρχοι, ὧν δὴ καὶ πρότερον ἐπε-
μνήσθην, ἐπιφρασάμενοι τὴν ὀλιγότητα τῶν μεμενηκότων, ἐπεξ-
ίασιν ἀθρόον τοῦ ἄστεος ξὺν ἀποχρώσῃ δυνάμει· καὶ τὸ μέν
τι αὐτῶν διαφθείρουσιν, ἔνιοι δὲ ἀποδράσαντες ᾤχοντο· τού-
τους τε οἱ Ῥωμαῖοι διώκοντες οὐκ ἀνίεσαν. οἱ δὲ ἄλλοι Δι-
λιμνῖται ταῦτα ἰδόντες, οἵπερ ᾖεσαν ὡς δὴ τοῖς Πέρσαις πιε-
ζομένοις ἐπαμυνοῦντες, ἐπιστρέφουσιν αὐτίκα ἐπὶ θάτερα, ὑ-

1. παρατεταμένῳ R. corr. pro vulg. παρατεταγμένῳ, idemque coni. B. Vulc. 2. ἐνθένδε δὲ R. 4. ἐπελάσεις R., ἐπελεύσεις vulg. 10. ἐς αὐτοὺς R. 11. ἀπαγωγὴν R. in mg. 21. μέρη post θάτερα add. R.

tes sunt conspicati, tum utique confertim clamore edito in eam partem irruunt, quae iuxta mare instructa acie stabat. Ex ea enim etiam ipsi parte venerant; statimque alii quidem contis, alii sarissis, alii ensibus ferientes, quicquid obvium erat sternebant; violentioreque impetu in densos hostium ordines facto, scutisque protrudentes, condensatam confertamque eorum aciem perfregerunt.

26. Persae vero hunc illum exercitum esse rati, quem adventare intellexerant, quodque clam et insciis iis, qui seiuncti a reliquo exercitu in ipsos missi erant, iam advenissent, perturbatione ac metu pleni, et confusanee in se ipsos revoluti, sensim retrocesserunt, pedemque retulerunt. Quod cum Dilimnitae eminus cernerent, (sub mediam enim muri partem pugnabant,) paucos quidem ibi reliquerunt, ceteri ad eam partem, quae maxime laborabat, se contulerunt. Angilas vero et Theodorus, Romanorum duces, quorum etiam ante memini, animadversa paucitate eorum, qui manserant, confestim cum satis valido agmine eruptionem ex oppido faciunt, et nonnullos quidem eorum obtruncant, nonnulli vero in fugam se dederunt; quos ipsos Romani persequi non destiterunt. Dilimnitae autem haec conspicati, qui Persis laborantibus auxiliaturi iverant, rursus in contrarium vertuntur, Romanis obviam ire volentes, melius consultiusque

C. 555 παντιάζειν βουλόμενοι τοῖς Ῥωμαίοις, ἄμεινον εἶναι ἡγούμενοι
L. I. 29 εἰ μᾶλλον τοῖς ὁμοφύλοις ἐς ὅ, τι τάχιστα ἐπαρήξαιεν, σπου-
δῇ τε ἀτάκτῳ καὶ δρόμῳ πολλῷ ἐφέροντο, ὡς φεύγουσι μᾶλ-
λον ἀπρεπῶς, ἢ ὅτι ἑτέροις ἐπέρχονται, εἰκασθῆναι. ἔθεο-
B μὲν γὰρ ὡς δὴ τοῖς οἰκείοις προσβοηθήσοντες, πλέον δέ τι
ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς τοῦ ὀργιζομένου τὸ ταραττόμενον. ἡ δὲ τῶν
Περσῶν στρατιὰ, ὁπόση δὴ ὡς πλησιαίτατα παρετάττετο, ἰδόν-
τες τοὺς Διλιμνίτας οὕτω δή τι ξὺν ταραχῇ καὶ ἀκοσμίᾳ φοι-
τῶντας, ἕτερόν τε οὐδὲν ἢ ὅτι ἀποδιδράσκουσι διανοηθέντες,
καὶ λογιζόμενοι ὡς οὐκ ἄν ποτε ἐκεῖνοι ἐς τοῦτο αἴσχους ἀφί-
κοντο, μὴ μεγάλου τινὸς καὶ ἀνυποίστου περιεστηκότος κινδύ-
νου, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ τραπέντες ἀγεννῶς ἐσκεδάννυντο. ἡ
δὲ μελετωμένη τέως φυγὴ καὶ ὑπολανθάνουσα, τότε δὴ αὐτοῖς
ἐς τοὐμφανὲς ἀνεῤῥάγη. ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ Διλιμνῖται ταῦτα
περὶ τῶν Περσῶν οἰηθέντες, ξυνείποντό γε αὐτοῖς καὶ συνεξέ-
C θεον, ἀπατήσαντές τε ἅμα καὶ ἐξηπατημένοι. τούτων δὲ γι-
γνομένων, πλεῖστοι ὅσοι τῶν Ῥωμαίων τοῦ περιβόλου διεκβάν-
τες, λαμπροτέραν τοῖς πολεμίοις εἰργάσαντο τὴν ἀναχώρησιν,
ἐπισπόμενοί τε αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀεὶ λειπόμενον ἀναιροῦντες.
ἄλλοι δὲ ἄλλοθεν ἐπεξιόντες πρὸς τὸ ἀντέχον ἔτι καὶ ξυνεστη-
V. 74 κὸς διεπονοῦντο. τὸ μὲν γὰρ λαιὸν κέρας τῶν βαρβάρων οὕτω

3. ἐφέροντο R. et Intpr. *ferebantur*, ἐπεφέροντο vulg. 7. ὁπόση δὴ ὡς R., ὅπως ἤδη vulg. 9. ἕτερόν τι R. 13. τέως R. Lugd. (Cl.), τε ὡς Edd. 14. ταῦτα R. 15. ξυνέθεον R., συνέθεον Lugd. l. m. 16. γινομένων vulg. 17. διεκβάντες R., ἐκβάντες vulg. 18. ἀναχώρησιν R., ἀποχώρησιν vulg.

existimantes, si potius popularibus suis quam citissime subvenirent, inordinato studio effusoque cursu ferebantur, ita ut indecenter fugientibus magis quam in alios euntibus similes viderentur. Currebant enim tanquam suis opitulaturi, plus tamen perturbationis quam irae prae se ferebant. Persarum autem exercitus, ut iam quam proxime ipsis instructa acie stabat, cum videret Dilimnitas ita tumultuarie et sine ordine ferri, neque aliud quam fugere eos rati, secumque reputantes nequaquam illos eam turpitudinem in se admissuros, nisi in extremum aliquod et ineluctabile periculum redacti fuissent: tum utique etiam ipsi turpiter terga vertentes sunt dissipati, et praemeditata iam obscureque tentata fuga in apertum erupit. Dilimnitae enim haec de Persis opinantes, socios sese illis adiunxerunt, unaque fugerunt; fallentes simul et falsi. His itaque peractis, maxima Romanorum vis muris effusa, manifestiorem Persarum fugam reddidit, tergis eorum inhaerendo et extremos metendo; alii vero alia ex parte irruentes, adversus resistentes adhuc et conglobatos acriter pugnabant. Laevum enim barbarorum cornu iam aperte inclinarat solutumque erat; qui vero in altero stabant, fortissime re-

τε περιφανῶς ἐκεκμήκει καὶ διελέλυτο. οἱ δὲ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ A. C. 555
τεταγμένοι καρτερώτατα ἀπεμάχοντο. οἵ τε γὰρ ἐλέφαντες I. I. 29
τ' ἐρύματος προβεβλημένοι καὶ ἐπεισπηδῶντες, διετάραττον
τίκα τὸν συνασπισμὸν τῶν Ῥωμαίων εἴπου ξυσταίη· οἵ τε
πὲρ τούτων ὀχούμενοι τοξόται λίαν ἐσίνοντο τοὺς ἐπιόντας, D
οἷα ἐς ὕψος ἠρμένοι, καὶ τῷ ὑπερανέχειν εὐσκοπώτατα βάλλοντες· αἵ τε τῶν ἱππέων ἶλαι, διεκτρέχουσαι, ῥᾳδίως προσέβαλλον καὶ ἠνώχλουν ἀνδράσι πεζοῖς καὶ ἐμβριθέστερον ὡπλισμένοις· ἤδη τε οἱ ταύτῃ Ῥωμαῖοι ἐς φυγὴν ἐκκλίναντες ἀπηλαύνοντο.

κζ. Ἀνὴρ δέ τις ἐν αὐτοῖς τῶν Μαρτίνου δορυφόρων, Ὄγναρις ὄνομα, ἐν στενωτάτῳ χωρίῳ ξυνειλημμένος, ὡς μηδὲ τὸ ἀποδιδράσκειν αὐτῷ ἐλεύθερον εἶναι καὶ ἐφειμένον, αὐτίκα ὅγε ἀπειρηκὼς τοῖς ξυνενεχθεῖσι, καὶ ὥσπερ τῆς τύχης ἀποπειρώμενος, ἐπιόντα οἱ δεινῶς τὸν θρασύτερον τῶν ἐλεφάντων πλήττει βιαίως ἀνὰ τὴν ὀφρὺν τῷ δόρατι, καὶ ἐμπή- P. 104
γνυσι τὴν αἰχμὴν, ὡς ἅπαν τὸ λοιπὸν ἀπῃωρῆσθαι. ὁ δὲ πρός τε τὴν πληγὴν δυσανασχετῶν, καὶ πρός γε τοῦ δορατίου ἀμφὶ τὸν ὀφθαλμὸν κραδαινομένου ἐκταραττόμενος, ὑπεξήγετο ἀθρόον ἐς τοὔμπαλιν ἀνασκιρτῶν καὶ περιδονούμενος, τήν τε προνομαίαν νῦν μὲν ὥσπερ ὕσπληγγα περιτινάσσων ἔπληττε πολλοὺς τῶν Περσῶν καὶ ἐξηκόντιζε, νῦν δὲ ἐς μῆκος ἐκτεί-

3. ἐπεισπηδῶντες R., ἐπεκπηδῶντες vulg. 4. συνασπιμὸν sph. Par. 8. ἠνόχλουν Par. 9. ἐκκλίνοντες R. 12. Ὄγναρις R. et Intpr., Ὄγναρος vulg. στενωτάτῳ R., στενοτάτῳ vulg. 17. ἀπῃωρῆσθαι R., ὑπῃωρεῖσθαι vulg. 20. περιδονούμενος R., περιδινούμενος vulg. 22. νῦν δὲ R., νῦν μὲν vulg.

pugnabant. Elephanti enim pro vallo obiecti et proruentes, sicubi confertis clypeis pugnam inirent Romani, statim aciem turbabant, et sagittarii, qui eis vehebantur, Romanos irruentes graviter laedebant, utpote in sublime elati, certaque eo, quod editiores essent, tela iacientes. Quin et equitum turmae discurrentes facile invadebant atque turbabant pedites et gravioris armaturae milites; iamque ex ea parte Romani ad fugam inclinati pedem referebant.

27. Vir autem quidam inter eos e satellitibus Martini, Ognaris nomine, in summas angustias redactus, adeo ut nullum ei pateret liberum effugium, ac iam de salute sua desperans, et quodammodo fortunae aleam periclitans, irruentem in se horrendum in modum quendam e ferocioribus elephantis, magna vi ad imam frontem circa supercilium hasta ferit, spiculo ita adacto atque impacto, ut quod reliquum erat hastae propenderet. At hic accepti ictus impatiens, atque insuper hasta circa oculum rotante perturbatus, confestim retroactus atque in orbem se versans, et promuscidem nunc

A. C. 555 νων τραχύν τινα καὶ ἄγριον ἦχον ἀφίει. αὐτίκα δὲ τοὺς ὕπερ-
I. I. 29 θεν ἑστῶτας ἀποσεισάμενος κατέβαλε, καὶ ἐμπατήσας διέφθειρεν. ἔπειτα δὲ καὶ ἅπαντα τὸν Περσικὸν ὅμιλον ἀνεσόβει, τούς τε ἵππους ἀναχαιτίζων οἷς ἂν ἐμπελάσειε, καὶ τοῖς
B ὀδοῦσι τὸ ἐπιψαῦον διατεμνόμενος καὶ ἀναχαράσσων. καὶ ἦν ἅπαντα ὀλοφυρμοῦ ἀνάπλεα καὶ θορύβων. οἱ μὲν γὰρ ἵπποι τῇ χαλεπότητι τοῦ θηρίου ἐπτοημένοι, οὐ μάλα τοῖς ῥυτῆρσιν ἐπείθοντο, ἀλλὰ τὰς ἐμπροσθίους μετεωρίζοντες ὁπλὰς, ἐξεκύλιον τοὺς ἐλατῆρας, οὕτω τε ἄτακτα διὰ τοῦ πλήθους ἐξήλλοντο, πνευστιῶντες θαμὰ καὶ φριμασσόμενοι. τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐς ἑαυτοὺς ἀναχωρούντων, ἁπάντων τε ὠθούντων ἀλλήλους καὶ παραγκωνιζομένων, καὶ ἑκάστου προτερῆσαι τὸν πέλας ἐπειγομένου, πλεῖστοι ὅσοι ἐκτείνοντο ὑπὸ σφῶν, τοῖς τῶν φιλτάτων τε καὶ ὁμοφύλων ξίφεσι περιπταίοντες. οὕτω δὲ τῆς τα-
C ραχῆς ἐπιμέγα ἰούσης, οἱ Ῥωμαῖοι, ὁπόσοι τε ἤδη ἐτύγχανον ὑπεκβάντες τοῦ περιβόλου καὶ εἴ που τι αὐτῶν ἔνδον ἐλέλειπτο, τότε δὴ ἅπαντες ἐς μίαν τινὰ φάλαγγα συσπειραθέντες, καὶ τὸ μέτωπον ὡς καρτερώτατα ταῖς ἀσπίσι φραξάμενοι, ἐμπίπτουσι ξυγκεχυμένοις ἔτι τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ τῷ ἤδη προπεπονηκέναι τὴν προσβολὴν οὐκ ἐνεγκόντες, ὠκύτατα ἔφυγον· οὐδὲ τοῦτο δρῶντες ἐν τάξει, οὐδὲ ὥστε καὶ ἀμύνεσθαι τοὺς

4. ἀμπελάσειε (punctis sub αμ subditis) R. 6. θορύβων R. θορύβου vulg. 8. ὁπλ. μετ. R. 11. ἁπάντων τῶν R., sed corr. τε. 17. ἐς om. R.

quidem instar flagelli huc illuc torquens, multos Persarum percussit et in altum iecit; nunc vero eandem in longum extendens horrendum quendam atque immanem barritum edebat; mox vero etiam super se stantes excussos prostravit et proculcatos extinxit; totum deinde exercitum Persicum conturbavit, equos etiam, ad quos propius accedebat, effrenes erectisque iubis restitantes reddebat; et quos prensasset dentibus proscindebat ac discerpebat. Erant itaque omnia eiulatu et tumultu plena. Equi enim ferocia belluae expavefacti, habenis non admodum audientes erant, sed anterioribus ungulis in altum elatis sessores evolvebant; atque ita turbulente per medium agmen saltabundi ferebantur, anhelantes crebrumque spiritum naribus efflantes. Viris autem in se ipsos reflexis, omnibusque sese mutuo impellentibus cubitoque protrudentibus, et unoquoque vicinum suum antevertere contendente, quamplurimi a suis interficiebantur, in amicissimorum et popularium suorum enses impingentes. Cum itaque tumultus et perturbatio vehementer iam invaluisset, Romani quotquot antea muro egressi erant, et si qui forte intus manserant, universi in unum agmen conglomerati, et fronte aciei quam validissime scutis communita, in hostes ita adhuc confusos irruunt; qui, ut praeteritis laboribus defatigati, cum impetum sustinere non possent, citissime fugerunt; at ne id quidem

ἐπιόντας, ἀλλ' ἐσκεδάννυντο ἄλλος ἄλλοθι ὅπη ἑκάστῳ προὐ- A.C. 555
χώρει. ὁ δὲ Ναχοραγὰν, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸς τῷ παραλόγῳ I. I. 29
τῶν γιγνομένων καταπεπληγμένος ἐς τὰ ὀπίσω δρομαῖος ἀπή-
λαυνε, σημαίνων ἅπασι τῇ μάστιγι καὶ ἐγκελευόμενος ὡς τά-
χιστα φεύγειν, τοῦτο δὴ τὸ πρὸς ἐκείνων ἤδη πρασσόμενον. οὕ- D
τως ἄρα αὐτῷ τὰ τῆς ὑψηγορίας ἐς τοὐναντίον ἀπέβη. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οὐ πρότερον ἀνῆκαν διώκοντες τοὺς βαρβάρους καὶ ἀναιροῦντες, πρίν γε δὴ ὁ Μαρτῖνος, ἀποχρῆναι ἡγούμενος, ἀνεκαλεῖτό τε αὐτοὺς ὑπὸ τῇ σάλπιγγι, καὶ τὸν θυμὸν ἐξημέρου. οὕτω τε οἱ Πέρσαι μόλις εἰς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον ἀπεσώθησαν, οὐ μεῖον ἢ δέκα χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ ἀποβεβληκότες.

κή. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς διώξεως ἐπανελθόντες, τούς τε σπαλίωνας ἐνέπρησαν, καὶ ὁπόσα ἄλλα Περσικὰ μηχανή-
ματα ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἐλέλειπτο. ἐντεῦθεν δὲ φλογὸς μεγάλης P. 105
ἐρθείσης, οἱ τὴν ὕλην κατατέμνοντες ὑπηρέται τῶν Περσῶν καὶ ἀχθοφόροι, ἰδόντες πόῤῥωθεν καπνὸν εἰς ὕψος ἀνέρποντα, καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ ἀέρος ἀνελιττόμενον, αὐτίκα οἱ δείλαιοι ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐχώρουν, οἰηθέντες, ὥς που τῷ Ναχοραγὰν πρότερον ἐκεκόμπαστο, τὸν περίβολον πυρπολεῖσθαι. τοιγάρτοι ξὺν

1. ὥσπερ R. 3. ἀπήλαυε sph. Par. 5. τὸ post τοῦτο δὴ add. ex R. 9. ἀνεκαλεῖτό τε R., ἀνεκάλει τότε vulg. 11. μαχίμων ἀνδρῶν R., ἀνδρ. μ. vulg. 16. τῶν Περσῶν add. ex R. et Intpr. *Persae, qui materiam caederent, ministri simul.* 20. τοιγάρτοι om. R.

ordine aliquo servato fecerunt, neque ita persequentes propulsarunt, sed dissipati dispersique sunt alius alio, prout cuique successit. Quin et Nachoragan ipse inopinato rei eventu obstupefactus retrorsum cursim adequitabat, significans omnibus flagello et mandans, ut quam celerrime fugerent, quod quidem iam ab illis factum erat. Sic utique illi iactantia sua in contrarium cessit. Romani vero non antea persequendi ac trucidandi barbaros finem fecerunt, donec Martinus sufficere ratus per tubam eos revocavit, iraque percitos eorum animos mitigavit. Atque ita Persae aegre tandem ab castra sua salvi evaserunt, non minus quam decem bellatorum millibus in eo conflictu desideratis.

28. Romani autem ex persecutione reversi, testudines reliquasque Persicas machinas circa murum relictas incenderunt; unde cum ingens esset flamma excitata, ministri et baiuli, qui ad silvam caedendam missi erant, cum e longinquo intervallo fumum sursum tendentem alteque in aëre volutantem essent conspicati, confestim miseri ad oppidum contenderunt, existimantes, quod quidem Nachoragan antea superbe iactarat, moenia conflagrare. Concitato itaque cursu ferebantur; veriti, opinor, ne post festum,

A.'C. 555 πολλῷ τῷ δρόμῳ ἐφέροντο, δεδιότες, οἶμαι, μὴ σφᾶς παραδράμοι ὁ τοῦ ἔργου καιρὸς, καὶ ἅπαντα τεφρωθείη, πρὶν δὴ αὐτοὺς ἀφικέσθαι. ἅμιλλά τε ἦν αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ τάχους, οὐκ ἐπισταμένοις ὡς τῷ νικῶντι συμβήσεται πρώτῳ τεθνάναι. ἅπαντες γὰρ ἀμοιβαδὸν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἁλισκόμενοι, κα-

I. I. 29

V. 75

B τεκτείνοντο, ὥσπερ τοῦδέ γε ἕνεκα μόνου παραγιγνόμενοι. ἀπολώλασι τοιγαροῦν οὐ πολλῷ ἐλάσσους τῶν δισχιλίων. τοσούτοις ἀνδράσιν ἐργοπόνοις, καὶ τὰ πολέμια ἥκιστα μεμελετηκόσιν, ἔς τε παράταξιν οὐπώποτε ἀφιγμένοις, αὐτομάτου τινὸς καὶ παραλόγου ὀλέθρου ὁ Ναχοραγὰν αἰτιώτατος γέγονεν, ἀνόητα παρακελευσάμενος. οὕτως ἄρα ἡ ἀλαζονεία οὐ μόνον αὐτοὺς σίνεται τοὺς κεκτημένους, ἀλλὰ γὰρ καὶ οὓς ἂν ἐκείνοις ὑπηρετεῖν συμβαίη καὶ πείθεσθαι. τούτων δὲ ὧδε ξυνενεχθέντων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι εὐέλπιδες ὑπῆρχον ἐς τὰ μάλιστα, ὡς καὶ αὖθις ῥαδίως περιεσόμενοι εἴγε ἄρα καὶ ἀνα-

C μαχεῖσθαι οἱ βάρβαροι πειραθεῖεν. ὅσοι δὲ αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ ἐτεθνήκεσαν, (ἦσαν δὲ οὐ πλείους ἢ διακόσιοι,) τούτους δὴ εὐπρεπέστατα ἔθαψαν, ὑπεραγάμενοι τῆς προθυμίας, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀποδεδειγμένους· τοὺς δὲ τῶν πολεμίων νεκροὺς σκυλεύσαντες, ὅπλων τε ἄφθονον πλῆθος καὶ ἄλλων χρημάτων περιεβάλοντο. οὐ γὰρ μόνον ἀσπίδας καὶ θώρακας τυχὸν καὶ γωρυτοὺς βελῶν ἔνιοι τῶν κειμένων ἐπεφέροντο, ἀλλὰ στρε-

6. *παραγιγν.* R., *παραγιν.* vulg. 10. *αἴτιος* R. 11. *ἀνόητα* R. et Intpr. *stolide*, *ἀνόνητα* vulg. 12. *ἐκείνοις* om. R. 17. *τούτους δὲ* R. 21. *περιεβάλλοντο* R. 22. *γωρυττοὺς* Edd.

quod aiunt, venirent, omniaque ante ipsorum adventum in favillas et cinerem essent redacta. Certabant itaque inter se celeritate, nescientes fore ut qui vinceret, primus moreretur. Omnes enim ex ordine a Romanis capti, obtruncati fuerunt, perinde ac si ea tantum de causa venissent. Perierunt itaque non multo pauciores duobus millibus. Tot viris operariis et in re bellica minime exercitatis, quique nunquam in aciem prodiissent, ultronei cuiusdam atque inopinati exitii auctor fuit Nachoragan, qui inconsulta imperarat. Usque adeo arrogantia non solum suos possessores, sed et illos, quos eis inservire et morem gerere contingit, perdit. His vero ita peractis, Romani quidem optima spe pleni erant, se in posterum facile superiores futuros, si fortasse barbari proelium instaurare tentarent. Quotquot vero ipsorum in conflictu perierant, (erant autem non pauciores ducentis) eos honestissime sepelierunt, laudata eorum strenuitate, quippe qui ut viri fortiter rem gessissent: hostium vero cadavera spoliarunt, et ingentem armorum aliarumque rerum vim acquisiverunt. Neque enim scuta et loricas tantum et pharetras nonnulli caesorum gestabant; sed et torques aureos et monilia et inaures aliaque id genus muliebria exquisitaque orna-

χιτοὺς γὰρ παγχρύσους καὶ περιδέραια καὶ ἐλλόβια, καὶ ἄλλα A. C. 555 ἄττα τοιάδε θηλυπρεπῆ ποικίλματα καὶ περίεργα, ὁποίοις οἱ I. I. 29 ἐντιμότεροι τῶν Μήδων ἐναγλαΐζονται, τοῦ μᾶλλον εἶναι ἀρίδηλοι καὶ τοῦ ἄλλου ὁμίλου ἀποκεκρίσθαι. ὁ δὲ Ναχορα- D γὰν, ἐπειδὴ αὐτὸν τά τε ἐπιτήδεια ἐλελοίπει, καὶ ἤδη χειμῶνος ὥρα ἐπεγίγνετο, ἐῴκει μὲν αὖθις πολεμησείοντι, καὶ ἐς τόδε συσκευαζομένῳ. οὐ μὴν ἔργῳ τὸ βούλευμα ἐπετέλει, ἀλλὰ τὸ τῶν Διλιμνιτῶν στῖφος τῇ ὑστεραίᾳ ἐκπέμψας ἀνὰ τὸ στάδιον, καὶ ἐς ἐκείνους ὁρᾷν τοὺς Ῥωμαίους ἀναπείσας, ταύτῃ τε δόκησιν παρασχόμενος τοῦ ἐπελεύσεσθαι, αὐτίκα ὅγε σχολαίτερον ἅμα τοῖς ἄλλοις στρατεύμασιν ἐπὶ Κοτάϊσιν καὶ Μουχείρισιν ἐπορεύετο. ὡς δὲ πλεῖστον ἤδη τῆς ὁδοῦ προεληλύθει, τότε δὴ καὶ οἱ Διλιμνῖται λύσαντες τὴν τάξιν, εὐκολώτατα ἀπεχώρουν, ἅτε δὴ κούφως ἀεὶ ἐσταλμένοι, καὶ ἄλλως ἄλκιμοι καὶ ποδώκεις. παρῆσαν δε αὐτοῦ καὶ ἡ ἄλλη Περσικὴ ἀπόμοιρα, οἳ δὴ ἐτύγχανον παρὰ τὸν Νέοκνον ποταμὸν πρότερον ἀπεσταλμένοι διὰ τὴν Μαρτίνου ἀπάτην, ᾗπέρ P. 106 μοι ἤδη ἐῤῥήθη. γνόντες γὰρ ὡς ἐνενίκηντο μὲν οἱ Πέρσαι, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἁπάσης ἤδη τῆς χώρας ἐκράτουν, αὐτίκα οἵγε πορείαν τινὰ διαλανθάνουσαν καὶ τῶν λεωφόρων ἀποκεκριμένην διανύσαντες εἰς Μουχείρισιν ἵκοντο, τῶν μὲν ἀγώνων ἥκιστα μετασχόντες, τοῦ δὲ τῆς φυγῆς αἴσχους πολλῷ ἔτι

1. περιδεῤῥαῖα vulg. 2. ὁποίους sph. Par. 6. ἐῴκει correctum est in mg. Lugd., ἐδόκει idem in ord. et R., Intpr. *videbatur*. 10. σχολαιότερον R. 11. Κοταίσιον Edd. 12. ἐπορεύετο R., ἐπορεύοντο vulg. 15. αὐτοῦ κ. ἡ ἄλλη R., κ. ἡ ἄ. αὐτ. vulg. 20. ἀποκεκρυμμένην R.

menta, qualibus notabiliores honoratioresque Medi ornari solent, ut spectabiliores sint, et a vulgo secernantur. Nachoragan vero, cum iam ipsum commeatus aliaque necessaria deficerent, et iam bruma immineret, proeliandi quidem desiderium prae se ferebat, et ad hoc se comparabat; re tamen ipsa consilium desideriumque suum non praestabat; sed Dilimnitarum agmine postridie ad stadium emisso, et adversa in Romanos fronte stare iusso, eoque ipso proelii abs se committendi expectationem excitans, sensim ipse cum reliquis copiis Cotaesium et Muchirisidem versus movit. Cum vero iam maximam viae partem confecisset, tum et Dilimnitae soluta acie facillime abscesserunt, utpote leviter semper armati expeditioresque, et praeterea robusti pedibusque celeres. Adventabat autem etiam alia ipsius Persici exercitus pars, quae ad Neognum fluvium antea missa fuerat propter Martini dolum, quemadmodum supra a me dictum est. Cum enim cognovissent victos quidem esse Persas, Romanos vero universa iam regione potiri, confestim occultiore itinere et a publicis viis remoto Muchirisidem pervenerunt,

C. 555 ἀκλεέστερον μετειληφότες. ἐπειδὴ οὖν ἅπας ὁ στρατὸς ἐνταῦθα
I. I. 29 ἐτύγχανε ξυναγηγερμένος, τότε δὴ τὸ πλεῖστον τῆς ἱππικῆς
B δυνάμεως καταλιπὼν, ἰλάρχην τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Οὐαφρίζην, ἄνδρα τῶν παρὰ Πέρσαις γνωριμωτάτων, αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις ἐς Ἰβηρίαν ἀπενόστησεν, ὡς ἐκεῖσε διαχειμάσων.

1. ἀκλεεστέρου R. in mg. 2. ξυνεγηγερμένος R. 4. παρὰ add. ex R. et Intpr. *apud Persas*,

conflictuum quidem nequaquam, dedecoris vero ex fuga et quidem multo turpius participes. Posteaquam igitur universus exercitus in unum convenisset, maiore equitatus parte ibi relicta, et Wafrise, viro inter Persas celeberrimo, magistro equitum cis constituto, ipse cum paucis in Hiberiam rediit, tanquam ibi hibernaturus.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Δ.

AGATHIAE SCHOLASTICI
HISTORIARUM LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Iudicium de caede Gubazis, Athanasio quaesitore, instituitur (1). *Primum Iustiniani litterae ad Rufinum datae, quibus Gubazem Byzantium mitti iusserat, recitantur* (2). *Oratio accusatorum adversus Rufinum et Ioannem* (3, 4, 5, 6). *Vix sedatis vulgi clamoribus, hi longa oratione se defendunt* (7, 8, 9, 10). *Causa utrimque perorata, Athanasius reos damnatos ad supplicium duci iubet* (11). *Misimianorum legati auxilium petentes comiter a Nachoragane excipiuntur* (12). *Insequenti anno Romani, Baraze et Pharsante ducibus, Misimianis bellum inferunt: in finibus Apsiliorum Persarum exercitus iis obviam venit* (13). *Romani Hunnos Sabiros hoc anno cum Persis militantes ex improviso adorti vehementer premunt; Persarum exercitu superveniente recedunt* (14). *Interim Elminzur, dux Romanorum a Iustino missus, Rhodopolin, Lazicum oppidum, a Persis olim expugnatum, subito aggressus occupat. Misimiani legatos Apsiliorum pacis causa a Romanis missos occidunt* (15). *Irati Romani fines eorum invadunt et exercitum vincunt. Victi Tzachar, castellum munitissimum, se recipiunt* (16). *Quod Romani segniter obsidentes ab Ioanne Dacna, quem Martinus ad eos miserat, novo studio incitantur* (17). *Centum eorum, Illo duce, explorato itinere, ad oppidum sub ipsa arce situm noctu adscendunt* (18). *Oppressis per noctis tenebras custodibus, omnes incolas crudelissime trucidant* (19). *Sed ipsi paulo post a Misimianis cum magna clade detruduntur. Verumtamen Romanis nihilo secius castellum oppugnantibus, Misimiani pacem orant, quam Ioannes concedit* 20). *Misimianorum rebus compositis, Iustinianus summum imperium Martino abrogatum Iustino tradit* (21). *Ioannes quidam Afer, venia a Iustino impetrata, nefario dolo a provincialibus pecunias exigit* (22). *Chosroes Nachoraganem propter cladem ad Phasin urbem acceptam excoriari iubet* (23). *Digressio de novi Persici imperii regibus* (24, 25, 26, 27, 28). *Cabadis, Persarum regis, fata cum similibus Zenonis Isauri et Nepotis casibus comparantur. Chosrois, novissimi regis, ingloria mors* (29). *Sergii interpretis diligentia laudatur. Chosroes per Zichum legatum Byzantium missum inducias cum Iustiniano paciscitur* (30).

A. C. 555 α'. Ἐς τοῦτο δὲ νίκης τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ πολέμου
I. I. 29 κεχωρηκότος, καὶ ὥσπερ ἀνακωχῆς τῶν δεινῶν γεγενημένης,
P. 107 τῶν τε ὅπλων τὸ παραυτίκα ἠρεμηκότων, τότε δὴ ἐς ζήτησιν
V. 76 ἦγετο τὰ ἐπὶ Γουβάζῃ πρότερον τετολμημένα. καὶ τοίνυν ὁ Ἀθανάσιος ἐπὶ θώκου τινὸς ὑψηλοῦ καθῆστο εὐπρεπῶς, χλαμύδα ἐνειμένος, ὥσπερ ἀμέλει οἱ ἀστικώτατοι τῶν ἡγεμόνων. παρῆσαν δὲ αὐτῷ ἄνδρες γράφειν τε ἐς τάχος πεπαιδευμένοι, καὶ ἐπιτροχάδην ἀναλέγεσθαι τὰ γεγραμμένα· ἄλλοι τε ὑπηρέται σοβαρώτεροι καὶ ἐμβριθεῖς, καὶ δαημονέστατοι τῆς τῶν
B δικαστηρίων κομψείας, κήρυκές τε μεγαλοβόαι, καὶ οἱ τῶν μαστίγων ἐπιστάται. ἅπαντες δὲ οὗτοι ἐκ τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἀρχείων ἐτύγχανον ἀπολελεγμένοι. ἐπεφέροντο δὲ, οἷς τοῦτο ἀνεῖτο, δεσμούς τε σιδηροῦς περιαυχενίους, κλινοστρόφιά τε καὶ ποδοστράβας, καὶ ἄλλα ἄττα ὄργανα κολαστήρια. καί μοι
P. 108 δοκεῖ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς οὐκ ἀπεικὸς οὐδὲ αὐτομάτως ἀλλ' ἐμφρονέστατα τοῦ δέοντος ἐστοχασμένος, ξὺν τοιᾷδέ τινι τάξει καὶ εὐκοσμίᾳ τὴν κρίσιν προελθεῖν παρακελεύσασθαι, οὐ μόνον ὅπως οἱ ἐκείνῃ βάρβαροι, τῶν Ῥωμαϊκῶν σφίσι νομίμων κομπωδέστερον ἀναδεικνυμένων, θαυμάζοιέν τε αὐτὰ καὶ ἐπιπλέον ἀρ-

1. Ἐς R. (Cl.), Lugd. et ed. pr. ὡς, Par. Ὅς. 2. τῶν δεινῶν correxi, R. τῶν ἐκείνων, vulg. τῷ (Lugd. mg. τῶν) ἐκείνῳ. — Thucyd. IV. 117. γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας. 3. τὸ παραυτίκα R., παραυτίκα vulg. 4. Γουβάζῃ R., Γουβάζην vulg. 5. θώκου R., θάκου vulg. 6. ἐνειμένος Cl., ἐνειμμένος R. et Lugd., ἐνημμένος vulg. 7. αὐτῷ καὶ ἄνδρ. R. 9. δαημονέστατοι R. (δαιμ.) et Intpr. *scientissimi*, δαημονέστεροι vulg.

1. Hac itaque victoria potiti Romani, et induciis quodammodo a bello factis, armisque confestim conquiescentibus, tum demum quaestio habita de facinore in Gubazen commisso. Athanasius ergo in excelso quodam throno decenter consedit, chlamydem indutus, quali fere politissimi principes uti solent. Aderant vero ipsi viri et scribendi apprime periti, et scripta prompte expediteque legendi, aliique ministri severi et graves, et in rebus iudicialibus optime versati, praecones etiam altum clamantes, et lictores; omnes hi ex Constantinopolitana aula delecti. Proferebant vero in medium ii, quibus id commissum erat, vincula ferrea, collaria, compedes et tendiculas aliaque id genus instrumenta tortoria. Et quidem mihi videtur Iustinianus Imperator non abs re neque temere, sed prudentissime decori habita ratione, mandasse, ut hoc ordine atque apparatu iudicium institueretur, non solum ut qui ibi erant barbari, cum eis Romanorum instituta magnificentiore apparatu proponerentur, ea et admirarentur magisque eorum gubernationi assuefierent: ve-

χεσθαι ὑπὸ τούτων ξυνεθισθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὅπως, εἰ μὲν ὡς μηδί- A. C. 555
σας πρότερον ὁ Γουβάζης δικαιότατα φανείη ἀνῃρημένος, μηκέτι L. I. 29
ἀνιῷντο οἱ Κόλχοι, μηδὲ ὥς τι δεινὸν πεπονθότες ἀγανακτοῖεν.
εἰ δέ γε ἅπαντα καταψευσάμενοι, καὶ ἄδικον μίασμα δράσαν-
τες ἁλοῖεν οἱ ἀπεκτονότες, οὕτω τε καταδιαιτηθέντες, καὶ ὑπὸ
κήρυκι πομπῷ ἀνὰ τὰ πλήθη περιηγμένοι, εἶτα τῷ παλαμναίῳ B
ξίφει, ἁπάντων θεωμένων, καρατομηθεῖεν, τότε δὴ μεῖζόν τι
δόξειεν εἶναι τὸ πέρας, καὶ διπλασίων ἡ τιμωρία. ἠπίστατο
γὰρ ὡς, εἰ μὲν οὕτω πως ἐν ἀποῤῥήτῳ βαρβαρικώτερον Ῥού-
στικόν τε καὶ Ἰωάννην διαφθαρῆναι παρακελεύσοιτο, οὐκ
ἀποχρώντως ἡγήσασθαι ἂν τοὺς Κόλχους τὴν ὕβριν αὐτοῖς
ἀπεσκευάσθαι, οὐδὲ προσήκουσαν ποινὴν κομίσασθαι τῶν ἡμαρ-
τημένων. δικαστηρίου δὲ καταστάντος, καὶ ἀντιλογίας ἑκατέ-
ρωθεν προελθούσης, καὶ τῶν ὑπηρετῶν ἄνω τε καὶ κάτω διατ-
τόντων, καὶ ὅπως τῶν κρινομένων ἕκαστος ἐν κόσμῳ ἐστήξει
καὶ ἀποκρινεῖται διαταττομένων, ὄγκου τε δικαστικοῦ φαινο- C
μένου, καὶ μεγαληγορίας ἀκουομένης, καὶ ἐπὶ τούτοις τοῦ
ὀλέθρου φρικωδέστερον ἐπιγιγνομένου· τούτων δὴ οὖν οὕτω V. 77
πρασσομένων, ἕτερόν τι αὐτοῖς μεῖζον καὶ μάλα εἰκότως φα-
νεῖσθαι τὸ χρῆμα ἐγίγνωσκε, καὶ τάχα τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπικλή-
ματος ὑπερβάλλον. ταῦτα γὰρ καὶ τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀστούς,

5. οἱ ἀπεκτονότες R., art. om. vulg. 8. Lugd. mg. ἴσ. τέρας. 14. διαττόντων vulg. ex coni. in mg. Lugd., Intpr. *ultro citroque cursitantibus*, διαταττόντων R. et Lugd.

rum etiam ut, si quidem Gubazes defectione antea ad Medos tentata caesus fuisse deprehenderetur, non amplius eius caedem dolerent Colchi, neque ut gravi malo accepto indignarentur. Si vero interfectores per falsam criminationem facinoris piacularis perpetrati convincerentur, ipsis publico iudicio damnatis, et praeeunte ac proclamante praecone per exercitum circumductis vindiceque gladio, omnibus spectantibus, capite truncatis, atrocior barbaris rei exitus et duplicatum supplicium esse videretur. Sciebat enim, si clandestina nece barbaricum in morem Rusticum et Ioannem e medio tolli mandasset, existimaturos Colchos, iniuriam, quam acceperant, non satis pro eo ac debebat vindicatam, neque satis graves de crimine poenas sumtas fuisse. Iudicio vero pro tribunali instituto, et causa utrimque disceptata, et ministris iudiciariis ultro citroque commeantibus, utque actores et rei apte suo ordine interloquantur procurantibus, versante etiam ob oculos maiestate iudiciali et grandiloquentia aures feriente, eoque omni apparatu mortem imminentem horribiliorem efficiente; his, inquam, omnibus ita peractis, rem ipsam maius aliquid atque atrocius barbaris esse repraesentaturam, et fortasse criminis admissi meritum excedens. Haec enim etiam ipsos cives Byzantinos, tametsi frequenter illic contingant, percellunt, atque

A. C. 555 καίτοι θαμὰ ἐκεῖσε γιγνόμενα, καταπλήττει καὶ ἐξίστησι τῶν
L I. 29 φρονημάτων, μή τί γε βαρβάρους καὶ οὐκ εἰθισμένους. τούτων μὲν οὖν ἕνεκα, οἶμαι, Ῥωμαϊκὸν δικαστήριον, μᾶλλον μὲν οὖν Ἀττικώτατον, ὑπὸ τῷ Καυκάσῳ ξυνεκροτήθη.

β'. Τότε δὲ Ῥουστικός τε καὶ Ἰωάννης, ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἠγμένω, ἀνὰ τὸ λαιὸν μέρος ἑστήκατον, οἷα δὴ φεύ-
D γοντε. ἐπὶ θάτερα δὲ παρῆσαν κατηγορησείοντες τῶν Κόλχων οἱ ἐμφρονέστατοι, καὶ ἤδη ἐκπλείστου τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐκμεμαθηκότες. ἐδέοντο δὲ πρότερον τὴν παρὰ βασιλέως ἐπιστολὴν ἐν κοινῷ ἀνακηρύττεσθαι, ἥνπερ ἐτύγχανε πρότερον ὁ Ἰωάννης τούτων δὴ πέρι τοῖς στρατηγοῖς διακομίσας· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῷ διαιτητῇ ξυνδοκοῦν, γεγωνότερόν τις αὐτὴν τῶν ἐς τοῦτο τεταγμένων διεξῄει, ὧδέ πως ἔχουσαν· „ἄπιστον μὲν καὶ παράλογον τὸ πρὸς ὑμῶν ἀνηγγελμένον, ὡς ἄρα βουλομένῳ ἐστὶ τῷ Γουβάζῃ, τὰ πάτρια ἔθη καταπροεμένῳ καὶ τοὺς ἐν ἅπασιν ὁμόφρονας καὶ ἀνέκαθεν ἡγεμόνας, τοὺς Ῥωμαίους
P. 109 φαμὲν, ἐπὶ τοὺς ἐχθίστους τε καὶ ἀλλοτριωτάτους καὶ πρός γε τὰ ἐς θεὸν ἑτερογνώμονας μεταχωρῆσαι, καὶ ταῦτα οὐδὲν ὁτιοῦν ἐξ ἡμῶν ἄχαρι προπεπονθότι. πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ γιγνώσκομεν τὰ ἀνθρώπεια παλίμβολά τε καὶ ὀλισθηρὰ, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν παρεμπιπτόντων συμπεριάγεσθαι πεφυκότα, οὐ παντάπασιν ἀπιστεῖν ᾠήθημεν χρῆναι, οὐδὲ μεθεῖναι μὲν τὸ φυ-

2. μή τί γε R., μήτοι γε vulg. καὶ ins. ex R. et Intpr. 8. ἐκμεμαθ. R., μεμαθ. vulg. 9. πρῶτον R. 12. γεγωνότερον R. (Cl.), γεγονώτερον vulg.

extra se ponunt, nedum barbaros iis non assuetos. His igitur, ut arbitror, de causis Romanum, immo vero Atticissimum, tribunal ad Caucasum fuit indictum.

2. Tum vero Rusticus et Ioannes e carcere producti, ad sinistram partem sunt constituti, utpoti rei; ex adverso stabant actores, qui eum criminaturi erant, Colchorum sapientissimi, quique iam a multo tempore Graece loqui didicerant; ac primum quidem postularunt, ut litterae Imperatoriae publice recitarentur, quas antea Ioannes de hisce rebus ad praefectos exercitus attulerat. Quod quidem postulatum cum et iudici probaretur, quidam ex iis, qui ad hoc erant designati, altiore voce eam recitavit; sic habentem: „Incredibile quidem mihi absurdumque videtur, quod a vobis nuntiatur, Gubazi deliberatum esse, patriis moribus relictis, et iis qui unius eiusdemque sunt cum ipso in omnibus sententiae; veteribus suis ducibus, Romanis inquam, desertis, ad inimicissimos alienissimosque atque adeo diversae a nobis religionis homines desciscere, et quidem cum nulla nostra in se iniuria sit provocatus. Verumtamen cum sciamus humana omnia esse instabilia et in lubrico posita, proque varietate incidentium rerum circumagi ac rotari solere, non plane derogan-

λάξασθαι τὰ παρ' ἐκείνου εἴτε ἴσως [διανοηθέντα μόνον] εἴτε A. C. 555
πάντως βεβουλευμένα, καταλιπεῖν δὲ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φροντίδα I. I. 29
περιττὴν καὶ ἀμφιῤῥόπους ἐννοίας, ἐπ' ἀδήλῳ ἔτι κειμένου τοῦ τέλους. καίτοι ἀλλόκοτόν τι καὶ ταραχῶδες τὸ μηδαμῶς ἐφ' ὁτῳοῦν βεβαιότατα πεποιθέναι, ἀλλ' ὑποψίας ἀεὶ καὶ δείματος εἶναι μεστὸν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς δήπου τοῖς ξυνηθεστάτοις. ὅμως (ἐν ἅπασι γὰρ τοῦτο νικᾷ) ἑπόμεθα καὶ B
ἡμεῖς τῇ φύσει, καὶ ἀπιστοῦμεν. ὡς ἂν δὲ μήτε προπετῶς ὠμόν τι καὶ ἀπηνὲς δράσοιμεν ἐπὶ Γουβάζῃ, μήτε τῷ οὐκ εἰκότι δῆθεν ἀναπεπεισμένοι μαλθακισθείημεν, ἀλλ' ἐκφύγοιμεν τὰς ἑκατέρωθεν μεταμελείας, εὔβουλόν τι ἡμῖν κατεφάνη καὶ μέσως πως ἔχον, ἐνταῦθα τὸν ἄνδρα παραγενέσθαι. στέλλειν τοίνυν αὐτὸν τὴν ταχίστην, εἴτε βουλόμενον, εἴτε ἠναγκασμένον. εἰ δέ γε ὑμᾶς ταῦτα ἐθέλειν ἐγνωκὼς ἀντισταίη, καὶ ἀπαναίνοιτο τὴν πορείαν, ἐπιλαμβανομένων τε ὑμῶν καὶ ἑλκόντων, (καὶ γὰρ τοῦτο ποιεῖν ὑμῖν τοὐντεῦθεν ἐξέσται,) εἰ δὲ διωθοῖτο καὶ ἀντεπιφέροιτο, καὶ ὅτῳ γοῦν τρόπῳ τὰς χεῖρας C
ἀντάροι, τότε δὴ ἕξομεν περιφανεῖς τοὺς ἐλέγχους τῶν μελετωμένων, καὶ τολοιπὸν ἐν τοῖς πολεμιωτάτοις τετάξεται,

1. *διανοηθέντα μόνον* ins. ex coniectura: siquidem palam est excidisse participium ad *βεβουλευμένα* relatum; *quae ille sive cogitavit, sive perficienda sibi proposuit.* R. pro *εἴτε ἴσως εἴτε* habet: *εἴτε ἴσθι εἴ τῳ.* Intpr. *quae huic sunt aut alteri cuiquam prave consulta*, scilicet ex hariolatione. 10. *μαλακισθ.* R. 12. *ἐνταῦθα* om. R. 15. *ὑμῶν* om. R. 16. *τοὐντεῦθεν* R., *ἐντεῦθεν* vulg.

dam esse nuntio vestro fidem duximus, neque committendum, ut ea quae sive cogitavit tantum, sive plane statuit, non praecaveamus; ingentes nobis ipsis curas, et ambiguum fluctuantemque incertitudine eventus animum retinentes. Et profecto absurdum est ac molestum nemini plane firmiter fidere, sed suspicione semper metuque laborare, etiam de iis qui nobis sunt intimi. Nihilominus (in omnibus enim hoc vincit) sequimur etiam nos naturam, et diffidimus. Ne vero praecipitanter crudele aliquid et saevum in Gubazen statuamus, neve contra indecenter aliquid hac in re faciendi metu adducti enervemur remissioresque videamur; sed potius poenitudinem utrimque imminentem subterfugiamus, consultum nobis et medio cuidam moderationique tenendae convenientius est visum, huc hominem adduci. Mittite itaque eum quam citissime, sive volentem sive coactum. Quodsi ille voluntate vestra intellecta restiterit, et ire detrectaverit, apprehendentibusque vobis et protrahentibus (nam et hoc vobis tum facere licebit) propulset et reluctetur, aut quocunque tandem modo manus vobis intulerit, tum demum manifesta habituri sumus rerum, quas molitus fuerit, indicia, et in posterum inter eos, qui maxime hostes sunt, censebitur, adeo ut si

A. C. 555 ὥστ', εἴ πού τις αὐτὸν τοιαῦτα τολμῶντα καὶ ἀποκτείνοι, οὐ-I. I. 29 δὲ τοῦτο ἡμῖν ἐσόμενον ἄπο τρόπου, οὐκοῦν οὐδὲ ποινὰς ὁ δράσας ὑφέξει τοῦ ἐγχειρήματος. οὐ γὰρ ὡς μιαιφόνον αὐτὸν κολαστέον, ἀλλ' ὡς τυραννοκτόνον ἐπαινετέον." ἡ μὲν οὖν παρὰ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιάδε ἄττα ἐγκελευσαμένη διέγνωστο.

γʹ. Αὐτίκα δὲ οἱ ἄνδρες τῶν Κόλχων, οἳ δὴ πρὸς τὸ κατηγορεῖν ἐτετάχατο, ἐπειδὴ αὐτοὺς ὁ δικαστὴς ἐψηφίζετο D τὰ σφέτερα αὐτῶν δικαιώματα ἢ βούλοιντο προτιθέναι, οἱ δὲ προθύμως εἴχοντο τοῦ ἐπικλήματος, καὶ ἔλεξαν τοιάδε· „Ἀπόχρη μέν, ὦ δικαστά, τὸ τετολμημένον, εἰ καὶ μηδὲν ὁτιοῦν φήσαιμεν, ποιναῖς ταῖς μεγίσταις ὑπάγειν τοὺς δεδρακότας· πλὴν ἀλλὰ τοῖς ὑμετέροις νόμοις δοκοῦν τὸ χρῆναι καὶ τῶν ἐμφανῶν πέρι καὶ μεγίστων ἀδικημάτων μὴ πρότερον τὰς κρίσεις ἐκφέρειν, πρὶν ἂν καὶ λόγῳ τὰ πραχθέντα διαγορεύειν, ἥκομεν νῦν ἐροῦντες μόνον ἀμωσγέπως τὰ γεγενημένα. οὕτω γὰρ ἂν καὶ ἡμῖν διανυσθήσεται τὸ νενομισμένον, εἰ καὶ τὰ τῶν λόγων εἶεν ἁπλᾶ καὶ ἥκιστα κεκομψευμένα, καὶ οἷα τοῦ V. 78 μεγέθους τῶν εἰργασμένων μὴ ἐξικνεῖσθαι. ποία γὰρ αὐτοῖς P. 110 λελείψεται σκῆψις, ἄνδρα τοσοῦτον, φίλον ὑμῖν καὶ συνήθη καὶ σύμμαχον καὶ ὁμοδίαιτον καὶ ὁμόσπονδον, καὶ ταὐτὰ περὶ τὸ κρεῖττον φρονοῦντα, καὶ τί δὲ οὐχὶ τῶν οἰκειοτάτων κεκτημένον, ἀναίδην οὕτω διαχειρισαμένοις, καὶ πολλῇ τῇ δυσ-

10. ὦ δικασταὶ R, Intpr. *iudices*. 12. ὑμετέροις correxi, ἡμετέροις omnes. 15. τοίνυν R. pro νῦν. Num τὸ νῦν? 16. ἂν om. R. 22. ἀναίδην. Sic Intpr. *impudenter*, ἀνέδην R. et vulg.

quis eum talia audentem etiam interfecerit, ne hoc quidem immerito factum censebimus, neque percussor facinoris sui poenas luet; utpote non ut homicida puniendus, sed ut tyrannicida laudandus." Imperatoriis itaque litteris talia quaedam mandari est cognitum.

3. Statim vero viri Colchici instituendae accusationi designati, cum iudex ipsis permisisset, ut causae suae praesidia, si vellent, in medium adferrent, alacriter criminationem sunt adorsi, in haec verba: „Scelus ipsum perpetratum, o iudex, aperte, etiam nobis tacentibus, clamitat auctores gravissimis suppliciis esse obnoxios: ceterum cum legibus vestris ita cautum sit, ut ne de manifestis quidem maximisque criminibus sententia feratur, donec facta ipsa plana oratione explicata fuerint; venimus nunc quae facta sunt simpliciter expositari. Ita enim etiam a nobis praestabitur quod lege cautum est, etiamsi oratione utamur simplici minimeque ornata, quaeque magnitudinem criminum admissorum nequaquam exaequet. Quaenam enim excusatio suppetere potest iis, qui talem virum, amicum vobis et familiarem, societate belli et foederum coniunctum eademque vobiscum de Deo sentientem, et quid non eorum quae vobis familiaria sunt consecutum, nefarie adeo interfecerunt, tantamque adversus vos hostilitatem declararunt, hostium gratiam demerendo?

μενείᾳ χρῆσθαι καθ' ὑμῶν φωραθεῖσι, τῷ τοὺς ἐχθροὺς τε- A. C. 555
θεραπευκέναι; βασιλεὺς γὰρ ὁ ἀνῃρημένος, ὦ δικαστὰ, καὶ I. I. 29
ἔθνους οὐκ ἀγεννοῦς, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐνεργότατος, καὶ τὰ Ῥωμαίων στέργων ἀεὶ πολλῷ μᾶλλον τῶν ἀπεκτονότων. ἀνατετράφαται δὲ τὰ Κόλχων πράγματα καὶ διεῤῥύη, ἀληθέστε- B
ρον δὲ τὰ κοινὰ, εἴ γε μέρος τι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὑπηκόου τυγχάνομεν ὄντες. καὶ διόλωλεν ὑμῖν τὸ ἀκραιφνὲς τῶν καθεστώτων καὶ ἄπταιστον, καὶ κατὰ πολὺ τῆς οἰκείας δυνάμεως μειονεκτεῖσθε· πολιτεία δὲ μὴ διὰ πάντων ἐῤῥωμένη, ἀλλὰ βραχείᾳ γοῦν τινι μοίρᾳ σφαλεῖσα, οὐκέτι συνεστάναι δόξειεν ἂν προσηκόντως, τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ αὐτὴν ψεύδεσθαι τὴν ἐπωνυμίαν, τὸ ἐντελῶς ἔχειν ἀφῃρημένη. ταῦτα δὴ οὖν ἅπαντα δράσαντες, οὔ φασι δεῖν ὑμᾶς τὸ πραχθὲν εἰ καὶ δεινὸν εἴη σκοπεῖν, μόνην δὲ τὴν γνώμην καθ' ἣν εἴργασται διερευνᾷν καὶ προσίεσθαι, καὶ διά τινων ἀφανῶν τε- C
κμηρίων καὶ οἷον εἰκότων χωροῦντας, ἀναπλάττειν ταῖς ἐννοίαις εὐεργεσίαν ὑμῖν αὐτοῖς ἐντεῦθεν προσγεγενημένην, ἢ τῷ σαφεῖ μᾶλλον τῆς βλάβης καὶ τοῖς ἔργοις ἀποδεδειγμένῳ πιστεύειν αἱρεῖσθαι. ταῦτα γὰρ δὴ τὰ σοφίσματα καὶ πρὸ τῆς δίκης πολλάκις διαθρυλλοῦντες, παράγειν τοὺς πλείστους ἡγοῦντο. εἰ τοίνυν καὶ παρὰ τοὺς ἀγῶνας τοιαῦτα προσθεῖεν, γινωσκόν-

1. καθ' ὑμῶν R., Intpr. *adversum vos*, καθ' ἡμῶν vulg. θεραπευκέναι R. 5. τῶν Κ. R. ἐῤῥύη R. 11. δόξοιεν R. 13. ἡμᾶς R. 16. καὶ ante οἷον om. R. 17. εὐεργεσείαν sph. Par. μᾶλλον ἢ τῷ σαφεῖ coni. Cl., Intpr. *ut potius confingatis — quam ex iacturae perspicuitate* etc. 18. ἀποδεδειγμένην R.

Rex enim erat, qui interfectus est, o iudex, et gentis non ignobilis et strenuus virtutis cultor, et Romanorum studiosus semper multo magis quam interfectores. Eversae iam sunt Colchorum res et collapsae, immo potius publicae, siquidem pars quaedam etiam nos neque minima subditorum sumus, deperiitque vobis rerum vestrarum integer atque inoffensus status, potentiaque vestra vehementer est imminuta; res publica vero, quae non omnibus suis partibus est valida ac firma, sed vel exigua sui parte labefactata, recte iam ultra consistere non potest; e contrario vero falsam appellationem usurpat, quippe quae integritate perfectioneque sua est privata. Horum itaque omnium cum ipsi sint auctores, aiunt non debere vos factum ipsum tametsi atrox considerare, sed tantum, qua mente consilioque factum sit, investigare atque admittere, et ex obscuris quibusdam et quodammodo verisimilibus argumentis repraesentare animis vestris beneficium inde acceptum, potius quam evidenti damno, quodque re ipsa experimur, fidem accommodare. Haec itaque commenta fallaciasque etiam ante iudicium institutum frequenter in vulgus iactantes multorum animis se fucum fecisse arbitrabantur. Quodsi vero in ipso iudicio haec ipsa proponant, intelligant, o iudex,

A. C. 555 των, ὦ δικαστά, ὡς οὐ Ῥωμαϊκὸν οὐδὲ δίκαιον τὸ μὲν ἐμ-
I. I. 29 φανὲς οὕτω καὶ προῦπτον ἀδίκημα παραλιπεῖν, ἀδήλοις δὲ
μᾶλλον αἰτίαις ἄλλως αὐτοῖς μεμηχανημέναις ἐξαπατηθῆναι —
οὐ γὰρ ἀνεκτέον αὐτῶν, ὡς μὲν ἀπεκτόνασι τὸν ἄνδρα διαῤ-
D ῥήδην φασκόντων, ὠφέλειαν δὲ μεγίστην ἐνθένδε τοῖς κοινοῖς
πεπορίσθαι πράγμασι τερατευομένων. πῶς γὰρ ἂν τἀναντία
συσταῖεν σφίσιν αὐτοῖς, ἢ πῶς, τὴν πρᾶξιν δεινὴν ἀποκα-
λοῦντες, ἐπαινεσόμεθα τὴν δράσασαν γνώμην, ὡς τοῦ συνοί-
σοντος ἐστοχασμένην; πάλαι γὰρ ἀλλήλοιν ἀποκεκριμένω τυγ-
χάνετον ὠφέλεια καὶ παρανομία, ὠμότης τε καὶ δικαιοσύνη
διεστηκότα καὶ ἄμικτα καὶ ὁμόσε χωρεῖν οὐπώποτε πεφυκότα.

δ΄. „Εἰ δέ γε καὶ γυμνὴν τὴν διάνοιαν ἐξεταστέον, φανή-
σονται καὶ ταύτῃ δύσνοι καὶ κάκιστοι, ὡς δὴ τὰ τοὺς Πέρ-
σας ἀρέσκοντα βεβουλευμένοι· ὥστε οὐδὲ Ῥωμαίους ὀνομά-
ζειν τούσδε τοὺς μιαιφόνους προσήκει, οὐδὲ ὡς ὁμοφύλοις
P. 111 μετ᾽ εὐνοίας διαιτητέον αὐτοῖς, ὅτι μὴ καθάπερ λίαν ἐχθί-
στοις, ἐπεὶ καὶ ἤδη τῷ κοινῷ τῆς φύσεως νόμῳ μεμερισμένοι
τυγχάνουσι, κἂν μήπω τῷ παρ᾽ ὑμῖν γεγραμμένῳ. τὸ γὰρ
ἀντίπαλον καὶ ἀλλότριον τοῖς ἔργοις γνωρίζεσθαι χρή, οὐ τῷ
πόῤῥωτέρω τετάχθαι. ὁ δὲ, οἷς ἂν ἥσθεῖεν οἱ δυσμενεῖς, ταῦτα
προὔργου ποιούμενος, πολέμιος ἂν κριθείη δικαίως, κἂν συμ-

11. καὶ ὁμόσε — πεφυκότα om. R. et Intpr. 13. τοὺς Πέρσας R., τοῖς Πέρσαις vulg. 20. πόῤῥω R.

neque Romanum neque iustum esse, adeo aperta manifestaque iniuria neglecta, incertis potius de causis, quas ipsi frustra commenti sunt, falli. Neque enim ferendi sunt, qui interfectum quidem abs sese virum hunc aperte fatentur, maximam vero ex hac caede utilitatem ad publicum pervenisse prodigiose mentiuntur. Quo pacto enim consistere possint sibi ipsis contraria? aut quo pacto factum ipsum atrox appellantes, animum eius, qui id perpetravit, laudabimus, tanquam publicum bonum spectantem? Sunt enim haec quam remotissime inter se disiuncta et insociabilia; et neque unquam simul subsistere possunt utilitas et iniquitas, crudelitas et iustitia.

4. „Quod si vero etiam nudus ipsorum animus est explorandus, hoc quoque ipso maligni nequissimique esse convincentur, quippe qui consilia Persis grata agitarint, adeo ut ne Romani quidem sint appellandi isti sanguinarii, neque amica societas cum iis tanquam popularibus sit habenda: sed summi potius hostes sint censendi; quandoquidem etiam nunc communi naturae lege sunt seiuncti, tametsi nondum a vobis scripta. Adversarii enim atque hostes ex factis sunt aestimandi, non ex locorum disiunctione. Hic vero, quae grata sint hostibus summo studio procurans, me-

παρῇ, κἂν συστρατεύοιτο, κἂν ὡς ἐγγύτατα τῷ γένει συν- A. C. 555
ῆπται. ἀλλὰ γὰρ οὐ φίλον οὐδὲ βασιλέα φασὶν ἀπεκτονέναι, I. I. 29
πολέμιον δὲ μᾶλλον καὶ τύραννον καὶ τὰ Περσῶν ἐσπουδα-
κότα. πρὸς τοῦτο γὰρ ἐληλάκασι παρανομίας, ὡς μηδισμοῦ διώ-
κειν τὸν κείμενον· καὶ περιέστηκε τῷ δειλαίῳ μηδὲ τεθνηκότι
τῶν δεινῶν ἀπηλλάχθαι, ἀλλὰ νῦν προδοσίας φεύγειν γραφὴν B
ὅτε μηδὲν πλέον ἕξει νικῶν. ποῖος δὲ νόμος ἢ παρ' ὑμῖν ἢ
παρὰ βαρβάροις ἐπαινέσειεν ἂν κατηγορίαν ἐν ὑστέρῳ τῆς κρί-
σεως γιγνομένην; κριταὶ γὰρ αὐτοὶ καὶ δυσμενεῖς καὶ κα-
τήγοροι, καὶ ἅμα πάντα καταστάντες, τιμωρίαν μὲν ἀνεξε-
τάστως τῷ μηδὲν ἡμαρτηκότι προσήγαγον, ὁποίαν εἰκὸς ἦν
ὑποσχεῖν τὸν ὡς ἀληθῶς τυραννίδος ἁλόντα. ἥκουσι δὲ νῦν,
δέον ἀπολογεῖσθαι, καταιτιώμενοι τὸν ἠδικημένον· καίτοι ἐ-
χρῆν αὐτοὺς πρὶν ἀνελεῖν, εἴ γε ταῖς αἰτίαις ἐπεποίθεσαν, ἐμ-
φανῶς τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνστήσασθαι δίκην, καὶ πρώτους ἐγ-
καλεῖν, ἀλλὰ μὴ νῦν κατηγορημένους ἀντεγκαλεῖν. εἰ γὰρ τοῦτο C
πᾶσιν ἐφεῖται, τί δήποτε ἄρα μὴ καὶ ἡμεῖς τούσδε τοὺς μιαι- V. 79
φόνους αὐτοχειρίᾳ διεχρησάμεθα; παρὸν ἡμῖν, πρὸς δίκην τυ-
χὸν ἀγομένοις, ἀντεπιφέρειν αὐτοῖς καὶ τεθνηκόσι τὰ παρ'
αὐτῶν πρότερον ἡμαρτημένα, καὶ ταύτῃ πειρᾶσθαι δεικνύειν

1. συστρατεύσοιτο R. 4. παρανοίας R. et Intpr. *eo vesaniae*, 7. Pro νόμος R. γενόμενος. παρ' ὑμῖν Lugd. et Intpr. *apud vos*, παρ' ἡμῖν R. et Par. 9. γινομένην R. Post δυσμενεῖς iterat αὐτοὶ vulg. 10. ἀνεξετάστως R. et Intpr. *indicta causa*, ἀνεξετάστῳ vulg. 15. πρῶτα R. 16. κατηγορουμένους R.

rito hostis est iudicandus, etiamsi praesto sit, unaque militet, quantumvis etiam quam proxime genere sit coniunctus. At vero, non amicum sese, non regem interfecisse dicunt, sed hostem potius et tyrannum et Persarum studiosum. Eo enim iniustitiae iniquitatisque pervenerunt, ut Medismi accusent mortuum; eoque iam miser redactus est, ut ne mortuus quidem a malis sit liber, sed nunc proditionis insimuletur, cum ei victoria nihil est profutura. Quaenam vero lex sive apud vos sive apud barbaros laudaverit accusationem post iudicium factam? Iudices enim ipsi, et hostes et accusatores, omniaque simul facti, supplicium indicta causa de immerente sumpserunt, quale par erat sumi de eo, qui revera tyrannidis esset convictus. Prodeunt vero nunc, cum defendi oporteret, accusantes hominem iniuria affectum. Oportuisset vero illos, priusquam ipsum interficerent, si modo accusationibus suis fidebant, aperte in eum actionem instituere, primosque in ius vocare, non vero nunc accusatos recriminari. Si enim hoc omnibus licet, cur non etiam nos istos carnifices nostris manibus interficimus, cum liceat nobis in ius fortassis adductis recriminari contraque obiicere ipsis etiam mortuis, quae antea ab ipsis fuerunt commissa? Atque

A. C. 555 τὸ εὐλόγως ἀνθημαρτηκέναι; μᾶλλον γὰρ ἡμεῖς, ἐπὶ σαφέσι
I. I. 29 τοῖς προϋπηργμένοις χαλεπήναντες, ἐνδίκως ἂν ἠμυνόμεθα τούτους· καὶ τὰ τῆς ἀντιλογίας προσηκόντως ἐχώρει. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἡμῶν οὐδὲ πρὸς ἑτέρων τὰ τοιάδε τολμᾶσθαι χρεών, εἴ
D γε κατὰ τοὺς πατρίους ὑμῖν νόμους πολιτευτέον. φέρε γὰρ εἰ τοῖς βουλομένοις ἐξῇ τοὺς οἰκείους δυσμενεῖς οὕτω πως ἀθρόον ἀποκτιννύναι, καὶ τοῦτο πολλάκις γιγνόμενον μέχρι τοῦ ἐπ' ἄπειρον ἤδη τολμᾶσθαι προσενεχθείη, πῶς ἂν ὑμῖν τὸ γοῦν κρίνειν ἀδεῶς ἐν βεβαίῳ διαμένοι; ἁπάντων γὰρ ἀναιρούντων τε καὶ ἀναιρουμένων, καὶ ταῖς ἀντεπιβουλαῖς χρῆσθαι κατ' ἀλλήλων θαῤῥούντων, οὐκ ἂν φθάσοιτε τὰς τιμωρίας ἐπάγοντες, ἀλλὰ διαφθαρεῖται μὲν εἰκῇ τὸ ὁμόφυλον, προαφαιρήσει δὲ τὸν τῆς ἐξετάσεως καιρὸν ἡ τῶν ἀντιδρώντων ἑκάστοτε παρανομία.

ε'. „Καίτοι τί δεινὸν εἶναί φασιν, εἴπερ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ τούτου προδότου διαφθαρέντος, ἅπαν ὑμῖν τὸ συμμαχικὸν σωφρονέστερον καθεστήξει; προδοτῶν μὲν οὖν ὡς ἀληθῶς καὶ
P. 112 πλείστων ὅσων ἀπολλυμένων, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν ὠφελίμων τοῖς ἀνῃρηκόσι προσγένοιτο, ἀλλ' αὐτό γε τὸ τοὺς τοιούτους θνήσκειν ἀρκούντως ἔχει πρὸς ὄνησιν. εἰ δὲ προδοσίας μηδαμῶς ἀποδεδειγμένης, ἠφάνισταί τις ἀθρόον τῶν σφόδρα λογίμων καὶ τετιμώρηται, καθάπερ διαφανῶς ἐγνωσμένος, πῶς

2. ἠμυνόμην R. 4. πρὸς ἑτέρων R., παρ' ἑτέρων vulg. τοιαῦτα R. 5. ἡμῖν R. 9. διαμένοι Cl., διαμένει R., διαμείνῃ vulg. 16. ὑμῖν correxi, ἡμῖν R. et vulg. 19. προσγένηται R.

ita conari probare, iure nos scelus scelere compensasse? Multo enim gravius nos rebus manifestis antea perpetratis irritati, merito nos ulcisci possimus; atque ita contentio recte procedat. Sed neque a nobis, nec ab aliis talia patrari oportet, si modo secundum patrias leges vobis est vivendum. Age enim, si quibus libitum fuerit, licuerit privatos suos inimicos sic confestim interficere, eoque saepius facto in infinitum crescat haec audacia, quo pacto tandem vobis libere intrepideque iudicandi potestas integra permaneat? Cum enim omnes et interficiant et interficiantur, mutuasque sibi insidias impune struere audeant, neque vos supplicium de eis sumere poteritis: quin potius tota gens contribulis temere est interitura, quaestionisque habendae occasionem praeripiet malum semper malo vindicantium protervia.

5. „Atqui quid mali, inquiunt, si uno homine et quidem illo proditore interfecto, omnes nobis belli societate coniuncti moderatius se gerant? Proditoribus sane etiam quamplurimis e medio sublatis, etiamsi nihil aliud utilitatis ad interfectores redeat, ipse tamen talium interitus abunde satis per se est fructuosus. At vero si proditione neutiquam demonstrata confestim vir aliquis maximi nominis e medio tollatur supplicioque afficiatur, perinde atque

ἂν ὑμῖν ἐνθένδε τὸ συμμαχικὸν σωφρονήσειε; πῶς δὲ οὐκ ἂν [A. C. 555] μᾶλλον καὶ διαλύσαιεν τὰ συγκείμενα, εἴ γε κοινωνοὺς ὑμᾶς [L. I. 29] ὑπάρχειν τοῦ μιάσματος οἰηθεῖεν; λογιζόμενοι, ὡς εἴ γε πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ὑμῖν καὶ συνήθεις φειδοῦς ἥκιστα μέτεστι καὶ δικαιοσύνης, σχολῇ γε ἂν βέβαιοι διαμενεῖτε πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς καὶ ὀθνείους, καὶ τῆς προσπεσούσης χρείας, οὐ περαιτέρω γνωριζομένους. ἀλλ' οὔτε μετειλήφατε τοῦ βουλεύματος, οὔτε τὸ τούτοις ἰδίᾳ προσκείμενον ἄγος ἐπὶ τὸ σύμπαν [B] τῶν Ῥωμαίων ἔθνος ἀναδραμεῖται· οὔτε τὴν πάλαι περὶ ὑμῶν κρατήσασαν δόξαν, ὡς ἄρα πιστοὶ τὰ ἤθη καὶ βέβαιοι καθεστήκατε, καὶ δικαίοις χρῆσθε νόμοις, ἡ τούτων νικήσει κακοδαιμονία. τοὐναντίον γὰρ καὶ ἡγούμεθα τὸ παρὸν δικαστήριον ὑπὲρ τῆς κοινῆς τοῦ γένους εὐκλείας συνεστηκέναι, ὅπως ἂν ἅπαντες ἄνθρωποι γνοῖεν, ὡς οὐδαμῶς ἦν ὑμῖν βουλομένοις τοιαῦτα τοὺς Κόλχους δεινὰ καὶ βίαια πεπονθέναι. νῦν μὲν γὰρ ἴσως ἐφ' ἑκάτερα τῶν πολλῶν φοιτῶσιν αἱ γνῶμαι, καὶ τὰ τῆς δοκήσεως ἐπ' ἀδήλῳ φέρεται τρόπῳ. ἐκ δὲ τῆς σῆς, ὦ δικαστὰ, κρίσεως τούτων ὅσον οὔπω διαφθειρομένων, γενήσεται καὶ νῦν γνωριμώτερον, ὡς οὐ προδόται τῶν οἰκείων, [C] ἀλλὰ σωφρονισταὶ τῶν ἀδικούντων εἶναι πεφύκατε. εἰ γὰρ καὶ τοῖς λόγοις ἀπολογεῖσθαι δοκοῦσιν, ἀλλ' ἔργῳ κατηγοροῦντες

1. σωφρονήσῃ R. δὲ ins. ex R. 2. ὑμᾶς om. R. 11. νόμοις R. et Intpr. *legibus*, νομίμοις vulg. νικήσασα R. 14. ἦν ὑμῖν R., ὑμῖν ἦν vulg.

aperte deprehensus, quo pacto vobis socii hinc moderatiores reddantur? Immo vero quo modo non potius pacta conventaque dissolvant, si vos participes tanti sceleris exstitisse putarint, reputantes quod si erga intimos coniunctissimosque vobis adeo sitis inhumani atque iniqui, nullo etiam modo constantes sitis futuri erga alienigenas et exteros, et necessitate tantum ita postulante, non ultra notos? Ceterum vos neque nefarii illius consilii participes fuistis, neque piaculare scelus, quod privatim illis insedit, universam Romanorum gentem involvit, neque veterem illam de vobis opinionem, quod nimirum fidi constantesque sitis aequissimisque legibus utentes, horum nefaria malignitas infringet: quin potius ita nobis persuademus, vestrum hoc tribunal pro communi gentis gloria constitutum; ut universi homines intelligant, vobis neutiquam volentibus factum, ut Colchis adeo atrox iniuria ac vis inferretur. Nunc enim fortasse in utramque partem sententiae multorum vergunt opinionesque fluctuant: ex tuo vero, o iudex, iudicio, hisce iamiam necatis, magis etiam nunc perspicuum fiet, quod non amicorum vestrorum proditores sed delinquentium castigatores esse consueveritis. Tametsi enim verbis causam suam defendere videntur, reipsa tamen se ipsi accusare coarguuntur, et caedis abs sese com-

A. C. 555 σφῶν αὐτῶν ἀποδείκνυνται καὶ τὸ παράλογον τῆς μιαιφονίας
I. L. 29 ὁμολογοῦντες. τὸ μὲν γὰρ βασίλειον γράμμα παρακελεύεται
τοῖς στρατηγοῖς στέλλειν κατὰ τὸ Βυζάντιον τὸν Γουβάζην,
πειθοῖ μὲν τὸ πρῶτον, ἀνηκουστοῦντα δὲ καὶ πρὸς ἀνάγκης,
ἐναντιούμενον δὲ καὶ βιαζομένοις· ἀποκτεῖναι δὲ μηδαμῶς,
πρὶν ἂν ἐκεῖνος, ἐς τελεωτάτην ἀπόστασιν ἀφιγμένος, τὰ πολε-
μίων δρᾶν προαχθείη. οἱ δὲ καὶ ταῦτα μήτε στρατηγοὶ καθε-
στῶτες, μήτε ἄλλως ἐφειμένον αὐτοῖς ἀδεῶς ἃ βούλοιντο
πράττειν, παραχρῆμα τὸν δείλαιον ἀπεκτόνασιν, οὔτε κατὰ
D τὸ Βυζάντιον αὐτὸν γενέσθαι προτρέψαντες, οὔτε μὴν ὥσπερ
ἀπειθοῦντι μετρίαν γοῦν ἀνάγκην ἐπαγαγόντες, οὔτε τὴν ἀρ-
χὴν ἐς πεῖράν τινα καταστάντες, εἴπερ ὁτῳδηοῦν τρόπῳ τοῦ
προστάγματος ὀλιγωρήσει. καίτοι μεγαλαυχοῦσι καὶ βρενθύον-
ται, ὡς τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα διανύσαντες, οἵγε καὶ τὴν ἐκεί-
νου περιορῶντες πεφήνασι γνώμην, ψευδέσι τε χρῆσθαι πρό-
τερον κατὰ Γουβάζου διαβολαῖς τετολμηκότες, καὶ τἀναντία
τῶν εὖ διατεταγμένων αὐτεπαγγέλτως ἐξειργασμένοι, καί, τὸ
V. 80 δὴ πάντων παρανομώτερον, οὔτε τὴν ἐπιστολὴν ἐπιδείξαντες,
P. 113 ὥστε τῶν ἐγγεγραμμένων γνωσθέντων τὸ πρακτέον ἑλέσθαι.

ϛ'. „Πῶς οὖν οὐ παντὸς ὀλέθρου καὶ τιμωρίας ὑπέρτερα
πάσης τὰ τετολμημένα δόξοιεν ἄν; ἀδικία γὰρ καὶ κατ' ἄλλου
του γιγνομένη φευκτόν τι καὶ ἀπειρημένον, μάλιστα δὲ εἰ φί-

8. ἂν βούλ. R. 13. προστάγματος R. et Intpr. *si non iussis obsequi auderet*, πράγματος vulg. 21. δόξοιεν R., δόξειεν vulg. καὶ om. R.

missae indignitatem fateri. Regiae enim litterae mandant praefectis militiae, ut Gubazen Byzantium mittant, primo quidem suadela utentes, obaudientem vero et necessitati reluctantem cogerent; nulla tamen ratione interficerent, donec aperta defectione facta hostiliter agere coepisset. Hi vero cum neque praefecti militares essent, neque alioqui eis liceret, quae liberet, facere, repente miserum trucidarunt, haudquaquam ut Byzantium iret hortati, cum ne modicam quidem vim ei ut renitenti intulissent, neque omnino tentassent an aliquo tandem modo mandatum regis contemneret. Gloriantur interea illi et iactitant, se Imperatoris mandata exsecutos, cum potius illius voluntatem contempsisse deprehendantur, falsisque criminationibus Gubazen onerare non sint veriti et contraria ab iis, quae recte mandata erant, propria auctoritate in eum decernere; et quod quidem omnium est iniquissimum, neque litteris Imperatoris ostensis, ut cognita eius voluntate quid facto opus esset statuerent.

6. „Quo pacto igitur non illorum scelus quodvis necis aut supplicii genus exsuperare censuerimus? Iniuria enim cuivis alteri illata, res est fugienda vetitaque legibus, praecipue si amicum et benevolum quique frequenter pericula pro sociis adierit, contingat esse eum, qui

λον καὶ εὔνουν καὶ πολλάκις προκεκινδυνευκότα τῶν πέλας εἶναι A C. 555 συμβαίη τὸν ἠδικημένον. τίς γὰρ ὁ τοῦ Περσῶν πλούτου καὶ I. 29 τῶν προτεινομένων ἁπάντων τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν ἀλλαξάμενος; τίς ὁ τὴν Χοσρόου φιλίαν ὑπεριδὼν, καὶ, παρὸν ἐκεῖσε πρὸς μεγίστην εὐδαιμονίαν χωρῆσαι, τὸ παρ' ὑμῖν ἔλαττον ἀγαπήσας; τίς ὁ πρότερον τῆς χώρας ὑπὸ Μήδων ἐπὶ πλεῖστον B χρόνον πιεζομένης, καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπικουρίας ἔτι μελλούσης, μεταστὰς ἀθρόον καὶ μετοικισάμενος ἐπ' αὐτὰς δήπου τὰς ὑπερβολὰς τοῦ Καυκάσου, ἐνταῦθά τε θηριώδη τινὰ δίαιταν μᾶλλον ὑποστὰς μετιέναι, ἢ προσηκάμενος τὴν τῶν πολεμίων φιλοφροσύνην καὶ καταβὰς οἴκοι μένειν ἐν εὐπαθείᾳ; τίς δὴ οὖν οὗτος; ἐκεῖνος ὁ μηδὲν τῶν δεινῶν, ἥν τι παθεῖν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει, κατορρωδήσας, Γουβάζης, ὦ νόμοι καὶ δίκη! ὁ μηδίσας, ὁ τύραννος, ὁ τὰ Ῥωμαίων καταπροέμενος· καὶ τέθνηκεν ὑπὸ Ῥουστίκου τε καὶ Ἰωάννου, βδελυρῶν οὕτω καὶ καταπτύστων ἀνθρώπων, ἀνὴρ βασιλεύς· ᾧπερ εἰ καὶ τοιούτου μετῆν ὡς ἀληθῶς ἐπικλήματος, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τούτων C αὐτὸν ἐχρῆν εὐθὺς ἀνηρπάσθαι, κριθέντα δὲ μᾶλλον σχολαίτερον ὑπὸ τοῦ κοινοῦ Ῥωμαίων τε καὶ Κόλχων βασιλέως, ἅτε δὴ μεγίστου καὶ τῷ παντὶ κρείττονος, προσηκόντως τιμωρηθῆναι. ἀλλ' ἐπειδὴ ταύτης δὴ τῆς μιαιφονίας αἰτία μὲν αὐτοῖς ἔνδικος οὐχ ὑπῆν, δυσμένεια δὲ μᾶλλον παράλογος ὑπὸ

1. καὶ ante πολλάκις om. R. 4. Κοσρόου sph. Par. 8. μετοικισάμενος R., μετοικησάμενος vulg. 12. ἣν pro οὖν R. 18. αὐτὸν ἐχρ. εὐθὺς R., εὐθ. ἐχρ. αὐτ. vulg.

iniuria est affectus. Quis enim est qui Persicis opibus omnibusque rebus oblatis benevolentiam erga vos commutavit? Quis, qui Chosrois amicitiam aspernatus, apud quem facilis ei ad summas divitias aditus patuisset, minore apud vos loco esse maluit? Quis antea regione vestra longissimo tempore a Medis oppressa, cunctantibusque adhuc vestris auxiliis, confestim mutatis translatisque sedibus altissima Caucasi iuga insedit, atque ibi ferinam potius quandam vitam agere sustinuit, quam hostium munificentia, domum reversus, molliter et delicate vivere? Quis tandem? Ille cui nihil adeo erat arduum et grave, quod, si vestra causa tolerandum esset, reformidaret, Gubazes, o leges, o iustitia! ille, inquam, Gubazes defectionem ad Medos tentans, ille tyrannus, ille Romanorum proditor; et caesus est a Rustico et Ioanne, adeo nefariis abiectisque hominibus, vir rex ductus: qui etiam si revera eiuscemodi crimini fuisset obnoxius, non tamen illum statim ab his e medio tolli oportebat, sed potius ut reus peractus cunctantius a communi Romanorum pariter et Colchorum Imperatore, utpote maximo omniumque eminentissimo, merito supplicio afficeretur. Verum cum nulla illis legitima huius caedis perpetrandae causa fuerit, sed potius vesanum quoddam odium ex

A. C. 555 I. I. 29 βασκανίας εἰς τοῦτο κακοῦ προηγμένη, εἰκότως εὐβουλίᾳ μὲν καὶ λογισμῷ σώφρονι καὶ τῇ τοῦ συνοίσοντος ἐπιγνώσει οὐδένα παρῆκαν καιρὸν, μόνῳ δὲ τῷ αὐθαδιαζομένῳ τῆς ψυχῆς καὶ χαλεπαίνοντι πολλὴν παρέσχον αὐτονομίαν· καὶ τὸ μελετηθὲν D ἐκπλείστου καὶ ὠδινόμενον οὕτω πως ἐκ τοῦ παρείκοντος ἔδρασαν, ὡς μήτε τὴν ἀκμὴν τοῦ παρόντος χρόνου φυλάξασθαι, μήτε μὴν διανοηθῆναι. πολέμου γὰρ τοσούτου περιεστηκότος, ἐμφρόνων μὲν ἀνδρῶν ἔργον ἂν ἦν καὶ τὰ ξένα καὶ οὔπω γνώριμα τῶν ἐθνῶν εὐνοίᾳ προσάγεσθαι. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς πρώην οἰκειοτάτους ἐκπολεμῶσαι Ῥωμαίοις περὶ πλείστου πεποίηνται· καὶ, τό γε ἧκον εἰς αὐτοὺς, προσκεχωρήκαμεν τοῖς ἐναντίοις, ἐπιβουλεύομεν τοῖς πάλαι φιλτάτοις, ἡ χώρα Περσῶν, τὰ πατρῷα νόμιμα φροῦδα, πάντα συμβέβηκεν ἀτεχνῶς, ὁπόσα στάσεώς τε καὶ ταραχῆς ἐμφυλίας γνωρίσματα μανιώδη. P. 114 οὐκοῦν ὡς τούτων ἁπάντων ἔργῳ προελθόντων, καὶ πανταχόθεν ἡμῖν τῶν πραγμάτων διαῤῥυέντων, οὕτω ποινὰς ἀξίας αὐτοῖς, εἴπερ ἄρα καὶ εὑρεῖν ἔνεστιν, ἐπακτέον. εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς πιστοὶ πρὸς Ῥωμαίους καὶ βέβαιοι τυγχάνομεν ὄντες, ἀλλ' οὐ δίκαιον, ὦ δικαστὰ, τῆς ἡμετέρας ἐπιεικείας τούτους ἀπόνασθαι, καὶ ἧττόν τι παθεῖν, ἢ καθόσον ἡ τοῦ ἐγχειρήματος βούλεται φύσις."

ζ'. Οὕτω δὲ τῶν κατηγόρων τοῖς ἐπικλήμασι χρησαμέ-

5. παρείκοντος R., παρήκοντος vulg. 9. τὰ R. pro τούς. 17. ἔστιν R. 19. δικαστὰ R., δικασταὶ vulg. et Intpr. τοσούτους R.

invidentia ortum eo mali eos provexerit, verisimiliter recto consilio et moderatae cogitationi, eiusque quod maxime conducibile esset cognitioni nullum tempus reliquerunt, sed soli animo superbia elato odioque flagranti habenas laxantes omnemque permittentes libertatem, quodque multo ante tempore praemeditati erant et parturierant, hoc pacto, occasionem nacti, sunt exsecuti, adeo ut neque praesentis temporis statum observarint, sed ne cogitarint quidem. Adeo enim difficili bello premente, prudentium virorum erat etiam peregrinas neque adhuc notas nationes sibi humanitate conciliare. Hi vero etiam eos, qui iampridem erant coniunctissimi Romanis, debellare maximi fecerunt; et quidem, quantum in ipsis situm est, hostibus dediti sumus, insidiamur iam olim amicissimis, regio nostra Persarum est, et patria instituta prorsus abolita; quanta seditionis atque tumultus intestini furiosa indicia? Quocirca cum haec omnia ita se habeant, et res nostrae adeo omni ex parte sint collapsae, ita digna si quae excogitari possint supplicia istis sunt inferenda. Si enim etiam nos fidi erga Romanos et constantes sumus, non est tamen aequum, o iudex, ut hi lenitate nostra abutantur, minusque aliquid patiantur, quam facinoris atrocitas postulat."

7. Cum vero accusatores ita criminationem suam peregissent,

νων, τὰ πλήθη τῶν Κόλχων (αὐτοῦ γὰρ συνήθροιστο) ἐπαΐειν A. C. 555 μὲν οὐ μάλα ἠδύναντο τῆς τῶν λόγων ἀπαγγελίας ἢ τῆς τῶν I. I. 29 νοημάτων δεινότητος· ὅμως δὲ τὸ χρῆμα γιγνώσκοντες ἐφ' ᾧπερ ἕκαστα ἐτύγχανε προηγμένα, ἀγωνιζομένοις τε αὐτοῖς B ἔτι συνεμόχθουν τῇ προθυμίᾳ, καὶ συμπεριήγοντο ταῖς μεταβολαῖς τῶν σχημάτων· οὕτω τε τὰς ψυχὰς διέκειντο, ὡς ἂν αὐτοῖς ἐκεῖνοι φρονήματος ἔχειν ἢ οἴκτου ἐδόκουν. καὶ εἶτα ἐπειδὴ τοῦ ῥητορεύειν ἐπέπαυντο, αὐτίκα οἵγε, ἐπισχόντος βραχὺ τοῦ δικαστοῦ καὶ βουλευομένου, κατεμέμφοντο ἡσυχῇ καὶ ἠγανάκτουν ὅτι δὴ μὴ εὐθὺς οἱ ἐναντίοι ἀνῄρηντο· τοῦ δὲ παρακελευσαμένου καὶ λέγειν αὐτοῖς ἅττα ἂν ἐθελήσαιεν, τότε δὴ καταβοᾶν ἐς τὸ ἐμφανὲς ἵεντο, καὶ ἤδη ὑπετονθόρυζον, καὶ ἤδη ἡ φωνὴ ἐς τὸ σαφέστερον διεκρίνετο. ἀλλ' οἱ πρὸς τὸ κατηγορεῖν τεταγμένοι, ταῖς χερσὶ καταπαύοντες, ἀνέκοψαν τὴν περαιτέρω φορὰν τοῦ θορύβου. καὶ τοίνυν σι- V. 81 γῆς γεγενημένης, παρελθὼν καὶ Ῥούστικος ἐν μέσῳ ἅμα C Ἰωάννῃ τῷ ἀδελφῷ, ἔλεξε τοιάδε· „Μετήγαγε μὲν ἡμῖν ἀθρόον καὶ περιέστησεν εἰς τοὐναντίον τὰς τῶν δοκηθέντων ἐκβάσεις ἡ τύχη, καί, δέον μεγίστων γερῶν ἀπόνασθαι, πάρεσμεν θανάτου φευξούμενοι δίκην· πλὴν ἀλλ' ἥδιστος ἡμῖν ὁ ἀγὼν καταφαίνεται καὶ πλείστης ὅσης μεγαλαυχίας ἀνάπλεως. γενήσεται γὰρ ἅπασι γνωριμώτερον, ὡς μόνοις ἡμῖν διήνυσται τὸ

2. ἢ τῆς — χρῆμα om. R. et, ut videtur, Intpr. 4. ὅπερ R. 12. ἴεντο R. et vulg. 21. ἀνάπλεως add. ex R. et Intpr. *gloriae plenum.*

Colchorum copiae (eo enim convenerant) verborum enuntiationem non satis exaudire poterant, neque sententiarum pondera: rem tamen ipsam intelligentes, cuius causa singula in medium erant producta, decertantibus ipsis animi propensione collaborabant, eosdemque, quos accusatores, gestus prae se ferebant, atque ita animis affecti erant, prout illi vel fiduciam vel commiserationem vultu exprimebant. Ac deinde ubi dicendi finem fecissent, statim hi, restitante nonnihil iudice et consultante, tacite incusabant, molesteque ferebant adversarios non statim ad necem rapi. Mandante vero iudice, ut et illi quae vellent pro sese dicerent, tum aperte reclamare coeperunt, et iam submurmurabant, vocesque ipsae iam manifestius exaudiebantur. Sed accusatores, silentio manibus indicto, maioris tumultus ansam praeciderunt. Silentio itaque facto, progressus in medium Rusticus cum fratre suo Ioanne, in hunc modum verba fecit: „Mutavit nobis subito, iudices, et in contrarium vertit consiliorum nostrorum eventum Fortuna; cumque maxima nobis praemia sint debita, capitis accersimur. Verum enimvero iucundissimum nobis hoc certamen iudiciale videtur maximeque gloriosum; fiet enim omnibus perspicuum, solis nobis hoc deberi, quod homo proditor et tyrannus sit interfectus, et

A. C. 555 *προδότην ἄνδρα καὶ τύραννον ἀπολωλέναι, καὶ τὰ βασιλέως*
I. I. 29 *πράγματα τὸ μέρος διασεσῶσθαι· ὥστε εἰ καὶ τεθνάναι συμβαίη, στέρξοιμεν ἂν καὶ ὡς ἄσμενοι καθάπερ τι προσφιλὲς*
D *καὶ αὐθαίρετον τὸ ἀνιαρὸν καὶ ἠναγκασμένον· καὶ οἰχησόμεθα κάλλιστον τοῦτο πρὸς εὐθυμίαν ἐφόδιον ἔχοντες, τὸ γιγνώσκειν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ὡς τοὺς Ῥωμαίους κρατοῦντας ἔτι τῶν Κόλχων καταλελοίπαμεν, καὶ οὔπω παρ' ἑτέρων ἀφῃρημένους. εἰ μὲν γὰρ Περσικὸν ἦν τὸ παρὸν δικαστήριον, καὶ παρ' ἐκείνοις ἐκρινόμεθα, πάντως ἂν ἡμῖν ἀρνήσεώς τε προσέδει τῶν εἰργασμένων, καὶ δεδιέναι παρῆν τοὺς ἐλέγχους, καὶ δεδειγμένοις τυχὸν διαπορεῖν ὁποίοις ἂν καὶ χρησαίμεθα λόγοις ὑπὸ δικασταῖς πολεμιωτάτοις, καὶ τῷ πραχθέντι λίαν ἀχθομένοις τῷ τῆς ἐλπίδος ἡμαρτηκέναι. Ῥωμαίου δὲ ἀνδρὸς*
P. 115 *διαιτῶντος, τίνος ἂν χάριν ἡμῖν τὸ γεγενημένον ἀπαρνηθείη; τί δὲ καὶ ἀπολογεῖσθαι χρεὼν παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν ὑμᾶς εὖ πεποιήκαμεν τὸν τύραννον ἀνελόντες; οὐδὲ γὰρ μεταδοτέον αὐτῷ τοῦ σεμνοῦ τῆς βασιλείας ὀνόματος, ἀλλοτριωτάτῳ διὰ τῶν ἔργων φανέντι· καίτοι μέγα κεκράγασιν οἱ κατήγοροι, καὶ δεινὰ τετολμῆσθαί φασιν, ὡς δὴ βασιλέως ἀνῃρημένου· χρὴ δὲ οὐ τῇ πόρπῃ καὶ τῷ χλαμυδίῳ καὶ τοῖς ἐκτὸς φαινομένοις ἐγκαλλωπίσμασι ταύτην προσνέμειν τὴν ἐπωνυμίαν,*

4. *οἰχησόμεθα* R. et Intpr. *et moriemur* (Cl.), *οἳ χρησόμεθα* vulg. 5. *γινώσκειν* R. 11. *δεδιττομένοις* s. potius *δεδειδιγμένοις* coni. Cl., Intpr. *timore perculsi.* 16. *οὐδὲ* R., *οὐ* vulg. 20. *πόρπῃ*. Hanc certissimam Ios. Scaligeri emendationem confirmat R. cf. p. 172. ed. Bonn. v. 9., *ῥοπῇ* vulg., Intpr. *in purpura.*

Imperatoris nostri res ex parte conservatae; adeo ut etiamsi mori nos contigerit, libentes vel sic simus amplexuri veluti amicum et voluntarium id, quod est acerbum et coactum, et moriemur pulcherrimum hoc ad alacritatem tranquillitatemque animi viaticum habentes, conscire nobis ipsis, quod Romanos adhuc in Colchos imperium obtinentes reliquerimus, neque illud ipsis ab aliis ereptum. Si enim Persicum esset istud tribunal, eorumque iudicio nobis standum esset, omnino nobis negatione eorum, quae facta sunt, foret opus, extimescendaeque essent probationes; magnopere etiam laboraremus, quibus verbis eas refutaremus apud iudices inimicissimos graviterque hoc facto offensos, quia spe sua essent frustrati. Cum vero iudex sit Romanus, quam ob causam a nobis factum negetur, aut quid opus est excusare apud vos id, quo ipso bene de vobis sumus meriti, qui tyrannum interfecimus? Neque enim tribuendum ei est venerandum regis nomen, qui ab eo alienissimus re ipsa est deprehensus, quantumvis clamitent accusatores, et atrox a nobis facinus perpetratum dicant, utpote rege interfecto. Oportet enim non fibulae et chlamydi exterioribusque ornamentis hanc appellationem tribuere, sed ei qui iustitiam exercet, et cupiditatibus suis modum non excedit

ἀλλ' ἔνθα τὸ δίκαιον ἐνεργὸν, καὶ τοῦ προσήκοντος μὴ ὑπερφρονοίη τὸ ἐφιέμενον, καὶ μόνοις τοῖς καθεστῶσι τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς ἀναμετροῖτο. εἰ μὲν οὖν τοιοῦτον ἀπεκτόναμεν ἄνδρα, παράνομα τετολμήκαμεν, ἔνδικος ἡ κατηγορία, εἰκότως βίαιοι B καὶ ἀλαζόνες καὶ μιαιφόνοι παρὰ τῶν Κόλχων ὀνομαζόμεθα. εἰ δὲ τούτων μὲν ὡς ποῤῥωτάτω τοῖς τρόποις ἀπῴκιστο, μέτριον δὲ οὐδὲν ἦν αὐτῷ βεβουλευμένον, ἀλλ' ἢ τοὺς Πέρσας καθ' ἡμῶν λαθραίως ἐπάγειν, καὶ καταπροέσθαι τὴν χώραν ἐκείνοις· πῶς οὐ μᾶλλον ἐχρῆν φθάσαι τὸν τοῦ δεινοῦ καιρὸν τῷ προτερήματι, ἢ, τὴν βασίλειον στολὴν αἰδεσθέντας, ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι; τοῖς γὰρ κίνδυνόν τινα μελετώμενον ὑπό του προεγνωκόσιν, ἐνὸν μὲν ἐκκλῖναι τὸ παραυτίκα τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ, τὸ παρὸν ἀμωσγέπως παρακρουσαμένοις, σχολαίτερον ἐν ὑστέρῳ τοῖς προσπεσοῦσιν ἁρμόσασθαι, πολλὴ C ὠμότης προεπιφέρειν τὴν τιμωρίαν, καὶ μὴ μᾶλλον ἀρκεῖσθαι τῇ τοῦ ἀντεπιβουλεύειν τυχὸν ἐξουσίᾳ. ἔνθα δὲ, τῶν βεβουλευμένων εἰς ἔργον ἀχθέντων, οὐδὲν ἔτι λείπεται πρὸς ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἄρδην εὐθὺς ἅπαντα οἴχεται, συναφαιρουμένων τῇ κοινῇ σωτηρίᾳ καὶ αὐτῶν δήπου τῶν ὑπὲρ ταύτης ἐλπίδων, ἐνταῦθα τὸ τάχος αἱρετέον τοῖς ἔμφροσι, καὶ ὅπως μηδὲν ὁτιοῦν τῶν ἀνηκέστων πείσονται παρασκευαστέον.

A. C. 555 · I. l. 29

η'. „Εἰ τοίνυν καὶ διαῤῥαγεῖεν οἱ κατήγοροι, μίασμα βοῶν-

3. τοῦτον R. 5. Anne ἀλάστορες? 16. τὸ βεβουλευμένον R. 21. πείσωνται R. 22. διαῤῥαγοῖεν R.

cogitationesque suas solo honesto metitur. Quod si itaque talem virum interfecimus, contra leges fecimus, iusta est accusatio, merito violenti, superbi et sicarii a Colchis appellamur. Si vero illius mores ab hisce virtutibus quam longissime aberant, nihil vero moderatum animo agitabat, sed vel ut Persas in nos clam adduceret eisque ditionem nostram proderet, cur non potius oportuit imminentis mali occasionem hoc praeclaro facinore antevertere, quam regium habitum verendo in hostium potestatem venire? Qui enim periculum aliquod a quopiam praemeditatum praesciverunt, cumque protinus possent insidias declinare, et praesens discrimen utcumque propulsando cunctantius sese in posterum adversus eventa comparare, magnae crudelitatis fuerit multo ante iis supplicium inferre, et non potius contentos esse facultate, quam habent, insidias contrariis insidiis propulsandi. Ubi vero machinationibus iam in actum deductis nihil ad remedium fit reliqui, sed iamiam omnia pessum eunt, sublata una cum communi salute omni etiam eius spe, ibi tum prudentibus viris acceleratione est utendum, et ne irremediabile aliquod malum accipiant, praecavendum.

8. „Etiamsi itaque disrumpantur accusatores, piaculare scelus vo-

A. C. 555 τες καὶ ἄγος καὶ μιαιφονίαν, καὶ τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν ἐκ-
I. I. 29 τραγῳδοῦντες τὸ γεγενημένον, καὶ πρὸς μόνον τὸ πραχθὲν
ἀφορᾶν ἐκβιαζόμενοι· ἀλλὰ σὸν ἔργον, ὦ δικαστὰ, μνήμην
D ποιεῖσθαι τῶν προϋπαρξάντων, τὰς αἰτίας ἀναθεωρεῖν δι' ὧν
ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ὡρμήθημεν, καὶ τῷ εὐλόγῳ τοῦ ἐγχειρήματος
τὸ εὔνουν διαγιγνώσκειν τῆς γνώμης. ἐπεὶ καὶ πολλαχοῦ κατὰ
τὰς πόλεις ἀγύρτας τινὰς τυχὸν ἢ καὶ λωποδύτας, ἢ καὶ ἄλλο
τι τῶν ἀνοσίων ἔργων πεπλημμεληκότας, ὁρῶντες νῦν μὲν
τῆς κεφαλῆς ἀφαιρουμένους, νῦν δὲ τὼ πόδε διατεμνομένους,
οὐ τοῦ φαινομένου κατηγοροῦμεν, καὶ ταῦτα λίαν ἀπάνθρω-
πον εἶναι δοκοῦν, οὐδὲ τοῖς ἄρχουσιν, οἷς τὰ τῶν τιμωριῶν
P. 116 τούτων ἀνεῖται, νεμεσῶμεν, ἐναγεῖς αὐτοὺς καὶ μιαροὺς καὶ
κακοδαίμονας ἀποκαλοῦντες· ἀλλὰ τὰ πρότερον παρ' ἐκείνων
V. 82 τετολμημένα λογιζόμενοι, καὶ ὡς ποινὰς τίνουσι τῶν ἀδικη-
μάτων ἐπιμνησθέντες, ἡδόμεθα τῇ ὠμότητι. οὐ γὰρ εἰκῇ τὸ
κολάζον ἐξεύρηται, τοῦ ἁμαρτάνοντος ἥκιστα παυομένου. ἀνῄ-
ρηται τοίνυν πρὸς ἡμῶν ὁ Γουβάζης· καὶ τί δεινὸν, εἰ προ-
δότην ἄνδρα καὶ πολέμιον ἀπεκτόναμεν; καίτοι τὴν τοῦ δυσ-
μενοῦς ἐπωνυμίαν οἱ κατήγοροι διευκρινήσαντες, οὐ τῷ ποῤ-
ῥωτέρω ταχθέντι προσήκειν φασὶν, ἀλλ' ὅτῳ ἂν, εἰ καὶ ὁμό-
φυλος ᾖ, τὰ τοῖς ἐναντίοις κεχαρισμένα σπουδάζοιτο· καὶ

3. ἔργον ins. ex R. 8. ἔργων add. ex R. et fort. Intpr. *graviora facinora.* 12. τούτων ἀνεῖται R., ἀνεῖται, τούτων vulg., 14. τίσουσι R. 17. προδότην om. R. 20. ταχθέντι R. et Intpr. *intervallo sepositus*, τεχθέντι vulg.

cantes et latrocinium, aliisque id genus appellationibus plane tragicis factum atrocius reddentes, idque summa vi agentes, ut tantum ad nudum factum respiciatur: tuum tamen est, o iudex, praecedentes causas accurate expendere, quae nos ad hoc factum impulerunt, et ex facti aequitate animi nostri rectitudinem cognoscere. Siquidem cum passim per civitates impostores quosdam et fures aut qui aliud aliquod scelus perpetrarunt videmus modo capite truncari, modo pedes discindi; supplicium ipsum, quod oculis nostris cernimus, non incusamus, quantumvis inhumanum atque atrox videatur, neque eam ob causam magistratui eiuscemodi supplicia irroganti indignamur, piaculares et nefarios eos vocantes: sed cum quae ab illis perpetrata sunt consideramus, quodque scelerum suorum poenas luant nobiscum reputamus, gaudemus ea crudelitate. Neque enim frustra supplicium est adinventum, sceleribus nequaquam cessantibus. Interfectus itaque est a nobis Gubazes. Et quid mali, si hominem proditorem et hostem interfecimus? Atqui hostis appellationem recte interpretantes accusatores, non ei, qui remotissime sit dissitus, convenire aiunt, sed cuivis etiam populari, qui hostibus gratificari studeat. Quam quidem opinionem etiam nos optimam censemus et verissimam; quippe quae rei

τήνδε τὴν δόξαν καὶ ἡμεῖς ἀρίστην ἡγούμεθα καὶ ἀληθεστάτην, A. C. 555 καὶ οἵαν τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ἐστοχάσθαι. οὐκοῦν, ἑκα- I. I. 29 τέρους οὕτως ἀρέσκον, φέρε πολέμιον ἀποδείξωμεν τὸν Γου- B βάζην τῷ δοθέντι χρώμενοι τεκμηρίῳ. τούτου γὰρ ταύτῃ καὶ δὴ δεικνυμένου, καὶ τὸ δικαίως αὐτὸν ἀνῃρῆσθαι συναναφανεῖται. ἅπαν μὲν οὖν ἀεὶ βάρβαρον φῦλον, εἰ καὶ κατήκοον ᾖ τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τῷ τῆς γνώμης ἀλλοτριωτάτῳ διεστηκὸς καὶ τῇ τάξει τῶν νόμων ἀχθόμενον, ἐπὶ τὸ νεωτεροποιὸν καὶ ταραχῶδες φέρεσθαι πέφυκεν· καὶ ἥδιστα μὲν ἂν ἐφ' ἑαυτοῦ βιοῦν διατελοίη μηδαμῶς ὑφ' ἑτέροις ταττόμενον, ὡς μηδὲ τῶν ἀδικημάτων εὐθύνας ὑπέχειν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ οἷόν τε, τὸ γοῦν τὰ ὁμοδίαιτα τῶν ἐθνῶν καὶ μᾶλλον τοῖς οἰκείοις πλησιάζοντα τρόποις ἐπάγεσθαι προὔργου ποιοῦνται. πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τούτοις ἀτεχνῶς ὁ Γουβάζης ὑπῆκτο τοῖς πάθεσι, C τῷ βάρβαρός τε πεφυκέναι, καὶ τὴν κοινὴν τοῦ γένους νοσεῖν ἀπιστίαν, ὁ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο κακίας ἐχώρει καθ' ἡμῶν, ὡς μηκέτι διαλανθάνειν οἴεσθαι δεῖν, τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ πρὸς ἔργον ἄγειν ἐπείγεσθαι τὴν προσπεπηγυῖαν τέως τῷ νῷ καὶ ὑποκρυπτομένην δυσμένειαν. ἡμῶν γὰρ διαπονουμένων καὶ πάντα κίνδυνον μετιόντων, ὡς ἂν τοῖς πολεμίοις μηδὲν ὁτιοῦν τῶν κατὰ γνώμην ἐκβαίη, αὐτὸς οἴκοι μένειν ᾤετο δεῖν σὺν τοῖς ὁμοφύλοις, καὶ πολλῷ τοῦ μοχθεῖν ἀφεστάναι. πλὴν ἀλλ' ἐπετήρει σὺν ἀκριβείᾳ καὶ ἀνεπυνθάνετο τὰς τῶν ἀγώνων κι-

2. ἑκατέροις R. 10. ἑαυτοῦ R., ἑαυτῷ vulg. 11. τῶν ins. ex R. 14. τοῦτο R. 23. ἀνεπυνθάνετο R., ἐπυνθάνετο vulg.

ipsius naturam attingat. Cum itaque utrisque nostrum haec sententia probetur, age hostem fuisse Gubazen hoc ipso argumento utentes demonstremus. Hoc enim demonstrato, etiam iure caesum esse ipsum una perspicuum fiet. Universa itaque perpetuo barbara natio, etiamsi Romanis subdita sit, animo tamen ab eis alienissimo dissita, et legum disciplinam atque ordinem gravate ferens, ad novas res moliendas turbasque excitandas ferri consuevit, et placidissime quidem inter sese, dum aliis subest, vivere neutiquam perseverat, quin aliquod crimen incurrat. Quod cum ipsis sit impossibile, nationes eiusdem secum instituti, et quae quam proxime ad eorum mores accedant, sibi adiungere student. Porro Gubazes etiamsi hisce vitiis esset obnoxius, quod et barbarus ortus sit et communi nationis infidelitate laboret; tantum etiam odii adversus nos conceperat, ut id nequaquam diutius tegendum censeret, sed e contrario in apertum producendam exercendamque re ipsa hostilitatem, quam tamdiu impactam animo suo latentemque gesserat. Nobis enim allaborantibus et nullum non periculum subeuntibus, ne hostibus quicquam omnino ex animi sententia succederet, ipse domi sibi cum barbaris suis desidendum censebat, longissimeque a laboribus bellicis abesse. Obser-

A. C. 555 I. I. 29 νήσεις, ἐς ὅπερ ἂν καὶ χωρήσαιεν. εἰ μὲν οὖν μέγιστόν τι κατὰ τοὺς πολέμους τοῖς Ῥωμαίοις διήνυστο, καὶ τοῦ νικᾶν D ἐνεργόν τε καὶ ἀληθεστάτην ἤραντο δόξαν, ὁ δὲ τὸ δυσμενὲς τῆς ψυχῆς καὶ βασκαῖνον ἐπιδεικνὺς, διακωμῳδεῖν εὐθὺς ἐπειρᾶτο, καὶ διαλύειν τὴν ἐκ τῶν ἔργων σεμνότητα, φαύλην μὲν τὴν ἐγχείρησιν, φαυλότατον δὲ τὸ πέρας ἀποκαλῶν, καὶ οὐδὲ τοῦτο ἡμέτερον, ἀλλὰ τοῦ ἀλογίστου τῆς τύχης. εἰ δέ που τυχὸν καὶ σφαλείημεν, (πῶς δὲ οἷόν τε τὸ ἀνθρώπειον μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τἀναντία μεταβάλλειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ βεβηκέναι;) ὁ δὲ καθάπερ τις αὐτόματος τῶν γιγνομένων κριτὴς, τὴν μὲν τύχην εὐθὺς ἀφίει τῶν ἐγκλημάτων ἀνεύθυ- P. 117 νον, ὡς οὐ μετὸν αὐτῇ τοῦ συμβάντος· ἦν δὲ πάντως αὐτῷ προεσκεμμένον καὶ ἐγκριθὲν, μηδὲν ἄλλο δοκεῖν αἴτιον εἶναι τοῦ ἐνδεῶς ἡμῖν τι πεπρᾶχθαι, ἢ μόνον ἀνανδρίαν γνώμης καὶ χειρῶν ἀσθένειαν καὶ βουλευμάτων ἀβελτηρίαν. τὸ γὰρ παλίμβολον τῆς τύχης καὶ ἄτακτον καὶ ἀλόγιστον, καὶ οἷς καθ' ἡμῶν αὐτὴν διελοιδορεῖτο, οὐδαμῶς ἐπῆγε τοῖς πολεμίοις, ὡς ἐκ τούτων ἡμᾶς, οὕτω παρασχὸν, ὑπερβαλλομένοις.

θ'. „Καὶ τοίνυν ἀνεβόα ταῦτα περιφανῶς, καὶ γνῶναι παρεῖχεν οὐ μόνον τοῖς στρατεύμασι τῶν Περσῶν, οἷς δὴ καὶ ἕκαστα διεπονεῖτο καὶ ἔπρασσεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀγγελιαφόροι σταλέντες πρὸς αὐτοῦ διεκήρυττον εἰς Ἰβηρίαν, εἰς Ἀλα-

3. ἤρατο R. 10. βεβηκόσιν R. 13. προεσκεμμένον R., παρεσκεμμένον vulg. 17. αὐτὴν R., αὐτῶν vulg.

vabat tamen accurate proeliorum motus, quo tenderent. Si quid igitur praeclare a Romanis esset gestum, et strenuam verissimamque victoriae laudem reportassent, ipse hostilem suum invidumque animum declarans, mordaciter comicum in morem irridere et rerum gestarum splendorem ac dignitatem offuscare nitebatur, ridiculi coepti ridiculum eventum appellans, quique non ipsorum fortitudini, sed fortunae temeritati deberetur. Sicubi vero fortassis lapsi fuissemus, (qui enim fieri possit, ut res humanae non in contrarium vergant, sed perpetuo in uno eodemque statu permaneant?) tum iste tanquam ultroneus quidam eventuum iudex, fortunam quidem statim, perinde ac si eventus rerum ab ea non penderent, culpa omni liberabat: hoc vero fixum ei decretumque manebat, nullam aliam esse causam rei parum bene a nobis gestae, praeter solam animi mollitiem, manuum imbecillitatem et consiliorum stoliditatem. Fortunae enim mutabilitatem, inconstantiam et temeritatem et alia, quae nobis contumeliose obiiciebat, hostibus nequaquam adscribebat, tanquam hisce de causis, occasione ita oblata, nos superassent.

9. „Haec itaque ille proclamabat, et significabat non solum Persarum exercitibus, quibus quidem ille etiam singula et elaborabat et perficiebat; sed nuntii statim ab ipso emissi id perferebant in

νοὺς, τῷ γένει τῶν Σουαχῶν, τοῖς ὑπὲρ τὸν Καύκασον οἰ- A. C. 555,
κοῦσι βαρβάροις, τοῖς πόῤῥω τούτων, τοῖς ἐκείνων ἔτι πορ- I. L. 29
ῥωτέρω, τὰς ἐσχατιὰς ἁπάσης τῆς γῆς εἴπερ αὐτῷ περινο- B
στεῖν ἐνῆν, τούτου γε χάριν οὐκ ἂν ἐνεδίδου. ἦν δὲ τὸ ἄγ-
γελμα· Ῥωμαῖοι κακοὶ τὰ πολέμια, καὶ τῶν βαρβάρων ἡσ-
σῶνται. καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν οὐχ ὥστε μόνον πρὸς
ὄνειδος ἄγειν τὸ τῶν Ῥωμαίων γένος μετῄει· καίτοι καὶ τοῦ-
το δεινὸν καὶ λίαν ἐναργὲς γνώρισμα ψυχῆς πολεμίας· τὸ
δὲ ἐφ᾽ ᾧ πλέον ἐμόχθει καὶ παρεσκεύαστο, ἕτερόν τι καὶ
τοῦδε μεῖζον ὑπῆν. τὴν γὰρ ὑπὲρ βασιλέως τοῦ μεγίστου παρὰ C
τοῖς ἔθνεσι νικήσασαν δόξαν, ὡς ἄρα δυνάμει τε κράτιστος
καὶ πλήθει τροπαίων κεκοσμημένος, διαλύειν τὸ μέρος ἐγί- V. 83
γνωσκε χρῆναι, καὶ ταύτῃ πρὸς θράσος κινεῖν καὶ αὐθάδειαν
τὸ τέως κατεπτηχὸς καὶ θαυμάζον. ἆρα πολέμιος ἂν ὁ ταῦτα
δρῶν καλοῖτο δικαίως, ἢ μᾶλλον φίλος καὶ εὔνους καὶ βα-
σιλεὺς καὶ ὑπόσπονδος, καὶ ὅσα τοῖς κατηγόροις ἐπὶ τῷ τυ-
ράννῳ κεκόμψευται; καίτοι κοινῇ δοθὲν ἑκατέροις, οὐκ ἄλλως
διακριτέον τὸ φίλον ἀπὸ τοῦ δυσμενοῦς, ἢ μόνῳ τῷ πρὸς τὰς
ἐκβάσεις τῶν παρεμπιπτόντων εὖ τε τυχὸν ἢ ἑτέρως διακεῖσθαι D

1. *Σουανῶν* R. et Intpr., qui pro *τῷ γένει* legisse videtur *τὰ γένη*, vulg. *Σουσάγων*. 3. *ἁπάσης* R. *ἁπάσας* vulg. 4. *οὐκ ἂν ἐνεδίδου* R., *οὐκ ἀνεδίδου* Lugd. et ed. pr., *οὐκ ἐνεδίδου* Par. 6. *οὐχ ὥστε μόνον* R. Lugd. et Intpr., edd. ex coni. Ios. Scaligeri *μόν. οὐχ ὥστε*. 7. *τῶν* R., *πᾶν* vulg. 8. *καὶ* ante *λίαν* om. R. 10. *ἢ τοῦδε μεῖζον* R., Intpr. *aliud quiddam et longe maius*, *μεῖζον κ. τ.* vulg. 12. *τὸ μέρος* R., *τὸ αὐτοῦ μ.* vulg. *ἐγίνοσκε* sph. Par. 16. *ἐπὶ* R., *ὑπὸ* vulg.

Iberiam, in Alanos, Suanorum nationi, barbaris ultra Caucasum habitantibus, quique ultra hos, et his ipsis adhuc sunt ulteriores, et ad omnes, si obiri potuissent, orbis terrarum extremitates mittere non destitisset. Nuntii summa haec erat: Romani imbelles, et a barbaris superantur. Atque his quidem in rebus studium ille suum collocabat, non solum ut universam Romanorum nationem contumelia afficeret, (tametsi etiam hoc grave esset, et valde manifestum hostilis animi argumentum,) aliud vero quiddam longe maius hoc suberat, in quo praecipue laborabat et machinabatur. Opinionem enim, quae de maximo Imperatore omnium barbarorum animos occuparat, quod nimirum potentissimus esset innumerisque trophaeis clarus, infringendam sibi ex parte putabat, ut sic illos, terrore admirationeque Romani nominis antea captos, audentiores confidentioresque redderet. Num igitur hostis, qui talia facit, iure vocetur, an potius amicus et benevolus et rex et confoederatus, aut quibuscunque eum accusatores titulis ornant? Tametsi ut utrisque communiter hoc detur, non aliter discernendus est amicus ab hoste, quam ex solo incidentium rerum eventu, et ex bona fortassis aut

A. C. 555 τὰς γνώμας. ἐπειδὴ οὖν ἀπελήλεγκται καὶ νῦν ὁ Γουβάζης, ὡς I. I. 29 ἠνιᾶτο μὲν οἷς ἐκρατοῦμεν, ἥδετο δὲ οἷς ἡμαρτάνομεν, τί δήποτε καταβοῶσι τῶν παρὰ Ῥωμαίοις νόμων οἱ βάρβαροι, καθ' οὓς κολάζειν εἰώθαμεν ἢ καὶ ἀναιρεῖν, οὕτω παρασχὸν, τοὺς τὸ καθεστὸς τῆς πολιτείας κινοῦντας τὸ μέρος καὶ λυμαινομένους; ἀλλ' εἰ δοκεῖ, τεκμήρια μὲν καὶ γνωρίσματα καὶ τοὺς ἐκ τῶν εἰκότων ἐλέγχους παρῶμεν, μόνην δὲ τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπισκεψώμεθα πεῖραν, οὗπερ ἡμᾶς ἄγουσα φέρει. κατείχετο γὰρ ὑπὸ Περσῶν τὸ φρούριον ἡ Ὀνόγουρις, ἐκ τῆς κατὰ τὴν Ἀρχαιόπολιν περιοικίδος παρῃρημένη· καὶ ἦν αἶσχος οὐ φορητὸν, στράτευμα δυσμενὲς εἴσω περιβόλων ἐν τοῖς ἡμετέροις χωρίοις βεβαίως ἱδρῦσθαι. ἐνίκα βουλὴ παρὰ τοῖς P. 118 στρατηγοῖς, φοιτᾶν ἐπ' αὐτοὺς ἅπαντι τῷ στρατῷ, καὶ καθελεῖν ἢ καὶ ἀπώσασθαι τὸ λυποῦν ἐκπλείστου καὶ ἐφεδρεῦον. ἔδει πάντως ἡμῖν καὶ στρατιᾶς Κολχικῆς, ὡς ἂν μὴ μόνον τῇ τῶν τόπων ἐμπειρίᾳ πλέον τι τῶν οὐκ ἐπισταμένων πρὸς τὸ συνοῖσον διανοηθεῖεν, ἀλλὰ καὶ μαχομένοις ἡμῖν πρὸς ἄνδρας ὁπλίτας ἐξ ἐρυμάτων παραταττομένους, καὶ πρός γε τοὺς ἐκ Μουχειρίσιδος κατὰ τὸ εἰκὸς ἥξοντας, συνεπιλάβοιντο καὶ συμπαρασταῖεν. τί οὖν ἐπὶ τούτοις ἔδει πράττειν τοὺς στρατηγούς; ἀντιβολεῖν, ὡς ἔοικε, τὸν ἡγεμόνα τοῦ γένους, καὶ πρὸς

5. καθεστὸς R., καθεστὼς vulg. 7. λόγους R. pro ἐλέγχους. 10. παρῃρημένη R. et Intpr. *ademta*, παρηγμένη vulg. 11. δυσμενὲς R. et Intpr. *hostilem exercitum*, δυσμενῶν vulg.

mala animi affectione. Cum itaque probatum sit etiam nunc, quod Gubazes nobis victoria potitis dolebat, si quid vero sinistri nostra culpa evenisset, gaudebat: quid igitur Romanis legibus occlamant barbari, ex quarum praescripto punire solemus, aut, si res ita postulet, etiam e medio tollere, qui rei publicae statum turbarent ex parte et labefactarent? At, si videtur, signa atque indicia probationesque ex rebus verisimilibus petitas omittamus; solam vero rerum ipsarum experientiam consideremus, quonam illa nos agens ferat. Occupabatur a Persis propugnaculum Onoguris, ex ditione Archaeopoli circumiecta ademptum, eratque dedecus intolerandum, hostium exercitum intra muros nostris in locis valide consedisse. Vicerat haec sententia inter praefectos militiae, ut in eos cum toto exercitu moveremus, utque submoveremus et propulsaremus id, quod nobis quam maxime infestum insidiosumque erat. Erat nobis plane opus etiam Colchico exercitu, ut non solum illi tanquam locorum periti plus aliquid, quam eorum imperiti, consiliis suis iuvarent, sed ut bellantibus nobis adversus armatos munitissimoque loco insidentes, et adversus eos, qui ex Muchiriside verisimiliter venturi videbantur, copias viresque suas coniungerent. Quid itaque hisce in rebus praefectis exercitus faciendum erat? Rogandus uti videtur

συμμαχίαν αἰτεῖν, ἀποδεικνύντας καὶ τὸ εὔλογον τῆς αἰτήσεως· A. C. 555 καὶ τοίνυν ἀντεβόλουν καὶ ἀπεδείκνυον. ὁ δὲ, καθάπερ ὡς I. I. 29 ἀληθῶς βασιλεύς τις εἶναι πεπιστευκὼς, καὶ ὡς ἐξὸν αὐτῷ B κατ' ἐξουσίαν βιοῦν, συστρατεύεσθαι μὲν ἡμῖν ἐπὶ τὸ φρούριον οὐδὲ μέχρι τοῦ παρεῖναι γοῦν μόνον ἠνείχετο. οὐ μὴν οὐδὲ σκήψεις τινὰς, εἰ καὶ ἀπρεπεῖς, ἀλλ' ἐς προκάλυμμά γε ὅμως τῆς ἀποῤῥήσεως εὐπρόσωπον ἐμηχανᾶτο· ἀπεπέμπετο δὲ μάλα σεμνῶς καὶ σοβαρώτερον ἢ κατὰ μισθωτὸν ὑπήκοον τὴν ἀξίωσιν. καὶ πρός γε νεμεσῶν διετέλει τοῖς στρατηγοῖς, καὶ δυσμενῶς μὲν εἰς αὐτοὺς ἀφυβρίζων, ὥσπερ ἀνδρίαν τοῦτο ἡγούμενος, καὶ βασιλεῦσι πρέπον· ἢ γὰρ τὸ διαῤῥήδην ὑπὲρ τῶν ἤδη μεμελετημένων ἀναισχυντῆσαι. εἶτα διαμέλλειν ἐχρῆν καὶ μείζονας ἀναμένειν ἐλέγχους καὶ τὸ βασίλειον γράμμα δεικνύειν, ἐφ' ᾧ κατὰ τὸ Βυζάντιον ἀφικέσθαι τὸν μηδὲ τῆς οἰ- C κείας χώρας ἐντὸς βραχεῖάν τινα διανύσαι πορείαν ἑλόμενον; καὶ πῶς οἷόν τε ἦν, εἴγε στέλλειν αὐτὸν οὕτω χαλεπαίνειν καθ' ἡμῶν προηγμένον ἐπετηδεύσαμεν, μὴ οὐχὶ ταραχάς τε μυρίας καὶ φόνους πολλοὺς ἐμφυλίους καὶ μεταχώρησιν ἐμφανῆ καὶ

3. ἐξῆν R. 6. εἰ R. (Cl.), ἢ vulg. εἰς R. vulg. 7. ἀπεπέμπετο R., ἀπεξεπέμπετο vulg. 8. Intpr. add. ante ὑπήκοον *atque*. 9. τοῖς στρατηγοῖς — ἢ γὰρ om. R. 11. Locus impeditissimus, ad quem sanandum neque liber Rehdigeranus, neque Interpres quicquam opis afferunt: paulo melius procederet, si μὲν post δυσμενῶς deleretur. ἢ γὰρ τὸ positum esse videtur pro ἢ γὰρ τοῦτο ἦν. 12. μεμελετημένων R. Lugd. 1. m. et Intpr. *praemeditatus*, πεπλημμελημένων edd. ex coni. Vulc. ἐχρῆν R., χρῆν vulg. 17. προηγμένων sph. Par. 18. πόνους R.

erat dux nationis, et auxilium ab eo poscendum, aequitate petitionis ei demonstrata. Rogarunt itaque et demonstrarunt. Ille vero, veluti regem quendam se revera esse sibi persuadens, et perinde ac si ipsi licitum esset pro suo arbitratu vivere, ne adesse quidem nobis, nedum adversus propugnaculi illius expugnationem copias suas coniungere voluit. Sed neque excusationes quidem ullas, etiamsi parum idoneas ac decoras, speciosum tamen aliquem recusationis suae praetextum habentes, comminiscebatur; sed potius graviter fastuosiusque quam mercenarium subditum decebat postulata reiiciebat. Adhaec in suo adversus praefectos odio persistens, hostiliter in ipsos erat contumeliosus; fortitudinem id esse regesque decere, censens. Dicebat enim aperte, eos in iis, quae iam accurate tractata erant, impudenter se gessisse. Eratne tum diutius cunctandum, aut maiores probationes exspectandae, aut Imperatoriae litterae ostendendae, quibus mandabatur ut Byzantium iret, cum ne ad brevissimum quidem iter intra nostram regionem se accingere vellet? Et quo pacto fieri poterat, si illum usque adeo nobis infensum Byzantium mittere aggressi fuissemus, quin infinitas turbas multasque caedes intestinas concitassemus, quin etiam aper-

A. C. 555 τῶν Περσῶν εἰσφοιτήσεις ἀθρόους γενέσθαι, ἀπειθοῦντος μὲν
L. III. 9 ἀναίδην τοῦ δυσμενοῦς καὶ διαμαχομένου, τοῦ δὲ παντὸς ἔθνους καὶ μάλα τὴν στάσιν προσιεμένου, τῷ πρὸς τὴν κίνησιν τῶν καθεστώτων βαρβαρικώτερον ὁρμῆς πεφυκέναι, καὶ πρός
D γε πλησίον ἔχειν τοὺς ἀνθεξομένους; τοιγάρτοι τὸν ἀρχηγὸν ἡμεῖς τῆς ἐπιβουλῆς ἀνελόντες, τοσούτων συμφορῶν ἐσμὸν παρόντα ἤδη καὶ ὠδινόμενον οὕτω πως εὐκολώτατα κατεπαύσαμεν, ὡς νῦν ἀπιστεῖσθαι περιφανῶς εἴπερ ὅλως τι καὶ ἤμελλεν ἔσεσθαι.

ι. „Μὴ τοίνυν, ὦ δικαστά, τὴν ἐπιστολὴν προφερόντων, μηδὲ κακιζόντων ἡμᾶς ὡς δὴ τοῖς ἐν αὐτῇ γεγραμμένοις οὐδαμῶς ἠκολουθηκότας. τῷ γὰρ οὐ λίαν εὔδηλον, ὡς τὸ γεγράφθαι, χρῆναι πρὸς τὴν βασιλέως αὐτὸν πόλιν ἰέναι, ἀπόπειρα μὲν ὂν ὑπῆρχε καὶ βάσανος, εἴπερ αὐθαιρέτως εἴκοι τοῖς
P. 119 προστατομένοις, ὥστε δικαίως ἁρμόσασθαι; γνωσθὲν τοίνυν
V. 84 ῥᾳδίως ἡμῖν τὸ ἀνήκουστον τῆς γνώμης καὶ ἀμιλλώμενον, δι' ὃ τὸ ἔλαττον ἀπεσείσατο, πῶς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἔδει προτρέπειν, καὶ μὴ θᾶττον εἰς ἐκεῖνο τὸ πέρας ἐλθεῖν, εἰς ὅπερ, πολλῶν ἐν μέσῳ συμβεβηκότων δεινῶν, πρὸς ἀνάγκης καὶ ὥς περιή-

2. ἀναίδην R. et Interpr. *ut hostis impudentissimus*, ἀνέδην vulg. 3. προϊεμένου R. 4. ὁρμῆς R., ὁρμὰν vulg. 5. ἔχειν R., ἕξειν vulg. ἀνθεξομένους R., ἀνεξομένους vulg. 6. ὑμεῖς R. 8. ἀπιστῆσαι R. 12. Pro τῷ R. τό. εὔδηλον R., ἔνδηλον vulg. 13. αὐτὸν add. ex R. 15. Inde a verbo προστατομένοις Cod. R. a librario alienigena et graeci sermonis paene ignaro scriptus est, qui siglas exempli sui non intelligebat: cuius hominis lapsus infinitos non omnes notavi. 18. Pro μὴ R. hic et saepe deinde μηδὲ. 19. περιήχθωμεν R.

tae defectioni et Persarum irruptioni ansam praebuissemus, cum universa haec natio mirum in modum sit contumax et rebellis et seditionis valde studiosa, quod videlicet barbaricum in morem ad immutandum statum rerum naturaliter sit propensa; cum praecipue in propinquo essent habituri, qui ipsos tuendos susciperent? Nos itaque, principe seditionis interfecto, tantarum calamitatum examen iam praesens atque suppullulans hoc tandem modo facillime compressimus, adeo ut nunc non credatur aperte, an in universum aliquid etiam futurum fuerit.

10. „Desinant ergo nunc, o iudex, epistolam proferre, neque nos damnent, quod earum mandatum secuti non simus. Cui enim non fuerit manifestum, id quod litteris illis perscribebatur, oportere illum Byzantium ire, tentandi tantum explorandique caussa factum fuisse, an sua sponte aequis mandatis esset obtemperaturus, iisque se iure accommodaturus? Cum itaque nobis ipsius animi pervicacia et protervia facile esset cognita, cum id quod minus erat detrectaret, quo pacto ad id quod maius erat eum incitare oportebat, et non potius statim ad extrema remedia venire, ad quae multis urgentibus malis necessario pervenissemus? Qui enim opportu-

χθημεν ἄν; οὐ γὰρ ἔνεστι τοὺς τὴν ἀκμὴν τοῦ καθήκοντος καιροῦ περιορῶντας καὶ μὴ τοῖς πρακτέοις ἁρμοζομένους, ἐν ὑστέρῳ τὸ παρειμένον ἀνακαλεῖσθαι. ἐλείπετο δὴ οὖν, ὡς ἔοικε, καθά φασιν οἱ κατήγοροι, δίκην τινὰ κινεῖν πρὸς Γουβάζην, καὶ ληρώδεις ἀγῶνας ἐγείρειν, καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἀσφαλείας ἀνθαιρεῖσθαι μᾶλλον τὴν ἐπὶ τοῖς λόγοις κομψείαν. ἀλλ' οὐ συνεχώρουν, ὦ κακοδαίμονες, οἱ Πέρσαι παρόντες καὶ τοῖς ἔργοις ἐγκείμενοι, καὶ τῆς Κολχικῆς χώρας ἁπάσης ταῖς τούτου βουλαῖς ἐπιλαμβάνεσθαι παρεσκευασμένοι. ἐπεὶ δὲ πανταχόθεν ὁ Γουβάζης ἀποδέδεικται πολέμιός τε καὶ προδότης, καὶ πρὸς τυραννικὰς ἐλπίδας ἠρμένος, τί διαφέρειν οἴονται σφίσιν οἱ Κόλχοι, εἴτε παρ' ἡμῶν εἴτε παρ' ἑτέρων ἀνῄρηται; οὐ γὰρ στρατηγοῖς μόνοις ἢ τοῖς ἄλλως δυνατωτάτοις ὁ τῆς εὐνοίας ἐθέλει σκοπὸς ἐμφύεσθαι καὶ προσιζάνειν· ἀλλὰ παντὶ τῷ βουλομένῳ βατὸν δήπου καὶ προσῆκον τῆς ἐν ᾗ τέτακται πολιτείας ὑπεραλγεῖν, καὶ τὸ κοινῇ συνοῖσον ἐς δύναμιν κατορθοῦν. οὐκοῦν εἰ καὶ βδελυροὶ κατ' αὐτοὺς καὶ κατάπτυστοι καθεστήκαμεν, ἀλλὰ πιστότατοι βασιλεῖ καὶ φιλορώμαιοι, καὶ οἷοι τοῖς ἐπιβουλεύειν πειρωμένοις μὴ ἐφιέναι. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ πλέον εἰπεῖν, ἴσθι σαφῶς, ὦ δικαστά, καλὸν μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ δίκαιον τὸ παρ' ἡμῶν ἐν δέοντι τολμηθέν, οὐκ ἄνευ δὲ τῆς τοῦ Μαρτίνου γνώμης γεγενημένον."

A. C. 555 · I. I. 29 · B · C

5. ἀγεῖραι R. 6. ἀνταιρεῖσθαι R. 1. m. et Lugd., ἀντερεῖσθαι R. 2. m. 8. καὶ τῆς Κ. — παρεσκευασμένοι om. R. et Intpr. 16. κοινοῖς R. 18. φιλορρώμαιοι vulg. 22. τοῦ om. R.

nae occasionis momentum neglexerit, neque statim rei gerendae facultatem arripuerit, frustra deinde praeterlapsam occasionem revocabit. Reliquum igitur erat fortassis, ut accusatores aiunt, litem quandam movere Gubazi, et nugatoriam in iudicio contentionem excitare, rerumque securitati verborum ampullas praeferre. At non permittebant hoc, o miseri, Persae iam praesentes, reque ipsa imminentes, et ad universam Colchorum regionem huius consilio atque ope invadendam parati. Cum vero omnino demonstratus sit Gubazes hostis pariter et proditor, animoque ad tyrannicas spes elato, quid interesse putant Colchi, sive a nobis sive ab aliis sit interfectus? Neque enim ducibus tantum aut alioquin iis, qui maxima potentia valent, bona mens innasci atque adhaerescere solet, sed cuivis omnino volenti liberum conveniensque est, pro re publica, in qua locum aliquem obtinet, laborare, et ad commune bonum praestandum omnibus viribus adniti. Quocirca tametsi execrabiles illorum iudicio et detestandi censeamur, fidelissimi tamen Imperatori sumus et Romanorum studiosi, et insidias struere tentantibus infesti. Si quid vero etiam amplius dicendum est, ita tibi plane persuade, o iudex, rectum aequissimumque nos facinus peropportune ausos fuisse, neque id absque Martini voluntate patratum."

A. C. 555 *ιά. Εἰρημένων δὲ καὶ τούτων ὁ Ἀθανάσιος τὸ μὲν πα-*
I. L. 29 *ραυτίκα οὐχ ἧσσον τοὺς Ῥουστίκου ἀπεδέχετο λόγους. συστά-
σης δὲ καὶ δὶς ἀγωνίας, ἐπειδὴ ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς γνωμα-
τεύων καὶ ἀνερευνώμενος, οὐδέν τι αὐτῷ ἐναργὲς προδοσίας*
D *ἢ τυραννίδος ἐγχείρημα ἡμαρτῆσθαι ὑπὸ τοῦ Γουβάζου ἐδέ-
δεικτο, ἄδικος δὲ μᾶλλον καὶ παρανομώτατος ὁ φόνος γεγε-
νημένος, ὡς καὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ὀνόγουριν συστρατείας οὐ μη-
δισμοῦ χάριν ἀπαγορευθείσης, ἀλλὰ τῷ ἄχθεσθαί γε αὐτὸν
κατὰ τῶν στρατηγῶν, ἀνθ' ὧν αὐτῆς καὶ ἀπεστέρηντο ῥα-
στώνῃ πολλῇ καὶ ἐκμελείᾳ κεχαυνωμένοι· ἐπειδὴ οὖν ταῦτα
ἐγίγνωσκε, τότε δὴ τὸ μὲν ἐπὶ Μαρτίνῳ λεχθὲν, ὡς ἄρα καὶ
ἐκείνῳ μετῆν τῶν ἐς τοῦτο βεβουλευμένων, ἀνοίσειν βασιλεῖ
διενοεῖτο. τοῖς γε μὴν τὸ ἀπεκτονέναι περιφανῶς ὡμολογηκόσι
κρίσιν ἐπῆγεν ἀνάγραπτον, ἐν ᾗ διέταττε θᾶττον αὐτοὺς δια-*
P. 120 *φθαρῆναι, ὑπὸ τὴν δικαστικὴν μάχαιραν γιγνομένους, καὶ
τὰς κεφαλὰς ἀφαιρουμένους. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῖς ὀρεῦσιν ἡμε-
νοι, καὶ ἀνὰ τὰς λεωφόρους περιενεχθέντες, μέγιστον θέαμα
τοῖς Κόλχοις εἶναι ἐδόκουν, καὶ πλείστης ἄξιον εὐλαβείας.
ἐτεθήπεσάν τε καὶ ἐπὶ τῷ κήρυκι τορόν τι μάλα βοῶντι καὶ
διαπρύσιον, καὶ παρεγγυῶντι δεδιέναι τοὺς νόμους, καὶ φόνων
ἀδίκων ἀπέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς καὶ ἀπετέτμηντο οἱ αὐχέ-*

1. *εἰρ. δὲ κ. τούτ.* R., *τούτων οὕτως εἰρημένων* vulg. 2. *ἀπεδέχετο* R., *προσίετο* vulg. et Intpr. *admisit.* 5. Pro *ἐγχείρημα* R. *ἐπεχειρῆσθαι.* 6. *παρανομώτατον* R. 8. *ἀπαγορευθεῖσε* R. constanti fere vitio. 9. Pro *ἀνθ' ὧν* R. *ἀνθώνους.* 17. *θεᾶσθαι* R. 19. *ἐτεθήπεσε* R. qui passim pro *αν* finali *ε* ponit. 21. *ἀπέχεσθαι.* Intpr. addit *ἕκαστον*: *ut vel singuli abstinerent.*

11. His ita peroratis, Athanasius initio quidem nihilo minus Rustici dictis aurem accommodabat; consultatione vero disceptationeque bis ea de re habita, cum ipse omnia accuratius expendisset atque investigasset, visum ei est nullam a Gubaze proditionem aut tyrannidem apertam tentatam fuisse, ac proinde caedem inique nefarieque perpetratam: adeo ut quod copias suas ad oppugnandam Onogurin cum eis coniungere recusaverit, non ipsius ad Medos defectio in causa fuerit, sed quod praefectis exercitus infensior esset, quod illorum vecordia et negligentia propugnaculum illud esset amissum. Quibus rebus omnibus a iudice cognitis, de Martino quod dictum fuerat, etiam ipsum conscium fuisse participemque horum consiliorum, ad Imperatorem referendum censuit. De hisce vero, utpote aperte caedem ab se perpetratam fassis, ex scripto sententiam tulit, qua mandavit, ut quamprimum interficerentur, et gladio iudiciali submissi capite truncarentur. Atque hi quidem mulis insidentes, et per publicas vias circumvecti maximo Colchis spectaculo terrorique futuri videbantur. Percellebantur enim voce praeconis altum horrendumque in modum proclamantis, et mo-

νες, τότε δὴ ἅπαντες ἐς οἶκτον ἐτράποντο, ἀποβεβληκότες τὸ A. C. 555
χαλεπαῖνον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐλέλυτο μὲν ὁ ἀγών· οἱ δὲ Κόλ- I. I. 29
χοι αὖθις διετέλουν εὖνοι ὄντες ἐς τὰ μάλιστα Ῥωμαίοις, καὶ τὸν πρότερον ἀνανεούμενοι τρόπον.

ιβ'. Τούτων γεγενημένων, τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων στρα- B
τόπεδα διεχείμαζεν ἀνὰ τὰ πολίσματά τε καὶ φρούρια, ὅσπη ἑκάστῳ διετέτακτο. ἐν τούτῳ δὲ ἄνδρες τῶν παρὰ Μισιμιανοῖς δυνατωτάτων ἐς Ἰβηρίαν παρὰ τὸν Ναχοραγὰν ἀφικόμενοι, ἅπαντά οἱ διήγγειλαν τὰ ἐπὶ Σωτηρίχῳ πρὸς αὐτῶν τετολμημένα· τὴν μὲν ἀληθεστάτην αἰτίαν ἠρέμα ὑποκρυπτόμενοι, λέγοντες δὲ, ὡς ἐπειδὴ ἐκπλείστου τὰ Περσῶν ἐτύγχανον ᾑρημένοι, προπηλακίζεσθαι σφᾶς ὑπό τε Κόλχων αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων, καὶ ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις τετάχθαι, πέρας δὲ Σωτήριχον αὐτοῖς ἐπιστῆναι, λόγῳ μὲν ὡς δὴ χρυσίον τοῖς ξυμμάχοις διανεμοῦντα, ἔργῳ δὲ τὰ ἐπὶ λύμῃ τε καὶ καθαι- C
ρέσει τοῦ παντὸς γένους διαπραξάμενον. „Παρὸν τοίνυν ἡμῖν" ἔφασαν οἱ πρέσβεις „ἢ ἄρδην ἀπολωλέναι, ἢ προτερήσασι δό- V. 85
ξαν μέν τινα ἴσως παρ' ἐνίοις ἀπενέγκασθαι προπετείας, καὶ ὡς τοιοίδε κακίζεσθαι, βιοτεύειν δὲ ὅμως ἔτι κατ' ἐξουσίαν, καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ᾗ ἂν συνοίσειν δοκοίη διατιθέναι, εἰλό-

6. πολιτευόμενα κ. φ. R. 7. ἐν τούτῳ. Haec usque ad verba ἔθνος ἐλπίδων p. 233. ed. Bonn. v. 2. relata sunt inter Excerpta de legationibus. Μυσιανοῖς Exc. et Intpr. 9. οἱ om. Exc. τὰ om. R. 12. σφᾶς om. R. 14. αὐτοῖς R. Exc. et Intpr. *sibi*, αὐτὸν vulg. 16. διαπραξάθεον R. 18. τῆς addit R. ante προπετείας.

nentis leges vereri, et nefariis caedibus abstinere. Postquam vero hi capitibus fuerunt truncati, ad commiserationem versi omnem animorum offensionem deposuerunt: atque ita conventus iudiciarius solutus; Colchi vero in sua erga Romanos fide ac benevolentia acerrime perstiterunt.

12. His ita peractis, Romanorum copiae per urbes et castella divisae hibernarunt, prout cuique mandatum erat. Interea viri quidam praecipuae inter Misimianos potentiae in Iberiam ad Nachoraganem cum pervenissent, omnia ei nuntiarunt, quae in Soterichum perpetrassent; verissimam quidem causam silentio occultantes, dicentes vero, quod, cum a multo tempore Persarum partes essent secuti, ignominia afficerentur et ab ipsis Colchis et a Romanis, atque inter vilissimos censerentur: tandem vero Soterichum ipsum supervenisse, verbis quidem prae se ferentem, quod pecuniam sociis distribuere vellet, re autem ipsa, quae ad perniciem eversionemque totius gentis pertinebant, molientem. „Cum itaque oporteret nos (dicebant oratores) vel funditus perire, vel praeveniendo Romanos calidi fortassis ac praecipitis facti opinionem apud nonnullos incurrere, eoque nomine male audire, vetus tamen nostrum vivendi ius retinere, et de rebus nostris, prout consultissimum visum

A. C. 555 μεθα τὰ ἀμείνονα καὶ τοῦ ἀνθρωπείου μᾶλλον ἐχόμενα τρό-
I. I. 29 που, τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ κατηγορημάτων ὀλίγα φροντίσαν-
τες, περὶ πλείστου δὲ ποιησάμενοι τὴν σωτηρίαν. Σωτήριχόν
τε γὰρ ἀπεκτείναμεν καὶ τοὺς ἅμα αὐτῷ ἐς τοῦτο ἐληλυθότας,
ὡς ἂν ἐκείνους μὲν τισαίμεθα τῆς ἀδικίας, πίστιν δὲ εὐνοίας
D βεβαιοτάτην ἐνθένδε τοῖς Πέρσαις παρασχόμενοι, εὐκλεέστε-
ρον προσχωρήσαιμεν. ἐπεὶ δὲ τούτων τε ἁπάντων καὶ μάλιστα
τοῦ μηδισμοῦ ἕνεκα οὐκ ἀνήσουσι χαλεπαίνοντες οἱ Ῥωμαῖοι,
ἀλλὰ τάχιστα ἡμῖν ἐπιπεσοῦνται, καὶ ἅπαντας, τό γε ἐς αὐ-
τοὺς ἧκον, διαφθεροῦσι, προσήκει δή σοι, ὦ στρατηγὲ, δέ-
χεσθαί τε ἡμᾶς εὐμενῶς καὶ ἐπαμύνειν, τῆς τε χώρας πέρι
ὡς οἰκείας τολοιπὸν καὶ κατηκόου τὰ προσήκοντα διανοεῖσθαι·
καὶ μὴ περιϊδεῖν οἰχήσεσθαι κινδυνεῦον γένος οὐ σμικρὸν, οὐδὲ
ἄσημον, ἀλλὰ καὶ πλείστην ὅσην ὠφέλειαν τῇ Περσῶν ἐπι-
κρατείᾳ προσφέρεσθαι ἱκανώτατον. πολέμων τε γὰρ ἡμᾶς
ἴδριας ὄντας ἀμωσγέπως εὑρήσοιτε ἂν, καὶ καρτερώτατα ξυν-
P. 121 αγωνιζομένους, ἥ τε χώρα, ἐν ὑπερτέρῳ τῶν Κόλχων κειμένη,
γενήσεται ὑμῖν ὁρμητήριον ἀσφαλὲς, καὶ οἷον ἐπιτείχισμα κατὰ
τῶν πολεμίων". ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Ναχοραγὰν, προσίετό τε
αὐτοὺς ἀσμενέστατα, καὶ ἐπῄνει τῆς μεταστάσεως, καὶ θαῤ-
ῥοῦντας ἰέναι ἐκέλευσεν, ὡς τῆς Περσικῆς ἐπικουρίας ἐν δέοντι
τευξομένους. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθόντες,

2. κακηγορημάτων sph. Par. 7. μάλιστα om. R. 9. ἐς om. R. 10. δὲ R. 15. πολέμοντες R. 19. τε om. Exc. 20. τούτους R.

fuerit, statuere: potiora et humanis moribus convenientiora elegimus, de conviciis et criminationibus parum solliciti, praecipuam vero salutis curam gerentes. Nam et Soterichum interfecimus, quique cum eo ad hoc venerant, ut illorum quidem iniuriam vindicaremus, firmissimo vero hoc ipso facto benevolentiae studiique erga Persas argumento edito, gloriosius desciscamus. Cum vero ob haec omnia ac praecipue ob defectionem ad Persas nequaquam desituri sint Romani id moleste ferre, sed quam citissime nos sint invasuri, et universos, quantum fieri ab ipsis poterit, deleturi: tui officii est, o Praefecte, nos benigne excipere ac propugnare, et pro regionis, ut propriae deinceps et subditae, salute excubare, neque negligere de interitu periclitantem gentem non parvam neque obscuram, sed quae maximam utilitatem Persarum imperio adferre possit. Nam et rei bellicae peritos nos facile comperietis et fortissime societate vobiscum inita proeliantes; eritque vobis locus ipse in ulteriore Colchorum regione situs tuta belli sedes, irruptionibus faciendis peridonea, ac veluti propugnaculum adversus hostes." Haec cum audisset Nachoragan, libentissime eos excepit, et defectionis consilium laudavit, alacresque abire iussit, ut Persica auxilia

καὶ ἕκαστα διαγγείλαντες, μεγίστων ἀνέπλησαν τὸ ἔθνος ἐλπίδων. A. C. 555 I. I. 29

ιγ'. Τοῦ δὲ ἦρος ἀρχομένου, αὐτίκα οἱ τῶν Ῥωμαίων A. C. 556 I. I. 30 στρατηγοὶ ἐς ταὐτό που ξυνελθόντες, ἔγνωσαν κατὰ Μισιμιανῶν ἐπιστρατεύειν. ἀλλὰ Βούζης μὲν καὶ Ἰουστῖνος ἀνὰ τὴν Νῆσον μένειν ἐτετάχατο, φρουρήσοντες τὰ ἐνθάδε, καὶ ἁπάντων ἐπιμελησόμενοι. ἐστέλλοντο δὲ ἐπὶ τὸν πόλεμον ἄνδρες B ἐς τετρακισχιλίους, πεζοὶ ἅμα καὶ ἱππόται· ἐν τοῖς ἄλλοι τε ἦσαν τῶν γνωριμωτάτων ἄγαν, καὶ Μαξέντιός τε καὶ Θεόδωρος, ὁ τῆς Τζαννικῆς δυνάμεως πρωτοστάτης, ὥς μοι πολλάκις ἐῤῥήθη, ἄμφω πολεμικὼ καὶ ταξιάρχω. καὶ οἱ μὲν εἴχοντο τῆς ἐξόδου· ἤμελλε δὲ αὐτοῖς οὐκ ἐς μακρὰν καὶ ὁ Μαρτῖνος ἐπιστήσεσθαι ὡς ἡγησόμενος. ὡς ἂν δὲ μηδὲ πρὸς βραχὺ γοῦν ἀστρατήγητοι εἶεν, ἄρχειν τῶν ὅλων ἐλαχέτην, ἕως ἔτι διὰ τῆς ὑπηκόου πορεύοιντο, Βαράζης τε ἀνὴρ Ἀρμένιος καὶ Κόλχος Φαρσάντης, οὔτε πόνων ἀρετῇ οὔτε τῇ ἄλλῃ ἀξιώσει ἁπάντων τῶν ξυστρατευομένων προήκοντες, μᾶλλον μὲν οὖν ἐνίων καὶ C ἐλασσούμενοι. ὁ μὲν γὰρ ἐν λοχαγοῖς ἐτέλει ὁ Βαράζης, ἅτερος δὲ τῶν μὲν ἐν τῇ αὐλῇ ταγμάτων τοῦ Λαζῶν βασιλέως ἡγεῖτο· (μάγιστρος ὄνομα τῇ ἀρχῇ· νενόμισται γὰρ τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς ταύτῃ βαρβάροις·) οὐ μὴν ἐς τοσοῦτον αὐτῷ φρονή-

1. ἐνέπλησαν R. 6. φρουρήσαντες R. 8. *tria millia* Intpr. 13. Pro δὲ R. καί. 14. ἕως R., ὡς vulg. 15. Pro τε R. δέ. 17. στρατευομένων R. 18. ἕτερος R. 21. αὐτῷ φρ. τε R., φρον. τ. αὐτῷ vulg.

opportune habituros. Oratores itaque ad suos reversi, cum singula renuntiassent, maxima spe gentem replerunt.

13. Ineunte autem vere, statim Romanorum praefecti in unum coacti exercitum in Misimianos mittendum statuerunt. Ac Buzes quidem et Iustinus apud Insulam manere sunt iussi, praesidio locis illis futuri, omniaque diligenter curaturi; missa vero sunt ad bellum peditum simul et equitum millia quatuor, inter quos et alii erant maximi nominis viri, et Maxentius ac Theodorus Zannicarum copiarum dux, ut iam saepe dixi; bellicosi ambo et ordinum duces. Atque hi quidem expeditionem aggressi sunt. Videbatur autem non multo post etiam Martinus ipsis adiungendus, ut ductor futurus. Ne vero vel ad breve aliquod tempus duce destituerentur, imperium totius exercitus, quamdiu per subditorum regionem iter facerent, ad Barazem Armenium et Pharsantem Colchum est delatum, qui neque bellica virtute neque alia dignitate omnibus sociis praestabant, immo vero nonnullis erant inferiores. Nam Barazes inter turmarios censebatur, alter vero in aula agmina regis Colchorum ductabat; (Magister dignitati est nomen; usitatum enim hoc est eius loci barbaris,) atqui non tantum aut prudentiae aut confidentiae huic inerat, ut audacter etiam Romano exercitui imperaret.

A. C. 556 ματός τε μετῆν καὶ παῤῥησίας, ὡς καὶ στρατεύματι Ῥωμαϊκῷ
L. I. 30 θαῤῥαλεώτερον ἐγκελεύεσθαι. οὗτος δὴ οὖν ὁ στρατὸς, θέρους
ἤδη ἐπιγιγνομένου, ἐς τὴν τῶν Ἀψιλίων ἵκοντο χώραν. βου-
λομένοις τε αὐτοῖς ἀνὰ τὰ πρόσω ἰέναι, κώλυμα γέγονεν ὅμι-
λος Περσικὸς, αὐτοῦ που ξυνειλεγμένος. συναισθόμενοι γὰρ
τῆς τῶν Ῥωμαίων παρασκευῆς, καὶ ὅτι ἐπὶ τοὺς Μισιμιανοὺς
D ἐχώρουν, ἄραντες ἔκ τε Ἰβηρίας καὶ τῶν ἀμφὶ Μουχείρισιν
πολισμάτων, ᾔεσαν καὶ οἱ ἐπ᾽ ἐκείνους, προκαταληψόμενοί τε
την χώραν, καὶ ἐς δύναμιν ἐπαρήξοντες. τῷ τοι ἄρα οἱ Ῥω-
μαῖοι ἀνὰ τὰ φρούρια τῶν Ἀψιλίων ἀποδιατρίβοντες, παρα-
κρούεσθαι τὸ παρὸν καὶ διαμέλλειν ἐπειρῶντο, ἕως ἡ τοῦ
θέρους ὥρα ἐξήκοι. Πέρσαις τε γὰρ ἅμα καὶ Μισιμιανοῖς
ἀντιτάττεσθαι ἀνόητόν τι αὐτοῖς ἐδόκει καὶ σφαλερώτατον.
οὕτω δὴ οὖν ἀμφότερα τὰ στρατεύματα ἠρέμει, καὶ οὐδὲ
ὁπότεροι ἐς τὸ περαιτέρω φοιτᾷν διανίσταντο, ἀλλ᾽ ἐπετή-
ρουν ἀλλήλους καὶ ἀνέμενον, εἴ γέ τις πρότερος ὁρμηθείη. πα-
ρῆσαν δὲ τοῖς Πέρσαις καὶ Οὖννοι Σάβειροι ἐπὶ μισθοφορᾷ
P. 122 προσβοηθήσοντες. τοῦτο γὰρ τὸ γένος μέγιστόν τέ ἐστι καὶ
πολυάνθρωπον, φιλοπόλεμόν τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἁρπαλέον,
V. 86 καὶ οἷον δὴ οὖν ἀεὶ τῶν ὀθνείων ἐφίεσθαι· μισθοῦ τε ἕνεκα
μόνου καὶ τῆς ἐπὶ τῇ λείᾳ ἐλπίδος νῦν μὲν τούτοις, νῦν δὲ
ἐκείνοις, νῦν δὲ ἄλλῳ τῳ ξυμμαχεῖν καὶ ξυνδιακινδυνεύειν ἐς

2. ἐκκαλεύεσθαι (sic) R. 8. ἐκεῖνα R. 9. ταύτοι R. 12. τε om. R. 14. στρατεύματα R. et Intpr. *exercitus*, στρατόπεδα vulg. 17. μισθοφοροῖς R. 18. τέ γέ ἐστ. R. 20. τῶν ὀθνείων Par., την ὀθνείαν R. Lugd. et ed. pr. 22. συμμαχεῖν vulg.

Hic itaque exercitus aestate iam vigente in Apsiliorum regionem venerat; volentibusque ipsis ulterius progredi, impedimento fuit Persicum agmen eodem loci collectum. Cognito enim Romanorum apparatu, quodque in Misimianos moverant, motis ex Iberia et castellis, quae circa Muchirisidem sunt, castris, iverunt etiam hi in illos, praeoccupaturi regionem, et pro viribus subsidio futuri. Quocirca Romani circa Apsiliorum castella commorantes, protrahere cunctando rem tentabant, donec messis tempus esset praeterlapsum. Persis enim simul et Misimianis instructa acie obviam ire inconsultum, immo periculosissimum iudicabant. Sic itaque uterque exercitus conquievit, neque alteruter ad ulterius procedendum pedem movit, sed observabant sese mutuo atque exspectabant, si quis prior moveret. Aderant vero Persis etiam Hunnorum Sabirorum mercenaria auxilia. Est enim haec natio et maxima et populosissima, simulque et bellorum et rapinae sitientissima, quaeque perpetuo foris externo in solo degere amat, semperque aliena appetere, solius mercedis causa et praedae spe modo quidem his, modo illis, nunc alteri alicui sese in belli et periculorum societatem coniungendo,

τἀναντία μεταβαλλόμενον. πολλάκις μὲν γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις, A. C. 556
πολλάκις δὲ τοῖς Πέρσαις κατ' ἀλλήλων παραταττομένοις ξυν- I. I. 30
ήραντο τοὺς ἀγῶνας, ἐν ὀλίγῳ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐφ' ἑκατέρους τραπέντες καὶ μισθαρνήσαντες. καὶ οὖν ἡ προτέρα μαχὴ κατὰ Περσῶν αὐτοῖς ἐπολεμήθη, ὅτε πολλοὺς τῶν Διλιμνιτῶν ἐπελθόντας σφίσι κατέκτειναν ἐν τῇ νυκτομαχίᾳ, ὥς μοι ἕκα- B
στα προδεδιήγηται. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔργου πέρας λαβόντος, ἀφίεντο μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων τὰ συγκείμενα κομισάμενοι, πάλιν δὲ τοῖς ὀλίγῳ ἔμπροσθεν πολεμιωτάτοις ξυνείποντο, τυχὸν μὲν οἱ αὐτοὶ, τυχὸν δὲ ἕτεροι, Σάβειροι δὲ ὅμως ὄντες καὶ ἐκ τοῦ σφετέρου ἔθνους ἐς τὴν ξυμμαχίαν ἀπεσταλμένοι.

ιδ'. Τούτων δὴ οὖν τῶν Σαβείρων ἄνδρες ἐς πεντακοσίους ἐν ὑπαίθρῳ τινὶ περιαυλίσματι πόῤῥω που τῶν ἄλλων στρατευμάτων ἐτύγχανον ἐσκηνημένοι. ὃ δὴ Μαξεντίῳ τε καὶ Θεοδώρῳ σαφέστατα ἐγνωσμένον, καὶ ὅτι ἄνοπλον οὕτω πως καὶ ἀνειμένην τινὰ δίαιταν ἄγοντες διατελοῦσιν, ἤλαυνον εὐθὺς ἐπ' αὐτοὺς τριακοσίους ἐπαγόμενοι ἱππότας. περιστάντες δὲ κύκλῳ τὸ ἕρκος, (ἦν γὰρ οὐ λίαν ἐς ὕψος ἀνέχον, ἀλλ' ἐς ὅσον C
ἱππότου ἀνδρὸς ἔκτοσθεν ἐφεστηκότος τὸ πρόσωπον ὑπερφαίνεσθαι,) τούτῳ δὴ οὖν πελάσαντες, ἔβαλλον πάντοθεν τοὺς βαρβάρους ἀκοντίοις τε καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι, καὶ παντὶ τῷ προστυχόντι. οἱ δὲ οὖν πλείους εἶναι τοὺς ἐπελθόντας ἢ κατὰ

2. παραταττόμενοι R. 6. Pro κατέκτειναν R. κατ' ἐκείνοις. 16. ἐπ' αὐτοὺς εὐθὺς R. 19. ἔκτοθεν R. 22. ρὖν οὐ πλείους R. et Lugd, sed mg. οὖν πλ.

in contraria subinde mutatur. Frequenter enim cum Romanis, frequenter vero cum Persis, inter sese bellum gerentibus, proelium inierunt, et exiguo temporis spatio interposito modo his, modo illis mercenariam suam operam locarunt. Nam priore bello adversus Persas pugnarunt, cum multos Dilimnitarum in se irruentes nocturno proelio trucidarunt, quemadmodum supra narravi. Quo statim bello confecto, dimissi quidem sunt a Romanis, mercede, de qua inter ipsos convenerat, accepta; postea autem eos, qui antea ipsis fuerant acerrimi hostes, sunt secuti, sive hi ipsi, sive alii, Sabiri tamen et ex sua gente ad sociale cum Persis bellum missi.

14. Ex his itaque Sabiris viri quingenti in stabulo quodam subdivo longiuscule a reliquo exercitu dissito consederant; quod quidem cum Maxentius et Theodorus plane cognovissent, quodque ibi positis armis negligenter viverent, confestim in eos trecentos equites duxerunt. Muro itaque in orbem circumsesso, (neque enim ille valde erat altus, sed ita tantum, ut equitis extra stantis facies prospici posset,) huic, inquam, muro appropinquantes, omni ex parte barbaros iaculis, saxis, sagittis et quovis alio telorum genere feriebant. Tum hi plures esse hostes, quam revera erant, suspicati simulque inopi-

A. C. 556 τὸ ἀτρεκὲς ὑποτοπήσαντες, ἅμα δὲ καὶ τῷ ἀδοκήτῳ καταπε-
L. I. 30 πληγμένοι, ἀμύνεσθαι μὲν ἥκιστα διενοοῦντο, φεύγειν δὲ αὐτοῖς οὐ μάλα ἐξῆν τῷ θριγκῷ περιεχομένοις. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἅπαντες χύδην αὐτοῦ διεφθάρησαν, μόνοι δὲ τεσσαράκοντα ἄνδρες παραλόγως διαλαθόντες, καὶ ἐπὶ τοὺς τοίχους ἀναῤῥιχώμενοι, εἶτα ἐπὶ θάτερα διεκπεσόντες, ὑπὸ τὸ λάσιον τῆς
D ἐχομένης ἐκρύπτοντο ὕλης. πλὴν ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ Ῥωμαῖοι ἀνιχνεύειν ἐπειρῶντο. τούτων δὲ τοῖς Πέρσαις ἀπηγγελμένων, αὐτίκα οἵγε ἴλας ἱππέων στέλλουσιν ἐπ' αὐτοὺς ἐς δισμυρίους ἄνδρας συντεταγμένους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, εἴξαντες τῷ πλήθει καὶ ὥσπερ ἀρκούμενοι τῷ γεγενημένῳ, ἀπεχώρουν δρομαῖοι, καὶ αὖθις ἐς τὸ πρότερον φρούριον ἐσδραμόντες, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθίσταντο, τῷ μὲν πραχθέντι μεγαλαυχοῦντες, ἀνιώμενοι δὲ μόνον ἐπὶ Μαξεντίῳ· ἐτύγχανεν γὰρ τῶν ἀνὰ τὴν ὕλην διαδύντων βαρβάρων ὑπό του βιαιότατα τετρωμένος, ὡς καὶ φοράδην ἀχθεὶς ἐπὶ κλίνης κρεῖττον ἁπάσης ἐλπίδος ἀποσωθῆναι.
P. 123 ἐπειδὴ γὰρ ἐβέβλητο, αὐτίκα οἱ ὀπαδοὶ ἀράμενοι αὐτὸν ᾤχοντο μετὰ τάχους, πρὶν ἅπαντας ἐπελθεῖν τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ ἧκον καὶ ἐπεφέροντο, τότε δὴ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἐφ' ἑτέραν τινὰ φεύγοντες πορείαν, καὶ κατὰ σφῶν τοὺς διώκοντας ἐπισπώμενοι, χώραν παρέσχον ἐκείνῳ ἐν τῷ ἐρύματι σχολαίτερον ἀποκομισθῆναι.

ιε'. Ἐν τούτῳ δὲ Ἰουστῖνος ὁ Γερμανοῦ ἕνα τῶν ἀμφ' αὐτὸν ταξιάρχων ἄνδρα Οὖννον τὸ γένος, Ἐλμινζοὺρ ὄνομα,

12. εἰσδρ. vulg. 15. δύντων R. 16. σωθῆναι R.

nato rei perculsi, nec de tuendo se admodum cogitabant, neque effugio locus patebat, quod muro essent circumvallati. Ibi ergo alii omnes passim caesi sunt, soli vero XL. viri cum mirifice manibus pedibusque in summum murum conscendissent, in diversam partem delapsi, in proximae silvae densitate delituerunt; quos tamen Romani investigare non destiterunt. Haec simulatque Persis fuerunt nuntiata, confestim illi turmas equitum in eos mittunt, duo virorum millia acie bene instructa. Romani vero, cedentes multitudini et veluti contenti praeterito facinore, cursim sese receperunt et in propugnaculum, unde venerant, refugientes in tuto se continuerunt; praeclaro quidem facto gloriabundi, Maxentii tantum vicem dolentes. Erat enim is a quodam barbarorum, qui in silvam se abdiderant, gravissime vulneratus, adeo ut lectica elatus praeter omnem spem servatus fuerit. Statim enim atque ictus fuerat, confestim asseclae, eo sublato, quam citissime se inde abripuerunt, priusquam universi hostes irruerent. Cum vero venirent impetumque facerent, tum Romani ad aliam quandam viam fugientes, et in se eos, qui insequebantur, attrahentes, locum illi dabant, ut aegre tandem in propugnaculum deferretur.

15. Interea Iustinus Germani filius unum e suis ducibus, Hunnum natione, Elminzur nomine, ex Insula Rhodopolim mittit cum duobus

ἔστειλεν ἐκ τῆς Νήσου ἐς τὴν Ῥοδόπολιν ἅμα δισχιλίοις ἱπ- A. C. 556
πόταις. ἥδε δὲ ἡ Ῥοδόπολίς ἐστι μὲν πόλισμα Κολχικὸν, ὑπὸ I. 139
Περσῶν δὲ ὅμως ἐν τῷ τότε κατείχετο, ἑλόντος αὐτὴν πολλῷ
ἔμπροσθεν χρόνῳ τοῦ Μερμερόου, καὶ φρουρὰν Περσικὴν
ἐγκαταστήσαντος. ταῦτα δὲ ὁποῖόν τινα κατείργαστο τρόπον, B
οὔ μοι εἰρήσεται, ὡς δὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι σαφῶς ἀναγε-
γραμμένα. ἐνταῦθα δὴ οὖν τῷ Ἐλμινζοὺρ ἀφιγμένῳ αἰσία
τις ξυνελάβετο τύχη. ἐτύγχανον γὰρ οἵ τε τῶν Περσῶν φρου-
ροὶ, οὕτω ξυνενεχθὲν, ἐκτός που τοῦ ἄστεος διατρίβοντες,
καὶ τὸ πλῆθος τῶν οἰκητόρων ἄλλος ἄλλοθι διεσκεδασμένοι.
τοιγάρτοι ἀκονιτὶ παρελθὼν εἴσω, καὶ τὴν πόλιν παραστησά-
μενος, ὁ δὲ καὶ τὴν περιοικίδα κατέδραμεν· καὶ ὅσην μὲν Περ-
σικὴν εὗρεν ἀπόμοιραν, τούτους δὴ πανωλεθρίᾳ διέφθειρε,
τὸ δὲ ἰθαγενὲς ἅπαν καὶ ἐπιχώριον, ἐπειδὴ αὐτοὺς διέγνω
τῷ ὀθνείῳ δέει μᾶλλον ἢ τῇ σφῶν ἀπιστίᾳ μηδίσαντας, ἐνοι- C
κεῖν αὖθις τῇ οἰκείᾳ ἐφῆκε πατρίδι, ὁμήρους τε λαβὼν ἐς τὸ V. 87
πιστότερον, καὶ ἕκαστα ἐν δέοντι κρατυνάμενος. οὕτω τε αὖ-
θις ἡ Ῥοδόπολις ἐς τὰ πρότερα ἐπανῆκτο, στέργουσά τε τὰ
πάτρια νόμιμα, καὶ βασιλεῖ τῷ Ῥωμαίων ὑποκλινομένη. τοῦ-
του μὲν οὖν τοῦ θέρους οὐδέν τι ἄλλο ἐπράχθη ὁποῖον καὶ
ἐς λόγον φέρεσθαι μνήμην. τοῦ δὲ χειμῶνος ἐπιλαβομένου, οἱ
μὲν Πέρσαι εὐθὺς μετανίσταντο, καὶ ἐπανήεσαν ἔς τε τὸ Κο-

7. ἀφιγουμένῳ R. 10. πλῆθος R. et Intpr. *multitudo*, πλεῖστον vulg. κεκεδασμένοι R. 15. ὀθνείων coni. B. Vulo. male. 18. πρότερα R., πρότερον vulg. 20. καὶ ins. ex R. 22. Κοταίσιον vulg.

equitum millibus. Est autem haec Rhodopolis oppidum Colchicum, a Persis tamen tunc temporis tenebatur, a Mermeroe multo ante captum, qui etiam Persicum praesidium in eo collocarat. Haec vero qua pacto gesta fuerint, praeteribo, ut a Procopio rhetore aperte conscripta. Posteaquam igitur Elminzur eo pervenit, prospera quaedam iuvit fortuna. Persarum enim praesidium forte per id tempus alibi extra oppidum versabatur, maximaque oppidanorum pars alius alio concesserat. Nullo itaque negotio ingressus, oppido in suam potestatem redacto, circumiacentem etiam agrum pergrassatus est, et quicquid e Persicis copiis obvium habuit, ad unum omnes trucidavit; quotquot vero erant indigenae ac cives, cum eos sciret externo metu magis quam propria perfidia Persarum partes secutos, ut patriam rursus suam incolerent, permisit; obsidibusque maioris securitatis causa acceptis, omnia, prout par erat, constabilivit. Atque ita Rhodopolis ad priorem statum est reducta, et patria instituta amplectens et Romanorum Imperatori subdita. Hac igitur aestate nihil aliud gestum est memoratu dignum. Bruma vero invalescente, Persae quidem statim solutis castris Cotaïsim et Iberiam versus sese receperunt, animo

A. C. 556 τᾶϊσιν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, ὡς δὴ ἐνταῦθα διαχειμάζειν βουλό- I. I. 30 μενοι, χαίρειν πολλὰ εἰπόντες τῇ πρὸς Μισιμιανοὺς ἐπικουρίᾳ· οὐ γὰρ ἔννομον αὐτοῖς οὐδὲ πάτριον κατ' ἐκεῖνο τοῦ και- D ροῦ ἐς ἐκδήμους στρατείας διαπονεῖσθαι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῶν ἐφεδρευόντων ἀπαλλαγέντες, καὶ δὴ τῆς προτέρας εἴχοντο αὖθις πορείας. γενομένοις δὲ αὐτοῖς ἀμφὶ τὸ φρούριον τὸ Τιβέλεος, οὕτω καλούμενον, ὃ δὴ τήν τε τῶν Μισιμιανῶν χώραν καὶ Ἀψιλίων διορίζει καὶ ἀποτέμνεται, ἐφίσταται ὁ Μαρτῖνος, ἐφ' ᾧ ἐς τὰ λοιπὰ ἡγεῖσθαι καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα διατάττειν. ἀλλὰ νόσος τις αὐτῷ ἐνσκήψασα μοχθηρὰ παρείλετο καὶ ἀνέκοψε τὴν προθυμίαν. καὶ ὁ μὲν αὐτοῦ ἐμεμενήκει, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον ἐπὶ τὴν Κολχίδα γῆν ἐπανήξων καὶ τὰ ἐκείνῃ πολίσματα. οἱ δὲ καὶ ὣς ἀνὰ τὰ πρόσω ἐχώρουν, ὑπὸ τοῖς προτέροις πάλιν ἀγόμενοι ἡγεμόσιν. πρῶτα μὲν οὖν ᾠήθησαν χρῆναι ἀποπειρᾶσθαι τῶν Μισιμιανῶν, εἴ που ἄρα P. 124 ἐθελούσιοι ἐς τὸ σῶφρον μεταβάλοιεν, καὶ τοὺς οἰκείους ἄρχοντας ἐπιγνόντες, μεταμελήσοι αὐτοῖς τότε γοῦν τῶν ἡμαρτημένων, καὶ σφᾶς τε αὐτοὺς τοῖς Ῥωμαίοις ἐγχειρίσαιεν, καὶ τὰ χρήματα ὁπόσα τὸν Σωτήριχον ἀφείλοντο, ἀλλὰ καὶ ταῦτά γε ἀποδοῖεν. καὶ τοίνυν ἐκ τοῦ Ἀψιλίων γένους λογίμους ἄνδρας, ὡς οἷόν τε ἦν, ἀπολεξάμενοι, στέλλουσιν ἐς ταῦτα πρεσβευσομένους. οἱ δὲ Μισιμιανοὶ τοσούτῳ ἐδέησαν τῆς

1. Pro ὡς δὴ R. ἐπειδή. 6. Intpr. *Tibelium.* 13. ἐκείνης R. καὶ om. Par. 18. Pro τοῖς R. τότε. ἐγχειρίσαιεν R. et Lugd. 2. m., ἐγχειρήσαιεν vulg. 22. πρεσβευσομένους R. (Cl.), πρεσβευσαμένους vulg. τοσοῦτον R.

ibi hibernandi, auxilio Misimianis ferendo longum dicentes vale. Neque enim patriis ipsorum institutis ac moribus est receptum, per hiemem foris longinquas laboriosasque expeditiones suscipere. Romani vero ab insidentibus itinera Persis iam liberi, priorem suam in Misimianos expeditionem sunt prosecuti. Cum vero ad praesidium Tibeleum ita dictum venissent, quod quidem Misimianorum regionem ab Apsiliis disterminat, advenit Martinus, ut reliquas copias ductaret, et universum exercitum ordinaret. Sed gravis quidam morbus superveniens consilium ipsius turbavit atque interrupit. Atque ipse quidem ibi mansit, tanquam paulo post in Colchicam regionem eiusque castella rediturus; exercitus vero nihilominus ulterius progressus est, sub prioribus iterum ducibus ductus. Primum quidem igitur tentandos esse Misimianorum animos censuerunt, an forte libentes ad saniora consilia converterentur, agnitisque suis principibus, poenitudine tandem suorum delictorum ducerentur, et se ipsos Romanis dederent pecuniamque omnem, quam Soterïcho eripuerant, restituerent. Delectos itaque ex Apsiliorum gente spectabiles viros oratores eo mittunt. Misimiani vero tantum aberant, ut crudelitatem remitterent aut novis officiis praeteriti facti ab-

ὠμότητος ὠφελεῖν καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὸ τοῦ φθάσαντος A. C. 556 ἄτοπον μετακοσμῆσαι, ὥστε ἀμέλει οἱ ἀθέμιστοι καὶ ἐναγεῖς I. I. 30 καὶ κακοδαίμονες καὶ ἅπαν ἄλλο ἄξιοι ἀκούειν ὅ, τι ἂν τις αὐ- B τοὺς νεμεσῶν ἀποκαλέσοι, παρωσάμενοι καὶ ἐμπατήσαντες τὰ κοινὰ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμιμα, τοὺς πρέσβεις ἀθρόον ἀπέκτειναν, καὶ ταῦτα Ἀψιλίους γε ὄντας ὁμοδιαίτους καὶ ἀγχιτέρμονας, καὶ ὧν μὲν ἐπεκάλουν ἐκεῖνοι Ῥωμαίοις τε καὶ Σωτηρίχῳ οὐπώποτε μετειληχότας, παραίνεσιν δὲ φιλίαν ἐς τὸ συνοῖσον ἄγουσαν οὐ ξὺν χαλεπότητι ἀπαγγείλαντας.

ις'. Οὕτως ἄρα ἐκ παρανοίας τὸ πρότερον καὶ ἀνοσίων ἔργων ἀρξάμενοι, τῶν αὐτῶν εἴχοντο διαπαντὸς ἐγχειρημάτων, ἢ καὶ πολλῷ ἀνοσιωτέρων. καὶ γὰρ ἐγνωσμένον αὐτοῖς ὡς οἱ Πέρσαι ἀπιόντες ᾤχοντο, καὶ κατὰ τὸ ξυγκείμενον οὐκ ἐπαμύνουσιν, ἀλλά, τῇ τῶν τόπων δυσχωρίᾳ πεποιθότες, καὶ τῷ οὔποτε δυνήσεσθαι τοὺς Ῥωμαίους παραμείψασθαί τε αὐτὴν C καὶ ὑπερβαλέσθαι, οἱ δὲ τὰ δεινότερα ἔδρασαν. ἔστι γάρ τι ὄρος προβεβλημένον τῆς χώρας, αἰπὺ μὲν οὐ λίαν, οὐδὲ ἐπιμέγα ἠρμένον, ἄναντες δὲ σφόδρα καὶ ὄρθιον, καὶ πέτραις ἀποτόμοις ἑκατέρωθεν πεπυκνωμένον· βραχεῖα δὲ ὁδὸς ἐν μέσῳ καὶ ἀτριβὴς ὑποφαίνεται, καὶ ὁποία μηδὲ ἑνὶ ἀνδρὶ ἀδεέστερον πορευομένῳ βατὴ εἶναι ῥᾳδίως καὶ εὐεπίδρομος, ὥς εἴγε

2. ἀθέμιστοι R., ἀθέμιτοι vulg. 5. ἁπάντων om. R. 6. γε ante Ἀψιλίους ponit R. 7. ἐπεκάλουν R. (Cl.), ἀπεκάλουν vulg. 9. ἀπαγγείλαντας Lugd. 2. m. (Cl.), ἀπαγγείλαντες R. et vulg. 10. ἐκ παροινίας coni. Vulc. 15. οὔποτε R. (Cl.), οὐπώποτε vulg. 16. γάρ τι R., καί τι Lugd., γὰρ καί τι edd. 21. βατὴ εἶναι ῥ. R., ῥᾳδ. εἶν. β. vulg.

surditatem emendarent, quin potius nefarii et piaculares fanaticique homines et quodvis aliud convitium, quod indignatio cuipiam suggerat, audire digni, reiecto proculcatoque communi omnium hominum iure, oratores confestim trucidarunt, cum tamen Apsilii essent, eiusdem cum ipsis instituti et contermini, quique eorum, de quibus illi Romanos pariter et Sotericbum insimulabant, neutiquam conscii participesve fuissent, amicam tantum admonitionem quaeque in rem ipsorum futura esset, citra ullam acerbitatem denuntiantes.

16. Ita utique a vesania initio impiisque factis orsi, iisdem perpetuo facinoribus insistebant, immo vero multo etiam sceleratioribus. Cum enim scirent Persas abiisse, neque, ut convenerat, auxilio venturos, locorum tamen difficultate freti, et quod sperarent Romanos nunquam eam transituros et superaturos, atrociora perpetrarunt. Est enim mons quidam regioni obiectus, non quidem admodum altus, neque valde in sublime tendens, acclivis tamen vehementer atque arduus et praeruptis petris utrobique densus. In medio angusta quaedam parumque trita via se ostendit, quaeque ne uni quidem viro intrepide eunti facilis accessu sit et pervia, adeo ut si quis ver-

A. C. 556 τις ἐπιστὰς τῇ ἀκρωνυχίᾳ διακωλύοι τοὺς ἐπιόντας, μήποτε
L. I. 30 διαβήσεσθαι πολεμίους, μηδὲ εἰ πλῆθος εἶεν ἀνάριθμον, μηδὲ
εἰ κοῦφοι ἅπαντες καὶ εὐσταλεῖς, ὁποίους φασὶ τοὺς Ἰσαύ-
ρους. ταύτῳ δὴ οὖν τῷ χώρῳ πίσυνοι, ἐς ἀπόνοιαν ἐτράπον-
D το βιαιοτάτην. ἀλλ᾽ οἱ Ῥωμαῖοι, τοῦ μιάσματος ἀπηγγελμέ-
νου, ἐν ὀργῇ ἐποιήσαντο τὸ γεγενημένον. καὶ δὴ τῶν βαρβά-
ρων μελλόντων, καὶ οὔπω φρουρὰς τῷ λόφῳ καταστησάντων,
προτερήσαντες κρατοῦσι τῆς ἄκρας ῥαχίας, καὶ οὐδενὸς εἴρ-
γοντος ὑπερβάντες, ἐς τὰ ἱππάσιμα τῆς χώρας ἅπαντες καὶ
ἀναπεπταμένα παρῆλθον πεδία. οἱ δὲ Μισιμιανοὶ ἐπειδὴ τῆσ-
δε διήμαρτον τῆς ἐλπίδος, αὐτίκα τὰ πλεῖστά γε καὶ περιττὰ
τῶν σφετέρων φρουρίων ἐμπρήσαντες, ὡς οὐχ οἷόν τε ὂν ἅπα-
σιν ἀρκέσαι, ἐς ἕν τι μόνον, ὅπερ ὀχυρώτατον αὐτοῖς ἐδόκει,
V. 88 ἅπαντες ξυνελέγοντο. τοῦτο δὲ Τζάχαρ μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνο-
μάζεται, Σιδηροῦν δὲ αὐτὸ διὰ τὸ στεῤῥόν τε καὶ ἀνάλωτον
ἐπίκλην ἀποκαλοῦσιν. ὀλίγοις δέ τισι τῶν Ῥωμαίων καὶ οὐ
P. 125 πλέον ἢ τεσσαράκοντα ἱππεῦσι ξυνηθροισμένοις, (ἦσαν δὲ οὐ
τῶν πολλῶν, ἀλλ᾽ ἔξοχοι ἐς τὰ μάλιστα, καὶ τάγμασιν ἐφε-
στηκότες,) τούτοις δὴ οὖν ἀποκριδὸν τοῦ ἄλλου ὁμίλου πορευ-
ομένοις, ἐπιφοιτῶσιν ἄνδρες τῶν Μισιμιανῶν ἐς ἑξακοσίους,
πεζοὶ ἅμα καὶ ἱππόται, οἰόμενοι ἅπαντας τῷ πλήθει ξυλλα-
βόντες ῥᾳδίως διαχειριεῖσθαι. οἱ δὲ τῇ τῶν πολέμων ἐμ-

1. ἀκρονυχίᾳ R. 3. ὁποῖα R., qui error saepe recurrit. 4. χωρίῳ R. 7. φρουρᾶς R. et Intpr. *praesidia*, φρουρὰν vulg. 11. τὰ add. R., γε om. idem.

tici montis insistens accedentes aditu prohibeat, hostes nunquam eum transire queant, ne si infinita quidem sit multitudo, neque si leves atque expediti omnes sint, quales esse Isauros ferunt. Hoc itaque loco freti, ad summam vesaniam sunt conversi. At Romani, execrabili Misimianorum facto ipsis nuntiato, ingentem ex eo indignationem conceperunt. Cunctantibus interea barbaris, cum nondum praesidia monti imposuissent, antevertentes eos Romani summa iuga occupant, nemineque obsistente ea superantes, omnes statim in planiores equisque pervios campos effunduntur. Misimiani vero ea spe frustrati confestim plurimis et supervacaneis ipsorum propugnaculis incensis, quod nimirum omnibus tuendis pares non essent, in unum quoddam solum, quod munitissimum ipsis videbatur, omnes se receperunt. Zachar id ab antiquo nominatur; Ferreum autem id ipsum, quod firmissimum sit atque inexpugnabile, cognominant. Paucis vero quibusdam Romanis, et non pluribus quam quadraginta equitibus simul congregatis (erant autem non e multis, sed eximii in primis et agminum duces) hos, inquam, separatim a reliquo exercitu procedentes, invadunt Misimiani viri sexcenti pedites pariter atque equites, rati se omnes multitudine circumventos facile caesuros. Hi vero

πειρίᾳ ἐς γεώλοφόν τι ἀναδραμόντες, ἀρετῆς ἐπεδείκνυντο A. C. 556 ἔργα. καὶ ἦν ἐπιπολὺ ἡ μάχη καρτερὰ καὶ ἀμφίβολος, τῶν I. I. 30 μὲν κύκλωσίν τινα ποιήσασθαι πειρωμένων, τῶν δὲ Ῥωμαίων νῦν μὲν ἀθρόον ἐπεισπηδώντων, ὡς καὶ διασπᾶν καὶ ἀναταράττειν ἅπασαν τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων, νῦν δὲ αὖθις ἀνα- B θεόντων καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ γιγνομένων. ἐν τούτῳ δὲ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἄνωθεν ἐξ ὑπερτέρου τινὸς ὄρους ἐπιφανείσης, ἐνέδραν εἶναι καὶ δόλον οἱ βάρβαροι τὸ χρῆμα ὑποτοπήσαντες, εὐθὺς ἔφευγον προτροπάδην. ἀλλ' ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατός, (ἐτύγχανον γὰρ ἤδη ἅπαντες ἀλλήλοις ἀναμεμιγμένοι,) ἐνέκειντο μάλα διώκοντες, ἕως τοὺς πλείστους πολεμίους ἀπέκτειναν, ὡς μόνους ἐκ τοσούτων ὀγδοήκοντα ἄνδρας ἐς τὸ Σιδηροῦν ἐκεῖνο φρούριον ἀποσωθῆναι. εἰ μὲν οὖν αὐτίκα ὅπως εἶχον ὁρμῆς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπῆλθον τῷ ἐρύματι, καταπεπληγμένων τῶν βαρβάρων τοῖς ξυνενεχθεῖσιν, πάντως ἄν, οἶμαι, αὐτοβοεί γε ἅπαντας εἷλον, καὶ αὐθημερὸν ὁ πόλεμος ἐτελεύτα. C νῦν δὲ τῷ μὴ παρεῖναι αὐτοῖς στρατηγὸν τῶν ὀνομαστοτάτων, δυνάμει τε καὶ φρονήματι προὔχοντα, ἴσους δὲ σχέδον τι ἅπαντας καθεστάναι, ὡς καὶ ἀντεγκαλεῖν ἀλλήλοις τυχὸν καὶ ἀντιπαρακελεύεσθαι, καὶ ὁποῖα ἄττα τις φήσειεν τοιάδε καὶ ἐπαΐειν, ἀτελῆ καὶ οὐ λίαν ἀξιέπαινα ὑπῆρχε τὰ ἐγχειρήματα. ἐς γὰρ διάφορόν τινα γνώμην μεμερισμένοι, καὶ τοὺς μὲν

11. πολεμίους add. ex R. et Intpr. 13. ἀποσωθῆναι R., περισωθῆναι vulg. 17. νῦν δὲ — καθεστ. om. R. 20. ὁποῖα R., ὁποῖ' vulg.

rei bellicae peritia in collem quendam cursu delati, fortiter strenueque rem gerebant, fuitque dudum acris inter eos dubiaque pugna; illis quidem in orbem Romanos cingere conantibus, Romanis autem modo confertim in eos prosilientibus, adeo ut universam hostium aciem convellerent ac perturbarent, modo retrocedentibus et in tutum sese recipientibus. Interea dum reliquae Romanorum copiae eminus ex editiore quodam monte se ostendunt, barbari insidias et dolum rem esse suspicantes, concitatissime statim fugerunt. At Romanorum exercitus (iam enim universi inter se permixti erant) hostium tergis acriter insistebant, donec quamplurimos eorum interfecerunt, adeo ut ex tanto numero soli octoginta viri in Ferreum illud propugnaculum salvi redierint. Quod quidem propugnaculum si eodem impetu invasissent Romani, perculsis hac recenti clade barbaris, non dubitarim, quin primo insultu universi capi potuissent, eoque ipso die bellum finem habuisset. Nunc vero quod celebriore aliquo praefecto essent destituti, quique potestate prudentiaque excelleret, sed omnes propemodum inter se essent pares, et mutua consilia improbando contrariaque mandando certarent, et qualia quisque dixisset, talia audiret, imperfectae eorum actiones neque admodum dignae laude fuerunt. Cum enim in diversas es-

A. C. 556 τοῦτο, τοὺς δὲ ἄλλο τι ἀρέσκον, ἐπράσσετο μὲν οὐδὲ ὁπό- I. I. 30 τερον τῶν βεβουλευμένων· ἕκαστος δὲ χαλεπαίνων, ὅτι μὴ τὸ οἰκεῖον ἐνίκα, ἐκμελῶς πως καὶ ἀταλαιπώρως προσῄει τοῖς ἔργοις, καὶ μᾶλλον ἥδετο τοῖς ἀποτεύγμασιν, ὡς ἂν ἔχοι μεγαλαυχεῖν ὕστερον καὶ παῤῥησιάζεσθαι πρὸς τοὺς πέλας, καὶ D τοῦ ἐνδεοῦς αἰτίαν οὐκ ἄλλο τι ἀποφαίνεσθαι, ἢ τὸ μὴ τά οἱ δόξαντα διαπραχθῆναι.

ιζ'. Ἐν τούτοις δὴ οὖν ὄντες, πόῤῥω που τῶν πολεμίων ἢ ὡς ἐν πολιορκίᾳ ἐστρατοπεδεύσαντο· καὶ πρός γε οὐδὲ ἀμφὶ τὸ περίορθρον γοῦν ἰόντες τὰς προσβολὰς ἐν δέοντι ἐποιοῦντο, ἀλλὰ ὄκνῳ εἴκοντες καὶ ῥαθυμίᾳ, ὁδοῦ πάρεργα ἡγοῦντο τὰ σπουδαῖα καὶ ἐπικαιρότατα, κατόπιν μὲν τοῦ προσήκοντος καιροῦ ἐπιφοιτῶντες τοῖς ἐναντίοις, πρωϊαίτερον δὲ ἐπανερχόμενοι. ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Μαρτῖνος ἐκπέμπει ὡς P. 126 τάχιστα ἐπ' αὐτοὺς ἄρξοντά τε ἁπάντων καὶ ἡγησόμενον, ἄνδρα Καππαδόκην μὲν τὸ γένος, ἀξιώματι δὲ στρατηγικῷ ἐκ πλείστου τετιμημένον, ᾧ δὴ ὄνομα ἦν Ἰωάννης, Δακνᾶν δὲ αὐτὸν προσεπωνόμαζον. ἔσταλτο δὲ ἐς Κόλχους οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν ἐκ βασιλέως, τὸ Ῥουστίκου ἔχων ἐπίταγμα, ἐφ' ᾧ ἕκαστά τε τὰ ποιούμενα ἐς τὸ ἀκριβὲς διαγγέλλειν, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς ἀριστεύοντας βασιλείοις δώροις φιλοφρονεῖ-

1. οὐδὲ R., οὐδ' vulg. 2. βεβουλημένων R. 4. ἔχῃ R. 11. ἀλλὰ καὶ R. 14. αὐτὰ R. 17. τετιμημένων sph. Par. ᾧ δὴ οὖν R. 20. ἐπαγγέλλειν R. 21. τοῖς ante βασ. vulg.

sent sententias secti, atque alii quidem hanc, alii aliam quandam probarent, nihil eorum, quae consulebantur, peragebatur; sed unusquisque, aegre ferens suam sententiam non valuisse, negligentius segniusque ad rem gerendam accedebat, et sinistris eventibus magis gaudebat, ut in posterum gloriari liberiusque se ipsum apud suos iactare, nullamque aliam sinistri eventus causam fuisse demonstrare posset, quam quod privatum suum consilium secuti non essent.

17. Hoc in statu cum res essent, remotius nonnihil ab hostibus, quam ut in obsidione, castrametati sunt: praeterea neque sub diluculum euntes quales opus erat insultus faciebant; sed ignavia vecordiaque victi, res serias maximeque opportunas pro accessoriis et supervacaneis censebant; serius quidem quam oportebat in hostes impetum facientes, maturius vero quam expediebat sese recipientes. Haec cum cognovisset Martinus, emittit quam citissime ad ipsos, qui universis imperaturus et dux futurus esset, virum Cappadocem quidem natione, dignitate vero praetoria iam a multo tempore clarum; cui nomen quidem erat Ioannes, vulgare autem cognomen Dacnas. Missus vero erat ad Colchos non multo ante ab Imperatore, Rustici habens mandatum, ut singula, quae gererentur, accurate renuntiaret, et milites, quorum fortitudo eminuisset, regali-

σθαι. οὗτος δὴ οὖν ὁ Ἰωάννης ἐς Μισιμιανοὺς ἀφιγμένος A. C. 556
καὶ ἐπιστὰς τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματι, εὐθὺς ἀμφὶ τὸ I. I. 30
φρούριον ἅπαντας ἵδρυσε καὶ πολιορκεῖν ἐπειρᾶτο, ἅμα δὲ
καὶ τοῖς ἔκτοσθεν διαιτωμένοις ἐπιθέσθαι, καὶ τὸ σύμπαν δια- B
ταράξαι. τῶν γὰρ οἰκήσεων αἱ πλεῖσται οὐκ ἐν αὐτῷ δήπου
τῷ περιβόλῳ ἐτύγχανον οὖσαι, ἀλλ' ἐπὶ σκοπέλῳ τινὶ ἀγχοῦ
παρατεταμένῳ, φάραγγες δὲ ἐν αὐτῷ καὶ πέτραι ἀπεῤῥωγυῖαι,
ἐπιπλεῖστον διήκουσαι, δυσπρόσοδα λίαν καὶ ἄπορα τοῖς ὀ-
θνείοις καὶ οὐκ εἰθισμένοις τὰ τῇδε ἅπαντα ἐκτελοῦσιν. τό γε
μὴν ἐπιχώριον ἐμπειρίᾳ τῶν τόπων ἔκ τινος στενωτάτης ὁδοῦ
καὶ ὑπολανθανούσης, μόλις μὲν καὶ αὐτοὶ καὶ πεπονημένως
καταφέρονται δὲ ὅμως, εἴπου δεήσοι, καὶ αὖθις ἀνέρπουσιν.
ὑπὸ δὲ τὸν πρόποδα ἐν αὐτῷ δὴ τῷ χθαμαλῷ καὶ ἡπλωμένῳ V. 89
πίδακες ποτίμου ὕδατος ἀναβλύζουσιν, ὅθεν ὑδρεύονται οἱ
τῷ κολωνῷ ἐνοικοῦντες. τότε δὴ οὖν, (ἐπετήρουν γὰρ οἱ Ῥω- C
μαῖοι καὶ ἀπεῖργον τὸ μέρος,) νύκτωρ οἱ βάρβαροι κατιόντες
ἠρύοντο. Ἴσαυρος δέ τις ἀνὴρ, Ἰλλοῦς ὄνομα, ἐπὶ τῇδε τῇ
φρουρᾷ τεταγμένος, ἐπειδὴ κατεῖδε πλείστους τῶν Μισιμια-
νῶν πόῤῥω που τῶν νυκτῶν ἐς τοῦτο καταβεβηκότας, ὁ δὲ
ὑποκρυπτόμενος ἡσυχῇ ἔμενε καὶ ξυνεχώρει· ὡς δὲ ἐκεῖνοι
τὰς κάλπεις ἐμπλήσαντες ἀπεπορεύοντο, εἵπετο λάθρα ὁ Ἴσαυ-
ρος καὶ συνανῄει, ἕως ἐπ' ἄκρον γενόμενος τήν τε τοῦ χω-

1. δ' οὖν R. 4. ἔκτοθεν R. 10. στενωτάτης Cl., στενοτάτης R. et vulg. 17. ἀρύοντο R. *Ilius* Intpr. 21. ἐτορεύορτο R. (ἐπορεύοντο).

bus donis prosequeretur. Hic itaque Ioannes cum ad Misimianos pervenisset, et iam Romanorum exercitui praeesset, confestim omnibus copiis propugnaculo admotis, obsidione illud cingere nitebatur, simulque eos, qui extra degebant, invadere omniaque obturbare. Domus enim plurimae muri ambitu non concludebantur, sed in scopuloso quodam loco prope exporrecto, in quo praecipitia et abruptae petrae, in longum tendentes, difficilia accessu transituque exteris et insuetis omnia efficiebant. Incolae vero peritia locorum ex angustissima quadam et tecta via aegre quidem etiam ipsi et laboriose, descendunt tamen, si quando opus fuerit, rursusque sursum repunt. Ad radicem vero montis in humili et plano solo fontes potabilis aquae scaturiunt, unde incolae aquam petunt. Tum itaque temporis (observabant enim eos Romani, et ex parte prohibebant) barbari noctu descendentes aquam hauriebant. Isaurus autem quidam, Illus nomine, qui ea in parte stationem habebat, conspicatus multos Misimianos, qui multa nocte eum in locum descenderant, ipse tectus tacitusque suo loco mansit et permisit: simulatque vero illi hydriis repletis recesserunt, Isaurus clam eos subsequitur, simulque ascendit, donec in summum venisset, et loci

A.C. 556 ρίον θέσιν, ὡς οἷόν τε ἦν ἐν σκότῳ, ἄριστα ἐπεφράσατο, καὶ ὅτι
I. I. 30 οὐ πλείους ἢ ὀκτὼ ἄνδρες ἐτετάχατο ἐς τὸ κατασκοπεῖν τὴν ἄνοδον καὶ διαφυλάττειν. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα καταγνούς,
D αὐτίκα ὑπαναχωρεῖ, καὶ τῷ στρατηγῷ ἕκαστα διαγορεύει. ὁ δὲ ἥσθη τε ἄγαν τῷ ἀγγέλματι, καὶ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἄνδρας ἑκατὸν ἀπολεξάμενος ἀλκίμους τε καὶ θαῤῥαλέους, ἔστειλεν ἐπὶ τὴν ἔφοδον, κατασκοπήσοντάς τε τὸν χῶρον, καὶ ἐπιθησομένους ὅπῃ παρείκοι. εἴρητο δὲ αὐτοῖς, ἐπειδὰν βεβαιότατα ἀναβαῖεν, τότε δὴ σημαίνειν τῇ σάλπιγγι, ὥστε καὶ τοῦ ἄλλου στρατοῦ τῷ τείχει προσβάλλοντος ἑκατέρωθεν τοὺς πολεμίους διακυκηθῆναι.

ιή. Ὁ μὲν οὖν Ἰλλοῦς προπορευόμενος ἡγεῖτο τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν ἀνάβασιν, ὡς ἤδη αὐτῷ τῇ πείρᾳ καὶ διεγνωσμένην. εἵπετο δὲ εὐθὺς Ζίπερ ὁ Μαρκελλίνου δορυφόρος, καὶ μετ' ἐκεῖνον Λεόντιος ὁ Δαβραγέζου, καὶ ἐπ' αὐτῷ Θεόδωρος ὁ τῶν Τζάννων ταξίαρχος· καὶ οὕτως ἑξῆς ἅπαντες οἱ
P. 127 ἄλλοι ἀνήγοντο στοιχηδὸν ἀλλήλοις παρομαρτοῦντες. ἤδη δὲ αὐτῶν ὑπὲρ τὸ μεσαίτατον ἐληλυθότων, ἑώρων μάλα σαφῶς οἱ προτεταγμένοι τήν τε πυρὰν τῶν φρουρῶν ἀναπτομένην, καὶ αὐτοὺς ὡς πλησιαίτατα κατακεκλιμένους· καὶ οἱ μὲν ἑπτὰ περιφανῶς ἐκάθευδον, καὶ ὑπορέγχοντες ἔκειντο. εἷς δέ γε μόνος ἐπ' ἀγκῶνος ἐρηρεισμένος, ὥσπερ ἐγρηγορὼς διετέλει.

7. τὴν χώραν R. 8. ὅπῃ R., ὅποι vulg. 11. διακυγηθῆναι R. 13. ὡς add. ex R. 15. Δαβραγέζου R. h. l. et mox, Δαβραγάζου vulg. 16. οἱ ἄλλοι add. ex R. 20. καὶ αὐτοὺς R. et Lugd. mg., καὶ ὡς αὐτοὺς vulg.

situm, quantum in tenebris fieri poterat, optime contemplatus est, quodque non plures, quam octo viri essent collocati ad observandum tuendumque ascensum. His, inquam, omnibus cognitis, statim descendit, et praefecto singula exponit; qui quidem magnopere eo nuntio est gavisus et nocte proxime sequente delectos centum fortes ac strenuos viros ad aditum illum misit, qui specularentur locum, impetumque, quando res ita ferret, facerent. Mandavit autem iis, ut cum iam certissime conscendissent, tuba signum darent, ut etiam reliquo exercitu in murum irruente, hostes utrimque perturbarentur.

18. Illus itaque praecedens ducebat viros ad aditum iam sibi exploratum. Secutus vero statim est Ziper Marcellini satelles, et ab illo Dabragesus, et post illum Theodorus Zannorum dux, atque ita deinceps omnes seriatim sese mutuo sequebantur. Cum autem iam ad ipsum medium ventum esset, aperte admodum conspicati sunt qui priores erant, excubitorum ignem accensum, et ipsos quam proxime decumbentes; e quibus septem quidem aperte dormiebant, et stertentes iacebant, unus autem solus cubito innixus, vigilanti similis, captus erat tamen etiam ipse somno, capiteque erat

ξυνείχετο γὰρ καὶ ὃς τῷ ὕπνῳ καὶ ἐκαρηβάρει· καὶ οὔπω δῆλος ἦν ὅποι χωρήσει, ἐπινυστάζων θαμὰ καὶ ἀναπαλλόμενος. A. C. 556 L I. 30 ἐν τούτῳ δὲ Λεόντιος ὁ Δαβραγέζου ὑπὲρ τέλματός τινος ὀλισθήσας καταπίπτει ἀθρόον καὶ ὑποφέρεται, καὶ περιῤῥήγνυσι τὴν ἀσπίδα. πατάγου δὲ ὥσπερ εἰκὸς μεγάλου ἀρθέντος, ἀνέθορον ἅπαντες οἱ φρουροὶ διεπτοημένοι καὶ ὑπὲρ τῆς εὐ- B νῆς ἥμενοι, τά τε ξίφη ἐσπάσαντο, καὶ κατεσκόπουν ἁπανταχοῦ τοὺς αὐχένας περιδινοῦντες· συμβάλλειν δὲ οὐκ εἶχον, ὅτι ποτέ ἐστι τὸ γεγενημένον· τῷ τε γὰρ πυρὶ καταυγαζόμενοι, τοὺς ἐν τῷ σκότῳ ἑστῶτας διορᾶν οὐκ ἠδύναντο, καὶ ὁ κτύπος αὐτοῖς καθεύδουσι προσπεσὼν, οὐ μάλα ἐναργὴς ἦν, οὐδὲ ἀποκεκριμένος, οὐδὲ ὁποῖος ὅπλα παραδηλῶσαι κατενεχθέντα· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐς τὸ ἀκριβὲς ἕκαστα κατεθεῶντο. τοιγάρτοι τὸ βάδισμα ἐπισχόντες, ἀτρέμα ἔμενον, ὥσπερ τῇ γῇ ἐνεῤῥιζωμένοι, καὶ οὔτε φωνῆς ἦχος ἐψιθυρίζετο, οὔτε τοὺς πόδας μετρίως γοῦν μετεκίνουν, ἀλλ' οὕτως ὥσπερ εἶχον προσεπε- C πήγεσαν, εἴτε πέτρᾳ ὀξείᾳ τυχὸν, εἴτε θάμνῳ τινὶ ἐτύγχανον ἐπιβεβηκότες. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἐποίουν, καί τις ξυναίσθησις τοῦ δρωμένου τοῖς φύλαξιν ἐγεγόνει, πάντως ἂν πέτραν τινὰ μεγάλην ἐπαφιέντες κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐξεκύλιον, ὡς ἅπαντας ἐπιτρίψαι τοὺς ἐπερχομένους. τῷ τοι ἄρα ἐκεῖνοι ἄναυ-

1. καὶ γὰρ ξυνείχετο ὅς R. 2. ὅπῃ R. 6. διεπτόμενοι R. 8. τοὺς R., τὰς vulg. 9. γεγεννημένον R. 16. ὥσπερ R., ὅπως vulg. 18. οὕτω R.

praegravato, neque adhuc satis apparebat, quonam evasurus esset, nutans frequenter capite, rursusque id succutiens. Interea Leontius Dabragesi filius, ad coenum quoddam lubricum lapsus, toto corpore procidit et deorsum est delatus, simulque scutum diffregit. Sonitu vero, uti par est, ingenti excitato, excubitores omnes perterriti prosilierunt, stratisque insidentes, et enses stringebant, et colla in omnem partem versantes despiciebant; neque tamen coniicere poterant, quid rei esset. Nam ut splendor ignis ipsorum oculos perstrinxerat, in tenebris constitutos cernere non poterant, et sonitus ipsis dormientibus allapsus non admodum manifestus erat, neque distinctus, neque qui armorum solo allisorum fragorem aperte proderet. Romani vero accuratissime omnia observabant. Quocirca gressu inhibito, quieti tacitique manserunt, veluti terrae radicibus affixi, et neque vocis ullum murmur audiebatur, et pedes ne tantillum quidem movebant, sed ita uti erant fixi immotique stabant, sive acutam aliquam petram, sive fruticem premerent. Nisi enim ita rem instituissent, sensusque aliquis eorum, quae fiebant, ad excubitores pervenisset, illi omnino ingentem aliquam petram deturbassent, quae in declive provoluta facile omnes, qui sursum nitebantur, collisisset. Idcirco Romani taciti immotique stabant; adeo ut ne

A. C. 556 δοί τε εἱστήκεσαν καὶ ἀδόνητοι, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ πνεύ-
I. I. 30 ματος φορὰν ξυστέλλοντες ἠρέμα καὶ ταμιευόμενοι. καὶ ἄγαμαί γε αὐτοὺς ἔγωγε τῆς εὐκοσμίας, ὅτι δὴ ἅπαντες ἅμα ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἐν ἀκαρεῖ χρόνου τοῦ συνοίσοντος ἐστοχασμένοι, ἐνεκαρτέρουν τῇ τάξει, καὶ διενοοῦντο ἐν ἑαυτοῖς
D ὁπόσα φθέγγεσθαι ὁ καιρὸς οὐκ ἐδίδου. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ αὐτοῖς μηδὲν ὁτιοῦν δεινὸν ὑπεφαίνετο, πάλιν εἰς τὸ προσφιλὲς ἐτράποντο, ἀσμενέστατα καταδαρθέντες.

ιθ'. Τότε δὴ οὖν οἱ Ῥωμαῖοι οὕτω δή τι αὐτοῖς ἀνειμένως ἀναπαυομένοις ἐπιβάντες, ἀπέκτειναν τούς τε ἄλλους, καὶ πρός γε ἐκεῖνον τὸν ἡμιάγρυπνον, ὡς ἄν τις αὐτὸν ἐπιτωθάζων ἐπικαλέσοι. καὶ τολοιπὸν ἀδεῶς ἀνὰ τὰ πρόσω χωρή-
V. 90 σαντες, ἀμφὶ τὰς λαύρας τῶν οἰκήσεων ἐσκεδάννυντο· καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐπῇδε τὸ ἐνυάλιον. ἀκούσαντες δὲ οἱ Μισιμιανοὶ κατεπλήττοντο μὲν τῷ παραλόγῳ· τὰ δὲ παρόντα οὐ ξυνιέντες, ὅμως ἀνεγρόμενοι ἐπ' ἀλλήλους φοιτᾷν ἵεντο καὶ ξυναθροί-
P. 128 ζεσθαι, ἄλλος ἄλλοθεν διεκπηδῶντες. ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς προθύροις ὑπαντιάζοντες, καὶ ὥσπερ τοῖς ξίφεσιν αὐτοὺς δεξιούμενοι, πλεῖστον ὅσον εἰργάζοντο φόνον. οἱ μὲν γὰρ ἤδη ἐκβάντες εὐθὺς ἀνῄρηντο, ἕτεροι δὲ παρῆσαν, καὶ ἄλλοι ἤμελλον, καὶ λώφησις οὐκ ἦν τοῦ κακοῦ, ἁπάντων ἐπειγομένων. ἤδη δὲ καὶ γύναια πολλὰ διαναστάντα θύραζε

3. ἔγωγε add. ex R. 4. χρόνου R., χρόνῳ vulg. 7. μηδὲν R., οὐδὲν vulg. 9. τότε δὲ R. 12. ἐπικαλέσοι R., ἀποκαλέσοι vulg. 17. ἄλλος R., ἄλλους vulg. 21. ἢ μᾶλλον R., ἤμελλον in mg.

spiritum quidem emitterent, sed eum in pectore conditum premerent. Et certe miror ac laudo optimum ipsorum ordinem, quod omnes simul veluti ex pacto uno temporis momento id, quod ex re futurum esset, collimantes, in ordine perstiterint, et in animis suis cogitarint, quae proloqui tempus non patiebatur. Barbari vero, cum nihil incommodi aut periculi animadverterent, rursus ad id, quod amicum erat, se convertunt, suavissime dormientes.

19. Tum itaque Romani, illos ita in somnum effusos adorti, trucidant cum alios, tum etiam illum semivigilem, ut aliquis ipsum per iocum appellaverit; ac deinceps intrepide progredientes, per vicos domuum diffusi sunt, simulque tuba classicum cecinit; quo exaudito Misimiani novitate rei sunt perculsi, quo vero in statu res essent nescientes, excitati tamen inter sese coire nitebantur, et alios aliunde prosilientes congregare. At Romani in ipsis vestibulis occurrentes, et quodammodo ensibus ipsos excipientes, ingentem stragem ediderunt. Alii enim iam egressi statim interficiebantur, et mox alii, rursumque alii atque alii; neque ulla erat caedis remissio, omnibus urgentibus. Iam vero etiam multae feminae stratis effusae cum magno eiulatu

ξυνέῤῥει ὀλοφυρόμενα· ἀτὰρ οὐδὲ τούτων ἀπείχοντο οἱ Ῥω- A. C. 556
μαῖοι, ὀργῇ φερόμενοι, ἀλλ' ὠμότατα καὶ αὗται κτεινόμεναι, I. I. 30
ἀπήλαυον τῆς τῶν ἀῤῥένων ἀτασθαλίας. μία δέ τις τῶν κομ-
ψοτέρων δᾷδα κατέχουσα καιομένην, ἐμφανέστατα ἐπορεύετο·
καὶ ἡ μὲν δορατίῳ τὴν γαστέρα διατορηθεῖσα, οἰκτρότατα
ἐτεθνήκει, τῶν δέ τις Ῥωμαίων ἀνελόμενος τὸ λαμπάδιον B
ἐμβάλλει πῦρ τοῖς περιαυλίσμασι. τὰ δὲ, (ξύλοις γὰρ καὶ φο-
ρυτῷ ἐτύγχανον ἐσκευασμένα,) τάχιστα ἐνεπίμπρατο· ἥ τε φλὸξ
ἐς τοσοῦτον μεγέθους ἐξήρθη, ὡς καὶ τῷ Ἀψιλίων ἔθνει καὶ
τοῖς ποῤῥωτέρω ἔτι τὰ ποιούμενα διαγγέλλειν. τότε δὴ οὖν
καὶ μᾶλλον οἱ βάρβαροι χύδην ἀπώλλυντο. οἱ μὲν γὰρ οἴκοι
μεμενηκότες ἐπυρπολοῦντο ἢ κατεχώννυντο· τοῖς δὲ πρὸς τὰ
ἐκτὸς διεκπίπτουσιν ἑτοιμότερος ὁ ἐκ τῶν ξιφῶν ὄλεθρος
ἐφειστήκει. παῖδες δὲ πολλοὶ κλαυθμυριζόμενοί τε καὶ τὰς
τεκούσας ἀναβοῶντες, ἡλίσκοντο· καὶ τούτων τοὺς μὲν κατὰ
τῶν πετρῶν ἀφειδῶς ἀκοντίζοντες, διεσπάραττον· ἔνιοι δὲ C
ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ἐς ὕψος ἀνεῤῥίπτοντο, καὶ εἶτα τῷ ἄχθει
ἀντιφερόμενοι, ὀρθίοις τοῖς δόρασιν ὑποδεχθέντες, ἐν τῷ με-
τεώρῳ διεπερονῶντο. καὶ ἦν μὲν οὐ πόῤῥω τῶν εἰκότων χαλε-
παίνειν σφόδρα τοὺς Ῥωμαίους τῷ τῶν Μισιμιανῶν γένει,
τοῦ τε Σωτηρίχου ἕκατι, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς πρέσβεσι παρανο-
μίας. ἔδει δὲ ὅμως οὐχ ὅσον καὶ ἐς αὐτὰ δὴ τὰ νεογνὰ βρέ-

2. αὗται R., αὐταὶ vulg. 9. τοσοῦτο R. 10. ποῤῥ. ἔτι R., ἔτι ποῤῥ. vulg. 11. ἀπόλλυντο R. 13. διαπίπτουσιν R. 22. ἔδει R. et Intpr. *non tantopere erat desaeviendum*, ἐπεὶ vulg. ὅσον R. Lugd. 1. m. et ed. pr., ὅσιόν Lugd. mg. et Par.

oras confluebant. Sed neque ab his abstinebant Romani, ira abrepti, ed crudelissime etiam hae trucidatae virorum sceleratam proterviam uebant. Una autem ex elegantioribus accensam facem manu gestans, alde conspicue incedebat. Sed etiam haec hasta ventrem transfossa iiserrime periit. Romanorum vero quidam arrepta face ignem domi- us immisit; quae ut erant e lignis et stramentis confectae, citissime onflagrarunt; et flamma adeo alte sublata est, ut et Apsiliorum genti liisque remotioribus quae gerebantur nuntiaret. Tum quidem et ulto atrocius barbari passim peribant. Qui enim domi manserant, oncremabantur, vel aedibus obruebantur; qui vero e domibus pro- iebant, iis paratior ab ensibus interitus imminebat. Multi vero ueri vagientes suasque matres inclamantes rapiebantur; atque ex his uidem alii petris crudeliter illisi dilaniabantur, alii vero veluti per idum in altum eiecti, ac deinde pondere deorsum delati, erectisque astis excepti in sublimi transfigebantur. Et certe Romani non abs adversus Misimianos adeo ingentem indignationem conceperant, um ob Soterichi caedem, tum ob sceleratum in oratores facinus; am tamen aequum non esset, in ipsos etiam recens editos infantes,

A. C. 556 φη, καὶ τῶν τοῖς γονεῦσι τετολμημένων οὐδὲν ἐπιστάμενα,
I. I. 30 παροινεῖν οὕτω καὶ ἀφυβρίζειν. οὔκουν αὐτοῖς οὐδὲ ἀποινὶ τοῦτο ἡμάρτηται.

κ'. Τῆς γὰρ νυκτὸς ἁπάσης ἐν τοιοῖσδε κακοῖς διαννσθείσης, ἤδη τε δόξαντος τοῦ χωρίου ἐκπεπορθῆσθαι, τότε δὴ ἄνδρες τῶν Μισιμιανῶν ἐς πεντακοσίους εὖ μάλα τεθωρακισμένοι, τοῦ φρουρίου ἐκβάντες, ἐς αὐτὸ δὴ τὸ λυκαυγὲς
D ἐπέρχονται τοῖς Ῥωμαίοις ἀφυλάκτως διακειμένοις, διὰ τὸ οἴεσθαι τελεώτατα κεκρατηκέναι. καὶ πλήττουσι μὲν τοὺς πλείστους, ἅπαντας δὲ ἐς φυγὴν ἐτρέψαντο, βιαιότερον ἐξωθοῦντες. οἱ δὲ ξὺν ταραχῇ ἐπὶ τὸ κάταντες ὑπαγόμενοι, συχνῶν τε καὶ ποικίλων τραυμάτων ἀνάπλεοι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθον, τοῖς τε ἀκοντίοις τῶν πολεμίων βληθέντες, καὶ τῷ περιπταίειν θαμὰ ταῖς πέτραις διακεχαραγμένοι τὰ σκέλη· καὶ ἐπ' ἐκεῖνον μὲν αὖθις τὸν σκόπελον ἀνέρπειν ἥκιστα διενοοῦντο, τῷ δὲ περιβόλῳ ἐπιφέρεσθαι ᾗ μᾶλλον ἐπίμαχος εἶναι ἐδόκει, καὶ ἅμα τὴν τάφρον καταχωννύναι. καὶ τοίνυν
P. 129 οἰκίσκους τινὰς καὶ καλύβας πλησιαίτερον τεκτηνάμενοι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐτειχομάχουν, μηχαναῖς τε χρώμενοι καὶ τοξείᾳ, καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τρόπῳ χαλεπωτάτην τοῖς ἔνδον καὶ ἀνύποιστον ποιούμενοι τὴν πολιορκίαν. οἱ δὲ βάρβαροι ἐμόχθουν μὲν σφόδρα καὶ ἐπιέζοντο, πλὴν ἀλλ' οὔπω ἀνίεσαν ἀμυνόμενοι. ἤδη γάρ τινες σπαλίωνα κομίζοντες, ἐπ' ἐκεῖνα δὴ τὰ

4. ἐν τοῖς τοιοῖς R. 5. Pro τε R. δὲ. 22. ἀνίεσαν R. (Cl.), ἀνήεσαν vulg. 23. ἐπ' ἐκεῖνα R. (Cl.), ἐπέκεινα vulg.

quique eorum, quae parentes ipsorum perpetrarant, neutiquam erant conscii, usque adeo foede saevire; ita eis factum hoc non impune abiit.

20. Nocte enim tota in hisce malis transacta, cum iam totus ille tractus vastatus videretur, tum vero ex Misimianis viri quingenti optime armati, praesidio egressi, sub ipsum diluculum Romanos invadunt, nullas aut exiguas excubias agentes, quod putarent se plenissima victoria potitos; et plurimos quidem caedunt, omnes vero in fugam vertunt, violenter expellentes; illi vero turbulente in praeceps acti, frequentibusque et variis vulneribus pleni, in castra sunt reversi, et telis hostium icti, et, quod frequenter in petras offendissent, tibiis graviter sauciatis, adeo ut eis denuo in scopulum illum surreptandi animus non esset, sed murum potius, qua parte opportunior oppugnationi videretur, adoriendi simulque fossam opplendi. Quocirca domunculis quibusdam et tuguriis propius structis, e tuto murum oppugnabant, machinis pariter utentes et iaculatione, et alio quovis modo gravissimam iis, qui intus erant, intolerabilemque obsidionem efficientes. Barbari vero vehementer laborabant, graviterque premebantur; nondum tamen sese tueri desistebant. Iam enim nonnulli testudinem

τῶν Ῥωμαίων ἔρκη ἐχώρουν ὡς ἅπαντα καταβαλοῦντες. πρὶν A. C. 556 δὲ δὴ πελάζειν αὐτοὺς καὶ ὑποκρύπτεσθαι, Σουαρούνας τις I. I. 30 ὄνομα, Σκλάβος ἀνὴρ, ἀφίησι δόρυ τῷ μᾶλλον προφαινομένῳ, καὶ πλήττει καιρίαν. πεσόντος δὲ ἐκείνου αὐτίκα ἐξετινάχθη ὁ σπαλίων, καὶ ἠρήριπτο ἀνατετραμμένος, καί πως ἐς τἀναντία τοῦ κύτους περιηγμένου, ἀνεκαλύπτοντο οἱ ἄνδρες καὶ ἀπεγυμνοῦντο. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ῥᾳδίως οἱ Ῥωμαῖοι B κατακοντίζοντες ἔκτειναν, εἷς δέ γε ἀποδρὰς ᾤχετο· καὶ ἤδη ἀγχοῦ ἐγεγόνει, καὶ δὴ ἐπέβαινε τῆς πυλίδος. ἀλλὰ τότε ἀθρόον τοξευθεὶς διαφθείρεται. καὶ αὐτοῦ καταπεσὼν, ὑπὲρ τὸν οὐδὸν ἔκειτο, ὀλίγον μέν τι τοῦ σώματος μεθεὶς, τῷ δὲ πλείονι μέρει πρὸς τὰ ἔνδον παρατεταμένος. τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ Μισιμιανοὶ, καὶ σημεῖόν τι, οἶμαι, τῶν ἐσομένων πέρι φευκτόν τε καὶ ἀπαίσιον ἡγησάμενοι, ἄλλως τε καὶ ἀπειρηκότες τοῖς πόνοις, καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους δυσμενείας ἀπαλλαξείοντες, μάλιστα ὅτι αὐτοῖς οὐδὲ ἡ ἀπὸ τῶν Περσῶν κατὰ τὸ ξυγκείμενον ἀφῖκτο ἐπικουρία· ταῦτα δὴ οὖν ἀναλογισάμενοι, καὶ τὴν οἰκείαν ἀναμετρήσαντες δύναμιν, καὶ ὅτι οὐκ ἀξιόμαχοι ἔσονται οὐδὲ περαιτέρω τὸν πόλεμον ὑπομενοῦσι μόλις ἐν τῷ ὀψὲ γοῦν ἀναμνησθέντες, εὐθὺς ἐπρεσβεύοντο πρὸς Ἰωάννην, καὶ ἱκέτευον, μὴ σφᾶς πανωλεθρίᾳ διαφθεῖραι, μηδὲ ἀνάρπαστον ἄρδην ποιήσασθαι γένος ἐκ παλαιοῦ κατήκοον καὶ ὁμόδο-

V. 91

C

2. *Surranus* Intpr. 7. μὲν ins. ex R. 8. ἀποδρὰς R., ἀποδράσας vulg. Pro καὶ ἤδη R. καὶ δὴ. 15. δυναστείας R. 17. ἀναλογισάμενοι R., λογισάμενοι vulg. 20. ἐπρεσβεύοντο αὖθις R., Intpr. particulam omittit.

portantes ad Romanorum munitiones se conferebant, tanquam omnia demolituri. Priusquam vero appropinquarent atque obtegerentur, Suarunas quidam nomine, vir Sclavus, hastam iacit in eum, qui minus tectus erat, et ferit letaliter; quo collapso, statim excussa est testudo, inversaque corruit; atque ita resupinato eius sinu et capacitate, detecti sunt nudatique viri, quos Romani facile iaculis petentes interfecerunt. Unus autem ex iis fuga evaserat, et iam propius ad praesidium venerat, portulamque ingrediebatur; sed tum frequentibus sagittis ictus interiit, ibique corruens, in limine iacebat, exigua quidem aliqua corporis parte foris relicta, maiore vero sui parte introrsum porrectus. Id vero conspicati Misimiani, et infaustum ac triste de futuris omen esse interpretati, et alioqui desperantes etiam laboribus, et redeundi in gratiam cum Romanis cupidi, praecipue quod neque ipsis auxilia a Persis prout convenerat venissent: haec, inquam, secum reputantes suasque vires perpendentes, quod Romanis impares essent, neque diutius bellum sustinere possent, tum demum aegre ad saniorem mentem redeuntes, confestim oratores ad Ioannem miserunt precatum, ne se ad internecionem perderet, neque

A. C. 556 ξον τὰ ἐς τὸ θεῖον καὶ πλεῖστα ὅσα προηδικημένον, οὕτω τε
I. I. 30 ἐληλυθὸς ἐς τὸ ἀντιδρᾶσαι, βαρβάρῳ καὶ τοῦτο ἀνοίᾳ· οὐ μὴν
παντάπασί γε φειδοῦς καὶ συγγνώμης ἀνάξιοι ἔφασκον εἶναι,
τοσαῦτα ἤδη δεινὰ πεπονθότες, καὶ μεγίστας ποινὰς ἀναπλή-
σαντες, καταφλεχθείσης μὲν αὐτοῖς τῆς τοῦ φρουρίου περιοι-
D κίδος, ἀνδρῶν δὲ ἡβώντων οὐ μεῖον ἢ πεντακισχιλίων ἀπολω-
λότων, γυναικῶν δὲ πολλῷ πλειόνων, καὶ παίδων ἔτι πλειόνων,
ὡς ὀλίγου γε δεῖν ἅπαν διαῤῥυῆναι τὸ φῦλον. ὁ δὲ Ἰωάννης
ἀσμενέστατα προσήκατο τὴν ἱκετείαν, τοῦ τε μὴ ἐπὶ πλεῖστον
ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ καὶ δυσχειμέρῳ ἅμα τῇ στρατιᾷ διακινδυ-
νεύειν, καὶ ὅτι ἀποχρώντως ὡς ἀληθῶς οἱ ἡμαρτηκότες ἐτε-
τιμώρηντο. τοιγάρτοι ὁμήρους λαβὼν, καὶ τὰ χρήματα ὁπόσα ὁ
Σωτήριχος ἐπεφέρετο, τά τε ἄλλα καὶ πρός γε τὸ ἐκ βασιλέως
χρυσίον· ἦν δὲ ἐν νομίσμασιν ἐντελέσι τε καὶ ἀκιβδήλοις δισ-
μυρίοις τε καὶ ὀκτακισχιλίοις πρὸς ἑτέροις ὀκτακοσίοις· ταῦ-
P. 130 τα δὴ οὖν ἀπειληφὼς καὶ λείαν πολλὴν περιβαλόμενος, ἐφῆ-
κε μὲν αὐτοῖς ἀδεῶς αὖθις τὰ σφέτερα νέμεσθαι, καὶ τὸν
πρότερον ἀνανεώσασθαι βίον. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Κολχίδα γῆν
ἐπανῆκεν, κλεινὸν ἅμα καὶ ἀγέρωχον, καὶ μόνοις τριάκοντα
ἀνδράσιν ἐζημιωμένον ἀποκομίσας τὸ στράτευμα.

κά. Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, καθελὼν παντάπασι τῆς ἀρχῆς τὸν Μαρτῖνον, ὁ δὲ Ἰουστῖνον τὸν Γερμα-

2. μὴ R. 5. τῆς τοῦ φρ. περ. R., τῆς π. τ. φρ. vulg. 8. γε om. R. 14. τε add. ex R. 16. περιβαλλόμενος R.

funditus exstirparet gentem, iam ab antiquo Romanis subditam, et in religione cum ipsis convenientem, quaeque quamplurimis iniuriis provocata, tandem ad rependendas illas accesserit, atque hoc quidem barbara quadam amentia; commiseratione tamen veniaque se non prorsus indignos dicebant, qui adeo iam atrocia mala essent perpessi adeoque graves poenas luissent; utpote circumiectis praesidio habitationibus incendio absumptis, et virorum aetate florentium non minus quinque millibus interfectis, feminis vero multo pluribus et pueris adhuc pluribus: adeo ut parum absit, quin universa Misimianorum gens sit deleta. Ioannes vero libentissime supplices preces admisit, partim ne diutius in loco deserto et praealgido cum exercitu periclitaretur, partim quod revera iam satis poenarum, qui deliquerant, dedissent. Acceptis itaque obsidibus omnique pecunia, quam Soterichus secum attulerat, aliisque rebus, et praeterea Imperatorio auro (erant vero nummi integri ac probi ad duas myriades, octies mille et octingenti) his, inquam, omnibus acceptis, multaque praeda adiecta, permisit, ut intrepide rursus sua colerent, et pristinum vivendi genus instaurarent. Ipse vero in Colchicam regionem est reversus, inclitum gloriosumque exercitum reducens, solis XXX. viris desideratis.

21. Post haec Imperator Iustinianus Martinum praefectura in universum submovit, inque eius locum Iustinum Germani filium suf-

νοῦ καθίστησιν ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν τε A. C. 556
κατὰ τὴν Κολχίδα χώραν καὶ τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ ταγμάτων. L. I. 30
ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ πρότερον οὐ μάλα πρὸς θυμοῦ πρωτεύ-
ειν ἐκεῖνον ἁπάντων καὶ ἐξηγεῖσθαι, ὡς δὴ τῆς κατὰ Γουβά- B
ζου ἐπιβουλῆς οὐκ ἐλάχιστον μέρος γεγενημένον. κατεῖχε δὲ
τέως τὴν γνώμην καὶ ὑπελάνθανε, μὴ χρῆναι οἰόμενος ἀνα-
κινῆσαι τὸ ἄρχον καὶ μετασκευάσασθαι ταραττομένων ἔτι
τῶν τῇδε πραγμάτων, καὶ μάλιστα τῆς στρατιᾶς ἡδομένων
τῷ Μαρτίνῳ, διά τε τὴν τῶν πολεμικῶν ἔργων ἐμπειρίαν
καὶ τὸ ἕκαστα ἐν δέοντι διατάττειν. οὗ δὴ ἕνεκα, οἶμαι, καὶ
διεσέσωστο, ἐπεὶ ἂν καὶ αὐτὸς Ἰωάννῃ τε καὶ Ῥουστίκῳ ξυν-
ετεθνήκει· νῦν δὲ ὥσπερ αἰδοῖ τῶν τροπαίων καὶ τῆς εὐβου-
λίας, ᾗ δὴ παρὰ τοὺς κινδύνους ἐχρῆτο, ὑφελὼν ἠρέμα καὶ
ὑποχαλάσας τοῦ νόμου τὸ λίαν ἀκριβὲς καὶ ἀτιθάσευτον, ἐ-
φῆκε μὲν τὸ ἐπίκλημα, ἄρχειν δὲ οὐ ξυνεχώρει ἀλλὰ ἰδι- C
ωτεύειν ἐκέλευεν, ἀρκεῖν ἡγούμενος ἀτιμίᾳ γε αὐτὸν τιμω-
ρήσασθαι, εἰ καὶ τοσούτου μιάσματος μετειλήχει. ἐπειδὴ οὖν
οἵ τε Πέρσαι ἠρέμουν, καὶ ἐκεχειρίᾳ ἐῴκει τὸ χρῆμα, τότε
δὴ τὸν μὲν ἀπεώσατο, Ἰουστῖνον δὲ προσήκοντά τέ οἱ ὡς ἐγ-
γύτατα κατὰ γένος, καὶ ἄλλως ὀνομαστότατον ἐν τῷ τότε εἶ-
ναι δοκοῦντα, μετάκλητον ἐν Βυζαντίῳ ποιησάμενος, ἅπασάν

5. δὲ om. R. 8. καὶ μάλιστα R., μάλ. καὶ vulg. τῆς στρατιᾶς R. et Lugd., τῶν τῆς στρ. edd. ex coni. Vulc. 11. συνετ. vulg. 14. τοὔνομα R. pro τοῦ νόμου. ἀτιθάσσευτον vulg. 18. τε add. ex R.

ecit, qui omnibus per Colchicam regionem et Armeniam legionibus um plena absolutaque potestate praeesset. Neque enim ipsi etiam ntea valde gratum erat, Martinum primas obtinere omnibusque nperare, quippe qui fraudis in Gubazen structae non minima pars ierat; mentem tamen suam tegebat, consiliumque occultabat ad empus, nequaquam concitandum aut immutandum principatum esse itus, rebus adhuc eo loci perturbatis, praecipue cum gratiosus apud xercitum esset Martinus, cum ob rei bellicae peritiam, tum quod pportune singula ordinaret. Quae quidem res saluti ei, ut arbitror, fuit: am alioquin etiam ipsi cum Ioanne et Rustico moriendum fuisset. unc vero reverentia quadam victoriarum et prudentiae, qua in quovis iscrimine adeundo utebatur, de summo iure nonnihil detrahens, le-sque rigiditatem austeritatemque temperans atque edulcans, crimen uidem ei remisit, imperare autem non permisit, sed privatam vitam gere iussit, sufficere ratus, si ipsum ignominia afficeret, etiam si tanti eleris particeps fuisset. Cum itaque Persae quiescerent, statusque rum induciis esset similis, hunc quidem submovit, Iustino vero, ctissima propinquitate generis sibi coniuncto, et alioquin maximi r id tempus nominis, Byzantium ad se evocato, universum impe-um detulit, rursusque ad Colchos misit, omnia deinceps modera-

A. C. 556 τε αὐτῷ παραδίδωσι τὴν ἀρχὴν, καὶ αὖθις ἐς Κόλχους ἐκ-
I. I. 30 πέμπει τοῖς ἐφεξῆς ἁρμοσόμενον. ἦν δέ τις ἐν τῷ ἀμφ' αὐτὸν ὁμίλῳ Ἰωάννης ὄνομα, Λίβυς ἀνὴρ, ἀφανὴς μὲν τὰ πρῶτα καὶ πενιχρότατος, ὡς καὶ τοῦ ἀποζῆν ἕνεκα μισθαρνεῖν
D ἑτέρῳ τῳ καὶ ξυνέπεσθαι τῶν δορυφόρων καὶ τὰς τῶν θεραπόντων στέγειν ὀδύνας, οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπὶ μέγα πλούτου τε καὶ ἀλαζονείας ἠρμένος. πλεῖστα γὰρ ὅσα μηχανησάμενος,
V. 92 καὶ διὰ ποικίλης χωρήσας ἐννοίας, γνωρίζεται οὐκ ἐς μακρὰν τῷ Ἰουστίνῳ, κάκιστος δὲ ὢν καὶ πανουργότατος, καὶ οἷος οὐδὲν ὁτιοῦν τῶν ἀδίκων τε καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων κέρδους ἕκατι ἀπαναίνεσθαι, ῥητόν τι μέτρον χρυσοῦ αἰτεῖ τὸν στρατηγὸν, ὁμολογῶν, εἰ κομίσοιτο, αὐτῷ τε τῷ παρασχόντι ἐς ὅσον ἂν ἕλοιτο χρόνον τὰ ἐπιτήδεια προσφόρως ἐκποριεῖσθαι, καὶ πρός γε ὁπόσον παρῆν θητικόν τε καὶ δοῦλον, καὶ ὅσοι ἄλλοι
P. 131 ὀπαδοί τε καὶ ὑπηρέται καὶ δορυφόροι, ἀλλὰ καὶ τούσδε ἅπαντας τῆς προσηκούσης τροφῆς ἐμπιπλάναι. ταῦτα δὲ πράττων ἐπηγγέλλετο οὐ μόνον ἀποσώσειν τὸ χρυσίον ἅπαν καὶ ἀντικαθεῖναι ὁπόσον ἂν λάβοι, ἐντελὲς καὶ ἀλώβητον, ὥσπερ ἐκδεδανεισμένον, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἕτερον προσεπιδοῦναι. καὶ ἐδόκει μὲν τοῖς πολλοῖς κόμπος εἶναι καὶ οἷον αἴνιγμα τὸ εἰρημένον· ὁ δὲ Ἰουστῖνος, καίτοι δέον αὐτὸν νεμεσῆσαι τῇ τοῦ

2. *ην δέ τις.* Haec omnia usque ad *ἐπιχειρητέα* p. 255. ed. Bonn. v. 23. om. Intpr. 3. *ἀνηρὸν* R. 5. *ἑτέρῳ τε* R. 11. *μέρος* R. 13. *ἕληον* R. 17. *ἀποσώσειν* R. et Lugd. 1. m., *ἀποδώσειν* vulg. ex corr. Lugd. 18. *ἀντικαταθεῖναι* coni. Cl. *λάβῃ* R.

turum. Erat autem quidam in turba ipsum sequente, Ioannes nomine, Afer, vir obscurus quidem initio et pauperrimus, adeo ut victus quaerendi causa alteri cuipiam mercenariam suam operam locaret, et satellites sectaretur, et ministrorum labores subiret, non multo autem post ad summas opes et fastum elatus. Quamplurimas enim technas commentaque cum excogitasset, innotescit brevi post tempore Iustino, nequissimus alioqui existens et versutissimus, quique nullum plane iniquum improbumque factum quaestus causa recusaret. Is certam quandam auri summam a praefecto petit, spondens, si eam auferret, et ipsi, qui eam daret, in quantum vellet tempus commeatum commode suppeditaturum, et praeterea quidquid ipsi aderat famulorum et servorum, quotquot etiam erant domestici et ministri ac satellites, omnes hos necessario victu repleturum. Atque haec quidem faciens promittebat, se non solum aurum universum redditurum, et repositurum, quantum accepisset, integrum neque imminutum, ut mutuo datum, sed et aliud usurae nomine superadditurum. Et videbatur quidem multis inanis quaedam iactantia et aenigmati affine dictum: Iustinus vero, cum oportuisset eum offendi Afri illius ineptiis, scientem, quod promissa praestare

Λίβυος ἀβελτηρίᾳ, ἐπιστάμενον ὡς οὐκ ἂν τὴν ὑπόσχεσιν δια- A. C. 556
νύσειεν μὴ ἄδικα δρῶν καὶ βίαια ἔργα, καὶ παρανόμοις τισὶν I. I. 36
ἐμπορίαις λυμαινόμενος ἅπαντας, οἷς ἂν ὁμιλήσειεν· ὁ δὲ προσ-
ήκατό τε τοὺς λόγους, καὶ τὸ χρυσίον παραδοὺς ἐπὶ ταῖς B
ξυνθήκαις ἐφίησιν αὐτῷ πράττειν ὅ, τι καὶ βούλοιτο.

κβ΄. Τότε δὴ οὖν ὁ Ἰωάννης ταῖς Ῥωμαϊκαῖς κώμαις ἐπιφοιτῶν, ὁπόσαι ἀνὰ τὴν πορείαν ἐτύγχανον ἱδρυμέναι, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀγείρων, οὗ μὲν βόες ἄφθονοι οὐκ ἦσαν, ὁ δὲ τούτων δεῖσθαι τὸ στρατόπεδον ἐδημηγόρει. καὶ τοίνυν εἴκοσι τάλαντα προφέρων, „τοσούτων ὑμᾶς" ἔφασκεν „ἀνάγκη χρημάτων ἀποδόσθαι καὶ μεῖον οὐκ ἔνεστιν. ἀλλὰ τὸ τίμημα δέχεσθε πρότερον, καὶ ὅπως μοι τὴν ταχίστην ἅπαντας τοὺς βόας ἀποκομιεῖτε." τῶν δὲ ἱκετευόντων ἀνεῖναι καὶ ἐπομνυμένων, ἦ μὴν μηδὲ ὅσον ἀροῦν τὰ λήϊα ἀποχρώντως κεκτῆσθαι, ἀνένευε μάλα σεμνῶς ὁ κατάρατος, καὶ δεινὰ ἐποιεῖτο εἰ μη- C
δὲ πρίασθαι τῷ στρατηγῷ ἐξείη τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἐς τοσοῦτον ἐνέκειτο χαλεπαίνων, ἕως ἐκεῖνοι τὰ τιμιώτατα τῶν κτημάτων ἀπεμπολήσαντες, καὶ χρυσίον, ὅσον οἷόν τε ἦν αὐτοῖς, συνερανισάμενοι, παρέσχον τῷ κακοδαίμονι λύτρα τοῦ ἐπιτάγματος. πάλιν δὲ ἐνθένδε ἰὼν καὶ ἑτέρωθι παραγενόμενος, ἔνθα καμήλων τυχὸν ἢ ὀρέων οὐδὲ ὄνομα ἠκούετο, ὁ δὲ τούτων ἕνεκα ἥκειν ἐβόα, καὶ τοῖς ὁμοίοις χρώμενος πάλιν ἐπε-

10. Pro ὑμᾶς R. ἡμῶν. 11. δέχεσθαι R. 15. μάλα R., μάλιστα vulg. μηδὲ R., μὴ vulg. 16. ὃς R. pro ἐς. 18. αὐτοῖς om. R. 19. συνερανισάμενοι R., ἐρανισάμενοι vulg. 20. ἑτέρωθεν R. παραγενόμενος R., παραγινόμενος vulg.

non posset, nisi iniusta et violenta opera exercens, et illegitimis quibusdam negotiationibus omnes, quibuscum ei res esset, perderet, rationes illius admisit, auroque ei numerato permittit, ut de quibus inter ipsos convenerat faceret, quod vellet.

22. Tunc itaque Ioannes pagos Romanorum, quotquot in itinere siti erant, accedens, convocatis incolis, ubi quidem boum copia non erat, ipse exercitum iis egere pro concione dicebat. Viginti igitur talenta proferens: „Pro hac (inquiebat) summa oportet vos boves tradere, minus non licet; sed pretium prius accipite, ut mihi quam citissime omnes boves sistatis." Illis vero precantibus, ut remitteret, et iurantibus, boves, quos haberent, arandis ipsorum agris non sufficere, severe admodum renuebat scelestus, et graves minas addebat, si non liceret praefecto exercitus necessarium commeatum coëmere; adeoque indignabundus rem exaggerabat, donec illi pretiosissimis suis rebus divenditis, aurique summa quantum fieri poterat maxima conflata, mandatum a nefario illo redimebant. Inde vero rursum profectus, cum alio venisset, ubi camelorum aut mulorum nomen ne auditum quidem erat, ipse eorum causa se venire clama-

A. C. 556 τε αὐτῷ παραδίδωσι τὴν ἀρχὴν, καὶ αὖθις ἐς Κόλχους ἐκ-
I. I. 30 πέμπει τοῖς ἐφεξῆς ἁρμοσόμενον. ἦν δέ τις ἐν τῷ ἀμφ' αὐ-
τὸν ὁμίλῳ Ἰωάννης ὄνομα, Λίβυς ἀνὴρ, ἀφανὴς μὲν τὰ
πρῶτα καὶ πενιχρότατος, ὡς καὶ τοῦ ἀποζῆν ἕνεκα μισθαρνεῖν
D ἑτέρῳ τῳ καὶ ξυνέπεσθαι τῶν δορυφόρων καὶ τὰς τῶν θερα-
πόντων στέγειν ὀδύνας, οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπὶ μέγα πλούτου
τε καὶ ἀλαζονείας ἠρμένος. πλεῖστα γὰρ ὅσα μηχανησάμενος,
V. 92 καὶ διὰ ποικίλης χωρήσας ἐννοίας, γνωρίζεται οὐκ ἐς μακρὰν
τῷ Ἰουστίνῳ, κάκιστος δὲ ὢν καὶ πανουργότατος, καὶ οἷος οὐ-
δὲν ὁτιοῦν τῶν ἀδίκων τε καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων κέρδους
ἕκατι ἀπαναίνεσθαι, ῥητόν τι μέτρον χρυσοῦ αἰτεῖ τὸν στρατη-
γὸν, ὁμολογῶν, εἰ κομίσοιτο, αὐτῷ τε τῷ παρασχόντι ἐς ὅσον
ἂν ἕλοιτο χρόνον τὰ ἐπιτήδεια προσφόρως ἐκποριεῖσθαι, καὶ
πρός γε ὁπόσον παρῆν θητικόν τε καὶ δοῦλον, καὶ ὅσοι ἄλλοι
P. 131 ὀπαδοί τε καὶ ὑπηρέται καὶ δορυφόροι, ἀλλὰ καὶ τούσδε ἅ-
παντας τῆς προσηκούσης τροφῆς ἐμπιπλάναι. ταῦτα δὲ πράτ-
των ἐπηγγέλλετο οὐ μόνον ἀποσώσειν τὸ χρυσίον ἅπαν καὶ
ἀντικαθεῖναι ὁπόσον ἂν λάβοι, ἐντελὲς καὶ ἀλώβητον, ὥσπερ
ἐκδεδανεισμένον, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἕτερον προσεπιδοῦναι. καὶ ἐ-
δόκει μὲν τοῖς πολλοῖς κόμπος εἶναι καὶ οἷον αἴνιγμα τὸ εἰρη-
μένον· ὁ δὲ Ἰουστῖνος, καίτοι δέον αὐτὸν νεμεσῆσαι τῇ τοῦ

2. *ην δέ τις.* Haec omnia usque ad *ἐπιχειρητέα* p. 255. ed. Bonn. v. 23. om. Intpr. 3. *ἀνηρὸν* R. 5. *ἑτέρῳ τε* R. 11. *μέρος* R. 13. *ἕλησν* R. 17. *ἀποσώσειν* R. et Lugd. 1. m., *ἀποδώσειν* vulg. ex corr. Lugd. 18. *ἀντικαταθεῖναι* coni. Cl. *λάβῃ* R.

turum. Erat autem quidam in turba ipsum sequente, Ioannes nomine, Afer, vir obscurus quidem initio et pauperrimus, adeo ut victus quaerendi causa alteri cuipiam mercenariam suam operam locaret, et satellites sectaretur, et ministrorum labores subiret, non multo autem post ad summas opes et fastum elatus. Quamplurimas enim technas commentaque cum excogitasset, innotescit brevi post tempore Iustino, nequissimus alioqui existens et versutissimus, quique nullum plane iniquum improbumque factum quaestus causa recusaret. Is certam quandam auri summam a praefecto petit, spondens, si eam auferret, et ipsi, qui eam daret, in quantum vellet tempus commeatum commode suppeditaturum, et praeterea quidquid ipsi aderat famulorum et servorum, quotquot etiam erant domestici et ministri ac satellites, omnes hos necessario victu repleturum. Atque haec quidem faciens promittebat, se non solum aurum universum redditurum, et repositurum, quantum accepisset, integrum neque imminutum, ut mutuo datum, sed et aliud usurae nomine superadditurum. Et videbatur quidem multis inanis quaedam iactantia et aenigmati affine dictum: Iustinus vero, cum oportuisset eum offendi Afri illius ineptiis, scientem, quod promissa praestare

Λίβυος ἀβελτηρίᾳ, ἐπιστάμενον ὡς οὐκ ἂν τὴν ὑπόσχεσιν δια- A. C. 556 νύσειεν μὴ ἄδικα δρῶν καὶ βίαια ἔργα, καὶ παρανόμοις τισὶν I. I. 36 ἐμπορίαις λυμαινόμενος ἅπαντας, οἷς ἂν ὁμιλήσειεν· ὁ δὲ προσήκατό τε τοὺς λόγους, καὶ τὸ χρυσίον παραδοὺς ἐπὶ ταῖς B ξυνθήκαις ἐφίησιν αὐτῷ πράττειν ὅ, τι καὶ βούλοιτο.

κβ'. Τότε δὴ οὖν ὁ Ἰωάννης ταῖς Ῥωμαϊκαῖς κώμαις ἐπιφοιτῶν, ὁπόσαι ἀνὰ τὴν πορείαν ἐτύγχανον ἱδρυμέναι, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀγείρων, οὗ μὲν βόες ἄφθονοι οὐκ ἦσαν, ὁ δὲ τούτων δεῖσθαι τὸ στρατόπεδον ἐδημηγόρει. καὶ τοίνυν εἴκοσι τάλαντα προφέρων, „τοσούτων ὑμᾶς" ἔφασκεν „ἀνάγκη χρημάτων ἀποδόσθαι καὶ μεῖον οὐκ ἔνεστιν. ἀλλὰ τὸ τίμημα δέχεσθε πρότερον, καὶ ὅπως μοι τὴν ταχίστην ἅπαντας τοὺς βόας ἀποκομιεῖτε." τῶν δὲ ἱκετευόντων ἀνεῖναι καὶ ἐπομνυμένων, ἦ μὴν μηδὲ ὅσον ἀροῦν τὰ λήϊα ἀποχρώντως κεκτῆσθαι, ἀνένευε μάλα σεμνῶς ὁ κατάρατος, καὶ δεινὰ ἐποιεῖτο εἰ μη- C δὲ πρίασθαι τῷ στρατηγῷ ἐξείη τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἐς τοσοῦτον ἐνέκειτο χαλεπαίνων, ἕως ἐκεῖνοι τὰ τιμιώτατα τῶν κτημάτων ἀπεμπολήσαντες, καὶ χρυσίον, ὅσον οἷόν τε ἦν αὐτοῖς, συνερανισάμενοι, παρέσχον τῷ κακοδαίμονι λύτρα τοῦ ἐπιτάγματος. πάλιν δὲ ἐνθένδε ἰὼν καὶ ἑτέρωθι παραγενόμενος, ἔνθα καμήλων τυχὸν ἢ ὀρέων οὐδὲ ὄνομα ἠκούετο, ὁ δὲ τούτων ἕνεκα ἥκειν ἐβόα, καὶ τοῖς ὁμοίοις χρώμενος πάλιν ἐπε-

10. Pro ὑμᾶς R. ἡμῶν. 11. δέχεσθαι R. 15. μάλα R., μάλιστα vulg. μηδὲ R., μὴ vulg. 16. ὅς R. pro ἐς. 18. αὐτοῖς om. R. 19. συνερανισάμενοι R., ἐρανισάμενοι vulg. 20. ἑτέρωθεν R. παραγενόμενος R., παραγινόμενος vulg.

non posset, nisi iniusta et violenta opera exercens, et illegitimis quibusdam negotiationibus omnes, quibuscum ei res esset, perderet, rationes illius admisit, auroque ei numerato permittit, ut de quibus inter ipsos convenerat faceret, quod vellet.

22. Tunc itaque Ioannes pagos Romanorum, quotquot in itinere siti erant, accedens, convocatis incolis, ubi quidem boum copia non erat, ipse exercitum iis egere pro concione dicebat. Viginti igitur talenta proferens: „Pro hac (inquiebat) summa oportet vos boves tradere, minus non licet; sed pretium prius accipite, ut mihi quam citissime omnes boves sistatis." Illis vero precantibus, ut remitteret, et iurantibus, boves, quos haberent, arandis ipsorum agris non sufficere, severe admodum renuebat scelestus, et graves minas addebat, si non liceret praefecto exercitus necessarium commeatum coëmere; adeoque indignabundus rem exaggerabat, donec illi pretiosissimis suis rebus divenditis, aurique summa quantum fieri poterat maxima conflata, mandatum a nefario illo redimebant. Inde vero rursum profectus, cum alio venisset, ubi camelorum aut mulorum nomen ne auditum quidem erat, ipse eorum causa se venire clama-

A. C. 556 δοί τε εἱστήκεσαν καὶ ἀδόνητοι, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ πνεύ-
L. I. 30 ματος φορὰν ξυστέλλοντες ἠρέμα καὶ ταμιευόμενοι. καὶ ἄγαμαί γε αὐτοὺς ἔγωγε τῆς εὐκοσμίας, ὅτι δὴ ἅπαντες ἅμα ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἐν ἀκαρεῖ χρόνου τοῦ συνοίσοντος ἐστοχασμένοι, ἐνεκαρτέρουν τῇ τάξει, καὶ διενοοῦντο ἐν ἑαυτοῖς
D ὁπόσα φθέγγεσθαι ὁ καιρὸς οὐκ ἐδίδου. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ αὐτοῖς μηδὲν ὁτιοῦν δεινὸν ὑπεφαίνετο, πάλιν εἰς τὸ προσφιλὲς ἐτράποντο, ἀσμενέστατα καταδαρθέντες.

ιθ'. Τότε δὴ οὖν οἱ Ῥωμαῖοι οὕτω δή τι αὐτοῖς ἀνειμένως ἀναπαυομένοις ἐπιβάντες, ἀπέκτειναν τούς τε ἄλλους, καὶ πρός γε ἐκεῖνον τὸν ἡμιάγρυπνον, ὡς ἄν τις αὐτὸν ἐπιτωθάζων ἐπικαλέσοι. καὶ τολοιπὸν ἀδεῶς ἀνὰ τὰ πρόσω χωρή-
V. 90 σαντες, ἀμφὶ τὰς λαύρας τῶν οἰκήσεων ἐσκεδάννυντο· καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐπῇδε τὸ ἐνυάλιον. ἀκούσαντες δὲ οἱ Μισιμιανοὶ κατεπλήττοντο μὲν τῷ παραλόγῳ· τὰ δὲ παρόντα οὐ ξυνιέντες, ὅμως ἀνεγρόμενοι ἐπ' ἀλλήλους φοιτᾶν ἵεντο καὶ ξυναθροί-
P. 128 ζεσθαι, ἄλλος ἄλλοθεν διεκπηδῶντες. ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς προθύροις ὑπαντιάζοντες, καὶ ὥσπερ τοῖς ξίφεσιν αὐτοὺς δεξιούμενοι, πλεῖστον ὅσον εἰργάζοντο φόνον. οἱ μὲν γὰρ ἤδη ἐκβάντες εὐθὺς ἀνῄρηντο, ἕτεροι δὲ παρῆσαν, καὶ ἄλλοι ἤμελλον, καὶ λώφησις οὐκ ἦν τοῦ κακοῦ, ἁπάντων ἐπειγομένων. ἤδη δὲ καὶ γύναια πολλὰ διαναστάντα θύραζε

3. ἔγωγε add. ex R. 4. χρόνου R., χρόνῳ vulg. 7. μηδὲν R., οὐδὲν vulg. 9. τότε δὲ R. 12. ἐπικαλέσοι R., ἀποκαλέσοι vulg. 17. ἄλλος R., ἄλλους vulg. 21. ἢ μᾶλλον R., ἤμελλον in mg.

spiritum quidem emitterent, sed eum in pectore conditum premerent. Et certe miror ac laudo optimum ipsorum ordinem, quod omnes simul veluti ex pacto uno temporis momento id, quod ex re futurum esset, collimantes, in ordine perstiterint, et in animis suis cogitarint, quae proloqui tempus non patiebatur. Barbari vero, cum nihil incommodi aut periculi animadverterent, rursus ad id, quod amicum erat, se convertunt, suavissime dormientes.

19. Tum itaque Romani, illos ita in somnum effusos adorti, trucidant cum alios tum etiam illum semivigilem, ut aliquis ipsum per iocum appellaverit; ac deinceps intrepide progredientes, per vicos domuum diffusi sunt, simulque tuba classicum cecinit; quo exaudito Misimiani novitate rei sunt perculsi, quo vero in statu res essent nescientes, excitati tamen inter sese coire nitebantur, et alios aliunde prosilientes congregare. At Romani in ipsis vestibulis occurrentes, et quodammodo ensibus ipsos excipientes, ingentem stragem ediderunt. Alii enim iam egressi statim interficiebantur, et mox alii, rursumque alii atque alii; neque ulla erat caedis remissio, omnibus urgentibus. Iam vero etiam multae feminae stratis effusae cum magno eiulatu

θέστερον ποιῶν τὸ φασκώλιον. ἤμελλε δὲ ἄρα χρόνῳ ὕστε- A.C. 556
ρον ποινὰς μεγάλας ἡλίκας ἀποτιννύναι. εἰ γὰρ καὶ μυρίους L. I. 30
μετὰ ταῦτα διήνυσε πόνους, καὶ μέγιστον ἤρατο κλέος ἀμφὶ
τὸν Ἴστρον ποταμὸν, τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἀνακό-
πτων, ἀλλ' οὐδὲν ἐνθένδε ἡ τοῦ κρείττονος ἐθωπεύετο δίκη, B
οὐδὲ τούτοις ἐκεῖνα ἐπεκαλύπτετο· ἔμενε δὲ, οἶμαι, ἠρεμοῦν-
τα καὶ ἐφυλάττετο μόνιμα καὶ ἀνάγραπτα μέχρι τοῦ και-
ροῦ τοῦ καθήκοντος. οὐ γὰρ ἅμα τῷ πλημμελεῖν καὶ τὰς V. 93
τιμωρίας ἀναμετρεῖσθαι πεφύκαμεν, μετὰ χρόνον δὲ ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἴσως ἡνίκα τῶν εἰργασμένων ἐπιλελήσμεθα. καὶ ἀνιώμεθα μὲν τὸ παραυτίκα τοῖς καθ' ἡμῶν γιγνομένοις, ὡς παραλόγως καὶ οὐκ ἐν δίκῃ συμβεβηκόσι, καὶ καταιτιώμεθα φθόνους ἀνθρωπείους τυχὸν καὶ δυσμενείας, ὡς ἐκ τούτων οὐ προσήκοντα πεπονθότες· τὸ δὲ ξυνέχον ἡμᾶς καὶ διατάττον ἐπίσταται τὸ πρέπον ἑκάστῳ καὶ ὀφειλόμενον, καὶ τρόπῳ
ὅτῳ καὶ βούλεται μέτεισι καὶ ἀνιχνεύει τὰ πολλῷ ἔμπροσθεν C
ἡμαρτημένα. ἀλλ' ὁποῖα μὲν ἄττα ἐπὶ Ἰουστίνῳ ὕστερον ξυνηνέχθη καὶ ὅπως αὐτῷ ἡ τοῦ βίου καὶ τῆς τοσαύτης εὐδαιμονίας κατάλυσις ἀδόκητος ἐπεγένετο, εἰρήσεταί μοι ἐς τὸ ἀκριβὲς ἕκαστα, ἡνίκα ὁ λόγος ὁδῷ ἰὼν ἀκολούθως καὶ διὰ τῶν ἀεὶ ἐχομένων φερόμενος, ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου περιενεχθείη. νῦν δὲ ἀνὰ τὰ πρότερά μοι ἐπανιτέον, καὶ τοῖς ἑξῆς ἐπιχειρητέα.

1. φασκόλιον R. 16. ὅτε R.

crumenam reddens. Successu vero temporis graves poenas erat persoluturus. Tametsi enim infinitos posthaec labores exantlavit, maximamque gloriam est consecutus circa Istrum fluvium, barbarorum insultus retundens: sed nihil inde divina vindicta est emollita, neque his illa obtecta fuerunt; manserunt vero, arbitror, quieta, et memoriae firmiter infixa, in opportunum tempus sunt custodita. Neque enim simulatque delinquimus, poena statim irrogari solet, sed plerumque post aliquod tempus, cumque fortassis eorum, quae perpetravimus, sumus obliti: et dolemus quidem illico ob mala, quae nobis accidunt, perinde ac si immerentes iniusteque iis premamur, atque incusamus quidem hominum invidiam fortassis et inimicitiam, tanquam ab iis indignis malis affecti. Deus vero, in cuius manu atque imperio sumus, scit quid cuique conveniat et debeatur, et quo ipsi visum est modo, persequitur atque investigat peccata, quae multo antea tempore sunt commissa. Ceterum qualia Iustino postmodum acciderint, et qualem ipsius et vita tantaque felicitas inopinatum exitum habuerit, dicentur a me accurate singula, quando sermo suo consequenter ordine procedens, et continuatam incidentium rerum seriem persequens, ad illa tempora fuerit perductus. Nunc vero ad priora mihi est redeundum, reliquaque sunt prosequenda.

A. C. 556 κγ'. Ὧδε γὰρ τῶν ἐν Λαζικῇ πραγμάτων ἐχόντων, καὶ
I. I. 30 Ἰουστίνου ἐπὶ πᾶσι στρατηγοῦ καταστάντος, οὔτε οἱ Πέρσαι
ὡς ἀναμαχούμενοι παρεσκευάζοντο, καὶ μέντοι οὐδὲ οἱ Ῥω-
μαῖοι ἐπῄεσαν· ἀλλὰ προφυλακὰς μὲν ἀμφότεροι ἐποιοῦντο,
D καὶ τὰ ἀλλήλων βουλεύματα ἐς ὅσον ἐνῆν ἀπεσκόπουν καὶ
διεπυνθάνοντο· μάχης δὲ οὐδὲ ὁπότεροι ἦρχοντο, ἀλλ' ἔμενον
ἡσυχῇ· αὐτομάτως, ὥσπερ ἀμέλει τοῦτο ξυνδοκοῦν, διωρισμένον.
Χοσρόης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεύς, ἐπειδὴ ἐπέπυστο τὰ πρὸς τῷ
Φάσιδι ξυμβεβηκότα, καὶ ὅτι φυγὰς ἐκ τῆς μάχης ὁ Ναχορα-
γὰν ἐγεγόνει, αὐτίκα ἐξ Ἰβηρίας αὐτὸν μετακαλεσάμενος, ὠμό-
τατα μετῆλθε κατὰ τὸν πάτριον νόμον. οὐ γὰρ ἀποχρῶσαν
ᾤετο εἶναι ποινὴν τῆς ἀνανδρίας τὸ οὕτω γοῦν αὐτὸν ἁπλῶς
ἀποκτεῖναι, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐχένος τὸ δέρμα διαχαράξας ἀπέ-
P. 133 δειρεν ἅπαν μέχρι τοῖν ποδοῖν, καὶ ἀφείλετο τῶν σαρκῶν
πρὸς τὰ ἔνδον ἀνεστραμμένον, ὡς καὶ τοὺς τύπους τῶν μορίων
ἐς τοὔμπαλιν ἀποφαίνεσθαι, καὶ δίκην ἀσκοῦ ἠρέμα ἐμπνευ-
σθὲν ὑπὲρ σκόλοπός τινος ἀνηρτῆσθαι, οἰκτρόν τι θέαμα καὶ
μιαρώτατον, καὶ πρώτῳ, οἶμαι, Σαπώρῃ ἐκείνῳ τῷ πολλῷ ἔμ-
προσθεν Χοσρόου Περσῶν βεβασιλευκότι τετολμημένον. τὰ μὲν
γὰρ ἐπὶ Μαρσύᾳ θρυλλούμενα τῷ Φρυγί, ὡς ἔρις αὐτῷ πρὸς
Ἀπόλλωνα ξυνέστη ὑπὲρ τῶν αὐλῶν καὶ τῆς αὐλητικῆς ἐπι-

1. τῶν om. R. 3. παρασκευάζοντο R. 15. ἀναστραμμένον R. 16. ἀποφαίνεσθαι R., ὑποφαίνεσθαι vulg. 17. ὑπὲρ R. et Intpr. *super*, ὑπὸ vulg. 18. Σαβώρῃ R., Σαβόρῃ vulg., *Savorum* Intpr. At infra R. recte Σαπώρην scribit. 20. Μαρσύαν R.

23. Cum enim res in Lazica regione ita se haberent, et Iustinus iam omnibus in praefectum esset constitutus, neque Persae tanquam bellum instauraturi sese appararent, neque Romani in eos moverent, sed utrimque diligenter excubarent, mutuaque consilia, quantum fieri poterat, observarent atque explorarent; nulli horum bellandi initium faciebant, sed quieti manebant, perinde ac si communi sententia ita decretum esset. Chosroes vero, Persarum rex, simulatque cognovit, quae apud Phasidem accidissent, quodque Nachoragan fugiens proelio excessisset, confestim eum ex Iberia revocatum crudelissimo supplicio iuxta patriam legem affecit. Neque enim satis esse putabat, si illius ignaviam simplici mortis genere puniret, sed a summa cervice cutem ei ad imos pedes detrahens, a carnibus avulsit, introrsum inversam, ita ut etiam formae membrorum inversae conspicerentur, atque ita instar utris sensim inflatam, e scopulo quodam suspendi iussit; miserabile quoddam et foedum spectaculum, cuius primus, uti arbitror, Sapores ille, qui multo ante Chosroen tempore apud Persas regnavit, infamis auctor fuit. Quae enim de Marsya Phryge sunt litteris prodita, quod contentio ei intercesserit cum

στήμης, ὅτι τε ἡσσήθη ἀνὰ κράτος ὁ Μαρσύας, καὶ μάλα A. C. 556 δικαίως, ἅτε δῆθεν, εἰ μὴ λίαν εὔηθες εἰπεῖν, οἰκείῳ θεῷ I. I. 30 ἀνταυλήσας, καὶ ὡς τήνδε ἀνέπλησε τὴν τιμωρίαν τῆς προπετείας ὑπὸ τοῦ νενικηκότος, ἀποδαρὲν αὐτῷ ἅπαν τὸ δέρμα καὶ B ἐπὶ δένδρου ᾐωρημένον· ταῦτα δὴ οὖν ἅπαντα ποιητῶν ἂν εἴη τερατεία καὶ μῦθοι καὶ παίγνια, οὔτε τῶν ἀληθῶν, οὔτε τῶν εἰκότων ἐστοχασμένα. εἴγε αὐλητήν φασι τὸν Ἀπόλλω γεγονέναι, καὶ ἁμιλλώμενον ἐπὶ τῇ τέχνῃ, καὶ ἐς τοσοῦτο μετὰ τὴν νίκην χαλεπήναντα, ὡς ἀνοσίαν οὕτω καὶ μανιώδη ποινὴν ἐπαγαγεῖν τῷ ἡττημένῳ· πῶς δὲ ἂν καὶ ἤρεσκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ μετεώρου φαινόμενον τῆς ἀπανθρωπίας τὸ κατηγόρημα; ταῦτα γὰρ οἵ τε πρότερον ποιηταὶ ᾄδουσι, καὶ οἱ νέοι παραλαβόντες συνᾴδουσιν. ὧν δὴ καὶ Νόννος, ὁ ἐκ τῆς Πανὸς τῆς Αἰγυπτίας γεγενημένος, ἔν τινι τῶν οἰκείων ποιημάτων, ἅπερ αὐτῷ Διονυσιακὰ ἐπωνόμασται, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ ὀλίγα ἄττα C τοῦ Ἀπόλλωνος πέρι ἀφηγησάμενος, (οὐ γὰρ δὴ τῶν προηγουμένων ἐπῶν ἐπιμέμνημαι,) εἶτα ἐπάγει·

Ἐξότε Μαρσύαο θεημάχον αὐλὸν ἐλέγξας,
Δέρμα παρῃώρησε φυτῷ κολπούμενον αὔραις.

ὡς μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τὸ μίασμα τοῦτο οὔπω τῷ ἀνθρωπείῳ

2. θεῶν R. 6. τερατεία R., τεράστια vulg. et Intpr. *miracula.* 7. εἴτε R. 13. ὧν R. et Intpr. *quos inter*, ᾧ vulg. 18. Dionys. I. 42. 43. Omissum esse ab Agathia versum qui hos excipit: *Γυμνώσας ὅλα γυῖα λιποῤῥίνοιο νομῆος*, non credo. 19. *Δέρμ'* Lugd. *παρῃώρησε* Nonn., *ἐπῃώρησε* R., *ἀπηώρησε* vulg. 20. Pro *τοῦτο* R. *τοῖς γε*, et in mg. *τότε γε.*

Apolline de tibiis et tibicinandi arte, quodque longe victus fuerit Marsyas et valde iuste, quippe qui, nisi valde stultum dictu sit, deo suo tibiis obstrepuisset; quodque hanc poenam suae temeritatis victori persolverit, quod pellis universa ipsi detracta et ex arbore suspensa fuerit; haec, inquam, omnia poëtica sunt portenta et fabulae ac ludicra, quae neque verum, neque verisimile quicquam in se habent. Si enim tibicinem dicunt Apollinem factum, et de arte certantem tantam in Marsyam a se victum indignationem concepisse, ut adeo nefariam ac vesanam de eo poenam sumserit: quo pacto vero ipsi oblectamento fuisse potuerit, videre hunc e sublimi pendentem, crudelitatis suae argumentum? Haec enim et prisci poëtae canunt, et recentiores ab iis accepta concinunt. Quocirca et Nonnus ille ex Pano, Aegyptia urbe, natus, in quodam suorum poëmatum, quod Dionysiaca appellavit, cum nonnulla nescio qua de re de Apolline narrasset, (neque enim praecedentium versuum satis memini,) ita subiicit:

Marsyae ut victi, divo certare volentis,
Distentam vento suspendit ab arbore pellem.

Quod itaque ex illo tempore turpe hoc scelus nunquam humano ge-

A. C. 556 γένει διέγνωστο, σαφῆ τὰ τεκμήρια καὶ ἀποχρῶντα παρὰ τοῖς
I. I. 30 ὀρθῶς ἀναθεωρεῖν καὶ τεκμαίρεσθαι τὰ παλαίτατα πεφυκόσιν,
ἀλλὰ μὴ ποιητικῇ θεολογίᾳ παρακρουομένοις. ὁ δὲ Σαπώρης
ἄδικός τε ὢν ἐς τὰ μάλιστα καὶ μιαιφόνος, ὀξὺς μὲν εἰς ὀρ-
γὴν καὶ ὠμότητα, βραδὺς δὲ πρὸς φειδὼ καὶ συγγνώμην, εἰ
D μὲν καὶ ἐφ᾽ ἑτέροις αὐτῷ πρότερον τόδε τὸ ἄγος ἐξείργασται,
V. 94 οὐκ ἔχω σαφῶς ἀπισχυρίσασθαι· ὅτι δὲ Βαλεριανὸν τὸν Ῥω-
μαίων ἐν τῷ τότε βασιλέα προσπολεμήσαντά οἱ καὶ εἶτα νε-
νικημένον, ὁ δὲ, ζωγρείᾳ ἑλὼν, τόνδε τὸν τρόπον ἐτιμωρήσατο,
πολλὴ μαρτυροῦσα ἡ ἱστορία. καὶ τάχα οἱ πρώτιστοι τῶν
μετὰ τὴν Παρθυαίων κατάλυσιν τῆς βασιλείας τῆς Περσικῆς ἐ-
πιλαβομένων, Ἀρταξάρης, φημὶ, καὶ Σαπώρης, μιαρώ γε ἤστην
ἄμφω καὶ ἀδικωτάτω, εἴγε ὁ μὲν τὸν οἰκεῖον δεσπότην ἀπε-
κτονὼς, τυραννικήν τε καὶ βιαίαν τὴν ἀρχὴν κατεστήσατο· ἅτε-
ρος δὲ τιμωρίας ἦρξεν οὕτω δεινῆς καὶ μύσους ἀνοσιωτάτου.

P. 134 κδ΄. Ἐπεὶ δέ μοι ὁ λόγος, διὰ τῶν ἀεὶ παρεμπιπτόντων
φερόμενος, πάλιν ἐς Ἀρταξάρην ἀφίκετο, καιρὸς ἂν εἴη ἐκπλη-
ροῦν νῦν τὸ πρότερον ἐπηγγελμένον, καὶ τῶν ἐφεξῆς βασιλέων
ἐπιμνησθῆναι. οὗτος μὲν οὖν ἐξ ὧν τε ἔφυ καὶ ὅπως καὶ ὄν-

3. *θεολογίᾳ* R. quod praetuli, *μυθολογίᾳ* vulg. et Intpr. *figmenta.* *Σαπώρης* R. ubique, *Σαβόρης* vulg. et Intpr. *Sabores.* 4. *καὶ* ante *ὀξὺς* vulg. 5. Pro *εἰ μὲν καὶ* R. *καὶ εἰ μὲν.* 7. *Ῥωμαῖον* (sic) R. corr. pro *Ῥωμαίων.* 11. *τῆς Περσ. βασιλείας* vulg. 12. *Ἀρταξάρσης* R. 14. *βιαίαν* R., *βίαιον* vulg. *κατεκτήσατο* R. et Intpr. *sibi vindicavit.* 19. *καὶ* ante *ὅντινα* add. ex coni. Class., quam confirmat Intpr. *quibus sit parentibus ortus, qua de causa quove modo cidarim sumserit,* *ὁποῖόν τινα τρόπον* coni. Ios. Scaliger.

neri cognitum fuerit, manifesta indicia sunt et sufficientia iis, qui vetustissimas res recte considerare atque observare consueverunt, non autem poëticis fabulis figmentisque capiuntur. Sapores vero cum et vehementer iniustus esset et sanguinarius, ac praeceps quidem ad iram et crudelitatem, tardus autem ad misericordiam et veniam, an in alios ab ipso hoc adeo atrox factum sit perpetratum, plane affirmare non possum; quod vero Valerianum, Romanorum tum temporis regem, bellum adversus se gerentem, ac deinde victum vivumque captum, hac ipsa poena affecerit, multae testantur historiae. Et sane primi eorum, qui post deletos Parthos Persicum regnum obtinuerunt, Artaxares, inquam, et Sapores, scelerati ambo iniustissimique fuerunt; siquidem alter eorum, cum dominum suum interfecisset, per vim ac tyrannidem regnum invasit, alter vero adeo atrocis supplicii nefariique sceleris auctor fuit.

24. Ceterum cum ex incidentibus aliis semper atque aliis rebus oratio rursus ad Artaxarem sit devoluta, opportunum fuerit, quod supra promisi, praestare atque absolvere, et reliquorum deinceps regum seriem pertexere. Atque hic quidem e quibus or-

τινα τρόπον τὴν κίδαριν ἀνεδήσατο, ἤδη μοι ἐς τὸ ἀκριβὲς A. C. 556 προαφήγηται. ἐκεῖνο δὲ μόνον προσθείην ἂν ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἔτε- I. I. 30 σιν ὕστερον ὀκτώ τε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακοσίοις Ἀλεξάνδρου τοῦ πάνυ τοῦ Μακεδόνος, τετάρτῳ δὲ ἔτει τῆς θατέρου Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας ἀρχῆς, τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας ἐπιλαβομένῳ τῷ Ἀρταξάρῃ, καθ' ὃν πρότερον ἀπήγγελται τρόπον, διήνυσται χρόνος ἐν αὐτῇ ἐνιαυτῶν πεντεκαίδεκα, δυοῖν B μηνοῖν ἐνδεόντοιν. διαδέχεται δὲ τὸ κράτος Σαπώρης ἐκεῖνος ὁ ἐναγέστατος, καὶ διεβίω πρὸς τῷ ἑνὶ τριάκοντα τοὺς πάντας ἐνιαυτούς, πλεῖστα ὅσα τοὺς Ῥωμαίους λυμαινόμενος. ἅτε γὰρ τὸν βασιλέα σφῶν ἀνελὼν, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν κώλυμα ἔσεσθαι διανοούμενος, ὁ δὲ ἀνὰ τὰ πρόσω ἐχώρει, καὶ δὴ τήν τε μέσην τῶν ποταμῶν ἐδῄωσε χώραν, καὶ εἶτα τὴν ἐφεξῆς ἐχομένην, Κίλικάς τε ἐληΐσατο καὶ Σύρους, καὶ μέχρι τῶν Καππαδοκῶν ἐλάσας, ἐξαίσιον πλῆθος φόνων κατείργασται, ὡς καὶ τὰ σηραγγώδη καὶ κοῖλα χωρία τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι φραγμῶν τοῖς σώμασιν ἀναπληροῦν τῶν πεπτωκότων ἀνθρώπων, καὶ πρὸς ἰσότητα φέρειν τῶν λόφων τὰ διεστῶτα καὶ ἐξανέχοντα, C καὶ οὕτω καθιππεύειν ἐν αὐτοῖς, καὶ διαβαίνειν ὥσπερ ἐφ' ὁμαλοῦ τὰς ἀκρωρείας. τοῦτον μὲν οὖν οἴκαδε αὖθις ἀφιγμένον, καὶ οὐ μετρίως χρησάμενον οἷς ἀσεβήσας ἐτύγχανεν,

3. τε add. ex R. 4. Aera Alexandri, qua Christiani in Assyria sub illo nomine adhuc utuntur, incipit a. u. c. 443., 13. post regis Macedonis obitum annis: eius annus 538. est quartus imperii Alexandri Severi. Agathias, nomine deceptus, eam ab Alexandro Macedone, sive mortuo sive regnum Asiae adepto, supputari sibi persuasit. 5. τοῦ Μ. R., τῆς Μ. vulg. 6. πρότερον add. ex R. ἀπήγγ. τρ. R., τρόπον ἀπ. vulg. 8. Σαπώρης edd., Σαβώρης Lugd. 10. λυμαινόμενος R., λυμηνάμενος vulg. 15. κατείργαστο Lugd. mg.

tus fuerit, qui quove modo cidarim sibi vindicarit, superius plene exposuimus. Illud vero solum addiderim, quod annis quingentis triginta octo post magnum illum Alexandrum Macedonem, quarto vero alterius illius Alexandri Mamaeae F. regni anno, cum Artaxares, quo dictum est modo, Persarum regnum occupasset, quindecim in eo annos peregit, duobus mensibus demtis. Huic in imperio successit execrabilis ille Sapores, et supervixit annos in universum unum et triginta, et ingentibus malis Romanos affecit. Interfecto enim ipsorum rege, nihil iam impedimento sibi fore ratus, ulterius est progressus, et Mesopotamiorum regionem vastavit, ac deinde eam, quae huic erat proxima, pervadens, Cilices et Syros est depopulatus, et in Cappadoces usque provectus, immanem stragem edidit, adeo ut hiulca concavaque in septis montium loca cadaveribus caesorum oppleret, et distantias eminentiasque collium inter se coaequaret, atque ita super cadavera equitatum duceret,

A. C. 556 ἀλλὰ πρὸς ἀλαζονείαν ἀρθέντα πολλὴν, ἀπέπαυσεν οὐκ ἐς μα-
I. I. 30 κρὰν τοῦ φρυάγματος Ὀδέναθός ὁ Παλμυρηνὸς, ἀνὴρ ἀφα-
νὴς μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἄγνωστος, ταῖς δὲ Σαπώρου συμφοραῖς
καὶ οἷς ἔδρασεν ἐπ' αὐτῷ, μεγίστην ἀράμενος δόξαν, καὶ πολ-
λοῖς τῶν πάλαι ξυγγραφέων ἀξιαφήγητος γεγενημένος. τεθνη-
κότος δὲ τοῦ Σαπώρου, Ὁρμισδάτης ὁ τούτου παῖς τὴν βασι-
λείαν παραλαμβάνει, καὶ διεβίω ἐν αὐτῇ χρόνον ἐς ὅ, τι ἐλά-
D χιστον· ἐνιαυτὸν γὰρ ἕνα καὶ δέκα ἡμέρας τῆς τύχης ἀπωνα-
το, μηδὲν ὁτιοῦν δράσας ὁποῖον καὶ ἐς λόγον φέρεσθαι μνήμην,
καθάπου καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον Οὐαραράνης, τρισὶν ἔτεσι βασι-
λεύσας. ὁ δὲ υἱὸς ὁ τούτου ὁμώνυμος μὲν ἦν τῷ γεγεννηκότι,
ἑπτακαίδεκα δὲ κατὰ τὴν βασιλείαν μεμένηκεν ἔτη. ὁ δὲ τρίτος
Οὐαραράνης ἐς μῆνας μὲν τέσσαρας μόνους ἀπεγεύσατο τῆς
βασιλείας, Σεγὰν δὲ σαὰ ἐπεκλήθη, οὐκ ἀπεικὸς, οἶμαι, οὐδὲ
αὐτομάτως, ἔθους τινὸς παλαιοῦ μετασχὼν καὶ πατρίου. οἱ
γὰρ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ἡνίκα μέγιστον ἔθνος τῶν πλησιο-
χώρων καθέλοιεν προσπολεμήσαντες, καὶ τῆς ἐκείνων ἐπιλά-
βοιντο χώρας, οὐκέτι μὲν ἀναιροῦσι τοὺς ἡττημένους, ἐς δὲ
φόρου ἀπαγωγὴν ἅπαντας ὑποτιθέντες, ἐφιᾶσιν ἐνοικεῖν τε
P. 135 καὶ ἀροῦν τὴν δορυάλωτον· πλὴν ἀλλὰ τοὺς προτέρους τοῦ

1. ἀλλὰ add. ex R. et Intpr. *sed.* 2. ὁ δὲ Νάθος R. 3. ἄγνωτος edd. Σαπόρου vulg. 5. τῶν R. (Cl.), τοῖς vulg. 6. Ὀρμισδάτης R., Ὀμισδάτης vulg., Μισδάτης Lugd. mg., Intpr. *Ormisdas.* 10. Οὐραράνης Par. et Intpr. hic et infra. 11. γεννηκότι R., γεγενηκότι sph. Par. 14. Σεγὰν δὲ σαὰ correxi ex vestigiis depravatae scripturae in R. Σεγανδεσβὰ, pro vulg. Σεγανσαὰ δὲ, *Seganesna* Intpr. ἀπεικὸς R., ἀπεικότως vulg. 15. ἔθους R. et Intpr. *moris,* ἔθνους vulg.

montiumque iuga, tanquam planitiem aliquam, transiret. Huius itaque domum reversi, neque moderate utentis impie partis multaque superbia elati, non multo post arrogantiam contudit Odenathus ille Palmyrenus, vir obscurus quidem initio et ignotus, e cladibus tamen Sapori illatis, rebusque in eum gestis summam consecutus gloriam, et a multis veteribus historicis memorabilis est habitus. Mortuo vero Sapore, Hormisdates, huius filius, regnum accepit, cui exiguo admodum tempore supervixit. Annum enim unum et dies decem fortuna usus est, nulla re memoratu digna ab se gesta; quemadmodum et eum secutus Vararanes, qui tribus annis regnavit. Filius autem huius, patri cognominis, septendecim annis regnum obtinuit. Tertius vero Vararanes menses duntaxat quatuor imperium degustavit; Segansaa autem cognominatus est, non abs re, puto, neque temere, sed a veteri quadam patriaque consuetudine id consecutus. Persarum enim reges maxima aliqua e finitimis gente debellata, eorumque ditione potiti, victos quidem nequaquam interficiunt, sed tributo, quod pendant, ipsis imperato, et inhabitare et ara-

γένους ἡγεμόνας οἰκτρότατα καταλύοντες, οἱ δὲ τοῖς σφετέ- A. C. 556
ροις παισὶ τὴν τῆς ἀρχῆς προσηγορίαν ἀπονέμουσι, μνήμης, I. I. 30
ὡς ἔοικεν, ἕκατι καὶ κόμπου τῆς ἐπὶ τῷ τροπαίῳ μεγαλαυχίας. ἐπειδὴ οὖν καὶ τὸ τῶν Σεγεστανῶν ἔθνος Οὐαραράνῃ τῷ τοῦδε πατρὶ ἐδεδούλωτο, εἰκότως ἄρα ὁ παῖς Σεγανσαὰ ἐπωνόμαστο· δύναται γὰρ τοῦτο τῇ Ἑλλήνων φωνῇ Σεγεστανῶν βασιλεύς.

κέ. Τούτου δὲ θᾶττον διαφθαρέντος, Ναρσῆς εὐθὺς τὴν βασιλείαν ἐνιαυτοῖς μὲν ἑπτά, μησὶ δὲ πέντε μετῆλθε. διαδέχεται δὲ τὴν ἀρχὴν Ὁρμισδάτης ὁ παῖς, καὶ κληρονομεῖ τοῦ πατρὸς οὐ μόνον τοῦ κράτους, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ χρόνου V. 95
ἰσοῤῥοπίας. καὶ γὰρ θαυμάσειεν ἄν τις, ὅτι δὴ ἑκατέρῳ ἔτεσί B
τε καὶ μησὶ τοῖς αὐτοῖς τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπιμελέστατα ἐμετρήθη. ἀλλὰ Σαβὼρ μετὰ τούτους ἐπὶ πλεῖστον ὅσον καὶ μήκιστον χρόνον ἀπώνατο τῆς βασιλείας, τοσούτοις ἔτεσι κρατήσας, ὁπόσοις καὶ διεβίω. ἔτι γὰρ αὐτὸν κυούσης τῆς μητρός, ἡ μὲν τοῦ βασιλείου γένους διαδοχὴ ἐκάλει πρὸς τὴν ἀρχὴν τὸ τεχθησόμενον. ἦν δὲ τὰ τῶν ὠδίνων ἀμφίβολα ἐς ὁποίαν γονὴν ἂν ἀποβαῖεν. τοιγάρτοι ἅπαντες οἱ ἐν τέλει ἆθλα προὐτίθεσαν καὶ γέρα τοῖς μάγοις ἐπὶ τῇ προαγορεύσει τῶν ἐσομένων· καὶ τοίνυν ἦγον ἐς μέσον κύουσαν ἵππον, καὶ ὡς πλησιαίτατα

4. Σεγεσταvῶν R., Σεγετανῶν vulg., *Seganorum* Intpr. 5. Σεγᾶνσακαὶ (sic) R. 6. τοῦτο om. R. 10. *Misdates* Intpr. 14. Σαβώρ: ita uterque Cod. et Intpr. Sic infra *Artaxerxes* semel *Artaxir* (*Ardeschir*) vocatur. Apparet Agathiam variandis nominum formis delectari: positis modo his, quae apud Persas in usu essent, modo illis, quas Graecorum consuetudo deflexisset.

re agros bello captos permittunt, primoribus tantum gentis ducibus miserrime trucidatis, filiis vero suis principatus appellationem tribuunt, memoriae, ut verisimile est, causa, et magnificae pro partis tropaeis gloriationis. Cum itaque etiam Segestanorum gens a Vararane huius patre subacta esset, merito utique ipsius filius Segansaa vocatus fuit, quod Graecorum lingua significat Segestanorum rex.

25. Hoc vero ocius extincto, Narses statim regnum annis septem, mensibus quinque tenuit; cui successit Hormisdates filius, haeres paterni non tantum regni, verum etiam aequalis in spatio temporis. Mirari enim merito quispiam possit, quod utrique et annorum et mensium, quibus regnarunt, numerus exactissime sit appensus. Post hos Sabor plurimo longissimoque tempore regno potitus est, quippe qui tot annis regnavit, quot et vixit. Matre enim adhuc ipsum utero gestante, regii generis successio vocabat ad regnum quod ipsa esset paritura. Dubitabatur vero, masculum an femellam partu esset editura. Primores itaque regni praemia ac dona proposuerunt magis, ut de futuris praedicerent. Equam itaque gravidam in medium adducunt iam partui proximam, iusse-

A. C. 556 προσελθοῦσαν τοῦ τόκου, ἐκέλευόν τε αὐτοὺς ἐπ' αὐτῇ πρώτῃ
I. I. 30 μαντεύεσθαι, ἅπερ ᾤοντο ξυνενεχθῆναι. οὕτω γὰρ ὀλίγαις ὕστε-
C ρον ἡμέραις γνώσεσθαι ἡγοῦντο τὴν πρόῤῥησιν ἐς ὅ, τι χωρήσει, ταύτῃ τε εἰκάζειν παραπλησίως ἐκβήσεσθαι καὶ ὁπόσα σφίσιν ἐπὶ τῇ ἀνθρώπῳ προαγορευθείη. ἃ μὲν οὖν αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἵππῳ μεμάντευται, οὐκ ἔχω σαφῶς ἀποφήνασθαι· οὐ γάρ μοι τὸ ἀκριβὲς τούτου γε πέρι ἀπήγγελται· πλὴν ἀλλ' οὕτω ἕκαστα προὔβη, ὅπως ἐκείνοις ἐτύγχανεν εἰρημένα. γνόντες δὲ ἐνθένδε οἱ ἄλλοι, ὡς ἄγαν τοῖς μάγοις διηκρίβωτο τὰ τῆς τέχνης, προὔτρεπον καὶ ἐπὶ τῷ γυναίῳ, ἅττα ἔσεσθαι γνοῖεν, διεξιέναι. τῶν δὲ φησάντων ἄῤῥενα παῖδα τεχθήσεσθαι, οὐκ ἔτι
D ἐμέλλησαν, ἀλλὰ τῇ γαστρὶ περιθέντες τὴν κίδαριν, ἀνεῖπον βασιλέα τὸ ἔμβρυον· ὀνόματί τε ἀπέκριναν τὸ ἄρτι ἐκτυπωθὲν καὶ διωργανωμένον, ἐς ὅσον, οἶμαι, διάττειν ἔνδον ἠρέμα καὶ ὑποπάλλεσθαι. οὕτω δὲ τὸ ἀφανὲς τῇ φύσει καὶ ἄδηλον ἐς τὸ βέβαιόν τε καὶ ἀνωμολογημένον τῇ δοκήσει μεταλαβόντες, ὅμως οὐ διήμαρτον τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ καὶ λίαν ἔτυχον τοῦ σκοποῦ, πολλῷ πλέον τῶν δοκηθέντων. τίκτεται γὰρ οὐκ ἐς μακρὰν ὁ Σαβώρης σὺν τῇ βασιλείᾳ, ἐννεάζει τε αὐτῇ καὶ ἐγγηράσκει, εἰς ἑβδομήκοντα αὐτῷ ἔτη διαννυσθέντος τοῦ βίου. κατὰ δὲ τὸν τέταρτόν τε καὶ εἰκοστὸν τῆς τοῦδε ἀρχῆς ἐνιαυτὸν Νίσιβις ἡ πόλις ὑπὸ Πέρσας γεγένηται, Ῥωμαίων μὲν πάλαι

9. διηκρίβωτο R., διηκρίβωται vulg. 10. προὔπεμπον R. et Intpr. *praemiserunt.* 19. Σαβώρης R. h. l. et infra, Σαβόρης vulg. et Intpr. *Sabores.* 20. ἔτη om. R.

runtque, ut magi de hac prius vaticinarentur, quod futurum censebant. Ita enim paucis post diebus cognituros se credebant, quo illorum divinatio evaderet, atque hinc collecturos, similem eventum habitura etiam quae de homine praedicerentur. Quid autem de equa divinarint, nihil liquido possim affirmare, neque enim mihi certi quicquam ea de re est renuntiatum; ceterum ita singula evenerunt, ut illi praedixerant. Cum itaque ex ea re ceteri scirent, magos vaticinandi artem optime callere, provocarunt rogaruntque eos, ut etiam de muliere, quae futura nossent, explicarent. Qui cum responderent, masculam prolem parituram, nihil ultra morati sunt, sed cidari utero imposita, embryum regem pronuntiarunt, nomineque insignierunt foetum recenter efformatum atque ita animatum, arbitror, ut intus paululum moveretur et subpalpitaret. Ita vero, quod natura obscurum incertumque erat, pro certo indubitatoque opinione exspectationeque apprehendentes, non frustrati sunt tamen sua spe, sed et amplius, quam opinati erant, sunt consecuti. Nascitur enim non multo post Sabores cum regno, inque eo et adolescit et senescit, perducta ad annos usque septuaginta vita. Quarto autem et vigesimo regni sui anno, Nisibis urbs in Persarum po-

οὖσα κατήκοος, Ἰοβιανοῦ δὲ τοῦ σφῶν βασιλέως παραδόντος A. C. 556
καὶ προεμένου. ἐν αὐτοῖς γὰρ δήπου τοῖς ἐνδοτέρω χωρίοις L. I. 30
τῆς Περσικῆς ἐπικρατείας Ἰουλιανοῦ τοῦ προτέρου Ῥωμαίων P. 136
αὐτοκράτορος ἀθρόον διαφθαρέντος, αὐτὸς ἀναγορεύεται ὑπό
τε τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν στρατευμάτων καὶ τοῦ ἄλλου ὁμίλου. ἅτε δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ ἄρτι καθισταμένης, καὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ εἰκὸς, ταραττομένων, καὶ ταῦτα ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ, οὐχ οἷός τε ἦν τὰ παρόντα ἐν τῷ δέοντι σχολαίτερον διαθεῖναι. τοιγάρτοι ἀπαλλαξείων τῆς ἐν ὀθνείᾳ καὶ δυσμενεῖ χώρᾳ διαίτης, καὶ μόνης τυχεῖν τῆς ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπανόδου θᾶττον ἱέμενος, ξυνθήκας τίθεται ἀγεννεῖς καὶ ἀσχήμονας, καὶ ὁποίας μέχρι καὶ νῦν τῇ Ῥωμαίων λυμαίνεσθαι πολιτείᾳ, περιστέλλων ἐς τὰ ὀπίσω καινοῖς ὁρίοις, καὶ ὑποτεμνόμενος
τῆς οἰκείας ἀρχῆς τὸ περαιτέρω ἐκβαῖνον. τὰ μὲν οὖν κατ' B
ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ ξυνενεχθέντα πολλοῖς ἤδη τῶν προτέρων ξυγγραφέων ἱστόρηται· ἐμοὶ δὲ οὐ περὶ ταῦτα ἐνδιατρίβειν σχολή, ἀλλὰ τοῦ προτέρου λόγου ἑκτέον.

κϛ'. Μετὰ γὰρ Σαβώρην Ἀρταξὴρ ἀδελφὸς ὢν αὐτῷ, καὶ μετασχὼν τῆς βασιλείας, τεττάρων ἐτῶν χρόνον κατ' αὐτὴν ἀπεβίω. ὁ δὲ υἱὸς ὁ τούτου, Σαβὼρ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπεκέκλητο, ἐν ἔτεσι πέντε τὸ οἰκεῖον ἠρίθμησε κράτος· ἐν διπλασίοσι δὲ τούτων καὶ πρός γε ἑνὶ ἑτέρῳ ἐνιαυτῷ Οὐαραράνης

6. δὴ R. 8. τῷ add. ex R. 10. μόνης R., μόλις vulg. 11. ἀγενεῖς et 12. τῇ τῶν 'P. Par. 18. *Artaxerxes* Intpr. 20. Iterum omnes *Sabor* exhibent. δὲ post Σαβὼρ om. R. 22. τούτων R., τούτου vulg.

testatem venit, Romanis quidem olim subdita, Ioviano vero ipsorum rege eam tradente ac prodente. Cum enim Iulianus, qui antea Romanorum rex erat, in interioribus Persici imperii locis repente periisset, ipse a praefectis et exercitu, reliquaque turba rex declaratur, qui, utpote regno ipsi recenter delato et rebus, uti verisimile est, perturbatis, et quidem in media hostili regione, praesentem rerum statum non satis componere poterat. Quocirca pertaesus vitae in extera hostilique regione, reditusque in sua quam citissime compos fieri cupiens, ignominiosas turpesque cum hoste pactiones init, quasque in hunc etiam diem Romana res publica magno suo malo persentiscit. Novis enim terminis imperium coarctavit, multumque de veteri amplitudine decidit. Iam vero quae per id tempus acciderunt, multi ex veteribus historicis memoriae prodiderunt; mihi vero otium non est iis repetendis immorandi, cui quae coeperam sunt persequenda.

26. Post Saborem itaque Artaxer ipsius frater potitus imperio, cum annos quatuor regnasset, moritur. Filius autem huius, Sabor vero etiam is vocabatur, quinque annis imperium obtinuit; duplo vero temporis spatio et uno insuper anno Vararanes huius fi-

[A. C. 556] ὁ παῖς, ὃς δὴ καὶ Κερμασαὰ ὠνομάζετο. τῶν δὲ τοιούτων ἐπι- [I. I. 30] κλήσεων ἡ αἰτία ἤδη μοι εἴρηται. καὶ γὰρ Κερμὰ ἔθνους τυχὸν ἢ χώρας ὑπῆρχεν ἐπωνυμία· ταύτης δὲ τῷ πατρὶ τοῦ Οὐα- [C] ραράνου δεδουλωμένης, εἰκότως ὁ παῖς τὴν ἐπωνυμίαν ἐκτήσατο, καθάπου πρότερον καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ὁ μὲν Ἀφρικανὸς τυχὸν, ὁ δὲ Γερμανικὸς, ὁ δὲ ἐξ ἄλλου του γένους νενικημένου ἐπεκλήθη. ἐπὶ τούτοις Ἰσδιγέρδης ὁ Σαβώρου τὴν Περσικὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, ὁ πολὺς παρὰ Ῥωμαίοις [V. 96] καὶ περιλάλητος. φασὶ γὰρ Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα πρὸς τῷ θανάτῳ γεγενημένον, καὶ τὰ μετ' αὐτὸν, ὥσπη τοῖς ἀνθρώποις νενόμισται, διατάττοντα, τούτῳ δὴ φύλακι χρήσασθαι, καὶ κηδεμόνι ἐπί τε τῷ παιδὶ Θεοδοσίῳ καὶ πάσῃ τῇ Ῥωμαϊκῇ καταστάσει. ᾄδεται γὰρ οὗτος ὁ λόγος ἐπιπλεῖστον ἐν ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ τῇ μνήμῃ παραδοθεὶς τοῖς ἐφεξῆς, καὶ μέχρι [D] νῦν παρά τε τοῖς λογίμοις καὶ τῷ δήμῳ περιαγόμενος· γραφῇ δέ τινι καὶ λόγοις ἱστορικοῖς οὐκ οἶδα εὑρὼν τοῦτο φερόμενον, οὐδὲ παρ' οἷς τυχὸν τὰ τῆς Ἀρκαδίου τελευτῆς ἀπεμνημόνευται, ὅτι μὴ μόνον ἐν τοῖς Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι συγγεγραμμένοις. καὶ οὐδὲν, οἶμαι, θαυμαστὸν, ἐκεῖνον μὲν ὡς πλεῖστα μεμαθηκότα, καὶ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἱστορίαν ἀναλεξάμενον, καὶ τήνδε παραλαβεῖν τὴν ἀφήγησιν ἑτέρῳ πρότερον ἐκπεπονημένην, ἐμὲ δὲ αὐτὴν μηδαμῶς ἔτι ἑλεῖν ἐλάχιστα εἰδότα,

1. *Cermasat* Intpr. Verum est *Κερμανσαὰ*: cf. Mirkhondium apud Sacyum, *Mem. sur les antiquitès de Perse*, p. 320. 2. Debebat esse *Κερμὰν*. ἔθνος R. 3. τοῦ Ἀραράνου Lugd. et ed. pr., *Οὐραρ.* Par. 10. ἐπ' αὐτὸν R., Intpr. *quum — sua disponeret*. 15. λογίσμοις (sic) R. 17. ἀπομνημονεύεται R. 22. Pro ἑλεῖν coni. Cl. εὑρεῖν.

lius, qui et Cermasaa dictus fuit. Huiusmodi vero appellationum causam supra retuli. Cerma enim gentis forsan alicuius aut regionis est nomen, qua a patre Vararane subacta, filius verisimiliter eam appellationem est consecutus; quemadmodum etiam olim apud Romanos hic quidem Africanus, ille Germanicus, alius vero ex alia gente devicta est dictus. Post hos Isdigerdes Saboris F. Persicum imperium accepit, cuius frequens et celebris est apud Romanos memoria. Aiunt enim Arcadium regem iam moribundum, et humano more de rebus post obitum suis disponentem, hunc custodem et curatorem filii sui Theodosii instituisse totiusque Romani imperii status. Hic enim sermo ab antiquo veluti per manus posteritati traditus, plurimum etiam hodie apud nos invaluit, et apud doctos pariter et vulgus hominum circumfertur; scripto vero aliquo aut historicorum libris id proditum non reperio, ne in iis quidem, qui de Arcadii morte scripserunt, uno tantum Procopio rhetore excepto. Neque sane meo iudicio mirum est, ad multiscii huius viri, quique universam, ut uno verbo dicam, historiam decerpsit, notitiam hanc etiam narrationem ab alio olim conscriptam pervenisse; ad

εἴγε ἄρα δὴ καὶ ἐλάχιστα. ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ μάλα θαύματος A. C. 556 ἄξιον εἶναι ἡγοῦμαι, ὅτι διεξιὼν τὰ περὶ τούτων, οὐχ ἁπλῶς I. I. 30 οὕτω τὰ ἐγνωσμένα διέξεισιν, ἀλλ' ἐπαινεῖ τὸν Ἀρκάδιον καὶ ἀποσεμνύνει, ὡς ἀρίστῃ χρησάμενον εὐβουλίᾳ. φησὶ γὰρ αὐτὸν P. 137 οὐ λίαν ἀγχίνουν εἶναι τὰ ἄλλα πεφυκότα, ἐν τούτῳ δὴ μόνῳ φρενήρη τε καὶ προμηθέστατον ἀποδεδεῖχθαι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὁ τοῦτο ἀγάμενος οὐ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ τοῦ βουλεύματος τὸ εὔλογον κρίνειν, ἀλλὰ τῷ ὕστερον ἀποβεβηκότι. ἐπεὶ πῶς ἂν εἶχεν καλῶς ἀνδρὶ ὀθνείῳ καὶ βαρβάρῳ, καὶ γένους ἄρχοντι πολεμιωτάτου, καὶ ὅπως αὐτῷ μετῆν πίστεώς τε καὶ δικαιοσύνης ἠγνοημένῳ, καὶ πρός γε τὰ ἐς θεὸν πεπλανημένῳ καὶ ἀλλογνώμονι, τὰ φίλτατα παραδοῦναι; εἰ δὲ μηδὲν ὁτιοῦν ἐπὶ τῷ βρέφει ἡμάρτηται, ἀλλὰ μεμένηκεν ἡ τούτου βασιλεία βεβαιότατα πρὸς τοῦ κηδεμόνος φυλαττομένη, καὶ ταῦτα ἔτι ὑπὸ μαζῷ τιθηνουμένου, ἐκεῖνον ἂν μᾶλλον ἐπαινετέον τῆς εὐγνωμοσύ- B νης, ἢ Ἀρκάδιον τοῦ ἐγχειρήματος. τούτων μὲν οὖν ἕνεκεν, ὅπῃ ἕκαστος γνώμης τε καὶ ἀκριβείας ἔχοι, ὧδε κρινέτω. ὁ δὲ Ἰσδιγέρδης εἴκοσι πρὸς τῷ ἑνὶ βασιλεύσας ἐνιαυτούς, οὐδένα πώποτε κατὰ Ῥωμαίων ἤρατο πόλεμον, οὐδὲ ἄλλο τι κατ' αὐτῶν ἄχαρι ἔδρασεν· ἀλλὰ μεμένηκεν ἐσαεὶ εὔνους τε ὢν καὶ εἰρηναῖος, εἴτε οὕτω συμβάν, εἴτε καὶ ὡς ἀληθῶς

2. τούτων R. et Lugd., τοῦτον edd. 11. πρός γε τὰ ἐς θεὸν πεπλανημένῳ καὶ om. R., Intpr. non legebat verba τὰ ἐς θεόν. 20. ἀεὶ R.

meam vero nequaquam, qui non nisi exiguam, utinam modo exiguam, harum rerum scientiam habeam. Sed illud, et quidem vehementer, admiratione dignum censeo, quod cum narrationem de Arcadio instituit, non simpliciter ita quae ab eo statuta fuerunt narrat, sed laudat ipsum magnificisque verbis effert, tanquam optimo consilio usum. Ait enim, ipsum aliis in rebus non admodum solere esse industrium, hac vero sola in re et sapientem et prudentissimum declaratum. Mihi vero videtur is, qui hoc admiratur, non ex primo consilii impetu, sed ex eventu de eius rectitudine iudicare. Quo pacto enim prudenter recteque factum dici possit, homini extero et barbaro, et regi gentis infestissimae, neque satis noto, an fidem ac iustitiam coleret, quique praeterea erroneae esset de deo diversaeque opinionis, quae habebat carissima tradere? Si vero nihil omnino in infantem sibi creditum deliquit, sed huius imperium sartum tectum a curatore firmissime est conservatum, et quidem, cum adhuc ille lacteret: illius potius probitas est laudanda, quam Arcadii factum. Hisce igitur de causis, prout quisque mente ac iudicio pollet, ita iudicet. Isdigerdes vero cum unum et viginti annos regnasset, nullum unquam adversus Romanos bellum suscepit, neque ulla eos affecit molestia, sed mansit perpetuo be-

A. C. 556 I. I. 30 φειδοῖ τοῦ παιδὸς, καὶ τῶν κοινῶν τῆς κηδεμονίας νομίμων.

κζ΄. Ἐκείνου δὲ τεθνηκότος, Οὐαραράνης ὁ υἱὸς προστὰς τῆς ἀρχῆς, εἰσβολὴν μὲν κατὰ Ῥωμαίων πεποίηται· φιλίως δὲ αὐτὸν καὶ ὑφειμένως τῶν ἐν τοῖς ὁρίοις ἱδρυμένων C στρατηγῶν προσδεξαμένων, ὁ δὲ θᾶττον ἀπηλλάγη, καὶ εἰς τὴν ὑπήκοον ἐπανῆκεν, οὔτε προσπολεμήσας τοῖς πέλας, οὔτε ἄλλως τὴν χώραν σινάμενος. εἴκοσι δὲ κρατήσας ἐνιαυτοὺς, παραδίδωσι τὴν βασιλείαν Ἰσδιγέρδῃ θατέρῳ τῷ οἰκείῳ παιδὶ, ᾧ δὴ χρόνος ἐν τῇ βασιλείᾳ διηνύσθη ἐτῶν ἑπτακαίδεκα, καὶ μηνῶν δήπου τεττάρων. Περόζης δὲ μετ' ἐκεῖνον ἀναδείκνυται βασιλεὺς, ἀνὴρ τολμητίας μὲν ἄγαν καὶ φιλοπόλεμος, καὶ πρὸς τὸ μεγαλουργὸν τῆς γνώμης ἀεὶ τετραμμένος· λογισμῷ δὲ στεῤῥῷ καὶ βεβηκότι οὐ μάλα ἐχρῆτο· ἀλλὰ πλέον ἦν αὐτῷ τοῦ βουλευομένου τὸ θρασύνον. ἀπόλωλε δὴ οὖν, D κατὰ τῶν Νεφθαλιτῶν ἐπιστρατεύσας, οὐ τοσοῦτον, οἶμαι, τῇ ῥώμῃ τῶν δυσμενῶν ὁπόσον τῇ οἴκοθεν ἀκοσμίᾳ· δέον γὰρ αὐτὸν σὺν τῷ ἀσφαλεῖ κατὰ τὴν πολεμίαν πορεύεσθαι, τὰς ἀδήλους ἐπιβουλὰς προδιασκοποῦντα καὶ φυλαττόμενον, ὁ δὲ λέληθεν ἑαυτὸν ἐνέδραις ἀθρόον περιπεσὼν καὶ βόθροις καὶ διώρυξιν, ἐπὶ μήκιστον τοῦ πεδίου πρὸς τὸ ἀπατηλὸν μεμηχανημέναις, αὐτοῦ τε σὺν τῇ στρατιᾷ διεφθάρη τετάρτῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἐνιαυτῷ, καὶ καταλύει τὸν βίον ἀκλεῶς,

1. Pro κηδεμονίας R. παιδοποιΐας (scil. *adoptionis*), Intpr. *communibusve liberis procreandis et legibus*. 5. ὁρίοις R., ὅροις vulg. 7. προπολεμήσας R. et Lugd., sed hic in mg. ἴσ. προσπολεμήσας. 15. βουλευομένου R. Lugd. mg. et Intpr., βουλομένου vulg. 20. ἀθρόως R.

nevolus et pacificus, sive ita casu acciderit, sive revera etiam respectu pueri, et communium curationis pupillaris legum.

27. Illo vero mortuo, Vararanes filius cum praeesset imperio, expeditionem quidem in Romanos fecit, sed cum illum praefecti, qui in finibus erant, amice placideque suscepissent, ipse statim recessit, et ad sua se recipit, neque bello finitimis, neque praeterea damno ullo agris eorum illato. Cumque annos viginti regnasset, Isdigerdi alteri suo filio regnum tradit; qui cum eo annis septendecim et mensibus circiter quatuor esset potitus: Perozes post illum rex declaratur, vir temerarie audax et bellorum cupidus, et magnificentiam semper prae se ferebat, solidis autem tutisque consiliis non admodum utebatur; sed plus in eo erat audaciae quam consilii. Periit itaque in expeditione adversus Nephtalitas non tam, arbitror, robore hostium quam sua temeritate. Cum enim oporteret ipsum tuto per hostilem regionem procedere, occultas insidias praevidentem et praecaventem, horum cura neglecta confestim in insidias incidit; inque scro-

ἅτε δὴ ὑπὸ τῶν Οὔννων κατεστρατηγημένος· Οὐννικὸν γὰρ A. C. 556 γένος οἱ Νεφθαλῖται. Βάλας δὲ ὁ τούτου ἀδελφὸς ἐπὶ τὴν I. I. 30 ἀρχὴν ἀναβὰς, οὐδέν τι φαίνεται ἀξιαφήγητον δράσας πολέμων ἕνεκα καὶ παρατάξεων, οὐ μόνον τῷ πρᾶος εἶναι τοὺς τρόπους καὶ ἤπιος, καὶ πρὸς ὁρμὰς ἀλόγους καὶ δυσμε- P. 138 νείας οὐ μάλα διανιστάμενος, ἀλλ' ὅτι καὶ βραχὺν ἐπεβίω χρόνον· τέτταρα γὰρ αὐτῷ μόνον ἔτη κατὰ τὴν βασιλείαν διέδραμεν. ἐπὶ τούτῳ δὲ Καβάδης ὁ Περόζου, τῶν Περ- V. 97 σικῶν πραγμάτων κρατήσας, πολλοὺς μὲν κατὰ Ῥωμαίων πολέμους διήνεγκε, πολλὰ δὲ κατὰ βαρβάρων τῶν προσοικούντων ἔστησε τρόπαια, καὶ χρόνον οὐδένα παρῆκε ταραχαῖς τε καὶ κινδύνοις ἐγκαλινδούμενος. ἦν δὲ ἄρα καὶ πρὸς τὸ ὑπήκοον ἀπηνής τε καὶ δυστιθάσσευτος, καὶ οἷος ἀνακινεῖν τὰ κα- B θεστῶτα, ἔς τε τὴν πολιτικὴν δίαιταν καινουργεῖν, καὶ παρατρέπειν τὰ πάλαι συνειθισμένα. λέγεται δὲ ὡς καὶ νόμον ἔθετο, κοινὰ τοῖς ἀνδράσι προκεῖσθαι τὰ γύναια, οὐ κατὰ τὸν Σωκράτους, οἶμαι, καὶ Πλάτωνος λόγον, καὶ τὴν ἐν τῷ λόγῳ κεκρυμμένην ὠφέλειαν, ἀλλ' ὥστε τῷ προστυχόντι ἐξεῖναι πρὸς ἣν ἂν ἐθέλοι χωρεῖν καὶ τῆς εὐνῆς μεταλαγχάνειν, εἰ καὶ ἑτέρῳ τῳ συνοικοῦσα καὶ ἀποκεκριμένη ἐτύγχανε.

2. *Βάλας* Lugd. in mg., in ordine autem *Ὀβάλας*, *Οὐάλας* R., *Valens* Intpr. Incorruptum nomen Persicum est *Palasch*. Hunc Procopius, qui de horum regum successione parum comperta congessit, paulo rectius *Blasin* vocat, sed in eo errat, quod in locum Cabadis suffectum esse tradit. 8. *δὲ Καβ.* R., *δὲ καὶ Κ.* vulg. 15. *πάλαι* om. R.

bes et fossas, quae ad longissimum in campo tractum ad fallendum erant confectae, atque ibi cum exercitu interiit quarto et vigesimo regni sui anno, vitamque finivit inglorius, utpote ab Hunnis debellatus. Hunnica enim gens Nephtalitae. Balas autem huius frater ad regnum evectus, nihil memoratu dignum bellorum aut proeliorum causa gessit; non solum quia placidis esset moribus et mitis, et ad irruptiones violentas faciendas hostilitatesque exercendas non admodum promptus, sed etiam quod ad exiguum tempus supervixerit. Quatuor enim duntaxat anni ei in regno sunt decursi. Post hunc etiam Cavades, Perosi F., Persico imperio potitus, multa quidem adversus Romanos bella gessit, multa etiam a finitimis barbaris trophaea retulit, neque ullum tempus praetermisit, quo non esset turbis periculisque involutus: erat vero etiam in subditos saevus et intractabilis, aptusque ad ea, quae bene constituta erant, turbandum, et ad civile vivendi genus innovandum veteresque consuetudines subvertendas. Dicitur vero etiam hic legem tulisse, qua feminae viris communes prostituerentur, non ex Socratis, arbitror, et Platonis instituto, aut utilitatis in ea reconditae respectu, sed ut cuivis liceret, cum qua liberet rem habere, etiam si alteri alicui nupta esset, eique addicta conviveret.

A. C. 556
I. I. 30

κή. Καὶ τοίνυν θαμὰ τοῦτο ἐννόμως ἐξημαρτάνετο, χαλεπαινόντων περιφανῶς τῶν δυνατῶν, καὶ οὐκ ἀνεκτὸν ἡγουμένων τὴν ἀτιμίαν. ἀλλ' οὗτος γὰρ αὐτῷ ὁ θεσμὸς ἐπιβουλῆς C τε καὶ καταλύσεως αἰτιώτατος γέγονε. τοιγάρτοι συμφραξάμενοι ἅπαντες καὶ διαναστάντες, καθαιροῦσί γε αὐτὸν τῆς ἀρχῆς τῷ ἑνδεκάτῳ ταύτης ἐνιαυτῷ, καὶ εἰς τὸ τῆς Λήθης ἐμβάλλουσι φρούριον. τὸ δὲ τῆς βασιλείας κράτος μετάγουσιν ἐπὶ Ζαμάσφην, Περόζου καὶ αὐτὸν παῖδα γεγενημένον, καὶ ἄλλως πραότητός τε καὶ δικαιοσύνης ἄριστα ἔχειν δοκοῦντα. οὕτω τε ᾤοντο καλῶς αὐτοῖς ἅπαντα κατειργάσθαι, ὡς ἐξὸν τολοιπὸν ἐν εὐκολίᾳ τε καὶ ῥᾳστώνῃ πολιτεύεσθαι καὶ βιοτεύειν. ἀλλ' ὁ Καβάδης οὐκ ἐς μακρὰν ἀποδράσας, εἴτε τῆς γαμετῆς αὐτῷ συλλαβομένης τοῦ δόλου, ὡς Προκόπιός φησι, καὶ τὸν ὑπὲρ ἐκείνου θάνατον ὑπελθεῖν ἑλομένης, εἴτε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ χρησάμενος, ἀποδράσας δὲ οὖν ὅμως, καὶ ὑπεκβὰς D τοῦ δεσμωτηρίου, ᾤχετο παρὰ τοὺς Νεφθαλίτας, καὶ γίνεται τοῦ ἐκείνων βασιλέως ἱκέτης. ὁ δὲ τὰς ἀτάκτους τροπὰς τῆς τύχης διανοησάμενος, προσίετό γε αὐτὸν μάλα εὐμενῶς, καὶ διετέλει παρηγορῶν καὶ παραιρούμενος τῆς γνώμης τὸ ἀνιώμενον, τὰ μὲν πρῶτα θωπείᾳ τε ἀγαθῇ καὶ παραινέσει πρὸς τὰ ἀμείνονα τὸ φρονοῦν ἀναῤῥωννύσῃ, καὶ πρός γε τραπέζῃ

3. αὐτ. ὁ θεσμ. R., ὁ. θ. α. vulg. 4. αἰτιώτατος R. et Intpr. *praecipua causa*, αἴτιος vulg. συμφραζάμενοι R., συμφρασάμενοι coni. Cl. 5. γὰρ pro γε R. 8. Recte Ζαμάσφην: est *Djamasp* Persarum, Ζαμβασφῆν R., sed infra Ζαμάσφης, *Zambazes* Intpr. 15. τρόπῳ χρ. R., χρ. τρ. vulg. 17. ῥοπὰς Par. 18. ἑαυτὸν R. 21. πρός τε R.

28. Frequenter itaque hac in parte permittente lege peccabatur, satrapis aperte indignantibus, neque tolerandum esse dedecus censentibus. Sed ea lex ipsi et insidiarum et submotionis ab imperio causa fuit. Conspiratione enim facta omnibusque insurgentibus, imperio eum abdicant, undecimo, ex quo regnaret, anno, et in Lethes castellum coniiciunt; regni vero potestatem in Zamasphem transferunt, qui et ipse Perosi filius erat, et alioqui lenitatis et iustitiae nomine optime audiebat. Atque ita putabant, omnia sibi recte curata; sperantes, se deinceps placide quieteque victuros. Cavades vero non multo post e custodia elapsus, sive uxore ad fraudem opitulante, ut Procopius scribit, et mortem etiam pro illo subire cupiente, sive alio quopiam modo usus, aufugit tamen, et e carcere evasit, atque ad Nephtalitas se recepit, eorumque regi supplex est factus: qui cum varias incertasque fortunae mutationes ac vicissitudines cum animo suo perpenderet, perhumaniter eum excepit, neque desinebat eum solari, animique aegritudinem sublevare; primum quidem blanditiis verborum commodaque exhortatione ad meliora ipsius mentem corrobo-

δαψιλεῖ καὶ φιλοτησίᾳ θαμὰ προτεινομένῃ, καὶ ἐφεστρίσι τι- A. C. 556
μίαις, καὶ τούτοις δὴ ἅπασι τοῖς εἰς φιλοξενίαν προχειροτά- I. I. 30
τοις· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον καὶ τὴν θυγατέρα κατεγγυᾷ πρὸς γά-
μον τῷ ξένῳ, καὶ στρατιὰν αὐτῷ πρὸς τὴν κάθοδον ἀποχρῶ-
σαν παραδοὺς, ἔστειλεν αὖθις, τό τε ἀντιστατοῦν καθελοῦν-
τα, καὶ τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἀνακτησόμενον. ἐπεὶ δὲ
πεφύκασι πρὸς τἀναντία πολλάκις συμφύρεσθαι τοῖς ἀνθρώ-
ποις αἱ τῶν δοκηθέντων ἐκβάσεις, τοιόνδε τι καὶ τότε ξυνέβη, P. 139
καὶ πρὸς τὴν ἐφ' ἑκάτερα ῥοπήν τε καὶ κίνησιν ἐπὶ πολλῷ τῷ
διαλλάττοντι ὁ τοῦ Καβάδου βίος ἐταλαντεύθη, καὶ ταῦτα ἐν
χρόνῳ μετρίῳ. ἐκ μὲν γὰρ βασιλέως πρότερον ὑπόδικος γέγονε
καὶ δεσμώτης· ἀπαλλαγεὶς δὲ τῆς εἱρκτῆς, φυγὰς καὶ μέτοι-
κος καὶ ἱκέτης· ἐκ δὲ ἱκέτου καὶ ξένου, κηδεστὴς βασιλέως
καὶ οἰκειότατος· εὐθὺς δὲ κατελθὼν εἰς τὰ πάτρια ἤδη, ἀνεί-
ληφε πάλιν τὴν ἀρχὴν πόνων ἐκτὸς καὶ κινδύνων, ὥσπερ οὐ-
δαμῶς αὐτὴν ἀφῃρημένος, ἀλλ' εὑρὼν ἔτι σχολάζουσαν, καὶ
οἷον ἐκδεχομένην. ὁ γὰρ Ζαμάσφης ἑκὼν ἀπέστη τοῦ θάκου,
καὶ μεθεῖναι μᾶλλον ἔγνω τὴν βασιλείαν, τέτταρας ἐνιαυτοὺς B
ἡσθεὶς ἐν αὐτῇ, καὶ ἀπαγορεῦσαι μὲν τῷ γαυρουμένῳ τῆς ψυ-
χῆς καὶ φιλοδοξοῦντι, τὸ δὲ ἄπραγμον σὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἀν-
θελέσθαι· καὶ προὔλαβε τὴν ἀνάγκην ἡ εὐβουλία. ὁ δὲ Καβά-
δης ἐγκρατὴς γεγενημένος πλέον ἢ πρότερον, ἐς τριάκοντα ἐτέ-

5. Pro καθελοῦντα R. καθελεαυτοῖς. 7. συμφέρεσθαι Par. 8. τοιόν δή τι R. 10. ἐταλάντευσε R. 12. δεσμότης edd. 17. θάκου. H. l. non variat R., qui supra θῶκον praebuerat.

rans, ac praeterea lauta mensa amicaque propinatione frequenter excipiens, vestibus etiam pretiosis donans, omniaque hospitalitatis munia explens; paulo vero post etiam filiam hospiti nuptui despondet, datoque ei valido satis exercitu ad sua remisit, cum eorum, qui obstituri essent, clade pristinum suum regnum recuperaturum. Cum autem frequenter soleant hominibus res contrariis plane, quam animo destinarant, eventibus confundi, tale quid etiam tum usuvenit, variisque in utramque partem momentis, diversisque in contrarium mutationibus Cavadae vita fuit librata, idque brevi satis temporis spatio. Nam ex rege antea reus factus et captivus; ubi vero e carcere evasit, fugitivus et supplex; ex supplice autem et peregrino gener regis eique intimus; moxque ad sua reversus, imperium citra labores aut pericula recepit, perinde ac si nunquam eo exutus fuisset, vacans adhuc et quodam modo se opperiens. Zamasphes enim sua sponte regio solio excessit, regnumque relinquere potius censuit, quatuor annis eo gavisus, et renuntiare fastui ambitionique maluit, privatam vitam cum securitate coniunctam praeferens, atque ita necessitatem rectitudine consilii antevertit.

A. C. 556 ρους ἐνιαυτοὺς διέμεινε τῆς μοναρχικῆς δυναστείας ἐχόμενος I. I. 30 πρὸς τοῖς ἕνδεκα τοῖς προτέροις, ὡς τεσσαράκοντα πρὸς τῷ ἑνὶ τοὺς σύμπαντας καθεστάναι ὁπόσους ἐν αὐτῇ ἐπεβίω.

κθ'. Τὸ μὲν οὖν ἀκριβὲς τῶν ἐπ' αὐτῷ πρότερόν τε καὶ ὕστερον συμπεσόντων, ἤδη τοῖς πάλαι σοφοῖς ἐν ἱστορίας C διεκπεπόνηται τρόπῳ· ὃ δὲ τοῖς μὲν προτέροις παρεῖται, ἄξιον δὲ οἶμαι γινώσκειν καὶ ἐπισημήνασθαι, καλὸν ἂν εἴη προσθεῖναι. θαυμάσειε γὰρ ἄν τις, ὅτι δὴ κατ' ἐκεῖνο τοῦ και- V. 98 ροῦ παρά τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις παραπλήσια ἄττα συνελθεῖν ξυνέβη, ὥσπερ αὐτομάτως ἐν ἑκατέρᾳ πολιτείᾳ κατὰ τῶν κρατούντων ἐναντίας τινὸς περιφορᾶς ἐνσκηψάσης. ἐλαχίστου γὰρ ἔμπροσθεν χρόνου καὶ Ζήνων ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ὁ Ἴσαυρος, ὃς δὴ πρώην Ταρασισκωδίσαιος ἐπωνομάζετο, ὑπὸ Ἴλλου τε καὶ Βασιλίσκου καὶ Κόνωνος ἐπιβουλευθεὶς, συνεργούσης ἐς τὰ μάλιστα καὶ Βηρίνης, ἐκπέπτωκε τῆς ἀρχῆς D καὶ ἐξελήλαται, καὶ μόλις ἐς τὴν Ἰσαυρίαν ἀπεσώθη· πλὴν ἀλλ' ἐπανῆκεν αὖθις ἐς τὰ βασίλεια, καὶ Βασιλίσκον τὸν τυραννήσαντα οὐ πλέον ἢ ἔτεσι δύο καθελὼν, καὶ τοῦ σχήματος ἀφελόμενος, διετέλει πάλιν ἐχόμενος τῆς ἀρχῆς καὶ πάντα διατάττων, οὐκ ἐπὶ πλεῖστον μὲν χρόνον, ἐν αὐτῇ δὲ ὅμως ἀπεβίω. κατ' αὐτὸν δὲ καὶ Νέπως ὁ τῆς Ἑσπέρας βασιλεὺς

5. *ἱστορίαις* R. 10. *συνέβη* R. 13. *πρώτη* R. *Ταρασισκωδίσεος* vulg., *Τάρασις Κωδιαῖος* R., *Tharasis Codicus* Intpr., *Τρασκαλλισαῖος* apud Theophanem. Satis probabile est, Agathiam scripsisse *Ταρασισκαλισαῖος*. 15. *εἰς* vulg. 18. *δύο* R., *δύω* vulg.

Cavades vero multo quam antea potentior factus, alios triginta annos ultra undecim priores monarchicum imperium obtinuit, ut unum et quadraginta annos cum regia potestate vixerit.

29. Quae itaque eo antea et postmodum regnante acciderunt, veteres illi docti scriptores in modum historiae accurate pertractarunt. Quod autem a veteribus illis praeteritum est, quodque dignum cognitu ac memoratu crediderim, non abs re fuerit adiicere. Mirari enim quispiam possit, quod per id tempus Romanis et Persis nonnulli similes sibi mutuo casus acciderint, tanquam sponte in utraque re publica contraria quadam revolutione fortunae adversus Imperatores ingruente. Paulo enim ante etiam Zeno ille Isaurus, Romanorum Imperator, qui antea Tarasiscodisaeus cognominabatur, insidiis ei per Illum et Basiliscum et Cononem structis, coadiuvante praecipue Berine, imperio excidit eiectusque est, atque aegre in Isauriam salvus evasit, rediit tamen rursus in regiam, et Basilisco, qui non diutius quam duobus annis tyrannidem exercuerat, interfecto, regioque insigni ei adempto, rursus imperium recuperavit, omniaque moderatus est, non quidem multo tempore, regnans tamen e vita excessit. Haud secus et Nepos, Occidentis Imperator,

ὁμοίαις ἢ καὶ μείζοσιν ὡμίλησε συμφοραῖς. ὑπὸ γὰρ Ὀρέστου A. C. 556 φενακισθεὶς, πέφευγεν ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἀποβεβληκὼς μὲν τὴν I. I. 30 ἁλουργίδα, οὐκέτι δὲ αὐτὴν ἀντανείλετο, ἀλλ' ἐν ἰδιώταις τελῶν διεφθάρη. οὕτως ἄρα ἐν τῷ τότε μεταβολὰς παραλόγους κατὰ τῶν κρατίστων δυνάμεων σύνελθεῖν ξυνηνέχθη. ζητούντων μὲν οὖν τὴν τούτων αἰτίαν οἱ τὰς τῶν ἀδήλων ἀνιχνεύειν ἀρχὰς εἰθισμένοι, καὶ λεγέτωσαν ὁποίας καὶ βούλοιντο, ἐμοὶ δὲ τῆς προτέρας ἐκδρομῆς καὶ αὖθις μεταληπτέον. τεθνηκότος γὰρ τοῦ Καβάδου κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς Ἰουστινιανοῦ παρὰ Ῥωμαίοις βασιλείας, Χοσρόης ὁ πάνυ ὁ καθ' ἡμᾶς δια- P. 140 δέχεται τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, καὶ πέπραχε πλεῖστα ὅσα καὶ μέγιστα, ὧν ἔνια μὲν Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι προαναγέγραπται, τῶν δὲ λοιπῶν ἐμοί γε τὰ μὲν εἴρηται ἤδη, τὰ δὲ ἀκολούθως εἰρήσεται. ὡς ἂν δὲ τὸ συνεχὲς τῶν χρόνων τελεώτατα διαφυλαχθείη, τοσοῦτον ἐρῶ πρὸς τὸ παρὸν, ὡς ἐς ὀκτώ τε καὶ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς τοῦ κράτους ἐχόμενος, πολλὰς ἀνεδήσατο νίκας· καὶ γέγονεν ὁποῖος οὔπω πρότερον ἄλλος τῶν παρὰ Πέρσαις βεβασιλευκότων ἀναδέδεικται, εἴγε τῷ παντὶ ἑκάστῳ συγκρίνοιτο, οὐδὲ εἰ Κῦρον εἴποι τις ἂν τὸν Καμβύσου, οὐδὲ Δαρεῖον Ὑστάσπεω, οὐδὲ μὴν Ξέρξην ἐκεῖνον, τὸν ἱππήλατον B μὲν δεικνύντα τὴν θάλατταν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι ναυτιλλόμενον. πλὴν ἀλλὰ τοιοῦτός γε ὢν, ἀκλεής γε αὐτῷ ἡ τοῦ βίου καταστροφὴ γέγονεν, καὶ οἰκτρὰ καὶ τῶν φθασάντων ἀλλοτριω-

1. καὶ ins. ex R. 5. συνηνέχθη R. 18. εἴτε R., Intpr. vel si. 19. εἴπῃ R.

similibus aut maioribus calamitatibus fuit immersus. Nam ab Oreste circumventus, fugit ex Italia, purpura exutus, quam nunquam recuperavit, sed inter privatos degens interiit. Adeo inopinatae mutationes tum temporis potentissimis regibus acciderunt. Causas vero harum mutationum quaerant, qui abditarum rerum occulta principia investigare consueverunt, et quascunque voluerint proferant, mihi vero, unde digressus sum, est redeundum. Mortuo enim Cavade quinto anno, ex quo Iustinianus Romanis imperarat, Chosroës ille, maximi apud nos nominis, paternum suscepit imperium, et plurimas maximasque res gessit; quarum nonnullae a Procopio rhetore sunt conscriptae; reliquae vero partim iam a me dictae sunt, aliae consequenter dicentur. Ut autem continuata temporum series exactissime observetur, in praesentia duntaxat dicam, quod per octo et quadraginta annos, quibus imperio potitus est, multis decoratus fuerit victoriis, talisque evaserit, qualis ante eum ex Persarum regibus nemo, si cum singulis eorum comparetur; ne si Cyrum quidem Cambysae filium aliquis nominaverit, aut Darium Hystaspis, sed neque Xerxem illum, qui mare equis, montes navibus reddidit pervios. Ceterum talis ac tantus cum fuerit, inglorium et miseran-

A. C. 556 τάτῃ. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ἐν τῷ τότε ἀμφὶ τὰ Καρδούχια ὄρη
I. I. 30 ἐς κώμην Θαμανῶν διὰ τὴν τοῦ θέρους ὥραν καὶ τὴν τῶν τόπων εὐκρασίαν μεταβάς τε καὶ ἐνδιαιτώμενος. Μαυρίκιος δὲ ὁ Παύλου, ὑπὸ Τιβερίου Κωνσταντίνου τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ἄρχειν τῶν κατὰ τὴν ἕω ταγμάτων προστεταγμένος, εἰσέβαλεν ἀθρόον ἐς τὴν Ἀραξιανηνὴν χώραν, πρόσοικον οὖσαν τῇ τῆς κώμης περιοικίδι καὶ ἀγχιτέρμονα· καὶ δῆτα οὐκ ἀνίει δῄων ἅπασαν ἀφειδῶς καὶ ληϊζόμενος. περαιωθεὶς δὲ τὰ
C ῥεῖθρα τοῦ Ζίρμα ποταμοῦ, ἀνὰ τὰ πρόσω ἔτι ἐχώρει, καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἐλεηλάτει καὶ ἐνεπίμπρα. οὕτω δὲ αὐτοῦ ἄρδην ἅπαντα καταστρεφομένου καὶ ξυγκυκῶντος, ὁ Χοσρόης, (οὐ πόῤῥω γὰρ ἦν, ἀλλ' ὅσον ἀρθεῖσαν ἤδη θεᾶσθαι τὴν φλόγα,) οὐκ ἤνεγκεν τὴν ὄψιν τοῦ πολεμίου πυρὸς, ἐπεὶ μήπω πρότερον ἑωράκει. τοιγάρτοι αἰδοῖ τε καὶ δέει καταπεπληγμένος, οὔτε ἀντεξῄει, οὔτε ἠμύνετο· ἀλλὰ τοῖς προσπεσοῦσι πέρα τοῦ μετρίου περιαλγήσας, καὶ οἷον ἀπειρηκὼς ταῖς ἐλπίσιν, αὐτίκα νόσῳ ἥλω ὑπὸ δυσθυμίας δεινῇ τε καὶ ἀνηκέστῳ. καὶ τοίνυν
D φοράδην ἀχθεὶς μετὰ τάχους πολλοῦ εἰς τὰ ἐν Σελευκείᾳ καὶ Κτησιφῶντι βασίλεια, καὶ φυγὴν τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενος, οὐκ ἐς μακρὰν καταλύει τὸν βίον.

3. ἐνδιαιτώμενος R., διαιτώμενος vulg. 4. αὐτοκράτορος R.; βασιλέως vulg. 6. ἀθρόως R. Ἀρξιανὴν R. et in mg. Ἀραξιανὴν, Intpr. *Arxianum agrum.* 7. κώμης R. et Intpr. *contiguus circumiectis vico.* χώρας vulg. 8. ἀνήει R. δῃῶν R., δηΐων vulg. 12. Pro ἀρθεῖσαν ἤδη R. ἂν ἤδηθείαν.

dum, et ab ante actis ipsius rebus gestis alienissimum habuit vitae exitum. Cum enim per id tempus circa Carduchios montes versans in vicum Thamanorum propter aestivum tempus et illorum locorum temperiem transisset, ibique commoraretur, Mauritius Pauli F. a Tiberio, Constantini Romanorum regis filio, legionibus Orientalibus praeesse iussus, repente in agrum Araxianum irruit, qui finitimus conterminusque erat ditioni, qui vico illi erat circumiectus, neque ullum vastandi universam ac depraedandi finem faciebat: traiecto vero Zirma flumine in anteriora procedebat, cuncta vero flamma rapinisque miscens. Omnia itaque funditus evertente ac devastante Mauritio, Chosroës (neque enim longe aberat, sed tantum, ut in altum elatam flammam prospicere posset) hostilis ignis adspectum nequaquam tulit, siquidem nunquam antea eum viderat. Quocirca pudore simul ac metu perculsus, neque obviam ivit, neque sua tuebatur; sed ingenti quodam atque immoderato dolore in animo suo ex ea strage concepto, et quodammodo in desperationem adductus, confestim gravi incurabilique morbo prae moerore est correptus. Quapropter lectica elatus quam celerrime in Seleuciae et Ctesiphontis regia palatia, recessu fugae simili facto, non multo post excessit e vita.

λʹ. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα ὅντινά με τρόπον ἡ τοῦ λόγου A. C. 556 φορὰ παραλαβοῦσα, καὶ τῷ ἀξιαγάστῳ, οἶμαι, τῶν πράξεων I. I. 30 ἡδομένη, ἐς τόδε ἤγαγε προπετείας, ὥς τὰ ἐν μέσῳ ὑπερβάντα τῶν ποῤῥωτάτω ἐπιμνησθῆναι. οὐκοῦν ἐπειδὴ νῦν γοῦν ἐπέγνων ὅποι ἀφῖγμαι, καὶ ὅθεν ἐξέβην, ἐκεῖνα μὲν ἐατέον πρὸς τὸ παρὸν, ἐν τοῖς οἰκείοις ἀναγραφησόμενα χωρίοις· ἐπανήξω δὲ αὖθις ἐς τὸ ξυνεχὲς καὶ ἀκόλουθον τῶν προτέρων. ἥ τε γὰρ τῶν Περσικῶν βασιλέων διαδοχὴ καὶ ὁ τῶν ἐνιαυτῶν κατάλογος, καὶ, συλλήβδην φάναι, ἅπαν μοι τὸ ἐπηγγελμένον ξυνετελέσθη. P. 141 οἶμαι δὲ ἄγαν ἀληθῆ ταῦτα καθεστάναι καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκ- V. 99 πεπονημένα, ὥς δὴ ἐκ τῶν Περσικῶν βίβλων μεταληφθέντα. Σεργίου γὰρ τοῦ ἑρμηνέως ἐκεῖσε γενομένου, καὶ τοὺς τῶν βασιλικῶν ἀπομνημονευμάτων φρουροὺς τε καὶ ἐπιστάτας μεταδοῦναί οἱ τῆς περὶ ταῦτα γραφῆς ἐκλιπαρήσαντος, (πολλάκις γὰρ αὐτὸν ἐς τοῦτο προτρέψας ἐτύγχανον,) προσθέντος δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὥς οὐκ ἄλλου του χάριν ζητοίη τῶνδε τυχεῖν, ἢ ὥστε καὶ παρ' ἡμῖν ἀνάγραπτα ἔσεσθαι τὰ σφίσιν ἐγνωσμένα καὶ τίμια, παρέσχον εὐθὺς εὖ γε ποιοῦντες ἐκεῖνοι, οὐκ ἄχαρι τὸ χρῆμα ἡγούμενοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐκλείας τοῖς σφῶν βασιλεῦσιν ἐσόμενον, εἰ μέλλοιεν καὶ παρὰ Ῥωμαίοις B

3. ἀδομένη R. pro ἡδομένη. 4. ποῤῥωτάτω R., ποῤῥωτέρω vulg. 6. ἀναγραφησόμενα R. Lugd. 2. m. et Intpr. *ut — describendis.* Vulg. ex pr. m. Lugd. ἃ ἐν τοῖς οἰκ. ἀναγραφησόμεθα. χωρίοις R. et Intpr. *suis locis*, χρόνοις vulg. 10. ἀληθῆ ἄγαν R. καθεστάντα R. 11. βίβλων R., βιβλίων vulg. 15. προσθέντος R., προθέντος vulg. 19. ἡγούμενοι εἶναι R., εἶν. ἡγούμ.. vulg.

30. Sed nescio quo pacto me orationis decursus abreptum, rerumque memoratu dignarum voluptate delinitum, eo praecipitantiae adduxerit, ut omissa rerum praesentium tractatione, remotiora sim persecutus. Quocirca cum nunc sciam quo pervenerim et unde fuerim digressus, illa quidem iam sunt omittenda, quae suis temporibus conscribemus : ad praecedentium autem rerum continuatam congruentemque narrationem revertar. Persicorum enim regum successionem et annorum numerum, et, ut uno verbo dicam, universum id, quod promiseram, iam absolvi. Et quidem vera esse quae dixi, puto, accurateque elaborata, utpote e Persicis libris desumta. Cum enim Sergius ille interpres illic ageret, et regiorum annalium custodes ac praefectos obnixe rogasset, ut secum illa scripta communicarent, (frequenter enim ego illum ad hoc eram hortatus,) causam vero etiam adiecisset, quam non aliam esse declarabat, quam ut etiam apud nos litterarum monumentis commendarentur ipsorum instituta, quaeque in pretio haberent; statim illi recte facientes, eius petitioni annuerunt, rem non ingratam fore rati, immo vero ad regum suorum gloriam pertinentem, si etiam

A. C. 556 γινώσκεσθαι, ὁποῖοί τε γεγόνασι καὶ ὁπόσοι, καὶ ὅπως ἡ τοῦ
I. I. 30 γένους αὐτοῖς ἀποσέσωσται τάξις. λαβὼν οὖν ὁ Σέργιος τά τε ὀνόματα καὶ τοὺς χρόνους, καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένων τὰ καιριώτατα, καὶ μεταβαλὼν εὐκόσμως εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνήν, (ἦν γὰρ δὴ ἑρμηνέων ἄριστος ἁπάντων, καὶ οἷος ὑπ' αὐτοῦ Χοσρόου θαυμάζεσθαι, ὡς ἐν ἑκατέρᾳ πολιτείᾳ τὰ πρωτεῖα λαχὼν τῆς ἐπιστήμης,) εἰκότως οὖν ἀκριβεστάτην ποιησάμενος τὴν μετάφρασιν, ἀπεκόμισέ τέ μοι ἅπαντα μάλα πιστῶς καὶ φιλίως, καὶ προὔτρεψε διανύειν τὴν αἰτίαν, ἐφ' ᾗπερ αὐτὰ
C καὶ παρείληφε. καὶ τοίνυν διήνυσται. ὥστε εἰ καὶ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι ἔνια τῶν ἐπὶ Καβάδῃ ἀφηγηθέντων ἑτέρως ἀπήγγελται, ἀλλ' ἡμῖν ἀκολουθητέον τοῖς Περσικοῖς χρονογράφοις, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φερομένων ὡς ἀληθεστέρων ἀντιληπτέον. τοσούτου δὴ οὖν ἡμῖν τοῦ πόνου τελεώτατα ἐξειργασμένου, φέρε πρὸς αὐτὴν αὖθις ἐπανίωμεν τὴν τῆς ἱστορίας ξυνέχειαν, ἣν ἐκ τῶν ἀμφὶ τὴν Λαζικὴν γεγενημένων διατεμόντες, ἐς τάδε ἀφίγμεθα. οὕτω μὲν δὴ οὖν ὁ Ναχοραγὰν διὰ τὸ ἀγεννὲς τοῦ τρόπου, καὶ τὸ νενικῆσθαι ἀνὰ κράτος ὑπὸ Μαρτίνου τε καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων, καὶ τὴν ἐς Ἰβηρίαν αἰσχρὰν ἀναχώρησιν, ὠμότατα διεφθάρη καθ' ὃν ἤδη μοι πρότερον

4. καιριώτατα R., καιριώτερα vulg. 9. φιλίως R., φίλως vulg. 11. ἀφηγηθέντων R., ἀφηγημένων vulg. 12. χειραγράφοις (sic) R., Intpr. *scripta*. 14. τοσούτου R. et Intpr. *tantum laboris*, τούτου vulg. ἐξηργασμένου R., ἐξεργ. edd. 16. διατεμόντες R. et Intpr. *quam — occoeptam intercidimus*, διατελοῦντες vulg. 20. πρότερον εἶρ. τρ. R., τρόπ. εἶρ. πρ. vulg.

Romanis innotesceret, quales et quot fuerint, et quo pacto generis series ipsis sit conservata. Sergius itaque, acceptis eorum nominibus et temporibus et praecipuis insignioribusque ipsorum rebus gestis, iisque scite in linguam Graecam conversis, (erat enim interpretum omnium optimus, quemque Chosroës ipse admirabatur ut in utraque re publica eruditorum interpretum principem,) perfectissimaque, uti verisimile est, interpretatione a se confecta, ad me omnia fideliter amiceque detulit hortatusque est, ut causae, ob quam haec monumenta a Persis acceperat, satisfacerem effectuique darem; quod et nunc a me praestitum perfectumque est. Quocirca tametsi nonnulla eorum, quae de Cavade commemorata sunt, aliter a Procopio rhetore narrantur, nobis Persici annalium scriptores potius sunt sequendi, quaeque ii scribunt, ut veriora tenenda. Hoc itaque labore nobis perfectissime absoluto, age ad continuandam historiam redeamus, quam interrupta narratione rerum in Lazico gestarum, huc usque perduximus. Hoc itaque pacto Nachoragan ob suam vecordiam, et quod per vim esset victus a Martino et Romanis copiis, et ob turpem in Iberiam fugam, crudelissima morte

εἴρηται τρόπον. λογιζόμενος δὲ ὁ Χοσρόης, ὡς οὐχ οἷόντε αὐτῷ A. C. 556 ἀνὰ τὴν Κολχίδα γῆν πρὸς Ῥωμαίους παρατάττεσθαι, τῶν I. I. 30 μὲν τῆς θαλάττης κρατούντων, καὶ ἅπαντα, ὧν ἂν δέοιντο, ῥᾳ- D δίως ἐνθένδε μεταπεμπομένων, αὐτοῦ δὲ διὰ μακρᾶς ὁδοῦ καὶ ἐρήμου μόλις τοῖς στρατοπεδεύουσιν ἐλάχιστα γοῦν τῶν ἐδωδίμων ὑπὸ ἀχθοφόροις ἀνδράσι τε καὶ ὑποζυγίοις χαλεπώτατα στέλλειν ἀναγκαζομένου· ταῦτα δὴ οὖν ἐπισκοπῶν, ἔγνω τὸν ὅλον πόλεμον καταθέσθαι, ὡς ἂν μὴ ἐπιπλεῖστον αὐτοῖς ἡ εἰρήνη χωρίοις τισὶ περιοριζομένη, ἀτελὴς καὶ οἷον σκάζουσα διαμένοι, ἀλλ' ὁμοίως ἁπανταχοῦ ἐπιῤῥωσθείη. καὶ τοίνυν ἐκπέμπει ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ ἐς τὸ Βυζάντιον ἄνδρα Πέρσην τῶν σφόδρα παρ' αὐτοῖς λογιμωτάτων, ὄνομα δὲ ἦν αὐτῷ Ζίχ. P. 142 οὗτος δὲ ὁ Ζὶχ ἀφικόμενος καὶ παρελθὼν ὡς Ἰουστινιανὸν βασιλέα, πολλὰ μὲν ἔφη τῶν παρόντων πέρι, πολλὰ δὲ ἀκήκοε· καὶ πέρας ἐς τόδε ξυνηλθέτην, ἐφ' ᾧ Ῥωμαίους τε καὶ Πέρσας κατέχειν μὲν ἅπαντα, ὧν ἤδη ἐτύγχανον κατὰ τὴν Λαζῶν χώραν πολέμου θεσμῷ ἐπειλημμένοι, εἴτε πολίσματά γε εἴτε φρούρια εἶεν, ἡσυχίαν δὲ ἄγειν ἐφ' ἑαυτῶν, καὶ ἥκιστα κατ' ἀλλήλων παρατάττεσθαι, ἕως ἐς ἑτερόν τι μεῖζον B καὶ τελεώτερον τὸ ἑκατέρωθεν ἄρχον συμβαίη. ὁ μὲν οὖν Ζὶχ οὕτω τὰ τῆς πρεσβείας διαπραξάμενος, ἀπενόστησεν ἐς τὰ

1. Quae sequuntur, sine ulla varietate leguntur in Cod. Bavar. Excerptorum de legationibus. 3. θαλάσσης R. 9. σκάζουσθαι R. 10. ἐπιρωσθείη R. 12. λογισμωτάτων R. 17. χώραν add. ex R. et Intpr., abest vulg. et Exc. 19. ἐς om. R.

affectus fuit, quemadmodum supra a me est dictum. Chosroës vero considerans, se non posse in Colchica regione adversus Romanos exercitum ducere, quod illi quidem mari potirentur, ac per id facile necessaria omnia eis subveherentur, ipse vero longis desertisque itineribus in castra sua etiam exiguum commeatum non nisi per baiulos et iumenta oneraria difficillime mittere cogeretur, totum bellum deponendum censuit, ne ipsis pax, certis quibusdam ut plurimum locis circumscripta, mutila imperfectaque et quodammodo claudicans permaneret, sed ex aequo ubique valeret atque confirmaretur. Byzantium ergo cum legatione mittit virum quendam Persam maximae auctoritatis, cui nomen erat Zich. Is cum ad Iustinianum Impe peratorem venisset, multique ultro citroque sermones de praesenti rerum statu essent habiti, tandem ita inter eos convenit, ut Romani et Persae in Lazica regione omnia retinerent, quaecunque belli iure obtinuissent, sive castella sive propugnacula ea essent; ipsi vero inter se quietem agerent, belloque abstinerent, donec arctius aliquod perfectiusque foedus principes utrimque inirent. Zich itaque legatione sua ita perfunctus, ad suos rediit. Quae ubi praefectis

A. C. 556 οἰκεῖα. τούτων δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀπηγγελμένων, ἔμενον αἱ
I. I. 30 δυνάμεις ἐπὶ χρόνον συχνὸν πάμπαν ἀπόλεμοι, καὶ τὸ πρότερον αὐτομάτως γιγνόμενον τότε δὴ οὖν ὑπὸ ξυνθήκαις ἐβεβαιοῦτο.

3. οὖν om. R.

fuerunt renuntiata, exercitus ad multum tempus ab omni bello abstinuerunt; quodque antea sponte erat factum, tum etiam pactis fuit constabilitum.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε.

AGATHIAE SCHOLASTICI
HISTORIARUM LIBER V.

ARGUMENTUM.

Tzannorum latrocinia. Theodorus ex Colchide contra eos profectus castra ponit prope Theodoriadem (1), *ibique rebelles parvo successu elatos, dolo circumventos devincit, quibus Imperator annuum stipendium imponit* (2). *Byzantium ingenti terrae motu concutitur. Mors Anatolii* (3). *Iudicium vulgi de ea refellitur* (4). *Terror sinistris vaticiniis auctus, Byzantinos ad vanam virtutis ostentationem impellit* (5). *Causa terrae motuum a quibusdam in vaporibus subterraneis ponitur. Anthemii mechanici lepidum commentum* (6, 7, 8). *Iustinianus quum alia aedificia, tum sanctissimam Sophiae aedem reaedificandam curat. Cuius descriptio a Paulo Silentiario composita laudatur* (9). *Pestis Byzantii grassatur* (10). *De priscis Hunnorum sedibus et fatis. Hunni Cotriguri, Zabergane duce, Romanum imperium invadunt, Graeciam et Chersonesum petentes* (11). *Descriptio Chersonesi. Zabergan per murum magnum defensoribus vacuum suburbanam regionem ingressus, ipsi Byzantio imminet* (12). *Hunnorum saevitia et stupra. Militares Romani imperii opes tum valde imminutae erant* (13). *Causae huius decrementi. Urbs magno terrore impletur* (14). *Scholariorum militum origo et conditio. Belisarius iam senex defendendae urbi praeficitur* (15). *Is exercitum undequaque collectum ex urbe educit, et ad virtutem et moderationem exhortatur* (16, 17, 18). *Hac oratione confirmati Romani barbaros cum ingenti clade repellunt* (19). *Quibus fugatis, protinus Belisarius revocatur* (20). *Chersonesum interim Germanus, Dorothei filius, strenue defendit. Hunni ad circumnaviganda munimenta ex calamis rates conficiunt* (21). *Quibus vecti sexcenti homines a Romanis obviam navigantibus ad unum omnes aut merguntur aut caeduntur* (22). *Non multo post barbari etiam terrestri proelio vincuntur. Zabergan, auro a Iustiniano accepto, universas Hunnorum copias in patrias sedes reducit* (23). *In quos decedentes Iustinianus Sandichlum, Utrigurorum regem, incitat* (24). *Perpetua inde bella exorta, quibus hae gentes invicem se consumebant.* (25).

A. C. 557 *α΄. Οὕτω μὲν οὖν τὰ μεγάλα καὶ ἀμφήριστα γένη κατὰ*
I. I. 31 P. 143 *τὸ ξυγκείμενον τὰ ὅπλα ἔθεντο, καὶ ἠρεμοῦντα ἐπὶ μακρότα-*
V. 100 *τον διετέλουν, ὡς μηδὲν ὁτιοῦν τόγε ἐπ' ἐκείνοις ὁπότερον γοῦν αὐτῶν διαπονεῖσθαι. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Τζάννοι τὸ ἔθνος· οἰκοῦσι δὲ τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὑπὸ Τραπεζοῦντα τὴν πόλιν· οὗτοι δὴ οὖν οἱ Τζάννοι, καίτοι ἐκ παλαιοῦ ὑπόσπονδοί τε καὶ κατήκοοι τῶν Ῥωμαίων γεγενημένοι, ἀλλὰ τότε τὸ μέν τι αὐτῶν εἴχετο τῶν προτέρων, καὶ ἀκολασταίνειν οὐ λίαν ἐγνώκει, οἱ δέ γε πολλοὶ παρέντες τὰ καθεστῶτα, ληστρικώτερον ἐβιότευον, καὶ καταθέοντες τὰ ἀμφὶ τὸν Πόντον χωρία, τούς τε ἀγροὺς ἐληλάτουν καὶ τοὺς ὁδοιπόρους ἐσίνοντο· ἐπέβαινον δὲ καὶ Ἀρμενίας, ὅποι παρείκοι, καὶ ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν ἐφρόνουν ἀλλοτριώτερον τῶν διαφανῶν πολεμίων. τοιγάρτοι στέλλεται ἐπ' αὐτοὺς Θεόδωρος, ὁ σφῶν μὲν ὁμόφυλος, τὰ δὲ πρωτεῖα φερόμενος ἐν τοῖς Ῥω-*
P. 144 *μαϊκοῖς ταξιάρχοις· πολλάκις δὲ, οἶμαι, τούτου καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην. ἅτε γὰρ τῆς οἰκείας χώρας δαημονέστατος, καὶ ὅθεν ἐμβάλλειν ἄριστα ἤμελλε, καὶ ὅποι ἐναυλίσασθαι, καὶ ὅπως τοὺς δυσμενεῖς ἀνιχνεῦσαι ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐπιστάμενος, εἰκότως ἄρα ἐκεῖνος, ἐκ βασιλέως αὐτῷ προστεταγμένον, ἐπὶ τήνδε τὴν πρᾶξιν ἐχώρει. ἄρας δὴ οὖν ἐκ τῆς Κολχίδος γῆς*

7. *τότε τὸ μὲν* R. (Cl.), *τότε μὲν* vulg. 12. *Ἀρμενίαν* R. 14. *τοίγαρ στέλλ.* R. 18. *ἤμελλε* R., *ἤμελλον* vulg.

1. Ita quidem maximae et dubiae inter se potentiae nationes, ut convenerat, arma deposuerunt, quieteque diutissime manserunt, ita ut neutra pars in alteram quicquam moliretur. Per id tempus Zanni, gens australia ad Euxinum Pontum loca incolens circa urbem Trapezuntem; ex his, inquam, Zannis, cum ab antiquo foederati subditique Romanorum fuissent, nonnulli veteribus pactis stabant, neque proterve insolescebant; alii, pristino vitae statu neglecto, praedonum in morem vivebant, locaque Ponto adiacentia hostiliter percurrentes, et agros depraedabantur, et viatoribus erant infesti: quin et in Armeniam transgressi, quoad poterant, praedas agebant, neque aliter se, quam si aperti hostes essent, gerebant. Mittitur itaque in eos Theodorus, eorum popularis, primas inter Romanos ducis partes obtinens, cuius supra frequenter memini. Nam ille, ut suae regionis peritissimus, et e qua parte optime eam invasuri viderentur, ubi etiam commodissime castra locanda, et quomodo hostes pervestigandi essent, ad unguem norat; merito Imperatoris iussu ad hoc negotium conficiendum est missus. Castris itaque e Colchica regione cum iusto exercitu motis, eiusque fines ultra Phasidem occa-

ξὺν ἀποχρώσῃ στρατιᾷ, καὶ τὰ ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ παρα- A. C. 557
μειψάμενος ὅρια ἐπὶ δυόμενον ἥλιον, αὐτίκα ἐς τὰ ἐνδότατα I. I. 31
τῆς τότε πολεμίας ἐφοίτα. στρατοπεδευσάμενος δὲ ἀμφὶ Θεο-
δωριάδα τὴν πόλιν καὶ τὸ Ῥίζαιον καλούμενον, αὐτοῦ τε
χαράκωμα τῷ στρατῷ περιβαλόμενος, τὸ μὲν ἠρεμοῦν ἔτι καὶ
φίλον καὶ οὔπω παρατετραμμένον μετακαλούμενος, δώροις τε B
ἐφιλοφρονεῖτο καὶ ὑπεραγάμενος ἦν τῆς εὐβουλίας· τοὺς δὲ
ἀποστάντας ἀνέδην καὶ παρασπονδήσαντας τίσασθαι ὡς τάχι-
στα τῷ πολέμῳ παρεσκευάζετο. ἀλλ' ἐκεῖνοι οὐδέν τι μελλήσαν-
τες, προσεπῆεσαν τῷ ἐρύματι, καὶ δὴ ἐπὶ λόφῳ τινὶ ἀγχοῦ που
ὑπερανέχοντι ἐς πλῆθος ξυναγερθέντες, κατηκόντιζον τῶν Ῥω-
μαίων ἐξ ὑπερδεξίων καὶ κατετόξευον, ὡς ἅπαν τὸ στράτευ-
μα διαταραχθῆναι τῷ ἀδοκήτῳ τῆς τόλμης. πολλοὶ δὲ ὅμως
ὑπεκβάντες, ἀντεπεφέροντο μὲν προθυμότατα τοῖς ἐναντίοις, οὐ
μὴν ἐν τάξει ἐχώρουν, οὐδὲ ἀνέμενον, ὅπως αὐτοὺς ἐς τὸ χθα-
μαλὸν τοῦ πεδίου ἐκκαλέσοιντο· ἀλλ' ὀργῇ ἐχόμενοι καὶ ἀκο- V. 101
σμίᾳ, ἐγκαρσίους πως τὰς ἀσπίδας ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς προεβέ- C
βληντο, ἠρέμα ὑποκεκυφότες, καὶ πρὸς τὸ ἄναντες ἐπειρῶντο
ἀναῤῥιχᾶσθαι. οἱ δὲ Τζάννοι θαμὰ βάλλοντες ἐκ τοῦ μετεώ-
ρου δόρασί τε καὶ πέτραις κυλινδουμέναις, ῥᾳδίως αὐτοὺς
ἀπεκρούσαντο, καὶ ἐπεκδραμόντες μέχρι μὲν τεσσαράκοντα

1. Pro ἀποχρώσῃ στρατιᾷ R. ἀπεστρατιᾶς (sic), Intpr. *cum universis copiis.* 5. περιβαλλόμενος R. 7. ὑπεραγόμενος R. 8. Pro ἀνέδην Intpr. *impudentius* (ἀναίδην). 17. ἐγκαρσίᾳ R. 21. ἐπεκδραμόντες. Sic correxi. ἀπεκδρ. vulg. et R.

sum versus praetergressus, statim in penitissima hostilis regionis loca pervenit. Castris vero circa Theodoriadem urbem et Rhizaeum dictam locatis, ibique vallo exercitui circumducto, Zannos, qui adhuc quieti et amici ac nondum aversi erant, accersitos muneribus prosequebatur, eorumque prudentiam moderationemque collaudabat; eos vero, qui iam proterve ruptis foederibus defecerant, punire quam citissime bello apparabat. At illi nihil morati propius ad vallum accesserunt, et in proximum quendam eminentiorem collem magnis copiis collecti, tela et sagittas in Romanos ex editiore loco torquebant, ita ut universus exercitus inopinata illa audacia perturbaretur. Multi tamen vallo erumpentes, strenue in hostes ferebantur, sed incomposite nulloque ordine procedebant, neque opperiebantur, dum eos in planum apertumque campum evocassent, sed ira praepediti et perturbatione, transversis scutis supra capita praetensis sensim sese summittentes, in arduum collem conscendere nitebantur. Zanni vero assidue ex edito hastas iacientes, saxaque devolventes, facile eos repulerunt, eruptioneque facta viros XL. interfecerunt, reliquos in turpissimam fugam verterunt. Barbari autem, re feliciter ex insperato gesta, quam proxime ad castra accesserunt,

A.C.557 ἀνδρῶν ἔκτειναν, τοὺς δὲ ἄλλους ἐς φυγὴν ἔτρεψαν ἀκλεεστά-
L.I.31 την. ἀρθέντες δὲ οἱ βάρβαροι τῷ παραλόγῳ τοῦ προτερήματος,
ἐν χρῷ τῷ στρατοπέδῳ ἐπέλαζον· ἐνταῦθά τε μάχη ξυνέστη
καρτερὰ, τῶν μὲν εἴσω παρελθεῖν ἱεμένων καὶ ἅπαντας
ἀναρπάσασθαι, τῶν δὲ Ῥωμαίων αἰσχρὸν εἶναι ἡγουμένων,
οὐ μόνον εἰ μὴ θᾶττον ἀπελάσαιεν τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἰ
καὶ μὴ ἄρδην αὐτοὺς διαφθείρωσιν. ὠθούμενοί τε ἑκάτεροι
D ἀλλήλους καὶ ἀντερείδοντες, καὶ ταῖς χερσὶ συμπλεκόμενοι,
οὐδενότι ἀνίεσαν εὐψυχίας· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπιπλεῖστον τὰ τοῦ
ἀγῶνος ἀγχώμαλα, πατάγου τε πολλοῦ καὶ βοῆς συμμίκτου
ἀνάπλεα καὶ οὔπω διακεκριμένα.

β'. Θεόδωρος δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων ταξίαρχος ὁρῶν τοὺς
δυσμενεῖς ἀστρατηγήτους τε ὄντας καὶ οὐ μάλα ἐν τῷ ἀσφα-
λεῖ παραταττομένους, οὐδὲ πολλαχοῦ τοῦ περιφράγματος ἐφε-
στηκότας καὶ ἐγκειμένους, ἀλλὰ πάντας ἅμα ἐς ἕν τι μέρος
ξυννενευκότας, ἐνίους μὲν τῶν ἀμφ' αὐτὸν οὕτω κατὰ χώραν
ἑστάναι, καὶ ἀντιπροσώπους διαμάχεσθαι παρακελεύεται·
P.145 ἀπόμοιραν δὲ ὡς πλείστην ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἔστειλεν ὄπισθεν
τοῖς βαρβάροις ἐπιπεσουμένους. οἱ δὴ λαθραιότατα πορευόμε-
νοι, καὶ κατὰ νώτου ἐπιφανέντες, ἠλάλαξαν ἀθρόον τορόν τι
λίαν καὶ ἐνυάλιον, ὥστε ἀμέλει τοὺς Τζάννους διακυκηθέν-
τας μηδέν τι ἕτερον ἐν βουλῇ θέσθαι ἢ τὸ ἀγεννῶς δραπε-
τεύειν. οὕτω δὲ φεύγοντας αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ὥσπερ

9. οὕτω R. 10 πολλοῦ add. ex R. et Intpr. *strepituque multo.* 16. ξυννενευκότας rescripsit Cl., ducibus R. ξυνενευκότως et Intpr. *unum in locum omnes declinassent*, συνεστηκότας vulg. 23. Pro οὕτω δὲ fort. scrib. οὕτω τε.

ibique acerrima pugna est excitata, Zannis castra perrumpere omnesque profligare nitentibus, Romanis vero turpe existimantibus, non solum nisi e vestigio hostes propulsarent, sed nisi penitus eos delerent. Pulsi itaque inter se mutuo, et renitentes manusque conserentes, nihil omnino de alacritate animorum remiserunt; sed aequo marte diu utrimque pugnabatur, omniaque erant strepitu et clamore confuso plena et adhuc incerta.

2. Theodorus autem Romanorum dux videns eos duce belli perito destitutos, neque admodum in tuto proeliantes, neque diversis e partibus vallum obsidentes atque invadentes, sed omnes simul in unam quandam partem conglobatos incumbere, nonnullos quidem e suis loco suo manere et adversa fronte cum hoste pugnare iubet, maximam vero copiarum suarum partem clam mittit, qui in hostem a tergo impetum faciant. Qui quidem occultissime profecti, cum iam Zannis a tergo imminerent, confestim immanem acutissimumque clamorem classicum sonantem exoitarunt, adeo ut Zannis perculsis perturbatisque nihil aliud in mentem venerit, quam tur-

παράφρονας ὑπὸ τοῦ δέους γεγενημένους, ῥᾷστα διεχειρίζοντο, A. C. 557
καὶ δισχιλίους μὲν αὐτῶν ἀπεκτόνασι, τὸ δὲ λειπόμενον ἄλ- I. I. 31
λος ἄλλοθι ἐσκεδάννυντο. οὕτω δὲ ἀνὰ κράτος ἅπαν τὸ γένος ᾑρηκὼς ὁ Θεόδωρος, ὁ δὲ βασιλεῖ διήγγειλε τὰ ξυνενεχθέντα, καὶ ἀνεπυνθάνετο, ὅ, τι καὶ βούλοιτο ἐπὶ τούτοις. ὁ δὲ δασμοφορίαν αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τακτὴν διακελεύεται ἀν' ἕκαστον ἔτος ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον τελεσθησομένην, ὡς ἐν ταύτῃ γοῦν δια- B
γνοῖεν κατηκόους σφᾶς εἶναι καὶ ὑποτελεῖς καὶ παντάπασι δεδουλωμένους. καὶ τοίνυν ἀνάγραπτοί γε αὐτίκα ἐγίγνοντο ἅπαντες, καὶ φόρου ἀπαγωγῇ ἐπιέζοντο· ἐξ ἐκείνου τε μέχρι καὶ νῦν οὕτω τῆς εἰσφορᾶς ἄγοντες διατελοῦσι. βασιλέα δὲ Ἰουστινιανὸν ὥσπερ τι, οἶμαι, τῶν μεγίστων ἔργων μάλα ἤρεσε τὸ γεγενημένον. τοιγάρτοι ἔν τινι τῶν οἰκείων νόμων, οὓς δὴ νεαροὺς ἐπονομάζομεν, τὰς ἄλλας ἀπαριθμούμενος νίκας καὶ τοῦδε τοῦ ἔθνους ἐν τοῖς μάλιστα ἐπεμνήσθη. τὰ μὲν οὖν τῆς Τζαννικῆς ἀλαζονείας ὧδέ πως ἐτελεύτα, καὶ αὖθις ὁ Θεόδωρος ἀνὰ τὴν τῶν Λαζῶν χώραν παρὰ τοὺς στρατηγοὺς ἐπανῆκε.

γ'. Τούτων δὲ οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν πάλιν ἐν Βυζαντίῳ C
ἐξαίσιόν τι σεισμοῦ χρῆμα ἐνέσκηψεν, ὡς μικροῦ ἅπασαν ἀνατετράφθαι καὶ διαῤῥυῆναι τὴν πόλιν. γέγονε μὲν γὰρ καὶ καθ' αὐτὸν μέγιστος ἡλίκος, καὶ ὁποῖος, οἶμαι, οὐπώποτε πρότερον, τῇ τε τραχύτητι τοῦ βρασμοῦ καὶ τῷ μονίμῳ τοῦ σάλου. ἔτι

7. ἂν ταύτῃ et 10. ἀπαγωγῆς sph. Par. 12. ἤρεσκεν R. 14. Pr. Nov. 1. et 38. 17. τῶν add. ex R.

pem fugam capessere. Romani vero eos ita fugientes et prae metu extra se quodammodo positos, facillime trucidarunt; et duo quidem eorum millia sunt caesa, reliqui, alius alio, sunt dissipati. Theodorus itaque, universa gente domita, Imperatori quae gesta erant nuntiavit, simulque, quid in eos statui vellet, sciscitatus est. Is certum eis tributum annuum, quod deinceps penderent, imponi iussit; ut ex eo intelligerent, se subditos et tributarios esse penitusque subactos. Confestim itaque recensus omnium est habitus, et onus inferendi tributi eis impositum, et exinde in hunc usque diem Romanis sunt vectigales. Iustiniano vero Imperatori factum hoc, tanquam ex maximis rebus gestis, valde placuit. Quocirca etiam in quadam suarum constitutionum, quas novellas appellamus, alias victorias recensens, huius etiam gentis inter primas meminit. Zannorum itaque proterva insolentia hunc habuit exitum, et Theodorus per Lazicam regionem ad praefectos exercitus rediit.

3. Non multo vero antea tempore rursus Byzantii ingens terrae motus fuit, adeo ut parum abfuerit, quin tota urbs subversa corruerit. Nam et per se maximus fuit et qualis ante, ut arbitror, nullus, cum vehementia succussionis, tum duratione agitationis; mul-

A. C. 557 δὲ αὐτὸν φρικωδέστερον ὁ καιρὸς ἀπέδειξε καὶ ἡ τῶν ἐπισυμ-
I. I. 31 βάντων ἀνάγκη. ἡνίκα γὰρ ἐκείνου τοῦ ἔτους ἡ τοῦ φθινοπώ-
ρου ἔληγεν ὥρα, ἔτι τε τὰ ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων συμπόσια ἐτε-
λεῖτο, ἧπερ τοῖς Ῥωμαίοις νενόμισται, κρύος μὲν ἤδη ὑπῆρ-
χεν, ὁποῖον εἶναι εἰκὸς τοῦ ἡλίου ἐπὶ τὰς τροπὰς ἐλαύνοντος
τὰς χειμερίους, καὶ πρὸς τὸν αἰγοκέρωτα φερομένου· καὶ μά-
D λιστα ἐν τῷ κλίματι δήπου τῷ ὀγδόῳ καλῶς εἶχεν, ὅπερ, οἶμαι,
ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου παρὰ τοῖς ταῦτα σοφοῖς ἐπικέκληται.
τότε δὲ ἀμφὶ μέσην τῆς νυκτὸς φυλακὴν ὕπνῳ μὲν οἱ ἀστοὶ
εἴχοντο καὶ ἠρεμίᾳ, ἐνέπεσε δὲ ἐξαπίνης τὸ δεινόν, καὶ ἅπαντα
εὐθὺς ἐκ βάθρων αὐτῶν ἐδονεῖτο· ἥ τε κίνησις βιαιότατα κατ'
ἀρχὰς εἰσβαλοῦσα, ἐπὶ μεῖζον ἔτι ηὔξάνετο καὶ ἐπηυξάνετο, ὥσ-
περ ἐς ἐπίδοσίν τινα καὶ ὑπερβολὴν τοῦ πάθους χωροῦντος
V. 102 οὕτω δὴ οὖν ἁπάντων ἀφυπνισθέντων, κωκυτὸς ἠκούετο πάν-
τοθεν καὶ ὀλολυγή, καὶ ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἀναβοᾶσθαι αὐτομά-
τως ἐν τούτοις εἰωθυῖα φωνή· ἐπεὶ καὶ ἦχός τις βαρὺς καὶ
ἄγριος, ὥσπερ χθονία βροντή, ἐκ τῆς γῆς ἀναπεμπομένη, ἐπη-
κολούθει τῷ κλόνῳ, καὶ ἐδιπλασίαζε τὰς ἐκπλήξεις. ὅ τε περί-
P. 146 γειος ἀὴρ ὁμίχλῃ καπνώδει οὐκ οἶδα ὅθεν ἀναχθείσῃ, κατεμε-
λαίνετο· καὶ ἦν ἅπας ζοφερὸς καὶ οἷον γεγανωμένος. τοιγάρτοι
ἀλόγῳ τινὶ τὸ ἀνθρώπειον καὶ ἀνεξετάστῳ ὑπὸ τοῦ δείματος
ἐχόμενοι γνώμῃ, ὑπεξῄεσαν τῶν οἰκημάτων. καὶ αὐτίκα αἵ τε

8. διὰ τοῦ Εὐξ. π. coni. B. Vulc. male. 15. ἀναβ. αὐτ. ἐν τούτ. R., αὐτ. ἐν τ. ἀν. vulg. 20. γεγανωμένος uterque cod. et edd., Intpr. *sonorus*.

toque adhuc horribiliorem eum reddebat tempus ipsum, et eorum, quae coincidebant, necessitas. Cum enim illius anni auctumnus tum esset exactus, et iam ex Romanorum consuetudine natalitia convivia agitarentur, frigus erat quale par est esse, sole ad brumales conversiones et ad capricornum vergente, et praecipue sub octavum clima, quod ab Euxino Ponto ab illius artis peritis est appellatum. Tum vero circa mediam noctis vigiliam, civibus somno et quieti vacantibus, repente hoc malum incidit, omniaque statim ex ipsis fundamentis succutiebantur, motusque ipse, tametsi ab initio violentissimus esset, in maius tamen adhuc crescebat, veluti per incrementa ad summum tendente malo. Hoc itaque pacto omnibus e somno excitatis, ploratus omni ex parte eiulatusque audiebantur, et vox, qualis fere in eiuscemodi malis ad Deum proclamari consuevit. Siquidem et sonitus quidam gravis atque immanis veluti terrestre tonitru e terrae visceribus emissus, ipsam succussionem subsequebatur terroremque duplicabat, aërque terrae proxime circumfusus fumosa quadam nebula, nescio unde sublata, offuscabatur, totusque erat caliginosus et quodammodo turbidus. Homines itaque prae metu ac pavore extra se positi et consilii expertes, domibus suis exibant, statimque et plateae et angiportus multitudine impleban-

ἀγυιαὶ καὶ οἱ στενωποὶ ἐνεπίμπλαντο τοῦ ὁμίλου, ὥσπερ οὐχὶ A. C. 557
καὶ ἐνταῦθα ἐνὸν, εἰ οὕτω τύχοι, διαφθαρῆναι. ξυνεχεῖς γὰρ I. I. 31
ἁπανταχοῦ αἱ οἰκοδομίαι τῆς πόλεως καὶ ξυνημμέναι ἀλλή-
λαις· καὶ σπανιαίτατα ἴδοι τις ἂν χωρίον ὕπαιθρον καὶ ἀνα-
πεπταμένον καὶ παντάπασιν ἐλεύθερον τοῦ ἐπιπροσθοῦντος.
ὅμως τῷ ἄνω τὰς ὄψεις ἰθύνειν καὶ τὸν οὐρανὸν ἀμωσγέπως
ἐπιθεᾶσθαι, οὕτω τε τὸ θεῖον ἱλάσκεσθαι, ταύτῃ γοῦν αὐτοῖς
ἠρέμα ὑποχαλᾶν ἐδόκει τὸ δεδιὸς τῆς ψυχῆς καὶ ταραττόμενον. B
καίτοι νιφετῷ ὀλίγῳ ὑπερραίνοντο, καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους ἐπιέζοντο·
ἀλλ' οὐδ' ὡς ὑπωρόφιοι ἐγίγνοντο, πλὴν εἰ μὴ ὁπόσοι ἐν ἱεροῖς
ἕρκεσι καταφεύγοντες ἐκαλινδοῦντο. γύναια δὲ πολλὰ, μὴ ὅτι
τῶν ἠμελημένων, ἀλλ' ἤδη που καὶ τῶν ἐντιμοτάτων, ξυνη-
λᾶτο τοῖς ἀνδράσι καὶ ἀνεμίγνυτο· τάξις τε ἅπασα καὶ αἰδὼς
καὶ ἡ τῶν γερῶν μεγαλαυχία, καὶ ὅ, τι ἐνθένδε ὑπερανέχον
καὶ ἀποκεκριμένον, ἀνετετάρακτο ἐν τῷ τότε καὶ ἐπεπάτητο.
οἵ τε γὰρ δοῦλοι τοὺς κεκτημένους περιεφρόνουν, καὶ τῶν ἐπι-
ταγμάτων ἀνηκουστοῦντες ἐς τὰ ἱερὰ ξυνῄεσαν, ὑπὸ τοῦ μεί-
ζονος νικώμενοι δέους· οἵ τε ἐλάττονες πρὸς τοὺς ἐν τέλει ἐς
ἰσοτιμίαν καθίσταντο, ὡς δὴ κοινοῦ ἐπιπεσόντος κινδύνου, καὶ C
ἁπάντων οἰομένων οὐκ ἐς μακρὰν ἀπολεῖσθαι. συχναὶ μὲν
οὖν ἐκείνης τῆς νυκτὸς οἰκίαι καταβέβληνται, καὶ μάλιστα ἐν
τῷ Ῥηγίῳ, ἐπίνειον δὲ τοῦτο τῆς πόλεως· πολλά τε καὶ ἄπι-
στα θαύματα ξυνηνέχθη. πῇ μὲν γὰρ αἱ ὀροφαὶ, εἴτε λίθοις

16. οἵ γε R. pro οἵ τε. 23. θαύματα om. R. et Intpr.

tur, perinde ac si non etiam ibi, si ita usuveniret, perire possent. Continua enim omni ex parte sibique mutuo connexa sunt aedificia, aegreque uspiam locum aliquem subdium et apertum et contigui aedificii expertem conspicias: oculos tamen in altum tollendo coelumque intuendo, atque ita Deum placando, summitti sensim laxarique pavor mentisque perturbatio videbatur, ac tametsi ningore minuto perfunderentur, et algore premerentur, tamen ne ita quidem tecta subibant, nisi forte quotquot ad templa confugientes, ad aras provolvebantur. Multae vero etiam mulieres, non plebeiae sed honoratiores, viris permistae ferebantur; omnisque ordo et reverentia, et senum ob aetatem, qua aliis antecedunt, praerogativa et respectus tum temporis perturbabatur et proculcabatur; servi etiam dominos suos contemnentes dictoque obaudientes, ad aedes sacras confugiebant, maiore metu victi; nullum etiam inter plebem et magistratum erat honoris discrimen, utpote communi periculo urgente, omnibusque existimantibus se iamiam perituros. Quamplurimae itaque aedes ea nocte corruerunt, ac praecipue in Regio, (navale id urbis est,) multaque et incredibilia contigerunt. Alibi enim tecta, sive e lapidibus sive lignis constructa, a se mutuo divulsa sunt, mentiente compage fatiscentia, ita ut et aether et

A. C. 557 εἴτε ξύλοις ἐτύγχανον ἐσκευασμέναι, διέστησαν ἀπ' ἀλλήλων,
I. I. 31 ἀρνησάμεναι τὴν ξυνέχειαν καὶ διαχανοῦσαι, ὡς τόν τε ἀέρα καὶ τοὺς ἀστέρας καθάπερ ἐν ὑπαίθρῳ χωρίῳ διορᾶσθαι, καὶ αὖθις ἀθρόον ἐς τὴν προτέραν ξυνήεσαν ἁρμονίαν· πῇ δὲ κίονες ἐν ὑπερῴῳ τινὶ δωματίῳ ἱδρυμένοι, ἀνηκοντίζοντο τῇ
D βίᾳ τοῦ βρασμοῦ, καὶ τοὺς ἐχομένους οἴκους ὑπεραλάμενοι ἐπὶ τοὺς πορρωτέρω, καθάπερ διασφενδονηθέντες, ἐκ τοῦ μετεώρου κατεφέροντο, καὶ ἅπαντα διεῤῥήγνυον· πῇ δὲ ἄλλα ἄττα φρικωδέστερα ξυνέβαινε, γενόμενα μὲν πολλάκις πρότερον, καὶ ἀεὶ ἐσόμενα ἔστ' ἂν γῆ τε ᾖ καὶ φύσεως ἁμαρτήματα, τότε δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἅπαντα ἅμα συνενηνεγμένα. συχνοὶ δὲ ἄνθρωποι τεθνήκασι τῶν πολλῶν τε καὶ ἠγνοημένων· τῶν γε μὴν δυνατῶν καὶ ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ ἀναγεγραμμένων Ἀνατόλιον μόνον διαφθαρῆναι ξυνέβη, ἄνδρα τῇ τε τῶν ὑπάτων ἀξίᾳ τετιμημένον, καὶ πρός γε τὸ φροντίδα τίθεσθαι καὶ ἐπιμέλειαν τῶν βασιλέως οἴκων τε καὶ κτημάτων ἀρχὴν εἰληχότα. κουράτωρας δὲ τούτους καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐκεῖνος δὴ οὖν ὁ Ἀνατόλιος ἐτύγχανε μὲν καθεύ-
P. 147 δων ἐν τῷ εἰθισμένῳ θαλάμῳ, μάρμαρον δέ τι τῶν πλησιαίτατα τῆς κλίνης προσπεπηγότων τῇ οἰκοδομίᾳ, καὶ εὐπρεπῶς παρατεταμένων, ὁποῖα πολλὰ ἐς κόσμον καὶ πολυτελείας ἐπίδειξιν κατακολλῶσι τοῖς τοίχοις οἱ πρὸς ταῦτα δὴ τὰ περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα ποικίλματα πέρα τοῦ μετρίου διακεχηνότες·

2. τόν τε ἀέρα R., τὸν τότε ἀ. vulg. 11. ἅμα om. R. συνηνεγμένα edd. 14. διαφθαρῆναι R., φθαρῆναι vulg. 16. βασιλέων R. 21. παρατεταμένον R.

stellae veluti in subdivo loco per tecta conspicerentur, rursusque confestim in pristinam compagem coirent; alibi vero columnae in pergula alicuius domus positae, vi succussionis excutiebantur, proximasque domos supervectae, in remotiores aedes veluti funda ex alto emissae, omnia perfringebant; alibi vero alia nonnulla etiam horribiliora acciderunt, quae quidem frequenter antea contigerunt, semperque contingent, quamdiu et terra erit et naturae peccata; sed tum vel maxime omnia simul acciderunt. Multa quoque plebeiorum atque obscurorum hominum turba periit; potentiorum vero, quique senatorii ordinis erant, solus Anatolius periit, vir consulari dignitate clarus, quique praeterea regiarum aularum curam gerebat, eiusque facultates administrabat; curatores eos vocant Romani. Ille itaque Anatolius in consueto sibi cubiculo dormiebat, cum marmor quoddam ex iis, quae proxime toro suo aedificio ipsi infixa erant, ornateque protensa, qualia multa ornatus et magnificentiae ostentationisque causa muris adaptari solent ab iis, qui supervacaneis hisce minimeque necessariis ornamentis supra modum oblectantur: illud, inquam, marmoreum pondus, abruptum vi succussionis et loco suo

ἐκεῖνο δὴ οὖν τὸ ἄχθος ἀποῤῥαγὲν ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ ἀφειμένον, ἐμπίπτει γε αὐτῷ ἀμφὶ τῇ κεφαλῇ καὶ κατέαξεν ἅπασαν. καὶ ὁ μὲν εἰς τοσοῦτον μόνον ἀρκέσας ἐπὶ τῇ πληγῇ εἰς ὅσον ἀνοιμῶξαι βαρύ τι καὶ ὑποκάρδιον, πάλιν ἐπ' αὐτῆς ἔκειτο τῆς εὐνῆς, τῷ θανάτῳ πεπιλημένος. A. C. 557 L I. 31

δ'. Ἤδη δὲ ἡμέρας ἐπιφανείσης, ἀσμενέστατα ἐθεῶντο ἀλλήλους ὑπαντιάζοντες οἱ φίλτατοι καὶ ξυνήθεις, καὶ σὺν B ὀλοφυρμῷ ἐμπλεκόμενοι ἠσπάζοντο σφᾶς ὡς ἕκαστοι, ἡδόμενοί τε ἅμα καὶ ἀπιστοῦντες. ἐπεὶ δὲ Ἀνατόλιος νεκρὸς ἐφέρετο, V. 103 καὶ ἐπὶ τὴν ταφὴν ἀπεχώρει, τότε δὴ ἔνιοι τοῦ ὁμίλου διεθρύλλουν, ὡς ἄρα ἐνδικώτατα εἴη ἀνῃρημένος, ἄδικός τε ἐς τὰ μάλιστα γεγονὼς καὶ πολλοὺς πολλὰ ὅσα τῶν οἰκείων ἀφῃρημένος, ὅτι τε αἱ γραπταὶ σανίδες ἐκεῖναι καὶ τὰ ῥάκη τὰ ὑποπόρφυρα ἐς τόδε αὐτῷ ἀπετελεύτησαν, ἃ δὴ πολλὰ τοῖς τῶν εὐδαιμόνων οἴκοις θαμὰ ἐπέβαλλε, τὴν εἰς βασιλέα εὔνοιαν προϊσχόμενος, καὶ ταύτῃ ἅπαντα ἐσφετερίζετο, βιαζόμενος μὲν ἀναίδην καὶ ἀναῤῥηγνὺς τὰ βουλεύματα τῶν C ἀποιχομένων, χαίρειν δὲ πολλὰ λέγων τοῖς νόμοις, οἳ δὴ τοὺς παῖδας κληρονομεῖν ἐθέλουσι τῆς τῶν φυσάντων περιουσίας. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς πλήθεσιν ἐψιθυρίζετο, καὶ ἐδόκει διαφανῶς ἡ αἰτία τοῦ ξυνενεχθέντος εὑρῆσθαι. ἐγὼ δὲ ἀμφὶ ταῦτα λίαν διαπορῶ, καὶ οὐκ ἔχω ἀπισχυρίσασθαι,

2. ἀμφὶ τῇ κεφ. R., ἐπὶ τῇ κ. vulg. 9. ἅμα om. R. 12. πολλοὺς πολλὰ ὅσα. Sic correxi, Intpr. *quam multis multa*, πολλὰ ὅσα R., πολλοὺς ὅσους vulg. 14. εἰς pro ἐς Par. ἀπετελεύτησεν R. 17. *impudentius* Intpr., ἀνέδην R. et vulg. 21. τοῦ ξυν. εὑρ. R., εὑρ. τοῦ ξυν. vulg.

motum, in ipsius caput corruit, totumque confregit. Atque hic quidem cum tantulum temporis plagae illi supervixisset, ut gravem quendam et ex imo pectore ductum gemitum ederet, rursus in lectulo decubuit, morte oppressus.

4. Die vero iam illucescente, libentissime amicissimi ac familiares sese mutuo conspicati sunt, obviam alii aliis facti, et cum ploratu ipsos amplexantes exosculabantur, utpote gaudentes simul et diffidentes. Cum autem Anatolii funus efferretur ac sepeliretur, tum vero quidam e turba spargebant in vulgus, eum iustissime e medio sublatum, quippe qui iniustissimus fuisset, multosque suorum amicorum spoliasset; quodque illae scriptae tabellae et subpurpurei panni hunc exitum habuissent, quos ille frequenter opulentiorum domibus imposuit, praetexens benevolentiam erga Imperatorem; eaque ratione omnia sibi corrogabat, convellens impudenter et resignans extremas mortuorum voluntates, legibus longum valere iussis, quae volunt, ut liberi parentum suorum bona haereditate cernant. Talia itaque apud vulgus susurrabantur, tantique mali causa explorata compertaque esse videbatur. Ego vero de his vehementer

A. C. 557 ὅτῳ δὴ τρόπῳ συμβαίνει. ἦ γὰρ ἂν εὐκτόν τι χρῆμα ἦν ὁ
I. I. 31 σεισμὸς καὶ πολλοῦ ἄξιος ἐπαίνου, εἴγε διακρίνειν ἠπίστατο τοὺς μοχθηροὺς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τοὺς μὲν ἀνῄρει κακῶς, τοῖς δὲ ἐσπένδετο καὶ ξυνεχώρει. καίτοι εἰ καὶ ἄδικον ὡς ἀληθῶς δοίημεν ἐκεῖνον γεγονέναι, ἀλλ' ἦσαν καὶ ἄλλοι ὡς
D πλεῖστοι ἀνὰ τὴν πόλιν παραπλήσιοι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀδικώτεροι· πλὴν ἀλλ' ὁ μὲν ἀνήρπαστο ἐξαπίνης, οἱ δὲ ἀπαθεῖς μεμενήκασιν. οὔκουν, οἶμαι, δῆλον οὐδὲ ῥᾴδιον διαγνωσθῆναι, ἀνθ' ὅτου μόνος ἐξ ἁπάντων Ἀνατόλιος ἀπεβίω· ἐπεὶ καὶ ὁ Πλάτωνος λόγος ἀθλίους κατὰ τὸ μᾶλλον εἶναί φησι καὶ κακοδαίμονας τοὺς, ὅσοι κάκιστα βιοῦντες μὴ ἐνταῦθα δίκας ἀποτίσαιεν τῶν ἡμαρτημένων, ἢ ὀλέθρῳ βιαίῳ ἢ ἄλλως πως τετιμωρημένοι, ἀλλ' οὕτως ἀπέλθοιεν καθάπερ οἱ στιγματίαι τῶν οἰκετῶν τοῖς ἀδικήμασι πεπελιδνωμένοι, καὶ τὸ μὴ ἐκκεκαθάρθαι ἀποκερδάναντες· ὥστε εἰ τοῦτο θετέον, εὐτυχέστερος ἄρα ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ πεπονθὼς τοῦ σεσωσμένου. ἀλλ' ἐκείνην μὲν προσεῖναι τὴν δόξαν ταῖς τῶν ἀνθρώπων
P. 148 ψυχαῖς καὶ ἐμπεπηγέναι ὡς μάλιστα ἐατέον. ἴσως γὰρ ἂν ἔνιοι τῶν πονηρῶν, δέει γοῦν τοῦ κακῶς ἀπολεῖσθαι, μεταβάλλοιντο ἐπὶ τὰ μέτρια. εὔδηλον δὲ, ὡς οὔτε εἰ περιῇ τις

5. *δόθημεν* R. 8. *οὐκοῦν* R. 13. *οὕτως* R., *οὕτω* vulg. 15. *ἐκκεκαθάρθαι.* Sic correxi, Intpr. *repurgarentur*, *ἐκκεκάρθαι* R. et vulg. 16. *σεσωσμένου* R. et Intpr. *quam qui salvus evaserit*, *ἐσομένου* vulg. 17. *ἐκείνην* R. et Lugd. mg., *ἐκεῖνος* Lugd. 1. m., *ἐκείνῳ* 2. m., *ἐκείνου* edd. *προσ. τὴν δόξ.* R., *τὴν δόξ. πρ.* vulg. 18. *εὐκτέον* Par. 19. *μεταβάλλοιντο* Lugd. et ed. pr., *μεταβάλειντο* R., *μετεβάλλοντο* Par. 20. *ἄδηλον* R.

ambigo, neque possum affirmare, qua ratione contingant. Esset enim profecto terrae motus res optabilis magnaque laude digna, si nosset discernere malos a bonis, atque illos quidem male perderet, his vero parceret atque indulgeret. Atqui ut maxime hoc demus, iniustum illum fuisse, sed erant alii quamplurimi ei similes, vel potius multo iniustiores: at hic repente quidem abreptus est, alii indemnes sunt relicti. Quocirca neque clarum neque facile intellectu censuerim, cur solus ex omnibus Anatolius exstinctus fuerit; cum etiam ex Platonis sententia magis miseri infelicesque sint, quotquot pessime viventes non in hac vita poenas peccatorum luerint, vel violenta nece, vel alio aliquo modo puniti, sed ita decesserint, quemadmodum servi stigmatiae, scelerum notis infecti, priusquam illae expunctae expurgataeque fuerint. Quocirca si hoc statuendum est, felicior fuerit, qui iam punitus est, quam qui puniendus manet. Ceterum Platonis quidem sententiam hominum animis infixam esse, quam maxime exoptandum est. Fortassis enim nonnulli improbi homines, metuentes, ne male pereant, ad saniorem mentem redeant. Illud vero est manifestissimum, quod neque si quis diutissime su-

ἐπιπολὺ καὶ ἀδεῶς εὐημεροίη, ἀπόχρη τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν A. C. 557 δικαιοσύνης, οὔτε πάντως τὸ τεθνάναι, εἰ καὶ ὠμότατα, ἔλεγ- I. I. 31 χος ἂν εἴη τοῦ πλέον ἀδίκου· ἀλλὰ τὴν ἀληθεστάτην βάσανόν τε καὶ ἀντίδοσιν τῶν ἐνταῦθα βεβιωμένων, ἥτις ποτέ ἐστιν, ἐκεῖσε ἐλθόντες εἰσόμεθα. λεγόντων μὲν οὖν περὶ τούτων ἄλλοι, τυχὸν μὲν ταῦτα τυχὸν δὲ ἕτερα, ὥσπη ἑκάστῳ ᾖ βουλομένῳ· ἐμοὶ δὲ τοῦ προτέρου λόγου μεταληπτέον.

ε'. Τότε γὰρ καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ πλείστας ἡμέρας κίνησις τῆς γῆς ἐγίγνετο, βραχεῖα μὲν καὶ οὐχ οἷα τὴν ἀρχὴν ἐπῆλθε, B ἱκανὴ δὲ ὅμως τὰ λειπόμενα διακυκῆσαι· τερατεῖαί τε ἐνεδήμουν εὐθὺς καὶ προαγορεύσεις παράλογοι, ὡς αὐτίκα μάλα καὶ τοῦ παντὸς κόσμου ἀπολουμένου· ἀπατεῶνες γάρ τινες καὶ οἷον θεοπρόποι αὐτόματοι περιφοιτῶντες, ἅττα ἂν ἐδόκει αὐτοῖς, ἐχρησμῴδουν, καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς πολλοὺς ἐξεδειμάτουν, τῷ ἤδη κατεπτηχέναι ῥᾳδίως ἀναπειθομένους· οὗτοί τε οἱ μαίνεσθαι εἰκῇ καὶ δαιμονᾷν ὑποκρινόμενοι, δεινότερα ἐπεφήμιζον, ὡς δὴ ὑπὸ τῶν προσπεφυκότων αὐτοῖς φασμάτων τὰ ἐσόμενα δεδιδαγμένοι, καὶ μάλα ἐπὶ τῇ κακοδαιμονίᾳ μεγαλαυχοῦντες. ἄλλοι δὲ ἀστέρων φορὰς καὶ σχήματα ἐκλογι- C ζόμενοι, μείζονας συμφορὰς καὶ κοινὴν μονονουχὶ ἀνατροπὴν τῶν πραγμάτων ἐδήλουν καὶ ὑπηνίττοντο. εἴωθε γὰρ ἐν τοῖς

10. κυνῆσαι R. 17. προσπεφυκότων R. et Intpr. *adnata sibi*, προπεφ. vulg. 21. ὑπηνίττοντο R., ὑπαινίττοντο vulg.

pervivat, et impune prospera ei omnia succedant, hoc sufficiat ad probandam ipsius iustitiam, neque si quis moriatur, et quidem atroci admodum morte, certum argumentum fuerit maioris iniustitiae; sed certissime nobis explorata cognitaque erit vitae hic actae ratio et punitio quaenam sit, quando eo pervenerimus. Sentiant igitur et dicant hisce de rebus alii quidem hoc, alii aliud, prout cuique visum fuerit; mihi vero ad ea, quae narrare coeperam, est redeundum.

5. Tum enim et per plurimos deinceps dies terrae motus est factus, exiguus quidem, neque qualis initio fuerat, sed satis validus ad ea, quae reliqua erant, disturbanda. Prodigia etiam quaedam absurdaeque praedictiones in vulgus spargebantur, tanquam mundo universo iamiam perituro. Impostores enim quidam ac veluti vates ultronei oberrabant, quae ipsis collibuisset vaticinantes, multoque magis plerosque perterrefaciebant, facile ob pavorem, quem iam conceperant, persuasos. Hi porro et furere se atque a daemone exagitari simulantes, graviora ominabantur, tanquam a spectris, quae se ipsis offerebant, futura edocti, et vehementer sua miseria gloriantes. Alii vero astrorum decursus aspectusque expendentes, maiores calamitates et communem tantum non rerum omnium subversionem interpretabantur ac denuntiabant. Solet enim istiusmodi hominum turba difficillimis

A. C. 557 δεινοῖς ἀεὶ ὁ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἑσμὸς ἀναφύεσθαι. ἐ-
I. I. 31 ψεύσατο δὲ ὅμως εὖ ποιοῦσα ἑκατέρα μαντεία. ἐχρῆν γάρ,
οἶμαι, καὶ ἀσεβείας φεύγειν γραφὴν τοὺς τὰ τοιάδε ὀνειροπο-
λοῦντας, καὶ μηδὲν ὁτιοῦν πλέον γνώσεως πέρι τῷ κρείττονι
καταλιμπάνοντας. ἀλλὰ γὰρ οὐδεὶς ὅστις ἦν ἐν τῷ τότε
μὴ λίαν δεδιὼς καὶ ἐκπεπληγμένος. λιταὶ τοιγαροῦν ἑκασταχοῦ
καὶ ᾠδαὶ ἱκετήριοι ἠκούοντο, ἁπάντων εἰς τοῦτο ἀγειρομέ-
D νων· τά τε λόγῳ μὲν ἀεὶ ἐπαινούμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον
V. 104 βεβαιούμενα, τότε δὴ προθυμότατα ἐπράττετο· δίκαιοί τε γὰρ
ἀθρόον ἀπεδείκνυντο ἅπαντες ἐς τὰ συμβόλαια τὰ πρὸς ἀλλή-
λους, ὡς καὶ τοὺς ἄρχοντας τὸ κερδαλέον ἀποβεβληκότας μετὰ
τῶν νόμων τὰς δίκας ποιεῖσθαι· τούς τε ἄλλως δυνατοὺς ἐφ'
ἑαυτῶν ἠρεμοῦντας, ὅσιά τε δρᾶν καὶ ἀπέχεσθαι τῶν αἰσχί-
στων. ἔνιοι δὲ καὶ παντάπασι τὴν δίαιταν ἐξαλλάξαντες, μο-
νήρη τινὰ καὶ ὄρειον ἠσπάσαντο βίον, καὶ τιμὰς καὶ χρή-
ματα καὶ ὁπόσα ἥδιστα παρ' ἀνθρώποις μεθέντες καὶ ἀνηνά-
μενοι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἱεροῖς προσήγετο δῶρα, καὶ νύκτωρ
P. 149 οἱ κράτιστοι τῶν ἀστῶν, περινοστοῦντες τὰς λεωφόρους, ἐδω-
δῇ τε ἀφθόνῳ καὶ περιβολαίοις ἐφιλοφρονοῦντο τούτους δὴ
τοὺς ἀχρείους καὶ οἰκτροτάτους, ὁποῖοι πολλοὶ τὰ σώματα
πεπηρωμένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐῤῥίφαται, τὰ ἀναγκαῖα ἐρανι-

2. ὅμως add. ex R. 3. τὰ add. ex R. 9. ἐπράσσετο R. 10. εἰς Par. pro ἐς. 11. Pro μετὰ Par. κατά. 14. ἐξαλλάξαντες R., ἐναλλ. vulg. 15. καὶ τιμ. καὶ χρ. R. et Intpr., χρήμ. καὶ τιμ. vulg. 16. μεθελτόντες R. 21. ἐῤῥίφανται R.

temporibus pullulare. Utrumque vero vaticinium publico bono vanum fuit. Oportebat enim mea sententia etiam impietatis arcessere talium somniorum interpretes, nullamque ampliorem rerum futurarum cognitionem Deo relinquentes. Ceterum nemo tum temporis erat, qui non metu vehementer perculsus attonitusque esset. Quocirca vota quotidie nuncupabantur, hymnique supplices audiebantur, omnibus in unum congregatis; et quae verbis quidem semper laudantur, re autem ipsa raro confirmantur, tum utique promptissime praestabantur. Iusti enim confestim omnes in mutuis contractibus videbantur, adeo ut et principes quaestui renuntiantes, ex legum norma iudicia exercerent, et qui potentiores essent, quiete modesteque se gerentes, iusta aequaque facerent, et a turpibus factis abstinerent. Nonnulli vero, vitae instituto prorsus immutato, solitariam quandam et montanam vitam sunt amplexi, opibus et honoribus omnibusque rebus, quae hominibus solent esse gratissimae, renuntiantes ac valedicentes. Plurima etiam templis donaria offerebantur, et noctu lautiores opulentioresque cives plateas obeuntes, largo cibo et vestibus donabant egenos miserrimosque homines, qui frequentes claudi aliisque membris mutili humi iacebant, stipem mendicantes. Haec autem omnia ad certum aliquod tempus fiebant, recenti videlicet adhuc et vigente metu. Simulac vero

ζόμενοι. ταῦτα δὲ ἅπαντα ῥητῷ τινι χρόνῳ ἀνεμετρεῖτο, ἕως A. C. 557 ἔναυλον ἔτι τὸ δέος ὑπῆρχεν· ἐπεὶ δὲ λώφησίς τις καὶ ἀνακω- I. I. 31 χὴ τοῦ κινδύνου ὑπεφαίνετο, αὐτίκα οἱ πλεῖστοι ἐπανῄεσαν εἰς τὰ εἰθισμένα. καλοῖτο δὲ ἂν ἡ τοιαύτη ὁρμὴ οὐ δικαιοσύνη ὡς ἀληθῶς, οὐδὲ εὐσέβεια στεῤῥά τε καὶ ἐνεργὸς, ὁποία ὑπὸ δόξης ὀρθῆς καὶ προθυμίας ἐμβριθεστάτης τῷ λογισμῷ πέφυκεν ἐντυποῦσθαι, ἀλλὰ μηχανή τις ἄτακτος καὶ οἷον ἐμπορία B σφαλερωτάτη, ἐφ' ᾧ τὸ παρὸν δῆθεν ἐκφυγεῖν καὶ παρακρούσασθαι. τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν ἔργων οὕτω δή τι πρὸς ἀνάγκης ἀπογευόμεθα ἔστ' ἂν τὸ δεδιέναι παρῇ.

ς'. Πάλιν δὲ ἐν τῷ τότε οἱ περὶ τῶν ἀναθυμιάσεων λόγοι ἐλέγοντό τε καὶ ἀντελέγοντο· καὶ ἦν πολὺς ἀνὰ τοὺς ξυλλόγους ὁ Σταγειρίτης ὀνομαζόμενος, νῦν μὲν ὡς ὀρθότατα εἴη περὶ τούτων φυσιολογήσας καὶ διαγνοὺς τὰς αἰτίας, νῦν δὲ ὡς ἥκιστα τοῦ ἀληθοῦς ἐστοχασμένος. ἔνιοι δὲ τὴν ἐκείνου βεβαιοῦν οἰόμενοι δόξαν, ὅτι δὴ πνεῦμα παχὺ καὶ καπνῶδες ὑπὸ τοὺς σήραγγας τῆς γῆς περιειργόμενον τὰς τοιάσδε ποιεῖται κινήσεις, προὐτίθεσαν ἐν τῷ λόγῳ τοῦτο, δὴ τὸ ὑπὸ Ἀνθεμίου πρότερον μεμηχανημένον. οὗτος γὰρ δὴ ὁ Ἀνθέμιος, C πατρὶς μὲν αὐτῷ ὑπῆρχεν αἱ Τράλλεις ἡ πόλις, τέχνη δὲ τὰ τῶν μηχανοποιῶν εὑρήματα, οἳ δὴ τὴν γραμμικὴν θεωρίαν ἐπὶ τὴν ὕλην κατάγοντες, μιμήματά τινα καὶ οἷον εἴδωλα τῶν ὄντων δημιουργοῦσι. γέγονε δὲ ἄριστος ἐν αὐτοῖς εἰς τὰ μά-

13. ὁ Παγειφίους R. pro ὁ Σταγ. ὀρθώτατον R. 15. δὲ R., δὴ vulg. 19. *Arthmesius* Intpr. 20. αὐτῷ add. ex R.

malum remitti ac cessare coepit, confestim plerique ad pristinos mores redierunt. Vocari autem possit talis animorum motus atque impetus non iustitia revera neque pietas, solida pariter atque efficax, qualis ex recta opinione et constantissimo studio in animis efformari solet, sed machinatio quaedam incomposita, et veluti nundinatio fallacissima, ad subterfugiendum ac propulsandum malum instituta. Bona itaque opera, ita demum necessitate cogente, degustamus, quamdiu metus premit.

6. Per id vero tempus variae rursus disceptationes de exhalationibus sunt habitae, frequensque erat Aristotelis in congressibus mentio; modo, tanquam rectissime de his disseruisset, earumque causas intellexisset; modo, tanquam a vero aberrasset. Nonnulli vero ad sententiam Aristotelis confirmandam ac stabiliendam, quod nimirum crassus et fumosus spiritus sub terrae concavitatibus conclusus eiuscemodi motus efficeret, in medium attulerunt tale quippiam antea ab Anthemio ingeniose excogitatum atque effectum. Atqui Anthemio huic patria quidem fuit urbs Tralles, ars vero inventiones machinarum fabricatoribus usitatae, qui linearem speculationem ad materiam traducentes, imitationes quasdam et veluti simulacra rerum vere existentium fabricantur. Excellens vero hac in

A. C. 557 I. I. 31 λιστα καὶ εἰς ἄκρον ἥκων τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης, καθάπου καὶ ἐν τοῖς καλουμένοις γραμματικοῖς ὁ ἀδελφὸς τούτου Μητρόδωρος. καὶ μακαρίσαιμι ἂν ἔγωγε αὐτῶν τὴν μητέρα, οὕτω ποικίλης παιδείας ἀνάπλεων γονὴν ἀποκυήσασαν. τούτω τε γὰρ τὼ ἄνδρε τέτοκε, καὶ Ὀλύμπιον, νόμων τε ἀσκήσει καὶ ἀγώνων δικαστικῶν ἐμπειρίᾳ προσεσχηκότα· καὶ πρός γε D Διόσκορον καὶ Ἀλέξανδρον, ἄμφω ἰατρικῆς δαημονεστάτω. τούτων δὲ Διόσκορος μὲν ἐν τῇ πατρίδι κατεβίω, τὰ ἐκ τῆς τέχνης μάλα εὐστόχως ἐπιδεικνύμενος ἔργα· ἅτερος δὲ ἐν τῇ πρεσβύτιδι Ῥώμῃ κατῴκησεν ἐντιμότατα μετακεκλημένος. Ἀνθεμίου δὲ καὶ Μητροδώρου τὸ κλέος ἁπανταχοῦ περιαγόμενον, καὶ εἰς αὐτὸν ἀφῖκται τὸν βασιλέα. τοιγάρτοι μετάπεμπτοι ἐν Βυζαντίῳ παραγενόμενοι, καὶ αὐτοῦ τὸν λειπόμενον διανύσαντες βίον, μέγιστα ἑκάτερος τῆς ἰδίας ἀρετῆς γνωρίσματα παρεστήσατο· ὁ μὲν νέους πολλοὺς τῶν εὐπατρι-
P. 150 δῶν ἐκπαιδεύσας, καὶ τῆς παγκάλης ἐκείνης μεταδοὺς διδασκαλίας, ὡς καὶ πόθον ἅπασι τὸ μέρος ἐμβαλεῖν τῆς ἀμφὶ τοὺς λόγους ἐπιμελείας· ὁ δὲ θαυμάσια ἡλίκα δημιουργήματα κατά τε τὴν πόλιν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τεκτηνάμενος, ἅπερ οἶμαι, εἰ καὶ μηδὲν ὁτιοῦν περὶ αὐτῶν λέγοιτο, πλὴν ἀποχρήσει οἱ ἐς ἀείμνηστον δόξαν ἔστ' ἂν ἑστήκοι καὶ σώζοιτο. ἀλλὰ γὰρ ὅτου ἕνεκα τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἐπεμνήσθην, ἐκεῖνό μοι καὶ

2. ἀδελφ. τούτ. R., ἀδελφ. ὁ τούτ. vulg. 3. et 11. Μετρόδ. edd. 4. τούτω γὰρ R. 6. προεσχ. coni. Cl. 10. ἐντιμώτατα R. 17. αὐτοῦ add. vulg. ante μέρος. 19. κατὰ om. R. In ord. et τε in mg.

arte fuit, et in mathematica scientia eximius, quemadmodum et in iis, qui Grammatici vocantur, frater ipsius Metrodorus. Et certe felicem iudicaverim ipsorum matrem, quae adeo varia eruditione refertam prolem ediderit. Duos enim hosce viros peperit, et Olympium, legum exercitatione et forensium controversiarum tractatione peritiaque clarum; praeterea Dioscorum et Alexandrum, utrumque medicae artis peritissimum. Atque ex his quidem Dioscorus in patria vixit, et praeclara edidit artis suae documenta; alter vero in veteri Roma habitavit, honorifice admodum evocatus. Anthemii autem et Metrodori gloria ac fama cum longe lateque esset propagata, ad ipsum etiam Imperatorem pervenit. Quocirca Byzantium accersiti venerunt, reliquamque vitam ibi transegerunt, maxima uterque virtutis propriae indicia sive specimina edentes; hic quidem multos iuvenes nobilium filios erudiens, et pulcherrimae illius disciplinae participes efficiens; adeo ut litterarum eloquentiaeque desiderium ac studium omnibus, quantum poterat, iniiceret: alter vero summae admirationis fabricas cum in urbe, tum aliis quamplurimis in locis conficiebat; quae, arbitror, etiamsi de iis nihil dicatur, per se ipsae sufficiunt ad perpetuam ei gloriam conciliandam, quamdiu steterint salvaeque fuerint. Ceterum, quam ob causam huius viri mentionem fecerim, id a me

δὴ αὐτίκα λελέξεται. ἀνήρ τις ἐν Βυζαντίῳ Ζήνων ὄνομα, A.C. 557
τῷ μὲν τῶν ῥητόρων καταλόγῳ ἀναγεγραμμένος, ἄλλως δὲ I. I.31
διαφανὴς καὶ βασιλεῖ γνωριμώτατος, κατῴκει ἀγχοῦ που τοῦ
Ἀνθεμίου, ὡς δοκεῖν ἑκατέρῳ ἡνῶσθαι τὼ οἴκω, καὶ ὑφ' ἑνὶ
τέρματι διαμετρεῖσθαι. προελθόντος δὲ χρόνου, ἔρις αὐτοῖς B
ἐνέπεσε καὶ δυσκολία ἢ τοῦ διοπτεύεσθαι χάριν, τυχὸν οὐ
πρότερον εἰθισμένον, ἢ νεωτέρας οἰκοδομίας πέρα τοῦ μετρίου V. 105
ἐς ὕψος ἀρθείσης καὶ τῷ φωτὶ λυμαινομένης, ἢ ἄλλου του
πέρι, ὁποῖα πολλὰ τοῖς πλησιαίτατα προσοικοῦσι διαφιλονει-
κεῖσθαι ἀνάγκη.

ζ. Τότε δὴ οὖν ὁ Ἀνθέμιος ὑπὸ τοῦ ἐναντίου ἅτε δι-
κηγόρου καταρητορευόμενος, καὶ οὐχ οἷός τε ὢν τῇ δεινότητι
τῶν ῥημάτων ἐκ τῶν ὁμοίων ἀντιφέρεσθαι, ὁ δὲ ἐκ τῆς οἰκείας
αὐτὸν ἀντελύπησε τέχνης τρόπῳ τοιῷδε. δόμον τινὰ ὑπερῷ-
ον ὁ Ζήνων ἐκέκτητο, εὐρύν τε λίαν καὶ διαπρεπῆ καὶ περιεργό-
τατα πεποικιλμένον, ἐν ᾧ δὴ τὰ πολλὰ ἐμφιλοχωρεῖν εἰώ- C
θει καὶ ἑστιᾷν τοὺς φιλτάτους. τούτου δὲ τὰ πρὸς τῷ ἐδά-
φει ἐνδιαιτήματα τῆς Ἀνθεμίου ὄντα ἐτύγχανε μοίρας, ὡς
τὸ μεταξὺ τέγος τῷ μὲν ἐς ὀροφὴν, τῷ δὲ ἐς βάσιν παρατετά-

1. *λελέξεται* R., *λέξεται* vulg. 4. *τὼ οἴκω* Lugd. 1. m. (Cl.) et Intpr. *utrisque iuncta esse domicilia*, R. Lugd. corr. et edd. *τῷ οἴκῳ*. 8. *ἄλλου του* R., *ἄλλου τού τινος* vulg. 11. *ἅτε δικηγόρου* R. et Intpr. *ut causas procurante*, *ἅτε δὴ κατηγόρου* vulg. 12. *καταῤῥητορ.* vulg. 13. *ὁ δὲ ἐκ* R., *ὁ δ' ἐκ* vulg. 14. *αὐτὸν* om. R. 15. *ἐνέκτητο* R. *διαπρεπὲς* R. 19. *τῷ — τῷ* correxi, *τὸ — τὸ* R. et vulg.

et quidem statim dicetur. Erat Byzantii vir quidam nomine Zeno, rhetorum quidem catalogo adscriptns, clarus alioquin et Imperatori notissimus. Habitabat is iuxta Anthemium, ita ut viderentur utroque domicilio uniti, et uno eodemque termino esse circumscripti. Succedente vero tempore contentio quaedam et simultas inter eos incidit, sive prospectus causa, quod fortassis antea fieri non solebat, sive quod novum aedificium nimis alte elatum lumini officeret, aut alia aliqua de causa, prout multas inter eos, qui quam proxime habitant, controversias suboriri est necesse.

7. Tum itaque Anthemius ab adversario, utpote actore et accusatore, dicendo victus, cum non posset eloquentia gravitateque verborum paria cum ipso facere, ex ea, quam norat, arte hanc illi contra molestiam rependit. Domum quandam excelsam habebat Zeno, valde amplam et pulchram et curiose admodum exornatam, in qua et ipse frequenter versari solebat et amicissimos quosque conviviis excipere. Huius vero inferiora habitacula solo proxima erant ex parte domus Anthemii, ita ut intermedium tectum, altera sui parte ad fastigium, altera ad basim protensum esset. Ibi itaque magnos lebetes aqua plenos per diversa domus spatia constituit, hos vero exterius fistulis

A. C. 557 I. I. 31 σθαι. ἐνταῦθα δὴ οὖν λέβητας μεγάλους ὕδατος ἐμπλήσας, διακριδὸν ἔστησε πολλαχοῦ τοῦ δωματίου, αὐλοὺς δὲ αὐτοῖς ἔξωθεν σκυτίνους περιβαλὼν, κάτω μὲν εὐρυνομένους ὡς ἅπασαν τὴν στεφάνην περιβεβύσθαι· ἑξῆς δὲ καθάπερ σάλπιγγα ὑποστελλομένους, καὶ ἐς τὸ ἀναλογοῦν τελευτῶντας, ἐνέπηξε ταῖς δοκοῖς καὶ ταῖς σανίσι τὰ ἀπολήγοντα, καὶ ἐς τὸ ἀκρι-D βὲς ἐνεπερόνησεν, ὡς καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπειλημμένον ἀέρα ἀφετὸν μὲν ἔχειν τὴν ἄνω φορὰν, διὰ τῆς κενότητος ἀνιόντα καὶ γυμνῇ προσψαύειν τῇ ὀροφῇ κατὰ τὸ παρεῖκον καὶ τῇ βύρσῃ περιεχόμενον, ἥκιστα δὲ ἐς τὰ ἐκτὸς διαῤῥεῖν καὶ ὑπεκφέρεσθαι. ταῦτα δὴ οὖν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καταστησάμενος, πῦρ ἐνῆκε σφοδρὸν ὑπὸ τοὺς τῶν λεβήτων πυθμένας, καὶ φλόγα ἐξῆψε μεγάλην· αὐτίκα δὲ τοῦ ὕδατος διαθερομένου καὶ ἀνακαχλάζοντος, ἀτμὸς ἐπῆρτο πολὺς καὶ ἀνεῤῥιπίζετο παχύς τε καὶ πεπυκνωμένος· οὐκ ἔχων δὲ ὅπη διαχυθείη, ἐπὶ τοὺς αὐλοὺς ἀνεῖρπε, καὶ τῇ στενότητι πιεζόμενος, βιαιότερον ἀνε-P. 151 πέμπετο, ἕως τῇ στέγῃ προσπταίων ἐνδελεχέστατα, ἐδόνησεν ἅπασαν καὶ διέσεισεν, ὅσον ὑποτρέμειν ἠρέμα καὶ διατετριγέναι τὰ ξύλα. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ζήνωνα ἐταράττοντο καὶ ἐδείμαινον, καὶ ἀμφὶ τὴν λεωφόρον ἐξέπιπτον ποτνιώμενοι καὶ βοῶντες, καὶ τῷ δεινῷ καταπεπληγμένοι· φοιτῶν τε ἐκεῖνος

1. δὲ οὖν R. 6. τοῖς δόκοις R. 7. ἐνπερόνησεν R. 9. γυμ. . . . R. 13. διαθερομένου R. Lugd. et ed. pr., διαθερμαινομένου Par., *subsiliente* Intpr. Is, puto, vertere sibi videbatur διαθορουμένου, quod quidem nihili est. 14. παχὺς R. Lugd. in ord. et ed. pr., ταχὺς ex Lugd. mg. Par., *citus* Intpr. 21. τε R., δὲ vulg.

coriaceis circumdedit, inferiori quidem sui parte latioribus, ut totum lebetum ambitum obstruerent; deinde instar tubae in angustiorem formam redactas et in iustam proportionem desinentes trabibus et tabulis earum extremitates infixit, accurateque infibulavit, ita ut et aër iis fistulis conceptus, libero quidem in altum impetu ferretur, per earum cavitatem sursum tendens, et ad nudum tecti fastigium, quoad eius fieri poterat, etiam corio circumdatum pertingens, foras autem nequaquam difflueret aut erumperet. His itaque ex occulto ita dispositis, validum ignem lebetum fundis subiecit, et ingentem flammam excitavit. Statim vero fervente atque exaestuante aqua, vapor multus excitatus et in altum sublatus est, rapidus pariter et densus: cumque non haberet, qua diffunderetur, in fistulas efferebatur, angustiaque pressus, maiore vi sursum tendebat, donec in tectum assiduo impetu impingens, totum concussum commotumque fuit, adeo ut tigna sensim tremerent atque striderent. Qui vero Zenoni aderant, metu ac terrore corripiebantur, et in plateas sese proripiebant, obtestabundi et vociferantes, malique gravitate perculsi. Ille vero in regiam se conferens, notos interrogabat, quid ipsis de terrae motu

ἐν τοῖς βασιλείοις, ἀνεπυνθάνετο τῶν γνωρίμων, ὅπως αὐτοῖς τὰ A. C. 557
τοῦ σεισμοῦ κατεφάνη, καὶ μή τι σφᾶς ὁτῳδηοῦν τρόπῳ διεδη- I. L. 31
λήσατο. τῶν δὲ „εὐφήμει" λεγόντων, „ὦ 'τᾶν" καὶ „ἄπαγε",
καὶ „μήποτε γένοιτο", καὶ πρός γε νεμεσώντων αὐτῷ ὡς δὴ
τοιαῦτα φευκτὰ καὶ ἀπαίσια τερατευομένῳ, οὐκ εἶχεν ὅ, τι καὶ
διανοηθείη. οὔτε γὰρ ἀπιστεῖν ἑαυτῷ οἷός τε ἦν ἐφ' οἷς ἠπί- B
στατο ἀρτίως γεγενημένοις, καὶ διαμάχεσθαι κατῃδεῖτο ἐπι-
πολὺ τοσούτοις ἀνδράσι καὶ οὕτω καταμεμφομένοις.

η΄. Τούτῳ δὴ οὖν πολλῷ τῷ λόγῳ ἐχρῶντο οἱ τὰς ἀνα-
θυμιάσεις καὶ τὰ λιγνυώδη πνεύματα γένεσιν τῶν σεισμῶν
ἀποκαλοῦντες. „καὶ γὰρ ὁ μηχανοποιὸς" ἔφασαν „τὴν αἰτίαν
διαγνοὺς ὅθεν τὴν γῆν κινεῖσθαι συμβαίνει, παραπλήσια ἔ-
δρασε, καὶ τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν ἀπεμιμήσατο." καὶ ἔλεγον μέν
τι, οὐ μέντοι γε ὅσον ᾤοντο. ἐμοὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ
μὲν εἶναι δοκεῖ καὶ κομψότερόν πως ἐξευρημένα, οὔπω δὲ ἐν-
αργῆ γνωρίσματα τῶν ὡς ἀληθῶς γιγνομένων. οὐ γὰρ ὅτι τὰ
κυνίδια ταῦτα δήπου τὰ Μελιταῖα ἐπὶ ταῖς στέγαις διέρ- C
ποντα, σείουσί τε αὐτὰς καὶ ἀνακινοῦσι, καὶ ταῦτα ἐπὶ βα-
δίσματι κουφοτάτῳ, ἤδη που ὅμοιον φήσειεν ἄν τις εἶναι τὸ
χρῆμα, καὶ τούτῳ καθάπερ ἱκανῷ παραδείγματι χρέοιτο.
ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν παίγνια τῆς μηχανοποιΐας, οὐ φαῦλα μέντοι
οὐδὲ ἀτερπῆ νομιστέον, τῶν δὲ τῆς ὕλης ἁμαρτημάτων ἄλλα
ἄττα, (εἴπερ ἄρα καὶ δεῖ,) ζητητέον τὰ αἴτια. ἐπεὶ οὐδὲ τοῦτο

2. διεδηλήσαντο R. 3. ὦ ταν R. 6. ἐφοίκη R. pro ἐφ' οἷς. ἐπίστατο edd. 7. ἀρτίως καὶ γεγ. R. 16. ὡς ins. ex R. 20. χρεοῖτο R. 23. δεῖ καὶ R.

visum esset, et num aliquo eos damno affecisset? Tum illis „bona verba, o amice" et „apage" et „absit" dicentibus, et praeterea succensentibus ipsi, adeo odiosa infaustaque prodigiose narranti, quid cogitaret ignorabat. Neque enim sibi ipse fidem derogare poterat de iis, quae recenter accidisse sciebat, et pudebat adversus tot viros diutius contendere, et quidem ita ipsum incusantes.

8. Hac itaque fere ratione utebantur, qui terrae motus ab exhalationibus fumosisque spiritibus gigni censent. „Nam ille machinarum fabricator", inquiebant, „cognita causa, unde terrae motus gigni contingit, similia effecit, et arte naturam est imitatus", et dixerunt quidem aliquid, non tantum tamen ac putarant. Mihi enim haec talia elegantia quidem esse videntur, sciteque adinventa, nequaquam vero evidentes eorum, quae vere fiunt, probationes. Neque enim quia catelli isti Melitenses per solaria incedentes ea et agitant et commovent, et quidem levissimo incessu, similem fere aliquis rem esse dixerit, atque hoc veluti idoneo documento utetur. Ceterum ludicrae illae machinationes nequaquam despicabiles aut inelegantes sunt censendae, defectuum vero terrae, aliae quaedam, (si modo etiam convenit,) quaerendae sunt causae. Siquidem neque hoc solum Anthemius in Ze-

A. C. 557 L. I. 31 μόνον Ἀνθέμιος ἐπὶ Ζήνωνι ἐμηχανήσατο, ἀλλ' ἄρα ὅγε κατήστραψέν γε αὐτοῦ καὶ κατεβρόντησε τὸ δωμάτιον. δίσκον D μὲν γάρ τινα ἐσόπτρου δίκην ἐσκευασμένον, καὶ ἠρέμα ὑποκοιλαινόμενον ταῖς τοῦ ἡλίου ἀντερείδων ἀκτῖσιν ἐνεπίμπλα τῆς αἴγλης· καὶ εἶτα μετάγων ἐφ' ἕτερα, πολλὴν ἀθρόον αὐτῷ κατηκόντιζε λαμπηδόνα, ὡς ἁπάντων ἐφ' οὓς ἂν φέροιτο ἀμβλύνεσθαι τὰς ὄψεις καὶ σκαρδαμύττειν· συντρίψεις δέ V. 106 τινας καὶ ἀντιτυπίας σωμάτων ἐπινοῶν βαρυηχοτάτων, κτύπους ἀπετέλει σφοδροὺς καὶ βροντώδεις, καὶ οἵους ἐκπλῆξαι τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐκεῖνον μόλις γοῦν διαγνόντα ὅθεν ἕκαστα γίγνεται, προκαλινδεῖσθαι ἀναφανδὸν ἀμφὶ τὼ πόδε τοῦ βασιλέως, καὶ κατηγορεῖν τοῦ γείτονος, ὡς κακοῦ καὶ ἀδικωτάτου· ὥστε ἀμέλει καὶ χαριέν τι ὑπ' ὀργῆς ἐπεφθέγγετο. ποιητικὰ γὰρ παρῴδει ῥημάτια καὶ ἀνεβόα ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς ὥσπερ εἰρωνευόμενος, ὡς οὐχ οἷόν τε αὐτῷ μόνῳ γε ὄντι ἀνθρώπῳ κατὰ ταὐτὸν ἅμα πρός τε Δία τὸν ἀστεροP 152 πητὴν καὶ ἐρίγδουπον, καὶ πρός γε Ποσειδῶνα τὸν ἐννοσίγαιον διαμάχεσθαι. καλὰ μὲν οὖν τῆσδε τῆς τέχνης καὶ αὐτὰ δήπου τὰ ἀθύρματα· οὐ μὴν ἀνάγκη τὴν φύσιν ἕπεσθαι τούτοις καὶ ἐξισοῦσθαι. πλὴν ἀλλ' ἕκαστος μὲν ἐχέσθω καὶ τῶνδε πέρι ὁποίας ἂν καὶ βούλοιτο γνώμης· ἐμοὶ δὲ ἐς τὸν πρότερον λόγον ἐπανιτέα.

4. ἀντερείδων add. ex R. et Intpr. *solis oppositum radiis.* 11. τὰ πόδε R. 17. Ποσειδῶνα om. R. et Intpr., qui vertit inepte: *et terram ipsam concutientem.* ἐννοσίγαιον R., ἐνοσίγ. vulg. 21. ὁποίαν — γνώμην R.

nonem machinatus est, sed et fulgura et tonitrua in domum torsit. Discum enim in speculi speciem comparatum modiceque excavatum radiisque solis oppositum splendore implebat; ac deinde aliorsum transferens, ingentem confestim in domum eiaculabatur splendorem, adeo ut omnium, in quos ferebatur, obtutum perstringeret atque obtunderet. Corporum etiam quorundam, quae valde essent sonora, collisiones complosionesque excogitans, immanes quosdam et tonitruo similes fragores edebat percellendo sensui aptos; adeo ut Zeno, cum aegre tandem intellexisset, unde singula fierent, palam ad pedes Imperatoris provolutus, vicinum accusarit ut improbum et sceleratum: adeo ut et gratiosum quoddam atque elegans dictum ira ipsi excusserit. Poëticis enim quibusdam verbis alludens coram senatu proclamabat, veluti per ironiam et cavillum: se, homo cum esset, non posse adversus utrumque pariter, Iovem fulminatorem et gravitonantem, et adversus Neptunum terrae concussorem pugnare. Pulchra quidem igitur sunt huiusce artis effecta, quantumvis ludicra; necesse tamen non est, naturam haec sequi iisque exaequari. Ceterum de his rebus quam quisque voluerit sententiam teneat; mihi vero ad priorem narrationem est redeundum.

θ. Ἐκείνου μὲν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖσδε ἡ πόλις A.C. 557 ἐτύγχανεν οὖσα, καὶ ἅπασιν ἐπὶ πλείστας ἡμέρας σείεσθαί πως I. I. 31 ἐδόκει τὸ ἔδαφος, καὶ ταῦτα ἀτρεμοῦν ἤδη καὶ πεπαυμένον. ἔναυλον γὰρ ταῖς ψυχαῖς ὑπῆρχε τὸ πάθος, καὶ ὑποψία ἐνέκειτο ὑποθολοῦσα τὸ λογιζόμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ μὲν σαθρὰ καὶ ἀσθενῆ γεγενημένα, ἔνια B δὲ ἤδη καὶ καταπεπτωκότα, ἐπανορθοῦν ἐπειρᾶτο. ἐπεφρόντιστο δέ οἱ ἐς τὰ μάλιστα ὁ μέγιστος τοῦ Θεοῦ νεώς· τοῦτον δὲ πρότερον ἐμπρησθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου, σφόδρα περιφανῆ καὶ θαυμάσιον ἡλίκον ἐκ βάθρων αὐτῶν καὶ κρηπίδων ἀνεδομήσατο, μεγέθους τε ὑπερβολῇ καὶ σχήματος εὐπρεπείᾳ καὶ ποικιλίᾳ μετάλλων ἐπικοσμήσας· ἤρεψε δὲ αὐτὸν ἐκ πλίνθου ὀπτῆς καὶ τιτάνου, πολλαχοῦ καὶ σιδήρῳ συνδήσας, ξύλοις τε ἥκιστα χρησάμενος, ὡς ἂν μηκέτι εὐκολώτατα πυρπολοῖτο. Ἀνθέμιος δὲ ἦν οὗτος ἐκεῖνος, οὗ δὴ ἀρτίως ἐπεμνήσθην, ὁ ἕκαστα μηχανησάμενος καὶ δημιουργήσας. τότε δὲ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κλόνου τὸ μεσαίτατον μέρος τῆς ὀροφῆς καὶ ἅπαντα ὑπερβάλλον ἀποβεβληκότα, ἐπεσκεύασέ τε αὖθις C ὁ βασιλεὺς βεβαιότερον, καὶ ἐπὶ μεῖζον ὕψος ἐξῆρε· καίτοι Ἀνθέμιος μὲν ἐκπλείστου ἐτεθνήκει, Ἰσίδωρος δὲ ὁ νέος καὶ οἱ ἄλλοι μηχανοποιοὶ τὸ πρότερον ἐν ἑαυτοῖς ἀναθεωρήσαντες σχῆμα, καὶ τῷ σωζομένῳ τὸ πεπονθὸς ὁποῖόν τε ἦν καὶ

7. ἤδη καὶ R., καὶ ἤδη vulg. ἐπέων φρόντιστο R. pro ἐπεφρ.
14. μηκέτι R. et Intpr. *ne de cetero* etc., μὴ vulg.

9. Per hanc enim hiemem hisce malis civitas premebatur, incolisque omnibus per multos dies concuti adhuc pavimentum videbatur, tametsi quietum iam sedatumque esset. Insederat enim hominum animis hoc malum, et suspicio in eis radices egerat, ratiocinationi tenebras offundens. Imperator vero multa aedificia, quae partim vitium fecerant, partim iam corruerant, instaurare adnitebatur. Praecipuae autem curae ipsi erat augustissimum illud Dei templum. Hoc vero antea a plebe succensum, valde conspicuum atque admirandum ab ipsis fundamentis iterato exstruxerat, magnitudinisque excellentia et formae decore et varietate metallorum ornatius reddens; cinxit vero id ipsum ex latere cocto et calce, quae passim ferro inter se colligarat, lignis nequaquam usus, ne facillime conflagraret. Anthemius vero hic ipse erat, cuius paulo ante mentionem feci, qui singula et artificiose excogitabat et exstruxerat. Tum vero mediam maxime ipsius tecti partem collapsam, quaeque altitudine omnia, quae corruerant, superabat, Imperator firmiorem reddidit, et in maiorem altitudinem sustulit. Atque Anthemius quidem iam dudum obierat. Isidorus autem iunior aliique fabricarum structores priorem in semetipsis formam contemplantes, et ex eo, quod integrum manserat, id quod affectum erat quale esset, quidque vitii habuisset cognoscentes,

A. C. 557 ἐς ὅ, τι δήπου ἡμάρτητο ἐπιφρασάμενοι, τὴν μὲν ἑῴαν τε
I. I. 31 καὶ ἑσπερίαν ἀψῖδα οὕτω μένειν κατὰ χώραν ἐφῆκαν· τῆς
δὲ ἀρκτῴας τε καὶ νοτίας τὴν ἐπὶ τοῦ κυρτώματος οἰκοδομίαν
πρὸς τὰ ἔνδον παρατείναντες, καὶ εὐρυτέραν ἠρέμα ποιησά-
μενοι ὡς μᾶλλον ἁρμοδιώτατα ταῖς ἄλλαις συννενευκέναι, καὶ
D ὁμολογεῖν τὴν ἰσόπλευρον ἁρμονίαν, περιστεῖλαι ταύτῃ δεδύ-
νηνται τὴν τοῦ κενώματος ἀμετρίαν, καὶ ὑποκλέψαι βραχύ τι
τῆς ἐκτάσεως μέρος, ὁπόσον ἑτερόμηκες ἀπετελεῖτο σχῆμα,
οὕτω τε ἐπ' αὐτῶν ἥδρασαν πάλιν τὸν ἐν μέσῳ ὑπερανέχοντα,
εἴτε κύκλον, εἴτε ἡμισφαίριον, εἴτε ὁτῳδηοῦν ὀνόματι παρ'
αὐτοῖς ἐπικεκλημένον. καὶ γέγονεν ἐντεῦθεν εἰκότως ἰθύτερος
μὲν καὶ εὐεπίστροφος, καὶ πανταχόθεν τῇ γραμμῇ ἐξισάζων,
στενώτερος δὲ καὶ ὀξυτενὴς, καὶ οἷος οὐχ οὕτω λίαν ἐκπλήτ-
τειν τοὺς θεωμένους ὡς πάλαι, πολλῷ δὲ ὅμως πλέον ἐν τῷ
ἀσφαλεῖ βεβηκέναι. ὧν μὲν οὖν ἔδει ἐν ξυγγραφῇ τοῦ νεὼ
P. 153 πέρι ἐπιμνησθῆναι, καὶ ἐφ' ἃ ἡ τοῦ λόγου φορὰ ἵκετο ἀκο-
λούθως περιαγομένη, ταῦτα ἔμοιγε ἀποχρώντως ἐκδεδιήγη-
ται. ἐγκωμιάζειν γὰρ ἕκαστα τῶν τοῦδε θαυμάτων καὶ ἐπιδει-
κνύειν τῷ λόγῳ, περιττὸν ἂν εἴη καὶ οὐ τοῦ παρόντος ἴδιον ἔρ-
γον. εἰ δέ τις ἐθέλοι πόῤῥω που τυχὸν τῆς πόλεως ἀπῳκισμέ-
νος ἔπειτα γιγνώσκειν σαφῶς ἅπαντα, καθάπερ παρὼν καὶ
θεώμενος, ἀναλεγέσθω τὰ Παύλῳ τοῦ Κύρου τοῦ Φλώρου

9. αὐτῶν R. et Intpr. *his — aedificatis desuper*, αὐτῷ vulg. ἥ-
δρασαν emend. Cl., ἤδρασαν R. et vulg. 10. ὁτῳδηοῦν τῷ R.
13. στενότερος R. et vulg. δὲ om. R. 19. περισσομένη R.
22. τοῦ ante Κύρου add. ex R. Φλόρου R., Φόρου Lugd. et
ed. pr.

fornicem orientalem et occidentalem suo ut erat loco reliquerunt,
septentrionali vero et australi, quae super curvaturam erat structuram,
introrsum porrigentes, pauloque latiorem efficientes, ut quam aptis-
sime cum aliis quadraret, aequilateramque compagem prae se ferret,
eaque ratione vacuitatis nimietatem coarctare possent, et exiguam
aliquam extensionis partem detrahere, in quantum diversae longitu-
dinis figura efficeretur. Atque ita desuper firmarunt, qui in medio est
positus, sive orbem, sive hemisphaerium, sive alio quocunque nomine
ab ipsis appellatur. Factusque inde est verisimiliter directior quidem
facileque versatilis, omnique ex parte ad amussim quadrans; angu-
stior vero et in acutum tendens, quique non ita valde percellat spe-
ctatores, ut olim, multo vero tutius obfirmatus. Quorum itaque opor-
tebat in historia de templo meminisse, et ad quae ipsa narrationis
series consectaneae circumacta pervenerit, ea mihi abunde satis sunt
explicata. Laudare enim singula, quae in eo sunt admiranda, et ora-
tione persequi, supervacaneum fuerit, neque huius operis proprium.
Si quis autem voluerit procul fortassis ab urbe degens aperte co-
gnoscere omnia, veluti praesens et spectans, perlegat quae Paulus Cyri

ἐν ἑξαμέτροις πεπονημένα, ὅς δὴ ταπρῶτα τελῶν ἐν τοῖς A. C. 557
ἀμφὶ τὸν βασιλέα σιγῆς ἐπιστάταις, γένους τε κοσμούμενος I. I. 31
δόξῃ καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ προγόνων διαδεξάμενος, ὅμως V. 107
παιδεία γε αὐτῷ καὶ λόγων ἄσκησις διεσπούδαστο· καὶ ἐπὶ
τοῖσδε μᾶλλον ηὔχει καὶ ἐσεμνύνετο. καὶ τοίνυν πεποίηταί οἱ
καὶ ἄλλα ὡς πλεῖστα ποιήματα μνήμης τε ἄξια καὶ ἐπαίνου, B
δοκεῖ δέ μοι τὰ ἐπὶ τῷ νεῷ εἰρημένα μείζονός τε πόνου
καὶ ἐπιστήμης ἀνάπλεα καθεστάναι, ὅσῳ καὶ ἡ ὑπόθεσις θαυ-
μασιωτέρα. εὑρήσεις γὰρ ἂν ἐν αὐτοῖς τὴν ὅλην τῆς θέσεως
εὐκοσμίαν, καὶ τὰς τῶν μετάλλων φύσεις λεπτότατα κατεξη-
τασμένας, τῶν τε προτεμενισμάτων τὸ εὐπρεπὲς ἅμα καὶ ἀναγ-
καῖον, μεγέθη τε καὶ ὑψώματα, καὶ ὅσα ἰθύγραμμα σχή-
ματα καὶ ὅσα κυκλικὰ, καὶ ὅσα ἐκκρεμῆ καὶ προτεταμένα.
γνοίης δὲ ἂν ἐκ τῶν ἐπῶν καὶ ὅπως ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ
τὸ ἱερώτερον χωρίον καὶ τοῖς ἀπορρήτοις ἀποκεκριμένον, πο-
λυτελέστατα καταπεποίκιλται, καὶ εἴ τι ἄλλο πρόσεστι μέγα ἢ
ἐλάχιστον γνώρισμα, οὐ μεῖον ἢ οἱ θαμὰ ἐν αὐτῷ περιπάτους C
ποιούμενοι καὶ ἅπαντα διασκοποῦντες. ἀλλὰ γὰρ ἥδε μὲν ἡ
δευτέρα τοῦ νεὼ ἐπισκευὴ καὶ ἀνόρθωσις ὀλίγῳ ὕστερον
χρόνῳ ἀπείργασται καὶ ξυνετελέσθη.

ι. Ἐκείνου δὲ τοῦ ἔτους ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἡ λοιμώ- A. C. 558
δης νόσος αὖθις τῇ πόλει ἐνέπεσε, καὶ μυρία διέφθειρε πλή- I. I. 32

1. τοῖς ἀμφὶ R., τοῖς τῆς ἀμφὶ vulg. 4. παιδίᾳ R. 7. δέ μοι R., μοι δὲ vulg.

Flori filius hexametris versibus conscripsit, qui quidem primicerius exsistens regiorum silentiariorum, et generis gloria clarus, amplissimasque a maioribus suis opes adeptus, doctrinae tamen eloquentiaeque magnam operam impenderat, quibus et magis gloriabatur et decorabatur. Scripsit itaque etiam alia quamplurima poëmata memoratu digna et laude. Videntur autem mihi quae de templo scripsit, tanto maiore et labore et scientia referta, quanto et argumentum ipsum est admirabilius. Comperies enim in iis universum situs concinnaeque dispositionis ordinem et metallorum naturas subtilissime exploratas; vestibulorum etiam templi elegantiam pariter et utilitatem, magnitudines quoque et altitudines, quotquot etiam sunt figurae in altum directae, et quotquot orbiculares, quotquot etiam pensiles et protensae. Cognoveris quoque e carminibus, quo pacto argento pariter atque auro sacratior locus et mysteriis separatim destinatus sumptuosissime sit exornatus, et si quod est aliud magnum aut minimum ornamentum, nihilo minus, quam qui crebro in eo obambulant omniaque inspectant. Atqui secunda haec templi refectio atque instauratio brevi post tempore instituta perfectaque est.

10. Eodem vero anno statim ineunte vere pestilentia iterum urbem invasit, et infinitam multitudinem sustulit; quae quidem nun-

A. C. 558 θη, λήξασα μὲν ἐς τὸ παντελὲς οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἐξ οὗ δὴ
I. I. 32 τὴν ἀρχὴν, φημὶ δὴ κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς Ἰουστινιανοῦ
βασιλείας, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς εἰσήῤῥησεν οἰκουμένῃ. μεταβᾶσα
δὲ πολλάκις μεταξὺ ἄλλοτε ἄλλοθι, καὶ τόπον ἐκ τόπου λυ-
D μηναμένη, καὶ ταύτῃ τοῖς λειπομένοις ἀνακωχῆς τινος μετα-
δοῦσα, τότε δὴ οὖν πάλιν ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανῆκεν, ὥσπερ,
οἶμαι, τὸ πρότερον ἐξηπατημένη, καὶ θᾶττον δήπου τοῦ
δέοντος ἐνθένδε ἀπαλλαγεῖσα. ἔθνησκον τοιγαροῦν πολλοὶ ἐξ-
απιναίως καθάπερ ἀποπληξίᾳ ἰσχυρᾷ κάτοχοι γεγενημένοι· οἱ
δέ γε πλεῖστον διαρκοῦντες μόλις πεμπταῖοι ἀπώλλυντο. ἡ
δὲ τῆς νόσου ἰδέα παραπλησία τῇ πρεσβυτέρᾳ ἐτύγχανεν οὖσα.
πυρετοὶ γὰρ ἐπὶ βουβῶσιν ἀνήπτοντο συνεχεῖς καὶ οὐκ ἐφή-
μεροι, οὐδὲ μετρίως γοῦν ὑποχαλῶντες, μόνῃ δὲ τῇ τελευτῇ
τοῦ ἁλόντος ἀποπαυόμενοι. ἔνιοι δὲ μήτε θέρμης ἡγησαμένης,
μήτε ἄλλου ἀλγήματος, ἀλλὰ δρῶντες ἔτι τὰ εἰθισμένα, οἴ-
P. 154 κοι τε καὶ ἀνὰ τὰς λεωφόρους οὕτω παρασχὸν κατέπιπτον,
καὶ ἀθρόον ἄπνοι ἐγίγνοντο, ὥσπερ τὸν θάνατον σχεδιάσαν-
τες· καὶ ἅπασα μὲν ἡλικία χύδην ἐφθείρετο, μάλιστα δὲ τὸ
ἀκμάζον τε καὶ ἡβάσκον, καὶ ἐν τούτῳ πλέον οἱ ἄῤῥενες· τὸ
γὰρ δὴ θῆλυ οὐ μάλα ὅμοια ἔπασχε. τὰ μὲν οὖν παλαίτατα
τῶν Αἰγυπτίων λόγια, καὶ οἱ παρὰ Πέρσαις ἔτι τῆς τῶν με-
τεώρων κινήσεως δαημονέστατοι, χρόνων τινῶν περιόδους ἐν

1. δὴ om. R. 6. πάλιν ἐς τ. Β. R., ἐς τ. Β. πάλ. vulg. 8. πολλοὶ add. ex R. et. Intpr. *quam multi*. 9. ἰσχυρᾷ — παραπλησία om. R. 13. τελευτῇ excidit in Par.

quam penitus cessarat, ex quo primum, circa quintum, inquam, imperii Iustinianei annum, in nostrum orbem irrepserat; frequenter vero alio atque alio se transferens, et locum e loco infestans, atque ita reliquis veluti inducias quasdam concedens, tum rursus Byzantium rediit, veluti antea, uti crediderim, decepta, quaeque citius, quam oportebat, inde migrasset. Mortui itaque sunt repente veluti gravi quadam apoplexia correpti. Qui vero plurimum vim morbi sustinebant, ultra quintum diem non supervivebant. Morbi autem species veteri erat persimilis. Febres enim cum bubonibus accendebantur continuae, et non quotidianae, neque vel modicum remittentes, sed solo eius, quem corripuerant, interitu cessantes. Nonnulli vero neque aestu febrili, neque alio dolore praecedente, sed quae consueverant agentes et domi et in plateis, ita cogente necessitate corruebant, repente exanimes facti, veluti ex temporaria morte accersita. Cuiusvis itaque aetatis homines promiscue interibant, praecipue vero iuvenes ac puberes, atque ex his potissimum mares: feminae enim non perinde hisce malis erant obnoxiae. Vetustissima itaque Aegyptiorum oracula, et qui apud Persas coelestium motuum

τῷ ἀπείρῳ αἰῶνι συμφέρεσθαι λέγουσι· νῦν μὲν ἀγαθὰς καὶ A. C. 558
εὐδαίμονας, νῦν δὲ μοχθηρὰς καὶ ἀποφράδας, εἶναί τε τὴν I. I. 32
παροῦσαν περιφορὰν ἐκ τῶν κακίστων ἐκείνων καὶ ἀπαισίων·
ἐντεῦθεν τοιγαροῦν πολέμους τε ἁπανταχοῦ ξυνίστασθαι καὶ B
στάσεις ταῖς πόλεσι, καὶ τὰ λοιμώδη πάθη μόνιμά τε εἶναι
καὶ συνημμένα. ἕτεροι δὲ ὀργὴν τοῦ κρείττονος αἰτίαν εἶναί
φασι τῆς φθορᾶς, μετιοῦσαν ἀξίως τὰ τοῦ ἀνθρωπείου γένους ἀδικήματα, καὶ τὸ πλῆθος ὑποτεμνομένην. ἐμοὶ δὲ διαιτᾷν ἑκατέρᾳ δόξῃ καὶ ἀποφαίνεσθαι τὴν ἀληθεστάτην οὐκ ἐγχειρητέα, τυχὸν μὲν οὐδὲ ἐπισταμένῳ, τυχὸν δὲ, εἰ καὶ εἰδείην, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαῖον τοῦτό γε εἶναι δοκοῦν, οὐδὲ τῷ παρόντι λόγῳ προσῆκον· μόνου γάρ μοι τοῦ συμβεβηκότος εἰ καὶ διὰ βραχέων ἐπιμνησθέντι, ὁ τῆς ἱστορίας ἐκτεθεράπευται νόμος.

ια'. Τούτων δὲ οὕτω ξυνενεχθέντων, ἐπεγένετο καὶ ἄλλα
ἄττα τῇ πόλει κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, ταραχῆς τε καὶ θορύ- C
βου ἀνάμεστα, καὶ οὐχ ἧσσον τῶν εἰρημένων ανιαρότατα. ὁποῖα δὲ ταῦτά ἐστιν, αὐτίκα ἐρῶ, βραχύ τι πρότερον διεξελθὼν τῶν ἀρχαιοτέρων. οἱ Οὖννοι τὸ γένος, τὸ μὲν παλαιὸν κατῴκουν τῆς Μαιώτιδος λίμνης τὰ πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον,
καὶ ἦσαν τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ ἀρκτικώτεροι, καθάπερ καὶ V. 108
τὰ ἄλλα βάρβαρα ἔθνη, ὁπόσα ἐντὸς Ἰμαίου ὄρους ἀνὰ τὴν

1. ἀγαθὰς R., ἀγαθοὺς vulg. 2. μοχθηρὰς R., μοχθηροὺς vulg. 10. εἰ om. R. 11. οὐκ superscriptum in R. a rec. m. 17. ἀνιαρώτατα R. 22. Ἱμαίου R.

sunt peritissimi, temporum quorundam revolutiones in infinito aevo simul ferri asserunt, modo quidem bonas ac felices, modo autem pravas et infaustas: esse vero praesentem revolutionem ex pessimis illis atque infaustis. Hinc ergo et bella passim et seditiones urbibus oriri atque invalescere, et pestilentes morbos per multum tempus durare atque adhaerescere. Alii vero interitus causam ad divinam iram referunt, quae humani generis peccata puniat, multitudinemque succidat. Me vero de utraque opinione iudicare verioremque decernere nihil attinet, vel quod nesciam fortasse, vel, etiamsi forte sciam, parum tamen necessarium id censeam, neque praesenti tractationi consentaneum. Si enim breviter quae acciderunt commemoravi, historiae legi satisfeci.

11. Haec vero cum ita accidissent, alia etiam quaedam per id tempus in urbe evenerunt tumultus ac perturbationis plena, neque minus, quam quae diximus, acerba. Qualia autem haec fuerint, statim dicam, si prius breviter vetustiora quaedam commemoravero. Hunnorum gens olim quidem habitavit circa eam Maeotidis paludis partem, quae subsolanum ventum versus spectat, erantque Tanai flumine magis septentrionales; quemadmodum et aliae barbarae nationes, quotquot intra Imaum montem in Asia consederunt. Hi vero omnes

A. C. 558 Ἀσίαν ἐτύγχανον ἱδρυμένα. οὗτοι δὲ ἅπαντες κοινῇ μὲν Σκύ- L. I. 32 θαι καὶ Οὖννοι ἐπωνομάζοντο· ἰδίᾳ δὲ κατὰ γένη, τὸ μέν τι αὐτῶν Κοτριγουροι, τὸ δὲ Οὐτίγουροι, ἄλλοι δὲ Οὐλτίζουροι, D καὶ ἄλλοι Βουρούγουνδοι· καὶ ἄλλοι ὡς ἂν αὐτοῖς πάτριόν τε ἦν καὶ εἰθισμένον. γενεαῖς δὲ πολλαῖς ὕστερον διέβησαν ἐς τὴν Εὐρώπην, εἴτε ὡς ἀληθῶς ἐλάφου τινὸς κατὰ τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον ταπρῶτα ἡγησαμένης, εἴτε καὶ ἀλλοίᾳ χρησάμενοι τύχῃ, καὶ τὴν ἐκροὴν τῆς λίμνης τὴν ἐς τὸν Εὔξεινον Πόντον φερομένην, ἄπορον τέως δοκοῦσαν, τότε δὴ ὁτῳοῦν τρόπῳ διαπεραιωθέντες, ἀλώμενοι δὲ ὅμως ἀνὰ τὴν ὀθνείαν, πλεῖστα ὅσα τὸ ἰθαγενὲς ἐλυμήναντο, ἀπροσδόκητα προσπεσόντες, ὥς καὶ, τοὺς προτέρους οἰκήτορας ἀπελάσαντες, αὐτοὶ τὴν ἐκείνων κατέχειν. ἤμελλον δὲ ἄρα οὐκ ἐπὶ μακρότατον διαμένειν, ἀλλὰ πρόῤῥιζοι τὸ λεγόμενον ἀπολεῖσθαι. αὐτίκα P. 155 γοῦν Οὐλτίζουροί τε καὶ Βουρούγουνδοι μέχρι μὲν Λέοντος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν ἐν τῷ τότε Ῥωμαίων γνώριμοί τε ὑπῆρχον καὶ ἄλκιμοι εἶναι ἐδόκουν· ἡμεῖς δὲ οἱ νῦν οὔτε ἴσμεν αὐτούς, οὔτε, οἶμαι, εἰσόμεθα, τυχὸν μὲν διαφθαρέντας, τυχὸν δὲ ὡς ποῤῥωτάτω μεταναστάντας. ἐκείνου γε μὴν τοῦ ἔτους, ἐν ᾧ δὴ ἔφην τὴν λοιμώδη νόσον τῇ πόλει ἐνσκῆψαι, τὰ λοιπὰ τῶν Οὔννων γένη ἐσώζετο, καὶ ἦσαν ἔτι ὀνομαστότατα. κα-

3. *Κοτρίγουροι* et *Οὐτίγουροι* R., *Κοτρίγοροι* et *Οὐτίγοροι* vulg. 8. *τῆς* om. R. 9. *οὖν* ins. R. post *δή*, fort. *οὖν ὁτῳδή*. 15. *Οὐλτίνζουροι* R. et vulg., *Ultizuri* Intpr. 18. *οἶμαι* add. ex R. *διαφθαρέντες* et *μεταναστάντες* R. 21. *ἐσώζετο* R., *ἐσώζοντο* vulg.

communiter quidem Scythae et Hunni vocabantur; privatim autem secundum nationes, nonnulli eorum Cotriguri, alii Utiguri, alii vero Ultizuri, alii etiam Burugundi dicebantur, alii aliter ex patria cuique atque usitata appellatione nominabantur. Multis autem postea seculis transierunt in Europam; sive revera a cervo quodam, ut fama percrebuit, primum ducti, sive alia quapiam fortuna usi, et Moeotidem paludem, qua parte in Euxinum pontum fertur, cum antea traiici nequaquam posse crederetur, tunc certe quocunque tandem modo traiicientes, et per aliena vagantes, innumeris damnis indigenas affecerunt, inopinato eos adorti; adeo ut, prioribus habitatoribus eiectis, ipsi illorum ditionem occuparint, in qua tamen non videbantur diutissime commoraturi, sed stirpitus, quod aiunt, perituri. Tunc itaque Ultizuri et Burugundi usque ad Leonem Imperatorem et qui per id tempus erant Romanos, celebres exstitere, fortesque sunt habiti: nos vero, qui hac aetate vivimus, neque eos novimus, neque noscemus, quod vel deleti fortasse sint, vel quam remotissime hinc sedes suas transtulerint. Illo utique anno, quo pestilentia urbem invasit, reliquae Hunnorum gentes salvae adhuc et maximi erant nominis. Cum itaque descendissent Hunni in loca ad austrum vergentia, non pro-

τιόντες δὲ ὅμως οἱ Οὖννοι ἐς τὰ πρὸς νότον ἄνεμον, οὐ πόῤ- A. C. 558 ῥω τῆς ὄχθης τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ ηὐλίζοντο, ἡνίκα ἦν αὐ- I. I. 32 τοῖς βουλομένοις. τότε δὴ οὖν τοῦ χειμῶνος ἐπιλαβομένου, τὰ μὲν ῥεῖθρα τοῦδε τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸ εἰωθὸς ὑπὸ τοῦ κρύους ἐπήγνυτο ἐς βάθος, καὶ ἦσαν ἤδη σκληρὰ καὶ βάσιμα· καὶ ἱππήλατα. Ζαβεργὰν δὲ ὁ τῶν Κοτριγούρων Οὔννων ἡγεμὼν B σὺν πλείστοις ὅσοις ἱππόταις ἐπιδραμὼν καθάπερ χέρσον τὰς δίνας, ἐς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν εὐκολώτατα διαβαίνει· ἔρημά τε εὑρὼν τὰ ἐκείνῃ χωρία, καὶ μηδενὸς αὐτῷ κωλύματος γιγνομένου ἀνὰ τὰ πρόσω πορευομένῳ, αὐτίκα ὅγε Μυσίαν τε καὶ Σκυθίαν παραμειψάμενος, τῇ Θρᾴκῃ προσέβαλεν. ἐνταῦθα δὲ διελὼν τὸν οἰκεῖον στρατὸν, ἀπόμοιραν μέν τινα ἔστειλεν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καταδραμουμένους τὰ ἀφύλακτα τῶν τῇδε χωρίων καὶ λεηλατήσοντας· ἑτέρους δὲ ἐς τὴν Χεῤῥόνησον τὴν Θρᾳκίαν.

ιβ΄. Τῆσδε δὲ τῆς Χεῤῥονήσου τὰ μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον νενευκότα καὶ εὐρόνοτον ἄνεμον, καὶ μέχρι τοῦ με- C σημβρινοῦ κέντρου τῷ Ἑλλησπόντῳ παρατείνεται. περιῤῥεῖ γὰρ σχεδόν τι ἅπασαν, καὶ ταῖς καμπαῖς τῶν ἠϊόνων συμπεριάγεται βραχεῖ τινι μέρει τῆς ἠπείρου, καὶ μόνοις τεσσαράκοντά που σταδίοις εἰργόμενος τοῦ νῆσον αὐτὴν ἀπεργάσασθαι. ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἰσθμῷ τεῖχος ἐκταδὸν ἵδρυται

4. τοῦδε add. ex R. et Intpr. *huius fluminis*. 6. Ζαβεργὰν R. in mg. et Intpr., Ζαβερνὰν R. in ord., Ζαμεργὰν vulg. 11. προσέβαλλεν R. 14. Pro χωρίων R. in mg. πεδίων. 15. Τραχίαν sph. Par. 16. τῆς del. R. 2. m.

cul a ripa Istri fluminis ex animi sui sententia consederunt. Tum itaque vigente hieme fluvius ex more vi frigoris congelatus, ad imum usque vadum ita obduruerat, ut et pedestribus et equestribus copiis transiri posset. Zabergan vero Hunnorum, qui Cotriguri dicuntur, dux, cum ingentem equitatum per flumen perinde atque per continentem traduxisset, facillime in Romanum imperium pervenit, cumque passim vacua ab habitatoribus loca invenisset, nihilque ipsi impedimento esset, quominus ad ulteriora progrederetur, statim Mysiam et Scythiam transgressus, in Thraciam irrupit. Ibi vero diviso exercitu, alteram eius partem in Graeciam misit, qui loca omnia nullis praesidiis munita percurreret atque vastaret: alteram vero exercitus partem in Chersonesum Thracicam misit.

12. Huius autem Chersonesi quae ad orientem solem et euronotum ventum vergunt, et ad meridianum usque punctum circa Hellespontum porrigitur; circumfluit enim totam propemodum, et flexibus littorum una circumagitur, exigua quadam continentis portione, hoc est solis quadraginta stadiis, exclusus, quominus insulam faciat. In hac vero isthmi angustia murus in longum continue

A. C. 558 ξυνεχὲς ἐφ' ἑκατέρᾳ θαλάττῃ προβεβλημένον· πόλεις τε ἔν-
I. I. 32 δοθεν αὐτῷ προσπεπηγυῖαι τυγχάνουσιν, Ἀφροδισιάς τε καὶ Θῆσκος καὶ Κίβηρις. τούτων δὲ ὡς ἀπωτάτω ἀμφ' αὐτὸν δήπου τὸν πορθμὸν καὶ τοὺς παρακτίους ἀγκῶνας Σηστός γέ ἐστι πόλις ἡ περιλάλητος τῇ ποιήσει καὶ ὀνομαστο-
D τάτη, οὐκ ἄλλου του ἕνεκα, οἶμαι, ἢ μόνον ἐπὶ τῷ λύχνῳ τῆς Ἡροῦς ἐκείνης τῆς Σηστίδος, καὶ τῷ Λεάνδρου ἔρωτι καὶ θανάτῳ. οὐ πόῤῥω δὲ αὐτῆς καὶ ἕτερόν τι κεῖται πολίχνιον, ἐλάχιστον μὲν καὶ ἀκαλλὲς, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν ἐπέραστον ἔχον, Καλλίπολις δὲ ὅμως ἐπονομαζόμενον· τάς γε μὴν περιοικίδας κοσμοῦσιν ἀγροί τε καὶ ἐπίνεια καὶ δένδρων ποικίλων ἑσμὸς καὶ ῥείθρων ποτίμων, γῆ τε εὐαρδὴς ἄγαν καὶ κάρπιμος, κἂν τοῖς ἀναγκαίοις διαρκεστάτη. τοσαῦτα ἄρα πολίσματα καὶ χώραν ὡς πλείστην ἔνδον ἐναπολαμβάνει τὸ ἔρυμα, ὡς μὴ πολεμίοις εὐέφοδα εἶναι. τότε δὴ οὖν ὁ Ζαβεργὰν εὐωχούμενος τῶν ἐλπίδων, διενοεῖτο καθ' αὑτὸν, ὡς
P. 156 εἴγε τὸ τεῖχος καθέλοι, καὶ τοῖς ἔνδον ὁμιλήσει χωρίοις, δυνήσεται θᾶττον καὶ τῆς θαλάττης κρατῆσαι· ἐντεῦθέν τε ὠνειροπόλει νηῶν αὐτῷ παρέσεσθαι πλῆθος, καὶ ὅτι διαβήσεται κατὰ τὴν Ἀσίαν, τὸν μεταξὺ πόρον στενώτατον ὄντα καὶ

2. προσπεπηγεῖται R. Ἀφροδισιάς R. et Intpr. (cf. Procop. de aedif.), Ἀφροδισία vulg. 6. ἕνεκα, οἶμ. R., οἶμ. ἕν. vulg. 7. Ἡροῦς R., ἡροῦς vulg. (Intpr. *nisi ex illo heroum coetu*). Σηστίδος R. Σηστιάδος vulg. 8. αὐτῆς R., ταύτης vulg. 10. ἐπονομαζόμενον R., ὀνομαζ. vulg. 12. ποταμίων R. 15. ὁ om. R. 16. εὐωχούμενος corr. Cl., Intpr. *spe bona depastus.*, εὐεχούμενος R., ἐποχούμενος vulg. 17. ὁμιλήσειε Par. 20. στενότ. R. et vulg.

ductus est ad utrumque mare porrectus; urbesque interius ipsi affixae sunt Aphrodisias et Thescos et Ciberis. Ab his vero quam remotissime circa fretum ipsum et littorales flexus Sestus est, urbs celeberrima in poësi et nominatissima, non aliam credo ob causam, quam ob lucernam Herus illius Sestiadis, et ob Leandri amorem ac mortem. Non procul autem hinc etiam aliud oppidulum situm est, minimum quidem illud et nequaquam pulchrum, neque quicquam omnino habens amabile, Callipolis tamen vocatum. Circumiacentem porro regionem exornant et agri et navalia, arborumque variarum et fluentorum potabilium copia, terraque irrigua admodum et fertilis rebusque necessariis abundans. Talia igitur oppidula et agrum amplissimum murus ille intra se complectitur, ita ut non facilis sit hostibus ad ea aditus. Tum itaque Zabergan bona spe elatus, id secum reputabat, si muro diruto ad interiora loca penetrasset, facilius se etiam mare in potestatem redacturum. Illinc etiam veluti per somnium imaginabatur navium sibi copiam non defuturam; quodque traiiceret in Asiam, fretum intermedium angustissimum per se

οὐ μάλα τραχεῖ κύματι χαρασσόμενον εὐκολώτατα διαπλεύ- A. C. 558
σας, καὶ ὡς εὐθὺς τὴν Ἄβυδον λυμανεῖται, καὶ τὸ ἐν αὐ- I. I. 32
τῇ πορθήσει δεκατευτήριον. τούτοις δὴ οὖν μάτην τοῖς βου- V. 109
λεύμασιν ἐξηρεθισμένος, ἔστειλε δύναμιν ἀνὰ τὴν Χεῤῥόνη-
σον, ὁπόσην ἀποχρήσειν ἐς τόδε τὸ ἔργον ἡγεῖτο· αὐτὸς δὲ
σὺν ἑπτακισχιλίοις ἱππόταις ἰθὺ τῆς Κωνσταντινουπόλεως
πορευόμενος, τούς τε ἀγροὺς ἐδῄου, καὶ τῶν πολισμάτων
ἐπειρᾶτο, καὶ ἅπαντα ἐκίνει χύδην καὶ ξυνετάραττεν. αἰτία B
δὲ ἦν τῆς ἐφόδου τῷ μὲν ἀληθεστάτῳ λόγῳ ἀδικία βαρβαρι-
κὴ καὶ πλεονεξίας ἐπιθυμία. σκῆψιν δὲ ὅμως τινὰ καὶ προκά-
λυμμα ἐποιεῖτο τὴν πρὸς τοὺς Οὐτιγούρους δυσμένειαν· Σάν-
διχλος γάρ τις ὄνομα Οὖννος ἀνὴρ ἡγεῖτο μὲν ἐκείνου τοῦ
γένους, εὔνους δὲ ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἔνσπονδος ὑπῆρχεν Ῥω-
μαίοις. τοιγάρτοι βασιλεὺς ἔστεργέ τε αὐτὸν καὶ ἐγέραιρε,
καὶ δώροις θαμὰ ἐφιλοφρονεῖτο. οἱ δὲ Κοτρίγουροι ἅτε δὴ
οὐ τῶν ὁμοίων μετέχοντες, ἀλλὰ παντάπασι περιπεφρονημέ-
νοι καὶ περιφανῶς προπηλακιζόμενοι, τήνδε ποιεῖσθαι τὴν
ἐκστρατείαν ᾠήθησαν χρῆναι, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ δῆθεν φοβε- C
ροί τε καὶ λόγου ἄξιοι ἀποδειχθεῖεν, καὶ οἷοι μὴ ἐφιέναι τῷ
ἀτιμάζοντι.

ιγ'. Καὶ τοίνυν, οὐδὲν γὰρ ὁτιοῦν αὐτοῖς ἀντίπαλον ἐμποδὼν εἱστήκει οὐδὲ ὑπηντίαζε, κατέτρεχον ἀφειδῶς καὶ ἐληλάτουν τὴν χώραν, λείαν τε ἄφθονον περιβαλλόμενοι,

6. *Κωνσταντίνου πόλεως* R. 11. *Σάνδιχλος* Par.

exsistens, neque asperis fluctibus sulcatum facillime transnavigans; quodque statim Abydum infestaret, et quod in ea erat decimarium portorium vastaret. His igitur temerariis consiliis incitatus, exercitum in Chersonesum misit, quantum ei negotio conficiendo parem fore existimabat, ipse vero cum equitum millibus septem recta Constantinopolim pergens, et agros vastabat, et oppidula tentabat, omniaque passim movebat et perturbabat. Causa vero huius expeditionis atque insultus potissima verissimaque erat barbarica violentia, et plus habendi cupiditas, cui tamen praetextum hostilitatis adversus Utiguros obtendebat. Sandichlus enim quidam nomine, vir Hunnus, gentis illius dux erat, benevolus tamen inprimis et foederatus Romanis. Quocirca Imperator ipsum benevolentia et honore prosequebatur, et frequentia ad eum dona mittebat. Cotriguri vero, utpote similium expertes, sed omnino despecti et manifesto contemptu provocati, hanc sibi expeditionem suscipiendam censuerunt, ut et ipsi terribiles dignique, quorum ratio haberetur, viderentur, ac tales, qui contemtoribus non concederent.

13. Hi itaque, cum nemo ipsis obsisteret aut propulsaturus obviam iret, atrociter populabundi regionem vastarunt, ingenti praeda maximaque captivorum multitudine abducta, in quibus etiam muli-

A.C. 558 καὶ αἰχμαλώτων ἀθροίζοντες πλήθη· ἐν τοῖς καὶ γύναια πολ-
I. I. 32 λὰ τῶν εὖ γεγονότων καὶ σώφρονα δίαιταν ᾑρημένων ὠμότατα ἤγοντο, καὶ συμφορὰν πασῶν μείζονα ἐδυστύχουν, εἰς ἀκολασίας ἀμετρίαν ὑπηρετεῖν ἀναγκαζόμενα· ἔνιαι δὲ καὶ ἀπειρηκυῖαι ἤδη ἐκ παίδων γάμοις τε καὶ φιλοκοσμίᾳ καί ταύ-
D τῃ δὴ τῇ περὶ τὸν βίον ἀναστροφῇ καὶ ὁμιλίᾳ, ἐν ἀποκεκριμένῳ τινὶ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον ἱκετείᾳ προσήκοντι ὑπεκρύπτοντο δωματίῳ, τὸ ἀμιγές τε καὶ ἐλεύθερον καὶ παντάπασιν ἀκοινώνητον τῆς μετ' ἀνδρῶν συνουσίας περὶ πλείστου ποιούμεναι, καὶ μόνῳ τῷ ἠρεμεῖν ἀνειμέναι. οἱ δὲ καὶ ἐς ταύτας ἐξύβριζον ἀφαιρούμενοι τοῦ ἱεροῦ παρθενῶνος, καὶ ἀπρεπῶς αὐταῖς πρὸς βίαν ξυγκαλινδούμενοι· ἄλλαι δὲ πολλαὶ τῶν ἄῤῥεσιν ἐς ταὐτὸ ἰέναι οὐκ ἀπηναμένων, κύουσαι ἐν τῷ τότε οὕτω παρασχὸν εἵλκοντο, καὶ εἶτα, ἐπειδὴ παρῆν ἡ τοῦ τόκου ἀνάγκη, οὕτω δή τι ἐν μέσῃ τῇ πορείᾳ ἐμφανέστατα ἔτικτον, οὔτε τὰ αἰσχυντηλὰ τῶν ὠδίνων ἐπικαλύπτειν δυνάμεναι,
P. 157 οὔτε περιστεῖλαι, ὡς θέμις, καὶ ἀνελέσθαι τὰ βρέφη· ἀλλ' αἱ μὲν καὶ ὧς ἐσύροντο, μηδὲ ἀλγῆσαι αὐταῖς, εἰ οἷόν τε φάναι, ξυγκεχωρημένον, τὰ δὲ δείλαια ἐκεῖνα ἐπ' ἐρημίας ἐλείπετο κυσί τε καὶ οἰωνοῖς σπαραττόμενα, ὥσπερ τοῦδε ἕνεκα μόνου ἐς φῶς προαχθέντα, καὶ μάτην τοῦ φῦναι ἀπογευσάμενα. ἐς τοῦτο γὰρ τύχης τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἠληλάκει,

4. ἀκολασίαν R. 6. ἀποκεκρυμμένῳ R. altera μ transfixa. 10. καὶ μόνῳ — ἀνειμέναι add. ex R. et Intpr. *quietique se solum permitterent.* 12. ξυγκυλινδούμενοι edd. 13. ἐν τῷ τότε οὕτ. παρ. R., οὕτ. παρ. ἐν τ. τ. vulg. 19. ἐρημίαν R.

eres multae nobiles et castam vitam degentes crudelissime rapiebantur, malo omnium gravissimo obnoxiae, quod immoderatae barbarorum libidini inservire cogebantur: nonnullas vero, quae iam inde a pueris et nuptiis et mundanis desideriis et curis occupationibusque huius vitae renuntiarant, et in remota aliqua divinoque cultui dicata domuncula delitescebant, liberam plane et immunem ab omni virorum contubernio consuetudineque vitam summo studio colentes: etiam hi sacris virginum coenobiis ereptas contumelia afficiebant, turpiter eas per vim constuprantes. Aliae vero multae, quae a consuetudine virorum nequaquam abhorruerant, et gravidae tum temporis rapiebantur, cum iam pariendi necessitas urgeret, ita in medio itinere in propatulo pariebant, cum nec verecundos partus dolores obtegere possent, neque complecti fasciisque involvere infantes, uti fas est, et sustollere; sed hae quidem etiam ita protrahebantur, et ne dolere quidem ipsis, immane dictu, permittebatur: miseri vero illi infantes in solitudine relinquebantur, a canibus pariter et carnivoris avibus discerpendi, perinde ac si eam tantum ob causam in lucem editi essent, et frustra ortus sui primordia degustassent. In

ὡς ἐν αὐτῇ δήπου τῇ περιοικίδι τῆς βασιλίδος πόλεως τοιαῦ- A. C. 558
τα δεινὰ πάσχειν ὑπὸ βαρβάρων σφόδρα ὀλίγων. τοῖς δὲ οὐ- I. 32
μέχρι τούτων ἐτελεύτα τὸ θράσος, ἀλλ' ὁδῷ ἰόντες, εἴσω τῶν
μακρῶν ὀνομαζομένων τειχῶν ῥᾳδίως παρῆλθον, καὶ τοῖς ἔν-
δον φρουρίοις ἐπέλαζον. πολλαχοῦ γὰρ ὑπὸ χρόνου καὶ ἀτη-
μελείας ἐπεπτώκει καὶ διελέλυτο ἡ τοῦ μεγίστου ἐρύματος οἰ- B
κοδομία· ἔνια δὲ μέρη καὶ αὐτοὶ καταβεβλήκασιν ἀδεῶς οὕτω
καὶ ἀταλαιπώρως, ὥσπερ οἰκίας καταστρεφόμενοι. καὶ οὐδὲν
ἦν τὸ ἀπεῖργον τῷ μηδὲ φρουρὰν στρατιωτικὴν ἐνθάδε ἱδρύ-
εσθαι, μήτε ἀμυντήρια μηχανήματα, καὶ τοὺς ταῦτα κινεῖν
ἐπισταμένους, ἀλλὰ μήτε κυνῶν ὑλακὴν ἀκούεσθαι, εἰ μὴ
λίαν καταγέλαστον εἰπεῖν, ὡς γοῦν ἐν συφεῶσι καὶ μάνδραις.
τὰ γὰρ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα, οὐ τοσαῦτα διαμεμενη-
κότα ὁπόσα τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν πάλαι βασιλέων ἐξεύρηται,
ἐς ἐλαχίστην δέ τινα μοῖραν περιελθόντα, οὐκέτι τῷ μεγέ-
θει τῆς πολιτείας ἐξήρκουν. δέον γὰρ ἐς πέντε καὶ τεσσαρά- C
κοντα καὶ ἑξακοσίας χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν τὴν ὅλην ἀγεί-

5. ἀτημελίας Suidas s. v. 6. μεγίστου add. ex R. et Intpr. *maioris castelli aedificium.* 8. οἰκείᾳ R. (fort. ἐν οἰκείᾳ), Intpr. οἰκεῖα legisse videtur: *haud secus ac sua — disturbabant*: idque coni. B. Vulc. 11. Post ἀκούεσθαι Intpr. addit: *non hominum fremitus.* 13. γὰρ om. R. et Suid. s. v. συφεύς, qui locum sic contraxit: ὥσπερ ἐν συφεῶσι καὶ μάνδραις τὰ τῶν Ῥωμαίων μεμενήκει στρατεύματα; inepte. Neque alia vertit Intpr. *tanquam porcorum in claustris Romanus exercitus interclusi manebant, tametsi vel eo numero essent, quo tunc primum et veterum Imperatorum tempore recensebantur, et non in minimam partem redacti* etc.

eam enim miseriam res Romanorum redactae erant, ut in ipso regiae urbi circumiecto agro adeo atrocia mala paterentur a barbaris iisque perpaucis. Sed neque his terminis eorum confidentia fuit circumscripta; sed ulterius progressi, longisque (ita dictis) muris facile superatis, munitionibus, quae intus erant, appropinquarunt. Multis enim in partibus prae vetustate et negligentia maximi castelli structura corruerat vitiumque fecerat, nonnullas vero partes etiam ipsi diruerant adeo intrepide ac facile, ac si domos subverterent, nihilque erat quod obstaret, cum neque ullum praesidium militare ibi collocatum esset, neque ullae ad propulsandum hostem machinae, neque qui illas movere ac tractare nosset, sed ne canum quidem latratus audiebatur, nisi admodum ridiculum dictu sit, veluti in suilibus aut ovilibus. Romanorum enim exercitus non tanti, atque olim sub veteribus Imperatoribus fuerant, permanserant, sed ad minimam quandam portionem redacti, non amplius magnitudini imperii pares erant. Cum enim universae Romanorum vires sexcentis quadraginta quinque bellatorum millibus constare deberent, aegre tum temporis centum quinquaginta millibus constabant, atque harum quidem

A. C. 558 ρεσθαι δύναμιν, μόλις ἐν τῷ τότε εἰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν
I. I. 32 περιειστήκει. καὶ τούτων αἱ μὲν ἐν Ἰταλίᾳ ἐτετάχατο, αἱ δὲ
V. 110 κατὰ τὴν Λιβύην, ἕτεραι δὲ ἐν Ἱσπανίᾳ, καὶ ἄλλαι περὶ τοὺς Κόλχους, καὶ ἄλλαι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Θήβην τὴν Αἰγυπτίαν. ἐκάθηντο δὲ ὀλίγοι καὶ πρὸς τὰ ἑῷα τῶν Περσῶν ὅρια· οὐ γὰρ δήπου ἔδει ἐκεῖσε πλειόνων διὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ βέβαιον τῆς ἐκεχειρίας. ὧδέ πως ἄρα ἐς βραχύτατον μέρος περιέσταλτο τὰ πλήθη καὶ ὑπετέτμητο τῇ τῶν κρατούντων ὀλιγωρίᾳ.

D ιδʹ. Ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐπειδὴ πρότερον Ἰταλίαν ξύμπασαν ἐχειρώσατο καὶ Λιβύην, καὶ τοὺς μεγίστους ἐκείνους πολέμους διήνυσε, καὶ πρῶτος ὡς εἰπεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὸ Βυζάντιον βεβασιλευκόσι Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ὀνόματί τε καὶ πράγματι ἀπεδέδεικτο· ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ταῦτά τε καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις νεάζοντι ἔτι καὶ ἐῤῥωμένῳ ἐξείργαστο, τότε δὴ ἀμφὶ τὴν ἐσχάτην τοῦ βίου πορείαν, (ἤδη γὰρ καὶ ἐγεγηράκει,) ἀπειρηκέναι τοῖς πόνοις ἐδόκει, καὶ μᾶλλόν τι αὐτὸν ἤρεσκε ξυγκρούειν ἐν σφίσι τοὺς πολεμίους, δώροις τε αὐτοὺς, εἴπη δεήσοι, καταθωπεύειν, καὶ ταύτῃ ἀμωσγέπως ἀποκρούεσθαι, ἢ ἐφ' ἑαυτῷ πεποιθέναι καὶ μέχρι παντὸς διακινδυνεύειν. τοι-
P. 158 γάρτοι καὶ περιεώρα τὰς τάξεις διαφθειρομένας, ὡς δὴ τολοιπὸν ἥκιστά γε αὐτῶν προσδεησόμενος. καὶ τοίνυν ταύτης ἐπι-

3. Ἱσπανίᾳ R., Σπανίᾳ vulg. 9. ὀλιγορίᾳ Par. 14. ἀπεδέδεικτο R., ἀποδέδ. vulg. 15. . . ἐάζοντι R. 16. καὶ add. ex R. 18. εἴπη R., εἴ που vulg. 22. γε ins. ex R.

copiarum aliae in Italia erant collocatae, aliae in Africa, aliae in Hispania, aliae apud Colchos, aliae apud Alexandri urbem et circa Theben Aegyptiam. Consederant vero paucae etiam versus orientales Persarum fines. Neque enim illic pluribus opus erat, ob foedera inita induciasque firmiter pactas. Ita fere ad perquam exiguam portionem redactae erant copiae atque accisae principum negligentia.

14. Imperator enim posteaquam antea universam Italiam et Africam in potestatem redegerat, maximaque bella confecerat, et primus, ut ita dixerim, ex iis, qui Byzantii regnarunt, Romanorum Imperator nomine pariter et reipsa est declaratus; haec, inquam, aliaque his similia cum iuvenili vegetaque aetate perfecisset, tum vero sub extremum vitae curriculum, (iam enim consenuerat,) cessisse et renuntiasse laboribus visus est, magisque ei quodammodo placuit hostes inter se committere, et donis eos sicubi opus erat demulcere, eaque ratione quodammodo propulsare potius, quam sibi ipsi confidere et perpetuo belligerari. Quocirca et legiones imminui collabique facile patiebatur, perinde ac si deinceps nulli necessario usui sibi essent futurae. Quae quidem negligentia cum etiam eos, qui secundas in administratione imperii partes obtinebant, occupasset, quibus cogendi a subditis tributa et deinde exercitibus

λαβόμενοι τῆς ῥᾳθυμίας οἱ τὴν δευτέραν ἀρχὴν τῶν σκήπτρων A. C. 558 διέποντες, οἷς δὴ φορολογεῖν τὴν ὑπήκοον καὶ εἶτα διανέμειν I. I. 32 τοῖς στρατεύμασι τὰ ἐπιτήδεια ἐκπεφρόντισται, οὗτοι δὴ τὰ μὲν περιφανῶς ἀπεστέρουν, τὰ δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον ἢ ὁπηνίκα ἐχρῆν ἀπεδίδοσαν· δοθέντος δὲ ὅμως ὀψὲ γοῦν τοῦ ὀφλήματος, εὐθὺς οἱ τὴν πανοῦργον ταύτην καὶ δημώδη λογιστικὴν ἠσκημένοι, ἐφίσταντο τοῖς καταλόγοις καὶ ἀνεκαλοῦντο τὰ πεπορισμένα. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς γέρας τε ὑπῆρχε καὶ ἀξίω- B μα, τὸ τοῖς στρατιώταις ἐπικλήματα ἐπάγειν ἄλλοτε ἄλλα, καὶ τῆς ἐδωδῆς αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι· καὶ καθάπερ ἐν παλιῤῥοίᾳ ὑδάτων αὐτὸ δήπου τὸ μέτρον τῆς παρασχεθείσης τοῖς τάγμασι δασμοφορίας, οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον, ἐς τοὔμπαλιν μετωχετεύετο, καὶ ἐπανῄει ὅθεν ἐῤῥύη· καὶ οὕτω μὲν τὸ ὑπερμαχοῦν καὶ παραταττόμενον κατημέλητο, καὶ τροφῆς ἀπορίᾳ πιεζόμενοι κατελίμπανον τοὺς ἀγῶνας, οἷς ἐτύγχανον ἐντεθραμμένοι· καὶ ἄλλοι ἄλλοθι ἀπεχώρουν, ὡς ἕτερόν τινα μετελευσόμενοι βίον· εἰς δὲ γυναῖκας ἀκόσμους ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἡνιόχους καὶ ἄνδρας ἀγεννεῖς μὲν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἁβρο- C διαίτους, μόνον δὲ πρὸς τὰς ἐμφύλους ταραχὰς καὶ τὴν περὶ τὰ χρώματα ἔριν ἐμμανεῖς καὶ θαῤῥαλέους, καὶ ἄλλους ἔτι τούτων ἀχρειοτέρους, τὰ στρατιωτικὰ ἐσκεδάννυντο χρήματα.

3. *οὗτοι δὲ* R. 5. *ὅτε γοῦν* R., Intpr. *utcunque.* 8. *τούτω* R. *καὶ* pro *γὰρ* sph. Par. 9. *ἐκκλήματα* R. 11. Pro *τὸ* lacuna in R. 17. *ὡς τὰ πολλὰ* om. R. et Intpr. 20. *χρώματα* — scil. in ludis Circensibus; *χρήματα* Par., Intpr. *σώματα* legere sibi videbatur: *civiles in seditiones intentos et corporum curam.*

necessaria suppeditandi cura imposita erat, hi partim aperte eos defraudabant, partim multo serius, quam oportebat, persolvebant. Persoluto vero iam, quamquam sero, debito, statim hi in fraudulenta illa et populari supputatoria arte exercitati, fraude eos, qui stipendia militaria cogebant, adoriebantur, et quae iam persoluta erant, reposcebant. Hic enim eorum honor ac dignitas erat, aliis atque aliis criminationibus milites lacessere cibariisque eos defraudare; ac quemadmodum in reciproco fluxu refluxuque undarum idem demensum, quod ex tributis ad legiones deferebatur, nescio quo pacto retrorsum derivabatur, redibatque eodem, unde fluxerat. Atque ita quidem propugnatores et proeliatores negligebantur, et cibariorum penuria pressi, militiam bellicosque labores, in quibus erant enutriti, deserebant, et alii alio dilabebantur, veluti aliud vitae genus amplexuri. In mulieres vero inhonestas maxima ex parte et aurigas et viros parum, ubi res postularet, fortes, sed delitiosos, quique ad civiles tantum turbas et circi factiones vesano quodam studio audaciaque ferebantur, et in alios his adhuc inutiliores militaria stipendia dissipa-

A. C. 558 ἀλλ' ἐκ τῶν ταγμάτων ἐκείνων, οἳ ἐς τὸ διημερεύειν τε καὶ
L. I. 32 διαννυκτερεύειν ἐν τῇ αὐλῇ ἀπεκέκριντο, οὓς δὴ σχολαρίους
ἀποκαλοῦσιν. οὗτοι δὲ στρατιῶται μὲν ὀνομάζονται, καὶ ἐγγε-
C γράφαται τοῖς τῶν καταλόγων βιβλίοις· εἰσὶ δὲ οἱ πολλοὶ ἀστι-
κοί τε καὶ φαιδροείμονες, καὶ μόνον, οἶμαι, ὄγκου τοῦ βασι-
λείου ἕνεκα καὶ τῆς ἐν ταῖς προόδοις μεγαλαυχίας ἐξευρημέ-
νοι. καὶ τὸ μὲν παλαιὸν οὐκ ἄλλους τινὰς ἐν τοῖσδε θεμιτὸν ἦν
κατατάττεσθαι, ἢ τοὺς αὐτουργεῖν τὰ πολέμια ἠσκημένους.
καὶ τοίνυν οὐδὲ χρήματα εἰσῆγον ἐφ' ᾧ ἐνστρατεύσασθαι,
ἀλλὰ χαριστηρίαν διαφανῶς καὶ ἀζήμιον ἐδέχοντο τὴν τιμήν,
ἅτε δὴ ἄξιοι ἐκ τῶν προηγωνισμένων ἀναδειχθέντες. Ζήνων
δὲ φαίνεται πρῶτος ὁ Ἴσαυρος μετὰ τὴν τῆς βασιλείας ἀνά-
κτησιν πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων τοῖσδε τοῖς τάγμασιν ἐναρι-
θμήσας, ἥκιστα μὲν ἐν συμπλοκαῖς ἀριστεύσαντας ἢ ὅλως ἐμ-
D πείρους γεγενημένους, ἄλλως δέ πως γνωρίμους αὐτῷ καὶ ξυν-
ήθεις. εἶτα δοθέντος ἐν τῷ τότε καὶ παρειλημμένου τοῦ ἐξεῖ-
ναι οὐ μόνον ἀντὶ μόχθων τε καὶ ἀγώνων καὶ τῆς ἐν μάχαις
ἀρετῆς, ὡς ἐν ἀμοιβῆς τρόπῳ καὶ γέρως ἐγκαταλέγεσθαι τοὺς
ἀξίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς παντάπασιν ἀπολέμους τῶν ὁμοίων
μεταλαγχάνειν οὐ πρὸς ἀξίαν, ἀλλὰ πρὸς χάριν· δοθέντος
δὴ οὖν τούτου τὴν ἀρχήν, παρῆλθεν εἰκότως εἰς μέσον ἐξ ἐκεί-

1. Pro οἳ R. τῶν. 2. ἀπεκέκρ. R., ἀποκ. vulg. δὴ R., δὲ vulg. 4. οἱ om. R. 6. μεγαλαυχίαις R. et Lugd. 1. m. 7. μὲν om. R. 9. χρώματα R. 12. φαίνηται edd. Pro μετὰ Par. κατά.

bellicis exercitati, sed ex illis legionibus, quae ad hoc sunt destinatae, ut interdiu et noctu in aula versentur; quos scholarios appellant. Hi vero milites quidem vocantur, et in catalogo stipendiatorum censentur; sunt autem plerique eorum urbani et splendide vestiti, sed tantum augendae dignitatis regiae causa et magnificentiae, quoties prodiret in publicum. Atque olim quidem non alios quosdam in hunc ordinem adsciscere licebat, quam qui tractandis rebus bellicis erant exercitati, ideoque neque pecuniam ullam pendebant, ut huic ordini adscriberentur, sed gratis citra ullos suos sumptus hoc honore donabantur, utpote digni ex anteactis proeliorum laboribus declarati. Zeno autem Isaurus videtur primus post recuperatum imperium multos tribules hisce legionibus accensuisse, quorum virtus nequaquam in proeliis emicuerat, aut alioquin exercitatos, sed notos sibi ac familiares. Postea cum eo tempore concessum receptumque esset, ut non solum pro laboribus et fortitudine in conflictibus declarata, veluti compensationis et praemii modo accenserentur digni, sed et illi, qui plane rudes atque inexpertes belli essent, non ex merito, sed ad gratiam: hoc, inquam, ubi initio concessum fuit, prodiit verisimiliter exinde in medium etiam acceptatio munerum, quae

νου καὶ ἐκ τῶν λημμάτων ἐπικουρία, ἣ πασῶν, ὡς ἔοικε, τῶν A. C. 558 ἄλλων ἐγκρατεστέρα, καὶ τολοιπὸν ἐς ἐμπορίαν μετέστη τὸ I. I. 32 χρῆμα, ὡς μηκέτι ἄλλως ἐν τοῖσδε τοῖς στρατεύμασι καταλέγεσθαι P. 160 τοὺς βουλομένους, πρὶν ἂν χρυσίου τι μέτρον καταθεῖναι· τοῦτο δὲ ἀποτίσαντες, εὐθὺς ἐγχαράττονται ἀνεξετάστως, καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει ἐναριθμοῦνται, εἰ καὶ παντάπασι πολεμικῶν ἔργων ἀνεπιστήμονες τύχοιεν ὄντες. οὕτω τε τῆς κρίσεως ἠμελημένης, εἰκότως ἄρα ἥκιστα διαπονεῖσθαι καταναγκάζονται, ὡς δὴ ὤνιον ἑλόντες τὸ γέρας, καὶ πλείστου οὗσου πριάμενοι τὴν ἀργίαν. τοιοῦτοι δὴ οὖν ἄνδρές ἀπορίᾳ τῶν ἐν πολέμοις ἀνατεθραμμένων τοῖς τείχεσιν ἐφεδρεύοντες, φυλάσσειν ἐδόκουν. ὡς δὲ ἐπιπολὺ ἡ μὲν πόλις ἐν θορύβῳ ὑπῆρχεν, οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἀνίεσαν τὰ ἐν ποσὶ ληϊζόμεναι, τότε δὴ Βελισάριος ὁ στρατηγὸς κεκμηκὼς ἤδη ὑπὸ τοῦ γήρως, B στέλλεται ὅμως ἐπ' αὐτοὺς ἐκ βασιλέως. καὶ τοίνυν ὁ πρεσβύτης διὰ μακροῦ αὖθις χρόνου θώρακά τε ἐνδὺς καὶ κράνος ἀναδησάμενος, καὶ ἅπαν τὸ ἐκ παίδων αὐτῷ ξυνειθισμένον περιβαλόμενος σχῆμα, ἀνενεοῦτο τῇ μνήμῃ τὰ φθάσαντα, καὶ ἐνέαζε τῇ προθυμίᾳ· τοῦτον γὰρ τὸν ἀγῶνα ὕστατον ἐν τῷ οἰκείῳ βίῳ ἀπεργασάμενος, οὐχ ἧσσον ἀπηνέγκατο κλέος, ἢ ὁπότε τὰ κατὰ Βανδίλων τε καὶ Γότθων ἀνεστήσατο τρόπαια. ἡ γὰρ τῶν προσυμβεβηκότων ἀνάγκη καὶ ἡ περὶ

1. Post καὶ add. Par. ἡ. 2. Pro καὶ τολ. R. οὐ τολ. 4. πρὶν R., πλὴν vulg. καταθεῖναι R., καταθεῖεν vulg. 5. ἀπονίσαντες sph. Par. 13. ἀνίεσαν R., ἀνήεσαν vulg. 20. ἀπεργασόμενος R.

omnibus, uti videtur, reliquis est potentior et deinceps in nundinationem res abiit, ut non amplius in has legiones accenserentur qui vellent, priusquam aliquam auri portionem deposuissent: quam ubi persolvissent, statim citra ullam inquisitionem inscribebantur reliquoque exercitui accensebantur, etiamsi plane operum bellicorum essent imperiti. Atque ita delectu neglecto, merito utique ad militiae labores non adigebantur, quippe qui venalem eum honorem essent adepti, ignaviamque magno emissent. Tales itaque viri inopia veteranorum militum muris insidentes, custodiam eorum agere videbantur. Cum vero iam per multos dies urbs in hoc tumultu versaretur, neque barbari obvia quaeque vastare desisterent, tum demum Belisarius dux iam fractus senio, mandato tamen Imperatoris in eos mittitur. Hic itaque senex loricam multo iam tempore desitam resumens galeamque capiti adaptans, et omnem, cui a puero assueverat, habitum capessens, praeteritorum memoriam redintegrabat, pristinamque animi alacritatem ac virtutem revocabat. Hoc enim ultimo in vita sua bello confecto non minorem gloriam consequebatur, quam cum de Vandalis et Gothis victis trophaea erexit.

A. C. 558 τοῦ μέλλοντος ἀμηχανία τήν τε ἐγχείρησιν μείζονα ἔδειξε I. II. 32 καὶ γαυροτέραν καὶ τὴν νίκην ἀσμενεστάτην. εἰρήσεται δέ C μοι αὐτίκα ἐς τὸ ἀκριβές, ὅπως ἕκαστα διηνύσθη.

V. 112 ις΄. Ὑπεξελθὼν γὰρ ὁ στρατηγὸς ὀλίγον τοῦ ἄστεος, καὶ ἐν Χέττου κώμῃ τῷ χωρίῳ στρατοπεδευσάμενος, ἐμπειρίαν τε ἐς τὰ μάλιστα ἐπεδείκνυτο καὶ τόλμαν πολλῷ κρείττονα τῆς ἡλικίας. γηραιὸς μὲν γὰρ ἦν ἤδη, καὶ ἀσθενείᾳ ὥσπερ εἰκὸς εἴχετο πολλῇ· οὔτε δὲ ἐνδιδοὺς τοῖς πόνοις ἐφαίνετο, οὔτε ἄλλως φιλοψυχήσας. εἵποντο δὲ ὁπλῖται μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐς ἀλκὴν καὶ ξὺν αὐτῷ ἔνια τῶν ἀγώνων πεπονηκότες, ὁπόσα δὴ ἐν Ἑσπέρᾳ ἐτύγχανε διανύσας, οὐ πολλῷ πλείους τῶν τριακοσίων· τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος ἄνοπλόν τε ἦν περι-D φανῶς καὶ ἀπόλεμον, καὶ μόνῳ τῷ ἀπείρως ἔχειν ἡδίστους ἡγούμενοι τοὺς κινδύνους, θέας τε ἕνεκα μᾶλλον ἢ παρατάξεως ἀφιγμένοι. συνέῤῥει δὲ ἀμφ' αὐτὸν καὶ ὁ τῶν πλησιοχώρων ἀγροίκων ὅμιλος. πεπορθημένων γὰρ αὐτοῖς ἤδη τῶν ἀγρῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, οὐκ ἔχοντες ὅποι τραπεῖεν, ὡς Βελισάριον αὐτίκα ἠθροίζοντο. ὁ δὲ τῷ πλήθει τῶν ἀγροίκων ἐν δέοντι προσχρησάμενος, τάφρον εὐρεῖαν περιεβάλετο, καὶ κατασκόπους θαμὰ ἔστελλε, τὰς τῶν ἐναντίων δυνάμεις εἰκάσοντας ὡς οἷόν τε καὶ ἐξαριθμησομένους, καὶ εἴ τι ἕτερον

5. Κέκτου μήκῳ R., *Chetumesum* Intpr. 7. ἦν add. ex R. 8. δὲ om. R. 11. οὐ in utroque codice a rec. m. superscriptum est. 11. Ἑσπέρᾳ Cl., ὑστέρῳ R. et vulg., Intpr. *antea*. 14. τε ins. ex R. 15. ὁ ins. ex R.

Nam et eorum, quae iam acciderant, immanitas et summa de futuro desperatio rem ipsam, quam aggrediebatur, maiorem illustrioremque efficiebant, et victoriam iucundissimam. Explicabitur vero a me statim accurate, quonam pacto singula peracta fuerint.

16. Dux itaque paululum extra urbem progressus, castrisque ad oppidum dictum Chettivicus locatis, summam suam et bellicae rei peritiam declaravit et audaciam longe maiorem aetate. Erat enim iam admodum senex, magnaque uti par erat virium imbecillitate laborabat; nullis tamen laboribus cedere, neque alioqui vitae cupidus esse videbatur. Sequebantur eum loricati praestanti robore viri, quique in nonnullis cum ipso proeliis decertarant, quae in occidentis terris confecerat, non multo plures trecentis; reliqua multitudo erat et plane inermis et imbellis, ideoque tantum, quod inexperti essent, dulce bellum existimantes, quique spectandi potius, quam in acie confligendi causa accesserant. Confluxerat etiam ad eum agrestium e vicinis locis turba. Cum enim iam ipsis agri a barbaris essent vastati, non habentes quo se verterent, ad Belisarium statim confugerant. Is vero turba agrestium suis copiis adiuncta commode opportuneque usus, amplam fossam circumduxit, exploratores crebro emisit, qui hostium copias observarent, quantum fieri

ἑλεῖν δυνηθεῖεν ἀπαγγελοῦντας. οὕτω τε διετέλει ἕκαστα γνωματεύων A. C. 558 καὶ διανοούμενος· νυκτὸς δὲ ἐπιγιγνομένης, φρυκτωρίας II. 32 ἀνῆπτε πολλὰς ἐπὶ μέγα τοῦ πεδίου σκεδαννυμένας, ἵνα P. 161 δὴ οἱ πολέμιοι ὁρῶντες οἰηθεῖεν μέγιστον εἶναι τὸ στράτευμα, ταῖς πυραῖς ἀναμετροῦντες· καὶ τοίνυν οὕτω δὴ ᾤοντο, καὶ δεδιότες ἠρέμουν. ἀτὰρ οὐκ ἐπιπλεῖστον ταῖς τοιαύταις ἀπάταις καταστρατηγούμενοι, ἡσυχίαν ἦγον· ἠκηκόεσαν γὰρ ἤδη ὡς ἐλάχιστος εἴη ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς, καὶ ἥκιστα αὐτοῖς ἀξιόμαχος· πλὴν ἀλλ' οἱ στρατιῶται πολλῆς εἴχοντο προθυμίας, περιφρονοῦντες μὲν τοὺς ἀντιπάλους, εἰ καὶ μυρίοι ὅσοι ἐπιφοιτήσαιεν, τῇ σφετέρᾳ δὲ ἀρετῇ μάλιστα πεποιθότες, ἅτε δὴ Ῥωμαῖοί γε ὄντες, καὶ ἐμπειρίᾳ μεγάλων B ἤδη κινδύνων τὰ πολέμια ἐκμελετήσαντες. συναισθόμενος δὲ ὁ Βελισάριος τῆς τῶν ἀνδρῶν μεγαλοφροσύνης, καὶ ὅτι, μειζόνως ἤπερ ἐχρῆν ἐπὶ τοῖς φθάσασι πόνοις βρενθυόμενοι, τῶν ἐν ποσὶ κατολιγωροῦσιν, ἐδεδίει μήποτε ἄρα ἐντεῦθεν μεγίστην εὐρυχωρίαν ταῖς ἐλπίσι παράσχοιεν, παρεισδῦναί τε αὐτοὺς καὶ ἀπάγειν ὅποι καὶ βούλονται τῷ ῥᾳδίας καὶ προσηνεῖς ὑποφαίνειν τὰς τῶν ἐγχειρημάτων ἐκβάσεις. ὡς ἂν οὖν μὴ οὕτω ταῦτα συμβαῖεν, ἤθροισεν ἅπαντας ἐς ταυτὸ, ὥσπερ ἤδη τοῦ ἀγῶνος ἐφεστηκότος· καὶ φανεὶς ἐς μέσον, ἔλεξε τοιάδε. C

1. ἀπαγγελλοῦντας R. 12. Pro γε R. τε. 15. πόνοις om. Suid. s. v. βρενθύεσθαι. 17. παρεισδοῦναι R., παρεισδῆναι sph. Par. 20. οὖν om. R. συμβαῖνον R. 21. ἐφεστηκότος R. et Intpr. *imminente*, καθεστηκότος vulg.

posset, et dinumerarent, et si quid aliud rescire possent, renuntiarent: eoque in statu mansit, singula pensitans et cum animo suo revolvens, multosque in speculis longe lateque per agrum sparsis ignes accendit, ut hostes eos conspicati, maximum esse exercitum putarent, ex ignium accensorum multitudine eum metientes. Et quidem ita plane putabant, ideoque metuentes sibi, quieti substiterunt. Ceterum non dudum hoc militari astu elusi conquierunt. Audierant enim iam quam minimum esse Romanum exercitum, neque parem, qui cum ipsis proelio decernere posset. Belisarii milites interea valde erant alacres, hostemque contemnebant, etiamsi maximis copiis in se impetum faceret; virtute sua bellica praecipue freti, quippe quod Romani essent, et maximorum periculorum experientia in re bellica exercitatissimi. Belisarius vero, animadversa illa animorum elatione, quodque magis quam oporteret de praeteritis laboribus gloriantes, praesentia contemnerent, verebatur, ne nimis suis spebus habenas laxarent, quae ipsos transversos quocunque vellent abriperent, eo quod faciles admodum rerum, quas aggrediebantur, eventus sibi fingebant: quod quidem ne ita eveniret, omnibus in unum coactis, veluti proelio iam imminente, ipse in medium progressus, in hunc modum verba fecit.

A. C. 558 ιζ. „Οὐχ ὡς ἐκ δέους ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸ θαῤ-
I. I. 32 ῥεῖν ἀναστήσων, τοῦτο δὴ τὸ πρὸ τῶν κινδύνων γιγνόμενον, ἥκω τοῖς εἰωθόσι χρησόμενος λόγοις· ἦ γὰρ ἂν καὶ ἐπιλελῆσθαι τῶν πρότερόν μοι τῇ πείρᾳ γνωσθέντων δόξαιμι ἄν, εἴγε στρατιώταις Ῥωμαίοις, ἐν συμπλοκαῖς ἀεὶ τεθραμμένοις, καὶ πολιτείας ὡς εἰπεῖν μεγίστων ἐθνῶν καθελοῦσιν, εἶτα νῦν παραταττομένοις πρὸς βαρβάρους ἀλήτας, καὶ τούτους Οὔννους καὶ Κοτριγούρους, παραίνεσίν τινα πρὸς τὸ μὴ δε-
D διέναι προθήσειν. ἀλλ' ὁρῶν ἐν ὑμῖν πολὺ τὸ ὑπερφρονοῦν καὶ θρασυνόμενον, καὶ πέρα τοῦ καθεστῶτος ἠρμένον, οὐκ ἄλογον εἶναι τὸ δεῖν ἀναμνῆσαι τῆς ἀρχαίας ὑμῶν εὐκοσμίας ᾠήθην. τὸ γὰρ ἔκμετρον πανταχοῦ φυλακτέον τοῖς ἔμφροσιν, εἰ καὶ πρός τι τῶν ἐπαινουμένων φερόμενον τύχοι· καὶ τὸ μεγαλαυχεῖν ἐς τοσοῦτον τοῖς προὐπηργμένοις ἐς ὅσον τῶν ὁμοίων διὰ παντὸς τυγχάνειν πεπεῖσθαι, τὴν ἐκ τοῦ λογισμοῦ προμήθειαν ἀποβάλλειν φιλεῖ, καὶ πρὸς ἀλαζονείαν ἐξάγειν. τοῖς δὲ πρὸς τοῦτο παρανοίας ἐληλακόσιν, ὡς μηδὲν ὁτιοῦν ἐν νῷ τίθεσθαι τῶν μετρίων, κἂν αὐτὸ τὸ κρεῖττον ἀντιτάττεσθαι προαχθείη· καίτοι κἀκεῖνο σκοπεῖσθαι χρεών, ὡς εἰ καὶ πολλῷ τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας ἡττώμενοι τύχοιεν, ἀλλὰ τῷ πλήθει κρατοῦσι. καὶ εἴπερ τὸ ἑκατέρω-

1. ὦ om. R. 5. εἴτε R. 8. *Κοτριγόρους* R. et vulg. 9. *προσθήσειν* R., *προθείην* coni. Cl. 11. *ὑμῶν* R. et Intpr. *veteris vestrae modestiae*, *ὑμᾶς* vulg. 13. *τύχῃ* R. 14. *προϋπηργαμένοις* R., Intpr. legebat *προϋπειργασμένοις* : *rebus olim egregie gestis*. 18. *κἂν* R., *καὶ* Lugd. et ed. pr., *κατ'* Par.

17. „Non tanquam e metu vos, o viri, ad audendum erecturus, (quod quidem ante proelia fieri solet,) venio, consuetis usurus verbis. Viderer enim profecto eorum, quae olim experientia ipsa mihi cognita sunt, oblitus, si apud milites Romanos in proeliis semper educatos, quique maximarum prope dixerim gentium res publicas everterunt, nunc vero adversus vagos barbaros, atque hos quidem Hunnos et Cotriguros, exhortatione quadam ad excutiendum metum accommodata uterer. Sed cum in vobis magnam animorum elationem confidentiamque animadvertam modum omnem excedentem, non abs re facturus mihi sum visus, si vos veteris vestrae modestiae commonefacerem. Omne enim immoderatum quacunque in re vitandum est viris cordatis, etiamsi ad laudabilem aliquem finem tendat, et nimia animi elatio gloriatioque de rebus antea bene gestis, qua similem perpetuo successum certo nobis pollicemur, prudentiam ex animis profligare consuevit, et ad superbiam arrogantiamque concitare. Qui vero eo vesaniae venerunt, ut nihil moderatum animo concipiant, ii vel ad Deum ipsum oppugnandum sunt evasuri. Adhaec considerare etiam oportet, quod tametsi barbari virtute bellica et fortitudine longe

θεν πλεονάζον ἀντεξετάσοιμεν, πρὸς ἰσότητα χωρήσει τὰ τῆς A.C. 558
ἀμετρίας. πῶς οὖν οὐκ αἰσχρὸν ἡμᾶς ἐξ ἀγχωμάλου παρα- I. I. 32
σκευῆς ἀγωνιζομένους, οὕτω λίαν ἔχειν τὸ προπετὲς καὶ ἀκά- P. 162
θεκτον, ὡς μηδὲ καιρὸν ἢ τάξιν ἢ τὰς ἀτάκτους τῆς τύχης V. 113
ῥοπὰς ἐν λόγῳ ποιεῖσθαι; δυνάμει γὰρ χειρῶν οὐκ ἄν τις,
οἶμαι, περιέσοιτο πολεμίων, ἢν μὴ προσῇ τὸ κρῖνον ὀρθῶς
καὶ λογιζόμενον. ἐπεὶ πῶς ἂν οἷόν τε ἦν ἔμοιγε ἐς τόδε
πολιᾶς ἥκοντι, καὶ οἷον ἐξώρῳ τὰ πολέμια γεγενημένῳ, παρα-
τάξεσιν ὁμιλεῖν καὶ κινδύνοις, εἰ μὴ τοῖς τῆς εὐβουλίας ἀγα-
θοῖς ἐνῆν ἀμωσγέπως πεποιθέναι; εἰ τοίνυν καὶ γήρως ἀσθέ-
νειαν γνώμη στεῤῥὰ καὶ τῶν προσηκόντων ἐφιεμένη κρατύ-
νει καὶ διανίστησι πρὸς τὸ συνοῖσον, ἀναπληροῦσα τῇ προ- B
μηθείᾳ τὸ ἐκ τῆς ἡλικίας ἐνδέον, πῶς οὐ μᾶλλον ὑμᾶς ὀνή-
σει νεότητι συμπαροῦσα καὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ; τὰς μὲν
γὰρ ἐκ τύχης τινὸς ἢ χειρὸς ἀγεννοῦς ἀποτεύξεις ἴσως ἂν
λογισμὸς ἀσφαλὴς, καὶ οἷος τοῖς προσπεσοῦσιν ἁρμόσασθαι,
μετασκευάσειε πρὸς τὸ συμφέρον, καὶ θεραπεύσειε τὸ ἡμαρ-
τημένον. ἔνθα δὲ γνώμης σφαλείσης, τῷ μὴ τὰ δέοντα δια-
νοηθῆναι, τῶν ἀβουλήτων τι συνενεχθείη, πόθεν ἂν ληπτέον
τὸ σῶζον καὶ ἀνακαλούμενον, εἴγε πρῶτον ἐκεῖνο τὸ ταῦτα
τίκτειν πεφυκὸς παρατραπείη; καίτοι θαυμάσειεν ἴσως ἄν τις

1. ἀντεξετάζοιμεν R. 3. ἀγωνισομένους Par. 4. τῆς τύχης om. R. 7. ἦν om. R. 10. ἐρῆν R. 12. τῇ προμηθείᾳ — συμπαροῦσα om. R. 15. γὰρ om. R.

nobis sunt inferiores, multitudine tamen superant: et si quae utrimque excedunt, inter se conferantur atque expendantur, excessus ad aequalitatem redigetur. Quo pacto igitur non turpe fuerit, nos, qui aequo apparatu sumus conflicturi, adeo praecipites atque effrenes ferri, ut neque temporis, neque ordinis, neque temerariorum fortunae momentorum rationem ullam habeamus? Neque enim quisquam, uti arbitror, manuum vi hostes superaverit, nisi adsit iudicii consiliique rectitudo. Quo enim pacto fieri posset, ut ego, qui ad tantam canitiem perveni, ut propemodum vietus belloque ineptus sim, in conflictibus proeliisque versarer, nisi me consiliorum bonitate prudentiaque sustentarem? Quocirca si etiam senectutis imbecillitatem mens recta ac firma et quae par est appetens corroborat, et ad res bene gerendas exsuscitat, aetatis defectum prudentia compensans; quomodo non multo amplius vobis utilis sit futura iuventuti corporisque robori coniuncta? Sinistros enim e fortuito aliquo casu vel manus vitio profectos eventus fortasse recta cogitatio, quaeque se casibus accommodare norit, in melius transferre erratumque corrigere possit: ubi vero mentis vitio, quod inconsultius, quam oportet, res aggrediamur, adversi aliquid evenerit, unde, quaeso, remedium ac salus petentur, si primum illud, quod haec gignere solet, sit depravatum atque subversum? Atqui mirabitur forsitan aliquis

A. C. 558 I. I. 32 ἐμοῦ τῆς ἐπὶ τῇ παραινέσει καινοτομίας. δέον γὰρ προσεξαίρειν καὶ διανιστᾶν τὸ πεποιθὸς ἐν ὑμῖν καὶ προθυμούμενον, C ἀλλ' ἔγωγε κοιλαίνω ταῦτα τοὐναντίον καὶ παραιροῦμαι, καὶ λογισμοὺς ἐμβάλλων καὶ ὄκνους, καὶ ἀμφιβόλους ποιῶν τὰς ἐλπίδας.

ιή. „Πλὴν ἀλλ' ἔμοιγε μὲν καὶ τοῦτο θυμῆρες εἶναι δοκεῖ, καὶ πρὸς τὸ εὔελπι φέρον, εἴγε τοιούτοις ἀνδράσιν ἥκω συμπολεμήσων, οὓς εἰ πείσαιμι βραχὺ γοῦν ὑφελεῖν τοῦ δραστηρίου, δεινὸς ἂν ἐν λόγοις, οἶμαι, κριθείην. ἴστω δὲ πᾶς τις ὑμῶν, ὡς ἀνδρείας ὁρμαῖς οὐκ ἀναθετέον τὰς ἄνευ φρονήσεως ἐγχειρήσεις, ἀλλὰ θρασύτητι καὶ προπετείᾳ καὶ παρατροπῇ τοῦ καθήκοντος τρόπου· ὥστε τὸ μὲν πρόθυμον τῆς D ψυχῆς μενέτω παρ' ὑμῖν, καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἐνακμαζέτω· λογισμῷ δὲ σώφρονι καὶ τῶν προσηκόντων ἐχομένῳ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τόλμης καὶ πρὸς αὐθάδειαν ἀνάγον ὑποτεμνέσθω. οὐ γὰρ ὄκνον ἐντίθησι καὶ δειλίαν τὸ λογίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τοῖς παροῦσι χρηστέον, ἀλλὰ σεμνότητα καὶ παῤῥησίαν. οὕτω γὰρ τῶν ὠφελίμων διαγνωσθέντων, ἕπεται πάντως τὸ δικαίως θαῤῥεῖν, ὡς οὐ πρὸς ἀδήλους τύχας εἰκῇ προηγμένον, ἀλλὰ τῇ κρίσει τὸ βέβαιον ἔχειν καταληφθὲν καὶ πεπιστευμένον. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ὑμῶν, ὡς οὐχ οἷόν τε φύσιν

6. ἔμοιγε R., ἐμοὶ vulg. 9. Pro οἶμαι R. εἶναι. 10. ἡμῶν R. 11. ἐγχειρήσεις — πρόθυμον om. R. 15. ἀνάγον R., ἄγον vulg. 20. ἀλλὰ — πεπιστευμένον om. R. et Intpr. 21. ὡς οὐχ οἷόν τε add. ex R. et Intpr. *haudquaquam posse* etc.

admonitionis meae insolentiam. Cum enim excitare atque erigere confidentiam vestram animorumque alacritatem oporteret, ego haec e contrario enervo atque imminuo, et cogitationes vobis iniiciens et metus, et dubias spes faciens.

18. „Ceterum mihi quidem etiam hoc iucundum ac volupe esse videtur, bonamque spem mihi concitat, quod cum talibus viris ad proelium accedo, quibus si persuasero, ut tantillum de acrimonia animorum remittant, multum dicendo valuisse videar. Hoc vero sibi quisque vestrum persuadeat, conatus actionesque prudentia destitutas non esse adscribendas fortitudini, sed audaciae et temeritati et praevaricationi officii. Quocirca acrimonia quidem animorum in vobis maneat, immo et magis magisque vigeat; moderata vero castigataque cogitatione, atque intra officii limites se continente, nimia audacia arrogantiam secum trahens succidatur. Neque enim metum ac timiditatem infert cogitare et considerare, quo pacto rebus praesentibus sit utendum, immo vero dignitatem atque fidentiam. Ita enim rebus, quae ex usu sunt, perpensis, consectaneum est omnino, ut iustam audaciam concipiamus, quippe quae non ad incerta fortunae temere efferatur, sed iudicio sit confirmata et stabilita. Sed dicet forsitan aliquis ve-

γενναίαν εὐλόγως ὁρμῶσαν, καὶ τοῦ μοχθεῖν διαπαντὸς ἐφιε- A C. 558
μένην, εἶτα νῦν ἀθρόον ἐπέχειν καὶ βιάζεσθαι πρὸς τὸ ἠρε- I. I. 32
μοῦν καὶ ὑφειμένον, καὶ πέρα τῆς ἀνάγκης μέλλον καὶ βου- P. 163
λευόμενον, μάλιστα δυσανασχετοῦσαν ἐφ' οἷς καθ' ἡμῶν οἱ
βάρβαροι παροινοῦσι, φέροντες ἀνέδην ἅπαντα, καὶ παρ' αὐ-
τὴν δήπου τὴν βασιλίδα πόλιν τὰς ἐκδρομὰς ποιεῖσθαι τολ-
μῶντες. ἔχει μὲν οὖν οὕτω ταῦτα, καὶ βεβαιοῦται τῇ πείρᾳ
τὸ προσηκόντως ὑμᾶς τοῖς πολεμίοις ὀργίζεσθαι. οἷς γὰρ συν-
εκεχώρηντο πρότερον, οὐ μετρίως ἐχρήσαντο· πλὴν ἀλλὰ καὶ
λίαν ἐφικτὸν, οἶμαι, τοῖς ἔμφροσιν, περιελεῖν μὲν τοῦ θυ-
μοῦ τὸ μεμηνὸς καὶ ταραχῶδες, καὶ τοῖς προστυχοῦσιν ἐγ-
χειρεῖν ἀνεξετάστως ἱέμενον, κατέχειν δὲ μόνον αὐτοῦ τὸ
μεγαλουργόν τε καὶ ἄτρεπτον, καὶ πρὸς τὰς ἐναντιώσεις ἀν- B
τέχον. τῶν γὰρ τῆς ψυχῆς κινημάτων τὰ μὲν ὅσα πεφύκασι
καθαρὸν ἔχειν καὶ ἀκραιφνὲς τὸ αἱρετὸν καὶ καθῆκον, τού-
των ἐντελῶς καὶ δὴ ἀνθεκτέον. οἷς δὲ μέτεστι καὶ τῆς πρὸς
τἀναντία τροπῆς καὶ ἐκνεύσεως, τούτοις οὐ διὰ πάντων χρη-
στέον, ἀλλ' ἐς ὅσον ἔχουσι τὸ συμφέρον. τὸ μὲν οὖν φρονοῦν
ἀμιγὲς ἀγαθὸν καὶ ἀνόθευτον ἅπαντες εἶναι φήσοιτε ἄν. τῆς
δὲ ὀργῆς τὸ μὲν δραστήριον εὐκλεὲς, τὸ δὲ θράσος φευκτὸν

1. ὀργῶσαν coni. Bon. Vulc. 5. Pro φέροντες R. ἐφῶντες 7. οὖν add. ex R. 8. τοῖς πολεμίοις — ἐφικτὸν οἶμαι om. R. 17. Pro ἐκνεύσεως R. et Intpr., ut videtur, ἐκβάσεως: *in contrarium eventum.* 20. Pro θράσος lacuna est in Lugd. et ed. pr.

strum, non posse naturam generosam et impetu rationi consentaneo concitatam, et laboris perpetuo appetentem, nunc confestim inhiberi, et cogi ad quietem et remissionem et moras ac deliberationes longiores, quam necessitas postulet, praecipue cum aegerrime ferat, barbaros adeo contumeliose nobis insultare, omniaque promiscue agere ac ferre, adeo ut ad ipsam usque regiam urbem excursiones facere audeant. Haec quidem ita se habent, et experientia ipsa comprobatur merita vos in hostes ira inflammatos. Lenitate enim patientiaque vestra nequaquam moderate usi sunt. Verumtamen valde etiam facile iudicarim, viris cordatis compescere et submovere ab ira furorem et perturbationem, et inconsultum ad res, quae nobis sese offerunt, impetum, tantumque ex ea animi magnitudinem constantiamque retinere, et adversantibus obsistere: nam ex animae motibus, quicunque pure atque sincere sunt cum honestate officioque congruentes et expetendi, ii utique absolute sunt amplectendi: qui vero etiam in contraria nutant ac vergunt, iis non perpetuo est utendum, nisi quatenus utilitatem adferunt. Prudentiam itaque purum minimeque adulterinum bonum esse, non negaveritis, credo. In ira vero acrimonia quidem et strenuitas est laudabilis: audacia vero fugienda, ut damno non vacans.

A. C. 558 καὶ ἀσύμφορον. οὔκουν τὸ μὲν ὅλον* τῆς δὲ τὸ βέλτιστον ἐξ-
I. L. 32 αιρούμενοι, καὶ φρονήσει τὸ κατορθοῦν ἀναμιγνύντες, ἴωμεν
C οὕτω σὺν παῤῥησίᾳ κατὰ τῶν δυσμενῶν, ὡς οὐδενὸς ἡμῖν
τῶν δεόντων περιοφθέντος. γινώσκειν γὰρ μόνον χρεὼν, ὡς
V. 114 ἀγωνιστέον πρὸς ἄνδρας βαρβάρους, ἐπιέναι μὲν ληστρικώ-
τερον εἰθισμένους, καὶ λαθραίας ἐφόδους ποιεῖσθαι, πρὸς δὲ
παρατάξεις ἐμφανεῖς οὐ μάλα γεγυμνασμένους, οὐδὲ ταῖς
συμπλοκαῖς ἐγκαρτερεῖν παιδευθέντας. ὁρῶντες δὲ νῦν σταδίαν
μαχὴν κατ' αὐτῶν παρεσκευασμένην, ἐρυμάτων τε καὶ περι-
βόλων ἐκτὸς τὸ ἀντιστατοῦν καὶ ἀμυνόμενον ἐπὶ στρατοπέδου
συντεταγμένον, ἀποβαλοῦσι μὲν κατὰ τὸ εἰκὸς τὰ συνειθι-
D σμένα· περιαχθήσονται δὲ πρὸς τὸ ἐμμῖξαι καὶ προσπελάσαι
καὶ συστάδην διαγωνίζεσθαι, διδασκούσης αὐτοὺς τῆς ἀνάγκης· πλὴν ἀλλὰ σωφρονούντων ἡμῶν καὶ τῇ πατρίῳ τάξει χρωμένων, καὶ μετ' εὐβουλίας ἐπὶ τὰ πρακτέα χωρούντων, εἴσονται διὰ τῆς πείρας, ὡς τῷ παντὶ κρεῖττον ἀεὶ τὸ προησκημένον καὶ τὸ αὐθαίρετον τοῦ αὐτοσχεδίου καὶ ἠναγκασμένου.”

ιθ'. Τοσαῦτα μὲν ὁ Βελισάριος εἶπεν. οἱ δὲ στρατιῶται μεταμαθόντες τὸ λῷον, εἴχοντο μὲν καὶ ὣς τῆς ἀνδρίας, πλέον δέ τι ἦν ἐν αὐτοῖς τοῦ γαυρουμένου τὸ εὐλαβούμενον.

1. τὸ μὲν ὅλον τῆς δὲ R., Intpr. *quocirca ex ea ipsa quae potiora sunt deligendo,* οὔκουν τὸ μὲν (lac.) τὸ βέλ. Lugd. et ed. pr., οὔκουν τῆς μὲν ὀργῆς τὸ βέλ. Par. 5. ἀγωνιστέων sph. Par. 16. προσκείμενον R. 17. ἀναίρετον R. 20. ἀνδρείας R.

Quocirca id quod in ira est optimum deligentes, prudentiaque res gerendas temperantes, ita demum fidenter in hostem eamus, quippe qui nihil eorum, quae necessaria sunt, neglexerimus. Hoc tantum sciamus oportet, decertandum nobis esse cum hominibus barbaris, qui praedonum in morem adoriri occultosque insultus facere consueverunt, ad aperta vero proelia non admodum sunt exercitati, neque in conflictibus perdurare docti. Nunc autem cernentes statariam pugnam in se apparari, et extra vallum propugnacula et muros vim omnem obsistendi ac propulsandi in exercitu constitutam, depondituri sunt verisimiliter veterem suam consuetudinem, eoque adducentur, ut nobiscum misceantur et collato pede armis decernant, docente ipsos necessitate. Vobis vero prudenter rem gerentibus patrioque ordine ac disciplina utentibus actionesque nostras recto consilio moderantibus, cognoscent reipsa, quanto id, quod exercitatione nostraque voluntate et studio est acquisitum, ex temporario et coacto semper sit praestantius.“

19. His dictis Belisarius finem fecit. Romani vero resipiscentes, retinuerunt quidem etiam ita fortitudinem, plusculum tamen quid eis inerat circumspectionis, quam iactantiae, et tali fere ani-

τοιούτου τε, οἶμαι, φρονήματος μετ' εὐκοσμίας ἐνεπίμπλαντο, A. C. 558
ὡς ἐλάχιστα μεγάλοις εἰκάσαι, ὁποίῳ δὴ πάλαι φασὶ τοὺς I. I. 32
ἀμφὶ Λεωνίδαν Λακεδαιμονίους ἐν Θερμοπύλαις, προσβάλ- P. 164
λοντος ἤδη τοῦ Ξέρξου, ἐγκαλλωπίσασθαι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν πανωλεθρίᾳ διεφθάρησαν, μόνῳ τούτῳ εὐδοκιμήσαντες τῷ μὴ ἀγεννῶς ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πολλοὺς πρότερον τῶν Περσῶν ἀποκτείναντες· οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον Ῥωμαῖοι παῤῥησίᾳ μὲν ἐχρῶντο Λακωνικῇ· πάντας δὲ τοὺς πολεμίους ἐτρέψαντο ἀνὰ κράτος, καὶ πλείστους ὅσους διεχειρίσαντο, οὐδὲν αὐτοὶ ἄχαρι πρὸς αὐτῶν ὅ, τι καὶ λόγου ἄξιον πεπονθότες. ἐπειδὴ γὰρ ἀθρόον ἐκ τοῦ σφετέρου στρατοπέδου οἱ βάρβαροι ἐς δισχιλίους ἱππότας ἀποκεκριμένοι ἔθεον σὺν βοῇ, ὡς ῥᾷστα τοὺς ἐναντίους ἀναρπασόμενοι, αὐτίκα ὁ Βελισάριος, ὡς οἱ κατάσκοποι ἧκον ἐπιδεικνύντες αὐτοὺς μονονουχὶ, καὶ ὅσον οὔπω παρέσεσθαι διεξιόντες, ἀντεξῆγε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, σοφι- B
ζόμενος ὡς οἷόν τε τὴν ὀλιγότητα καὶ ἐπικρύπτων. ἀπολεξάμενος γὰρ διακοσίους ἱππότας πελτοφόρους τε καὶ ἀκοντιστὰς, εἰς ἐνέδρας ἐμέριζεν ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῇ νάπῃ, ὅθεν ᾤετο τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι τῶν βαρβάρων· προειρημένον, ὥστε, ἐπειδὰν αὐτοῖς ἐγκελεύσηται καὶ σημήνῃ, τοὺς δὲ εὐθὺς ἐπιέναι ἀκοντίζοντας τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων, ὅπως δὴ πιεζομένη ὑποστέλλοιτο, ἄχρηστόν τε αὐτοῖς ἔοι τὸ πλῆθος, πα-

1. τοιούτου δὲ R. 2. ὁποίῳ R., ὁποῖα vulg. 3. προσβάλλοντος R., προσβαλόντος vulg. 4. Χέρξου et 5. πανωλετρίᾳ sph. Par. 15. διεξιόντος sph. Par. 18. εἰς ἐνέργειαν R. ὑπὸ τῇ R., ἐπὶ τῇ vulg. 20. αὐτοῖς R., αὐτὸς vulg.

morum strenuitate pariter et modestia erant praediti, (ut minima comparemus magnis,) quales olim qui circa Leonidam erant Lacedaemonii fuisse commemorant, cum ad Thermopylas Xerxes eis immineret. Sed illi quidem ad internecionem omnes caesi sunt, eo solo celebres, quod non turpiter periissent, sed multis antea Persis interfectis. Qui vero Belisario aderant Romani, audacia quidem usi sunt Laconica, universos autem hostes fortiter fugarunt, et quamplurimos eorum trucidarunt, ipsi nullo singulari incommodo ab illis affecti. Cum enim ex barbaris duo equitum millia a reliquo exercitu separata confestim cum clamore procurrerent, veluti facillime hostes deleturi, et speculatores ad Belisarium venissent eos indicantes, et iamiam adfuturos dicentes, suas contra copias duxit, simulans quantum fieri poterat paucitatem atque occultans. Selectos enim equites ducentos scutatos et iaculatores in silva utrimque in insidiis collocavit, qua parte barbaros impetum facturos putabat, praemonitos, ut simul atque ipse signo dato mandasset, confestim in hostile agmen iaculantes proruerent, ut nimirum iaculorum vi pressi in arctum se contraherent, et multitudo ipsis inutilis redderetur, neque laxare ac

A. C. 558 ρατείνεσθαι μὴ δυνάμενον, ἀλλ' εἰς ἑαυτὸ περιελιττόμενον. τοὺς
I. I. 32 δὲ ἀγροίκους ἐκέλευε καὶ τῶν ἀστῶν τοὺς [πολλοὺς τοῖς] πολεμίοις ἐπιβοῶντας τορόν τι καὶ ἐπικροτοῦντας, ἕπεσθαι αὐτῷ
C ἔνθα καὶ ἴοι. ἅμα γὰρ τοῖς λοιποῖς ἐς μέσον εἱστήκει, ὡς τὴν ἐσβολὴν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐκδεξόμενος. ὡς δὲ ἧκον ἤδη, καὶ ἐς τὰ πρόσω χωροῦντες εἴσω τῶν λόχων οἱ πλεῖστοι ἐγίγνοντο, αὐτίκα Βελισάριος ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀντιμέτωπος ὑπαντιάσας συνέῤῥαξέ σφισιν ἐῤῥωμενέστατα· οἵ τε ἄγροικοι καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος ἐμβοῶντες, καὶ ἐπικτυποῦντες τοῖς ξύλοις, ἃ δὴ ἐς τοῦτο ἔφερον, παρεθάρσυνον τοὺς μαχομένους. δοθέντος δὲ τοῦ συνθήματος, καὶ δὴ οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν κρυπτίων ἀναθορόντες, τοὺς καθ' αὑτοὺς ἑκάτεροι κατὰ τὸ ἐγκάρσιον ἔβαλλον· βοή τε ἐγίγνετο καὶ ταραχὴ μείζων ἢ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου. οἱ δὲ βάρβαροι πάντοθεν ἀ-
D κοντιζόμενοι, τοῦτο δὴ ὅπερ Βελισάριος διενοήθη, εἰς ἑαυτοὺς ἀνεχώρουν, καὶ εἰς στενότητα συνεσπειραμένοι, ἀμύνασθαι οὐκ ἠδύναντο· οὔτε γὰρ τοξεύειν αὐτοῖς εὐπετὲς ὑπῆρχε τῷ μηδὲ χώραν εἶναι τοῖς βέλεσιν, ἀλλὰ γὰρ οὔτε ἐκδρομὰς τοῖς ἵπποις καὶ ὑπερκερώσεις ποιεῖσθαι· κύκλῳ τε ἐδόκουν ἔχεσθαι ὡς δὴ μεγίστῳ στρατεύματι ἀπειλημμένοι. οἵ τε γὰρ ὄπισθεν σὺν ἀλαλαγμῷ ἐπιφερόμενοι καὶ πατάγῳ, ἔκπληξιν παρεῖχον ὅ τε κονιορτὸς εἰς ὕψος αἰρόμενος οὐ ξυνεχώρει διαγιγνώ-

2. ἀστῶν τοὺς [π. τ.] πολεμίοις. Sic emendavi; ἀστ. τοὺς πολεμίους R. et vulg. 9. ἐπιβοῶντες R. 16. συνεσπειραμένοι R., συνεπειρημένοι Lugd. et ed. pr., συνεπειλημμένοι Par. ἀμύνασθαι R., ἀμύνεσθαι vulg.

dilatare aciem possent, sed in seipsos convoluti implicatique essent. Agrestes vero et qui e civibus erant bello apti, iussit, ut ingenti clamore et fragore armorum edito, se, quo iret, sequerentur: cum reliquis enim in medio constiterat, tanquam hostium impetum aperte excepturus. Cum autem iam venirent barbari, ulteriusque progredientes intra insidias plerique pervenissent, Belisarius statim cum iis, qui ipsi aderant, adversa fronte occurrens, validissimum in eos impetum fecit, et agrestes omnisque reliqua multitudo clamore et lignorum, quae eum in usum gestabant, complosione ac fragore pugnantibus animos addebant. Dato vero signo, etiam alii ex insidiis prosilientes, utrimque transversim in hostes ruunt; clamorque et tumultus maior quam pro proelii magnitudine est excitatus. Tum barbari omni ex parte iaculis icti, (id quod Belisarius praecogitarat,) in se ipsos conglomerati et in arctum redacti ac compressi, tueri se bellando non poterant. Neque enim sagittare commode poterant, cum neque locus esset telis, neque excursiones equis et alarum circumductiones facere poterant; videbanturque veluti maximo exercitu circumventi et in orbem cincti. Nam et qui a tergo magno ulutatu et fragore eos urgebant, terrorem incutiebant, et pulvis in altum elatus

σκέσθαι τοὺς συμπλεκομένους, ὁπόσοι ἐτύγχανον ὄντες. πρῶτος A. C. 556
δὲ Βελισάριος πολλοὺς τῶν ἀντιπαραταττομένων διαφθείρας, I. I. 3a
καὶ τὸ οἰκεῖον μέρος ἀπωσάμενος, φεύγειν ἠνάγκασεν. ἔπειτα
δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐγκειμένων, στρέψαντες τὰ νῶτα P. 165
οἱ βάρβαροι ᾤχοντο ξὺν ἀκοσμίᾳ, σποράδην σκεδαννύμενοι V. 115
καὶ ἥκιστα ἀλλήλους ὀπισθοφυλακοῦντες, ἀλλ' ὡς ἂν αὐτῶν
ἕκαστος ᾤετο ὠκύτατα ἀποδράσειν. ἑπισπόμενοι δὲ οἱ Ῥω-
μαῖοι ἐν τάξει, τοὺς ἐν χερσὶν εὐκολώτατα διεχρῶντο. φόνος
τε ἐγίγνετο τῶν βαρβάρων πολὺς ἀμεταστρεπτὶ ἀπελαυνόν-
των· τά τε γὰρ ἡνία τοῖς ἵπποις ἅπαντα μεθίετο· καὶ πρός
γε αἱ μάστιγες κατεπείγουσαι προανέστελλον τοῦ τάχους τὸ
ἐνδόσιμον· ἐπελελοίπει δὲ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ δέους καὶ αὐτὸ δὴ
ἐφ' ὅτῳ μέγα φρονοῦσι τὸ ἐπιτήδευμα· φεύγοντες γὰρ οἶδα
οἱ βάρβαροι μᾶλλον ἀμύνονται τοὺς ἐς τὴν δίωξιν ἐγκειμέ-
νους, μεταστροφάδην ἐπιτοξεύοντες. τότε γὰρ καὶ βιαιότερον B
κατὰ σκοποῦ φερόμενα τὰ βέλη ἐμπήγνυνται, ἡνίκα τὰ μὲν
πολλῇ τῇ ῥύμῃ φέρεται ἰθὺ τῶν διωκόντων, οἱ δὲ, ἀντίξοοι
καταθέοντες, ἀντεμπίπτουσι καὶ ἀντεπιφέρονται, σφοδροτέραν
τε τὴν πληγὴν σφίσιν αὐτοῖς ἐκτελοῦσι τῷ ὑπαντιάζειν καὶ
ὡς πλησιαίτατα ὑποδέχεσθαι.

κ'. Ἀλλὰ τότε γε ἅπαντα τοῖς Οὔννοις ἀμήχανα εἶναι ἐδόκει, καὶ οὐδὲ ἐς πεῖραν ἐλθεῖν τέχνης τινὸς ἠβούλοντο

4. ἐγχειμ. sph. Par. 6. αὐτῶν ἕκαστος R., ἕκαστ. αὐτ. vulg. 12. καὶ αὐτοὺς R. 13. φεύγοντες δὲ οἱ βάρβ. R. 16. φερόμενα om. R. 17. ἐφέρεται R. ἀντίξοοι R.

obstabat, quominus de numero eorum, qui in conflictu erant, iudicare possent. Primus autem Belisarius, multis ex adversa acie caesis ac profligatis, in fugam eos compulit; deinde vero aliis etiam universis impressionem facientibus, barbari terga vertentes incomposite fugerunt sparsim dissipati, nullis sibi mutuo a tergo custodiis caventes, sed quo cuique visum erat, effusissimo cursu aufugientes. Romani vero acie instructa eos insectantes, extremos quosque facillime trucidant; magnaque barbarorum caedes est edita, citra ullam cum equis retroversionem fugientibus. Nam et habenas omnes equis laxarant, et praeterea flagella assidue urgentia praeripiebant celeritatis remissionem. Defecerat autem ipsos prae pavore etiam ars ipsa, qua magnopere gloriari solent. Fugientes enim hi barbari magis propulsant eos, qui sese acriter insectantur, retroversim sagittantes. Tunc enim etiam violentius sagittae scopo, quem petunt, infiguntur, quando illae quidem magno impetu recta feruntur in persequentes, et hi ex adverso occurrentes in sagittas proruunt contraque feruntur, gravioremque sibi ipsis plagam efficiunt occurrendo et sagittas e proximo excipiendo.

20. At tum temporis omnia Hunnis desperata esse videbantur, neque illis artem ullam propulsandi hostes attentare in mentem venie-

A. C. 558 ἀμυντηρίας. ἐτεθνήκεσαν δὲ αὐτῶν μὲν ἀμφὶ τοὺς τετρα- I, I. 32 κοσίους, Ῥωμαίων δὲ ὅστις οὐδείς· μόνον δὲ τραυματίαι ὀλίγοι ἐγεγένηντο. μόλις δὴ οὖν Ζαβεργάν τε ὁ ἡγεμὼν καὶ C οἱ ἐκφυγόντες ἄσμενοι ἐς τὸ στρατόπεδον ἵκοντο· οἱ γὰρ δὴ τῶν Ῥωμαίων ἵπποι πρὸς τὴν δίωξιν ἀπειρηκότες, αἰτιώτατοι αὐτοῖς τοῦ περιεῖναι γεγένηνται, ἐπεὶ ἂν αὐτοβοεὶ ἅπαντας κατειργάσαντο. νῦν δὲ οἱ μὲν τοῖς χαρακώμασι σὺν πλείστῳ θορύβῳ ἐμβαλόντες, συνεκύκησαν ἅπαν τὸ λοιπὸν στράτευμα, ὑποτοπήσαντας αὐτίκα μάλα διαφθερεῖσθαι. οἰμωγή τε ἠκούετο μακρὰ βαρβαρική· τοῖς γὰρ ξιφιδίοις τὰς παρειὰς καταξαίνοντες, ὠλοφύροντο κατὰ τὸν πάτριον νόμον. Ῥωμαῖοι δὲ σὺν Βελισαρίῳ ἀπεχώρουν ἐς τὰ ὀπίσω, κρείττονα μὲν ἐλπίδος ὡς ἐκ τῶν παρόντων διαπραξάμενοι, ἄξια D δὲ ὅμως τῆς τοῦ στρατηγοῦ προμηθείας. τούτου δὲ τοῦ πάθους τοῖς βαρβάροις ξυνενεχθέντος, αὐτίκα οἵγε ἄραντες ἐκ Μελαντιάδος, ᾤχοντο ἐς τὰ ὀπίσω πεφοβημένοι. Βελισάριος δὲ καίτοι κατὰ τὸ εἰκὸς οἷός τε ὢν αὐτοὺς πορευομένους μᾶλλόν τι διαχειρίσασθαι καὶ πημῆναι, ἐπισπόμενος ἀνθρώποις ἤδη κατεπτηχόσι, καὶ οἷον φυγὴν τὴν ἀναχώρησιν ποιουμένοις· ὁ δὲ εὐθὺς ὅμως ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπανήει οὐ μάλα ἑκών, ἀλλ' ἐκ βασιλέως αὐτῷ προστεταγμένον. ἐπειδὴ γὰρ ἅπας ὁ δῆμος, τοῦ ἔργου σφίσιν ἀπηγγελμένου, ᾖδόν τε αὐτὸν καὶ ἀνύμνουν κατὰ ξυλλόγους, ὡς ὑπ' ἐκείνου περιφανέστατα

2. Ῥωμαῖοι R. 4. ἥκοντο R. 6. Pro ἂν R. δὲ. αὐτ. ἅπαντ. R., ἅπαντ. αὐτ. vulg. 7. μὲν ἐν τοῖς vulg. 9. διαφθαρεῖσθαι R. 11. καταξαίνοντες R., καταξάνοντες vulg. 18. ἐπισπόμενος R. (Cl.), ἐπισπώμενος vulg.

bat. Caesi itaque sunt ex iis circiter quadringenti, e Romanis nemo desideratus; pauci tantum vulnerati: aegre vero et Zabergan, Hunnorum praefectus, et qui cum eo effugerant, laeti in castra pervenerunt. Romanorum enim equi insectando defatigati, maxima eis causa salutis fuere: alioquin ad unum omnes eo die trucidassent. Nunc vero cum hi in vallum munitionesque suas magno cum tumultu proruissent, reliquum universum exercitum vehementer conturbarunt, veluti certissimo exitio iamiam imminente. Ingens itaque barbarorum eiulatus exaudiebatur: cultris enim genas lacerantes, patrio more lugebant. Romani autem cum Belisario ad sua redierunt, re melius quam sperarant gesta, digno tamen prudentia ducis eventu. Barbari vero hac clade accepta, motis statim e Melantiade castris, retrorsum trepidi cessere. Belisarius autem, tametsi verisimiliter eos abeuntes maiore strage ac damno afficere potuisset, utpote homines iam metu perculsos insectans, cum fugae similem discessionem facerent, nihilominus tamen statim in urbem rediit; idque non tam ex animi sui sententia, quam Imperatoris iussu. Cum

σεσωσμένοι, τοῦτο δὴ ἔδακε πολλοὺς τῶν ἐν τέλει καὶ ἠνίασε A. C. 551 φθόνῳ ληφθέντας καὶ βασκανίᾳ, πάθεσιν οὕτω δεινοῖς καὶ I. I. 32 ἀεὶ τὰ κάλλιστα λυμαινομένοις. τοιγάρτοι διέβαλλον τὸν ἄν- P. 166 δρα ὡς μεγαλαυχοῦντα καὶ διαθρυπτόμενον ἐπὶ τῇ τοῦ ὁμίλου εὐνοίᾳ καὶ ἐς ἄλλας ὁρῶντα ἐλπίδας. ὧν δὴ ἕνεκα τάχιστά τε ἀφῖκται, ὡς μὴ τελεώτατον ἄροιτο κλέος. καὶ οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἤδη πεπονημένοις τιμῆς ἀπώνατο τῆς προσηκούσης· ἀλλὰ διέῤῥει αὐτῷ τὰ τῆς νίκης, τόγε ἐπ' ἐκείνοις, φροῦδα καὶ ἄμισθα καὶ παντάπασι σεσιγημένα. ὡς μὲν οὖν τῶν ἀρίστων ψυχῶν ἀμβλύνεται τὸ δραστήριον, ἡνίκα μὴ ἐπαινοῖντο, μηδὲ τοῦ πρέποντος ἀπολαύοιεν, καὶ ὅπως ἐνθένδε τὰ κοινὰ καταδεέστερα γίγνεται τῷ μὴ ὀρθῶς ἀσκεῖσθαι τὰ ἀτιμαζόμενα, εἴτε πολέμων εἶεν ἀγῶνες εἴτε λόγων παιδεῖαι εἴτε ἄλλο τι τῶν οὕτω καιριωτάτων, εἴρηται μὲν ἤδη τοῖς πάλαι σοφοῖς καὶ ἀποδέδεικται, ῥᾴδιον δὲ, οἶμαι, καὶ παντὶ τῷ προσ- B τυχόντι διαγιγνώσκειν ἐκ τῶν ὁσημέραι ξυμφερομένων. οἱ δὲ Οὖννοι τὰ μὲν πρῶτα δίωξίν τινα ὑποτοπήσαντες, καὶ ξὺν θορύβῳ πολλῷ τῶν μακρῶν καλουμένων τειχῶν ὑπεκβάντες, ἐπειδὴ ἔγνωσαν, ὡς Βελισάριος μετάπεμπτος ἐγεγόνει, καὶ οὐδὲ ἕτερός τις αὐτοῖς ἐπεφοίτα, πάλιν σχολαίτερον ἐπορεύοντο.

1. δὴ R. 2. m., δὲ vulg. et R. 1. m. 8. ἐκείνοις R., ἐκείνους vulg. 9. ἄπιστα R. et Intpr. *vana omnia reddita.*

enim populus universus, victoria hac ipsis nuntiata, eum decantaret et in conventibus summis laudibus efferret, veluti ab illo apertissime conservatus, momordit vero id pessimeque habuit plerosque primores urbis, invidia et livore occupatos, vitiis adeo atrocibus et semper optima quaeque labefactantibus. Calumniati itaque sunt virum, ut arrogantem et popularis aurae blanditiis insolescentem, aliasque spes animo agitantem; quibus quidem de causis citissimeque eo ventum est, ut non absolutissimam gloriam reportaret, neque ob res praeclare a se gestas debito honore afficeretur; sed omnis victoriae laus ei quodammodo e manibus effluxit, quantum in illis erat, oblitterata praemiique expers et in universum silentio involuta. Porro quod praestantissimorum animorum acrimonia obtundatur, cum non collaudantur neque debito honore afficiuntur, quodque ex hoc res publicae detrimentum accipiant, quod non recte curentur et decorentur ea, quae contemta iacent, sive bellici sint labores, sive litterarum, disciplinae, sive aliud quippiam eorum, quae maximi sunt momenti, dictum iam antea est a veteribus sapientibus et demonstratum; facileque a quovis ex quotidianis eventibus intelligi potest. Hunni vero primum quidem insectationem quandam suspicati, et multo cum tumultu longis quos vocant muris egressi, posteaquam Belisarium revocatum fuisse cognorunt, neque alius quisquam in ipsos moveret, lentius rursum procedebant.

A. C. 558 I. I. 32 ἐμοῦ τῆς ἐπὶ τῇ παραινέσει καινοτομίας. δέον γὰρ προσεξαίρειν καὶ διανιστᾷν τὸ πεποιθὸς ἐν ὑμῖν καὶ προθυμούμενον, C ἀλλ' ἔγωγε κοιλαίνω ταῦτα τοὐναντίον καὶ παραιροῦμαι, καὶ λογισμοὺς ἐμβάλλων καὶ ὄκνους, καὶ ἀμφιβόλους ποιῶν τὰς ἐλπίδας.

ιή. „Πλὴν ἀλλ' ἔμοιγε μὲν καὶ τοῦτο θυμῆρες εἶναι δοκεῖ, καὶ πρὸς τὸ εὔελπι φέρον, εἴγε τοιούτοις ἀνδράσιν ἥκω συμπολεμήσων, οὓς εἰ πείσαιμι βραχὺ γοῦν ὑφελεῖν τοῦ δραστηρίου, δεινὸς ἂν ἐν λόγοις, οἶμαι, κριθείην. ἴστω δὲ πᾶς τις ὑμῶν, ὡς ἀνδρείας ὁρμαῖς οὐκ ἀναθετέον τὰς ἄνευ φρονήσεως ἐγχειρήσεις, ἀλλὰ θρασύτητι καὶ προπετείᾳ καὶ παρατροπῇ τοῦ καθήκοντος τρόπου· ὥστε τὸ μὲν πρόθυμον τῆς D ψυχῆς μενέτω παρ' ὑμῖν, καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἐνακμαζέτω· λογισμῷ δὲ σώφρονι καὶ τῶν προσηκόντων ἐχομένῳ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τόλμης καὶ πρὸς αὐθάδειαν ἀνάγον ὑποτεμνέσθω. οὐ γὰρ ὄκνον ἐντίθησι καὶ δειλίαν τὸ λογίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τοῖς παροῦσι χρηστέον, ἀλλὰ σεμνότητα καὶ παῤῥησίαν. οὕτω γὰρ τῶν ὠφελίμων διαγνωσθέντων, ἕπεται πάντως τὸ δικαίως θαῤῥεῖν, ὡς οὐ πρὸς ἀδήλους τύχας εἰκῇ προηγμένον, ἀλλὰ τῇ κρίσει τὸ βέβαιον ἔχειν καταληφθὲν καὶ πεπιστευμένον. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ὑμῶν, ὡς οὐχ οἷόν τε φύσιν

6. ἔμοιγε R., ἐμοὶ vulg. 9. Pro οἶμαι R. εἶναι. 10. ἡμῶν R. 11. ἐγχειρήσεις — πρόθυμον om. R. 15. ἀνάγον R., ἄγον vulg. 20. ἀλλὰ — πεπιστευμένον om. R. et Intpr. 21. ὡς οὐχ οἷόν τε add. ex R. et Intpr. *haudquaquam posse* etc.

admonitionis meae insolentiam. Cum enim excitare atque erigere confidentiam vestram animorumque alacritatem oporteret, ego haec e contrario enervo atque imminuo, et cogitationes vobis iniiciens et metus, et dubias spes faciens.

18. „Ceterum mihi quidem etiam hoc iucundum ac volupe esse videtur, bonamque spem mihi concitat, quod cum talibus viris ad proelium accedo, quibus si persuasero, ut tantillum de acrimonia animorum remittant, multum dicendo valuisse videar. Hoc vero sibi quisque vestrum persuadeat, conatus actionesque prudentia destitutas non esse adscribendas fortitudini, sed audaciae et temeritati et praevaricationi officii. Quocirca acrimonia quidem animorum in vobis maneat, immo et magis magisque vigeat; moderata vero castigataque cogitatione, atque intra officii limites se continente, nimia audacia arrogantiam secum trahens succidatur. Neque enim metum ac timiditatem infert cogitare et considerare, quo pacto rebus praesentibus sit utendum, immo vero dignitatem atque fidentiam. Ita enim rebus, quae ex usu sunt, perpensis, consectaneum est omnino, ut iustam audaciam concipiamus, quippe quae non ad incerta fortunae temere efferatur, sed iudicio sit confirmata et stabilita. Sed dicet forsitan aliquis ve-

γενναίαν εὐλόγως ὁρμῶσαν, καὶ τοῦ μοχθεῖν διαπαντὸς ἐφιε- A C. 558
μένην, εἶτα νῦν ἀθρόον ἐπέχειν καὶ βιάζεσθαι πρὸς τὸ ἠρε- I. I. 32
μοῦν καὶ ὑφειμένον, καὶ πέρα τῆς ἀνάγκης μέλλον καὶ βου- P. 163
λευόμενον, μάλιστα δυσανασχετοῦσαν ἐφ' οἷς καθ' ἡμῶν οἱ βάρβαροι παροινοῦσι, φέροντες ἀνέδην ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτὴν δήπου τὴν βασιλίδα πόλιν τὰς ἐκδρομὰς ποιεῖσθαι τολμῶντες. ἔχει μὲν οὖν οὕτω ταῦτα, καὶ βεβαιοῦται τῇ πείρᾳ τὸ προσηκόντως ὑμᾶς τοῖς πολεμίοις ὀργίζεσθαι. οἷς γὰρ συνεκεχώρηντο πρότερον, οὐ μετρίως ἐχρήσαντο· πλὴν ἀλλὰ καὶ λίαν ἐφικτὸν, οἶμαι, τοῖς ἔμφροσιν, περιελεῖν μὲν τοῦ θυμοῦ τὸ μεμηνὸς καὶ ταραχῶδες, καὶ τοῖς προστυχοῦσιν ἐγχειρεῖν ἀνεξετάστως ἱέμενον, κατέχειν δὲ μόνον αὐτοῦ τὸ
μεγαλουργόν τε καὶ ἄτρεπτον, καὶ πρὸς τὰς ἐναντιώσεις ἀν- B
τέχον. τῶν γὰρ τῆς ψυχῆς κινημάτων τὰ μὲν ὅσα πεφύκασι καθαρὸν ἔχειν καὶ ἀκραιφνὲς τὸ αἱρετὸν καὶ καθῆκον, τούτων ἐντελῶς καὶ δὴ ἀνθεκτέον. οἷς δὲ μέτεστι καὶ τῆς πρὸς τἀναντία τροπῆς καὶ ἐκνεύσεως, τούτοις οὐ διὰ πάντων χρηστέον, ἀλλ' ἐς ὅσον ἔχουσι τὸ συμφέρον. τὸ μὲν οὖν φρονοῦν ἀμιγὲς ἀγαθὸν καὶ ἀνόθευτον ἅπαντες εἶναι φήσοιτε ἄν. τῆς δὲ ὀργῆς τὸ μὲν δραστήριον εὐκλεὲς, τὸ δὲ θράσος φευκτὸν

1. ὀργῶσαν coni. Bon. Vulc. 5. Pro φέροντες R. ἐφῶντες 7. οὖν add. ex R. 8. τοῖς πολεμίοις — ἐφικτὸν οἶμαι om. R. 17. Pro ἐκνεύσεως R. et Intpr., ut videtur, ἐκβάσεως: *in contrarium eventum.* 20. Pro θράσος lacuna est in Lugd. et ed. pr.

strum, non posse naturam generosam et impetu rationi consentaneo concitatam, et laboris perpetuo appetentem, nunc confestim inhiberi, et cogi ad quietem et remissionem et moras ac deliberationes longiores, quam necessitas postulet, praecipue cum aegerrime ferat, barbaros adeo contumeliose nobis insultare, omniaque promiscue agere ac ferre, adeo ut ad ipsam usque regiam urbem excursiones facere audeant. Haec quidem ita se habent, et experientia ipsa comprobatur merita vos in hostes ira inflammatos. Lenitate enim patientiaque vestra nequaquam moderate usi sunt. Verumtamen valde etiam facile iudicarim, viris cordatis compescere et submovere ab ira furorem et perturbationem, et inconsultum ad res, quae nobis sese offerunt, impetum, tantumque ex ea animi magnitudinem constantiamque retinere, et adversantibus obsistere: nam ex animae motibus, quicunque pure atque sincere sunt cum honestate officioque congruentes et expetendi, ii utique absolute sunt amplectendi: qui vero etiam in contraria nutant ac vergunt, iis non perpetuo est utendum, nisi quatenus utilitatem adferunt. Prudentiam itaque purum minimeque adulterinum bonum esse, non negaveritis, credo. In ira vero acrimonia quidem et strenuitas est laudabilis: audacia vero fugienda, ut damno non vacans.

A. C. 558 I. I. 32 παντὸς, ἀλλὰ μόνον ἀμφὶ τὰ ἄκρα καὶ τὸ μεσαίτατον, καὶ μείζοσι δεσμοῖς περισφίγξαντες, ξυνῆπτον ἀλλήλαις αὐτὰς καὶ ξυνεμίγνυον, λίαν ἐν χρῷ πεπιεσμένας, ὡς τρεῖς τυχὸν ἢ καὶ C πλείους ἐς μίαν ἀποτελεῖσθαι σχεδίαν, εὖρος ἔχουσαν ἀρκοῦν πρὸς ἀνδρῶν τεττάρων ὑποδοχὴν καὶ ἐπίβασιν, καὶ τῷ βάθει ἐς τοσοῦτον διϊκνουμένην, ἐς ὅσον φέρειν βεβαίως τὰ ἄχθη, καὶ τῇ λεπτότητι μὴ καταδύεσθαι. τοιαύτας δὴ οὖν οὐ μεῖον ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτεκτήναντο σχεδίας. ὡς ἂν δὲ αὐτοῖς πλωϊμώτεραι εἶεν, οἱ δὲ τὰ ἐμπρόσθια τούτων ἠρέμα πρὸς τὸ μετέωρον ἐς πρώρας τύπον περιαγαγόντες καὶ ὑποκάμψαντες καὶ ὥσπερ ἀκροστόλια καὶ προέμβολα ἐκμιμησάμενοι, κωπητῆρας ἐφ' ἑκατέρᾳ πλευρᾷ καὶ οἷον παρεξειρεσίας αὐτομάτους ἐμηχανήσαντο.

D κβ. Καὶ τοίνυν οὕτως ἕκαστα ὡς οἷόν τε ἦν αὐτοῖς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστησάμενοι, ἐνῆκαν ἁπάσας τῇ θαλάττῃ λαθραίως ἀμφὶ τὴν ἑσπερίαν τοῦ κόλπου ἀκτὴν, τοῦ πρὸς τῇ Αἴνῳ τῇ πόλει περιαγνυμένου· ἐμβάντες δὴ οὖν ἐν αὐταῖς ἄνδρες ἐς ἑξακοσίους, καὶ πτύα ὡς πλεῖστα ταῖς ἐπικαλαμίσιν ἐντροπωσάμενοι, καὶ ἀμαθέστερόν πως ταύτῃ ἐρέττοντες, ἀνήγοντο ὡς ἀπωτάτω τῆς χέρσου, ἐξωπλισμένοι τε εὖ μάλα καὶ πρὸς τὸ ἐνεργὸν ἑστηκότες. οὕτω γὰρ ᾤοντο πελάγιοι

2. αὐτὰς ἀλλήλους (sic) R. 3. συνεμίγνυον vulg. 5. τῷ βάθ. ἐς τοσ. R., ἐς τοσ. τῷ βάθ. vulg. 9. πλωϊμότεραι edd. 12. προεξειρεσίας Suid. s. v. 14. ἐν τὸ sph. Par. 16. τῇ ἄνω R. 17. περιαγομένου Par. 20. ἀποτάτω R.

et restibus lanaque carpta colligatis, crates complures confecerunt; tum vero perticis in longum porrectis, tanquam iugis ac transtris transversim superiniectis, non perpetua serie, sed tantum circa extrema ipsaque media cratium, maioribusque vinculis eas circumligatas inter se committebant et coaptabant, valde arcte compressas, ita ut tres forte aut quatuor unam naviculam efficerent, latitudine satis ampla ad quatuor vectores excipiendum, eaque profunditate, ut ponderibus impositis tuto vehendis par esset, et prae tenuitate non demergeretur. Istiusmodi itaque naviculas minimum centum quinquaginta construxerunt. Ut vero navigationi aptiores essent, anteriores earum partes in prorae speciem leniter circumducentes atque recurvantes, et veluti acroteria ac pluteos navales imitantes, scalmos ex utroque latere et veluti spontaneas quasdam adremigationes sunt commenti.

22. Cum itaque in hunc modum tuto omnia ipsis, quoad fieri poterat, essent comparata, universas naviculas latenter mari immittunt, circa occidentale sinus littus, qui Aenum urbem versus circumagitur. Ingressi itaque eas viri sexcenti, et paleas quamplurimas in arundinum commissuras immittentes, ac imperitius quodammodo ea ex parte remigantes, longissime a terra provecti sunt, optime armati et ad opus parati. Putabant enim se ita sensim in mare evectos,

ἠρέμα γιγνόμενοι, ῥαδίως ὑπερβαλέσθαι καὶ περιπλεῦσαι τὸν A. C. 558
ἀγκῶνα τοῦ τείχους τὸν μέχρι τοῦ βάθους ἐκτεταμένον, καὶ I. I. 31
τολοιπὸν ἀδεῶς ἐπιβήσεσθαι τῶν ἐνδοτέρω χωρίων, ὡς δὴ V. 117
οὐδαμῶς ἐρύμασι περιεχομένων ἢ μόνῳ τῷ Ἑλλησπόντῳ.
ταῦτα δὴ ὁ Γερμανὸς ἐκ τῶν κατασκόπων πυθόμενος, καὶ
γινώσκων, ὡς οὐκ ἐς μακρὰν ὁ τῶν καλάμων στόλος ἐπιφοιτή- P. 168
σει, ἐπεκερτόμησε μὲν τοὺς πολεμίους τῆς ἀβουλίας, μάλα δὲ
ἥσθη ἐπ' αὐτῇ, ὡς δὴ πρὸς αὐτοῦ ἐσομένῃ. αὐτίκα γὰρ ἐπα-
κτρίδας εἴκοσι πολυήρεις τε καὶ ἀμφιπρύμνους ἀνδρῶν ἐμ-
πλήσας σιδήρῳ τεθωρακισμένων, ἀσπίδας τε φερόντων καὶ
τόξα καὶ πρός γε δορυδρέπανα, τούς τε ἐρέττοντας ἐμβα-
λών, καὶ τοὺς τοῖς πηδαλίοις ἐφεστηκότας ὑπὸ τὴν ἔνδον πα-
ρατεινομένην τῆς θαλάττης γλωχῖνα καθάπερ εἰς ἐνέδραν κα-
θορμίσας, ἐνέκρυψεν, ὡς ἂν μὴ πόῤῥωθεν προοφθεῖεν. ἐπεὶ
δὲ οἱ βάρβαροι ἤδη ὑπερβάντες τὸ προπετὲς τοῦ τείχους
καὶ ἀπολῆγον καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ προεξέχον, ἐνέκλινον πρὸς
τὰ εἴσω, καὶ ἐπεφέροντο φρονήματι σὺν πολλῷ καὶ παῤῥησίᾳ, B
τότε δὴ καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁλκάδες ἀντανήγοντο καὶ ἀντε-
πῄεσαν· καί πως αὐταῖς τοῦ ῥοῦ συλλαμβανομένου ἀντί-
πρῳροι κατιοῦσαι, βιαιότερον προσπίπτουσι ταῖς ἐκ τῶν κα-
λάμων σχεδίαις. καὶ δῆτα αἱ μὲν τῇ προσκρούσει περιετρέ-
ποντο ἐς τοὔμπαλιν ὑπὸ τοῦ σάλου, καὶ ἐκαλινδοῦντο ὡς

5. ταῦτα δὲ R. 7. τῆς ἀβουλ. τοὺς πολ. vulg. μάλα R., μάλιστα vulg., Intpr. *vel potius* (μᾶλλον). 18. αἱ τῶν coni. Cl. 22. ἐκαλινδ. R., ἐκυλινδ. vulg.

facile superaturos et circumnavigaturos flexum muri in altum usque porrecti; ac deinceps citra periculum ad penitiora loca perventuros, utpote neutiquam vallis cincta, praeterquam solo Hellesponto. Quae cum Germanus per speculatores rescivisset, intellexissetque classem illam arundineam non diu tardaturam, quin appelleret, irrisit quidem hostium temeritatem, maxime vero de ea gavisus est, tanquam in rem suam futura. Confestim enim actuarias viginti multiplici remigio naves easque bipuppes viris complens loricatis clypeosque et arcus gestantibus atque harpagines, remigesque iis imponens et naucleros, sub interiorem mari protensum angulum veluti in insidiis applicans occultavit, ne eminus prospici possent. Posteaquam vero barbari, superata transmissaque iam prominentiore atque extrema et trans littus exstante muri parte, ad interiora deflectebant, magnaque animorum confidentia ferebantur: tum vero actuariae Romanorum solverunt, contraque in eas sunt delatae, et quidem secundo aestu adiuvante, adversis proris descendentes, violentius in arundineas naviculas irruunt, atque hae quidem impetus vi in contrarium pulsae, volutabantur circumagebanturque in salo, ita ut vectores subsistere in iis tuto non possent, sed alii in fluctus excussi perirent,

A. C. 558 I. I. 32 μηκέτι ἀσφαλῆ τὴν βάσιν παρέχεσθαι τοῖς ἐφεστηκόσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τοῖς κύμασιν ἀποβληθέντας ἀπόλλυσθαι, τοὺς δὲ συνιζάνειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἀνάγκης καὶ διαπορεῖν ὅ, τι καὶ δράσαιεν. οἵ γε μὴν ἔτι ἑστηκότες διεταράττοντο ὑπὸ τοῦ κλυδωνίου, μετρίου μὲν ὄντος καὶ ἐλαχίστου ὡς ἐς νηῶν κίνησιν καὶ ἀκάτων, τοῖς δὲ καλάμοις διὰ τὴν κουφότητα C καὶ μάλα χαλεπωτάτου. τοιγάρτοι μετέωροί τε θαμὰ ἐγίνοντο ὑπὸ κυρτῷ αἰρόμενοι τῷ ῥοθίῳ, καὶ συγκαθείλκοντο αὖθις κοιλαινομένῳ. καὶ τοίνυν οἱ ἄνδρες διαμάχεσθαι μὲν οὐδὲ ἐπειρῶντο, ἦν δὲ αὐτοῖς οὐδέν τι ἕτερον εὐκτόν τε καὶ ἐσπουδασμένον, ἢ ὅπως ἂν ἑστάναι γοῦν μόνον δύναιντο καὶ βεβηκέναι. οὕτω δὲ τῶν βαρβάρων ἐν θορύβῳ τε καὶ ἀφασίᾳ καθεστηκότων, οἱ Ῥωμαῖοι διέκπλους, ὅποι παρείκοι, ποιούμενοι, ὠθισμοῖς τε ἐχρῶντο καθάπερ ἐν πεζομαχίᾳ, καὶ ταύτῃ πολλοὺς τῶν ἐναντίων κατέβαλλον, ἅτε δὴ αὐτοὶ βεβαιότατα ἐν ταῖς ὁλκάσιν ἐρηρεισμένοι· ἐνίους δὲ τοῖς ξίφεσιν ἐκ χειρὸς πλήττοντες ἔκτεινον. ἐπεὶ δέ γε αὐτῶν πολλαχοῦ καὶ D ἀφειστήκεσαν, καὶ οὔπω ἐπέλαζον, ἐνταῦθα τοῖς δορατίοις ἐφικνούμενοι καὶ τὰς δρεπανώδεις τούτων αἰχμὰς ταῖς μηρίνθοις ἐκείναις, αἷς δὴ οἱ κάλαμοι ἐτύγχανον συμπεπλεγμένοι, ἐμβάλλοντες, ἐξέτεμνον στοιχηδὸν ἁπάσας, καὶ διέλυον τὴν συνέχειαν. τότε δὴ οὖν οἱ μὲν δόνακες ἀποτμηγέντες

5. Pro ὡς ἐς νηῶν R. εὐννῶν. 13. ὅπη R. παρείκοι R. (Cl.), παρήκοι vulg. 14. ὠθιασμοῖς R., ὠθισμῷ vulg. 18. δ... τίοις ἀφικούμενοι R. 20. κάλα... ἐτύγχαν.. R. 22. τοί... δὴ R.

alii in iis necessario considerent, quid consilii caperent nescientes: quique adhuc erecti stabant, aestus marini vi conturbabantur, moderato quidem illo atque exiguo ad navium lemborumque quassationem, arundinibus autem propter levitatem summopere noxio: quocirca frequenter intumescentibus in convexum undis, sublimes tollebantur, iisdemque residentibus, una in imum deferebantur. Viri itaque confligere ne tentarunt quidem, nihil vero magis vel optabant vel allaborabant, quam ut subsistere tantum possent et obfirmari. Barbaris vero in hac perturbatione et perplexitate constitutis, Romani excursiones navales, data opportunitate, facientes, impulsionibus perinde atque in pedestri certamine utebantur, eaque ratione multos ex hostibus deturbabant, quippe qui firmissime in suis actuariis stabiliti subsistebant; nonnullos autem ensibus cominus ferientes obtruncant. Cum vero longius ab ipsis remoti essent, neque propiores fierent, tum oblongis hastis eos adoriebantur, falcatasque harpagines restibus illis, quibus arundines erant colligatae, immittentes, dissecuerunt ex ordine universas et compagem dissolverunt. Tum demum dissectis ab invicem calamis, sparsimque mari innatantibus,

ἀλλήλων, καὶ σποράδην ἐπινηχόμενοι, ἄλλος ἄλλοθι ἀπεπτύε- A. C. 558
το. οἱ δὲ Οὖννοι, τῆς βάσεως αὐτοὺς ἐπιλειπούσης, ἀθρόον L. I. 32
κατεδύοντο ἐν τῷ βάθει καὶ ἔθνησκον ἀχρήστου ποτοῦ ἐμ-
πιπλάμενοι. οὕτω τε ἅπαντες διεφθάρησαν, καὶ οὐδεὶς ὅστις
αὐτῶν ἀνὰ τὴν ἤπειρον ἐπανῆκεν.

κγ'. Αὐτίκα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ὅπλα τῶν δυσμενῶν
ἀνελόμενοι, ὁπόσα γε ἄνω ἔτι ἐφέρετο καὶ ἐπέπλει, καὶ ἐς τὰ P. 169
πρότερα χωρία κατάραντες, μεγίστης ἡδονῆς καὶ θυμηδίας
ἅπαντα ἔπλησαν τὸν στρατὸν, γεγηθότας ἐπὶ τοῖς ξυνενε-
χθεῖσι. καὶ οὖν ἀθροισθέντες ἅπαντες ἐς ταὐτὸ, ἀποχρήσα-
σθαι ᾤοντο χρῆναι κἂν τοῖς ἐφεξῆς τῷ καιρῷ καὶ τῇ τάξει
τοῦ προτερήματος. τοιγάρτοι ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις εὖ μά-
λα καθοπλισθέντες, ἐκδρομὴν ἀθρόον ἐκ τοῦ περιβόλου πε-
ποίηνται, καὶ προσβάλλουσι τῷ λοιπῷ πλήθει τῶν ἐφεδρευόν-
των βαρβάρων ἀνιωμένων ἔτι ἐπὶ τῇ ξυμφορᾷ καὶ κατεπτη-
χότων. τότε δὴ οὖν ὁ Γερμανὸς, ἅτε δὴ νεώτατος ὢν καὶ
οὔπω ἐντελῶς τὰς τῆς φύσεως ἐπέχειν ὁρμὰς καὶ ἐγκατείρ-
γειν δυνάμενος, ἀλλὰ πλέον τοῦ προμηθοῦς καὶ βεβηκότος
τῷ φιλοδοξοῦντι τοῦ τρόπου καὶ προθυμουμένῳ πέρα τοῦ B
μετρίου ἐγκείμενος, ἀφειδῶς ἐπῄει τοῖς πολεμίοις καὶ πρου-
κινδύνευε, οὐ στρατηγικῶς ἐπείγων καὶ διατάττων, ἀλλὰ στρα- V. 118
τιωτικώτερον συμπλεκόμενος· τῷ τοι ἄρα καὶ πλήττεται βέ-

1. ἀπεπτύσσετο Par. 2. αὐτοὺς R., αὐτοῖς vulg. 3. ποτοῦ R. et Intpr. *insueta potione*, ποταμοῦ vulg. 9. ἅπαντα R. et Intpr. (Cl.), ἅπαντες vulg. 12. εὖ μάλα add. ex R. et Intpr. *armis quam optime communiti.* 16. νεώτερος Par. 17. ἐγκαθείργειν Suid. s. v. ἀφειδήσας.

alius alio disiectus est. Hunni vero, cum basis naviculae eos deficeret, confestim in profundum demersi sunt, insueta potione ingurgitati. Atque ita universi perierunt, neque quisquam omnino eorum ad continentem rediit.

23. Romani vero, abreptis confestim hostium armis, quotquot adhuc aequori innatabant, et ad priora loca reversi, summa voluptate et gaudio universum exercitum implerunt, felici successu ovantem. Quocirca omnes in unum collecti utendum esse etiam in posterum occasione reique bene gestae opportunitate censebant. Paucis itaque postea diebus sumtis armis, eruptionem confestim e muro fecerunt, reliquamque barbarorum multitudinem invaserunt, recenti adhuc clade moerentem atque perculsam. Tum vero Germanus, utpote admodum iuvenis, quique nondum perfecte impetus naturae frenare compescereque poterat, sed gloriae cupiditati audaciaeque magis, quam prudentiae securitatique ultra modum addictus, intrepide hostes adortus est, conflictusque discrimen adiit, non praefecti in morem urgens incitansque et mandans, sed ipse instar militis manus conserens; unde

A. C. 558 L. I. 32 λει τὸν μηρὸν, ὡς μικροῦ δεῖν μελλῆσαι ἀπόμαχος ἔσεσθαι· πλὴν ἀλλ' ἥ τῶν ἐφεστηκότων πραγμάτων ἀνάγκη, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγχειρήματος ἐγκρατέστερα τῆς ὀδύνης γεγένηται· καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκεν αὐτός τε μοχθῶν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγκελευόμενος, πρὶν σφόδρα πημῆναι τὸ δυσμενὲς καὶ πολλοὺς ὅσους διαχειρίσασθαι. τότε μὲν οὖν διελύετο ἡ μάχη· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι αὖθις εἴσω τοῦ ἐρύματος ἐπανῆλθον, C γινώσκοντες ὡς οὐκ ἀσφαλὲς αὐτοῖς οὐδὲ εὔβουλον κατὰ πολὺ τῷ πλήθει ἐλαττουμένοις, εἶτα μέχρι παντὸς συστάδην διαγωνίζεσθαι. εἰς τοῦτο δὲ ὅμως οἱ βάρβαροι ἤλασαν ἀπορίας ἐπί τε τῇ ἐκ τῶν ναυαγίων φορᾷ, καὶ ὅτι ἀθρόον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' αὐτῶν προσβολὴν ἐποιήσαντο, ὡς μεθεῖναι αὐθημερὸν τὰ ἀμφὶ τὴν Χεῤῥόνησον πεδία, καὶ πρὸς τὸν Ζαβεργάν τε καὶ τὸν ἀμφ' αὐτὸν ὅμιλον ἀφικέσθαι, ἡττημένοι πρὸς ἡττημένους. οἱ δὲ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα πρότερον ἐσταλμένοι, οὐδέν τι ἀξιαφήγητον ἔδρασαν, μήτε τῷ Ἰσθμῷ προσβαλόντες, μηδέ γε τὴν ἀρχὴν τὰς Θερμοπύλας παραμειψάμενοι διὰ τὴν φρουρὰν D τῶν ἐκεῖσε ἱδρύσθαι τεταγμένων Ῥωμαίων. τοιγάρτοι ἀποχωρήσαντες καὶ οἵδε, τῆς ἐπὶ τὴν Θρᾴκην εἴχοντο πορείας, ὡς ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ εἰκὸς τοῖς ὁμοφύλοις προστεθησόμενοι, καὶ κοινῇ τολοιπὸν ἐς τὰ σφέτερα ἐπανήξοντες. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ζαβεργὰν οὐ πρότερον ἀποστήσεσθαι ἔφασαν, πρὶν ἂν χρήματα

6. διαχειρίζεσθαι R. 11. ἀθρόαν vulg. 22. ἔφασαν R., ἔφρασαν vulg. χρήματα πολλὰ R.

et sagitta femur ictus est, ita ut parum abfuerit, quin ei pugna excedendum esset: praesentis tamen status necessitas et rei, quam aggressus erat, magnitudo dolorem vicit: neque prius destitit et ipse pugnare et aliis animos addere, quam ingenti damno hostes affecisset, plurimique ex iis essent caesi. Tum itaque soluta est pugna, et Romani se in suas munitiones receperunt, neque tutum neque consultum rati, si, cum longe essent copiis inferiores, stataria semper pugna cum hoste confligerent. Barbari nihilominus eo consternationis sunt redacti, partim ex naufragis tabulis, quae per mare raptabantur, partim quod Romani subitam in ipsos eruptionem fecissent, ut eo ipso die campis Chersoneso circumiacentibus excesserint, et ad Zabergan eiusque copias, victi ad victos, pervenerint. Qui vero in Graeciam antea missi erant, nihil plane memoratu dignum gesserunt, nullo in Isthmum impetu facto, sed ne Thermopylas quidem initio transgressi, quod illas Romanorum praesidia insedissent. Quocirca etiam hi discedentes, iter Thraciam versus sunt ingressi, ut in ea suae gentis hominibus coniuncti, simul deinceps ad sua reverterentur. Zabergan vero eiusque copiae non antea se discessuros iactabant, quam ingentem auri vim a Romanis abstulissent, quemadmodum

ὡς πλεῖστα παρὰ Ῥωμαίων κομίσαιντο, καθάπερ οἱ Οὐτίγουροι· A.C. 558 I. I. 32 τούς τε αἰχμαλώτους, εἰ μὴ θᾶττον πρίαιντο οἱ ἐπιτήδειοι, ἀποσφάττειν αὐτίκα ἠπείλουν. ὁ δὲ βασιλεὺς χρυσίον αὐτοῖς ἔστειλεν, ὁπόσον ἀποχρῆν ᾤετο ἔς τε τὰ λύτρα τῶν ξυνειλημμένων, καὶ ὅπως εἰρηναῖοι τολοιπὸν ἀπαλλαγεῖεν τῆς χώρας. καὶ δὴ ἄλλους τε πολλοὺς ἀπέδοντο, καὶ δὴ Σέργιον τὸν Βάκχου τὸν στρατηγόν· ἑαλώκει γὰρ ὀλίγου ἔμπροσθεν καὶ αὐτὸς ἀπαισίᾳ τινὶ χρησάμενος τύχῃ, καὶ ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἐτέλει. P. 170 οὕτω τε μόλις ἐπαύοντο λεηλατοῦντες, καὶ τῆς οἴκαδε οἴχοντο πορείας, ἀναλαβόντες οὐκ ἐς μακρὰν καὶ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀφικομένους.

κδ΄. Τοῖς μὲν οὖν τῆς πόλεως τῆς βασιλίδος ἀστοῖς αἱ τοιαῦται ξυνθῆκαι ἀγεννεῖς εἶναι ἐδόκουν καὶ αἰσχραὶ καὶ ἀνελεύθεροι· εἴγε ὥσπερ οὐ φορητὸν ὑπάρχον, ὅτι δὴ πλησιαίτατα τῆς πόλεως οἱ πολέμιοι ἀφιγμένοι καὶ ἐγγελάσαντες, οὐκ αὐτοὶ πανωλεθρίᾳ διεφθάρησαν, ἀλλ' ἔτι καὶ χρυσίον ἐκομίσαντο χαριστήριον, ὥσπερ ἡμῶν ἐς αὐτοὺς πεπλημμεληκότων. ἡ δὲ τοῦ βασιλέως γνώμη ἐς ἄλλο τι μεῖζον ἑώρα, B ὅπερ οὐκ ἐς μακρὰν ἀποβὰν ἔπεισε τοὺς πρότερον νεμεσῶντας ὑπεράγασθαι αὐτὸν ὡς ἄγαν προμηθῆ καὶ ἀγχινούστατον·

1. *Οὐτίγουροι* correxi ex p. 300. 3, 303. 11. et Menandro historico., *Οὐττίγουροι* vulg., *Οὐτρίγουροι* R. 4. *τε* ins. ex R. 6. *δὴ* om. R. 8. *τινὶ χρησ.* R., *χρησ. τινι* vulg. 13. *ἀνε.....* R. cum lacuna usque ad *οὐκ αὐτοί*, tum autem pergit: *τοῦ πανωλ.* 14. *εἴγε ὥσπερ οὐ φορητὸν ὑπάρχον.* Ita haec, quae certe non bene habent, in Par. leguntur: in Lugd. et ed. pr. negatio omittitur. In R. lacunam esse iam dixi. Intpr. *nec plane existimabant id quodam pacto ferendum.* 16. *καὶ* om. R. 19. *ὅπερ* R., *ὥσπερ* vulg. et Intpr. 20. *ὡς* R., *ἐς* vulg.

Utiguri; et captivos, nisi ab eorum propinquis quamprimum redimerentur, confestim iugulaturos sese minabantur. Imperator vero tantum auri eis misit, quantum redimendis captivis suffecturum censebat, et ut pacifici deinceps regione excederent. Barbari itaque cum alios multos restituerunt, tum vero etiam Sergium Bacchi filium praefectum; captus enim fuerat etiam ipse paulo ante, infausta quadam usus fortuna, et inter mancipia censebatur. Atque ita aegre tandem a praedando abstinuerunt, et domum versus iter instituerunt, assumtis secum non multo post etiam iis, qui e Graecia advenerant.

24. Civibus itaque urbis regiae haec pacta parum honesta esse videbantur, immo turpia atque illiberalia; perinde ac si intolerabile esset, quod hostes, qui quam proxime ad urbem venerant, eique per ludibrium insultarant, non ipsi ad internecionem caesi essent, sed insuper etiam aurum donativum abstulissent, quasi nos in ipsos deliquissemus. Imperatoris vero mens atque consilium ad aliud quiddam maius respiciebat, quemadmodum eventus non multo post sub-

A. C. 558 ἔγνω γὰρ χρῆναι μᾶλλον ἁπάσῃ μηχανῇ ξυγκρούεσθαι τὸ βάρ-
I. I. 32 βαρον ἐφ' ἑαυτὸ καὶ ἐκπολεμοῦσθαι. ὡς ἂν δὲ τοῦτο συμ-
βαίη, αὐτίκα, ἕως οἱ ἀμφὶ Ζαβεργὰν μαλθακώτερον ἐπορεύ-
οντο, ἔστελλε γράμμα παρὰ Σάνδιλχον τὸν ἕτερον ἡγεμόνα
ἔνσπονδόν τέ οἱ ὄντα καὶ μισθοφόρον. ἐδήλου δὲ τοιάδε
ἄττα τὸ γράμμα· „Εἰ μὲν ἐπιστάμενος τὰ παρὰ τῶν Κοτρι-
γούρων ἐφ' ἡμᾶς μεμελετημένα εἶτα ἑκὼν ἠρεμεῖς, θαυμά-
σαιμι ἂν εἰκότως σοῦ μὲν τῆς ἀπιστίας, ἡμῶν δὲ αὐτῶν τοῦ
C μὴ τῆς σῆς γνώμης ὀρθότατα ἐστοχάσθαι, ἀλλὰ περὶ τὴν
κρίσιν διαμαρτεῖν· εἰ δὲ οὔπω μεμαθηκώς, συγγνωστέον μέν,
ἐπιδείξῃς δὲ ἂν οὐκ ἄλλως τὴν ἐπὶ τοῦ φθάσαντος ἄγνοιαν,
ἢ μόνῳ τῷ μὴ μετὰ ταῦτα μελλῆσαι. παραγεγόνασι γὰρ ἐν-
θάδε, οὐ τοῦτο μέλον αὐτοῖς καὶ ἐσπουδασμένον, ὅτι μὴ ὡς
ὁδοῦ πάρεργον, τὸ δεῖν λυμήνασθαι τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ διὰ
τῶν ἔργων δηλώσοντες, ὅτι δὴ τοὺς μείζονάς τε καὶ ἀρίστους
παρέντες ἐξηπατήμεθα, τὸ ἐπὶ σοὶ πεποιθέναι προὔργου
ποιούμενοι. οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὸν εἶναι ἡγοῦνται, ἤν τις αὐτοὺς
ἴσους τε καὶ ἀμφηρίστους τοῖς Οὐτιγούροις ἀποκαλέσοι,
V. 119 οὐδὲ εἰ μετρίῳ τινὶ ὑπερβάλλειν, μόλις δὲ εἴγε σφόδρα πολ-
P λῷ. καὶ τοίνυν οὐκ ἀνῆκαν ἀνὰ τὴν Θρᾴκην ἀλώμενοι, πρὶν

2. ἑαυτὸ R., ἑαυτῷ vulg. 4. Σάνδιλχον R. vulg. et Menander, Σάνδιχλον Intpr. h. l., ut p. 303. v. 11. ed. Bonn. omnes. 6. πρᾶγμα R., sed in mg. γράμμα. Κοτριγούρων R. et Intpr., Κουτρ. vulg. 11. ἐπιδείξεις R. 12. Pro μετὰ Par. κατά. 16. τῷ R. in ord., τὸ in mg. 18. Οὐτριγούροις h. l. R. et vulg. 19. ὑπερβάλλοιεν Par.

secutus effecit, ut qui antea ipsum incusarant, tum ut valde prudentem summeque industrium maxima admiratione laudibusque prosequerentur. Statuerat enim omni arte allaborandum esse, ut inter se committerentur et colliderentur hostes, atque ita debellarentur. Quod quidem ut statim eveniret, interea dum Zabergan cum suis copiis lentius iter facit, litteras misit ad Sandilchum alterum Hunnorum ducem, foederatum sibi et mercenarium: litterarum huiusmodi erat argumentum: „Si quidem non ignarus eorum, quae Cotriguri in nos tentarunt, tua interim sponte quiescis, merito certe mirer tuam quidem perfidiam, tum vero nos ipsos, qui animum tuum non satis exploraverimus, sed circa iudicium et delectum erraverimus. Si vero ignarus adhuc eorum exsistis, condonandum id quidem est, nulla tamen ratione praeteritarum rerum ignorantiam nobis probaveris, quam hac sola, si eas posthac non neglexeris. Advenerunt enim huc, non eo animo et studio, (nisi fortassis accessorium hoc viae sit,) ut meas ditiones vastent, sed rebus ipsis declaraturi, quod ipsis ut praestantioribus fortioribusque contemtis decepti simus, cum tibi confidere maluerimus; neque enim hoc tolerandum esse censent, si quis eos et pares et dubiae cum Utiguris praestantiae vocet, neque si modica aliqua re superent, nedum valde magna. Quocirca non

τὸ χρυσίον ἅπαν, ὁπόσον σοι ἄν᾽ ἔτος ἕκαστον μισθοῦ χάριν A. C. 568 δωρεῖσθαι εἰώθαμεν, αὐτοὶ ἐκομίσαντο· καίτοι ῥᾴδιον ἦν I. I. 32 ἡμῖν, ἢ ἄρδην ἅπαντας ἀποκτεῖναι, ἢ, τὸ γοῦν ἔλαττον, ἀπράκτους σφᾶς ἀποπέμψασθαι. ἐφήκαμεν δὲ ὅμως ἑκάτερα τῆς σῆς πειρώμενοι δόξης. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀνδρειότερος εἶ καὶ φρενήρης, καὶ οἷος μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς τὰ σὰ σφετεριζομένοις, οὐδὲ νῦν ἔλαττον ἕξεις. πάρεστι γάρ σοι ἐν καιρῷ τὸ δυσμενὲς ἀμύνασθαι, καὶ τῇ μάχῃ κεκρατηκότι τοὺς οἰκείους μισθοὺς ἀπολαβεῖν, ὥσπερ δι᾽ αὐτῶν σοι ἀπεσταλμένους. εἰ δὲ καὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτῶν ὑβρισμένος ἡσυχίαν ἄγειν ἐθέλεις, δεδιώς, οἶμαι, καὶ τὴν αἰσχίστην ἑλόμενος ἀ- P. 171 πραγμοσύνην, σὺ μέν, ὦ γενναῖε, ἀπόμισθος ἔσῃ, ἐκείνοις δὲ τὰ παρ᾽ ἡμῶν δεδωρήσθω· καὶ τὸ λοιπὸν μέθες, εἰ δοκεῖ, τὸ φρόνημα, καὶ τοῖς κρείττοσιν εἴκειν δίδασκον. εὖ γὰρ ἴσθι, ὦ φέριστε, ὡς καὶ τὰς συνθήκας μεταθετέον ἡμῖν ἐπ᾽ αὐτούς, ἃς δὴ πρὸς σὲ καὶ τὸ σὸν ἐθέμεθα γένος. ἀνόητον γὰρ καὶ ἄλλως τοῖς ἡττωμένοις συναδοξεῖν, παρὸν τὸ κρατοῦν οἰκειώσασθαι."

κέ. Ταῦτα ὁ Σάνδιχλος διὰ τῶν ἑρμηνέων ἀναλεξάμενος, εὐθὺς ἐχαλέπαινε καὶ ἐλύττα καὶ κατέχειν οὐ μάλα οἷός τε ἦν τὴν ὀργήν, ἀλλ᾽ αὐθημερὸν ἵετο τίσασθαι τοὺς Κοτριγούρους τῆς ἐς αὐτὸν παροινίας. πῶς δὲ οὐκ ἔμελλεν ῥᾳδίως B

11. ὡς ἀπραγμ. R. 19. Σάνδιχλος iterum solus Intpr., Σαλγίλος R., Σάνδιλχος vulg. 21. ἴετο R. et vulg.

antea per Thraciam vagari destiterunt, quam aurum omne, quantum tibi quotannis mercedis causa largiri consuevimus, ipsi abstulissent. Atqui facile nobis erat, vel omnes funditus delere, vel minimum ipsos voti nequaquam compotes dimittere. Utrumque tamen omisimus, tuae voluntatis periculum facturi. Si enim revera fortior es et sapis, neque concedis tua usurpantibus, ne nunc quidem tibi dissimilis aut te ipso minor eris. Opportunitas enim sese offert hostes vindicandi, utque parta victoria mercedem tuam recipias, veluti per ipsos tibi delatam. Si vero tali contumelia ab iis affectus, quiescere malueris, metuens, ut arbitror, turpissimaeque inertiae te dedens, tu quidem, bone vir, mercedis expers eris, illis vero haec per nos donabitur; et deinceps animos, si videtur, depone et fortioribus disce cedere. Scito enim, nos foedera etiam nostra ad eos esse translaturos, quae tecum et cum gente tua inieramus. Dementiae enim fuerit etiam aliter, una cum victis in societatem ignominiae venire, cum liceat victoribus adiungi."

25. Haec cum Sandichlo per interpretes essent recitata, statim exacerbatus furebat, impotente ira percitus, eoque ipso die ad vindicandam Cotrigurorum in se contumeliam prorupit. Quo pacto enim non facile eiuscemodi verbis concitaretur animus barbarus et arro-

A. C. 558 τοῖσδε τοῖς ῥήμασι διαταραχθῆναι ψυχὴ βάρβαρος καὶ αὐθά-
I. I. 32 δης, καὶ ἀεὶ κερδῶν γλιχομένη; τοιγάρτοι κινήσας τὸν οἰκεῖον στρατὸν, πρῶτα μὲν ἐμβάλλει ἀθρόον τοῖς τῶν πολεμίων χωρίοις· καταπλήξας τε τοὺς αὐτοῦ μεμενηκότας τῷ ἀπροσδοκήτῳ, γύναια πολλὰ καὶ παῖδας ἠνδραποδίσατο. ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἐκ Θρᾴκης ἐπανερχομένοις ἄρτι τὸν Ἴστρον ποταμὸν διαπεραιωθεῖσιν ὑπαντιάζει ἐξαπιναῖα· καὶ πολλοὺς ὅσους ἀποκτείνας, τά τε χρήματα αὐτοὺς τὰ παρὰ βασιλέως καὶ ἅπασαν τὴν λείαν ἀφαιρεῖται. μόλις δὲ οἱ σεσωσμένοι ἐς τὰ σφέτερα ἤθη ἀπονοστήσαντες καὶ κατ' αὐτὸ τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ἐς
C πόλεμον τοῖς ἐναντίοις καθίσταντο· οὕτω τε ἐξ ἐκείνου ἐπιπλεῖστον ἑκάτεροι διετέλουν κατ' ἀλλήλων τρεπόμενοι, καὶ τὴν δυσμένειαν ἐμπεδοῦντες. νῦν μὲν γὰρ ἐφόδους καὶ λεηλασίας ἐποιήσαντο, νῦν δὲ ἐς ἐμφανῆ μάχην παρετάττοντο, ἕως ἑκατέρωθεν αἱ δυνάμεις διαῤῥυεῖσαι ἀνάστατοι ἄρδην γεγένηνται, ὡς καὶ αὐτὴν δήπου τὴν πάτριον ἐπωνυμίαν ἀποβεβληκέναι. ἐς τοῦτο γὰρ συμφορᾶς τάδε τὰ Οὐννικὰ ἔθνη ἐξώκειλεν, ὥς εἴπερ ἄρα τι αὐτῶν καὶ μεμένηκεν μέρος, σποράδην ἑτέροις
D δουλεύειν, καὶ ἐς τὸ ἐκείνων ὄνομα μεταβεβλῆσθαι. οὕτω δή τι αὐτοὺς ἐνεργότατα μετῆλθον αἱ ποιναὶ τῶν προτέρων ἀσεβημάτων. ἀλλ' ἡ μὲν παντελὴς τοῖνδε τοῖν γενοῖν ἀνατροπὴ καὶ κατάλυσις χρόνῳ ὕστερον ξυνηνέχθη, καί μοι εἰρήσεται ἑκα-

3. πρῶτα R., πρῶτον vulg. 6. ποταμὸν om. R. διαπεραιωθεῖσιν R., περαιωθ. vulg. 7. ἐξαπιναῖα R., ἐξαπιναίως vulg. 10. κατ' αὐτὸ R., κατὰ ταὐτὸ vulg. 14. ἐποιήσαντο R., ἐποιοῦντο vulg. ἐμφανῆ R. (Cl.), ἀφανῆ vulg. 15. αἱ om. R. 21. καὶ κατάλ. R., καὶ ἡ κατάλ. vulg.

gans, semperque quaestui inhians? Motis itaque suis copiis, primum quidem repente hostilia oppida invadit, et habitatoribus inopinato insultu perculsis, magnam mulierum et puerorum vim captivam abduxit, deinde etiam in eos, qui e Thracia redierant et recenter Istrum fluvium traiecerant, ex improviso irruit, et quamplurimis caesis, pecuniam omnem ceteramque praedam iis eripit. Qui vero ex his evasere, cum aegre se ad suos recepissent reliquisque copiis coniunxissent, aciem adversus hostes instruxerunt, atque ita deinceps multo tempore in mutuas caedes conversi, inimicitias corroborarunt. Modo enim insultus faciebant praedasque agebant, modo aperta acie decertabant, donec fractis collapsisque utrimque viribus, penitus subversi deletique fuerunt, adeo ut patriam etiam appellationem amiserint: eoque calamitatis Hunnicae istae nationes sunt redactae, ut si aliqua adhuc eorum pars reliqua sit, sparsim aliis inserviat, et ab illis appellationem acceperit: adeo utique atroces poenas praeteritae suae impietatis luerunt. Absolutissima vero harum nationum eversio atque internecio postmodo accidit; singulaque mihi conveni-

στα προσηκόντως ἁρμοζομένῳ ὡς οἷόν τε τῇ τῶν χρόνων ὁμολογίᾳ. A. C. 558 τῆς δὲ στάσεως ἔτι ἀκμαζούσης καὶ κατὰ τὸ Βυζάντιον I. I. 32 ἀπαγγελλομένης, τότε δὴ ἅπασιν ἀνωμολόγητο καὶ διαδηλοτάτη ἐδείκνυτο ἡ τοῦ βασιλέως προμήθεια καὶ εὐβουλία, ὅτι δὴ τῶν βαρβάρων ὑπὸ σφῶν διαφθειρομένων, αὐτὸς ὅπλα μὴ κινῶν πάντως ἐνίκα τῇ γνώμῃ ἐφ' ἑκατέρᾳ ῥοπῇ τοῦ πολέμου, καὶ ἀπήλαυε τῆς ἐλπίδος. ἐπειδὴ γὰρ ἐμόχθουν ἑκάστοτε τοῖς οἴκοι δεινοῖς ἐνησχολημένοι, οὐκέτι κατὰ Ῥωμαίων χωρεῖν διενοοῦντο· ἀλλὰ καὶ ὅποι γῆς ἐτύγχανον ὄντες, τοῖς πλείστοις ἠγνόηντο.

enter servato, quoad eius fieri poterit, temporum consensu dicentur. Vigente vero adhuc seditione, et Byzantium renuntiata, tum demum cognita fuit manifesteque declarata Imperatoris prudentia et consilii rectitudo, quod nimirum barbaris se invicem conficientibus, ipse arma non movens, vicit omnino consilio in utraque belli inclinatione, et potitus est sua spe. Cum enim laborarent, quotidie domesticis malis occupati, haudquaquam deinceps Romanorum ditionem infestare in animum suum inducebant; sed et ubi terrarum essent, a plurimis fuit ignoratum.

BONAVENTURAE VULCANII

NOTAE

IN AGATHIAE HISTORIAS.

P. 178 *Pag.* 1. ed. Par. [p. 3. ed. Bonn.] Ἀγαθίου. Auctor hic
V. 126 ab omnibus vocatur Ἀγαθίας, ut et ipse de se loquens *pag.* 5. *lin.* 29. [8, 18.] ἐμοὶ Ἀγαθίας μὲν ὄνομα. In Epigrammatibus tamen interdum se vocat Ἀγαθίον.

Σχολαστικοῦ. Hoc est, συνηγόρου, sive advocati. Erant enim inter alias scholas sive collegia etiam iuris peritorum scholae, unde scholastici dicti. Iuri vero se legibusque Romanis operam dedisse testatur Agathias *pag.* 5, *lin.* 31. [9, 1.] τέχνη δὲ τὰ Ῥωμαίων νόμιμα, καὶ οἱ τῶν δικαστηρίων ἀγῶνες. et sub initium libri tertii testatur se a mane in vesperum in porticu regia forensibus negotiis implicari, ut pulcherrimo epigrammate ad Silentiarium, cuius initium est ἐνθάδε μὲν χλοάζουσιν, testatur se iuris studio occupationibusque forensibus ab agris et a sylvis et suavissimo in iis avium concentu, et ab amoribus suis avelli; his verbis, quibus epigramma claudit,

— ἀλλά με θεσμοὶ
εἴργουσιν ῥαδινῆς τηλόθι δορκαλίδος.

quod Ill. V. Ios. Scaliger ita vertit,

— *Sed me iuris tutela, piusque*
Dorcalide a tenera tam procul arcet honos.

Pag. 3. *lin.* 38. [6, 14.] ἕτερά τε πολλά. Haec ad lineam usque 12. *pag.* 4. [7, 3.] ad verbum γιγνώσκειν omisit vetus interpres, cum tamen elegantissimam contineant poëtices commendationem e Platone desumptam.

Pag. 5. *lin.* 33. [9, 2.] Μύριναν. Falluntur qui Agathiae patriam fuisse putant Smyrnam, quae vel locus Corinthi, vel Corinthus ipsa fuit; error inde meo iudicio natus, quod apud Suidam ita legatur, Ἀγαθίας σχολαστικὸς σμυρναῖος: cum τὸ σμυρναῖος non sit nomen patriae, sed referendum sit ad σχολαστικός. quod nimirum ibi scholasticum sive ad-
P. 179 vocatum egerit, tametsi medicorum potius scholis Smyrna

fuit celebris, ut iurisconsultorum Berytus. *pag* 4. *lin.* 35. [7, 16.] a voce ἀλλὰ usque ad *lin.* 2. *pag.* 7. [10, 8.] ad verbum ἀξίων omissa sunt a Persona vetere Agathiae interprete; quum tamen elegantissime in his historiam multum habere cum poëtica affinitatis ostendat, et patriam suam accurate describat; ac denique historicorum sui temporis adulatoria vitia perstringat, quod plerique eorum encomia, non historiam scribere videantur.

Pag. 8. *lin.* 21. [12, 11.] lege potius dualiter Ῥωμαίω. tametsi non verti *Romani erant*, sed *a Romanorum partibus stabant*, quod haec nomina Stotzas et Gontharis Romanorum appellationes nequaquam esse videantur.

Pag. 9. *lin.* 19. [13, 8.] ἄωτα. si durius videtur ἄωτα interpretari *inaudita* pro ἀνήκουστα, ut omnino Graecis ea significatione est insolens vox, lege potius ἄτοπα καὶ παράλογα.

Pag. 13. *lin.* 1. [17, 3.] οὐ νομάδες. *Campestres*; incertis sedibus errantes, ut Scythae, de quibus Horatius, *Campestres melius Scythae, Quorum plaustra vagas rite trahunt domos.* Nam *pastores*, ut vertit Persona, sunt νομῆες. *lin.* 5. [*l.* 6.] θείον θεραπείαν. Nimis quam inepte Persona *medelis* vertit, cum dicat, Francos religione et cultu numinis convenire cum Romanis. *lin.* 29. [19, 2.] ἐς ἐκείνου τοῦ καιροῦ. ἐς accipio pro ἕως, ut et Hom. ἔς τι pro μέχρι τινός.

Pag. 14. *lin.* 28. [20, 4.] ἐνέρσει. Est autem ἔνερσις nexus capillorum in acutum desinens, qui quidem in viris vocatur κρώβυλος, in mulieribus κόρυμβος, in pueris σκόρπιος. *lin.* 35. [*l.* 20.] Θευδέριχος* ἁλούς. Tametsi non male legi possit Θευδέριχος ἀδελφός, malui tamen veterem lectionem retinere, et lacunam supplere adiectione vocis νόσῳ: qua phrasi Agathias etiam alibi utitur, νόσῳ ἁλούς, *morbo correptus.*

Pag. 15. *lin.* 27. [22, 9.] lege οὐ τῶν τιθασσῶν δήπου τούτων καὶ ἀροτήρων. nisi mavis subaudiri τὸ, ἐοικώς.

Pag. 17. *lin.* 28. [26, 18.] Ἀλανώ. Ita V. C. legendum omnino Ἀλεμάννω.

Pag. 20. *lin.* 21. [32, 16.] οὐκ ἀριθμητῇ. Suidas in voce Ἀλιγέρνης legit οὐ σταθμητῇ, recte. Est enim τὸ σταθμητόν idem quod μετρητόν; vox Arriano familiaris. *lin.* 31. [33, 9.] ἔνδηλοι. melius ἔκδηλοι. *lin.* 36. [*l.* 13.] ἔδοξε ἀποπειρᾶσθαι. Suidas legit ἔδοξε χρῆναι ἀποπειρᾶσθαι. *lin.* 21. [39, 4.] παρῆγε. Suidas legit παρήγαγε. *lin.* 22. [*l.* 4.] ἐναλλάγδην. Verti, *Complicatim*, συμπεπλεγμένως.

Pag. 24. *lin.* 1. [40, 10.] ἀτάσθαλον. Vocabulis Homericis frequenter et valde apposite utitur Agathias, quae annotarem explicaremque suis locis per Homerum, nisi Homerum potius per Agathiam commodius alias explicare statuis-

sem. *lin.* 10. [*l.* 18.] μαθεῖν. Suidas rectius legit μεταμαθεῖν.

Pag. 24. *lin.* 40. [42, 3.] οὐ σύνηθες. Suidas οὐ γὰρ σύνηθες.

Pag. 26. *lin.* 25. [45, 13.] δυσθανατῶν verti, *Cum morte conflictans.* qua voce in eadem fere significatione utitur etiam infra *pag.* 98. *lin.* 36. [189, 3.]

Pag. 27. *lin.* 12. [47, 2.] ὑπερήμει. Legendum omnino ὑπερημέκτει. hoc est *moleste et indigne tulit.* Frequens est apud Herodotum usus Ionici verbi ἠμεκτεῖν, quod interpretatur Scholiastes δυσφορεῖν. et περιημεκτεῖν, hoc est ἀγανακτεῖν, δυσχολαίνειν, ἀνιᾶσθαι. *molestia et moerore affici*: ita ut τὸ ὑπὲρ Agathiae significet ὑπερβολὴν, ut τὸ περὶ Herodoto τὴν περισσότητα. *lin.* 20. [*l.* 10.] καὶ παιδείας μὲν αὐτῷ οὔτοι μάλα μεστῶς. Vitium est Cod. MS. Legendum omnino μετῆν. ut et Suidas legit, et Agathias hac ipsa *pag. lin.* 11. [*l.* 1.] utitur, εἰ μετῆν ἐν μέρει καὶ εὐβουλίᾳ τῇ ῥώμῃ. multisque aliis in locis hac phrasi utitur.

Pag. 28. *lin. antep.* [50, 18.] ὄνομα Ἰλλυρικόν. Persona videtur legisse ἔρυμα. vertit enim, *Castello Illyrico.*

Pag. 29. *lin.* 19. [51, 13.] ὁμολογία. Crediderim Agathiam scripsisse ὀγκολογία.

Pag. 30. *lin.* 6. [53, 3.] μεταπύργια. Vitruvius haec intervalla turrium appellat. *lin.* 12. [*l.* 8.] ἁρμοσταί. *Moderatores* vel *correctores* rectius eos vocandos censui, quam
P. 180 ut Persona, *legatos.* *lin.* 39. [54, 9.] μόνον. Persona legit βόνον, quem etiam secutus sum; tametsi codicis mei lectio magis placet.

Pag. 31. *lin.* 9. [55, 5.] ἐς νέωτα. Misere lapsus est vetus Interpres vertens: *ad Neota oppidum*; qui error ipsum etiam Agathiae interpolatorem ita subterfugit, ut in Indice Agathiae annotarit, Neota oppidum, cum ἐς νέωτα significet ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος, in proxime sequentem sive novum annum. Redintegratum enim est bellum statim ineunte vere sequentis anni. Ita enim orditur secundum librum Agathias, ἤδη δὲ τοῦ ἦρος ἐπιγενομένου. *lin.* 19. [*l.* 13.] τὰ ἀρχεῖα verti *Archiva,* per quae eam Curiae partem, in qua haec asservantur, intelligo. *lin.* 22. [*l.* 15.] κιγκλίδων. Eleganter explicat etymon vocis latinae *cancellaria,* eiusque usum, arcendo scilicet vulgo. *lin.* 24. [*l.* 17.] ὀπαδῶν πρωτοστάτης. Hunc Primicerium domesticorum vocat Notitia Imperii. ita infra Agathias *pag.* 35. *lin.* 43. [80, 9.] Ζάνδαλάς τε ὁ τῶν ὀπαδῶν ἐπιστάτης τοῦ τε θητικοῦ καὶ τοῦ οἰκετικοῦ.

Pag. 34. *lin.* 32. [61, 22.] παλίωξιν. hoc est, ut recte interpretatur citans hunc ipsum Agathiae locum Suidas, ἐξ

ἐπιστροφῆς δίωξιν, quod ἐπιτήδευμα sive autem, μεταστροφάδην scilicet, hoc est retroversim in fuga pugnandi, Agathias barbaris peculiarem fuisse scribit infra *pag.* 64. *lin.* 4. [120, 15.] unde elegantissimum illum Hunnorum morem, et quo pacto ea ratione multo gravius hostem laedebant, petere potes. Est vero etiam παλίωξις vocabulum plane Homericum, de quo alias, ut supra pollicitus sum, commodior erit dicendi locus.

Pag. 35. *lin.* 8. [64, 4.] καὶ θαμὰ τῇ σάλπιγγι καταβομβεῖσθαι. Annotavit hunc locum in suis Animadversionibus Hadrianus Iunius lib. 1. cap. 4. et versionem Personae, quae sic habebat, *et tuba classicum personante obtundi*, sic corrigit, *et confestim tuba classicum canente, ad signa turmatim* V. 127
cogi. addens, *id enim est meo quidem iudicio καταβομβεῖσθαι, instar apum examinis condensari, vel apum more convolare.* Ego hoc tantum Narseti propositum fuisse arbitror, ut et equitum et equorum aures crebro tubarum clangore personarentur eique assuefierent. Alia erant multa eo loco digniora, quae Iunii aut alioqui illius, qui totum Agathiam interpolavit, obelisco configerentur, cuius generis est illud καὶ τὰ λήϊα ἐμιαίνετο; quod ille ita vertit, *praedaque omnis conspurcabatur*, pro *segetes polluebantur*, cum videlicet passim sparsa iacerent cadavera. Vere autem Iunius caput illud hisce verbis claudit: *Libri materiam nasci mihi video, si cunctas, quae in eo authore latent, mendas sanare vel saltem stibio inducere velim.*

Pag. 36. *lin.* 4. [64, 17.] βρεττίᾳ. melius βρεττίῳ.

Pag. 37. *lin.* 12. [67, 5.] οὐ μάλα ἤρκεσεν ἐπαμῦναι. Verti *potuit.* Persona videtur legisse ἤρεσκεν. Vertit enim *cum fratri auxilia mittere nil placuisset.* *lin.* 14. [*l.* 7.] πυκνῆς. Testatus sum in Epistola ad Lectorem me pleraque veteris Codicis vitia ita ut erant consulto in hac editione reliquisse, eorumque correctionem Notis reservasse. Legendum itaque omnino πικένης, ut et verti, vel πευκεντίνης. *lin.* 24. [*l.* 16] ἐν αὐτῷ δὴ τῷ αἰγιαλῷ τοῦ Ἰονικοῦ κόλπου. Hoc loco Adriam vocat Ionicum sinum, supra *pag.* 35. [65, 1.] dixit Adriam pertinere ad Hydruntem, hinc incipere Ionicum.

Pag. 38. *lin.* 11. [69, 9.] Ἀλπισκοτίας. Quod alii pluraliter duabus vocibus dicunt ἄλπεις κοτίας, hoc Agathias ignoratione linguae latinae unica voce per genitivum singularem protulit. *lin.* 46. [70, 18.] νηφάλεοι. Verti *sana* sive *integra mente*, hoc est σώφρονες: opponit enim hos duci ipsorum, de quo antea dixit: παραπλὴξ τε ἐγενόνει καὶ ἐλύττα περιφανῶς, καθάπερ οἱ ἔκφρονες καὶ μεμηνότες. Notum est illud Epicharmi, νῆφε.

Pag. 39. *lin.* 8. [71, 8.] *μέλειν.* Frequens est in V. C. hic error *τοῦ μέλειν* pro *μέλλειν*, et vice versa. Ex mea versione facile erit cuivis haec talia emendare. *lin.* 46. [72, 20.] *ὡς καὶ ἐν αὐτῷ κεισόμενον πολέμου κατάρχεσθαι.* Somniat Persona, cum vertit, *ita ut vel dormienti sibi liceret iam bellum inferre.* pro, *tanquam in ipsius potestate futurum esset*
P. 181 *bellum instaurare, cum vellet.* Nimis nota est phrasis *θεῶν ἐν γούνασι κεῖται*, ad quam alluditur.

Pag. 41. *lin.* 32. [76, 2.] *παλιμβουλίαι.* Suid. *παλιμβολία.* utraque lectio est bona.

Pag. 42. *lin.* 5. [77, 1.] *προσάγει.* Suid. *παρεισάγει.* *lin.* 15. [*l.* 10.] *οἱ δὲ Ῥωμαῖοι.* adde *κύριοι.* *lin.* 46. [78, 15.] *ἐφ' ὁτῳοῦν καὶ σφαλέντα.* Aut deest *τὸ πταίσαντα*, vel redundat *τὸ καί.*

Pag. 43. *lin.* 5. [79, 1.] *καὶ λίαν φρονοῦντι ἐῴκει.* Persona *et prudentiae sibi nimium vindicare.* Quam apte convenit prudentia cum eo quod praecedit *θρασύς γε ἦν καὶ ὑψαγόρας* scilicet. Immo vero hoc in eo damnabat Narses, quod ita esset pervicax et praefractus, neque illum facti sui poeniteret, sed adhuc sanguinarium animum et caedem spirantem prae se ferret. Quo fit, ut omnino legendum censeam *φονῶντι.* Suidas voce *φονῶντες. οἱ δὲ λεόντειον ἐβρυχῶντο φονῶντες,* hoc est, *φονῆσαι προῃρημένοι, caedis avidi.*

Pag. 44. *lin.* 16. [81, 10.] *θορύβῳ εἴχοντο.* Non male etiam legeris *εἵποντο.*

Pag. 47. *lin.* 8. [86, 19.] *οὐ δὲ ὡς πορρωτάτω.* Aut *παρέλκει τὸ οὐ δὲ,* aut legendum coniunctim una dictione *ἀδεῶς.* qua voce saepe utitur Agathias. *lin.* 19. [87, 6.] *σεσαγηνευμένοι.* Vetus Cod. aliam lectionem ad marginem habebat, *σεσαγμένοι.* quae et melior est et Agathiae usitata, pro *πεπληρωμένοι.* *lin.* 28. [*lin.* 13.] *ῥεῖθρα Κασωλίνου.* Citatur etiam hoc Epigramma libro, cui titulus, *φιλοπόνημα Κωνσταντίνου υἱοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ περὶ τῶν τῆς δύσεως ἤτοι Εὐρώπης θεμάτων*, Themate undecimo dicto *λογγιβαρδίας*: quem librum ad me misit Cl. V. et de omni literatura optime meritus Petrus Pithoeus. eumque volente Deo, ubi libentem nactus fuero typographum, (nam ille *περὶ θεμάτων ἀνατολικῶν* iam antea a me editus est,) in lucem emittam. In eo itaque Constantinus de Butelino ita scribit: *ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰουστινιανοῦ, μᾶλλον δὲ Ζήνωνος, παρέλαβον οἱ Γότθοι τήν τε Νεάπολιν, καὶ τὰς λοιπὰς παρακειμένας πόλεις, ὧν ἦρχε Βουτελῖνος ὁ τῶν Φραγκῶν στρατηγὸς, ὃν κατεπολέμησεν ὁ Νάρσης παρὰ τὸν ποταμὸν Κασσουλῖνον, καὶ τελείως ἠφάνισε, καθὼς τὸ ἐπίγραμμα λέγει.* *lin.* 33. [*l.* 17.] pro *χεῦμα* Constantinus legit *ῥεῦμα*, et pro *δηρὸν*, *δεινόν.*

Pag. 48. *lin.* 1. [88, 16.] ἀκολασία. Rara significatione pro μωρία, ut et ἀκολασταίνω pro μωραίνω. *lin.* 8. [89, 1.] ὁ δὲ στρατηγός. adde διά.

Pag. 52. *lin.* 21. [97, 6.] ὑφ' ἑνὶ γὰρ ὑφαίνονται λίθῳ. Utitur metaphora, qua et Aeschylus in Prometheo: οὔτε πλινθυφεῖς δόμους προσήλους ἦσαν. et de Scythis οἳ πλεκτὰς στέγας ναίουσι.

Pag. 53. *lin.* 10. [98, 14.] καὶ ἀμαθέστερον τῆς διπλῆς ἐκείνης ἀγνοίας. De duplici hac ignorantia vide Platonem in Sophista, quam ἀμαθίαν vocat τὸ μὴ κατειδότα, δοκεῖν εἰδέναι, cum is, qui rem aliquam non intelligit, putat se intelligere. Ἀμαθία γὰρ θράσος, inquit Thucydides. et plerumque quo quisque indoctior, eo confidentior. quod malum si quem occupet, facit, ne magnos unquam in ulla arte aut scientia progressus facere possit. Nam ut recte ille, οἴησίς ἐστι ἐγκοπὴ προκοπῆς, quod ideo hoc loco dicendum putavi, ut bona ingenia ab hac οἰήσει veluti certissima studiorum peste sibi caveant.

Pag. 54. *lin.* 4. [100, 12.] τοῦτο δὴ τὸ τῆς ὕλης χωρίον. Verti, *quod haec regio*, terrena nimirum, sive potius terra ipsa. ita enim etiam infra *pag.* 151. *lin.* 31. [293, 22.] ὕλης vocabulum hac significatione accipio. *lin.* 9. [*l.* 17.] ἐν τῇ Ἀσίᾳ καλουμένῃ χώρᾳ. Persona sui similis turpiter et ipse errat, et alios Graecae linguae imperitos in errorem trahit, vertens *Trallis civitas olim in Asia, quae Chora nunc dicitur.* Non animadvertit τὸ Ἀσίᾳ hoc loco non esse nomen substantivum, sed adiectivum, positum pro Ἀσιατικῇ, et τὸ χώρα significare campum. Ego itaque ita verti, *Trallis urbs in Asio nunc ita dicto campo.* Est autem hic campus sive ager Asiaticus, quem Homerus ἰλ. α. Ἄσιον λειμῶνα vocat, dicens Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα. qui et Καΰστριος et per dialysin Καΰστριος dicitur, a flumine, qui loco est cognominis, et χώρα ipsa κεκαυμένη. Vide Eustathium in Hom. et Dionysium, et Strabonem lib. 12., qui ad locum hunc Agathiae explicandum optime facit. Causam enim addit, quare Trallis totaque illa ad Maeandrum fluvium regio sit terraemotui obnoxia: σχεδὸν δέ τοι εὔσειστός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸν Μαίανδρον χώρα, καὶ ὑπόνομος πυρί τε καὶ P. 182
ὕδατι μέχρι τῆς μεσογαίας. *lin.* 16. [101, 3.] Χαιρήμονα τοὔνομα. Simile huius Chaeremonis exemplum commemorat Philostratus lib. 2. βίων σοφιστῶν. in vita Aristidis; cuius verba operae pretium est hic adferre: ἃ δέ γε ἐπῆλθεν ἔθνη, Ἰταλοί τέ εἰσι καὶ Ἑλλὰς, καὶ ἡ πρὸς τῷ Δέλτα κατῳκισμένη Αἴγυπτος. οἱ χαλκοῦν ἔστησαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Σμύρναν ἀγορᾶς. οἰκιστὴν δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδην τῆς Σμύρνης οὐκ ἀλαζὼν ἔπαινος, ἀλλὰ δικαιότατός τε καὶ ἀληθέστατος. τὴν

γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, οὕτω τι ὠλοφύρατο πρὸς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μονῳδίᾳ θαμὰ ἐπιστενάξαι τὸν βασιλέα, ἐπὶ δὲ τῷ „ζέφυροι ἐρήμην αὐτὴν καταπνέουσι" καὶ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ἐπιστάξαι, ξυνοικίαν τε τῇ πόλει ἐκ τῶν Ἀριστείδου ἐνδοσίμων πνεῦσαι. *lin.* 34. [*lin.* 17.] *χρήματά τε πλεῖστα ὅσα.* Strabo lib. 12. *ἐπηνήρθωσε δ' ὁ ἡγεμὼν χρήματα ἐπιδοὺς, καθάπερ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς γενομένης συμφορᾶς Τραλλιανοῖς, ἡνίκα τὸ γυμνάσιον καὶ ἄλλα μέρη συνέπεσεν, ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ τούτοις καὶ Λαοδικεῦσιν.*

Pag. 55. *lin.* 7. [102, 16.] lege, *Ἀνθ' ὧν συγγενέες τοῦθ' οἱ βρέτας.* In dedicationibus enim subauditur verbum. Virg.

Aeneas haec de Danais victoribus arma.

Pag. 58. *lin* 29. [109, 10.] *ἦν γὰρ ἐς ἅπαντα δραστήριός τε καὶ θαῤῥαλέος.* Lege haec per parenthesin. *δραστήριος* autem barbaris *activus*, ut et Galli *actif*, Hisp. bivo, bullicioso, Latine acer. et *τὸ δραστήριον*, (quod vocabulum Agathiae est admodum frequens,) acrimonia in rebus gerendis. Horat.

—— *Acer Deiphobus Excepit hostes.*

Pag. 59. *lin.* 26. [111, 8.] *παραβαλλόμενον.* rectius *περιβαλλόμενον.*

Pag. 60. *lin.* 11. [112, 15.] *Κοταίσιν.* rectius *Κοταίσιον.* *lin.* 24. [113, 6.] *ὅμως ἐμόχθει* etc. rectius meo iudicio legitur apud Suidam *ὅμως ὥσπερ τις νεανίας ῥωμαλεώτατος οὐκ ἀπηγόρησε* etc. *lin.* 25. [*l.* 7.] *φοράδην.* Interp. *impetu facto*, absurde: immo vero *gestatus*, lectica fortassis. *lin.* 42. [114, 1.] *ὄρνις ἢ οἱ κύνες.* Herodotus in Clio, *τάδε μέν τοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νεκὺς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας. Ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν οἱ Πέρσαι γῇ κρύπτουσι.* *lin. ultim.* [*l.* 9.] *ἐς τὸν ἀγαθοῦ.* addendum meo iudicio *δαίμονος.*

Pag. 61. *l.* 3. [114, 11.] *ἔμπνοι ἔτι ἄγονται.* rectius fortassis *ἐξάγονται.* *lin.* 16. [21.] *ἐκ τῶν σκότου πυλῶν.* Eurip. Hecuba, *ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών.* ita Hom. *πύλας ἅδου* periphrastice *τὸν ἅδην* vocat: per ingressum enim significantur interiora Orci. Nam *πύλη* vocatur ipse locus *τῆς εἰσόδου.* *θύραι* vero *αἱ σανίδες.* *lin.* 20. [115, 2.] *ὑπὸ τοὺς χθονίους.* rectius *ὑπὸ τοὺς ὑποχθονίους* etc.

V. 128 *Pag.* 62. *lin.* 7. [116, 15.] *τόδε τὸ ἄγος ἀντ' ἐκείνης.* lege *ἐκείνου*, videlicet *ἄγους.* *ἄγος* autem prius vocat *μητροκτονίαν*, posterius *μοιχείαν.* quod eleganter per circumlocutionem vocat Homerus *ἔργον ἀεικές*, inquiens *καὶ ἀναίρετο ἔργον ἀεικές.*

Pag. 63. *lin.* 6. [118, 14.] *γεραίρουσι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ ὕδωρ.* Strabo de Persarum religione ita, *Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι καὶ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία. τιμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίτραν, καὶ σελήνην καὶ Ἀφροδίτην καὶ πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀνέμους καὶ ὕδωρ.* *lin.* 7. [*l.* 15.] *ὡς μηδὲ τὰ πρόσωπα αὐτῷ ἐναπονίζεσθαι, μήτε ἄλλως ἐπιθιγγάνειν, ὅτι μὴ πότου τε ἕκατι καὶ τῆς τῶν φυτῶν ἐπιμελείας.* Citat hunc Agathiae locum Ioannes Brodaeus in doctissimis suis in epigrammata Graecorum Commentariis, sed ita, ut a Persona fuit versus, immo perversus his verbis: *Venerantur autem quam maxime aquam, atque adeo, ut ne hac quidem faciem abluant, nec eam quoquam pacto attingant, sive potandi gratia, sive arbores irrigandi, sive ut aliascunque.* Absurda plane sententia. Quis enim nescit, ignem et aquam hominibus adeo esse necessaria, ut hominum societate indigni olim fuerint habiti quibus eorum usu interdiceretur? Nescivit Romanus ille interpres, *ὅτι μή* significare *nisi*, P. 183
vel *praeterquam.* Hoc enim vult Agathias, Persas aqua in necessariis tantum ad vitam humanam rebus, potus nimirum et irrigandi plantas causa usos fuisse, non autem *ἄλλως*, hoc est *temere.* *lin.* 12. [*l.* 19.] *τὸ δὲ πῦρ αὐτοῖς τίμιόν τε εἶναι δοκεῖ καὶ ἁγιώτατον.* Herodotus in Thalia; *Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσιν εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισίν ἐστι. Πέρσῃσι μὲν διόπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου.* Strabo: *Τοὺς δὲ φυσήσαντας ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας ἢ βόλβιτον θανατοῦσι.* Quanto vero in pretio fuerit apud Persas ignis et aqua, testatur elegantissimum Dioscoridis epigramma Anthologias lib. 3. tit. *εἰς δούλους*, quod quidem ita habet:

Εὐφράτην μὴ καῖε φιλώνυμε, μηδὲ μιήνῃς
Πῦρ ἐπ' ἐμοί. Πέρσης εἰμὶ, καὶ ἐκ πατέρων
Πέρσης αὐθιγενής. ναὶ δέσποτα. πῦρ δὲ μιῆναι,
Ἡμῖν τοῦ χαλεποῦ πικρότερον θανάτου.
Ἀλλὰ περιστείλας με δίδου χθονί. μὴ δ' ἐπὶ νεκρῷ
Λουτρὰ χέῃς. σέβομαι δέσποτα καὶ ποταμούς.

lin. 13. [*l.* 21.] *ἐν οἰκίσκοις τισὶν ἱεροῖς.* Haec templa apud Persas vocabantur *πυρεῖα*, Straboni lib. 15. *πυραιθεῖα* dicuntur, qui et in Cappadocia multa fuisse Persicorum deorum templa testatur, et Magos eorum sacerdotes *Πυραίθους* dictos fuisse. Ita Romani perpetuum in Capitolio ignem Vestae servabant.

Pag. 66. *lin.* 3. [124, 14.]. *ὡς ἐν ταῖς βασιλείοις διφθέραις ἀναγεγραμμένα.* Verti, *ut in regiis membranis conscripta.*

Ita veteres glossae: *Διφθέρα, τὸ βιβλίον*; membranum, codex. Continebat vero hic codex eorum, qui tam civiles quam militares dignitates administrabant, nomina, genus, insignia et stipendia, cum magistratus codicillis et principum mandatis. Is codex postea laterculi nomine est appellatus; ut et Cedrenus *πλινθίον* vocat a similitudine videlicet et forma lateris cocti. quemadmodum et olim pugillares a triangulari forma ad imitationem literae *Δ*, *Δέλτοι* et *δελτωτὰ βιβλία* dicta fuerunt. Huic vero codici laterculi nomen sub Antoninis inditum fuit. Tertullianus enim, qui ea aetate vixit, agens adversus Valentinianos, ubi loquitur de animabus natura bonis, quas Valentinus beatas esse statuebat: *Ex earum*, inquit, *laterculo et in reges et in sacerdotes allegare consueverat.* Erat vero laterculum sive codex ille, de quo diximus, vel membranaceus vel membrana obtectus. Ita Hispani, apud quos hodie multa exstant antiquitatis vestigia et praeclara monumenta, codicem vetustissimum, unde illi familiarum suae gentis genealogias petunt, vocant El libro del Bezerro. quod idem est atque *διφθέρα* sive codex membranaceus. Recte autem Etymologicus Graecus *διφθέραν* interpretatur *γραμματεῖον, ἢ βιβλίον ἢ βύρσαν.* Putidam vero, ut in aliis multis vocabulis, etymologiam adfert, dictam *διφθέραν* quasi *δυοφέραν, τὴν ἐν τοῖς δύο μέρεσι φέρουσαν γράμματα.* *lin.* 40. [126, 8.] *τῶν Ὀλόρου.* Annotavit hunc locum olim Hadrianus Iunius lib. Animadversorum primo, ubi merito nimis quam ridiculam Christophori Personae versionem exagitat. Et recte caput illud hisce verbis claudit: *libri materiam nasci mihi video, si cunctas, quae in eo authore latent, mendas sanare vel saltem stibio inducere velim*: cuius viri hoc loco authoritatem interponere libuit, ut intelligant malevoli quidam homines et alieni laboris obtrectatores iniquissimi, quam parum huius interpretis versione adiutus fuerim. *lin.* 50 [*l.* 16.] *τὸ ἀκραιφνὲς ἐκεῖνο τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ἐλευθέριον.* Hadr. Iunius lib. et capite modo citatis hunc locum ita vertit: *qui enim fieri potuit, ut pura illa veterum nominum libertas, quae, (omitto rerum naturam,) cum primis est proficua et opportuna, in agresti et barbara lingua conservetur?* alienius paulo cum a mente Agathiae, tum vero a proprietate vocum Graecanicarum. Ego malui vertere: *qui enim fieri poterat, ut puritas illa veterum nominum et nativa gratia, et praeterea*, (nam hoc est *τὸ*
P. 184 *πρός γε*, familiaris admodum Agathiae phrasis) *rerum ipsarum naturae congruens, valdeque accommodata, in agresti quadam ineptissimaque lingua conservaretur?* *τὸ ἐλευθέριον* enim sive *ἐλευθεριότητα* interpretor, non *libertatem*, sed *τὴν μὴ κατὰ κιβδήλειαν χάριτα*: hoc est *nativam minimeque fu-*

catam vel adulterinam gratiam et venustatem. Nam quod Persona vertit, *veram illam et liberam veterum nominum pronuntiationem*, nimis est absurdum.

Pag. 67. *lin.* 4. [126, 19.] *γεγανωμένος.* Hadr. Iunius legit *γεγαννυμένος*, et vertit *delinitus.* mihi magis placet mei veteris codicis lectio *γεγανωμένος.* tametsi et *γάννυσθαι* et *γανῶσαι* eadem significatione accipiantur. Suidas tamen hunc locum citans legit *γεγαννυμένος.* *lin.* 4. [*l.* 20.] *δίαιτάν τε λαχὼν ἐς ὅ, τι βαρβαρικωτάτην.* Hadr. Iunius eodem loco ita vertit: *vivendi genus parum civile sequutus.* quod in graeco textu, quem ipse ibi allegat, est *βαρυτάτην*: quod cum interpretatur, *parum civile vivendi genus*, parum commode sententiam Agathiae exprimit, quae haec est, Chosroën natione barbarum et lingua, exiguos in philosophia progressus facere potuisse: etiamsi interpretem habuerit, qui sibi Graecorum philosophorum scripta in Persicam linguam verterit, quod lingua illa parum ad hoc sit idonea. *lin.* 31. [128, 3.] *τοῦ κρείττονος πέρι.* Hadr. Iun. *de summo bono*, immo *de Deo.* usitata admodum Agathiae huius vocabuli significatione. Ibid. *ἀνακυκλοῦντας.* Suidas legit *ἀνακυκλῶν.* non ita recte. *lin.* 33. [*l.* 5.] *γραμματικοῦ.* Suidas legit *γραμματιστοῦ.* *lin.* 35. [*l.* 6.] *οὐδὲ μὴν βίῳ ἀρίστῳ ἐκδεδιῃτημένοι.* Hadr. Iun. *nedum elegantiore vita educti.* Ego verti *sed nec satis frugi homines*, hoc est, vitae parum probae. *lin.* 37. [*l.* 7.] *ὑπερβάθμιον τὸ λεγόμενον πόδα τείνειν.* Citat hoc proverbium Suidas in hunc modum: *ὑπερβάθμιον πόδα ῥίπτειν, ἀντὶ τοῦ ἀτάκτως ποιεῖν τι.* cui adiungit testimonium anonymi, ut saepe facit, authoris: *οὐδὲ ὑπερβάθμιον πόδα ῥιπτῶν κατὰ τὸ λόγιον εἰς τὴν θεοσέβειαν, ἀλλὰ μέτρα ὁρίζων ἑαυτῷ τῆς ἡλικίας ἄξια. γνησίῳ καὶ καθαρῷ συνειδότι μεταχειρίζων τὰ περὶ τοὺς θεούς.* Cui explicationi locus est plane geminus apud Marinum in vita Procli, qui iusto ordine illum processisse ad Platonis *μυσταγωγίαν* inquit his verbis: *ἐν ἔτεσι γοῦν οὔτε δύο ὅλοις πάσας ἐκείνῳ τὰς Ἀριστοτέλους συνανέγνω πραγματείας· λογικάς, ἠθικάς, πολιτικάς, φυσικάς, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτας θεολογικὴν ἐπιστήμην. ἀχθέντα δὲ διὰ τούτων ἱκανῶς ὥσπερ διά τινων προτελείων καὶ μικρῶν μυστηρίων, εἰς τὴν Πλάτωνος ἦγεν μυσταγωγίαν, ἐν τάξει, καὶ οὐχ ὑπερβάθμιον πόδα, κατὰ τὸ λόγιον, τείνοντα.* E quibus facile intelligitur Agathiam de iis loqui, et proverbiale hoc loquendi genus usurpare, qui non iis artibus ac disciplinis, quibus oportebat, instructi, neque iusto ordine progredientes, ad gravissimas hasce et periculosissimas de deo quaestiones temere agitandas se conferunt. quibus, aut aliis eius generis utinam non hodie *οἰνοπωλεῖα* frequenter, ut Agathiae aetate, *τῶν βιβλίων πωλητήρια* personarent. quamvis in his ipsis audiantur quotidie multa hisce indigniora.

Pag. 68. *lin.* 6. [129, 4.] ἐκολώα, καὶ μακρηγορῶν οὐκ ἀνίει. Homer. ἰλ. β. Θερσίτης δ' ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολώα, hoc est, ἐθορύβει, tumultuabatur, nullumque verborum finem faciebat. Nam ita recte explicat Agathias Homericum illud Thersitae epitheton ἀμετροεπής. *lin.* 25. [*l.* 19.] θαμὰ ὁμιλῶν τῇ θηρικλείῳ. Haec, et praecedentia a *lin.* 23. [*l.* 17.] ab his verbis ἐς γὰρ τὰ δώματα ad haec usque verba, *lin.* 31. [130, 3.] ἀλλὰ γὰρ etc. omisit Persona, consulto arbitror, ut parum a se intellecta. Interpolator Agathiae in hac de Uranio narratione multa esse vitiata et mutila testatur, quae nimis prolixum futurum fuisse dicit omnia retexere; adscribam tantum, inquit, verba pluscu-
lorum (credo addi debere *versuum*) quae uno loco desunt:
V. 129 quae quidem dum latine vertit, prudentius meo quidem
iudicio fecisset, si cum aliis sexcentis locis praeterisset, neque attigisset. Nam quod illud θαμὰ ὁμιλῶν τῇ θηρικλείῳ interpretatur, *frequenter cum proma conda colloquens*, nimis est frivolum ac putidum. Fefellit illum articulus foemininus τῇ praepositus voci θηρικλείῳ. Foeminam itaque aliquam significari ratus, legit θυρικλείῳ, vertitque *promam condam.* quae tamen vox, si proba esset, ianitricem po-
P. 185 tius significaret, quam eam quae cellae vinariae curam ge-
rit, quod muliebre officium apud veteres fuisse nequaquam probaverit: ego itaque non θυρικλείῳ, sed τῇ θηρικλείῳ legendum esse, ut habet meus Codex MS, constanter affirmo, et subaudiendam esse vocem κύλικι. Verti itaque, *Thericleum poculum frequenter ori admovens*, sive, *frequenter contrectans*: eleganti plane significatione verbi ὁμιλεῖν. Dicebatur autem veteribus Thericleum poculum, auritum et capacius, quo Herculem olim uti solitum author est Alexis. Fidem facit Athenaeus lib. Dipnos. 12. qui et haec adiicit, ὅτι δὲ κύλιξ ἐστὶν ἡ θηρίκλειος σαφῶς παρίστησι Θεόφραστος ἐν τῇ περὶ φυτῶν ἱστορίᾳ. διηγούμενος γὰρ περὶ τερμίνθου, φησὶ τορνεύεσθαι ἐξ αὐτῆς κύλικας θηρικλείους. Primum vero horum poculorum inventorem fuisse scribit Thericlem quendam Corinthium figulum, a quo et poculo nomen. Eustath. in ἰλ. σ. poculum hoc διγενῶς usurpari solitum scribit, θηρίκλειος scilicet et θηρίκλειον. ut omnino necesse sit in priori subaudiri, κύλιξ: in posteriori, ποτήριον. Vult autem ita dictum vel ab authore Thericle, vel quod θηρίων μορφαὶ αὐτῷ ἐνετυποῦντο. quod ferarum figurae in iis efformatae essent: ἢ διότι θῆρας κλονεῖ. σπένδουσι γὰρ καθ' αὐτῶν κύλιξι τοιαύταις. Sed de his plus satis. Illud obiter monebo, loco Athenaei iam citato pag. edit. Basil. 232. lin. 39. legendum ὦ γαῖα κεραμῖτί, σε θηρικλῆς ποτε ἔτευξε. *lin.* 29. [130, 1.] ἑωλοκρασία. Potus qui multo ante mistus sive tem-

peratus fuit. ἕωλα enim τὰ ἀρχαῖα. Unde et ἑωλόνεκρος, ὁ πρὸ πολλοῦ τεθνηκώς. Vocatur et λατάγη, τὸ λεῖμα (non ut in Suida legitur λῆμα) ποτηρίου. hoc est τὸ λείψανον. *lin.* 20. [*l.* 5.] ἀφιγμένος. Verti *adductus*, ea ratione qua ἀφῖγμαι significat παραγέγονα. *lin.* 33. [*l.* 12.] αὐτοῦ. verti, *ibi*. aut si mavis, lege αὐτός που.

Pag. 69. *lin.* 13. [131, 6.] Εὐλάμιος. alias Εὐλάλιος, forte, Εὐλάβιος. *lin.* 16. [*l.* 9.] ἄκρον ἄωτον. Ita vocant quod in quaque re est summum et praestantissimum. Callimachus:

Δοιῇ δ' οὐκ ἀπὸ παντὸς ὕδωρ φορέουσι μέλισσαι,
Ἀλλ' ἥτις καθαρή τε καὶ ἀχράαντος ἀνέρπει
Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς, ἄκρον ἄωτον.

Pind. θάλλων μουσικῆς ἐν ἀώτῳ.

Pag. 72. *lin.* 14. [138, 8.] σεμνότατον ἔργον καὶ πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον. vide pag. 125. [241.] *lin.* 15. [139, 1.] καὶ τὸ λεγόμενον, ἐν τῷ πίθῳ φιλεργοῦντι τὴν κεραμείαν. De hoc proverbio ita Tarrhaeus et Didymus proverbiorum Graecorum collectores accuratissimi: παροιμία ἐπὶ τῶν τὰς πρώτας μὲν μαθήσεις ὑπερβαινόντων, ἁπτομένων δὲ εὐθέως τῶν μειζόνων, τουτέστι τῶν παριέντων τὰς πρώτας μαθήσεις, καὶ ἐφιεμένων τῶν τελευταίων. ὡς εἴ τις μανθάνων κεραμεύειν, πρὶν μαθεῖν, πίνακας ἢ ἄλλο τι τῶν μικρῶν πλάττειν, πίθῳ ἐγχειροίη. Δικαίαρχος δέ φησιν ἕτερόν τι δηλοῦν τὴν παροιμίαν, οἱονεὶ τὴν μελέτην ἐν τοῖς ὁμοίοις ποιεῖσθαι, ὡς κυβερνήτης ἐπὶ τῆς νηὸς καὶ ἡνίοχος ἐπὶ τῶν ἵππων. Atque utinam magnum illud Hollandiae sidus Tarrhaei, Didymi, Zenobii, Apostolii, ac praecipue Diogeniani Adagia graece seorsim edidisset, suasque ad illa annotationes adiecisset; neque ita graeca latinis miscuisset. melius, meo quidem iudicio, de utraque lingua meritus fuisset. Quo vero sensu Agathias hoc proverbium usurpet, ipsemet declarat, ex iis quae praecedunt. πλὴν ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀνήσω τοὐμὸν, οὐδὲ παύσομαι ἔστ' ἂν ὁ ἔρως με ἄγῃ, εἰ καί μοί τις νεμεσήσειεν, ὡς ὑπερτέρων ἐφιεμένῳ. Nam et antea dixit se scriptionem historiae, quod praecipuum ἔργον esse debebat, πάρεργον facere, idque praeter suam voluntatem, quod nimirum praxi forensi volens nolens per totum diem vacaret, ut consuleret rei familiari. meminit etiam huius proverbii Apostolius, in adagio, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾷν.

Pag. 73. *lin.* 35. [139, 17.] τὸ μέρος. Forte τὸ αὐτῶν μέρος.

Pag. 76. *lin.* 19. [144, 21.] ἐτύγχανε γὰρ ἐναλλάγδην ἔχων τὼ πόδε ὑπὲρ τὸν αὐχένα τοῦ ἵππου. Secutus sum verba authoris. Quisnam vero sit hic positus pedum in cervice equi, aut quaenam haec sessionis ratio, plane non intelligo: suspicor locum non vacare mendo.

Pag. 76. *lin. ult.* [146, 4.] *οἷς γε οὐδὲ ὄνομα νεὼς ἠκούετο.* Suaviter somniabat Persona quum vertebat, *ut apud quos non antea fuisset celebre aliquod fanum*: pro, *quippe quibus ne nomen quidem navis erat auditum.* neque enim possum quin subinde aspergam aliquid hisce notis ex crassioribus interpretis illius erroribus, ut sciant lectores quam parum Latinis versionibus sit fidendum, nisi ad Graeci textus fidem revocentur.

Pag. 78. *lin.* 31. [149, 4.] *σχολαίτερον. σχολαιότης ἡ μέλλησις* et *ἐπιμονή.* *lin.* 39. [*l.* 11.] *ὀλίγους δὲ εἴγε ἄρα στέλλειν.* Ita Vetus Codex. Putaram legendum *εἴγε ἄρα δοκείη.* atque ita verteram, *si ita videretur.* Iosephus Scaliger mavult legere *ὀλίγους ἔδει γε ἄρα.*

Pag. 80. *lin.* 6. [152, 3.] *καθάπερ πανικοῦ δείματος ἐμπεσόντος.* Miror hoc proverbium a Tarrhaeo non citari. Vide Suidam in *Πανικῷ δείματι.* qui Panicum hunc pavorem excitari scribit, *ἐπὶ τῶν στρατοπέδων ἡνίκα αἰφνίδιον οἵ τε ἵπποι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐκταραχθῶσι, μηδεμίας αἰτίας προφανούσης.* Pind. Nem. hos *δαιμονίους φόβους* vocat, inquiens *ἐν γὰρ δαιμονίοις φόβοις φεύγοντι καὶ παῖδες θεῶν.* Causam proverbii adfert etiam Suidas: *ὅτι τὰ ἄνευ αἰτίας τῷ Πανὶ ἀνετίθεσαν.* Cicero frequenter hoc utitur: scis quaedam, inquiens, *πανικά* dici, item *τὰ κενὰ τοῦ πολέμου.*

Pag. 83. *lin.* 30. [158, 20.] *περὶ τὰ κοινὰ ῥαθυμίαν τῷ τῆς ἀπραγμοσύνης ὀνόματι σοφιζομένων.* Persona, *qui sub imperitiae nomine desidiam in rebus publicis velit.* nugae. Immo qui suam circa publicum vaecordiam, *curiositatis fugam falsa appellatione vocant.* Locus est elegans in eam sententiam in Plutarchi lib. De discrimine adulatoris et amici. *ἐν μὲν γὰρ ταῖς στάσεσι καὶ τοῖς πολέμοις ὁ Θουκυδίδης φησὶν, ὅτι τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθὴς, δειλία εὐπρεπὴς, τὸ δὲ σῶφρον, τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν συνετὸν, ἐπίπαν ἀργόν.* ubi vis vocabuli *σοφίζεσθαι* explicatur eleganter per *ἀνταλλάττειν τὴν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων.* *Ἀπραγμοσύνην* vero ita accipio ut opponitur *πολυπραγμοσύνῃ.*

Pag. 84. *lin.* 7. [159, 20.] *τὰ προεγνωσμένα μεταμανθάνειν.* Persona, *praecognita velle iterato perdiscere.* Ridesne, an potius lectorem ridere iubes? Verti itaque, *priora instituta immutare*; vel, *a prioribus institutis desciscere.* *lin.* 13. [160, 3.] *ὧν μὲν δεῖ μεμνῆσθαι.* verti *quae curae esse oportebat.* utitur enim Agathias hoc verbo *μέμνημαι* pro *ἐπιμελοῦμαι*, eadem plane significatione qua Homerus,

cuius mirus est imitator. Coniungit vero illud verbum Homerus vel cum genitivo casu, ut ὀδυσσ. ω. εὖ μέμνητο Ὀδυσσῆος. Vel cum accusativo casu, ut ἰλ. ι. και μέμνημαι τάδε πάντα. ubi Eustathius monet notandum esse verbum μέμνημαι apud veteres non solum vulgari illa et communi significatione accipi pro meminisse; sed etiam accipi pro ἐπιμελεῖσθαι, hoc est curam gerere, ut in illo, μεμνέωτο δρόμου, et μεμνῆσθαι πατρὸς καὶ μητρός. hoc est curam gerere. quod Ulysses, Troiam versus abnavigans, Penelopae mandarat. Qua etiam significatione idem Eustathius accipi vult τὸ μνήμων, in eo dicto, μισῶ μνήμονα συμπότην: ubi μνήμονα non vult accipi pro memore hesternorum peccatorum convivialium, sed pro eo qui est ἄγαν ἐπιμελητὴς τοῦ συμποσίου. μισοῦμεν γὰρ, inquit, τὸν ἐν τοιούτοις ἐπιμελούμενον καὶ ἐπιτάσσοντα. quod quidem eo magis dignum est notatu, quo vulgatior est error in usu illius dicti, Odi memorem compotorem: cum potius dicendum esset, Odi nimis accuratum vel imperiosum convivam. Malo enim etiam συμπότην convivam interpretari, quam compotorem. Si enim συμπόσιον convivium recte ex Ciceronis sententia dicimus, bene etiam συμπότην, convivam. nisi forte συμπόσιον conbibium interpretari velis: sed haec παρέργως. *lin.* 21. [*l.* 11.] πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ πόνων ἔχειν τιμῶνται. Lege meo periculo πόρων. ea significatione qua dicitur μέγας πόρος αὐτάρκεια. προτιμᾶν vero est hoc loco φροντίζειν, ut apud Aristophanem οὐδὲν προτιμῶ σου. *lin.* 25. [*l.* 13.] ἐπιχειρεῖν. Infinitivus Attice pro Imperativo.

Pag. 86. *lin.* 21. [164, 7.] τὸ ἀνόητον. Rectius meo iudi- P. 187
cio legeris ἀνόνητον, ut etiam verti. *lin.* 32. [*l.* 16.] πῶς. melius fortassis ὡς. *lin.* 44. [165, 7.] κακοδαιμονίαν. Verti, *Animi feritatem*, quod commodius vocabulum non occurrat; tametsi non ignorem κακοδαίμονας malegeniatos dici posse. Nam quod Persona κακοδαιμονίαν vertit *Infelicitatem*, non placet.

Pag. 87. *lin.* 15. [166, 6.] τὸ ἴδιον. verti *affines*. ἰδιότης enim est συγγένεια.

Pag. 88. *lin.* 15. [168, 1.] ἐπὶ τῷ κειμένῳ. verti, *ob caedem commissam*: κείμενον enim interpretor τεθνηκότα. κεῖσθαι enim veteribus usurpabatur pro πεπτωκέναι, ut ὡς δ' Ἕκτωρ νῦν ἐν πεδίῳ κείμενος; et pro τεθάφθαι, ut ἔνθα μὲν V. 130
Αἴας κεῖται: et pro τεθνηκέναι. ut κεῖται Πάτροκλος. Nos etiam vulgari nostro idiomate Teutonico dicimus *Nederlegghen*, interficere. quod puto respondet Latino verbo sternere. ut sternere leto.

Pag. 92. *lin.* 1. [175, 12.] σκύραις. verti *Scrupis involuti*. Persona, *Veste oblonga praepediti*. quam vestem putet nescio.

Pag. 93. *lin.* 48. [179, 11.] καὶ ἐφεστρίδων. verti, *e pellibus.*

Pag. 95. *lin.* 48. [183, 11.] περὶ πλήθουσαν ἀγοράν. Verti, *ad horam diei sextam, pleno iam foro.* hoc est, sub meridiem; quod nos Antverpiae diceremus, *te Beurs tyt,* vel *A temps de bourse.*

Pag. 96. *lin.* 8. [183, 20.] πρύμναν ἐκρούοντο. *puppim paulatim retrorsum pressit.* Pers. *remulco cessim abibat.* quod fit quum sensim retronavigatur non inversa navi. Qui enim ita retrocedit, ad puppim remigat, quod facit ne videatur aperte fugere, paulatim se subducens, ne hostibus terga vertens, vulnera aversa accipiat.

Pag. 97. *lin.* 17. [186, 9.] ἐξ ὑπερδεξίων βαλλόμενοι. *Ex editioribus locis icti.* Persona, sibi similis, *a peritissimis* vertit.

Pag. 98. *lin.* 36. [189, 2.] οὐκ ἐνεγκόντες ἄνδρας δυσθανατῶντας. verti *Non sustinentes impetum hominum cum certa propemodum morte luctantium*; hoc est, praesentaneae mortis metu extrema tentantium. Virg. Una salus miseris nullam sperare salutem. Suidas explicat δυσθανατῶντα, βιαίως τὸν βίον καταστρέφοντα.

Pag. 101. *lin.* 36. [195, 3.] νιφετῷ. Verti *Ninguori*: servans vocabulum Apuleii lib. De mundo; ubi antea legebatur *Nigrori.* Vide Notas meas in Aristotelem de Mundo, eiusque interpretem Apuleium.

Pag. 102. *lin.* 37. [197, 1.] πρὸς τῇ θαλάττῃ παρατεταγμένᾳ. Rectius meo iudicio παρατεταμένῳ.

Pag. 105. *lin.* 12 [202, 4.] ἀμοιβαδόν. Verti *Ex ordine,* vel *deinceps,* ἐφεξῆς. *lin.* 42. [203, 8.] τῇ ὑστεραίᾳ. *postridie.* Pers. *demum.* Ibid. ἀνὰ τὸ στάδιον. *ad unum circiter stadium*: tametsi non sum nescius στάδιον etiam significare locum praelio destinatum. *lin.* 49. [*l.* 14.] κούφως ἀεὶ ἐσταλμένοι. *leviter semper armati,* sive ἐσκευασμένοι. Pers. *quippe qui ad res vacuas semper inanesque mitterentur.* quid hoc monstri?

Pag. 108. *lin.* 14. [207, 6.] παλαμναίῳ ξίφει. Verti, *Vindice gladio*; homicidiorum scilicet. Nam παλαμναῖος est φονεύς. et παλαμναῖοι dicuntur qui διὰ παλάμης hoc est manu caedem committunt. Et Ζεὺς παλαμναῖος, qui eiusmodi homicidas punit. Non male quadrat huic loco dictum Servatoris nostri, πάντες οἱ λαβόντες (hoc est qui usurparint) μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. Hoc vero παλαμναῖον ξίφος *pag.* 120. *lin.* 1. [230, 15.] δικαστικὴν μάχαιραν vocat.

Pag. 113. *lin.* 16. [217, 9.] ὑπερβολὰς Καυκάσου. hoc est ἀνορθώσεις, ut interpretatur Suidas, cacumina vel iuga.

Pag. 115. *lin.* 7. [220, 20.] χρὴ δὲ οὐ τῇ ῥοπῇ. Verteram *Sceptrum,* insigne videlicet regium, quod Pindarus Dorice

vocat σκᾶπτον, unde et reges σκηπτοῦχοι vocantur. ῥοπὴν autem ea significatione acceperam ac ῥόπαλον, id est, clavam, adductus authoritate Eustathii, qui ῥόπαλον etiam sceptrum dici posse affirmat, non tamen omne σκῆπτρον esse ῥόπαλον. Cum vero utrunque sit βακτήριον, id est, baculus; crediderim nihil aliud inter haec discriminis fuisse quam quod ῥόπαλον summa sui extremitate incurvum fuerit; σκῆπτρον, p. 188 rectum. Varro autem nostri aevi; magnus, inquam, ille Ios. Scaliger, qui felicissimis auspiciis in hanc Academiam venit quum Agathias meus Graecus pariter et Latinus iam ad calcem vergeret, pro οὐ τῇ ῥοπῇ legendum censuit οὐ τῇ πορπῇ. cui heroi, quum omnes rei literariae σκηπτοῦχοι merito assurgant, an non ego gregarius, ut ita dicam, et unus e multis qui Palladis castra sequuntur miles, concedam? praecipue quum idem noster Agathias supra lib. 3. pag. 85. lin. 23. [172, 9.] βασιλικὸν ἐμπερόνημα τῆς χλαμύδος vocet; ubi Tzathem in regem Lazorum a Iustiniano Imperatore inauguratum, regiaque παράσημα sive insignia ei missa scribit.

Pag. 115. *lin. penult.* [222, 11.] οἷς τῶν τιμωριῶν ἀνεῖται τούτων νεμεσῶμεν. putarim ponendam esse notam distinctionis post τὸ ἀνεῖται, ut ad τούτων subaudiatur ἕνεκεν. in quam sententiam etiam verti.

Pag. 117. *lin.* 19. [225, 6.] καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν οὐχ ὥστε μόνον. Traiecta esse verba monuit me idem Iosephus Scaliger. Legendum itaque, καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν μόνον οὐχ, ὥστε πρὸς ὄνειδος: distinctionem tamen ponendam putarim post τὸ, οὐχ et post τὸ, γένος. atque ita vertendum: *studiumque suum tantum non in hoc collocabat, ut universam Romanorum nationem contumelia afficeret. Atqui etiam hoc grave erat et valde manifestum hostilis animi argumentum. In quo vero praecipue laborabat et machinabatur, aliud quid maius etiam hoc latebat.*

Pag. 118. *lin.* 24. [227, 11.] ἦ γὰρ τὸ διαῤῥήδην. secutus filum verborum Agathii, verti *Dicebat enim aperte*, etc. Sed accuratius locum perpendenti videntur verba illa, ἦ γὰρ τοῦτο διαῤῥήδην per parenthesin legenda, et pro μεμελητημένων legendum πεπλημμελημένων. ut sit sensus: *fortitudinem id esse censens, regesque decere, (dicebat enim hoc aperte) ad male facta adiungere impudentiam.* vel, *de iis quae commissa sunt non erubescere.* *lin.* 46. [228, 12.] τῷ γὰρ οὐ λίαν ἔνδηλον. τῷ interpretatus sum pro τίνι. quo fit ut *pag.* 119. *lin.* 1. [*l.* 15.] post τὸ ἁρμόσασθαι ponendam censeam notam interrogationis.

Pag. 120. *lin.* 1. [230, 15.] δικαστικὴν μάχαιραν. Supra *pag.* 108. *lin.* 14. [207, 6.] vocavit παλαμναῖον ξίφος. *lin.* 3.

[*l.* 16.] ἐπὶ τοῖς ὀρεῦσιν ἥμενοι. ὀρέες; vel ut Homerus eos vocat οὐρῆες, sunt ἡμίονοι, id est, semiasini sive muli. Hodie in Hispaniis idem mos etiam retinetur; ut facinorosi asellis insidentes ad supplicium vectentur; nisi forte aliquis primariae nobilitatis sit, qui quidem mulae insidet. Praecedunt etiam facinorosum praecones, alta, uti hic, voce proclamantes. *Esta es la Iusticia que manda hazer su magestad a fulano*, (additur enim nomen facinorosi, et facinus ipsum) et ad extremum addit hoc epiphonema, *Quien tal haze que tal pague*: quae formula eandem fere habet sententiam quam haec Agathiae verba, παρεγγυῶντι δεδιέναι τοὺς νόμους, καὶ φόνων ἀδίκων ἀπέχεσθαι.

Pag. 123. *lin.* 24. [237, 15.] τῷ ὀθνείῳ δέει. Rectius ὀθνείων.

Pag. 124. *lin.* 15. [239, 7.] ἀπεκάλουν. hoc est: ἐνεκάλουν. *lin.* 18. [*l.* 10.] ἐκ παρανοίας. Rectius fortassis ἐκ παροινίας.

Pag. 130. *lin.* 18. [251, 8.] τῆς στρατιᾶς ἡδομένων. Collective dictum, ut Grammatici loquuntur, duriuscule tamen, nisi mavis legere τῶν τῆς στρατιᾶς. *lin.* 23. [*l.* 13.] ὑφελὼν ἠρέμα καὶ ὑποχαλάσας τοῦ νόμου τὸ λίαν ἀκριβὲς καὶ ἀτιθάσσευτον. hoc est, *De summo iure nonnihil detrahens, legisque rigiditatem austeritatemque temperans atque edulcans.* Persona, *depresso paulatim ereptoque demum permagno illo superboque imperatorio nomine.* *lin.* 24. [*l.* 15.] ἐφῆκε μὲν τὸ ἐπίκλημα. *Remisit quidem crimen*, hoc est, condonavit. Pers. *Titulum quidem ipsi permisit*: sed infinitum esset huius hominis ineptias persequi. *lin.* 35. [252, 2.] ab his verbis ἦν δέ τις, etc. ad illa verba usque καὶ τοῖς ἑξῆς ἐπιχειρητέα pag. 132. lin. 24. [255. 23.] omissa sunt a veteri interprete.

Pag. 134. *lin.* 5. [258, 19.] καὶ ὅπως ὅντινα τρόπον. vel τὸ ὅπως, παρέλκει. vel, ex sententia Ios. Scaligeri ὁποῖόν τινα etc.

P.189 *Pag.* 137. *lin.* 24. [266. 1.] φειδοῖ τοῦ παιδὸς καὶ τῶν κοινῶν τῆς κηδεμονίας νομίμων. hoc est, *respectu pueri, et communium curationis pupillaris legum.* Antea enim ἡγεμόνα, id est, curatorem ei institutum Isdigerdim dixit. Est autem κηδεμὼν, ἐπιμελητής. et κηδεμονία, ἐπιμέλεια. Pers. *sive quia parceret puero, communibusque liberis procreandis et legibus.* Quid somnias, Romane? Nihilo vero magis placet Interpolator, vertens *et communis in adoptione iuris.*

Pag. 145. *lin.* 34. [282, 3.] ἔτι τε τὰ ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων συμπόσια ἐτελεῖτο verti, *convivia natalitia agitabantur.* Tertullianus lib. de Idololatria: *circa officia vero privatarum et communium solennitatum, ut togae, purpurae, ut sponsalium, ut nuptialium, ut nominalium*: quibus in verbis no-

tandus est ordo et series ipsa festorum, quae inter Saturnalia censeri possunt, ut et Strenarum, quae inter omnes populares agitabantur, ut Septimonii inter montanos, et Brumae de quibus etiam alibi Tertullianus. Erant inter Saturnalia etiam inter Christianos et Nominalia. *lin.* 39. [*l.* 8] ἐκ τοῦ Εὐξείνου. Rectius fortasse διὰ τοῦ Εὐξείνου, ut Ptolemaeus loquitur. *lin.* 49. [*l.* 16.] καὶ ἦχός τις βαρὺς καὶ ἄγριος ὥσπερ χθονία βροντὴ ἐκ τῆς γῆς ἀναπεμπομένη, etc. Hoc genus terraemotus, Aristoteles lib. De mundo μυκητίαν vocat, inquiens, γίνονται δὲ καὶ μυκητίαι σεισμοὶ σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμου. Seneca Natur. quaest. lib. 13. Antequam terra moveatur, solet mugitus audiri, ventis in abdito tumultuantibus.

Pag. 146. *lin.* 15. [283, 9.] νιφετῷ ὀλίγῳ ὑπεῤῥαίνοντο. verti *Ninguore minuto.* Pers. *leviter cadente nive.* longe a mente authoris. Differentiam nivis et ninguoris vide apud Aristotelem de mundo, et Notas in eum meas. *lin.* 30. [*l.* 22.] ἐπίνειον. Navale. Pers. arcem facit.

Pag. 147. *lin.* 21. [285, 13.] ὅτι τε αἱ γραπταὶ σανίδες καὶ τὰ ῥάκη τὰ ὑποπόρφυρα εἰς τόδε αὐτῷ ἀπετελεύτησαν. Significat falsis criminationibus divites ab Anatolio maiestatis pulsatos, ut eo nomine proscriberentur, et eorum bona fisco vindicarentur. Quare applicabat eorum postibus Apices imperiales cum purpura, quibus proscribebantur. Est aliquid tale apud Cedrenum. Nam liberi damnatorum maiestatis οὐ κλη-V. 131
ρονομοῦσι τῶν πατρίων ὑπαρχόντων. *lin.* 23. [*l.* 15.] τὴν εἰς βασιλέα εὔνοιαν προϊσχόμενος. Hic locus facit, ut quae antea περὶ γραπτῶν σανίδων dixit, non incommode intelligi posse videantur de Crimine concussionis, quod nimirum praetextu mandati Imperatorii et terrore potestatis, illicite ab opulentioribus multa extorsisset atque abstulisset, quod et indicat per ea quae subdit, καὶ ταύτῃ ἅπαντα ἐσφετερίζετο. *lin.* 36. [286, 4.] ξυνεχώρει. utitur eodem verbo infra pag. 163. lin. 8. [317, 8.] *lin.* 47. [*l.* 13.] καθάπερ οἱ στιγματίαι. Ad haec vero stigmata quibus scelerati non expiati in hac vita, apud inferos cognoscuntur, elegans extat locus apud Claudianum lib. 2. ubi Rhadamantus ita ad Ruffinum.

Quid demens manifesta negas? en pectus inustae
Deformant maculae, vitiisque inolevit imago,
Nec sese commissa tegunt.

Cuius loci monuit me doctissimus iuvenis flos nobilitatis Hollandicae Ianus Dousa F. *lin.* 49. [*l.* 16.] εὐτυχέστερος ἄρα ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ πεπονθὼς τοῦ ἐσομένου. *felicior fuerit qui iam punitus est* (in hac vita scilicet, utpote vel violenta morte, vel alio aliquo supplicio affectus, atque ita expiatus) *quam*

qui puniendus manet; nimirum postquam ex hac vita non expiatus violenta morte, decesserit. Hoc enim sequeretur ex sententia Platonis paulo ante allata. Neque enim illa est Platonis sententia, quam illi affingit Interpolator Agathiae, *feliciorem omnino putandum illum qui terrae motu extinctus sit, quam qui salvus evaserit*: sed flagitiosum aliquem si terraemotu, utpote violenta morte expietur, feliciorem esse flagitioso qui e terraemotu servatus, post mortem flagitiorum suorum poenas sit daturus. a quibus ille ut violenta morte expiatus liber est futurus. Neque enim illud *τοῦ ἐσομένου* significat, *Qui salvus evaserit*: ut vertit Persona, et Inter-
P. 190 polator sequitur, sed quem sospitem e terraemotu poena post hanc vitam manet. Quae sequuntur in Agathia, ab iis verbis *lin.* 51. [*l.* 17.] *ἀλλ' ἐκείνου μὲν τὴν δόξαν*, etc. ad verbum *λεγόντων* pag. 148, lin. 9. [287, 5.] omissa sunt ab Interprete.

Pag. 151. *lin.* 30. [293, 22.] *τῶν δὲ τῆς ὕλης ἁμαρτημάτων.* Verti *Defectuum terrae*, hoc est, vitiorum quae terrae accidunt. Nam per *ὕλην* videtur significare Terram ipsam. ut et supra pag. 54. lin. 4. [100, 12.] *τοῦτο δὴ τῆς ὕλης χωρίον ποικίλα παθήματα ὑποδέχεσθαι πέφυκε.*

Pag. 153. *lin. ultima* [298, 15.] *δρῶντες ἔτι τὰ εἰθισμένα.* hoc est, *quae consueverant agentes.* Persona quid sibi velit nescio, vertens, *secretum dum facerent.*

Pag. 155. *lin.* 42. [302, 7.] de Sesto urbe loquens, quae nulla alia re celebris est, quam Leandri amore et morte et Herus lucerna. Persona, sibi plane similis, illud *τῷ λύχνῳ τῆς Ἡροῦς* vertit, *ex illo heroum coetu.* quo quid dici aut fingi potest absurdius?

Pag. 156 *lin* 8. [303, 3.] *δεκατευτήριον.* Est etiam hodie Turcarum *δεκατευτήριον*, hoc est, ubi exiguntur decimae et portoria mercium a mancipibus Turcarum. Fuit etiam qui Belgas *δεκατευτηρίῳ* omnibus seculis inaudito onerare voluit, sed frustra.

Pag. 157. *lin.* 14. [305, 6.] *διελέλυτο ἡ τοῦ ἐρύματος οἰκοδομία.* Suidas ita legit, *διέλυτο ἡ τοῦ μεγίστου κτίσματος οἰκοδομία.* *lin.* 16. [*l.* 8.] *οἰκίας.* Vide num rectius legi possit *οἰκεῖα*, hoc est, *sua.*

Pag. 159. *lin.* 22. [309, 19.] sequentia ab his verbis *ἦσαν δὲ οὐ μάχιμοι* usque ad haec verba pag. 160. lin. 9. [311, 10.] *τὴν ἀργίαν* omissa sunt a veteri Interprete. *lin.* 30. [310, 6.] *ἐν ταῖς προόδοις.* frequentissima est haec vox in Novellis Iustiniani.

Pag. 160. *lin.* 27. [312, 2.] *καὶ τὴν νίκην ἀσμενεστάτην.* Suid. legit *καὶ περιχαρής γε τὴν νίκην.*

Pag. 161. *lin.* 5. [313, 6.] ἠρέμουν. Verti, *quieti substiterunt.* Pers. *taciti considerabant.* *lin.* 41. [314, 12.] τὸ γὰρ ἔκμετρον πανταχοῦ φυλακτέον τοῖς ἔμφροσι. φυλακτέον interpretor, vitandum, cavendum, eaque ratione lego ἔκμετρον. non ut videri alicui possit ἔμμετρον.

Pag. 162. *lin.* 25. [316, 1.] καινοτομίας. verti, Insolentiam, hoc est novitatem. *lin. pen.* [317, 1.] ὁρμῶσαν. non incommode etiam legi potest ὀργῶσαν. dicitur enim etiam aliquis recte ὀργῶσαν ἔχειν τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ μαθήματα. ὀργᾶν enim est ἐπιθυμεῖν.

Pag. 163. *lin.* 8. [317, 8.] οἷς γὰρ συνεκεχώρηντο, etc. Eodem verbo utitur supra pag. 147. lin. 35. [286, 4.] τοῖς δὲ ἐσπένδετο καὶ συνεχώρει.

Pag. 165. *lin.* 7. [321, 9.] ἀμεταστρεπτί. hoc est ἄνευ παλιώξεως. Vide quae supra annotavi ad pag 34. lin. 32. *lin.* 27. [322, 4.] ἀπειρηκότες. hoc est, κεκμηκότες, fessi.

Pag. 166. *lin.* 21. [324, 1.] ἀπόδρασμος. alibi ἀπόδασμος. alibi ἀπόμοιρα; eadem significatione. *lin.* 27. [*l.* 7.] ὑπηνήτης. hoc est ὁ ἄρτι ἐμπιπλάμενος τὸ γένειον τριχώσεως. Nam ὑπήνη dicitur ἡ ὅλη τρίχωσις τοῦ γενείου. Hom. ὀδ. κ. νεηνίῃ ἀνδρὶ ἐοικὼς πρῶτον ὑπηνήτῃ, hoc est, γενειήτῃ. Gloss. veteres, γενειάζω Barbesco, γενειήτης Barbescens, et γένειον Barbamentum. Inepte Pers. vertit *Pubescens.* *lin.* 40. [*l.* 18.] φροντιστήρια. Interpretatus sum Philosophica collegia ad differentiam τῶν διδασκαλείων. Διδάσκαλοι enim proprie dicebantur Poëtae Dithyrambici, Comoedi et Tragoedi: φροντισταί vero dicebantur οἱ περὶ τὸν Σωκράτην, διὰ τὸ φροντίζειν περὶ ἀλλήλων. vel διὰ τὸ μηδέποτε παύεσθαι φροντίδος. *lin. penult.* [325, 3.] ἁμίλλας τοῖς χρώμασι μεμερισμένας. verti, *certamina equestria coloribus distincta.* Notae sunt ex Cassiodoro et aliis, quatuor aurigarum factiones, totidem anni temporibus coloribus suis respondentes, Prassina, veris viriditati: Rosea (sive potius Russea) aestatis incendiis: Candida, Autumni nivibus: Caerulea sive Veneta, hybernis imbribus.

Pag. 167. *lin.* 34. [326, 11.] ἀκροστόλια. Ita dicuntur τὰ ἄκρα τῆς νηός. apud Suidam in voce προέμβολα vitiose legitur ἀκρόστομα pro ἀκροστόλια.

Pag. 168. *lin.* 40. [328, 19.] καὶ τὰς δρεπανώδεις τούτων αἰχμάς. Videtur παρέλκειν vox τούτων: neque enim referendum est ad δοράτια, sed ad harpagines. *lin.* 48. [329, 3.] ἀχρήστου ποταμοῦ ἐμπιπλάμενοι. Videtur per Sarcasmum insultare Barbaris ut ebriosis et potui addictis. Verti itaque *insueta potione ingurgitati* sive repleti: ut pro ποταμοῦ legam P. 191
ποτίμου. ἄχρηστον autem interpreter, non *inutilem*, sed *inusitatam.*. Neque enim assueverant ingurgitandae aquae.

Pag. 169. *lin.* 30. [330, 11.] ἐκ τῶν ναυαγίων φορᾷ. Ita malo legere, quam φθορᾷ. ut significet fragmenta tabularum naufragarum undis iactata et ad ipsos delata. ναυάγιον enim non tantum naufragium, sed etiam fragmentum tabulae significat. Virg.

Scuta virum, tabulaeque, et Troïa gaza per undas.

Pag. 171. *lin.* 7. [333, 16.] ἀνόητον γὰρ καὶ ἄλλως τοῖς ἡττωμένοις συναδοξεῖν. Antiquum obtinet Persona, vertens *Cum victis sentire, ubi conciliari victores possunt.* quum sit sensus; Extremae dementiae esse victis se adiungere, et in societatem ignominiae cum eis venire, cum liceat victoribus adiungi et communi cum eis laude frui. *lin.* 39. [334, 21.] ἀλλ' ἡ μὲν παντελὴς τοῖνδε τοῖν γενοῖν ἀνατροπὴ καὶ ἡ κατάλυσις χρόνῳ ὕστερον ξυνηνέχθη. hoc est, *Absolutissima vero harum duarum nationum* (Utrigurorum videlicet et Cutrigurorum) *postmodo accidit.* Pers. *adeo ut generationem, hic prorsus amiserit.* At tu lector, si libeat huius versionem cum archetypo vel mea interpretatione conferre, (nam ego paucula tantum ex innumeris erratis annotavi,) dices eum sensum communem amisisse quum haec sua deliramenta Lectoribus obtrusit. Certe infinitis in locis perinde ac si aegrorum somnia narrantem aliquem audias, ridebis.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

*ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.**

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑ.

1.* (Anth. Gr. ex editione Fr. Iacobsii IV, 3.)

Ἀγαθίου Σχολαστικοῦ Ἀσιανοῦ Μυριναίου συλλογὴ νέων ἐπιγραμμάτων ἐκτεθεῖσα ἐν Κωνσταντίνου πόλει πρὸς Θεόδωρον Δεκουρίωνα τὸν Κοσμᾶ· εἴρηται δὲ τὰ προοίμια μετὰ τὰς συνεχεῖς ἀκροάσεις τὰς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ γενομένας.

Οἶμαι μὲν ὑμᾶς, ἄνδρες, ἐμπεπλησμένους
ἐκ τῆς τοσαύτης τῶν λόγων πανδαισίας,
ἔτι που τὰ σιτία προσκόρως ἐρυγγάνειν·
καὶ δὴ κάθησθε τῇ τρυφῇ σεσαγμένοι.
λόγων γὰρ ἡμῖν πολυτελῶν καὶ ποικίλων
πολλοὶ προθέντες παμμιγεῖς εὐωχίας,
περιφρονεῖν πείθουσι τῶν εἰθισμένων.
τί δὲ νῦν ποιήσομεν; τὰ προὐξειργασμένα
οὕτως ἐάσω συντετῆχθαι κείμενα
ἢ καὶ προθῶμαι τῆς ἀγορᾶς ἐν τῷ μέσῳ
παλιγκαπήλοις εὐτελῶς ἀπεμπολῶν;
καὶ τίς μετασχεῖν τῶν ἐμῶν ἀνέξεται;
τίς δ' ἂν πρίαιτο τοὺς λόγους τριωβόλου,
εἰ μὴ φέροι πως ὦτα μὴ τετρημένα;
ἀλλ' ἐστὶν ἐλπὶς εὐμενῶς τῶν δρωμένων
ὑμᾶς μεταλαβεῖν, κοὐ κατεβλακευμένως.
ἔθος γὰρ ὑμῖν τῇ προθυμίᾳ μόνῃ,
τῇ τῶν καλούντων, ἐμμετρεῖν τὰ σιτία·
καὶ πρός γε τοῦτο δεῖπνον ἠρανισμένον
ἥκω προθήσων ἐκ νέων ἡδυσμάτων.

* Quibus asteriscus praefixus est, in ed. Par. non leguntur.

ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔνεστιν ἐξ ἐμοῦ μόνου
ὑμᾶς μεταλαβεῖν, ἄνδρες, ἀξίας τροφῆς,
πολλοὺς ἔπεισα συλλαβεῖν μοι τοῦ πόνου,
καὶ συγκαταβαλεῖν καὶ συνεστιᾷν πλέον.
καὶ δὴ παρέσχον ἀφθόνως οἱ πλούσιοι
ἐξ ὧν τρυφῶσι, καὶ παραλαβὼν γνησίως
ἐν τοῖς ἐκείνων πέμμασι φρυάττομαι.
τοῦτο δέ τις αὐτῶν προσφόρως, δεικνυς ἐμὲ,
ἴσως ἐρεῖ πρὸς ἄλλον, ἀρτίως ἐμοῦ
μάζαν μεμαχότος μουσικήν τε καὶ νέαν,
οὗτος παρέθηκε τὴν ὑπ' ἐμοῦ μεμαγμένην.
ταυτὶ μὲν οὖν ἐρεῖ τις, οἶδα, τῶν σοφῶν,
τῶν ὀψοποιῶν, ὧν χάριν δοκῶ μόνος
εἶναι τοσαύτης ἡγεμὼν πανδαισίας.
θαῤῥῶν γὰρ αὐτοῖς λιτὸν οἴκοθεν μέρος
καὐτὸς παρέμιξα, τοῦ δοκεῖν μὴ παντελῶς
ξένος τις εἶναι τῶν ὑπ' ἐμοῦ συνηγμένων.
ἀλλ' ἐξ ἑκάστου σμικρὸν ἐξάγω μέρος,
ὅσον ἀπογεῦσαι. τῶν δὲ λοιπῶν εἰ θέλοι
τυχεῖν τις ἁπάντων, καὶ μετασχεῖν εἰς κόρον,
ἴστω γε ταῦτα κατ' ἀγορὰν ζητητέα.

Κόσμον δὲ προσθεὶς τοῖς ἐμοῖς πονήμασιν,
ἐκ τοῦ βασιλέως τοὺς προλόγους ποιήσομαι·
ἅπαντα γάρ μοι δεξιῶς προβήσεται.
καί μοι μεγίστων πραγμάτων ὑμνουμένων
εὑρεῖν γένοιτο καὶ λόγους ἐπηρμένους.

Μή τις ὑπαυχενίοιο λιπὼν ζωστῆρα λεπάδνου
βάρβαρος ἐς βασιλῆα βιήμαχον ὄμμα τανύσσῃ,
μηδ' ἔτι Περσὶς ἄναλκις ἀναστείλασα καλύπτρην
ὄρθιον ἀθρήσειεν· ἐποκλάζουσα δὲ γαίῃ,
καὶ λόφον αὐχήεντα καταγνάμπτουσα τενόντων,
Αὐσονίοις ἄκλητος ὑποκλίνοιτο ταλάντοις.
Ἑσπερίη θεράπαινα, σὺ δ' ἐς κρηπῖδα Γαδείρων,
καὶ παρὰ πορθμὸν Ἴβηρα, καὶ Ὠκεανίτιδα Θούλην,
ἤπιον ἀμπνεύσειας, ἀμοιβαίων δὲ τυράννων
κράατα μετρήσασα τεῇ κρυφθέντα κονίῃ,
θαρσαλέαις παλάμῃσι φίλην ἀγκάζεο Ῥώμην.
Καυκασίῳ δὲ τένοντι καὶ ἐν ῥηγμῖνι Κυταίῃ,
ὁππόθι ταυρείοιο ποδὸς δουπήτορι χαλκῷ

σκληρὰ σιδηρείης ἐλακίζετο νῶτα κονίης,
σύννομον Ἀδριάδεσσιν ἀναπλέξασα χορείην
Φασιὰς εἱλίσσοιτο φίλῳ σκιρτήματι νύμφη,
καὶ καμάτους μέλψειε πολυσκήπτρου βασιλῆος,
μόχθον ἀποῤῥίψασα γιγαντείου τοκετοῖο.
μηδὲ γὰρ αὐχήσειεν Ἰωλκίδος ἔμβολον Ἄργος,
ὅττι πόνους ἥρωος ἀγασσαμένη Παγασαίου
οὐκέτι Κολχὶς ἄρουρα, γονῇ πλησθεῖσα Γιγάντων,
εὐπτολέμοις σταχύεσσι μαχήμονα βῶλον ἀνοίγει.
κεῖνα γὰρ ἢ μῦθός τις ἀνέπλασεν, ἢ διὰ τέχνης
οὐχ ὁσίης τετέλεστο, πόθων ὅτε λύσσαν ἑλοῦσα
παρθενικὴ δολόεσσα μάγον κίνησεν ἀνάγκην.
ἀλλὰ δόλων ἔκτοσθε καὶ ὀρφναίου κυκεῶνος
Βάκτριος ἡμετέροισι Γίγας δούπησε βελέμνοις.
οὐκέτι μοι χῶρός τις ἀνέμβατος, ἀλλ' ἐνὶ πόντῳ
Ὑρκανίου κόλποιο, καὶ ἐς βυθὸν Αἰθιοπῆα
Ἰταλικαῖς νήεσσιν ἐρέσσεται ἥμερον ὕδωρ.
ἀλλ' ἴθι νῦν ἀφύλακτος ὅλην ἤπειρον ὁδεύων,
Αὐσόνιε, σκίρτησον, ὁδοίπορε, Μασσαγέτην δὲ
ἀμφιθέων ἀγκῶνα, καὶ ἄξενα τέμπεα Σούσων,
Ἰνδῴης ἐπίβηθι κατοργάδος· ἐν δὲ κελεύθοις
εἴποτε διψήσειας, ἀρύεο δοῦλον Ὑδασπιν·
ναὶ μὴν καὶ κυανωπὸν, ὑπὲρ δύσιν ἄτρομος ἕρπων
κύρβιας Ἀλκείδαο μετέρχεο· θαρσαλέως δὲ
ἴχνιον ἀμπαύσειας ἐπὶ ψαμάθοισιν Ἰβήρων,
ὁππόθι, καλλιρέεθρον ὑπὲρ βαλβῖδα θαλάσσης,
δίζυγος ἠπείροιο συναντήσασα κεραίη
ἐλπίδας ἀνθρώποισι βατῆς εὔνησε πορείης.
ἐσχατιὴν δὲ Λίβυσσαν ἐπιστείβων Νασαμώνων
ἔρχεο, καὶ παρὰ Σύρτιν, ὅπη νοτίῃσι θυέλλαις
ἐς κλίσιν ἀντίπρῳρον ἀνακλασθεῖσα Βορῆος,
καὶ ψαφαρὴν ἄμπωτιν ὕπερ ῥηγμῖνι ἁλίπλῳ
ἀνδράσι δῖα θάλασσα πόρον χερσαῖον ἀνοίγει.
οὐδὲ γὰρ ὀθνείης σε δεδέξεται ἤθεα γαίης,
ἀλλὰ σοφοῦ κτεάνοισιν ὁμιλήσεις βασιλῆος,
ἔνθα κεν ἀΐξειας, ἐπεὶ κυκλώσατο κόσμον
κοιρανίῃ· Τάναϊς δὲ μάτην ἤπειρον ὁρίζων
ἐς Σκυθίην πλάζοιτο καὶ ἐς Μαιώτιδα λίμνην.
τοὔνεκεν, ὁππότε πάντα φίλης πέπληθε γαλήνης,

ὁππότε καὶ ξείνοιο καὶ ἐνδαπίοιο κυδοιμοῦ
ἐλπίδες ἐθραύσθησαν ὑφ' ἡμετέρῳ βασιλῆϊ,
δεῦρο, μάκαρ Θεόδωρε, σοφὸν στήσαντες ἀγῶνα
παίγνια κινήσωμεν ἀοιδοπόλοιο χορείης.
σοὶ γὰρ ἐγὼ τὸν ἄεθλον ἐμόχθεον· εἰς σὲ δὲ μύθων
ἐργασίην ἤσκησα, μιῇ δ' ὑπὸ σύζυγι βίβλῳ
ἐμπορίην ἤθροισα πολυξείνοιο μελίσσης,
καὶ τόσον ἐξ ἐλέγοιο πολυσπερὲς ἄνθος ἀγείρας,
στέμμα σοι εὐμύθοιο καθήρμοσα Καλλιοπείης,
ὡς φηγὸν Κρονίωνι, καὶ ὁλκάδας Ἐννοσιγαίῳ,
ὡς Ἄρεϊ ζωστῆρα, καὶ Ἀπόλλωνι φαρέτρην,
ὡς χέλυν Ἑρμάωνι, καὶ ἡμερίδας Διονύσῳ.
οἶδα γὰρ ὡς ἄλληκτον ἐμῆς ἱδρῶτι μερίμνης
εὖχος ἐπιστάξειεν ἐπωνυμίη Θεοδώρου.
Πρῶτα δέ σοι λέξαιμι, παλαιγενέεσσιν ἐρίζων,
ὅσσαπερ ἐγράψαντο νέης γενετῆρες ἀοιδῆς,
ὡς προτέροις μακάρεσσιν ἀνειμένα· καὶ γὰρ ἐῴκει
γράμματος ἀρχαίοιο σοφὸν μίμημα φυλάξαι.
Ἀλλὰ πάλιν μετ' ἐκεῖνα παλαίτερον εὖχος ἀρήγει
ὅσσαπερ ἢ γραφίδεσσι χαράξαμεν, ἤ τινι χώρῳ,
εἴτε καὶ εὐποίητον ἐπὶ βρέτας, εἴτε καὶ ἄλλης
τέχνης ἐργοπόνοιο πολυσπερέεσσιν ἀέθλοις.
Καὶ τριτάτην βαλβῖδα νεήνιδος ἔλλαχε βίβλου
ὅσσα θέμις τύμβοισι· τάπερ θεὸς ἐν μὲν ἀοιδῇ
ἐκτελέειν νεύσειεν, ἐν ἀτρεκίῃ δὲ διώκοι.
Ὅσσα δὲ καὶ βιότοιο πολυσπερέεσσι κελεύθοις
γράψαμεν, ἀσταθέος δὲ τύχης σφαλεροῖσι ταλάντοις,
δέρκεό μοι βίβλοιο παρὰ κρηπῖδα τετάρτην.
Ναὶ τάχα καὶ πέμπτοιο χάρις θέλξειεν ἀέθλου,
ὁππόθι κερτομέοντες ἐπεσβόλον ἦχον ἀοιδῆς
γράψαμεν· ἕκταῖον δὲ μέλος κλέπτουσα Κυθήρη
εἰς ὀάρους ἐλέγοιο παρατρέψειε πορείην,
καὶ γλυκεροὺς ἐς ἔρωτας· ἐν ἑβδομάτῃ δὲ μελίσσῃ,
εὐφροσύνας Βάκχοιο, φιλακρήτους τε χορείας,
καὶ μέθυ, καὶ κρητῆρα, καὶ ὄλβια δεῖπνα νοήσεις.

2.* (Ibid.)

Τοῦ αὐτοῦ Ἀγαθίου.

Στῆλαι καὶ γραφίδες καὶ κύρβιες, εὐφροσύνης μὲν
αἴτια τοῖς ταῦτα κτησαμένοις μεγάλης·

ἀλλ' ἐς ὅσον ζώουσι· τὰ γὰρ κενὰ κύδεα φωτῶν
ψυχαῖς οἰχομένων οὐ μάλα συμφέρεται·
ἡ δ' ἀρετὴ σοφίης τε χάρις καὶ κεῖθι συνέρπει,
κἀνθάδε μιμνάζει μνῆστιν ἐφελκομένη.
οὕτως οὔτε Πλάτων βρενθύεται, οὔτ' ἄρ' Ὅμηρος,
χρώμασιν ἢ στήλαις, ἀλλὰ μόνῃ σοφίῃ.
ὄλβιοι ὧν μνήμη πινυτῶν ἐνὶ τεύχεσι βίβλων,
ἀλλ' οὐκ ἐς κενεὰς εἰκόνας ἐνδιάει.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ.

3.* (I, 34.)

Εἰς εἰκόνα τοῦ ἀρχαγγέλου ἐν Πλάτῃ.

Ἄσκοπον ἀγγελίαρχον, ἀσώματον εἴδεϊ μορφῆς,
ἆ μέγα τολμήεις, κηρὸς ἀπεπλάσατο·
ἔμπης οὐκ ἀχάριστον, ἐπεὶ βροτὸς εἰκόνα λεύσσων
θυμὸν ἀπιθύνει κρείσσονι φαντασίῃ·
οὐκέτι δ' ἀλλοπρόσαλλον ἔχει σέβας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ
τὸν τύπον ἐγγράψας ὡς παρεόντα τρέμει·
ὄμματα δ' ὀτρύνουσι βαθὺν νόον· οἶδε δὲ τέχνη
χρώμασι πορθμεῦσαι τὴν φρενὸς ἱκεσίην.

4.* (I, 35.)

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐν τῷ Σωσθενίῳ.

Καρικὸς Αἰμιλιανὸς, Ἰωάννης τε σὺν αὐτῷ,
Ῥουφῖνος Φαρίης, Ἀγαθίης Ἀσίης,
τέτρατον, ἀγγελίαρχε, νόμων λυκάβαντα λαχόντες,
ἄνθεσιν εἰς σὲ, μάκαρ, τὴν σφετέρην γραφίδα,
αἰτοῦντες τὸν ἔπειτα καλὸν χρόνον· ἀλλὰ φανείης
ἐλπίδας ἰθύνων ἐσσομένου βιότου.

5.* (I, 36.)

Εἰς εἰκόνα Θεοδώρου Ἰλλουστρίου καὶ δὶς ἀνθυπάτου, ἐν ᾗ γέγραπται παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου δεχόμενος τὰς ἀξίας ἐν Ἐφέσῳ.

Ἵλαθι μορφωθεὶς, ἀρχάγγελε· σὴ γὰρ ὀπωπὴ
ἄσκοπος· ἀλλὰ βροτῶν δῶρα πέλουσι τάδε·
ἐκ σέο γὰρ Θεόδωρος ἔχει ζωστῆρα μαγίστρου
καὶ δὶς ἀεθλεύει πρὸς θρόνον ἀνθυπάτων·

τῆς δ' εὐγνωμοσύνης μάρτυς γραφίς· ὑμετέρην γὰρ
χρώμασι μιμηλὴν ἀντετύπωσε χάριν.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ.

6. (V, 216.)

Εἰ φιλέεις, μὴ πάμπαν ὑποκλασθέντα χαλάσσῃς
θυμὸν ὀλισθηρῆς ἔμπλεον ἱκεσίης.
ἀλλά τι καὶ φρονέοις στεγανώτερον, ὅσσον ἐρύσσαι
ὀφρύας, ὅσσον ἰδεῖν βλέμματι φειδομένῳ.
ἔργον γάρ τι γυναιξὶν ὑπερφιάλους ἀθερίζειν,
καὶ κατακαγχάζειν τῶν ἄγαν οἰκτροτάτων.
κεῖνος δ' ἐστὶν ἄριστος ἐρωτικὸς ὃς τάδε μίξει,
οἶκτον ἔχων ὀλίγῃ ξυνὸν ἀγηνορίῃ.

7. (V, 218.)

Τὸν σοβαρὸν Πολέμωνα, τὸν ἐν θυμέλῃσι Μενάνδρου
κείραντα Γλυκέρας τῆς ἀλόχου πλοκάμους,
ὁπλότερος Πολέμων μιμήσατο, καὶ τὰ Ῥοδάνθης
βόστρυχα παντόλμοις χερσὶν ἐληΐσατο,
καὶ τραγικοῖς ἀχέεσσι τὸ κωμικὸν ἔργον ἀμείψας
μάστιξεν ῥαδινῆς ἄψεα θηλυτέρης.
ζηλομανὲς τὸ κόλασμα· τί γὰρ τόσον ἤλιτε κούρη,
εἴ με κατοικτείρειν ἤθελε τειρόμενον;
σχέτλιος, ἀμφοτέρους δὲ διέτμαγε, μέχρι καὶ αὐτοῦ
βλέμματος ἐνστήσας αἴθοπα βασκανίην.
ἀλλ' ἔμπης τελέθει μισούμενος· αὐτὰρ ἔγωγε
δύσκολος, οὐχ ὁρόων τὴν περικειρομένην.

8. (V, 220.)

Εἰ καὶ νῦν πολιή σε κατεύνασε, καὶ τὸ θαλυκρὸν
κεῖνο κατημβλύνθη κέντρον ἐρωμανίης,
ὤφελες, ὦ Κλεόβουλε, πόθους νεότητος ἐπιγνοὺς,
νῦν καὶ ἐποικτείρειν ὁπλοτέρων ὀδύνας,
μηδ' ἐπὶ τοῖς ξυνοῖς κοτέειν μέγα, μηδὲ κομάων
τὴν ῥαδινὴν κούρην πάμπαν ἀπαγλαΐσαι.
ἀντίπατρος τῇ παιδὶ πάρος μεμέλησο ταλαίνῃ,
καὶ νῦν ἐξαπίνης ἀντίπαλος γέγονας.

9. (V, 222.)

Εἰς Ἀριάδνην κιθαριστρίδα.

Εἴ ποτε μὲν κιθάρης ἐπαφήσατο πλῆκτρον ἑλοῦσα
 κούρη, Τερψιχόρης ἀντεμέλιζε μίτοις·
εἴ ποτε δὲ τραγικῷ ῥοιζήματι ῥήξατο φωνήν,
 αὐτῆς Μελπομένης βόμβον ἀπεπλάσατο·
εἰ δὲ καὶ ἀγλαΐης κρίσις ἵστατο, μᾶλλον ἂν αὐτὴ
 Κύπρις ἐνικήθη, κἂν ἐδίκαζε Πάρις.
σιγῇ ἐφ' ἡμείων, ἵνα μὴ Διόνυσος ἀκούσας
 τῶν Ἀριαδνείων ζῆλον ἔχοι λεχέων.

10. (V, 237.)

Πᾶσαν ἐγὼ τὴν νύκτα κινύρομαι· εὖτε δ' ἐπέλθῃ
 ὄρθρος ἐλινῦσαι μικρὰ χαριζόμενος,
ἀμφιπεριτρύζουσι χελιδόνες, ἐς δέ με δάκρυ
 βάλλουσιν, γλυκερὸν κῶμα παρωσάμεναι.
ὄμματα δὲ σταλάοντα φυλάσσεται· ἡ δὲ Ῥοδάνθης
 αὖθις ἐμοῖς στέρνοις φροντὶς ἀναστρέφεται.
ὦ φθονεραὶ παύσασθε λαλητρίδες· οὐ γὰρ ἔγωγε
 τὴν Φιλομηλείην γλῶσσαν ἀπεθρισάμην.
ἀλλ' Ἴτυλον κλαίοιτε κατ' οὔρεα, καὶ γοάοιτε
 εἰς ἔποπος κραναὴν αὖλιν ἐφεζόμεναι,
βαιὸν ἵνα κνώσσοιμεν· ἴσως δέ τις ἥξει ὄνειρος,
 ὅς με Ῥοδανθείοις πήχεσιν ἀμφιβάλοι.

11. (V, 261.)

Εἰμὶ μὲν οὐ φιλόοινος· ὅταν δ' ἐθέλῃς με μεθύσσαι,
 πρῶτα σὺ γευομένη πρόσφερε, καὶ δέχομαι.
εἰ γὰρ ἐπιψαύσεις τοῖς χείλεσιν, οὐκέτι νήφειν
 εὐμαρὲς, οὐδὲ φυγεῖν τὸν γλυκὺν οἰνοχόον·
πορθμεύει γάρ ἔμοιγε κύλιξ παρὰ σοῦ τὸ φίλημα,
 καί μοι ἀπαγγέλλει τὴν χάριν ἣν ἔλαβεν.

12. (V, 263.)

Μήποτε λύχνε μύκητα φέροις, μηδ' ὄμβρον ἐγείροις,
 μὴ τὸν ἐμὸν παύσῃς νυμφίον ἐρχόμενον.
αἰεὶ σὺ φθονέεις τῇ Κύπριδι, καὶ γὰρ ὅθ' Ἡρὼ
 ἥρμοσε Λειάνδρῳ. . . θυμὲ, τὸ λοιπὸν ἔα.
Ἡφαίστου τελέθεις, καὶ πείθομαι, ὅττι χαλέπτων
 Κύπριδα, θωπεύεις δεσποτικὴν ὀδύνην.

13. (V, 267.)

α Τί στενάχεις; β φιλέω. α τίνα; β παρθένον· α ἦ ῥά γε καλήν;
β καλὴν ἡμετέροις ὄμμασι φαινομένην.
α ποῦ δέ μιν εἰσενόησας; β ἐκεῖ ποτὶ δεῖπνον ἐπελθὼν
ξυνῇ κεκλιμένην ἔδρακον ἐν στιβάδι.
α ἐλπίζεις δὲ τυχεῖν; β ναὶ ναὶ φίλος· ἀμφαδίην δὲ
οὐ ζητῶ φιλίην, ἀλλ' ὑποκλεπτομένην.
α τὸν νόμιμον μᾶλλον φεύγεις γάμον· ἀτρεκὲς ἔγνων
ὅττι γε τῶν κτεάνων πουλὺ τὸ λειπόμενον.
β ἔγνως. α οὐ φιλέεις, ἐψεύσαο· πῶς δύναται γὰρ
ψυχὴ ἐρωμανέειν ὀρθὰ λογιζομένη;

14.* (V, 269.)

Δισσῶν θηλυτέρων μοῦνός ποτε μέσσος ἐκείμην,
τῆς μὲν ἐφιμείρων, τῇ δὲ χαριζόμενος.
εἷλκε δέ μ' ἡ φιλέουσα· πάλιν δ' ἐγώ, οἷά τέ τις φώρ,
χείλεϊ φειδομένῳ τὴν ἑτέρην ἐφίλουν,
ζῆλον ὑποκλέπτων τῆς γείτονος, ἧς τὸν ἔλεγχον
καὶ τὰς λυσιπόθους ἔτρεμον ἀγγελίας.
ὀχθήσας δ' ἄρ' ἔειπον· ἐμοὶ τάχα καὶ τὸ φιλεῖσθαι
ὡς τὸ φιλεῖν χαλεπόν, δισσὰ κολαζομένῳ.

15. (V, 273.)

Ἡ πάρος ἀγλαΐῃσι μετάρσιος, ἡ πλοκαμῖδας
σειομένη πλεκτάς, καὶ σοβαρευομένη,
ἡ μεγαλαυχήσασα καθ' ἡμετέρης μελεδώνης,
γήραϊ ῥικνώδης τὴν πρὶν ἀφῆκε χάριν.
μαζὸς ὑπεκλίνθη, πέσον ὀφρύες, ὄμμα τέτηκται,
χείλεα βαμβαίνει φθέγματι γηραλέῳ.
τὴν πολιὴν καλέω Νέμεσιν Πόθου, ὅττι δικάζει
ἔννομα, ταῖς σοβαραῖς θᾶσσον ἐπερχομένη.

16.* (V, 276.)

Σοὶ τόδε τὸ κρήδεμνον, ἐμὴ μνήστειρα, κομίζω,
χρυσεοπηνήτῳ λαμπόμενον γραφίδι.
βάλλε δὲ σοῖς πλοκάμοισιν· ἐφεσσαμένη δ' ὑπὲρ ὤμων
στήθεϊ παλλεύκῳ τήνδε δὸς ἀμπεχόνην.
ναὶ ναὶ στήθεϊ μᾶλλον, ὅπως ἐπιμάζιον εἴη
ἀμφιπεριπλέγδην εἰς σὲ κεδαννύμενον.

καὶ τόδε μὲν φορέοις ἅτε παρθένος· ἀλλὰ καὶ εὐνὴν
λεύσσοις, καὶ τεκέων εὔσταχυν ἀνθοσύνην,
ὄφρα σοι ἐκτελέσαιμι καὶ ἀργυφέην ἀναδέσμην,
καὶ λιθοκολλήτων πλέγματα κεκρυφάλων.

17. (V, 278.)

Αὐτή μοι Κυθέρεια καὶ ἱμερόεντες Ἔρωτες
τήξουσιν κενεὴν ἀχθόμενοι κραδίην,
ἄρσενας εἰ σπεύσω φιλέειν ποτέ. μήτε τυχήσω,
μήτ' ἐπολισθήσω μείζοσιν ἀμπλακίαις.
ἄρκια θηλυτέρων ἀλιτήματα, κεῖνα κομίσσω,
καλλείψω δὲ νέους ἄφρονι Πιτταλάκῳ.

18.* (V, 280.)

Ἦ ῥά γε καὶ σὺ, Φίλιννα, φέρεις πόθον, ἦ ῥα καὶ αὐτὴ
κάμνεις, αὐαλέοις ὄμμασι τηκομένη;
ἢ σὺ μὲν ὕπνον ἔχεις γλυκερώτατον, ἡμετέρης δὲ
φροντίδος οὔτε λόγος γίγνεται, οὔτ' ἀριθμός;
εὑρήσεις τάχ' ὅμοια, τεὴν δ', ἀμέγαρτε, παρειὴν
ἀθρήσω θαμινοῖς δάκρυσι τεγγομένην.
Κύπρις γὰρ τὰ μὲν ἄλλα παλίγκοτος· ἓν δέ τι καλὸν
ἔλλαχεν, ἐχθαίρειν τὰς σοβαρευομένας.

19. (V, 282.)

Ἡ ῥαδινὴ Μελίτη ταναοῦ ἐπὶ γήραος οὐδῷ
τὴν ἀπὸ τῆς ἥβης οὐκ ἀπέθηκε χάριν,
ἀλλ' ἔτι μαρμαίρουσι παρηΐδες, ὄμμα δὲ θέλγειν
οὐ λάθε· τῶν δ' ἐτέων ἡ δεκὰς οὐκ ὀλίγη.
μίμνει καὶ τὸ φρύαγμα τὸ παιδικόν· ἐνθάδε δ' ἔγνων
ὅττι φύσιν νικᾷν ὁ χρόνος οὐ δύναται.

20.* (V, 285.)

Εἰργομένη φιλέειν με κατὰ στόμα δῖα Ῥοδάνθη
ζώνην παρθενικὴν ἐξετάνυσσε μέσην,
καὶ κείνην φιλέεσκεν· ἐγὼ δέ τις ὡς ὀχετηγὸς
ἀρχὴν εἰς ἑτέρην εἷλκον ἔρωτος ὕδωρ,
αὐερύων τὸ φίλημα· περὶ ζωστῆρα δὲ κούρης
μάστακι ποππύζων, τηλόθεν ἀντεφίλουν.
ἦν δὲ πόνου καὶ τοῦτο παραίφασις· ἡ γλυκερὴ γὰρ
ζώνη πορθμὸς ἔην χείλεος ἀμφοτέρου.

21. (V, 287.)

Σπεύδων εἰ φιλέει με μαθεῖν εὐῶπις Ἐρευθώ,
πείραζον κραδίην πλάσματι κερδαλέῳ·
βήσομαι ἐς ξείνην τινά που χθόνα· μίμνε δὲ κούρη
ἀρτίπος, ἡμετέρου μνῆστιν ἔχουσα πόθου.
ἡ δὲ μέγα στονάχησε καὶ ἥλατο, καὶ τὸ πρόσωπον
πλῆξε, καὶ εὐπλέκτου βότρυν ἔρηξε κόμης,
καί με μένειν ἱκέτευσεν. ἐγὼ δέ τις ὡς βραδυπειθὴς
ὄμματι θρυπτομένῳ συγκατένευσα μένειν.
ὄλβιος ἐς πόθον εἰμί· τὸ γὰρ μενέαινον ἀνύσσαι
πάντων, εἰς μεγάλην τοῦτο δέδωκα χάριν.

22.* (V, 289.)

Ἡ γραῦς ἡ τρικόρωνος, ἡ ἡμετέρους διὰ μόχθους
μοίρης ἀμβολίην πολλάκι δεξαμένη,
ἄγριον ἦτορ ἔχει, καὶ θέλγεται οὔτ' ἐπὶ χρυσῷ,
οὔτε ζωροτέρῳ μείζονι κισσυβίῳ.
τὴν κούρην δ' αἰεὶ περιδέρκεται· εἰ δὲ ποτ' αὐτὴν
ἀθρήσει κρυφίοις ὄμμασι ῥεμβομένην,
ἆ μέγα τολμήεσσα, ῥαπίσμασιν ἀμφὶ πρόσωπα
πλήσσει τὴν ἁπαλὴν οἰκτρὰ κινυρομένην.
εἰ δ' ἐτεὸν τὸν Ἄδωνιν ἐφίλαο, Περσεφόνεια,
οἴκτειρον ξυνῆς ἄλγεα τηκεδόνος.
ἔστω δ' ἀμφοτέροισι χάρις μία· τῆς δὲ γεραιῆς
ῥύεο τὴν κούρην, πρίν τι κακὸν παθέειν.

23. (V, 292.)

Ἀγαθίου πέραν τῆς πόλεως διάγοντος διὰ τὰ λύσιμα τῶν νόμων, ὑπομνηστικὸν πεμφθὲν πρὸς Παῦλον Σιλεντιάριον.

Ἐνθάδε μὲν χλοάουσα τεθηλότι βῶλος ὀράμνῳ
φυλλάδος εὐκάρπου πᾶσαν ἔδειξε χάριν·
ἐνθάδε δὲ κλάζουσιν ὑπὸ σκιεραῖς κυπαρίσσοις
ὄρνιθες δροσερῶν μητέρες ὀρταλίχων·
καὶ λιγυρὸν βομβεῦσιν ἀκανθίδες· ἡ δ' ὀλολυγὼν
τρύζει, τρηχαλέαις ἐνδιάουσα βάτοις.
ἀλλὰ τί μοι τῶν ἦδος, ἐπεὶ σέο μῦθον ἀκούειν
ἤθελον, ἢ κιθάρης κρούσματα Δηλιάδος;
καί μοι δισσὸς ἔρως περικίδναται. εἰσοράαν γὰρ
καὶ σὲ μάκαρ ποθέω, καὶ γλυκερὴν Δάμαλιν,

ἧς με περισμύχουσι μεληδόνες· ἀλλά με θεσμοὶ
εἴργουσιν ῥαδινῆς τηλόθι δορκαλίδος.

24.* (V, 294.)

Ἡ γραῦς ἡ φθονερὴ παρεκέκλιτο γείτονι κούρῃ
δόχμιον ἐν λέκτρῳ νῶτον ἐρεισαμένη.
προβλὴς ὥς τις ἔπαλξις ἀνέμβατος· οἷα δὲ πύργος
ἔσκεπε τὴν κούρην ἁπλοΐς ἐκταδίη.
καὶ σοβαρὴ θεράπαινα πύλας σφίγξασα μελάθρου
κεῖτο χαλικρήτῳ νάματι βριθομένη.
ἔμπης οὔ μ' ἐφόβησαν· ἐπεὶ στρεπτῆρα θυρέτρου
χερσὶν ἀδουπήτοις βαιὸν ἀειράμενος
φρυκτοὺς αἰθαλόεντας ἐμῆς ῥιπίσμασι λώπης
ἔσβεσα, καὶ διαδὺς λέχριος ἐν θαλάμῳ
τὴν φύλακα κνώσσουσαν ὑπέκφυγον· ἦκα δὲ λέκτρου
νέρθεν ὑπὸ σχοίνοις γαστέρι συρόμενος,
ὠρθούμην κατὰ βαιὸν, ὅπῃ βατὸν ἔπλετο τεῖχος·
ἄγχι δὲ τῆς κούρης στέρνον ἐρεισάμενος,
μαζοὺς μὲν κρατέεσκον· ὑπεθρύφθην δὲ προσώπῳ
μάστακα πιαίνων χείλεος εὐαφίῃ.
ἦν δ' ἄρα μοι τὰ λάφυρα καλὸν στόμα, καὶ τὸ φίλημα
σύμβολον ἐννυχίης εἶχον ἀεθλοσύνης.
οὔπω δ' ἐξαλάπαξα φίλης πύργωμα κορείης·
ἀλλ' ἔτ' ἀδηρίτῳ σφίγγεται ἀμβολίῃ.
ἔμπης ἢν ἑτέροιο μόθου στήσωμεν ἀγῶνα,
ναὶ τάχα πορθήσω τείχεα παρθενίης,
οὐδ' ἔτι με σχήσουσιν ἐπάλξιες· ἢν δὲ τυχήσω,
στέμματα σοὶ πλέξω, Κύπρι τροπαιοφόρε.

25.* (V, 296.)

Ἐξότε τηλεφίλου πλαταγήματος ἠχέτα βόμβος
γαστέρα μαντῴου μάξατο κισσυβίου,
ἔγνων, ὡς φιλέεις με· τὸ δ' ἀτρεκὲς αὐτίκα πείσεις
εὐνῆς ἡμετέρης πάννυχος ἁπτομένη.
τοῦτό σε γὰρ δείξει παναληθέα· τοὺς δὲ μεθυστὰς
καλλείψω λατάγων παίγμασι τερπομένους.

26. (V, 297.)

Ἠϊθέοις οὐκ ἔστι τόσος πόνος, ὁππόσος ἡμῖν
ταῖς ἀταλοψύχοις ἔχραε θηλυτέραις.

τοῖς μὲν γὰρ παρέασιν ὁμήλικες, οἷς τὰ μερίμνης
ἄλγεα μυθεῦνται φθέγματι θαρσαλέῳ·
παίγνιά τ' ἀμφιέπουσι παρήγορα, καὶ κατ' ἀγυιὰς
πλάζονται γραφίδων χρώμασι ῥεμβόμενοι.
ἡμῖν δ' οὐδὲ φάος λεύσσειν θέμις, ἀλλὰ μελάθροις
κρυπτόμεθα, ζοφεραῖς φροντίσι τηκόμεναι.

27. (V, 299.)

„Μηδὲν ἄγαν" σοφὸς εἶπεν· ἐγὼ δέ τις ὡς ἐπέραστος,
ὡς καλὸς, ἠέρθην ταῖς μεγαλοφροσύναις,
καὶ ψυχὴν δοκέεσκον ὅλην ἐπὶ χερσὶν ἐμεῖο
κεῖσθαι τῆς κούρης, τῆς τάχα κερδαλέης.
ἡ δ' ὑπερηέρθη, σοβαρήν θ' ὑπερέσχεθεν ὀφρὺν,
ὥσπερ τοῖς προτέροις ἤθεσι μεμφομένη.
καὶ νῦν ὁ βλοσυρωπὸς, ὁ χάλκεος, ὁ βραδυπειθὴς,
ὁ πρὶν ἀερσιπότης, ἤριπον ἐξαπίνης·
πάντα δ' ἔναλλα γένοντο· πεσὼν δ' ἐπὶ γούνασι κούρης
ἴαχον· „ἱλήκοις, ἤλιτεν ἡ νεότης."

28. (V, 302.)

Ποίην τις πρὸς ἔρωτας ἴοι τρίβον; ἐν μὲν ἀγυιαῖς
μαχλάδος οἰμώξεις χρυσομανεῖ σπατάλῃ.
εἰ δ' ἐπὶ παρθενικῆς πελάσοις λέχος, ἐς γάμον ἥξεις
ἔννομον, ἢ ποινὰς τὰς περὶ τῶν φθορέων.
κουριδίαις δὲ γυναιξὶν ἀτερπέα κύπριν ἐγείρειν
τίς κεν ὑποτλαίη, πρὸς χρέος ἑλκόμενος;
μοίχια λέκτρα κάκιστα καὶ ἔκτοθέν εἰσιν ἐρώτων·
ὧν μέτα παιδομανὴς κείσθω ἀλιτροσύνη.
χήρη δ', ἡ μὲν ἄκοσμος ἔχει πάνδημον ἐραστὴν,
καὶ πάντα φρονέει δήνεα μαχλοσύνης·
ἡ δὲ σαοφρονέουσα μόλις φιλότητι μιγεῖσα
δέχνυται ἀστόργου κέντρα παλιμβολίης,
καὶ στυγέει τὸ τελεσθέν· ἔχουσα δὲ λείψανον αἰδοῦς,
ἂψ ἐπὶ λυσιγάμους χάζεται ἀμβολίας.
ἢν δὲ μιγῇς ἰδίῃ θεραπαινίδι, τλῆθι καὶ αὐτὸς
δοῦλος ἐναλλάγδην δμωΐδι γιγνόμενος·
εἰ δὲ καὶ ὀθνείῃ, τότε σοι νόμος αἶσχος ἀνάψει,
ὕβριν ἀνιχνεύων δώματος ἀλλοτρίου.
πάντ' ἄρα Διογένης ἔφυγεν τάδε, τὸν δ' Ὑμέναιον
ἤειδεν παλάμῃ, Λαΐδος οὐ χατέων.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΑ.

29. (VI, 32.)

Δικραίρῳ δικέρωτα, δασυκνάμῳ δασυχαίταν,
ἴξαλον εὐσκάρθμῳ, λόχμιον ὑλοβάτᾳ,
Πανὶ φιλοσκοπέλῳ λάσιον παρὰ πρῶνα Χαρικλῆς
κνακὸν ὑπηνήταν τόνδ' ἀνέθηκε τράγον.

30. (VI, 41.)

Χαλκὸν ἀροτρητὴν, κλασιβώλακα, νειοτομῆα,
καὶ τὴν ταυροδέτιν βύρσαν ὑπαυχενίην,
καὶ βούπληκτρον ἄκαιναν, ἐχετλήεντά τε γόμφον
Δηοῖ Καλλιμένης ἄνθετο γειοπόνος,
τμήξας εὐαρότου ῥάχιν ὀργάδος· εἰ δ' ἐπινεύσεις
τὸν στάχυν ἀμῆσαι, καὶ δρεπάνην κομίσω.

31. (VI, 59.)

Τῇ Παφίῃ στεφάνους, τῇ Παλλάδι τὴν πλοκαμῖδα,
Ἀρτέμιδι ζώνην ἄνθετο Καλλιρόη.
εὕρετο γὰρ μνηστῆρα τὸν ἤθελε, καὶ λάχεν ἥβην
σώφρονα, καὶ τεκέων ἄρσεν ἔτικτε γένος.

32. (VI, 72.)

Εἶδον ἐγὼ τὸν πτῶκα καθήμενον ἐγγὺς ὀπώρης
βακχιάδος, πουλὺν βότρυν ἀμεργόμενον.
ἀγρονόμῳ δ' ἀγόρευσα, καὶ ἔδρακεν· ἀπροϊδὴς δὲ
ἐγκέφαλον πλήξας ἐξεκύλισε λίθῳ.
εἶπε δὲ καὶ χαίρων ὁ γεωπόνος· ἆ τάχα Βάκχῳ
λοιβῆς καὶ θυέων μικτὸν ἔδωκα γέρας.

33. (VI, 74.)

Βασσαρὶς Εὐρυνόμη σκοπελοδρόμος, ἥ ποτε ταύρων
πολλὰ τανυκραίρων στέρνα χαραξαμένη,
ἡ μέγα καγχάζουσα λεοντοφόνοις ἐπὶ νίκαις,
παίγνιον ἀτλήτου θηρὸς ἔχουσα κάρη,
ἱλήκοις Διόνυσε, τεῆς ἀμέλησα χορείης,
Κύπριδι βακχεύειν μᾶλλον ἐπειγομένη.
θῆκα δέ σοι τάδε ῥόπτρα· παραῤῥίψασα δὲ κισσὸν
χεῖρα περισφίγξω χρυσοδέτῳ σπατάλῃ.

34. (VI, 76.)

Σὸς πόσις Ἀγχίσης, τοῦ εἵνεκα πολλάκι, Κύπρι,
τὸ πρὶν ἐς Ἰδαίην ἔτρεχες ἠϊόνα,

νῦν μόλις εὗρε μέλαιναν ἀπὸ κροτάφων τρίχα κόψαι,
θῆκε δὲ σοὶ προτέρης λείψανον ἡλικίης.
ἀλλὰ θεὰ, δύνασαι γὰρ, ἢ ἡβητῆρά με τεῦξον,
ἢ καὶ τὴν πολιὴν ὡς νεότητα δέχου.

35. (VI, 79.)

Ἄσπορα, Πὰν λοφιῆτα, τάδε Στρατόνικος ἀροτρεὺς
ἀντ' εὐεργεσίης ἄνθετο σοὶ τεμένη.
„βόσκε δ'" ἔφη „χαίρων τὰ σὰ ποίμνια, καὶ σέο χώρην
δέρκεο, τὴν χαλκῷ μηκέτι τεμνομένην.
αἴσιον εὑρήσεις τὸ ἐπαύλιον· ἐνθάδε γάρ σοι
Ἠχὼ τερπομένη καὶ γάμον ἐκτελέσει."

36. (VI, 80.)

Δαφνιακῶν βίβλων Ἀγαθίου ἐννεάς εἰμι·
ἀλλά μ' ὁ τεκτήνας ἄνθετο σοὶ, Παφίη.
οὐ γὰρ Πιερίδεσσι τόσον μέλω, ὅσσον Ἔρωτι,
ὄργια τοσσατίων ἀμφιέπουσα πόθων.
αἰτεῖ δ' ἀντὶ πόνων, ἵνα οἱ διὰ σεῖο παρείη
ἤ τινα μὴ φιλέειν, ἢ ταχὺ πειθομένην.

37. (VI, 167.)

Σοὶ, μάκαρ αἰγίκναμε, παράκτιον ἐς περιωπὰν
τὸν τράγον, ὦ δισσᾶς ἀγέτα θηροσύνας —
σοὶ γὰρ καστορίδων ὑλακὰ καὶ τρίστομος αἰχμὴ
εὗαδε, καὶ ταχινῆς ἔργα λαγωσφαγίης,
δίκτυά τ' ἐν ῥοθίοις ἁπλούμενα, καὶ καλαμευτὰς
κάμνων, καὶ μογερῶν πεῖσμα σαγηνοβόλων —
ἄνθετο δὲ Κλεόνικος, ἐπεὶ καὶ πόντιον ἄγραν
ἄνυε, καὶ πτῶκας πολλάκις ἐξεσόβει.

38. (VI, 172.)

Sine auctoris nomine in cod. Palatino; Agathiae tributum in Anth. Planudea.

Πορφυρὶς ἡ Κνιδίη τὰ στέμματα, καὶ τὸ δίθυρσον
τοῦτο τὸ λογχωτὸν, καὶ τὸ περισφύριον,
οἷς ἀνέδην βάκχευεν, ὅτ' ἐς Διόνυσον ἐφοίτα,
κισσωτὴν στέρνοις νεβρίδ' ἀναπτομένη,
ἁβροκόμη Διόνυσε, πρὸ παστάδος ᾐώρησεν
ταῦτα τὰ τοῦ κάλλευς κόσμια καὶ μανίης.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ.

39. (VII, 204.)

Οὐκέτι που τλῆμον, σκοπέλων μετανάστρια πέρδιξ,
πλεκτὸς λεπταλέαις οἶκος ἔχει σε λύγοις,
οὐδ' ὑπὸ μαρμαρυγῇ θαλερώπιδος Ἠριγενείης
ἄκρα παραιθύσσεις θαλπομένων πτερύγων.
σὴν κεφαλὴν αἴλουρος ἀπέθρισε· τἄλλα δὲ πάντα
ἥρπασα, καὶ φθονερὴν οὐκ ἐκόρεσσε γένυν.
νῦν δέ σε μὴ κούφη κρύπτοι κόνις, ἀλλὰ βαρεῖα,
μὴ τὸ τεὸν κείνη λείψανον ἐξερύσῃ.

40. (VII, 205.)

Οἰκογενὴς αἴλουρος ἐμὴν πέρδικα φαγοῦσα
ζώειν ἡμετέροις ἔλπεται ἐν μεγάροις.
οὐ σέ, φίλη πέρδιξ, φθιμένην ἀγέραστον ἐάσω,
ἀλλ' ἐπὶ σοὶ κτενέω τὴν σέθεν ἀντιβίην.
ψυχὴ γὰρ σέο μᾶλλον ὀρίνεται, εἰσόκε ῥέξω
ὅσσ' ἐπ' Ἀχιλλῆος Πύῤῥος ἔτευξε τάφῳ.

41. (VII, 220.)

Ἕρπων εἰς Ἐφύρην, τάφον ἔδρακον ἀμφὶ κέλευθον
Λαΐδος ἀρχαίης, ὡς τὸ χάραγμα λέγει.
δάκρυ δ' ἐπισπείσας, „χαίροις γύναι· ἐκ γὰρ ἀκουῆς
οἰκτείρω σε" ἔφην „ἣν πάρος οὐκ ἰδόμην.
ἆ πόσον ἠϊθέων νόον ἤκαχες· ἀλλ' ἴδε Λήθην
ναίεις, ἀγλαΐην ἐν χθονὶ κατθεμένη."

42. (VII, 551.)

Λητόϊος καὶ Παῦλος ἀδελφεὼ ἄμφω ἐόντε
ξυνὴν μὲν βιότου συζυγίην ἐχέτην,
ξυνὰ δὲ καὶ Μοίρης λαχέτην λίνα, καὶ παρὰ θῖνα
Βοσπορίην ξυνὴν ἀμφεβάλοντο κόνιν.
οὐδὲ γὰρ ἀλλήλοιν ζώειν ἀπάνευθε δυνάσθην,
ἀλλὰ συνετρεχέτην καὶ παρὰ Φερσεφόνην.
χαίρετον, ὦ γλυκερὼ καὶ ὁμόφρονε· σήματι δ' ὑμέων
ὤφελεν ἱδρύσθαι βωμὸς Ὁμοφροσύνης.

43. (VII, 552.)

α Ὦ ξένε, τί κλαίεις; β διὰ σὸν μόρον. α οἶσθα τίς εἰμι;
β οὐ μὰ τόν· ἀλλ' ἔμπης οἰκτρὸν ὁρῶ τὸ τέλος.

ἐσσὶ δὲ τίς; α Περίκλεια· β γυνὴ τίνος; α ἀνδρὸς ἄριστον,
ῥήτορος ἐξ Ἀσίης, οὔνομα Μεμνονίου.
β πῶς δέ σε Βοσπορίη κατέχει κόνις; α εἴρεο Μοῖραν,
ἥ μοι τῆλε πάτρης ξεῖνον ἔδωκε τάφον.
β παῖδα λίπες; α τριέτηρον, ὃς ἐν μεγάροισιν ἀλύων
ἐκδέχεται μαζῶν ἡμετέρων σταγόνα.
β αἴθε καλῶς ζώοι. α ναὶ ναὶ, φίλος, εὔχεο κείνῳ,
ὄφρα μοι ἡβήσας δάκρυ φίλον σταλάοι.

44. (VII, 567.)

Κανδαύλου τόδε σῆμα· Δίκη δ' ἐμὸν οἶτον ἰδοῦσα
οὐδὲν ἀλιτραίνειν τὴν παράκοιτιν ἔφη.
ἤθελε γὰρ δισσοῖσιν ὑπ' ἀνδράσι μηδὲ φανῆναι,
ἀλλ' ἢ τὸν πρὶν ἔχειν, ἢ τὸν ἐπιστάμενον.
ἦν ἄρα Κανδαύλην παθέειν κακόν· οὐ γὰρ ἂν ἔτλη
δεῖξαι τὴν ἰδίην ὄμμασιν ἀλλοτρίοις.

45.* (VII, 568.)

In Anth. Planudea p. 262. HSt. ἄδηλον.

Ἑπτά με δὶς λυκάβαντας ἔχουσαν ἀφήρπασε δαίμων,
ἣν μούνην Διδύμῳ πατρὶ Θάλεια τέκεν.
ἆ Μοῖραι, τί τοσοῦτον ἀπηνέες, οὐδ' ἐπὶ παστοὺς
ἠγάγετ', οὐδ' ἐρατῆς ἔργα τεκνοσπορίης;
οἱ μὲν γὰρ γονέες με γαμήλιον εἰς Ὑμέναιον
μέλλον ἄγειν· στυγεροῦ δ' εἰς Ἀχέροντος ἔβην.
ἀλλὰ θεοὶ, λίτομαι, μητρός γε γόους πατέρος τε
παύσατε, τηκομένων εἵνεκ' ἐμεῦ φθιμένης.

46. (VII, 569.)

Ναὶ λίτομαι, παροδῖτα, φίλῳ κατάλεξον ἀκοίτῃ,
εὖτ' ἂν ἐμὴν λεύσῃς πατρίδα Θεσσαλίην·
κάτθανε σὴ παράκοιτις, ἔχει δέ μιν ἐν χθονὶ τύμβος,
αἲ αἲ, Βοσπορίης ἐγγύθεν ἠϊόνος·
ἀλλά μοι αὐτόθι τεῦχε κενήριον ἐγγύθι σεῖο,
ὄφρ' ἀναμιμνήσκῃ τῆς ποτε κουριδίης.

47. (VII, 572.)

Οὐχ ὁσίοις λεχέεσσιν ἐτέρπετο λάθριος ἀνὴρ,
λέκτρον ὑποκλέπτων ἀλλοτρίης ἀλόχου·
ἐξαπίνης δὲ δόμων ὀροφὴ πέσε, τοὺς δὲ κακούργους
ἔσκεπεν, ἀλλήλοις εἰσέτι μισγομένους.

ξυνὴ δ' ἀμφοτέρους κατέχει παγίς· εἰν ἑνὶ δ' ἄμφω
κεῖνται, συζυγίης οὐκέτι παυόμενοι.

48. (VII, 574.)

Θεσμοὶ μὲν μεμέληντο συνήθεες Ἀγαθονίκῳ·
Μοῖρα δὲ δειμαίνειν οὐ δεδάηκε νόμους·
ἀλλά μιν ἁρπάξασα σοφῶν ἤμερσε θεμίστων,
οὔπω τῆς νομίμης ἔμπλεον ἡλικίης.
οἰκτρὰ δ' ὑπὲρ τύμβοιο κατεστονάχησαν ἑταῖροι
κείμενον, οὗ θιάσου κόσμον ὀδυρόμενοι.
ἡ δὲ κόμην τίλλουσα γόῳ πληκτίζετο μήτηρ,
αἲ αἲ, τῶν λαγόνων μόχθον ἐπισταμένη.
ἔμπης ὄλβιος οὗτος, ὃς ἐν νεότητι μαρανθεὶς
ἔκφυγε τὴν βιότου θᾶσσον ἀλιτροσύνην.

49.* (VII, 578.)

Τὸν κρατερὸν Πανοπῆα, τὸν ἀγρευτῆρα λεόντων,
τὸν λασιοστέρνων κέντορα παρδαλίων,
τύμβος ἔχει· γλαφυρῆς γὰρ ἀπὸ χθονὸς ἔκτανε δεινὸς
σκορπίος, οὐτήσας ταρσὸν ὀρεσσιβάτην.
αἰγανέη δὲ τάλαινα, σίγυνά τε πὰρ χθονὶ κεῖται,
αἲ αἲ, θαρσαλέων παίγνια δορκαλίδων.

50. (VII, 583.)

Ἄβαλε μηδ' ἐγένοντο γάμοι, μὴ νύμφια λέκτρα,
οὐ γὰρ ἂν ὠδίνων ἐξεφάνη πρόφασις.
νῦν δ' ἡ μὲν τριτάλαινα γυνὴ τίκτουσα κάθηται,
γαστρὶ δὲ δυσκόλπῳ νεκρὸν ἔνεστι τέκος·
τρισσὴ δ' ἀμφιλύκη δρόμον ἤνυσεν, ἐξότε μίμνει
τὸ βρέφος ἀπρήκτοις ἐλπίσι τικτόμενον.
κούφη σοὶ τελέθει' γαστὴρ, τέκος, ἀντὶ κονίης·
αὐτὴ γάρ σε φέρει, καὶ χθονὸς οὐ χατέεις.

51. (VII, 589.)

Μηδὲν ἀπαγγείλειας ἐς Ἀντιόχειαν, ὁδῖτα,
μὴ πάλιν οἰμώξῃ χεύματα Κασταλίης.
οὕνεκεν ἐξαπίνης Εὐστόργιος ἔλλιπε μοῦσαν,
θεσμῶν τ' Αὐσονίων ἐλπίδα μαψιδίην,
ἑβδόματον δέκατόν τε λαχὼν ἔτος· ἐς δὲ κονίην
ἠμείφθη κενεὴν εὔσταχυς ἡλικίη.
καὶ τὸν μὲν κατέχει χθόνιος τάφος, ἀντὶ δ' ἐκείνου
οὔνομα καὶ γραφίδων χρώματα δερκόμεθα.

52.* (VII, 592.)

A Brunckio inter Iuliani epigrammata editum.

Αὐτὸς ἄναξ νεμέσησε πολυφλοίσβοισι θαλάσσης
κύμασιν, Ὑπατίου σῶμα καλυψαμένοις·
ἤθελε γάρ μιν ἔχειν γέρας ὕστατον, οἷα θανόντα,
καὶ μεγαλοφροσύνης κρύψε θάλασσα χάριν.
ἔνθεν, πρηϋνόου κραδίης μέγα δεῖγμα, φαεινὸν
τίμησεν κενεῷ σήματι τῷδε νέκυν.

53. (VII, 593.)

Τὰν πάρος ἀνθήσασαν ἐν ἀγλαΐᾳ καὶ ἀοιδᾷ,
τὰν πολυκυδίστου μνάμονα θεσμοσύνας,
Εὐγενίαν κρύπτει χθονία κόνις· αἱ δ' ἐπὶ τύμβῳ
κείραντο πλοκάμους Μοῦσα, Θέμις, Παφίη.

54. (VII, 596.)

Ἐπὶ Θεοδάτῳ τῷ γαμβρῷ, ἐπ' ἐχθρᾷ τετελευτηκότι
τῆς ἰδίας γαμετῆς.

Ναὶ μὰ τὸν ἐν γαίῃ πύματον δρόμον, οὔτ' ἐμ' ἄκοιτις
ἔστυγεν, οὔτ' αὐτὸς Θεύδοτος Εὐγενίης
ἐχθρὸς ἑκὼν γενόμην. ἀλλὰ φθόνος ἠέ τις ἄτη
ἡμέας ἐς τόσσην ἤγαγεν ἀμπλακίην.
νῦν δ' ἐπὶ Μινῴην καθαρὴν κρηπῖδα μολόντες,
ἀμφότεροι λευκὴν ψῆφον ἐδεξάμεθα.

55. (VII, 602.)

Εὐστάθιε, γλυκερὸν μὲν ἔχεις τύπον· ἀλλά σε κηρὸν
δέρκομαι, οὐδ' ἔτι σοι κεῖνο τὸ λαρὸν ἔπος
ἕζεται ἐν στομάτεσσι· τεὴ δ' εὐάνθεμος ἥβη
αἲ αἲ, μαψιδίη νῦν χθονός ἐστι κόνις.
πέμπτου καὶ δεκάτου γὰρ ἐπιψαύσας ἐνιαυτοῦ,
τετράκις ἓξ μούνους ἔδρακες ἠελίους.
οὐδὲ τεοῦ πάππου θρόνος ἤρκεσεν, οὐ γενετῆρος
ὄλβος· πᾶς δὲ τεὴν εἰκόνα δερκόμενος
τὴν ἄδικον Μοῖραν καταμέμφεται, οὕνεκα τοίην,
ἄμεγα νηλειής, ἔσβεσεν ἀγλαΐην.

56. (VII, 612.)

Φεῦ, φεῦ, τὴν δεκάτην Ἑλικωνίδα, τὴν λυραοιδὸν
Ῥώμης καὶ Φαρίης, ἥδε κέκευθε κόνις.
ὤλετο φορμίγγων τερετίσματα, λῆξαν ἀοιδαί,
ὥσπερ Ἰωάννῃ πάντα συνολλύμενα.

καὶ τάχα θεσμὸν ἔθηκαν ἐπάξιον ἐννέα Μοῦσαι,
τύμβον Ἰωάννης ἀνθ' Ἑλικῶνος ἔχειν.

57.* (VII, 614.)

Ἑλλανὶς τριμάκαιρα, καὶ ἁ χαρίεσσα Λάμαξις
ἤστην μὲν πάτρας φέγγεα Λεσβιάδος.
ὅκκα δ' Ἀθηναίῃσι σὺν ὁλκάσιν ἐνθάδε κέλσας
τὰν Μιτυληναίαν γᾶν ἀλάπαξε Πάχης,
τᾶν κουρᾶν ἀδίκως ἠράσσατο, τὼς δὲ συνεύνως
ἔκτανεν, ὡς τήνας τῇδε βιησόμενος.
ταὶ δὲ κατ' Αἰγαίοιο ῥόου πλατὺ λαῖτμα φερέσθην,
καὶ ποτὶ τὰν κραναὰν Μοψοπίαν δραμέτην·
δάμῳ δ' ἀγγελέτην ἀλιτήμονος ἔργα Πάχητος,
μέσφα μαν εἰς ὀλοὴν κῆρα συνηλασάτην.
τοῖα μὲν, ὦ κούρα, πεπονήκατον· ἂψ δ' ἐπὶ πάτραν
ἥκετον, ἐν δ' αὐτᾷ κεῖσθον ἀποφθιμένα·
εὖ δὲ πόνων ἀπόνασθον, ἐπεὶ ποτὶ σᾶμα συνεύνων
εὕδετον, ἐς κλεινᾶς μνᾶμα σαοφροσύνας·
ὑμνεῦσιν δ' ἔτι πάντες ὁμόφρονας ἡρωΐνας,
πάτρας καὶ ποσίων πήματα τισαμένας.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΑ.

58. (IX, 152.)

Ἅδε ποθ' ἁ κλεινὰ Πριάμου πόλις, ἂν ἀλαπάξαι
Ἑλλάνων δεκέτης οὐκ ἐτάλασσεν ἄρης
ἀμφαδὸν, ἀλλ' ἵπποιο κακὸν ξύλον. αἴθε δ' Ἐπειὸς
κάτθανε, πρὶν τεῦξαι δουρατέαν παγίδα.
οὐ γὰρ ἂν, Ἀτρειδᾶν ὀροφηφάγον ἁψαμένων πῦρ,
οὕτω ἐφ' ἁμετέροις ἰλάεσιν ἠριπόμαν.

59. (IX, 153.)

Ὦ πόλι, πῆ σέο κεῖνα τὰ τείχεα; πῆ πολύολβοι
νηοί; πῆ δὲ βοῶν κράατα τεμνομένων;
πῆ Παφίης ἀλάβαστρα, καὶ ἡ πάγχρυσος ἐφεστρίς;
πῆ δὲ Τριτογενοῦς δείκελον ἐνδαπίης;
πάντα μόθος, χρονίη τε χύσις, καὶ Μοῖρα κραταιὴ
ἥρπασεν, ἀλλοίην ἀμφιβαλοῦσα τύχην·
καί σε τόσον νίκησε βαρὺς φθόνος. ἀλλ' ἄρα μοῦνον
οὔνομα σὸν κρύψαι καὶ κλέος οὐ δύναται.

60. (IX, 155.)

Εἰ μὲν ἀπὸ Σπάρτης τις ἔφυς, ξένε, μή με γελάσσῃς·
οὐ γὰρ ἐμοὶ μούνῃ ταῦτα τέλεσσε Τύχη.
εἰ δέ τις ἐξ Ἀσίης, μὴ πένθεε· Δαρδανικοῖς γὰρ
σκήπτροις Αἰνεαδῶν πᾶσα νένευκε πόλις.
εἰ δὲ θεῶν τεμένη, καὶ τείχεα, καὶ ναετῆρας
ζηλήμων δηΐων ἐξεκένωσεν ἄρης,
εἰμὶ πάλιν βασίλεια· σὺ δ', ὦ τέκος, ἄτρομε Ῥώμη,
βάλλε καθ' Ἑλλήνων σῆς ζυγόδεσμα δίκης.

61. (IX, 154.)

Ἱλήκοις, πολιοῦχε, σὲ μὲν χρυσαυγέϊ νηῷ,
ὡς θέμις, ἡ τλήμων Ἴλιος ἠγασάμην.
ἀλλὰ σύ με προλέλοιπας ἑλώριον· ἀντὶ δὲ μήλου
πᾶσαν ἀπεδρέψω τείχεος ἀγλαΐην.
ἄρκιον ἦν θνήσκειν τὸν βουκόλον· εἰ γὰρ ἄθεσμος
ἔπλετο, τῆς πάτρης οὐκ ἀλίτημα τόδε.

62. (IX, 204.)

Μή με τὸν Αἰάντειον ἀνοχμάσσειας, ὁδῖτα,
πέτρον, ἀκοντιστὴν στήθεος Ἑκτορέου.
εἰμὶ μέλας τρηχύς τε· σὺ δ' εἴρεο θεῖον Ὅμηρον,
πῶς τὸν Πριαμίδην ἐξεκύλισα πέδῳ,
νῦν δὲ μόλις βαιόν με παροχλίζουσιν ἀρούρης
ἄνθρωποι, γενεῆς αἴσχεα λευγαλέης·
ἀλλά μέ τις κρύψειεν ὑπὸ χθονός· αἰδέομαι γὰρ
παίγνιον οὐτιδανοῖς ἀνδράσι γιγνόμενος.

63. (IX, 442.)

Γριπεύς τις μογέεσκεν ἐπ' ἰχθύσι· τὸν δ' ἐσιδοῦσα
εὐκτέανος κούρη θυμὸν ἔκαμνε πόθῳ,
καί μιν θῆκε σύνευνον. ὁ δ' ἐκ βιότοιο πενιχροῦ
δέξατο παντοίης ὄγκον ἀγηνορίης.
ἡ δὲ Τύχη γελόωσα παρίστατο, καὶ ποτὶ Κύπριν,
„οὐ τεὸς οὗτος ἀγὼν, ἀλλ' ἐμός ἐστιν" ἔφη.

64. (IX, 482.)

Εἰς τὰ λυτὰ Ζήνωνος τοῦ βασιλέως.

Οὐτιδανοὶ μερόπων, εἰ καὶ μέγα ῥέξαμεν ἔργον,
οὔτινος εἰς μνήμην δηρὸν ἐπερχόμεθα·
οἱ δ' ἀγαθοὶ, κἢν μηδὲν, ἀναπνεύσωσι δὲ μοῦνον,
ὡς Λίβυς εἶπεν ἀνὴρ, τοῦτ' ἀδάμαντι μένει.

δήποτε γὰρ Ζήνωνα πολισσοῦχον βασιλῆα
παίγνιον ἀφράστων ἐκτελέοντα κύβων,
τοίη ποικιλότευκτος ἕλεν θέσις, εὖτ' ἀπὸ λευκοῦ,
τοῦ καὶ ὀπισθιδίην εἰς ὁδὸν ἐρχομένου.
ἑπτὰ μὲν ἕκτος ἔχεν, μίαν εἴνατος· αὐτὰρ ὁ σοῦμμος
δισσὰς ἀμφιέπων ἶσος ἔην δεκάτῳ·
ὅς τε πέλει μετὰ σοῦμμον ἔχεν δύο, μουνάδα δ' ἄλλην
ψῆφον τὴν πυμάτην ἀμφιέπεσκε δίβος.
ἀλλὰ μέλας δισσὰς μὲν ἐν ὀγδοάτῳ λίπε χώρῳ,
καὶ τόσσας ἑτέρας ἐς θέσιν ἑνδεκάτην.
ἀμφὶ δυωδέκατον δὲ διέπρεπον εἴκελοι ἄλλαι,
καὶ τρισκαιδεκάτῳ ψῆφος ἔκειτο μία·
δίζυγες Ἀντίγονον διεκόσμεον· ἀλλὰ καὶ αὐτῷ
ἶσος ἔμιμνε τύπος πεντεπικαιδεκάτῳ,
ὀκτωκαιδεκάτῳ πανομοίϊος· εἰσέτι δ' ἄλλας
εἶχεν διχθαδίας τέτρατος ἐκ πυμάτου.
αὐτὰρ ἄναξ λευκοῖο λαχὼν σημήϊα πεσσοῦ,
καὶ τὴν ἐσσομένην οὐ νοέων παγίδα,
τριχθαδίας ἀδόκητα βαλὼν ψηφῖδας ἀπ' ἠθμοῦ
πύργου δουρατέου κλίμακι κευθομένῃ,
δοιὰ καὶ ἓξ καὶ πέντε κατήγαγεν· αὐτίκα δ' ὀκτὼ
ἄζυγας εἶχεν ὅλας πρόσθε μεριζομένας.
τάβλην φεύγετε πάντες, ἐπεὶ καὶ κοίρανος αὐτὸς
κείνης τὰς ἀλόγους οὐχ ὑπάλυξε τύχας.

65. (IX, 619.)

Εἰς λουτρὸν ἐν Βυζαντίῳ ἔχον Ἀφροδίτην λουομένην.

Νῦν ἔγνων, Κυθέρεια, πόθεν νίκησας ἀγῶνα,
τὴν πρὶν Ἀλεξάνδρου ψῆφον ὑφαρπαμένη.
ἐνθάδε γὰρ τέγγουσα τεὸν δέμας, εὗρες ἐλέγξαι
Ἥρην Ἰναχίοις χεύμασι λουσαμένην.
νίκησεν τὸ λοετρόν· ἔοικε δὲ τοῦτο βοώσῃ
Παλλάς· „ἐνικήθην ὕδασιν, οὐ Παφίῃ."

66. (IX, 631.)

Εἰς τὰ θερμὰ τὰ Ἀγαμεμνόνια ἐν Σμύρνῃ.

Χῶρος ἐγὼ Δαναοῖς μεμελημένος, ἔνθα μολόντες
τῆς Ποδαλειρείης ἐξελάθοντο τέχνης.
ἕλκεα γὰρ μετὰ δῆριν ἐμοῖς ἀκέσαντο ῥεέθροις,
βαρβαρικῆς λόγχης ἰὸν ἀπωσάμενοι.

ἔνθεν ἀεξήθην ὀροφηφόρος· ἀντὶ δὲ τιμῆς
τὴν Ἀγαμεμνονέην εὗρον ἐπωνυμίην.

67. (IX, 641.)

Εἰς γέφυραν τοῦ Σαγγαρίου.

Καὶ σὺ μεθ' Ἑσπερίην ὑψαύχενα, καὶ μετὰ Μήδων
ἔθνεα, καὶ πᾶσαν βαρβαρικὴν ἀγέλην,
Σαγγάριε, κρατερῇσι ῥοὰς ἁψῖσι πεδηθεὶς,
αὐτὸς ἐδουλώθης κοιρανικῇ παλάμῃ.
ὁ πρὶν δὲ σκαφέεσσιν ἀνέμβατος, ὁ πρὶν ἀτειρὴς,
κεῖσαι λαϊνέῃ σφιγκτὸς ἀλυκτοπέδῃ.

68. (IX, 642.)

Εἰς σωτήρια ἐν Μυρίνῃ ἐν προαστείῳ.

Πᾶν τὸ βροτῶν σπατάλημα καὶ ἡ πολύολβος ἐδωδὴ
ἐνθάδε κρινομένη τὴν πρὶν ὄλεσσε χάριν.
οἱ γὰρ φασιανοί τε καὶ ἰχθύες, αἵ τ' ὑπὲρ ἴγδιν
τρίψιες, ἥ τε τόση βρωματομιξαπάτη,
γίγνεται ἐνθάδε κόπρος· ἀποσσεύει δ' ἄρα γαστὴρ
ὁππόσα πειναλέη δέξατο λαυκανίη.
ὀψὲ δὲ γιγνώσκει τις, ὅτ' ἄφρονα μῆτιν ἀείρων
χρυσοῦ τοσσατίου τὴν κόνιν ἐπρίατο.

69. (IX, 643.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Τί στενάχεις κεφαλὴν κεκακωμένος; ἐς τί δὲ πικρὰ
οἰμώζεις, μελέων πάγχυ βαρυνομένων;
ἐς τί δὲ γαστέρα σεῖο ῥαπίσμασιν ἀμφιπατάσσεις,
ἐκθλίψαι δοκέων μάσταχος ἐργασίην;
μόχθων τοσσατίων οὔ σοι χρέος, εἰ παρὰ δαιτὶ
μὴ τοῦ ἀναγκαίου πουλὺ παρεξετάθης,
ἀλλ' ἐπὶ μὲν στιβάδος φρονέεις μέγα, καὶ στόμα τέρπεις
βρώμασιν, εὐτυχίην κεῖνα λογιζόμενος·
ἐνθάδε δ' ἀσχάλλεις· μούνη δ' ἀλιτήματα λαιμοῦ
ἡ γαστὴρ τίνει πολλάκι τυπτομένη.

70. (IX, 644.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Εὖγε μάκαρ τλήθυμε γεωπόνε· σοὶ βίος αἰεὶ
μίμνειν καὶ σκαπάνης ἄλγεα καὶ πενίης·

λιτὰ δέ σοι καὶ δεῖπνα, καὶ ἐν ξυλόχοισι καθεύδεις,
ὕδατος ἐμπλήσας λαιμὸν ἀμετροπότην.
ἔμπης ἀρτίπος ἐσσὶ, καὶ ἐνθάδε βαιὰ καθεσθεὶς
αὐτίκα γαστέρα σὴν θῆκας ἐλαφροτάτην.
οὐδὲ καταψήχεις ἱερὴν ῥάχιν, οὐδέ τι μηροὺς
τύπτεις, αὐτομάτως φόρτον ἀπωσάμενος.
τλήμονες οἱ πλουτοῦντες, ἴδ' οἱ κείνοισι συνόντες,
οἷς πλέον ἀρτεμίης εὔαδεν εἰλαπίνη.

71. (IX, 653.)

Εἰς οἶκον κείμενον ἐν ὕψει ἐν Βυζαντίῳ.

„Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν"
ἔννεπεν Ἀσκραῖος, δῶμα τόδε προλέγων,
κλίμακα γὰρ ταναὴν περόων κεκαφηότι ταρσῷ,
ἱδρῶτι πλαδαρὴν ἀμφεδίηνα κόμην·
ὑψόθι δ' εἰσενόησα θαλασσαίην περιωπήν.
ναὶ τάχα τῆς Ἀρετῆς πιστότατος θάλαμος.

72. (IX, 662.)

Χῶρος ἐγὼ τοπρὶν μὲν ἔην στυγερωπὸς ἰδέσθαι,
πηλοδόμοις τοίχοις ἀμφιμεριζόμενος·
ἐνθάδε δὲ ξείνων τε καὶ ἐνδαπίων καὶ ἀγροίκων
νηδὺς ἐπεγδούπει λύματα χευομένη.
ἀλλὰ πατήρ με πόληος ἐναλλάξας Ἀγαθίας,
θῆκεν ἀρίζηλον τὸν πρὶν ἀτιμότατον.

73. (IX, 665.)

Εἶξον ἐμοὶ Δάφνης ἱερὸν κλέτας, ἔκτοθι πόντου
κείμενον, ἀγραύλου κάλλος ἐρημοσύνης.
ἐνθάδε γὰρ Νύμφαι δενδρίτιδες, αἵ τ' ἐνὶ πόντῳ
Νηρεΐδες ξυνὴν θέντο συνηλυσίην.
ἀμφ' ἐμὲ γὰρ μάρναντο· δίκασσε δὲ Κυανοχαίτης,
καί με παρ' ἀμφοτέραις μέσσον ἔθηκεν ὅρον.

74.* (IX, 677.)

Τεῦξέ με πολλὰ καμὼν Μουσώνιος, οἶκον ἀγητὸν
τηλίκον, ἀρκτῴοις ἄσθμασι βαλλόμενον.
ἔμπης οὐκ ἀπέειπεν ἀφεγγέα δώματα Μοίρης,
ἀλλά με καλλείψας ἐν χθονὶ ναιετάει.
καὶ ῥ' ὁ μὲν εἰς ὀλίγην κεῖται κόνιν· ἡ δὲ περισσὴ
τέρψις ἐπὶ ξείνοις ἀνδράσιν ἐκκέχυμαι.

75.* (IX, 766.)

Anth. Plan. p. 377. HSt. ἄδηλον.

Εἰς κωνωπεῶνα.

Πλέγμασι μὲν σκοπός ἐστι περισφίγξαι πετεηνῶν
ἔθνεα, καὶ ταχινοὺς ἔνδοθεν ὀρταλίχους·
αὐτὰρ ἐγὼ σεύειν ἐπιτέρπομαι, οὐδὲ καλύπτω
ἔνδοθεν, ἀλλ' εἴργω μᾶλλον ἐπειγομένους.
οὐδέ μέ τις λήσειε, καὶ εἰ βραχὺς ἔπλετο, κώνωψ
ἡμετέρης διαδὺς πλέγμα λινοστασίης.
ὄρνεά που σώζω· μερόπεσσι δὲ λέκτρα φυλάσσω.
ἦ ῥά τις ἡμείων ἐστὶ δικαιότερος;

76.* (IX, 767.)

Anth. Plan. p. 377. HSt. ἄδηλον; a Brunckio Paulo Silentiario tributum.

Εἰς τάβλαν.

Ἑζόμενος μὲν τῇδε παρ' εὐλάϊγγι τραπέζῃ
παίγνια κινήσεις τερπνὰ βολοκτυπίης.
μήτε δὲ νικήσας μεγαλίζεο, μήτ' ἀπολειφθεὶς
ἄχνυσο, τὴν ὀλίγην μεμφόμενος βολίδα.
καὶ γὰρ ἐπὶ σμικροῖσι νόος διαφαίνεται ἀνδρός·
καὶ κύβος ἀγγέλλει βένθος ἐχεφροσύνης.

77.* (IX, 768.)

Pauli Silentiarii apud Brunckium.

Εἰς τὸ αὐτό.

Παίγνια μὲν τάδε πάντα· Τύχης δ' ἑτερότροπος ὁρμὴ
ταῖς ἀλόγοις ταύταις ἐμφέρεται βολίσιν.
καὶ βροτέου βιότου σφαλερὸν μίμημα νοήσεις,
νῦν μὲν ὑπερβάλλων, νῦν δ' ἀπολειπόμενος.
αἰνέομεν δὴ κεῖνον, ὃς ἐν βιότῳ τε κύβῳ τε
χάρματι καὶ λύπῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

78.* (IX, 769.)

Pauli Silentiarii apud Brunckium.

Εἰς τὸ αὐτό.

Τοῖς μὲν πρηΰνόοις τάδε παίγνια· τοῖς δ' ἀκολάστοις
λύσσα καὶ ἀμπλακίη καὶ πόνος αὐτόματος.
ἀλλὰ σὺ μὴ λέξῃς τι θεημάχον ὕστατος ἕρπων,
μηδ' ἀναροιβδήσῃς ῥινοβόλῳ πατάγῳ.
δεῖ γὰρ μήτε πονεῖν ἐν ἀθύρμασι, μήτε τι παίζειν
ἐν σπουδῇ. καιρῷ δ' ἴσθι νέμειν τὸ πρέπον.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΑ.

79. (X, 14.)

Εὔδια μὲν πόντος πορφύρεται· οὐ γὰρ ἀήτης
κύματα λευκαίνει φρικὶ χαρασσόμενα.
οὐκέτι δὲ σπιλάδεσσι περικλασθεῖσα θάλασσα
ἔμπαλιν ἀντωπὸς πρὸς βάθος εἰσάγεται.
οἱ ζέφυροι πνείουσιν· ἐπιτρύζει δὲ χελιδὼν
κάρφεσι κολλητὸν πηξαμένη θάλαμον.
θάρσει ναυτιλίης ἐμπείραμε, κἂν παρὰ Σύρτιν,
κἂν παρὰ Σικελικὴν ποντοπορῇς κροκάλην.
μοῦνον ἐνορμίταο παραὶ βωμοῖσι Πριήπου
ἢ σκάρον, ἢ βῶκας φλέξον ἐρευθομένους.

80. (X, 64.)

Ἦ ῥά γε ποῦ τὸ φρύαγμα τὸ τηλίκον; οἱ δὲ περισσοὶ
πῇ ἔβαν ἐξαίφνης ἀγχίποροι κόλακες;
νῦν γὰρ ἑκὰς πτόλιος φυγὰς ᾤχεο· τοῖς πρότερον δὲ
οἰκτροῖς τὴν κατὰ σοῦ ψῆφον ἔδωκε Τύχη.
πολλή σοί, κλυτοεργὲ Τύχη, χάρις, οὕνεχ' ὁμοίως
πάντας ἀεὶ παίζεις, κεἰσέτι τερπόμεθα.

81. (X, 66.)

Εὖτέ τις ἐκ πενίης πλούτου τύχοι, ἠδὲ καὶ ἀρχῆς,
οὐκέτι γιγνώσκει τίς πέλε τὸ πρότερον.
τὴν ποτε γὰρ φιλίην ἀπαναίνεται. ἀφρονέων δὲ,
τέρψιν ὀλισθηρῆς οὐ δεδάηκε Τύχης.
ἧς ποτε γὰρ πτωχὸς ταλαπείριος· οὐκ ἐθέλεις δὲ,
αἰτίσσας ἀκόλους, νῦν ἑτέροις παρέχειν.
πάντα, φίλος, μερόπεσσι παρέρχεται· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
ἔμπαλιν αἰτίζων, μάρτυρα σαυτὸν ἔχοις.

82. (X, 68.)

Καλὸν μὲν στυγόδεμνον ἔχειν νόον· εἰ δ' ἄρ' ἀνάγκη,
ἀρσενικὴ φιλότης μήποτέ σε κλονέοι.
θηλυτέρας φιλέειν ὀλίγον κακὸν, οὕνεκα κείναις
κυπριδίους ὀάρους πότνα δέδωκε φύσις.
δέρκεο τῶν ἀλόγων ζώων γένος· ἣ γὰρ ἐκείνων
οὐδὲν ἀτιμάζει θέσμια συζυγίης.
ἄρσενι γὰρ θήλεια συνάπτεται· οἱ δ' ἀλεγεινοὶ
ἄνδρες ἐς ἀλλήλους ξεῖνον ἄγουσι γάμον.

83. (X, 69.)

Τὸν θάνατον τί φοβεῖσθε, τὸν ἡσυχίης γενετῆρα,
τὸν παύοντα νόσους καὶ πενίης ὀδύνας;
μοῦνον ἅπαξ θνητοῖς παραγίγνεται, οὐδέ ποτ' αὐτὸν
εἶδέν τις θνητῶν δεύτερον ἐρχόμενον.
αἱ δὲ νόσοι πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλον
ἐρχόμεναι θνητῶν, καὶ μεταβαλλόμεναι.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΚΩΠΤΙΚΑ.

84. (XI, 57.)

Γαστέρα μὲν σεσάλακτο γέρων εὐώδεϊ Βακχῷ
Οἰνοπίων, ἔμπης δ' οὐκ ἀπέθηκε δέπας.
ἀλλ' ἔτι διψώων ἰδίῃ κατεμέμφετο χειρὶ,
ὡς ἀπὸ κρητῆρος μηδὲν ἀφυσσαμένῃ.
οἱ δὲ νέοι ῥέγχουσι, καὶ οὐ σθένος οὐδ' ἀπ' ἀριθμοῦ
τὰς κύλικας γνῶναι τὰς ἔτι πινομένας.
πῖνε, γέρον, καὶ ζῆθι· μάτην δ' ἄρα θεῖος Ὅμηρος
τείρεσθαι πολιὴν ἐκ νεότητος ἔφη.

85.* (XI, 64.)

Ἡμεῖς μὲν πατέοντες ἀπείρονα καρπὸν Ἰάκχου
ἄμμιγα βακχευτὴν ῥυθμὸν ἀνεπλέκομεν.
ἤδη δ' ἄσπετον οἶδμα κατέῤῥεεν· οἷα δὲ λέμβοι
κισσύβια γλυκερῶν νήχεθ' ὑπὲρ ῥοθίων,
οἷσιν ἀρυσσάμενοι σχέδιον ποτὸν ἤνομεν ἤδη
θερμῶν Νηϊάδων οὐ μάλα δευόμενοι.
ἡ δὲ καλὴ ποτὶ ληνὸν ὑπερκύπτουσα Ῥοδάνθη
μαρμαρυγῆς κάλλους νᾶμα κατηγλάϊσεν.
πάντων δ' ἐκδεδόνηντο θοαὶ φρένες, οὐδέ τις ἡμέων
ἦεν, ὃς οὐ Βάκχῳ δάμνατο καὶ Παφίῃ.
τλήμονες· ἀλλ' ὁ μὲν εἷρπε παραὶ ποσὶν ἄφθονος ἡμῖν·
τῆς δ' ἄρ' ὑπ' ἐλπωρῇ μοῦνον ἐπαιζόμεθα.

86.* (XI, 350.)

Εἰς δικολόγον ἀδικοῦντα.

Νήπιε, πῶς σε λέληθε Δίκης ζυγόν; οὐ νοέεις δὲ
ἀνδράσιν οὐχ ὁσίοις ψῆφον ὀφειλομένην;
ῥήτρῃ πιστεύεις πυκινόφρονι, σῇ τε μενοινῇ
ποικίλον αὐδῆσαι μῦθον ἐπισταμένῃ.

ἐλπίζειν ἔξεστι· Θέμιν δ' οὐκ οἶδεν ἀμεῖψαι
τῆς σῆς ἠλεμάτου παίγνια φαντασίης.

87.* (XI, 352.)

In Anth. Plan. p. 68. *ἀδέσποτον.*

Τὸν σοφὸν ἐν κιθάρῃ, τὸν μουσικὸν Ἀνδροτίωνα
εἴρετό τις τοίην κρουματικὴν σοφίην·
„δεξιτερὴν ὑπάτην ὁπότε πλήκτροισι δονήσας,
ἡ λαιὴ νήτη πάλλεται αὐτομάτως
λεπτὸν ὑποτρύζουσα, καὶ ἀντίτυπον τερέτισμα
πάσχει, τῆς ἰδίης πλησσομένης ὑπάτης·
ὥστε με θαυμάζειν, πῶς ἄπνοα νεῦρα ταθέντα
ἡ φύσις ἀλλήλοις θήκατο συμπαθέα."
ὃς δὲ τὸν ἐν πλήκτροισιν Ἀριστόξεινον ἀγητὸν
ὤμοσε μὴ γνῶναι τήνδε θεημοσύνην·
„ἔστι δ'" ἔφη „λύσις ἥδε. τὰ νευρία πάντα τέτυκται
ἐξ ὄϊος χολάδων ἄμμιγα τερσομένων.
τοὔνεκέν εἰσιν ἀδελφὰ, καὶ ὡς ξύμφυλα συνηχεῖ,
ξυγγενὲς ἀλλήλων φθέγμα μεριζόμενα.
γνήσια γὰρ τάδε πάντα, μιῆς ἅτε γαστρὸς ἐόντα,
καὶ τῶν ἀντιτύπων κληρονομεῖ πατάγων.
καὶ γὰρ δεξιὸν ὄμμα κακούμενον ὄμματι λαιῷ
πολλάκι τοὺς ἰδίους ἀντιδίδωσι πόνους."

88.* (XI, 354.)

Palladae in Anth. Plan. p. 188.

Ἄλλον Ἀριστοτέλην, Νικόστρατον, ἰσοπλάτωνα,
σκινδαλαμοφράστην αἰπυτάτης σοφίης,
τοῖα περὶ ψυχῆς τις ἀνείρετο· „πῶς θέμις εἰπεῖν
τὴν ψυχὴν, θνητὴν ἢ πάλιν ἀθάνατον;
σῶμα δὲ δεῖ καλέειν ἢ ἀσώματον; ἐν δὲ νοητοῖς
τακτέον ἢ ληπτοῖς, ἢ τὸ συναμφότερον;"
αὐτὰρ ὁ τὰς βίβλους ἀνελέξατο τῶν μετεώρων
καὶ τὸ περὶ ψυχῆς ἔργον Ἀριστοτέλους,
καὶ παρὰ τῷ Φαίδωνι Πλατωνικὸν ὕψος ἐπιγνοὺς
πᾶσαν ἐνησκήθη πάντοθεν ἀτρεκίην.
εἶτα περιστέλλων τὸ τριβώνιον, εἶτα γενείου
ἄκρα καταψήχων, τὴν λύσιν ἐξέφερεν·
„εἴπερ ὅλως ἔστι ψυχῆς φύσις, οὐδὲ γὰρ οἶδα,
ἢ θνητὴ πάντως ἐστὶν ἢ ἀθάνατος,

στεγνοφυὴς ἢ ἄϋλος· ὅταν δ' Ἀχέροντα περήσῃς,
κεῖθι τὸ νημερτὲς γνώσεαι, ὡς ὁ Πλάτων.
εἰ δ' ἐθέλεις, τὸν παῖδα Κλεόμβροτον Ἀμβρακιώτην
μιμοῦ, καὶ τεγέων σὸν δέμας ἐκχάλασον.
καί κεν ἐπιγνοίης δίχα σώματος αὐτίκα σαυτὸν,
μοῦνον ὅπερ ζητεῖς τοῦθ' ὑπολειπόμενος."

89.* (XI, 365.)

In Anth. Plan. p. 133. ἄδηλον.

Καλλιγένης ἀγροῖκος, ὅτε σπόρον ἔμβαλε γαίῃ,
οἶκον Ἀριστοφάνους ἤλθεν ἐς ἀστρολόγου,
ᾔτεε δ' ἐξερέειν, εἴπερ θέρος αἴσιον αὐτῷ
ἔσται, καὶ σταχύων ἄφθονος εὐπορίη.
ὃς δὲ λαβὼν ψηφῖδας, ὑπὲρ πίνακός τε πυκάζων,
δάκτυλά τε γνάμπτων, φθέγξατο Καλλιγένει·
„εἴπερ ἐπομβρηθῇ τὸ ἀρούριον, ὅσσον ἀπόχρῃ,
μηδὲ τιν' ὑλαίην τέξεται ἀνθοσύνην,
μηδὲ πάγος ῥήξῃ τὴν αὔλακα, μηδὲ χαλάζη
ἄκρον ἀποδρυφθῇ δράγματος ὀρνυμένου,
μηδὲ νεβροὶ κείρωσι τὰ λήϊα, μηδέ τιν' ἄλλην
ἠέρος ἢ γαίης ὄψεται ἀμπλακίην,
ἐσθλόν σοι τὸ θέρος μαντεύομαι, εὖ δ' ἀποκόψεις
τοὺς στάχυας· μούνας δείδιθι τὰς ἀκρίδας."

90.* (XI, 372.)

Lucillii in Anth. Plan. p. 158.

Σῶμα φέρων σκιοειδὲς, ἀδερκέϊ σύμπνοον αὔρῃ,
μή ποτε θαρσήσῃς ἄγχι τινὸς πελάσαι,
μή τις ἔσω μυκτῆρος ἀναπνείων σε κομίσσῃ,
ἄσθματος ἠερίου πολλὸν ἀφαυρότερον.
οὐ σὺ μόρον τρομέεις· τότε γάρ πάλιν οὐδὲν ἀμείψας
ἔσσεαι ὡσαύτως φάσμα, τόπερ τελέθεις.

91.* (XI, 376.)

Ammiani in Anth. Plan. p. 171.

Ῥήτορα πρὸς Διόδωρον ἀνὴρ δείλαιος ἀπελθὼν,
εἴρετό μιν τοίης ἀμφὶ δικασπολίης·
„ἡμετέρη θεράπαινα φύγεν ποτέ· τὴν δέ τις εὑρὼν,
ἀλλοτρίην τ' εἶναι λάτριν ἐπιστάμενος,

ζεῦξεν ἑῷ θεράποντι· τέκεν δ' ὑπὸ παῖδας ἐκείνῳ·
  καὶ τίνι δουλεύειν εἰσὶ δικαιότεροι;"
ὃς δ' ὅτε μερμήριξε, καὶ ἔδρακε βίβλον ἑκάστην,
  εἶπεν ἐπιστρέψας γυρὸν ἐπισκύνιον·
„ἢ σοί, ἢ τῷ ἑλόντι τεὴν θεράπαιναν, ἀνάγκη
  δουλεύειν κείνους, ὧν χάριν ἐξερέεις·
δίζεο δ' εὐμενέοντα δικασπόλον, αἶψα δ' ἀποίσεις
  ψῆφον ἀρειοτέρην, εἴγε δίκαια λέγεις."

92. (XI, 379.)

Οὔ τις ἀλοιητῆρας ἰδεῖν τέτληκεν ὀδόντας
  ὑμετέρους, ἵνα σοῖς ἐν μεγάροις πελάσῃ·
εἰ γὰρ ἀεὶ βούβρωστιν ἔχεις Ἐρυσίχθονος αὐτοῦ,
  ναὶ τάχα δαρδάψεις καὶ φίλον ὃν καλέεις.
ἀλλ' οὐ σεῖο μέλαθρά με δέξεται· οὐ γὰρ ἔγωγε
  βήσομαι ὑμετέρῃ γαστρὶ φυλαξόμενος.
εἰ δέ ποτ' ἐς τεὸν οἶκον ἐλεύσομαι, οὐ μέγ' ἄνυσσεν
  Λαρτιάδης Σκύλλης χάσμασιν ἀντιάσας·
ἀλλ' ἔσομαι πολύτλας τις ἐγὼ πλέον, εἰ σὲ περήσω,
  Κύκλωπος κρυεροῦ μηδὲν ἐλαφρότερον.

93. (XI, 382.)

Κεῖτο μὲν Ἀλκιμένης κεκακωμένος ἐκ πυρετοῖο,
  καὶ περὶ λαυκανίην βραγχὰ λαρυγγιόων,
νυσσόμενός τε τὸ πλευρὸν ἅτε ξιφέεσσιν ἀμυχθὲν,
  καὶ θαμὰ δυσκελάδοις ἄσθμασι πνευστιόων·
ἦλθε δὲ Καλλίγνωτος ὁ Κώϊος, ὁ πλατυλέσχης,
  τῆς παιωνιάδος πληθόμενος σοφίης,
πᾶσαν ἔχων πρόγνωσιν ἐν ἄλγεσιν, οὔ τι περισσὸν
  ἄλλο προαγγέλλων, ἢ τὸ γενησόμενον.
Ἀλκιμένους δ' ἐδόκευεν ἀνάκλισιν, ἔκ τε προσώπου
  φράζετο, καὶ παλάμης ψαῦεν ἐπισταμένως.
καὶ τὸ περὶ κρισίμων φαέων ἐλογίζετο γράμμα,
  πάντ' ἀναπεμπάζων, οὐχ ἑκὰς Ἱπποκράτους.
καὶ τότε τὴν πρόγνωσιν ἐς Ἀλκιμένην ἀνεφώνει
  σεμνοπροσωπήσας καὶ σοβαρευσάμενος.
„εἴγε φάρυγξ βομβεῦσα, καὶ ἄγρια τύμματα πλευροῦ,
  καὶ πυρετῷ λήξῃ πνεῦμα δασυνόμενον,
οὐκέτι τεθνήξει πλευρίτιδι. τοῦτο γὰρ ἡμῖν
  σύμβολον ἐσσομένης ἐστὶν ἀπημοσύνης.

θάρσει· τὸν νομικὸν δὲ κάλει, καὶ χρήματα σαυτοῦ
εὖ διαθεὶς, βιότου λῆγε μεριμνοτόκου,
καί με τὸν ἰητρὸν, προῤῥήσιος εἵνεκεν ἐσθλῆς,
ἐν τριτάτῃ μοίρῃ κάλλιπε κληρονόμον."

ANTHOLOGIAE PLANUDEAE EPIGRAMMATA QUAE IN CODICE PALATINO NON REPERIUNTUR.

94. (36.)

Εἰς εἰκόνα τινὸς σοφιστοῦ ἐν Περγάμῳ δοθεῖσαν ἐπὶ πρεσβείᾳ πολιτικῇ.

Τὰς μὲν ὑπὲρ μύθων τε καὶ εὐτροχάλοιο μελίσσης
εἰκόνας ἱλήκοις δηρὸν ὀφειλόμενος·
νῦν δ' ὑπὲρ ἱδρώτων τε καὶ ἀστυόχοιο μερίμνης,
τῇδέ σε τῇ γραφίδι στήσαμεν, Ἡράκλαμον.
εἰ δ' ὀλίγον τὸ γέρας, μὴ μέμφεο· τοῖσδε γὰρ ἡμεῖς
αἰεὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀμειβόμεθα.

95. (41.)

Εἰς εἰκόνα ἀνατεθεῖσαν ἐν τοῖς Πλακιδίας ὑπὸ τῶν τοῦ νέου σκρινίου.

Θωμᾶν, παμβασιλῆος ἀμεμφέα κηδεμονῆα,
ἄνθεσαν οἱ τὸ νέον τάγμα μετερχόμενοι,
θεσπεσίης ἄγχιστα συνωρίδος, ὄφρα καὶ αὐτῇ
εἰκόνι χῶρον ἔχῃ γείτονα κοιρανίης.
αὐτὸς γὰρ ζαθέοιο θρόνους ὕψωσε μελάθρου,
πλοῦτον ἀέξήσας, ἀλλὰ μετ' εὐσεβίης.
εὔγνωμον τὸ πόνημα. τί γὰρ γραφὶς οἶδεν ὀπάσσαι,
εἰ μὴ τοῖς ἀγαθοῖς μνῆστιν ὀφειλομένην;

96. (59.)

Εἰς Βάκχην ἐν Βυζαντίῳ.

Οὔπω ἐπισταμένην τάχα κίμβαλα χερσὶ τινάξαι,
Βάκχην αἰδομένην στήσατο λαοτύπος.
οὕτω γὰρ προνένευκεν· ἔοικε δὲ τοῦτο βοώσῃ·
„ἔξιτε, καὶ παταγῶ, μηδενὸς ἱσταμένου."

97. (80.)

Μαχλὰς ἐγὼ γενόμην Βυζαντίδος ἔνδοθι Ῥώμης,
ὠνητὴν φιλίην πᾶσι χαριζομένη·
εἰμὶ δὲ Καλλιρόη πολυδαίδαλος, ἣν ὑπ' ἔρωτος
οἰστρηθεὶς Θωμᾶς τῇδ' ἔθετο γραφίδι,
δεικνὺς ὅσσον ἔχει πόθον ἐν φρεσίν· ἶσα γὰρ αὐτῷ
κηρῷ τηκομένῳ τήκεταί οἱ κραδίη.

98. (109.)

Εἰς Ἱππόλυτον διαλεγόμενον τῇ τροφῷ τῆς Φαίδρας.

Ἱππόλυτος τῆς γρηὸς ἐπ' οὔατι νηλέα μῦθον
φθέγγεται· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ δυνάμεσθα κλύειν·
ὅσσον δ' ἐκ βλεφάροιο μεμηνότος ἐστὶ νοῆσαι,
ὅττι παρεγγυάᾳ μηκέτ' ἄθεσμα λέγειν.

99. (244.)

Εἰς εἰκόνα Σατύρου πρὸς τῇ ἀκοῇ τὸν αὐλὸν ἔχοντος καὶ ὥσπερ ἀκροωμένου.

Αὐτομάτως, Σατυρίσκε, δόναξ τεὸς ἦχον ἰάλλει,
ἢ τί παρακλίνας οὖας ἄγεις καλάμῳ;
ὃς δὲ γελῶν σίγησεν· ἴσως δ' ἂν φθέγξατο μῦθον,
ἀλλ' ὑπὸ τερπωλῆς εἴχετο ληθεδόνι.
οὐ γὰρ κηρὸς ἔρυκεν· ἑκὼν δ' ἠσπάζετο σιγήν,
θυμὸν ὅλον τρέψας πηκτίδος ἀσχολίῃ.

100. (331.)

Εἰς εἰκόνα Πλουτάρχου.

Σεῖο πολυκλήεντα τύπον στήσαντο, Χερωνεῦ
Πλούταρχε, κρατερῶν υἱέες Αὐσονίων·
ὅττι παραλλήλοισι βίοις Ἕλληνας ἀρίστους
Ῥώμης εὐπολέμοις ἥρμοσας ἐνναέταις.
ἀλλὰ τεοῦ βιότοιο παράλληλον βίον ἄλλον
οὐδὲ σύ γ' ἂν γράψαις· οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

101. (332.)

Εἰς εἰκόνα Αἰσώπου.

Εὖ γε ποιῶν, Λύσιππε γέρων, Σικυώνιε πλάστα,
δείκελον Αἰσώπου στήσαο τοῦ Σαμίου
ἑπτὰ σοφῶν ἔμπροσθεν, ἐπεὶ κεῖνοι μὲν ἀνάγκην
ἔμβαλον, οὐ πειθώ, φθέγμασι τοῖς σφετέροις·

ὃς δὲ σοφοῖς μύθοις καὶ πλάσμασι καίρια λέξας,
παίζων ἐν σπουδῇ, πείθει ἐχεφρονέειν.
φευκτὸν δ' ἡ τρηχεῖα παραίνεσις· ἡ Σαμίου δὲ
τὸ γλυκὺ τοῦ μύθου καλὸν ἔχει δέλεαρ.

EPIGRAMMATA

QUAE

IN PLANUDEA AGATHIAE, IN ANTHOLOGIA CONSTANTINI CEPHALAE

ALIIS SCRIPTORIBUS TRIBUUNTUR.

102. (V, 241.)

Παύλου Σιλεντιαρίου.

Σώζεο σοὶ μέλλων ἐνέπειν, παλίνορσον ἰωὴν
ἂψ ἀνασειράζω, καὶ πάλιν ἄγχι μένω.
σὴν γὰρ ἐγὼ δασπλῆτα διάστασιν, οἷά τε πικρὴν
νύκτα καταπτήσσω τὴν Ἀχεροντιάδα.
ἤματι γὰρ σέο φέγγος ὁμοΐον· ἀλλὰ τὸ μέν που
ἄφθογγον· σὺ δέ μοι καὶ τὸ λάλημα φέρεις
κεῖνο, τὸ Σειρήνων γλυκερώτερον, ᾧ ἔπι πᾶσαι
εἰσὶν ἐμῆς ψυχῆς ἐλπίδες ἐκκρεμέες.

103. (VI, 87.)

Ἄδηλον.

Ἀνθετό σοι κορύνην καὶ νεβρίδας ἡμέτερος Πὰν,
Εὔϊε, καλλείψας σὸν χορὸν ἐκ Παφίης.
Ἠχὼ γὰρ φιλέει, καὶ πλάζεται· ἀλλὰ σὺ Βάκχε
ἵλαθι τῷ ξυνὴν ἀμφιέποντι τέχνην.

104. (VII, 323.)

Ἀδέσποτον.

Εἷς δύ' ἀδελφειοὺς ἐπέχει τάφος· ἓν γὰρ ἐπέσχον
ἦμαρ καὶ γενεῆς οἱ δύο, καὶ θανάτου.

105. (XI, 402.)

Λουκιανοῦ.

Μηδείς μοι ταύτην, Ἐρασίστρατε, τὴν σπατάλην σου,
ποιήσειε θεῶν, ἣ σὺ κατασπαταλᾷς,
ἔσθων ἐκτραπέλως στομάχων κακὰ, χείρονα λιμοῦ,
οἷα φάγοιεν ἐμῶν ἀντιδίκων τεκνία.

97. (80.)

Μαχλὰς ἐγὼ γενόμην Βυζαντίδος ἔνδοθι Ῥώμης,
ὠνητὴν φιλίην πᾶσι χαριζομένη·
εἰμὶ δὲ Καλλιρόη πολυδαίδαλος, ἥν ὑπ' ἔρωτος
οἰστρηθεὶς Θωμᾶς τῇδ' ἔθετο γραφίδι,
δεικνὺς ὅσσον ἔχει πόθον ἐν φρεσίν· ἶσα γὰρ αὐτῷ
κηρῷ τηκομένῳ τήκεταί οἱ κραδίη.

98. (109.)

Εἰς Ἱππόλυτον διαλεγόμενον τῇ τροφῷ τῆς Φαίδρας.

Ἱππόλυτος τῆς γρηὸς ἐπ' οὔατι νηλέα μῦθον
φθέγγεται· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ δυνάμεσθα κλύειν·
ὅσσον δ' ἐκ βλεφάροιο μεμηνότος ἐστὶ νοῆσαι,
ὅττι παρεγγυάᾳ μηκέτ' ἄθεσμα λέγειν.

99. (244.)

Εἰς εἰκόνα Σατύρου πρὸς τῇ ἀκοῇ τὸν αὐλὸν ἔχοντος καὶ ὥσπερ ἀκροωμένου.

Αὐτομάτως, Σατυρίσκε, δόναξ τεὸς ἦχον ἰάλλει,
ἢ τί παρακλίνας οὖας ἄγεις καλάμῳ;
ὃς δὲ γελῶν σίγησεν· ἴσως δ' ἂν φθέγξατο μῦθον,
ἀλλ' ὑπὸ τερπωλῆς εἴχετο ληθεδόνι.
οὐ γὰρ κηρὸς ἔρυκεν· ἑκὼν δ' ἠσπάζετο σιγὴν,
θυμὸν ὅλον τρέψας πηκτίδος ἀσχολίῃ.

100. (331.)

Εἰς εἰκόνα Πλουτάρχου.

Σεῖο πολυκλήεντα τύπον στήσαντο, Χερωνεῦ
Πλούταρχε, κρατερῶν υἱέες Αὐσονίων·
ὅττι παραλλήλοισι βίοις Ἕλληνας ἀρίστους
Ῥώμης εὐπολέμοις ἥρμοσας ἐνναέταις.
ἀλλὰ τεοῦ βιότοιο παράλληλον βίον ἄλλον
οὐδὲ σύ γ' ἂν γράψαις· οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

101. (332.)

Εἰς εἰκόνα Αἰσώπου.

Εὖ γε ποιῶν, Λύσιππε γέρων, Σικυώνιε πλάστα,
δείκελον Αἰσώπου στήσαο τοῦ Σαμίου
ἑπτὰ σοφῶν ἔμπροσθεν, ἐπεὶ κεῖνοι μὲν ἀνάγκην
ἔμβαλον, οὐ πειθὼ, φθέγμασι τοῖς σφετέροις·

AGATHIAE EPIGRAMMATA

LATINE VERSA

PER

IOSEPHUM SCALIGERUM IUL. CAES. F.

6.*

Quisquis amas, cavesis deiecto pectore fractus
Supplicibus solvas flebilis ora modis.
Propositi solidi tibi cura sit, et tibi constent
Lumina contracto parca supercilio.
Nam nimis elatos contemnit foemina fastus,
Et nimis abiectum ridet amica virum.
Ille peritus erit, quicunque haec miscet, amator:
Et modico in fastu pectora fracta gerit.

7.

Quod Polemo ille facit, Glyceres qui coniugis aufert
In Thymela crines, docte Menandre, tua,
Hoc novus instituit Polemo meus. Ille Rhodanthes
Audaci cultas abstulit ungue comas.
Criminibus tragicis mutavit comica gesta.
Inflixit tenerae verbera saeva cuti.
Ah scelus indignum! Nostros miserata dolores
Quod tantum admisit turpe puella nefas?
Proh dolor! Exsculpensque oculos radicitus ambo
Invidiae informes duxit in ore notas.
Sed tamen is fuerit Misumenos: ast ego contra
Dyscolos, aspiciens nec Periciromenen.

8.

Quamvis cana aetas iam te tepefecit, et in te
Ille cupidinei mucro furoris hebet:
Debueras iuvenum curas miserescere, eorum
Expertus noris cum, Cleobule, faces,
Nec super assuetis stomachari rebus, honestum
Foeminei capitis nec populare decus.
Ergo momento nunc illi versus in hostem es,
Quae te olim potuit patris amare loco.

9.

Plectra gerens, citharae tetigit si fila canorae,
Aemula Terpsichores orsa canit fidibus.
Grandiloquam tragico vocem si rumpit hiatu,
Melpomene bombos exprimit ore gravi.
Si mota est formae lis de certamine, victam
Cyprida vel iudex dixerit ipse Paris.

* Numerus indicat ordinem, quo epigrammata Graeca in edit. Bonn. leguntur.

Sed melius taceam, ne Bacchus inaudiat, ac ne
  Concubitus furient hunc, Ariadna, tui.

10.

Tota mihi in gemitu nox vertitur. Ast ubi venit
  Dans minimum mihi lux prima quiete frui,
Circum perque strepente citamur hirundine. Somnos
  Abrumpens, lacrimas integrat illa mihi.
Quid mihi vobiscum est? absistite garrula turba.
  Non, Philomela, mihi lingua resecta tua est.
Flete Itylon duris in montibus, atque sedete,
  Scruposam cautes quae dabit alta domum,
Dormire ut liceat. Surrepens forte Rhodanthes
  Amplexanda mihi brachia, Somne, dabis.

11.

Non sum vinosus: vin' me deponere vino?
  Hac, si tu libes pocula, lege bibam.
Admoris tua labra, nequibo sobrius esse:
  Nec fas temeto posse carere mihi.
Nam transmissa tuis ad me fert suavia labris
  Ille calix, narrans dona superba sua.

12.

Ne quis concretus tibi fungus convocet imbres:
  Vir venit: huic nullas necte, lucerna, moras.
Nulla faves Veneri. Nam cum condixerat Hero
  Leandro — ah, anime, caetera parce loqui.
Vulcano servis. Hinc, ne adverseris herili
  Curae, tu Veneri semper iniqua, puto, es.

13.

Dic agedum, quid suspiras? Amo. Quamne? Puellam.
  Pulchram? Pulchra oculis est ea visa meis.
Ast ubi vidisti hanc? Ad coenam forte vocatus
  Vidi. communem presserat illa torum.
Spes est posse frui? Spes, o bone. Denique aperte
  Non amo: furtivas venor amicitias.
Legitimos thalamos fugis ergo? Vera putasti.
  Quod sors huic multas nempe reliquit opes?
Omne tenes. Igitur nec amas bene. Fallere. Nunquam
  Recta putans animus impatienter amat.

14.

Forte duas inter solus mediusque iacebam.
  Illam ardebam, hanc non laedere certus eram.
Meque trahebat amans: ego furabundus at isti
  Non totis labris oscula parca dabam:
Alterius fallens ardores scilicet, eius
  Discidii caussas aemula verba timens.
Ingemui, dixique simul, Fortassis amari
  Undique supplicium par, et amare mihi est.

15.

Illa prius fastu turgens, iactare capillos
  Sueta prius, pexis illa superba comis

Sueta meis desideriis illudere; formam
  Perdidit: huic digitos ruga senilis arat.
Ubera subsidunt, cecidit frons, lumina marcent,
  Annoso titubant balba labella sono.
Caniciem vindex voco numen Amoris: et aequum
  Iudicat, et tumidis strenua poena venit.

17.

Et Cytherea potens, et Amorum candida turba
  In tabem solvent iam cor inane mihi.
Non patiar, pueros propero si stultus amare,
  Et culpa, qua non turpior ulla, cadam.
Una sit in culpam mulier satis: hac ego peccem,
  Pittalace. At pueros, stulte, relinquo tibi.

18.

An desiderio méa tangeris ergo Philinna?
  Langues exhaustis tabida luminibus?
An placidos carpis somnos, et nullus Amoris
  Respectus? curae, cura nec ulla, mea est?
Exspectant te saeva vices, flentemque videbo
  Imbre per indignas usque cadente genas.
In multis Venus est varium et mutabile. Solo hoc
  Eximia: elatis semper iniqua fuit.

19.

Nondum etiam senii sub limine, puberis aevi
  Interiit, Melite, gratia prima tui.
Malarum sed adhuc splendet nitor: eminet illex
  Vis oculi: annorum est sed neque summa brevis.
Atque puellaris manet illa protervia: ob istud,
  Tempus naturam vincere posse nego.

21.

Experiens quam me concorditer ardet Ereutho
  Sic ego cor ficte compositisque dolis
Adgrediebar: ego, dicam, iam migro: peregre
  Ibo. vale, ac nostri vive, puella, memor.
Ingemuit, neque sustinuit, frontemque ferivit,
  Et crinem e torta discidit ungue coma,
Ut maneamque rogat. fracto non tardus ocello
  Credere do victas utilitate manus.
Sum felix voti. nam quod fecisse volebam
  Officium, et munus hoc quasi grande dedi.

23.

Hic ager umbroso ramorum tegmine vernans
  Fructiferae frondis explicat omne decus.
Hic clangit versus cupressorum inter opacos
  Pullorum mater rauca cohortis avis,
Hic fringultit acanthis, et hic acredula questus
  Ingeminans inter densa rubeta sedet.
Quis mihi ludus in his, cum vos audire loquentes
  Malim, quam Phoebo quae sonat icta chelys?
Atquin me duplex exercet cura. videre
  Nam volo, summe virum, te, Damalimque meam

Qua caleo: sed me iuris tutela piusque
  Dorcalide a tenera tam procul arcet honos.

26.

Non tantos patitur iuvenum natura labores,
  Quantos imbelles nos muliebre secus.
Aequales illis adsunt, curaeque dolores
  Intrepida sociis pandere voce licet.
Nec desunt, mentem quae pascant, ludicra: vicos
  Perreptant; animum picta tabella capit.
Nobis nec fas est caeli convexa tueri,
  Inclusas curis sed domus atra coquit.

27.

Prudentis scitum est, Ne quid nimis. Ast ego fastus
  Indueram, quasi sal, aut mihi forma foret.
Credideram unius, neque ea est sine fraude, puellae
  Totam animam in manibus semper habere meis.
Haec, quasi poeniteat morum, vitaeque prioris,
  Intumet elato vana supercilio.
Sic prius ille ferox, ille aereus, ille ego tarde
  Credulus, ac tangens astra, repente ruo.
Nam vertere vices, et supplex clamo: Nocentes
  Aetatis vitio, parce puella, sumus.

28.

Quodnam iter insistas in amoribus? ecce petaces
  In triviis luxus non patiere lupae.
Sin te virgo capit: vel eam tibi nubere ius est,
  Vel corruptorum est poena ferenda tibi.
Nuptas sollicitare ad stupra, quis, unde voluptas
  Nulla est, quantumvis cogitur ipse, potest?
In nuptae furtis multa alea, fructus amoris
  Nullus: in his pueri est turpis habendus amor.
Volgivagae viduae passim suus extat amator,
  Quippe animum, mores et meretricis habet.
Castior est? tibi vix succumbere vixque coacta
  Mox stimulos odii concipit aegra novi.
Factum odit: quia nec periit pudor omnis, amori
  Aptas solvendo quaeritat usque moras.
Sin magis ancillae cupidis amplexibus haeres:
  Sive tua est, famulae servus es ipse tuae.
Sive aliena, notam tibi lex tamen irrogat, in te
  Mancipii haud proprii nomine probra ciens.
His se Diogenes pulchre extricavit: et illi
  Pellex, absque ulla Laïde, palma fuit.

102.

Dicturus tibi, vita, vale, vocemque citatam
  Refreno, rursus sustineoque gradum.
Utque olim niger ille dies Acherontis amari
  Sic mihi discidii causa timenda tui est.
Vultus enim tuus est lux altera. Lux tamen omni
  Voce caret. contra, tu mihi verba refers
Dulcia Sirenum verbis magis, e quibus omnis
  Pendula spes animae statque caditque meae.

IANI DOUSAE
EPIGRAMMATA VERSA
EX AGATHIA.

10.

Nocte queror tota, roseo nascente sed ortu
  Lumina quum in somnum victa dolore cadunt,
Ecce meis lachrymis veniens causa altera, cantu
  Mox oculis somnum pellit hirundo suo.
Parce argutatrix, parce invida: non ego linguam
  Germanae vincar praesecuisse tuae.
Flere iuvat natum? montes pete et avia: per te
  Pauxillum ut somno lumina fessa levem;
Si vel sic placitis recreet me amplexibus aegrum,
  Forte Idae referens Morpheus ora meae.

11.

Haud meri ego cupidus: madidum sed reddere si vis,
  Porge mihi ante labris pocula tacta tuis.
Libaris modo, iam fieri haud pote sobrius ut sim,
  Nec fugere est lepida mista Falerna manu.
Oscula traiiciens abs te venit uda, leporem
  Mique refert, traxit quem tuo ab ore calix.

12.

Parce tuis ah lychne imbres praedicere fungis,
  Ne remorae iuveni sis nova causa meo.
Aemula tu usque quidem Veneri: mihi testis Abydi
  Et Sesti iuvenis: caetera mitto queri.
Lemni opus es, Veneri hinc credo adversaris, herilem
  Dum placare iram hac te iuvat invidia.

13.

Suspiri quae causa? urit me virgo. at amari
  Digna? rogas? certe digna ea visa mihi.
At quo visa loco primum haec tibi? contiguam hospes
  In coena lecto sensi, habuique meo.
Spesne potiri autem hac? quid ni? sed Cyprin apertam
  Non amo: furtivo si fruar igne, sat est.
Ergo domum non vis hanc ducere? nolo. quid? absque
  Dote uxor, patiar, detur ut illa mihi?
Iam scio; mentiris: nec amas, nec enim pote dici
  Vere amor hic, uti qui ratione potest.

102.

Dicturo tibi, vita, vale, vox deficit ori,
  Eque fuga reducem me tibi sistit Amor.
Damnatae nec sic inamoena silentia noctis,
  Dissidium horresco quam, mea diva, tuum.
Aurorae nam lux similis tua; muta sed illa,
  Coniuncta est luci blanda loquela tuae.
Sirenum illa sua superans dulcedine nectar,
  De qua tota meae pendula spes animae est.

BONAVENTURA VULCANIUS LECTORI S.

Cum aliquot paginae essent vacaturae, visum est paucula Agathiae Epigrammata latinis versibus a me reddita adiicere. Reliqua omnia partim a me, partim ab aliis versa alias fortasse dabo. Interea haec aequi bonique consule et vale.

34.

Vir tuus Anchises, cuius Venus icta calore
  Littus ad Idaeum currere saepe soles:
Nunc vix temporibus crinem invenit ut secet atrum,
  Aevi hunc relliquias floridioris habe.
At dea (namque potes) vel florem redde iuventae,
  Aut adama canos ut iuvenile decus.

Vel ita.

En tuus Anchises, cuius te littus ad Idae
  Saepe olim properam Cypria traxit amor:
Vix modo de cano nigrum hunc seco vertice crinem,
  Quem de aevo reliquum floridiore dico.
At dea (nam potis es) vel me florentibus annis
  Reddito, vel canum blanda fove ut iuvenem.

Vel ita.

Anchises, cuius iuvenis te, Cypri, frequenter
  Iussit ad Idaeum currere littus amor;
Nunc aegre inveni nigricantem vertice crinem,
  Relliquias aevi quem tibi do viridis.
At me annis, potes ut, dea redde prioribus, aut sit
  Grata haec canities ut iuvenilis honos.

61.

Praeses diva fave augusto tua numina templo
  Troia, prout fas est, si colui misera.
At tu me exponis praedae, malumque ob ademtum
  Iliaci muri proteris omne decus.
Morte satis fuerat lueret si pastor iniquum
  Iudicium; culpa est non patriae, at Paridis.

62.

Tollere humo lapidem hunc ne nitere quaeso viator,
  Qui fortis pectus Priamidae ferii.
Sum scaber et niger; immani sed ut impete stravi
  Hectora, divinum consule Maeonidem.
Nunc aegre me homines hodierni opprobria secli
  Tantillum valeant sede movere sua.
Quin aliquis potius terra qui me obruat esto;
  Ludibrium invalidis nam pudet esse viris.

79.

Purpureum placide iacet aequor, nullaque venti
  Ut spument fluctus vis animosa facit.
Nec iam ultra scopulis illisa minacibus unda
  Rursum praecipitans in maris ima ruit.
At Zephyri spirant, verna argutatur hirundo,
  Et thalamum e paleis quisquiliisque facit.
Ponito nauta metum, sulcanda est seu tibi Syrtis,
  Sive parum Siculi fida crepido maris.
Tantum, praesidio est qui portibus, ure Priapo
  Seu bocam rubeo tergore, sive scarum.

83.

Cur metuis mortem causam matremque quietis,
  Quae perimit morbos, pauperiemque necat?
Una semel lethi calcanda est semita cunctis,
  Nec cuiquam omnino mors iterata venit.
Morborum multae exercent variaeque figurae
  Nunc hos, nunc illos; ipsi alii ex aliis.

INDEX
SCRIPTORUM
QUI IN AGATHIAE HISTORIIS CITANTUR.

Numerus prior paginam, alter versum ed. Bonn. indicat.

INDEX
RERUM ET NOMINUM
IN AGATHIAE HISTORIIS MEMORABILIUM.

INDEX
GRAECITATIS
IN
AGATHIAE HISTORIAS.

Vocabula, quibus unum asteriscum praefiximus, Agathiae propria sunt: quibus duos, in Schneideri Lexico desiderantur.

ἐπέραστος ὁ, ἡ, 302, 9 ἀκαλλὲς καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν ἐπέραστον ἔχον.
ἐπὶ c. dat. i. q. περὶ c. gen. 131, 11 ἡ ἐπὶ τῷ κρείττονι δόξα. 170, 3 eadem verba. 297, 7 τὰ ἐπὶ τῷ νεῷ εἰρημένα.
** ἐπιθρυλλέω 66, 16 ἐκεῖνοι αὐτὸν ἐθώπευον βασιλέα σφῶν ἐπιδείξειν ἐπιθρυλλοῦντες.
* ἐπικαλαμὶς, ίδος, ἡ, 326, 18. v. ἐντροπόομαι.
ἐπικάμπιος, ὁ, ἡ, 82, 13 ἐπικάμπιον ἐμπροσθίαν (ὡς ἂν οἱ τακτικοὶ ὀνομάσαιεν) τὴν φάλαγγα καταστήσας.
**ἐπικολπόω 188, 15 τὰ κέρα ἐπικολπώσαντες.
ἐπιπροσθέω, part. τὸ ἐπιπροσθοῦν, quicquid superne alicui rei imminet 82, 18 τὸ ἡπλωμένον καὶ ἐλεύθερον τοῦ ἐπιπροσθοῦντος. 97, 12 τῷ μὴ διαπνεῖσθαι — τὸ ἐπιπροσθοῦν ἅπαν σαλεύειν. 283, 5 χωρίον ὕπαιθρον — καὶ παντάπασιν ἐλεύθερον τοῦ ἐπιπροσθοῦντος.
ἐπιχωρέω τινί τινος 124, 3 ξυγκατακλῖναί οἱ τὴν γαμετὴν καὶ τῆς εὐνῆς ἐπιχωρῆσαι.
ἐπιχωριάζω τι 48, 18 ὁ Φούλκαρις ἅτε δὴ βάρβαρος καὶ τὸ προπετὲς ἐπιχωριάζων.
ἐρημόνομος, ὁ, ἡ, 118, 10 τῶν ζώων ὁπόσα ἄγρια καὶ ἐρημόνομα.
ἐς in tempore definiendo 19, 2 ἐς ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ τρεῖς αὐτοῖς ἡγεμόνες ἐτύγχανον ὄντες. 54, 17. 134, 11 εἰς τὸ περίορθρον ἀναστάντες.
ἐς pro ἐν 30, 17 τὰ ἐς Τουσκίαν πολίσματα. 50. 13 τὰ ἐς Τουσκίαν ἅπαντα. 53, 3 οἱ ἐς τὰ μεταπύργια φαινόμενοι. 59, 18 ἧστο ἐς ὑπερῷόν τι δωμάτιον. 69, 11 ἐς Κένετα τὴν πόλιν ηὐλίζοντο. 146, 16 οἱ ἐς Ὀνόγουριν Πέρσαι. 174, 12 οὐδὲ ἀνεξόμεθά σου μέλλοντος ἐς τόδε καὶ σκηπτομένου.
ἐς, quod attinet ad 65, 6 ἕτερα ἐκείνοις ἐς τοῦτο δοκεῖ. 116, 5 οὔτε περὶ τὰς ταφὰς, οὐμενοῦν ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὴν τῆς εὐνῆς παρανομίαν.
ἐς ὅ, τι cum superlativis 16, 12 ἐς ὅ, τι μάλιστα διαρκεστάτην. 31, 14. 34, 16. 59, 11. 126, 20. 198, 2. 260, 7. 325, 19.
Ἑσπέρα, ἡ, imperium occidentale 270, 21 Νέπως ὁ τῆς Ἑσπέρας βασιλεύς. 312, 11 ὁπόσα δὴ ἐν Ἑσπέρᾳ ἐτύγχανε διανύσας, ubi fort. artic. τῇ ante Ἑ. inserendus est.
εὖ ποιῶν adverbii loco insertum, quod bene factum 28, 7. ἡ τῶν Φράγγων αὐτοὺς ἐπιμιξία εὖ ποιοῦσα καὶ ἐς τόδε μετακοσμεῖ. 97, 19 ἐπεὶ δὲ ἤδε ἡ δόξα εὖ ποιοῦσα ἐπεφώρατο. 273, 18 παρέσχον εὐθὺς εὖγε ποιοῦντες. 288, 2 ἐψεύσατο ὅμως εὖ ποιοῦσα ἑκατέρα μαντεία.
** εὐεπίστροφος, ὁ, ἡ, 296, 12 (ὁ κύκλος) γέγονεν ἐντεῦθεν ἰθύτερος καὶ εὐεπίστροφος.
** εὐόμαλος, ὁ, ἡ, 182, 16 τὰ πεδία εὐόμαλά τε καὶ ἀγαθὰ ἐνστρατοπεδεύσασθαι.
εὐωχέομαι τῆς ἐλπίδος 61, 13. 302, 16.
ἐφετὸς, ἡ, ὸν, 78, 20 ἐφετὸν εἶναι ἔφασκε τοῖς κεκτημένοις τοὺς σφετέρους δούλους ᾗ βούλονται μετιέναι.
ζημιόω. ζημιοῦσθαι τὴν ψυχὴν, ad imitationem loci N. T. (Ev. Matth. 16, 26 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;) 165, 21 τί δὲ κερδανοῦμεν ἅπασαν τὴν Περσίδα προσλαμβάνοντες, τὰς δὲ ψυχὰς ἐζημιωμένοι;
ἡλίκος, adiectivis subiectum 53, 14 μεγάλα ἡλίκα. 101, 4 θαυμάσιόν τι ἡλίκον. 255, 2 ποινὰς μεγάλας ἡλίκας. 281, 22 σεισμὸς μέγιστος ἡλίκος. 290, 18 θαυμάσια ἡλίκα δημιουργήματα. 295, 10 σφόδρα περιφανῆ καὶ θαυμάσιον ἡλίκον.
ἧμαι. aor. 1. pass. ἥσθην 269, 19 μεθεῖναι μᾶλλον ἔγνω τὴν βασιλείαν τέτταρας ἐνιαυτοὺς ἡσθεὶς ἐν αὐτῇ.

13. 224, 18. 226, 4. 237, 9. 265, 21. 298, 16. 304, 14.
ὀφθῆναί τινι, videri 48, 16 *οὐκ ἂν ἡμῖν ὀφθείη τηλικοῦτο δεινόν.*
παλαμναῖος, adiect. 207, 6 *τὸ παλαμναῖον ξίφος.*
παλιγκάπηλος, ὁ, 254, 12 *μεταβολεὺς καὶ παλιγκάπηλος.*
παλίωξις, ἡ, voc. ep. (Il. XV, 69.) 61, 22. 151, 15.
πανσυδεὶ 14, 12. et *πανσυδὶ* 46, 13. 55, 9. 146, 16.
παρὰ c. dat. vi causali 6, 12 *ἐπιγράμματα χύδην οὑτωσὶ παρ' ἐνίοις ὑποψιθυριζόμενα.* 32, 19. 264, 17 *παρ' οἷς τὰ τῆς Ἀρκαδίου τελευτῆς ἀπεμνημόνευται.* 282, 8.
παραβομβέω 51, 9 *τοῖς τοιούτοις δεινοῖς πανταχόθεν παραβομβούμενοι — ἵκοντο.*
παραπλὴξ 70, 6 *παραπλὴξ ἐγεγόνει καὶ ἐλύττα.*
παρεξειρεσία, ἡ, (Thucyd. IV, 12.) 326, 12 *κωπητῆρας καὶ οἷον παρεξειρεσίας αὐτομάτους.*
** *παρευναστὴρ, ὁ*, 175, 6 *κατακτείνουσι προτέρους τοὺς παρευναστῆρας τῶν θεραπόντων* (*qui proxime iacebant*).
πελιδνόω 286, 14 *καθάπερ οἱ στιγματίαι τῶν οἰκετῶν τοῖς ἀδικήμασι πεπελιδνωμένοι.*
πεποιθέναι ἐπί τινι 209, 5 *τὸ μηδαμῶς ἐφ' ὁτῳοῦν βεβαιότατα πεποιθέναι.* 306. 20 *ἐφ' ἑαυτῷ πεποιθέναι.* 332, 16.
** *περιαύλισμα, τὸ,* 235, 13 *ἐν ὑπαίθρῳ τινὶ περιαυλίσματι ἐτύγχανον ἐσκηνημένοι.*
* *περιβύω* 292, 4 *αὐλοὺς σκυτίνους περιβαλὼν — ὡς ἅπασαν τὴν στεφάνην περιβεβύσθαι.*
** *περιελιγμὸς, ὁ*, 111, 17 *καμπὰς καὶ περιελιγμούς.*
** *περινόστησις, ἡ*, 76, 2 *τῶν σρατηγῶν ἀνὰ τὰ πλήθη περινοστήσεις.*
πιλέω 285, 5 *τῷ θανάτῳ πεπιλημένος.*
πλέον i. q. vulg. *μᾶλλον* 140, 1 *πλέον ἐπεκάλει τῷ Βέσσᾳ.* 152, 4 *οἱ δὲ Πέρσαι πλέον ἐδίωκον.* 155, 3 *ἦν λέγειν δεινὸς πλέον ἢ κατὰ βαρβάρους.* 174, 4 *πλέον ἢ ἐς τὴν δόκησιν ἐπιῤῥωσθέντες.* 287, 3 *ἔλεγχος τοῦ πλέον ἀδίκου.*
πολὺς, ὁ, 256, 18 *Σαπώρῃ ἐκείνῳ τῷ πολλῷ.* 264, 8 *Ἰσδιγέρδης ὁ πολὺς παρὰ Ῥωμαίοις καὶ περιλάλητος.*
πρανὴς, ὁ, ἡ, praeceps de loco 35, 8 *πύργοι ἐς τὸ πρανὲς ἐξεκυλίσθησαν.* 68, 2 *κατὰ τοῦ πρανοῦς ὑποφερόμενοι.* 245, 20 *πέτραν ἂν κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐξεκύλιον.* sed *πρηνὴς pronus* de homine 39, 16 *κατέπιπτον πρηνεῖς ἐκεῖνοι.* 45, 13 *ἔπεσε πρηνὴς ἐπὶ τῆς ἀσπίδος.* 70, 9 *νῦν μὲν πρηνὴς, νῦν δὲ ἐπὶ θάτερα κατέπιπτεν.*
* *προέμβολα, τὰ, rostra navium*, ut videtur, 326, 11 *ὥσπερ ἀκροστόλια καὶ προέμβολα ἐκμιμησάμενοι.*
πρὸς c. gen. *e re alicuius* (v. Has. ad Leon. p. 198.) B. 34, 4 *Ναρσῆς πρὸς αὐτοῦ εἶναι ᾠήθη.* 46, 9 *ᾤοντο οὐ πρὸς αὐτῶν εἶναι.* 57, 9. 251, 3. 273, 18. 327, 8.
** *προσκαθεδρία, ἡ*, 93, 3 *ἀσχάλλοντες ἐπὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων προσκαθεδρίᾳ.*
προτεμενίσματα, τὰ, (Thucyd. I, 134.) 297, 11.
προτερέω c. accus. 25, 19. 183, 13. *περὶ πλείστου ἐποιοῦντο προτερῆσαι τοὺς πολεμίους.*
προτροπάδην 61, 1 *προτρ. ἀναχωρεῖν.* 241, 9.
** *προφυλακὴ, ἡ*, 256, 4.
πρώτιστος, η, ον forma poët. 141, 3 *ἦν ἐν τοῖς στρατηγοῖς πρώτιστος αὐτός.* 258, 10.
ῥᾳθυμέω τινὰ, passiv. *negligi* 32, 19 *ἦν οὐ τῶν ἐῤῥᾳθυμημένων παρὰ τῷ Ναρσῇ.*
ῥαχία, ἡ, rupes in media terra 240, 8.
ῥοχθέω voc. poët. 31, 6 *ῥοχθεῖ τὸ ῥόθιον.*
ῥυτὶς, ίδος, ἡ, 95, 7 *ἐς πρώτην ῥυτίδα ἐγεγηράκει.*
σιγῆς ἐπιστάται ἀμφὶ τὸν βασιλέα (*silentiarii*) 297, 2.
σκιατραφὴς, ὁ, ἡ, 30, 7 *ἀνδράριον θαλαμηπόλον σκιατραφές*

ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. Thuc. I, 33 εἰ ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος. Ag. 160, 10 δύναμιν, ἣν αὐτοὶ πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ πόνων ἔχειν τιμῶνται, εἰς συμμαχίαν αὐτεπάγγελτον προσλαμβάνοντες: quorum locorum comparatio aperte docet, nihil apud Nostrum novandum esse: apte enim pro χάριτος, ne omnia mutuatus esse videretur, πόνων substituit; πόρων, quod B. Vulc. coniecit, verum loci rationem turbaret.

Verbum auxiliare εἶναι saepius apparet 126, 7 καταπιὼν εἴη. 135, 5 ἀγάμενος ἦν. 175, 14 ἁλύοντες ἦσαν. 279, 7 ὑπεραγάμενος ἦν.

Verba desiderativa in —σείω terminantia Ag. usitatissima ad imitationem Thucydidis 33, 10 ἐνδωσείω. 72, 18 διαβησείω. 95, 14. 249, 15 et 263, 9 ἀπαλλαξείω. 109, 13 et 203, 6 πολεμησείω. 145, 2 ἐπαναστησείω. 176, 12 τιμωρησείω. 186, 9 πελασείω. 208, 7 κατηγορησείω.

Corrigenda et addenda.

In Graecis Agathiae scribe: p. 41, 17. ἀνῄνοντο *pro* ἀνήνοντο. 43, 13. προαλάμενος *pro* προαλλόμενος. 57, 14. *pro puncto pone virgulam.* 85, 12. ἑτέρῳ τῳ *pro* ἑτέρῳ τῷ. 145, 1. χειρός, ὅσον *pro* χειρὸς, σον. 175, 15. ἔς τε *pro* ἔστε. 215, 6. *dele virgulam ante* οὐ. 245, 9. *scribe* ὅ, τι *pro* ὅτι. 263, 19. *dele virgulam ante* βασ. 303, 11. *scr.* Σάνδιλχος *pro* Σάνδιχλος.

In annotatis criticis: ad 33, 13. *et* 36, 8. *post* R. *adde* et Lugd. *ibidem atque ad* 34, 15. 36, 8. 39, 15. 42, 6. 47, 2 *et* 3. *scribe* edd. *pro* vulg. *ad* 34, 16. *post* R. *adde* et Lugd. *et pro* vulg. *scribe*: edd. ex var. Lugd. *p.* 37. *scholion:* 9. καὶ ante ἐν add. R. *ponendum est ante* ἀξιόχρεων. *ad* 43, 13. *dele verba:* προαλάμενος vulg. *ad* 44, 3. *dele verba superflua:* ἱδρυμένον R. et Lugd. *p.* 73. *pro* 23. *scr.* 22. *ad p.* 303, 11. *ante* Σάνδιχλος *insere:* Σάνδιλχος scripsi: v. ad 332, 4. Σάνδιχλος h. l. R. Lugd. Intpr.

In indice historico: p. 407. *scr.* Sandilchus *pro* Sandichlus. *p.* 408. *s. v.* Utiguri *dele verba* s. Utriguri. *Ad eundem indicem s. v.* Sindual *adde:* Verum huius viri nomen, a Graeculo corruptum, erat Sinduald, testibus Paulo Diacono II. 3. et Evagrio IV 24. Defecisse eum a Romano imperio, regnum sibi in Italia molientem, verum a Narsete superatum, captumque suspendio necatum esse, idem Paulus memorat. Haec, et cuncta praeterea quae Narses in Italia post pugnam Casilinensem gessit, Agathias fortasse inter ea quae vetante fato non persecutus est, uno loco cum Hamingi bello, Veronaque et Brixia captis, dicenda sibi seposuerat. — Brebtorum, an Bretonorum regem eum vocaverit Paulus, variantibus libris certo definiri nequit: idem gentis nomen, ut videtur, cum Bittoribus apud Agathiam II. 13. p. 92, 11.

Ad indicem graecitatis adde: ἄχρηστος, *inutilis, noxius* 329, 3 ἔθνησκον ἀχρήστου ποτοῦ ἐμπιπλάμενοι. Quae manifesta imita-

tio Musaei (v. 328 *καὶ ποτὸν ἀχρήϊστον ἀμαιμακέτου πίεν ἅλμης*) mihi nunc demum animadversa facit ut suspicer p. 302, 7. rectius se habere vulg. *Σηστιάδος* (cf. Musaeum v. 24.) quam *Σηστίδος*, quod adscivi ex Rehd. — Latinis quoque Hero Sestias est, praeterquam apud unum Ovidium Heroid. XVIII. 2. ubi libri omnes barbare *Sesta* habent: *Sesti* autem, quod elegantissimus Lennepius recepit, divinatio Heinsii est; egregia illa atque necessaria, nisi tamen, id quod codices optimi indicant, distichon integrum pro notho reiiciendum est.

BONNAE

TYPIS C. F. THORMANNI.